די ןנשיכטע
פון די
פאראייניגטע שטאטן

הלל ראגאף

ספריה עממית בטורונטו
יידישע
פאָלקס ביבליאָטעק
טאָראָנטאָ
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

די געשיכטע פון די פאראייניגטע שטאַטען

פון הלל ראָגאָף.

ספריה עממית בטורונטו
יידישע פאלקס ביבליאטעק טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

די ערשטע זעקס פרעזידענטען
(פון 1783 ביז 1830)

ניו יאָרק, 1926.

Copyright by
HARRY ROGOFF
New York, 1926

אַפּ־טו־דייט פּרינטינג קאָ., 195 קאַנאל סט., נ. י. 200

יידישע פאלקס ביבליאטעק טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

אינהאַלטס־פאַרצייכנונג.

קאַפּיטעל		זייט
.1	די קריטישע יאָרען נאָך דער רעוואָלוציע	7
.2	יעדער שטאַט טוט וואָס ער וויל	22
.3	די רייכע קלאַסען ווילען אַ שטאַרקע נאַציאָנאַלע רעגירונג	26
.4	די קאָנסטיטוציאָנעלע קאָנווענשאָן	32
.5	די קאָנסטיטוציע	38
.6	ווי אַזוי די שטאַטען האָבען גוטגעהייסען די קאָנסטיטוציע	49
.7	מחלוקות, אינטריגעס, סקאַנדאַלען איבער טעריטאָריע ביי די גרעניצען	59
.8	די שרעק פאַר מיליטאַריזם	75
.9	די נאַציאָנאַלע רעגירונג אונטער דער קאָנסטיטוציע ווערט אָרגאַניזירט	79
.10	אַלעקסאַנדער האַמילטאָן — זיין פינאַנציעלער פּראָגראַם	90
.11	דער קאַמף פאַר פּראָגרעסיווע געזעצען אין די פאַרשידענע שטאַטען	105
.12	דער „שנאַפּס־אויפשטאַנד"	116
.13	די פעדעראַליסטען און די רעפּובליקאַנער	121
.14	דער שטורם אין אַמעריקע איבער דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע	125
.15	דער סכסוך מיט ענגלאַנד — דזשעי'ס אָפּמאַך	134
.16	דזשאַן עדעמס	148
.17	פיר יאָר פון פּאָליטישער רעאַקציע	153
.18	דער וואַל־קאַמף אין יאָר 1800	160
.19	די פּיאָנערען אין דער וועסט	166
.20	די איסט און די סאַוט אין 1800	182
.21	טאָמאַס דזשעפערסאָן	199
.22	דזשעפערסאָן, דער ערשטער דעמאָקראַטישער פּרעזידענט	213
.23	דער 10־יאָריגער קאַמף צווישען דזשעפערסאָן און האַמילטאָן	217
.24	דזשעפערסאָנ'ס קאַמף געגען סופּרים קאָורט	239
.25	די „לואיזיאַנא טעריטאָריע" אָפּגעקויפט פון פראַנקרייך	245

קאַפּיטעל		זייט
.26	די מלחמה מיט די פּיראַטען אין אַפריקע	253
.27	אַאראָן באַאר, זיין פאַרשווערונג	256
.28	ווידער סכסוכים מיט ענגלאַנד און פראַנקרייך	266
.29	אינדיאַנישע אומרועז אין דער וועסט	273
.30	אַמעריקע דערקלערט קריג געגען ענגלאַנד	283
.31	די מלחמה פון 1812	291
.32	ענגלישע פּאָגראָמען — וואַשינגטאָן פאַרברענט	308
.33	די מלחמה אין דער סאַוט — דער זיג ביי ניו אָרליענס	314
.34	ניו ענגלאַנד בונטעוועט זיך	323
.35	דער פרידען — וואָס אַמעריקע האָט געוואונען	332
.36	דער קריזיס נאָך דער מלחמה	336
.37	דער געלאַף נאָך דער וועסט	344
.38	אַמעריקע נעמט בויען שאָסייען, וועגען און קאַנאַלען	349
.39	פלאָרידאַ — די „מאָנראָו דאָקטרין"	361
.40	דער ערשטער שטורם אין קאָנגרעס איבער שקלאַפעריי	367
.41	די גרויסע ענדערונגען אין דעם אינדוסטריעלען לעבען פון אַמעריקע	373
.42	די רעפּובליקאַנישע פּאַרטיי ווערט צעריסען דורך אינערליכע אינטריגעס	381
.43	די קינדער־יאָרען פון קאַפּיטאַליזם אין אַמעריקע	389
.44	דער אָנפאַנג פון דער אַרבייטער־באַוועגונג	394
.45	דער קאַמף פאַר אַלגעמיינע שטימרעכט	404

ספריה עממית בטורונטו
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטא
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

די ערשטע זעקס פרעזידענטען
(פון 1783 ביז 1830)

JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO
יידישע
פאלקס ביבליאטעק
טאראנטא

קאפיטעל 1.

די „קריטישע יאָרען״ נאָך דער רעוואָלוציע.

אין 1783 איז גוטגעהייסען געוואָרען דער פרידענס־אָפּמאַך מיט ענגלאַנד, וועלכע האָט אַנערקענט די אונאָפּהענגיגקייט פון די דרייצען אַמעריקאַנער קאָלאָניעס. די דרייצען קאָלאָניעס זיינען איצט געוואָרען דרייצען זעלבסטשטענדיגע שטאַטען. עס זיינען אָבער אריבער נאָך פינף יאָר, ביז 1788, איידער די באַזונדערע שטאַטען האָבען זיך פאַרבונדן אין איין נאַציע, אונטער איין פעס־טער רעגירונג. אין די דאָזיגע פינף יאָר האָט דאָס לאַנד געשטורמט מיט אינערליכע קאַמפען, מיט בלוטיגע אויפשטאַנדען. דאָס זיי־נען געווען די געבורטס־ווייהען פון דער אַמעריקאַנער נאַציע, פון די פאַראייניגטע שטאַטען. און אַזוי שרעקליך זיינען די ווייהען געווען, אַזוי פאַרצווייפעלט האָט די לאַגע אויסגעזען, אַז היסטאָ־ריקער באַצייכענען יענע פינף יאָר אלס די „קריטישע צייט״ אין דער געשיכטע פון לאַנד.

פאַר דער רעוואָלוציע האָבען די קאָלאָניעס כמעט ניט גע־האַט קיין פּאָליטישע פאַרבינדונג צווישען זיך. די עקאָנאָמישע און האַנדעלס־באַציהונגען צווישען זיי זיינען אויך געווען שוואַכע. יעדע קאָלאָניע האָט געהאַט אייגענע געזעצען, אירע אייגענע אינ־סטיטוציעס, אירע ספּעציעלע אינטערעסען, און אָפט זיינען די אינ־טערעסען פון איין קאָלאָניע געקומען אין צוזאַמענשטויס מיט די אינטערעסען פון די אַנדערע קאָלאָניעס. יעדער פאַרזוך צו פאַר־אייניגען, צו פאַרבינדען זיי פאַר בשותפות׳ע צילען, האָט זיך גע־ענדיגט מיט אַ דורכפאַל.

אָבער די רעוואָלוציע האָט זיי פאַראייניגט. אין 1775 איז

צוזאמענגערופען געווארען א קאנגרעס, אויף וועלכען אלע קאלא־ניעס זיינען געווען פארטראטען. דעם קאנגרעס איז איבערגעגע־בען געווארען די ארבייט צו פירען די רעוואלוציע. אביסעל שפע־טער האט דער קאנגרעס באשטימט א קאמיטע אויסצוארבייטען סטאטוטען וועגען זיינע רעכט און זיינע אויפגאבען ניט בלויז אין פארבינדונג מיט דער רעוואלוציע, נאר אלס א רעגירענדע קערפערשאפט אין אלגעמיין. די קאמיטע האט אריינגעבראכט איהר באריכט אין מערץ, 1777. עס האט אבער געדויערט פיר יאר איידער אלע שטאטען האבען די סטאטוטען גוטגעהייסען. די סטאטוטען האבען זיך גערופען די „ארטיקלס אוו קאנפעדעריי־שאן", און די רעגירונג וואס די „ארטיקלס" האבען פאקטיש גע־גרינדעט, האט געטראגען דעם נאמען „די קאנפעדעריישאן".

די רעגירונג איז באשטאנען טאקע פון דעם קאנגרעס. די מאכט וואס זי האט געקראגען איז געווען א באגרענעצטע. זי האט געהאט די אויפגאבע צו באשטימען פראגען וואס זיינען שייך צו קריג און פרידען, צו שליסען אפמאכען מיט פרעמדע לענדער, צו גרינדען און רעגולירען די פאסט; זי האט אויך געדארפט רעגולירען דעם געלט־וועזען פון לאנד, און האט געהאט א דעה איבער נאך איניגע אלגעמיינע ענינים.

די געזעצען וואס דער קאנגרעס האט אנגענומען האט ער אויף די שטאטען ניט געקאנט ארויפצווינגען. יעדער שטאט האט געהאט די ברירה צו פאלגען אדער ניט. אויב א בירגער האט איבערגעטראטען די פעדעראלע געזעצען, האט דער קאנגרעס ניט געהאט די מעגליכקייט אים צו משפט'ן און באשטראפען, ווייל די רעגירונג וואס דער קאנגרעס האט מיט זיך פארגעשטעלט איז געווען א רעגירונג אן א געריכט און אן א פאליציי.

די „קאנפעדעריישאן" רעגירונג איז געווען א קאפ אן הענט. זי האט געקענט ריידען, אבער ניט טאן. די צוויי הענט וואס יעדע רעגירונג מוז האבען כדי צו קענען ווירקען זיינען: פון איין זייט די עקזעקוטיווע, פון דער אנדערער זייט — די געריכט־ליכע האנט. אבער ביידע האבען געפעלט דער „קאנפעדעריישאן"־רעגירונג.

דער קאָנגרעס איז באשטאנען פון פאָרשטייער פון די דרייצען שטאטען. די פאָרשטייער זיינען ערווײלט געוואָרען ניט דורכ'ן פאָלק, נאָר דורך די געזעצגעבערישע קערפּערשאפטען, אָדער די „לעדזשיסלייטשורס" פון די שטאטען, אויף א טערמין פון איין יאָר. יעדער שטאט האָט געהאט דאָס רעכט צו שיקען פון צוויי ביז זיבען פארטרעטער אין קאָנגרעס. די צאָל האָט ניט אויסגע־מאכט, ווייל סיי־ווי־סיי האָט יעדער שטאט געהאט איין שטימע. אין וויכטיגע פראגען, ווי, צום ביישפּיל, ערקלערען קריג, באָרגען געלט האָט זיך געפאָדערט א מאיאָריטעט פון צוויי־דריטעל. כדי צו מאכען אַן ענדערונג אין די סטאטוטען פון דער „קאָנפע־דערײשאָן" האָט זיך געפאָדערט די איינשטימיגקייט פון אַלע דרייצען שטאטען.

די „קאָנפעדערײשאָן" אָדער דער קאָנגרעס (זיי זיינען געווען איינס און דאָסזעלבע) האָט ניט געהאט קיין רעכט צו זאמלען שטייערען. שטייערען איז פאר א רעגירונג אזוי ווי לופט פאר א לעבעדיגען וועזען. וואָס קען א רעגירונג טאָן אָן געלט? פלעגט דער קאָנגרעס מוזען אָנקומען צו די שטאט־רעגירונגען, זיי זאָלען אים באזאָרגען מיט די נויטיגע פאָנדען. דער קאָנגרעס פלעגט באשטימען א בודזשעט פאר זיינע פארשיידענע אונטער־נעמונגען, און דאַן בעטען ביי יעדען שטאט א באשטימטען טייל פון דער סומע. די שטאטען זיינען געווען פארפליכטעט די געלט צוצושטעלען. אָבער צווינגען זיי דאָס צו טאָן האָט דער קאָנגרעס ניט געקענט. די ברירה איז געווען אין גאנצען ביי די שטאט־רעגירונגען אליין, און זיי האָבען געוויינליך אויסגעקליבען דעם גרינגערען וועג — צו געבען וואָס ווייניגער. זעלטען ווען האָט א שטאט־רעגירונג באצאָלט איר פולען חלק פון די שטייערען.

אונטער אזעלכע אומשטענדען איז דער פּרעסטיזש פון דעם קאָנגרעס געזונקען פון יאָר צו יאָר, פון מאָנאט צו מאָנאט. עס איז געקומען אזוי ווייט, אז אָנגעזעענע מענשען האָבען זיך אנטזאָגט צו דינען אלס מיטגלידער אין דער קערפּערשאפט. א גרויסע צאָל פון די מיטגלידער פלעגט צו די קאָנגרעס־זיצונגען איינגאנצען ניט קומען. זייער אָפט האָט מען געמוזט א זיצונג

אַפליינגען, ווייל עס האָט געפעלט א „קוואָרום”. בּיסלעכווייז האָט מען אָנגעהויבען באטראכטען דעם קאָנגרעס אלס אַן איבעריגע זאך, אַן אָנשיקעניש. אָט איז אַ שילדערונג וואָס דער היסטאָריקער מעקמעסטער גיט פון דעם קאָנגרעס, ווי ער האָט אויסגעזען אין דעם יאָר 1784, נאָכדעם ווי דער פרידען מיט ענגלאנד איז שוין געווען געשלאָסען:

„יעדער שטאַט באַשיצט זיינע רעכט געגען דער צענטראַלער רעגירונג (דעם קאָנגרעס). יעדער שטאַט האָט פאַר זיך בּאַהאַלטען דאָס רעכט ארויסצוגעבען געלט, ארויפצולייגען שטייערען, צו אָרגאַניזירען אַן ארמיי, צו באַשטימען וועלכע סחורות מען זאָל אין זיינע האַפענס מעגען אריינפירען פריי, אָן טאַריף, און וועלכע זאָלען זיין אונטערוואָרפען אַן אָפּצאָל. די באַציהונג פון די שטאַטען צום קאָנגרעס איז אזוי ווי צו אַ פרעמדער מאכט. יעדע זאך וואָס דער קאָנגרעס טוט, ווערט פאָרזיכטיג אונטערזוכט פון די שטאַטען. די שטאַטען ציטערען טאָמער וועט די מאכט אָדער די רעכט פון קאָנגרעס אויף אַ האָר פארגרעסערט ווערען. די פאָרשטייער אין קאָנגרעס באַטראַכטען זיך ווי אמבאַסאַדאָרען, געשיקט פון זייערע שטאַט־רעגירונגען צו אַ פרעמדער רעגירונג. זיצענדיג אין קאָנגרעס האָבען זיי אין זינען בלויז די מיינונגען און דעם ווילען פון די „לעדזשיסלייטשורס” ביי זיך אין דער היים. פאַר דעם קאָנגרעסמאַן זיינען די אומוויכטיגסטע אינטערעסען פון זיין אייגענעם שטאַט פיל וויכטיגער ווי די סאַמע העכסטע אינטערעסען פון דעם קאָנגרעס, וועלכער איז אַ פאַראייניגונג פון אַלע שטאַטען.”

ביי דער זיצונג פון קאָנגרעס, וועלכע האָט געדאַרפט גוט־הייסען דעם פרידענס־אָפּמאך מיט ענגלאַנד, זיינען אָנוועזענד געווען בלויז 23 מיטגלידער, וועלכע האָבען פאָרטראָטען 11 שטאַטען. מען קען זאָגען, אַז נאָך דער רעוואָלוציע איז פאַקטיש קיין פאַראייניגטע רעגירונג איבער די דרייצען שטאַטען ניט געווען. עס האָט עקזיסטירט אַ שאָטען פון אַזאַ רעגירונג. די דרייצען שטאַטען זיינען געווען דרייצען באַזונדערע רעגירונגען. יעדער שטאַט האָט געהאַט אין זינען זיינע אייגענע אינטערעסען

און האט געקוקט מיט חשד און מיט קנאה אויף זיינע ארומיגע שכנים. אפט זיינען פארגעקומען ערנסטע קאנפליקטען צווישען די שטאטען, איינציגע זיינען אפילו געגאנגען ביז בלוט.

אט דאס איז געווען דער אויסערליכער אויסזען פון דער לאגע. ווען מען האט אבער אריינגעקוקט טיפער, האט מען אנט־דעקט אן אנדער צושטאנד. מען האט געפונען אז אין אלע דרייצען שטאטען זיינען דא גלייכע קלאסען, וואס האבען דיזעלבע אינטערעסען. די אינטערעסען פון די סוחרים זיינען געווען דיזעלבע אין די פארשיידענע שטאטען, און די בשותפות'ע אינטערעסען האבען זיי פארבונדען און זיי געשטויסען צום זעלבען ציל. דאסזעלבע איז אויך געווען מיט'ן פארמער־קלאס, מיט די ארבייטער־גרופען, מיט די אדוואקאטען. די געמיינשאפטליכע אינטערעסען פון די קלאסען און די קאנפליקטען צווישען די קלאסען, האבען געווירקט א סך מער צוזאמענצוציען די קאלאניעס איידער דער אויסלערליכער געבוי, די טראדיציעס און די גע־ירשנ'טע פאראורטיילען אין די קאלאניעס האבען געווירקט זיי אפצושטויסען איינע פון די אנדערע. אט די טיפערע אומשטענדען האבען עס פאראורזאכט די קריטישע יארען. זיי האבען אויך געווירקט מיטצוברענגען דעם גרויסען רעזולטאט פון אט דעם קריזיס — די פארבינדונג פון די שטאטען אין איין פעסטער נאציאנאלער רעגירונג, אונטער דער קאנסטיטוציע פון די פאר־איינגטע שטאטען.

ווי איז געווען דער עקאנאמישער צושטאנד פון לאנד נאך דער רעוואלוציע?

די מלחמה האט צושטערט דעם האנדעל מיט אויסלאנד. ענגלישע שיפען האבען פארבלאקירט דעם אמעריקאנישען ברעג און עס איז כמעט אוממעגליך געווארען אריינצופירען אדער ארויסצופירען סחורה. געריכט האט מען זיך אז אזוי שנעל ווי דער פרידען וועט געשלאסען ווערען, וועט דער האנדעל אויפלעבען נאך מיט מער ענערגיע ווי פאר דער רעוואלוציע. אבער אין דער ראזיגער האפנונג זיינען די היגע סוחרים ביטער אנטוישט

געוואָרען. די לאַגע איז ניט געוואָרען בעסער. אין געוויסע פּרטים איז זי נאָך געוואָרען ערגער.

מיט דעם אָנקומען פון פרידען האָט זיך א הויב געטאָן דער אימפּאָרט פון ענגלאנד. אין די אכט מלחמה יאָרען האָט זיך די היגע באַפעלקערונג אויסגעהונגערט נאָך פאבריצירטע סחורות. מען האָט דאָ געפּרואווט גרינדען פאבריקען און אנטוויקלען די אייזען־אינדוסטריע, גארבערייי און וועבערייי. ביז א געוויסען גראַד האָט זיך דאָס איינגעגעבען, אָבער אַזוי שנעל ווי די אמעריקאנישע האַפענס האָבען זיך געעפענט, האָט ענגלאנד גענומען שיקען אהער שיפען מיט „אַל־דאָס־גוטס". די היגע פאבריקאנטען האָבען זיך געגען דער ענגלישער קאָנקורענץ ניט געקענט שטעלען. אין ענגלאַנד איז אַלץ געמאכט געוואָרען אי בעסער, אי ביליגער.

אמעריקע איז פארפלייצט געוואָרען מיט ענגלישע סחורות. די פראַגע איז איצט געווען: מיט וואָס צאָלט מען פאר זיי? א געזונטער עקאָנאָמישער צושטאַנד פאָדערט, אז פאר אריינגע־פירטע סחורה זאָל באצאָלט ווערען מיט ארויסגעפירטע סחורה; אז דער אימפּאָרט און דער עקספּאָרט זאָלען זיין מעהר אָדער ווייניגער גלייך, זאָלען זיך באַלאנסירען. אמעריקע האָט אָבער איצטער געקענט זייער ווייניג סחורה שיקען קיין ענגלאנד און אין אויסלאַנד אין אַלגעמיין. דער אימפּאָרט איז געווען אָן א שיעור גרעסער ווי דער עקספּאָרט.

וואָס פאר א סחורות האָט אמעריקע געהאַט צו פארקויפען אין אויסלאַנד? פיש, טאבאק, ווייץ, מעל און רייז. די פיש פלעגען די איינוואוינער פון ניו־ענגלאַנד פאנגען ביי זייערע ברעגען און ביי די ברעגען פון קענעדע. די ענגלישע בלאָקאַדע האָט אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע אוממעגליך געמאכט אָנצוהאַלטען דעם פיש־פאַנג אין אמעריקע. די אינדוסטריע איז אינגאנצען רואינירט געוואָרען, און איצטער, נאָכ'ן קריג, האָט זיך געפאָדערט צייט זי ווידער אויפצולעבען. ענליכעס האָט פּאסירט מיט דער רייז־אינדוסטריע. די רייז־פעלדער האָבען זיך געפונען אין סאוט קאראָליינא און אין דזשאָרדזשיא. דאָרטען

האָבען די ארמייען אין די לעצטע דריי יאָר פון דער רעוואָלוציע אָנגעמאכט אַן אמת'ן חורבן. דערצו האָבען די ענגלענדער דאָרטען קאָנפיסקירט עטליכע טויזענט נעגער־שקלאַפען, זיי צוגענומען און אוועקגעשיקט אין זייערע אייגענע קאָלאָניעס אין די וועסט אינדיעס. אָן די שקלאַפען איז פאר די ווייסע געווען אוממעגליך צו באארבייטען די פעלדער. די טאבאק, מעל און ווייץ־אינדוסטריען האָבען זיך געפונען אין א מער אָדער ווייניגער נאָרמאלען צושטאַנד. אָט די סחורות וואָלטען די אמעריקאנער געקענט איצט עקספּאָרטירען, פונקט ווי פאר דער רעוואָלוציע. האָט זיך אָבער ארייגעמישט א נייע שטערונג — די האנדעלס־געזעצען פון די אייראָפּייאישע לענדער.

ענגלאַנד האָט איצטער פארבאָטען אמעריקאנישע שיפען צו פירען סחורה אין אירע קאָלאָניעס אין די וועסט־אינדיעס. בלויז ענגלישע שיפען האָבען געמעגט פירען אהין סחורה פון אמעריקע. און אפילו די ענגלישע שיפען האָבען ניט געטאָרט פירען אלץ. פלייש און פיש, צום ביישפּיל, האָבען די וועסט־אינדיעס געמוזט קויפען אין קענעדע, און ניט אין די פאראייניגטע שטאַטען.

די דאָזיגע באגרענצונגען האָבען פארקריפּעלט דעם וועסט־אינדישען מארק, וועלכער איז דאַן געווען דער סאַמע וויכטיגסטער פאר די היגע שטאַטען.

אויך שפּאניען און פראנקרייך (אמעריקע'ס פארבינדעטע אין דער מלחמה) האָבען איצטער פארבאָטען די אמעריקאנער שיפען ארייגצופירען סחורה אין זייערע וועסט־אינדישע קאָלאָניעס.

א דאנק דער רעוואָלוציע איז אויך צושטערט געווארען דער אמעריקאנער האנדעל מיט די לענדער אין זיד־אייראָפּע. דאָרטען איז געווען אַן אנדער צרה. ביי די ברעגען פון צפון־אפריקע האָבען געלויערט ים־רויבער, וועלכע פלעגען באפאלען האנדעלס־שיפען און זיי באַרויבען. כל־זמן די היגע קאָלאָניעס האָבען געהערט צו ענגלאנד, זיינען זייערע שיפען באשיצט געווארען פון דער גרויסער מעכטיגער ענגלישער פלאָטע. איצטער אָבער האָבען די אפריקאנער פּיראטען געוואוסט אַז ענגלאנד וועט זיך פאר די

אמעריקאנישע שיפען ניט אננעמען, און די אמעריקאנער האבען זיך אליין ניט געקענט באשיצען.

אין אנדערע ווערטער איז די לאגע געווען אזוי: אריינפירען סחורה פון דער פרעמד האבען די אמעריקאנער געקענט, נאר ארויסשיקען האבען זיי ניט געקענט. זיי האבען, אלזא, פאר די אימפארטירטע סחורה ניט געקענט צאלען מיט עקספארט. זיי האבען געמוזט צאלען מיט געלט, מיט גאלד. דער רעזולטאט איז געווען, אז אין א קורצער צייט איז פון דאנען ארויסגעשיקט געווארען דאס גאנצע גאלד און זילבער־געלט.

דער עקאנאמישער קריזיס האט געפירט צו א פינאנציעלען קריזיס. עס איז געווארען א שרעקליכער דוחק אויף געלט. די גאלדענע און זילבערנע מטבעה, — דאס געלט, הייסט עס, וואס האט געהאט אן אמת'ען, פעסטען ווערט, — איז ארויסגעשיקט געווארען פון לאנד צו באצאלען אויסלענדישע הענדלער פאר זייער סחורה. דאס פאפיר־געלט און רעגירונגס־וועקסלען וואס די נאציאנאלע רעגירונג און די באזונדערע שטאט־רעגירונגען האבען ארויסגעגעבען, זיינען געפאלען אין ווערט. עס זיינען געשאפען געווארען קלאסען אין לאנד, וואס האבען פון דעם דוחק אין געלט שרעקליך געליטען, און קלאסען וואס האבען פון דעם פיל געגאסען. צווישען די צוויי צדדים האט זיך אנטוויקעלט א שרעקליכער קאמף. די וואס האבען געליטען פון דער לאגע האבען געפאדערט אז די רעגירונגען זאלען דרוקען פאפיר־געלט. דער צווייטער צד האט די פאדערונג באקעמפט.

וועלכע גרופען אין דער געזעלשאפט האבען געליטען פון דעם מאנגעל אין געלט?

די ארימע קלאסען: די ארבייטער, די קליינע פארמער, די קליין הענדלער און די געוועזענע סאלדאטען. אין פארלויף פון דער מלחמה זיינען א סך קליינע פארמער רואינירט געווארען. זיי זיינען געצוואונגען געווען צו בארגען געלט און פאר'משכונ'ען זייערע פארמס. קליינע הענדלער האבען אויך אנגעקויפט סחורה אויף בארג. די סאלדאטען האבען באקומען אלס באלוינונג פאר זייער דינסט די רעגירונגס־פאפירען, וואס זיינען געפאלען אין

ווערט און וועלכע זיי האָבען, צוליב דער שווערער צייט, ניט געקענט האַלטען און געמוזט פאַרקויפען פאַר אַ קליינִיקייט. רייכע ספּעקולאַנטען האָבען די פּאַפּירען ביי זיי אָפּגעקויפט. די אַלע גרופּען זיינען געווען פאַרזונקען אין חובות און האָבען ניט געקענט צאָלען. דער קליינער פאַרמער איז געשטאַנען אין געפאַר צו פאַרלירען זיין שטיקעל ערד. די אַרבייטער, ביי וועמען די בעל־חובות האָבען גאָרניט געקענט נעמען, זיינען געשטאַנען אין געפאַר אַריינגעשליידערט צו ווערען אין געפענגניש (לויט דעם געזעץ פון יענער צייט, איז די שטראָף פאַר ניט צאָלען חובות געווען תפיסה).

די רייכע האָבען געמאָנט די חובות און געפאָדערט דוקא גוט געלט — גאָלדענע מטבעות. און גאָלד־געלט איז געווען זייער טייער, און די אָרימע האָבען עס בשום אופן ניט געקענט קריגען. האָט זיך פאַרשפּרייט די מגפה פון שלעפּען די אָרימע אין געריכט, און די ריכטער האָבען גע׳פסק׳ענט, אז די רייכע מעגען צונעמען די פאַרמס און די הייזער פאַר זייערע חובות. אויף אַזא אופן זיינען טויזענטער קליינע פאַרמער אַרויסגעטריבען געוואָרען פון זייערע היימען. ביי די קליינע געשעפטס־לייט האָט מען אָפּגענומען זייערע קראָמען. די, וואָס האָבען גאָרניט געהאַט, האָט מען געפירט אין די טורמעס. אָט זיינען איינִיגע ציטאַטען גענומען פון מעקמעסטער׳ס געשיכטע וועגען דער דאָזיגער לאַגע:

„ווען דאָס געזעץ וועגען איינשפּאַרען פאַר ניט־צאָלען חובות וואָלט געווען פּינקטליך דורכגעפירט געוואָרען אין דעם שטאַט ניו־העמשיר, וואָלטען אין 1785 צוויי־דריטעל פון דער באַפעל־קערונג געווען געזעסען אין געפענגניש... אין יאָר 1786 איז געווען אַ גערעטעניש אויף די פעלדער. דאָך האָבען די פאַרמער זיך באַקלאָגט, און מיט רעכט, אז פון די ווייץ און קאָרן האָבען זיי אַזוי פיל נוצען ווי פון די שטיינער; די תבואה האָט געפוילט; די שייערען זיינען געווען פול, אָבער די קעשענעס זיינען געווען ליידיג. ווען די פאַרמער האָבען געדאַרפט שיך, האָבען זיי געמוזט זוכען אַ שוסטער, וואָס זאָל וועלען נעמען ווייץ פאַר שיך.

דער דוחק אין געלט איז געװארען אלץ גרעסער. איבערהויפט האט זיך דער דוחק געפילט אין די דערפער."

בארגען געלט איז אוממעגליך געװען. דאס גאלד איז געלעגען אין די הענט פון א קליינער גרופע רייכע, װעלכע האבען געפאדערט ריזיגע פראצענטען. בלויז די, װאס האבען געקענט מאכען גרויסע פראפיטען, האבען געקענט קריגען הלואות.

די ארימע האבען אויך געליטען פון זייערע רעגירונגען. די שטייערען זיינען געװען אומגעהייער גרויסע. די מלחמה האט איבערגעלאזען א שװערען יאך פון חובות, און די רעגירונגען פון די שטאטען האבען געפאדערט ביי די איינװאוינער שטייערען צו צאלען די מלחמה־חובות. און די שטייערען זיינען אזוי געלייגט געװארען, אז די ארימע האבען געמוזט צאלען דעם גרעסטען חלק.

„אין שטעדטעל גרינװיטש, אין מאסאטשוזעטס, האבען די פארמער אויסגערעכענט, אז װען זיי װאלטען געצאלט די אלע שטייערען װאס די רעגירונג האט אויף זיי ארויפגעלייגט, װאלט צװישען די יארען 1781 און 1786 פאר זיי אליין זיך גארנישט אפגעשטעלט. זיי װאלטען דער רעגירונג געמוזט אװעקגעבען דעם גאנצען שניט פון זייערע פעלדער. א סך פארמס אין מאסא־טשוזעטס זיינען פארקויפט געװארען פאר א דריטעל פון זייער װערט צו באצאלען די חובות און די שטייערען."*)

די ארימע קלאסען האבען געפאדערט, אז די שטאט־רעגירונגען זאלען דרוקען פאפיר־געלט, עס פארשפרייטען צװישען פאלק און צװינגען די רייכע קרעדיטארען אנצונעמען דאס געלט פאר זייערע חובות. די באװעגונג פאר פאפיר־געלט האט זיך פארשפרייט איבער אלע קאלאניעס. אין די צװיי יאר 1785 און 1786 האט עס געשטורעמט און געקאכט מיט דער דאזיגער באװעגונג. אין 7 שטאטען האבען די רעגירונגען זיך געמוזט בויגען און נאכגעבען דעם פארלאנג נאך פאפיר־געלט. די שטאט־רעגירונגען האבען אויך אנגענומען פארשידענע מיטלען צו װירקען אויף די גרויסע סוחרים און די רייכע קרעדיטארען זיי־

*) נעװינס, „די אמעריקאנער שטאטען פון 1775—1789".

זאָלעז דאָס פּאַפּיר־געלט נעמען. אין נאָרט קאראָליינא, צום ביישפּיל, האָט די רעגירונג געקויפט טאַבאַק מיט'ן פּאַפּיר־געלט און געצאָלט צוויי מאָל טייערער ווי עס איז געווען דער פּרייז אין מעטאַל־געלט. אין רהאָוד איילענד איז ארויפגעלייגט געוואָרען א שווערע שטראָף פאר אָפּזאָגען זיך צו נעמען פּאַפּיר־געלט, און דער שולדיגער האָט אויך פארלאָרען זיין בירגער־רעכט. אין סאוט קאראָליינא האָבען די אָרימע פארמער אָרגאַניזירט א געהיימען קלוב מיט דעם נאָמען „אָנצוהערעניש קלוב" („הינט קלאָב"), וועלכער האָט אנגעווענדט טעראָר־מיטלען געגען יעדען איינעם, וואָס האָט ניט געוואָלט אנערקענען דאָס פּאַפּיר־געלט.

אָבער די אַלע מיטלען האָבען ווייניג־וואָס געהאָלפען. דאָס פּאַפּיר־געלט איז פריהער אָדער שפּעטער געזונקען אין ווערט. דער עולם האָט מורא געהאט דאָס געלט צו נעמען, און אויב מען האָט א סוחר געצוואונגען צו נעמען פּאַפּיר־געלט, האָט ער געהעכערט דעם פּרייז פון זיין סחורה. דאָס פּאַפּיר־געלט האָט געבראַכט א שרעקליכען יקרות. די נויט איז געוואָרען נאָך גרעסער ווי פריהער.

אין די ניו־ענגלאַנד שטאַטען האָט די באוועגונג פאר פּאַפּיר־געלט, און די שווערע צייטען אין אַלגעמיין, געפירט צו ראַיאָטען און אויפשטאַנדען. אין מאַסאַטשוזעטס האָט אויסגעבראָכען אַן אמת'ער רעוואָלט, וואָס האָט אָנגעהאַלטען עטליכע מאָנאַטען. די נייעס וועגען דעם רעוואָלט האָט זיך פארשפּרייט איבער'ן גאַנצען לאַנד און אָנגעוואָרפען א שרעק אויף אַלע געלט־מענשען.

די ראַיאָטען זיינען פאָרגעקומען ארום די לעדזשיסלייטשורס און די געריכטען. פון די לעדזשילייטשורס האָבען די אָרימע מאַסען געפאָדערט פּאַפּיר־געלט; פון די געריכטען האָבען זיי געפאָדערט, אַז זיי זאָלען אויפהערען צו משפּט'ן די אָרימע פאר ניט באַצאָלען חובות און „מאָרטגיידזשעס". די געריכטען זיינען געווען געפּאַקט מיט קלאָגען געגען אָרימע פארמער, און יעדען טאָג פלעגען די ריכטער ארויסגעבען „ווארראַנטס" אוועקצונעמען די ערד און די הייזער פון די פארשולדיגטע. די מאַסען האָבען דערין געזען א פארשווערונג צווישען די ריכטער, די אדוואָקאַטען

און די קרעדיטאָרען זיי צו רואינירען. זיי האָבען געפאָדערט, אז צו דער פארשווערונג זאָל געמאכט ווערען א סוף, און דאָס בעסטע מיטעל וואָס זיי האָבען פאָרגעלייגט דערויף איז געווען — ארויס־צוווארפען אַלע קלאגען געגען די פארמער און איינגאנצען צו שליסען די געריכטען.

אין סעפטעמבער, 1786, האָט א מחנה פון 400 מענשען מיט ביקסען און שווערדען אין די הענט אריינגעמארשירט אין דער שטעטעל עקסטער, ניו העמשיר, וואו די לעדזשיסלייטשור איז געזעסען. זיי האָבען ארומגערינגעלט דעם לעדזשיסלייטשור־זאַל און אריינגעשיקט א קאָמיטע מיט א צעטעל פון פאָדערונגען. די הויפּט־פאָדערונג איז געווען — פאפיר־געלט. די אונטערשטע קאמער פון דער לעדזשיסלייטשור איז געווען גרייט נאָכצוגעבען, אָבער דער סענאַט האָט זיך אנטזאגט. די מחנה האָט דאן ערקלערט, אז קיינער פון די דעפּוטאטען וועט ניט פארלאָזען דעם זאַל, איידער עס וועלען דורכגעפירט ווערען די געפאָדערטע געזעצען. דער פרעזידענט פון דער אסעמבלי האָט געפּרואווט ארויסגיין, אָבער די פאָסטען פון דער מחנה האָבען אים אָפּגע־שעלט ביי דער טיר. ער האָט געפּרואווט האלטען א רעדע פאר'ן עולם, אָבער די מאסע האָט אים אונטערבראָכען מיט געשרייען: „פאפיר־געלט!” „גלייכע צוטיילונג פון אייגענטום!” „אויסמעקען אַלע חובות!” „באפרייען פון די צינזען!”

דורך דער נאכט איז אָבער געלונגען דער רעגירונג צו ברענגען מיליץ־סאָלדאטען, וועלכע האָבען צוטריבען די מחנה און ארעס־טירט די אָנפירער.

דער צאָרן פון עולם איז געווען געריכט הויפטזעכליך געגען די רייכע סוחרים און די אדוואָקאטען. די סוחרים זיינען פאר־האסט געווארען דערפאר, וואָס זיי האָבען געקויפט סחורה אין אויסלאנד און ארויסגעשיקט פון לאנד דאָס מעטאל־געלט; די אַדוואָקאטען זיינען פארהאסט געוואָרען, ווייל זיי האָבען געפירט די פּראָצעסען געגען די אָרימע בעל־חובות. אין די מלחמה־יאָרען זיינען די געריכטס־הייזער כמעט אינגאנצען געשלאָסען געוואָרען. עס האָבען זיך דערפאר אָנגעזאמעלט א ריזיגע צאָל פּראָצעסען.

דערצו האָט די שלעכטע צייט פון נאָך דער מלחמה אוממעגליך געמאכט פאר טויזענטער פארמער צו באצאָלען זייערע „מאָרט־גיידזשעס". ווען די געריכטען האָבען זיך איצט ווידער געעפענט, האָבען זיך א שאָט געטאָן קלאגען אזוי ווי א האָגעל. די אדוואָ־קאטען האָבען זיך ניט געקענט ספּראַווען, און זיי האָבען געריסען הויכע פּרייזען פאר זייערע דינסטען. זיי האָבען געפאָדערט גרויסע באלוינונגען פאר פארטיידיגען די אָרימע. יעדער אדוואָ־קאט האָט געמאכט געלד, אין דער צייט ווען די גרויסע מאסען זיינען געווען אין נויט. דערפאר זיינען זיי פארהאסט געוואָרען. מען האָט זיי גערופען „באנדיטען", „קעשענע גנבים", „בלוט־זייגער". מאנכע צייטונגען אין מאסאטשוזעטס האָבען אפילו געפאָדערט, אז אדוואָקאטען זאָלען אינגאנצען אָפּגעשאפט ווערען.

צוזאמען מיט זיי זיינען אויך פארדאמט געוואָרען די ריכטער. דער עולם האָט געשריען, אז די ריכטער קריגען א צו־הויכען געהאלט, און אז זיי שטייען שטענדיג אויף דער זייט פון די רייכע נעגען די אָרימע.

די אומרוהען אין מאסאטשוזעטס האָבען זיך אָנגעפאנגען אין סעפּטעמבער, 1786. מיט א פּאָר מאנאטען פריער האָט זיך די לעדזשיסלייטשור אנטזאגט דורכצופירען די פאָדערונג וועגען פּאפּיר־געלט און וועגען באגרענצען די רעכט פון לאָיערס. האָבען זיך די מאסען באנוצט מיט דעם אלטען כלי־זין וואָס איז געברויכט געוואָרען פריער צו אָרגאניזירען דעם ווידערשטאנד געגען ענגלאנד: זיי האָבען פאררופען א צוזאמענפּאָר פון אלע שטעט־לאך. די „קאָנווענשאָן" איז אָפּגעהאלטען געוואָרען אין אויגוסט. זי האָט באשלאָסען אז דער סענאט זאָל אין גאנצען אָפּגעשאפט ווערען; אז געוויסע געריכטען זאָלען זיך צושליסען; אז דאָס געהאלט פון די ריכטער זאָל פארקלענערט ווערען; אז די רעכט פון די אדוואָקאטען זאָל באגרענצט ווערען; אז די שטייערען זאָלען אזוי איינגעטיילט ווערען, אז די אָרימע זאָלען ניט דארפען טראָגען אזא שווערען יאָך; און אז די רעגירונג זאָל דרוקען פּאפּיר־געלט.

די קאנווענשאן איז געווען דער סיגנאל, און גלייך האבען אויסגעבראכען אומרוען. אין דער לעצטער וואך פון אויגוסט האט א באוואפענטע מחנה פון 1,500 מאן פארכאפט די געריכטס־געביידע אין נארטהעמפטאן און ניט אריינגעלאזען די ריכטער. דאס געריכט האט זיך געמוזט שליסען. דעם 5טען סעפטעמבער האט ענליכעס פאסירט אין וואוסטער. א באוואפענטער עולם האט באלאגערט דעם געריכטס־זאל, און ווען דער ריכטער איז געקומען, האט מען אים ניט אריינגעלאזט. דער ריכטער האט געשריען, געזידעלט, געסטראשעט, אבער ענדליך האט ער געמוזט אליין אונטערשרייבען א פאפיר, אז דאס געריכט איז געשלאסען. ענליכע סצענען האבען זיך אפגעשפילט אין אנדערע שטעטלאך אין דעם שטאט.

אין מיטען סעפטעמבער האט זיך אין ספרינגפילד, מאסא־טשוזעטס, געדארפט עפענען דער סופרים־קאורט, דאס העכסטע געריכט פון שטאט. די בונטאוושטשיקעס האבען באשלאסען ניט צו דערלאזען, אז אפילו דער סופרים קאורט זאל האבען סעסיעס. די רעגירונג ווידער האט באשלאסען אז אין דעם פאל טארען די בונטאוושטשיקעס ניט אויספירען. דער גאווערנאר האט געשיקט 600 מיליץ־סאלדאטען, זיי זאלען באזעצען דעם געריכט־זאל איידער די בונטאוושטשיקעס קומען אן. די בונטאוושטשיקעס האבען אויך צונויפגעשטעלט אן ארמיי פון א 600 מאן. געפירט האט זי דעניעל שעיס, וועלכער איז געווען אן אפיצער אין דער רעוואלוציאנערער ארמיי. ווען שעיס איז אנגעקומען מיט זיינע מענשען, האט ער אין געריכט־זאל געטראפען די מיליץ. ער האט זיך צוריקגעצויגען, אבער דאס געריכט האט מען ניט געוואגט צו עפענען. אין צוויי טעג ארום האבען די ריכטער אליין דעם זאל צוגעשלאסען.

דער גאווערנאר האט איצט באשלאסען צו ארגאניזירען א גרויסע מיליץ־ארמיי, אויסראטען די בונטאוושטשיקעס און מאכען ארדנונג אין שטאט. צו קריגען מענשען פאר דער מיליץ איז ניט שווער געווען. עס האט זיך נאר געפאדערט געלט, און קיין געלט האט די רעגירונג ניט געהאט. האט זיך דער גאווערנאר

געוועגדט צו די רייכע סוחרים פון באָסטאָן, און זיי האָבען איהם צוגעשטעלט די נויטיגע סומע. אין יאַנואר, 1787, האָט דער גאָווערנאָר שוין געהאט אן ארמיי פון 4,500 גוט־באוואפענטע סאָלדאטען.

דער ווינטער איז געווען זייער א קאַלטער. די בונטאָוו־שטשיקעס אונטער דער קאָמאנדע פון דעניעל שעיס, זיינען געווען שרעקליך אָרים, זיינען געגאנגען אין צוריסענע קליידער, און האָבען ניט געהאט קיין פּראָוויאנט. שעיס'עס ארמיי איז אויך געווען א סך קלענער, ווי דעם גאָווערנאָר'ס ארמיי, אינגאנצען ארום 2,000 מאַן. דערפאר איז קיין וואונדער ניט, וואָס עס איז דער רעגירונגס־ארמיי ניט אָנגעקומען שווער שעיס'ן צו שלאָגען. עס זיינען פארגעקומען איניגע צוזאמענשטויסען. שעיס'עס ארמיי איז צוקלאפּט געווארען. אין דער לעצטער שלאכט, וועלכע איז פּאָרגעקומען אין א שרעקליך־קאלטען טאָג אין פעברואר, איז שעיס, צוזאמען מיט 150 פון זיינע נאָכפאָלגער, ארייגגעפאלען אין די הענט פון פיינט. די איבעריגע פון דער ארמיי זיינען זיך צולאָפען און זיינען אריבער די גרענעצען — טייל אין ווער־מאָנט, טייל אין רהאָוד איילענד. די געפאנגענע זיינען גע'משפט געווארען אלס בונטאָווששטשיקעס, און פערצען פון די פירער זיינען פאר'משפט געוואָרען צום טויט. דער גאָווערנאָר האָט אָבער געוואוסט, אז די סימפּאטיע פון די מאסען איז אויף דער זייט פון די פאראורטיילטע, און ער האָט די היגריכטונגען אפּגעלייגט אויף נאָך די וואלען. ביי די וואלען איז דער גאָווערנאָר דורכגע־פאלען, און אויף זיין אָרט איז ערוויילט געווארען דזשאָן הענקאק, וועלכער האָט ארויסגעוויזען סימפּאטיע צו די רעבעלען און האָט זיי אלעמען באגנאַדיגט.

דער דאָזיגער אויפשטאנד ווערט אין דער אמעריקאנישער געשיכטע באצייכענט מיט'ן נאָמען „שעיס' רעבעליאָן” (שעיס'עס בונט).

קאפיטעל 2.

יעדער שטאַט טוט וואָס ער וויל

דעם פרידען מיט ענגלאנד האָט געשלאָסען דער קאָנגרעס, וועלכער איז דאַן געווען די רעגירונג פון די פאַראייניגטע שטאַטען, אָבער די איינצעלנע שטאַטען האָבען זיך פונקט אזוי ווייניג גערעכענט מיט'ן ווילען פון קאָנגרעס אין אויסלענדישע אָנגעלעגענהייטען ווי אין אינלענדישע. אין דעם פרידענס־אָפּמאַך זיינען געווען צוויי פונקטען, אויף וועלכע ענגלאנד איז באַשטאַנען. איין פונקט איז געווען, אז די אמעריקאַנער סוחרים זאָלען באַצאָלען די ענגלישע סוחרים די חובות וואָס זיי זיינען זיי שולדיג געווען פאַר דער מלחמה; דער צווייטער פונקט האָט געלויטעט, אז די אמעריקאַנער זאָלען צורו לאָזען די „לאָיאַליסטען", ד. ה. די אמעריקאַנער, וואָס האָבען סימפּאַטיזירט מיט ענגלאנד און איר געהאָלפען אין צייט פון דער רעוואָלוציע. מען האָט זיי ניט געטאָרט ארויסטרייבען פון לאַנד און ניט קאָנפיסקירען זייער אייגענטום; יענע לאָיאַליסטען, וואָס זיינען אין די מלחמה־יאָרען אנטלאָפען, אָדער זיינען ארויסגעטריבען געוואָרען פון אמעריקע, זאָלען מעגען צוריקקומען און זיך באַזעצען אין זייערע אַלטע היימען.

גלייך ווי די צוויי פונקטען זיינען באַקאַנט געוואָרען אין די שטאַטען, האָבען זיך אויפגעהויבען פּראָטעסטען. אמת, אין פרידענס־אָפּמאַך איז ניט געשטאַנען, אז דער קאָנגרעס מוז די פונקטען דורכפירען. עס איז אבער געשטאַנען, אז דער קאָנגרעס איז זיך מתחיב צו רעקאָמענדירען צו די באַזונדערע שטאַט־רעגירונגען, אז זיי זאָלען די פונקטען פאָלגען. און דער קאָנגרעס

האָט אַזעלכע רעקאָמענדאַציעס ווירקליך געמאַכט. אָבער סיי די מאַסען, סיי די שטאַט־רעגירונגען האָבען צוריקגעוויזען די רעקאָמענדאַציעס.

די אַלטע חובות האָט קיינער ניט געצאָלט. די לאָיאַליסטען זיינען אַטאַקירט געוואָרען מיט שרעקליכע זידעל־ווערטער אין די ציימונגען. זיי זיינען באַליידיגט געוואָרען אין די גאַסען און אין געזעלשאַפט. יעדער, אויף וועמען עס איז געווען אַ חשד, אַז ער האָט, אין די מלחמה־יאָרען, געהאָלפען ענגלאַנד, אָדער סימפּאַ־טיזירט מיט איר, איז אַריינגעלייגט געוואָרען אין חרם. טויזענטער האָבען ניט געקענט אויסהאַלטען און זיינען אוועקגעפאָרען, טייל קיין קענעדע, טייל קיין ענגלאַנד, און טייל אויף די וועסט־אינדישע אינזלען.

אַם ברוטאַלסטען זיינען די לאָיאַליסטען באַהאַנדעלט געוואָרען אין דער סאַוט, ווייל דאָרטען האָבען זיי אין די לעצטע יאָרען פון דער רעוואָלוציע געהאָלפען דעם ענגלישען „קאַמפּיין פון שרעקליכקייט". זיי האָבען געהאָלפען רויבען, ברענען און מאָרדען די קאָלאָניסטען. איצטער האָבען זיך די קאָלאָניסטען מיט זיי אָפּגערעכענט. אין סאַוט קאַראָליינא זיינען 12 לאָיאַליסטען אויפגעהאַנגען געוואָרען, דערפאַר וואָס זיי האָבען ניט געפאָלגט דעם באַפעל פון די איינוואוינער צו פאַרלאָזען דעם שטאַט אין פאַרלויף פון דריי וואָכען צייט.

מיט די לאָיאַליסטען האָבען סימפּאַטיזירט די אַריסטאָקראַטען און די רייכע. זיי האָבען אַגיטירט, אַז מען זאָל די לאָיאַליסטען מוחל זיין זייערע אַמאָליגע זינד און זיי אַנערקענען פאַר אַמעריקאַ־נער בירגער (די מערסטע לאָיאַליסטען האָבען געהערט צום זעלבען קלאַס פון רייכע און אַריסטאָקראַטען). דער שאַרפסטער פאַל האָט פּאַסירט אין ניו יאָרק. דאָרטען איז דורכגעפירט געוואָרען אַ געזעץ, אַז אויב אַ לאָיאַליסט האָט אין די מלחמה־יאָרען פאַרנומען דאָס הויז פון אַ רעוואָלוציאָנער, אָדער זיך באַנוצט מיט אייגענטום פון אַ רעוואָלוציאָנער, קען דער רעוואָלוציאָנער ביי אים איצט אויפמאָנען שאָדענערזאַץ, און אַז דער לאָיאַליסט קען זיך ניט פאַרטיידיגען דערמיט, וואָס ער וועט זאָגען, אַז ער האָט געהאַנ־

דעלט לויט'ן באַפעל פון די ענגלישע מיליטער באַאַמטע און האָט זיך ניט געקאָנט העלפען. אויפ'ן גרונד פון דעם געזעץ האָט אַן אָרימע אלמנה אָנגעקלאָגט א רייכען לאָיאַליסטישען סוחר. ווען די ענגלישע ארמיי איז אריין אין ניו יאָרק, אין 1777, איז די אַלמנה אַנטלאָפען און דער רייכער סוחר האָט פארנומען איר אייגענטום. ער האָט עס געטאָן אויפ'ן באַפעל פון ענגלישען קאָמענדאנט.

דער רייכער סוחר האָט געדונגען אַלס אדוואָקאט דעם בארימטען אַלעקסאנדער האמילטאָן, א רעוואָלוציאָנער פון דעם אריסטאָקראטיש־קאָנסערוואטיווען פליגעל. האמילטאָן האָט אָנגע־נומען דעם פּראָצעס טייִלווייז טאַקע צוליב דאָס געלט, וואָס דער אָנגעקלאָגטער האָט אים אָנגעבאָטען, און טיילווייז צוליב זיין אייגענער סימפאטיע צו די פארפאָלגטע לאָיאַליסטען. האמילטאָנ'ס האנדלונג האָט ארויסגערופען געגען אים די ביטערסטע געפילען פון די מאסען. אָבער אים האָט עס ניט געקימערט; ער האָט זיין קליענט פארטיידיגט און האָט געוואונען דעם פּראָצעס.

די שטאַטען האָבען געקוקט איינע אויף די אנדערע מיט קנאה און חשד. זיי האָבען זיך געקריגט צווישען זיך איבער פראַגען פון שטייערען, גרענעצען און טעריטאָריע. ניו יאָרק און ניו־העמשיר האָבען זיך געריסען איבער ווערמאָנט. יעדע פון זיי האָט גע'טענה'ט, אז די טעריטאָריע פון ווערמאָנט געהערט צו איר. (ווערמאָנט אַליין האָט גע'טענה'ט, אז זי וויל ניט געהערען צו קיינעם און אז זי וויל זיין א שטאַט פאר זיך). קאָנעטיקאט און ניו־דזשוירזי האָבעןביידע פּראָטעסטירט געגען ניו יאָרק דערפאר, וואָס זי האָט ארויפגעלייגט שטייערען אויף שיפען, וואָס האָבען געפירט סחורה אין איר האפען. די צוויי שטאַטען, ניו־דזשוירזי און קאָנעטיקאט, גרענעצען זיך מיט ניו יאָרק, און זיי האָבען אימפּאָרטירט סחורה דורך דעם ניו יאָרקער האפען. האָבען זיי גע'טענה'ט, אז אינדירעקט רייסט ניו יאָרק שטייערען פון זיי. די שטאַטען ווירדזשיניא, מערילענד און פּענ־

סילוויניא האָבען זיך געקריגט איבער דעם פּאָטאָמעק טייך, ווער פון זיי זאָל איבער דעם טייך האָבען די דעה.

צוליב די קריגערייען צווישען זיך האָבען די שטאַטען גאָר־נישט געטאָן געגען ענגלאַנד דערפאַר, וואָס זי האָט ניט אריינגעלאָזען קיין אמעריקאנישע שיפען אין אירע האפענס, און האָט פארווערט דעם אמעריקאנישען האנדעל אין די ווערסט־אינדיעס. איין שטאַט האָט געשטערט דעם צווייטען. אזוי, צום ביישפיל, האָבען די דריי ניו־ענגלאַנד שטאַטען, מאסאטשוזעטס, ניו־העמשיר און רהאָוד־איילענד, פארבאָטען ענגלישע שיפען ארויסצופיהרען אמעריקאנישע סחורה פון זייערע האפענס. האָט קאָנעטיקאט געלאָזט וויסען די ענגלישע שיפען, אז אירע האפענס זיינען פריי פאר זיי. איינינע שטאַטען האָבען ארויפגעלייגט א שטייער אויף אימפּארטירטע ענגלישע סחורה, האָבען די אנדערע שטאַטען זיך באנוצט מיט דער געלעגענהייט און אריינגעלאָזען די סחורה פריי, כדי צוצוציען צו זיך דעם האנדעל. דער קאָנגרעס האָט געבעטען ביי די שטאַטען דאָס רעכט ארויפצולייגען א שטייער פון 5 פּראָצענט אויף אריינגעפירטע סחורה. דאָס געלט וואָלט געבראכט דאָפּעלטע נוצען: ערשטענס, וואָלט דאָס געשלאָ־גען ענגלאַנד, און, צווייטענס, וואָלט דער קאָנגרעס געהאט מיטלען פאר רעגירונגס־צוועקען. צוועלף שטאַטען האָבען זייער צושטימונג געגעבען, אבער דער איין שטאַט, רהאָוד־איילאנד, האָט זיך איינגעשפּארט אויף ניין, און עס איז געבליבען ניין. צווינגען האָט מען זי ניט געקענט, און אָן איר איז אוממעגליך געווען דעם שטייער דורכצופירען, ווייל אַלע ענגלישע שיפען וואָלטען דאָך זייער סחורה אריינגעפירט דורך די פרייע האפענס פון רהאָוד־איילאנד. שפּעטער איז א צווייטער ענליכער פּארזוך געמאכט געוואָרען. דעם מאָל האָט זיך ניו יאָרק איינגעשפּארט אויף ניט, און דער פּלאַן איז ווידער צו־נישט געוואָרען.

קאפיטעל 3.

די רייכע קלאַסען ווילען א שטאַרקע נאַציאָנאַלע רעגירונג

ווענען דער פראגע פון שטארקער מאכען די נאציאָנאלע רעגירונג, געבען מער מאכט און רעכט דעם קאָנגרעס, האָט מען גערעדט און געשריבען יאָרען נאָכאנאנד. נאָך אפילו איידער דער פרידען מיט ענגלאנד איז געשלאָסען געווארען האָט אזא וויכטיגער מענש ווי דזשאָרדזש וואשינגטאָן ארויסגעשטעלט די פאָדערונג, אז דער קאָנגרעס זאָל אויפהערען צו זיין א נאָמינעלע מאכט און זאָל ווערען א פאקטישע מאכט; אז דער קאָנגרעס זאָל קריגען די מעגליכקייט צו צווינגען די שטאטען אים צו פאָלגען. אז פרידען איז געשלאָסען געווארען איז די באוועגונג פאר א שטאַר־קער נאציאָנאלער רעגירונג נאָך מער געוואקסען, הויפטזעכליך צווישען יענע קלאסען, וואָס האָבען געהאָפט צו געווינען עקאָנאָ־מיש פון אזא רעגירונגס־סיסטעם. עס זיינען ווענען דעם געשריבען געווארען פאמפלעטען און אָפהאנדלונגען אין די צייטונגען. די אומרוען אין די ניו־ענגלאנד שטאטען, דער קריזיס אין דער אינדוסטריע און אין דעם האנדעל צוליב ענגלאנד'ס געזעצען און קאָנקורענץ — דאָס אלץ האָט אין יאָר 1786 געבראכט די פראגע צו א קריטישען פונקט. די פאָרשטייער פון די פאבריקאנטען און האנדעלס־קלאסען, די באזיצער פון ווערט־פאפירען און פון וועקסלען און מאָרטגיידזשעס, האָבען דערפילט, אז עפּעס מוז שנעל געטאָן ווערען, אויב ניט, שטייט זיי פאָר די סכנה מאטעריעל רואינירט צו ווערען.

מען האָט גערעדט, אז עס זאָל גערופען ווערען א קאָנ־ווענשאָן פון די דרייצען שטאטען צו באטראכטען די פראגע ווענען

געבען דעם קאָנגרעס מער מאכט. מען האָט שוין פריער עטליכע מאָל געפּרואווט ווירקען אויף דעם קאָנגרעס, ער זאָל אַזאַ קאָנ־ווענשאָן פאַררופען. אָבער די פאַרזוכען האָבען זיך ניט איינגע־געבען. איצטער אָבער, אַז די צייט איז געווען אַזוי רייף דערפאַר, איז ניט נויטיג געווען צו זוכען ספּעציעלע מיטלען ווי אַזוי די קאָנווענשאָן צו פאַררופען. יעדער מיטעל איז געווען גענוג. גראָד האָט זיך דעמאָלט געמאַכט, אַז די צוויי שטאַטען, ווירדזשיניאַ און מערילענד, האָבען געהאַט אַ קאָנפערענץ צווישען זיך וועגען זייער אַלטען סכסוך איבער דעם טייך פּאָטאָמעק. האָט מערילענד פאָרגעשלאָגען, אַז עס זאָל פאַררופען ווערען אַ צווייטע קאָנפע־רענץ, אַ גרעסערע, צו וועלכען די שכנ׳ישע שטאַטען — פּענסיל־וויינא און דעלעווער — זאָלען אויך געלאַדען ווערען און אַז די קאָנפערענץ זאָל פאַרהאַנדלען אויך אַלגעמיינע האַנדעלס־פראַגען וואָס רירען אָן די אַלע שטאַטען. ווירדזשיניאַ האָט צוגעשטימט דערצו. אירע דעלעגאַטען זיינען געגאַנגען נאָך אַ שריט ווייטער. זיי האָבען צו דער קאָנפערענץ איינגעלאַדען אַלע דרייצען שטאַטען. די קאָנפערענץ איז פאָרגעקומען אין אַנאַפּאָליס, מערילענד, אין הערבסט פון 1786.

די אַנאַפּאָליס׳ער קאָנפערענץ איז געווען אַ דורכפאַל. בלויז פינף שטאַטען האָבען געשיקט פאָרשטייער. די עטליכע דעלעגאַטען וואָס זיינען דאָרטען געווען האָבען אָבער ניט פאַרלאָרען דעם מוט. זיי האָבען אָפּגעהאַלטען אַ זיצונג און אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, וואָס אַלעקסאַנדער האַמילטאָן האָט פאַרפאַסט, אַז עס זאָל אָפּגע־האַלטען ווערען אַ קאָנווענשאָן פון אַלע שטאַטען אין פילאַדעלפיע, און אַז די קאָנווענשאָן זאָל זיך עפענען דעם צווייטען מאָנטאָג אין מאַי, 1787, און אַז די אויפגאַבע פון דער קאָנווענשאָן זאָל זיין „אויסצואַרבייטען פּראָיעקטען וואָס זאָלען מאַכען די פעדעראַלע רעגירונג אַזוי שטאַרק ווי די אומשטענדען פאָדערען“.

די רעזאָלוציע האָט ווייטער געלויטעט, אַז די פּראָיעקטען וואָס די קאָנווענשאָן וועט אָננעמען זאָלען פאָרגעלייגט ווערען פאַר׳ן קאָנגרעס; אַז אויב דער קאָנגרעס וועט זיי גוטהייסען, זאָלען זיי פאָרגעלייגט ווערען פאַר די לעדזשיסלייטשורס פון די

דרייצען שטאטען, און אויב די אלע דרייצען לעדזשיסלייטשורס וועלען צושטימען צו זיי, זאלען זיי דאן אריין אין קראפט.

די רעזאלוציע איז פאנאנדערגעשיקט געווארען צו די דרייצען שטאטען און צום קאנגרעס. אין פארלויף פון עטליכע מאנאטען האבען צוועלף שטאטען די רעזאלוציע גוט־געהייסען און באשטימט דעלעגאטען צו דער קאנווענשאן. דער איינציגער שטאט וואס האט זיך אנטזאגט דאס צו טאן איז געווען רהאוד־איילאנד. אין פעברואר, 1787, האט דער קאנגרעס אויך גוטגעהייסען די קאנווענשאן.

וועלכע קלאסען אין דער אמעריקאנער געזעלשאפט פון 1786 זיינען געווען עקנאמיש פאראינטערעסירט אין דעם, אז עס זאל געגרינדעט ווערען א שטארקע צענטראלע אדער נאציאנאלע רעגירונג?

אין אלגעמיין גערעדט זיינען דאס געווען די רייכע קלאסען, די געלט־מענשען. אבער ווער זיינען עס געווען די פארשיידענע געלט־גרופען פון יענער צייט און וואס האט יעדע פון זיי געהאפט צו געווינען פון א שטארקער רעגירונג?

ערשטענס, זיינען עס געווען די רייכע לאנד־באזיצער, די קאמפאניעס וואס האבען אויפגעקויפט לאנד אין דער וועסט, ווייט איבער די גרענעצען. זיי האבען דאס לאנד אפגעקויפט ביי די שטאט־רעגירונגען פאר קליינע סומען געלט, און די ארימע וואס האבען זיך דארטען באזעצט האבען געמוזט קויפען דערנאך ביי די קאמפאניעס און צאלען פיל העכערע פרייזען און זיך צו די קאמפאניעס פאר'משכונ'ען. פאר די לאנד־ספעקולאנטען איז וויכטיג געווען צו האבען א שטארקע צענטראלע רעגירונג, וועלכע זאל זיי העלפען פארטרייבען די אינדיאנער פון זייער לאנד און אויך העלפען צווינגען די קליינע פארמערס וואס האבען געקויפט ביי זיי לאנד צו צאלען די מארטגיידזשעס.

צווייטענס, די אייגענטימער פון די גרויסע טאבאק־פלאנ־טאציעס אין דער סאוט. די רייכע „פלענטארס" האבען זיך גענויטיגט אין א שטארקער רעגירונג אלס שוץ געגען די נעגער־

שקלאפען. די מורא פאר א נעגער־אויפשטאנד האָט שטענדיג געשוועבט פאר זייער געדאנק, און זיי האָבען געוואָלט האָבען הינטער זיך די אייזערנע האנט פון א פאראייניגטער מאכט פון אַלע שטאטען. אויסער דעם, זיינען א סך פון די פּלאַנטאַציע־אייגענטימער געווען שותפים אין לאַנד־קאָמפּאניעס און האָבען געהאט זייער געלט אריינגעלייגט אין מאָרטגיידזשעס אויף קליינע פארמס אין דער וועסט, און זיי האָבען זיך אויך גענויטיגט אין א שטארקער רעגירונג אלס א וואפע געגען די אָרימע בעל־חובות.

עס דארף באמערקט ווערען, אז די רייכע לאַנד־אריסטאָקראטיע פון ניו יאָרק איז געווען אַן אויסנאם אין דעם פּרט. די אריסטאָקראטען האָבען דאָ געהאט גרויסע מאיאָנטקעס, וואו עס האָבען געוואוינט און געארבייט קליינע פארמער, וועלכע האָבען זיך געטיילט מיט זיי מיט די פּראָדוקטען. די לאנד־באזיצער האָבען דאָ פון א שטארקער נאציאָנאלער רעגירונג ניט געהאט וואָס צו געווינען. זיי וואָלטען נאָך, מערסטענס, פון איר געליטען. וואָרים כל־זמן ניו יאָרק איז געווען א רעגירונג פאר זיך, זיינען די רייכע ערד־באזיצער געווען פריי פון גרויסע שטייערען. די שטאַט־רעגירונג האָט אירע נויטיגע שטייערען באקומען דורך א טאריף אויף סחורות. אין ניו יאָרקער האפען פלעגען דאן אָנקומען א סך שיפען מיט סחורה, און דער שטאט האָט פון זיי קאָלעקטירט גרויסע סומען געלט אלס טאריף. די ערד־באזיצער האָבען מורא געהאט, אז אויב עס וועט געגרינדעט ווערען אַן אלגעמיינע נאציאָנאלע רעגירונג, וועלען זיי דורך איר געצוואונגען ווערען צו צאָלען שטייערען פאר זייער לאנד.

דריטענס, די באזיצער פון ווערט־פּאפּירען, די וואָס האָבען געהאלטען די וועקסלען (באָנדס) פון דעם קאָנגרעס און פון די פארשידענע שטאַט־רעגירונגען. אין פארלויף פון דער רעוואָלוציע האָט דער קאָנגרעס אנגעבאָרגט אין אויסלאנד אַן ערך פון 10 מיליאָן דאָלאר און אין לאנד גופא — אַן ערך פון 27 מיליאָן דאָלאר. צוזאמען מיט די הינטערשטעליגע פּראָצענטען האָט דער אויסלענדישער חוב באטראָפען נאָענט צו 12 מיליאָן, און דער אינלענדישער חוב — איבער 40 מיליאָן. די שטאַט־רעגירונגען

זיינען נאך באזונדער שולדיג געווען ארום 25 מיליאָן. א טייל פון די חובות האָט געקומט די סאָלדאטען און אָפיצערען אלס געהאלט פאר דינען אין דער רעוואָלוציאָנערער ארמיי.

די אָרימע אינוועסטאָרס, וועלכע האָבען געהאלטען רעגירונגס־באָנדס אָדער ווערט־פאפירען, און די אָרימע סאָלדאטען, האָבען זייערע פאפירען פארקויפט אין פארלויף פון די קריזיס־יאָרען. דער ווערט פון די פאפירען איז דאן געווען זייער נידעריג. די רייכע ספעקולאַנטען, וואָס האָבען די וועקסלען אויפגעקויפט, האָבען געצאָלט פון א פערטעל ביז א צענטעל פון דעם אָפיציעלען ווערט. אָט די ספעקולאַנטען זיינען געווען בלוטיג פאראינטערע־סירט, אז א שטארקע נאציאָנאַלע רעגירונג זאָל געגרינדעט ווערען. אזא רעגירונג וואָלט אויפגעהויבען דעם ווערט פון די פאפירען, און זי וואָלט געקענט זאמלען די נויטיגע שטייערען אויף צו באצאָלען די רעגירונגס־חובות.

די אָפיצערען זיינען אויך געווען פאר א שטארקער נאציאָ־נאַלער רעגירונג. זיי האָבען זייערע וועקסלען ניט פארקויפט צו ספעקולאַנטען, ווי דאָס האָבען געטאָן די אָרימע סאָלדאטען. די אָפיצערען האָבען געהערט צו די רייכערע קלאסען און זיי זיינען ניט געצוואונגען געווען צו פארקויפען זייערע וועקסלען אין די שלעכטע יאָרען. זיי האָבען געוואַרט אויף א צייט, ווען זייער ווערט וועט שטייגען. איצטער זיינען די אָפיצערען געווען צווישען די שטארקסטע אַגיטאטאָרען פאר א נאציאָנאלער רעגירונג, און זייער מאכט האָבען זיי אויסגעאיבט דורך זייער פארבאנד, „די סאָסייעטי אָוו סינסינעטי“.

די פערטע גרופע זיינען געווען די פאבריקאַנטען, די רייכע הענדלער און די שיף־אייגענטימער. זיי אלע האָבען שטארק געלי־טען פון אויסלענדישער קאָנקורענץ. די פאבריקאנטען האָבען געהאָפט, אז די נאציאָנאלע רעגירונג וועט דורך הויכע טאריפען אוממעגליך מאכען פאר אויסלענדישע סחורות צו פארפלייצען דעם היגען מארק. די סוחרים האָבען אויך גערעכענט, אז אויב די פרייזען פון סחורות וועלען זיך הויבען דורך א טאריף, וועלען זיי קענען מאכען גרעסערע פראָפיטען. די שיף־קאָמפאניעס האָבען

געהאָפט, אַז אַ שטאַרקע נאַציאָנאַלע רעגירונג וועט פאַר זיי קענען עפענען די מערק אין אויסלאַנד, וואָס זיינען איצט פאַר זיי געווען כמעט אינגאַנצען פאַרשפאַרט. אַ נאַציאָנאַלע רעגירונג וועט האָבען די מעגליכקייט צו שטעלען פאָדערונגען און אַרויפ־לייגען אַן עקאָנאָמישען שטראָף אויף יענע לענדער, וואָס באַהאַנדלען אַמעריקאַנישע שיפען ערגער ווי אמעריקע באהאנדעלט זייערע שיפען.

די אָרימע פאַרמערס, די וואָס זיינען געווען שולדיג געלט און וועמענס פאַרמס עס זיינען געווען פאַר'משכונ'ט צו די רייכע, האָבען, פאַרקערט, מורא געהאַט פאַר אַ שטאַרקער נאַציאָנאַלער רעגירונג, צוליב דיזעלבע אורזאַכען. זיי האָבען געוואוסט, אַז אַזאַ רעגירונג וועט אָפּשאַפען דאָס ביליגע פאַפיר־געלט, וועט זיי צווינגען צו צאָלען די חובות, וועט מיטברענגען אַז ערד זאָל טייערער ווערען, וועט פאַרגרעסערען די שטייערען, וועט מאַכען זייער לאַגע שווערער. פאַרקערט, ווידער, די אַרבייטער זיינען געווען גענויגט אַז אַ שטאַרקע רעגירונג זאָל יע געגרינדעט ווערען. זיי האָבען געהאָפט, אַז מיט דער הילף פון אַ שטאַרקער צענט־ראַלער רעגירונג וועט לייכטער זיין אויפצובויען אינדוסטריען דאָ, אין לאַנד. עס וואָלט געוואַרען מער אַרבייט, איבערהויפט ביי שיף־בויעריי. די אַרבייטער האָבען אָבער דעמאָלט נאָך קיין מעגליכקייט ניט געהאַט אויסצודריקען זייער ווילען, ווייל זיי האָבען קיין שטים־רעכט ניט געהאַט. די קליינע פאַרמער אָבער האָבען טיילווייז יע געהאַט שטים־רעכט. זיי האָבען געקענט ווירקען, אַז זייער שטימע זאָל זיך הערען.

קאפיטעל 4.

די קאָנסטיטוציאָנעלע קאָנווענשאָן

די דעלעגאַטען צו דער קאָנסטיטוציאָנעלער קאָנווענשאָן זיי־נען ניט געוויילט געוואָרען דורכ'ן פאָלק. זיי זיינען אויסגע־קליבען געוואָרען פון די לעדזשיסלייטשורס פון די דרייצען שטא־טען. אין די לעדזשיסלייטשורס זיינען געזעסען מייסטענס רייכע לייט, ווייל לויט די געזעצען פון יענער צייט האָט אַן אָרימער גאָר ניט געקענט זיין קיין דעפּוטאַט אין לעדזשיסלייטשור. עס איז דערפאַר גאַנץ נאַטירליך, אז די מענשען וואָס זיי האָבען גע־שיקט אַלס דעלעגאַטען זאָלען זיין פאַרטרעטער פון זייער געזעל־שאַפטליכען קלאַס. א חוץ דעם האָבען די רייכע פאַרשטאַנען די וויכטיגקייט פון דער קאָנווענשאָן. זיי האָבען געוואוסט, אז דורך איר וועט מעגליך זיין צו פאַרווירקליכען זייער שטרעבונג צו א פעסטער נאַציאָנאַלער רעגירונג און אז דורך אזא רעגירונג וועלען זיי עקאָנאָמיש געווינען. זיי האָבען דערפאַר אָנגעווענדט אַלע מיטלען אז נאָר זייערע מענשען זאָלען געשיקט ווערען צו דער קאָנווענשאָן.

געוויילט געוואָרען אַלס דעלעגאַטען זיינען עטליכע און זי־בעציג פּערזאָן. צו די זיצונגען זיינען אָבער געקומען ניט מער ווי פינף־און־פופציג. אייניגע שטאַטען זיינען געווען פאַרטראָ־טען פון זיבען דעלעגאַטען, אנדערע פון פיר, א טייל פון דריי, און א טייל גאָר פון צוויי. די צאָל פאָרשטייער וואָס א שטאַט האָט געשיקט האָט ניט אויסגעמאַכט, ווייל סיי־ווי־סיי האָט יע־דער שטאַט געהאַט בלויז איין שטימע.

וואָס פאַר א מענשען זיינען געווען די פינף־און־פופציג דע־לעגאַטען?

פּראָפעסאָר ביערד, אין זיין בארימט ווערק „די עקאָנאָמישע אויסטייטשונג פון דער קאָנסטיטוציע", גיט אָפּ א לאַנגען און גרינטליכען קאַפּיטעל אויף אָט דער פראַגע. ער פאָרשט אויס דעם עקאָנאָמישען און געזעלשאַפטליכען שטאַנד פון יעדען דע־לעגאַט באַזונדער. ביים שלוס פון דעם קאַפּיטעל מאַכט ער דעם פאָלגענדען סך הכל:

„די מאַיאָריטעט פון די דעלעגאַטען זיינען געווען אדוואָ־קאַטען.

„די מערסטע דעלעגאַטען זיינען געקומען פון די גרעסערע שטעדט ביים אַטלאַנטישען ברעג, דאָרט וואו די געלט־אינטערע־סען זיינען געווען אַם שטאַרקסטען קאָנצענטרירט.

„קיין איינציגער פון די דעלעגאַטען האָט ניט באַלאַנגט צום קלאַס פון קליינע פּאַרמער אָדער ארבייטער.

„א ריזיגע מאַיאָריטעט, ווייניגסטענס פינף־זעקסטעל פון זיי, איז געווען דירעקט, אוממיטעלבאַר און פּערזענליך פּאַראינ־טערעסירט אין דעם רעזולטאַט פון דער קאָנווענשאָן, און יעדער פון זיי האָט עקאָנאָמיש מער אָדער ווייניגער געוואונען פון דעם וואָס די קאָנסטיטוציע איז פאַרפאַסט געוואָרען.

„פון די פינף־און־פופציג דעלעגאַטען האָבען ניט ווייניגער ווי פערציג פאַרמאָגט רעגירונגס־ווערט־פּאַפּירען. די פּאַפּירען זיינען געווען ווערטלאָז אזוי לאַנג ווי די נאַציאָנאַלע רעגירונג איז געווען שוואַך.

„פערציג פון די דעלעגאַטען האָבען ספּעקולירט מיט לאַנד.

„פיר־און־צוואַנציג פון די דעלעגאַטען האָבען געהאַט וועקס־לען און מאָרטגיידזשעס.

„עלף פון די דעלעגאַטען זיינען געווען סוחרים, פאַברי־קאַנטען און שיף־אייגענטימער.

„פופצען פון די דעלעגאַטען זיינען געווען אייגענטימער פון נעגער־שקלאַפען."

דער חשוב'סטער דעלעגאט אויף דער קאָנווענשאָן איז געווען דזשאָרדזש וואשינגטאָן און ער איז ערוויילט געוואָרען אלס פאָרזיצער. וואשינגטאָן איז געווען דער רייכסטער מאן אין אמעריקע. ער איז געווען אי א שקלאפען־אייגענטימער, אי א לאנדספעקולאנט, אי א מלוה. ער האָט אויך געהאט ווערט־פאפירען און וועקסלען*).

זעקס פון די דעלעגאטען זיינען געווען אימיגראנטען, ניט קיין אמעריקאנער־געבאָרענע. פון די זעקס זיינען דריי געווען צווישען די סאמע וויכטיגסטע אויף דער קאָנווענשאָן: אלעקסאנדער האמילטאָן, ראָבערט מאָררים און דזשיימס ווילסאָן.

די קאָנווענשאָן האָט זיך געדארפט עפענען דעם צווייטען מאָנטאָג אין מאי, וועלכער איז אויסגעפאלען אין יענעם יאָר דעם 14טען אין מאָנאט. די דעלעגאטען האָבען זיך אָבער ניט געאיילט. מען האָט געמוזט ווארטען ביז דעם 15טען איידער

---

*) דער היסטאָריקער האַרלאָו שרייבט: „עס איז טאַקע אמת, אַז אַלע דעלעגאַטען זיינען געווען פאַרמעגליכע מענשען. אַלס רייכע לייט האָבען טייל פון זיי געהאַט רעגירונגס־ווערט־פאַפירען, און אַלס אינטעליגענטע מענשען האָבען זיי פאַרשטאַנען, אַז אַ שטאַרקע רעגירונג וועט אויפהויבען דעם ווערט פון די פאַפירען. דאָך דאַרף מען ניט דענקען, ווי איניגע היסטאָריקער טוען, אַז דער גרונט־מאָטיוו פון די דעלעגאַטען, ווען זיי האָבען פאַררופען די קאָנווענשאָן, איז געווען רייכער צו מאַכען זייער קעשענע."

פראָפעסאָר ביערד פילט זיך אויך אומבאַקוועם פון די באַווייזען, וואָס ער האָט אַליין געפונען, און ער שרייבט טאַקע אין זעלבען קאַפיטעל: „דער ציל פון מיין אונטערזוכונג וועגען דעם מאַטעריעלען שטאַנד פון די דעלעגאַטען איז ניט צו באַווייזען, אַז די קאָנסטיטוציע איז פאַרפאַסט געוואָרען צוליב דעם פערזענליכען געלט־געווינס פון די מיטגלידער פון דער קאָנווענשאָן. ביין, דאָס ניט."

ער באַמערקט ווייטער דאָס פאָלגענדע: „דער פונקט וואָס איך וויל דאָ פעסטשטעלען איז, אַז די דעלעגאַטען זיינען ניט געווען באַאיינפלוסט בלויז פון אַבסטראַקטע פרינציפען. זיי האָבען פאַרטראָטען באַשטימטע געזעלשאַפטליכע גרופען, וועמעס עקאָנאָמישע אינטערעסען זיי האָבען ניט נאָר באַגריפען, נאָר אויך געפילט, ווייל זיי האָבען פערזענליך געהאַט דיזעלבע ערפאַרונגען ווי יענע קלאַסען."

עס האָבען זיך פאַרזאַמעלט דעלעגאַטען פון זיבען שטאַטען, א מאַיאָריטעט, הייסט עס, און דאַן ערשט האָט מען אָנגעהויבען די קאָנווענשאָן צו אָרגאַניזירען. רהאוד־איילאַנד האָט גאָר קיין דעלעגאַטען ניט געשיקט. די דעלעגאַטען פון ניו העמשיר האָבען זיך פאַרשפּעטיגט אויף גאַנצע צוויי מאָנאַטען.

א גרויסע צאָל דעלעגאַטען האָבען זיך באַציגען גלייכגילטיג צו דער גאַנצער אַנגעלעגענהייט און האָבען אויסגעלאָזט א סך זיצונגען. אויף יעדער זיצונג זיינען געווען דורכשניטליך ניט מעהר ווי דרייסיג דעלעגאַטען. דאָס הייסט, נאָהענט פון א העלפט פון די דעלעגאַטען האָבען שטענדיג געפעלט.

די קאָנווענשאָן האָט זיך געצויגען פון דעם 25טען מאַי ביז'ן 17טען סעפּטעמבער. די זיצונגען פלעגען זיך אָנפאַנגען 10 אין דער פרי און זיך ענדיגען 3 נאָכמיטאַג. זונטאָג איז די קאָנווענשאָן געווען געשלאָסען.

גלייך פון אָנפאַנג איז באַשטימט געוואָרען, אז די זיצונגען זאָלען זיין שטרענג אין געהיים, הינטער פאַרשלאָסענע טירען. עס זיינען געשטעלט געוואָרען וועכטער פון ביידע זייטען טיר, קיין פרעמדען ניט אריינצולאָזען. עס איז אויך אָנגענומען געוואָרען א באַשלוס, אז קיין דעלעגאַט זאָל ניט טאָרען אויסזאָגען אין דרויסען וואָס ביי די זיצינגען ווערט גערעדט. קיינער פון די דעלעגאַטען האָט ניט געטאָרט קאָפּירען א וואָרט פון די פּראָטאָקאָלען אָן דער ערלויבניש פון דער קאָנווענשאָן.

דער באַשלוס איז שטרענג אָפּגעהיט געוואָרען. ביז מיט דרייסיג יאָר שפּעטער האָט דער גרויסער אַמעריקאַנער עולם קיין שום באַגריף ניט געהאַט פון די פאַרהאַנדלונגען, רעדעס און דעבאַטען, וואָס זיינען פאָרגעקומען ביי דער קאָנווענשאָן. ערשט אַרום יאָר 1812 האָט דער קאָנגרעס אין וואַשינגטאָן אָפּגעדרוקט די פּראָטאָקאָלען פון דער קאָנווענשאָן און ערלויבט דעם עולם זיי צו לעזען. ליידער האָט זיך אַרויסגעוויזען אז די פּראָטאָקאָלען זיינען שרעקליך שלעכט געפירט געוואָרען. דער סעקרעטער פון דער קאָנווענשאָן האָט בלויז פאַרצייכענט די פאָרמעלע פּאָרשלאַגען און דעם רעזולטאַט פון די אָפּשטימונ־

גען איבער די פארשלאגען. וועגען די פארהאנדלונגען גופא, די דיסקוסיעס, די ארגומענטען, די מיינונגען פון איינצעלנע דעלע־גאטען איז אין די פראטאקאלען כמעט גארניט געווען.

דערוואוסט וועגען דעם אלעם האט מען זיך ערשט שפעטער, ווען איינצעלנע דעלעגאטען האבען גענומען פארעפענטליכען זייערע פריוואטע טאג־ביכער און זייערע עראינערונגען וועגען דער קאנווענשאן. דעם בעסטען און אויספירליכסטען באריכט פון דער קאנווענשאן האט ארויסגעגעבען איינער פון די סאמע וויכ־טיגסטע דעלעגאטען, דזשיימז מעדיסאן. ער האט פארשטאנען די וויכטיגקייט פון דער קאנווענשאן גלייך ווי זי האט זיך גע־עפענט, און ער האט אויף זיך גענומען די אויפגאבע צו פירען אין געהיים א פראטאקאל פון אלע פארהאנדלונגען. אט וואס ער אליין שרייבט וועגען דעם ווי אזוי ער האט די אויפגאבע דורכגעפירט:

„איך האב פאר זיך אויסגעקליבען א פלאץ נעבען דעם פארזיצער. פון דארטען האב איך געקענט הערען אלץ, וואס איז גערעדט געווארען. איך האב געמאכט קורצע נאטיצען פון אלץ וואס יעדער איינציגער האט ארויסגעזאגט. גלייך ווי די זיצונג פלעגט זיך שליסען, ווען אלץ איז נאך געווען פריש ביי מיר אין מח, פלעג איך מיינע נאטיצען איבערשרייבען". פאר א פריינט האט מעדיסאן שפעטער דערציילט, אז זיין ארבייט אלס דעלעגאט ביי דער קאנווענשאן און אלס היסטאריקער פון די זיצונגען איז אים געפאלען אזוי שווער, אז ער האט שיער ניט צוזאמענגעבראכען. ער האט אבער זיין אויפגאבע דורכגעפירט אויף א וואונדערבארען אופן, אויפריכטיג און קארעקט. זיין פריוואטער זשורנאל איז איצט דער קוואל פון וועלכען אלע ווי־סענשאפטס־לייט און היסטאריקער שעפען זייער מאטעריאל וועגען דער קאנסטיטוציאנעלער קאנווענשאן און וועגען די דע־לעגאטען צו דער קאנווענשאן.

פון די רעוואלוציאנערע פירער, פון יענע וואס האבען אין די רעוואלוציאנערע יארען אגיטירט פאר די הויכע אידעאלען פון

מענשען־רעכט און פרייהייט, איז קיינער אויף דער קאָנוועגשאָן נים געוועזן.

סעמיועל עדעמס איז געוועזן געגען דער קאָנוועגשאָן. פּעט־ריק העגרי איז ערוויילט געוואָרען אלס דעלעגאט, אָבער ער האָט זיך אנטזאגט אָנצונעמען, אויך דערפאר וואָס ער איז געוועזן גע־גען דער קאָנוועגשאָן. טהאָמאס דזשעפערסאָן איז גראָד דע־מאָלט געוועזן דער אמעריקאנישער אמבאסאדאָר אין פּאריז. דזשאהן עדעמס איז געוועזן דער אמבאסאדאָר אין ענגלאנד. די דריי וויכטיגסטע דעלעגאטען אויף דער קאָנוועגשאָן זיינען גע־וועזן יונגע לייט: אלעקסאנדער האמילטאָן, 30 יאָר אלט, דזשיימס מעדיסאָן, 36 יאָר, און דזשיימס ווילסאָן, 45 יאָר אלט.

קאפיטעל 5.

די קאָנסטיטוציע.

די קאָנסטיטוציע איז פארפאסט געוואָרען פון די פאָרשטייער פון די רייכע קלאסען אין די פארשידענע שטאטען, כדי, דורך איר הילף, אָפצושאפען די איבלען פון וועלכע די דאָזיגע קלאַסען האָבען דעמאָלט געליטען. די רייכע קלאסען האָבען זיך גע־שראָקען פאר דער פּאָליטישער מאכט פון די גרויסע מאסען. זיי האָבען אויך מורא געהאט אז די גרויסע מאסען זאָלען ניט פאר־כאפען די באזונדערע שטאט־רעגירונגען, און דורך זיי מאכען אומגינסטיגע געזעצען פאר די רייכע. זיינען אין דער קאָנסטיטו־ציע דעריבער אריינגעשטעלט געוואָרען פונקטען אוממעגליך צו מאכען אזעלכע זאכען.

וועגען דעם איז די קאָנווענשאָן כמעט געווען איינינ. קיין ערנסטע דעבאטען זיינען וועגען דעם ניט פאָרגעקומען. עס זיינען אָבער געווען פראגען, אין וועלכע די אינטערעסען פון די פאר־שידענע גרופען צווישען די רייכע גופא זיינען געווען צוטיילט. וועגען אָט די פראגען זיינען פאָרגעקומען היציגע דעבאטען, און זיי זיינען ענדליך געלייזט געוואָרען דורך קאָמפּראָמיסען.

די קאָנסטיטוציע שרייבט פאָר, אז די נאציאָנאלע רעגי־רונג זאָל זיין צונויפגעשטעלט פון דריי טיילען: די געזעצ־געבערישע אָדער די „לעדזשיסלייטשור", די אדמיניסטראטיווע אָדער „עקזעקוטיוו", און די געריכטליכע אָדער די „דזשודישיא־רי". די לעדזשיסלייטשור איז צוטיילט געוואָרען אויף צוויי צווייגען: א סענאט (העבערעס הויז) און א „האוז אָוו רעפּ־רעזענטאטיוום" (נידעריגערעס הויז). הייסט עס, אז פאקטיש

באשטייט די רעגירונג פון פיר צווייגען. די ערוויילונג פון דריי פון אָט די פיר צווייגען ווערט דעם פאָלק ניט אַנגעטרויט: דער סענאַט דאַרף ערווײלט ווערען פון די סטייט-לעדזשיסלייטשורס, דער פּרעזידענט — דורך ווײלער אָדער „עלעקטאָרס", און די ריכטער ווערען באַשטימט אָדער „אַפּאָינטעד" דורכ'ן פּרעזידענט מיט דער צושטימונג פון סענאַט. בלויז דאָס נידעריגערע הויז פון קאָנגרעס דאַרף ערווײלט ווערען פון פאָלק גופא. דערביי דאַרף מען אויך ניט פאַרגעסען, אַז „דאָס פאָלק" דעמאָלט איז ניט געווען דאָסזעלבע וואָס היינט. די קאָנסטיטוציע זאָגט, אַז פאַר די דעפּוטאַטען פון דער „האוז אָוו רעפּרעזענטאַטיווס" זאָלען שטימען דיזעלבע בירגער, וועלכע האָבען דאָס רעכט צו שטימען פאַר די לעדזשיסלייטשורס אין די באַזונדערע שטאַטען. אָבער דעמאָלט, בשעת די קאָנסטיטוציע איז פאַרפאַסט געוואָרען, איז דאָס שטימרעכט אין די שטאַטען געווען שטאַרק באַגרעניצט די וואָס האָבען ניט געהאַט קיין לאַנד אָדער ניט געצאָלט אַ געוויסען יערליכען שטייער אויף זייער אייגענטום, האָבען ניט געטאָרט שטימען.

דאָס הייסט, אַז די קאָנסטיטוציע האָט דריי טיילען פון דער רעגירונג איינגאַנצען אָפּגעצאַמט פון דעם פאָלק'ס דעה. אין דעם פערטען צווייג האָט זי צוגעלאָזען די דעה פון יענע בירגער, וועלכע האָבען פאַרמאָגט מער אָדער ווייניגער אייגענטום.

אין די דיסקוסיעס ביי דער קאָנווענשאָן וועגען דער פראַגע וויפיל דעה די מאַסען זאָלען האָבען אין דער רעגירונג, האָבען די דעלעגאַטען אָפען אַרויסגעוויזען זייער פאַראַכטונג און שרעק פאַר'ן פאָלק. דזשיימס מעדיסאָן האָט געזאָגט: „די דריי הויפּט קלאַסען אין וועלכע אונזערע בירגער זיינען איינגעטיילט, זיינען: ערד-באַזיצער, סוחרים און פאַבריקאַנטען". די אַרבייטער, הייסט עס, זיינען דאָ איינגאַנצען אויסגעשלאָסען. דזשאָהן דיקינסאָן האָט פאָרגעשלאָגען, עס זאָל אַריינגעשריבען ווערען אַ פּונקט אין דער קאָנסטיטוציע, אַז בלויז גוט-באַזיצער זאָלען מעגען שטימען. אין אַ רעדע וועגען דעם פאָרשלאָג האָט ער געזאָגט אַזוי: „די וואָס האָבען אייגענטום זיינען די

בעסטע וועכטער פון פרייהייט; מען מוז זיי איבערגעבען דאָס גאנצע רעכט פון שטימען, כדי צו באשיצען דאָס לאנד געגען דעם געפערליכען איינפלוס פון די גרויסע מאסען, וועלכע פארמאָגען ניט קיין אייגענטום און ניט קיין פרינציפּען, און וועלכע וועלען מיט דער צייט אָנפילען דאָס לאנד". נאָך זיין מיינונג, פארמאָגען אָרימעלייט ניט קיין פרינציפּען און דעריבער טאָרען זיי ניט אָנ־פאטרויט ווערען מיט שטימרעכט.

בלויז איין דעלעגאַט האָט עס געפונען פאר זיין פליכט צו פארטיידיגען די גרויסע מאסען און פאָדערען פאר זיי שטימ־רעכט. דאָס איז געווען דער אלטער בענדזשאמין פרענקלין. ער האָט וועגען דעם געהאלטען צוויי רעדעס. ער האָט אָנגע־וויזען אז די ארבייטער, די אָרימע, וועלכע באזיצען גאָרניט, האָ־בען מקריב געווען זייערע לעבענס אין דער רעוואָלוציע. ער האָט אויך געזאָגט, אז אזא באשרענקונג פון שטימרעכט וועט שאפען אומרוהען אין לאנד. קיינער ביי דער קאָנווענשאָן האָט אפילו ניט געפונען פאר נויטיג צו ענטפערען אויף זיינע רעדעס.

די אלגעמיינע שטימונג אויף דער קאָנווענשאָן איז געווען, אז אין דער קאָנסטיטוציע זאָל ארייגעשריבען ווערען א פּונקט, אז די אָרימע זאָלען ניט צוגעלאָזען ווערען צום שטים־קאסטען. עס איז אָבער שווער געווען פאר די דעלעגאטען זיך אויסצוגלייכען וועגען דעם, ווי אזוי די באגרענצונג זאָל געמאכט ווערען. טייל האָבען געפאָדערט, אז בלויז לאנד־באזיצער זאָלען מעגען שטי־מען; האָבען געגען דעם געקעמפּט די פאָרשטייער פון די סוחרים און פאבריקאנטען. אנדערע האָבען געפאָדערט אז בלויז געלט־באזיצער זאָלען האָבען שטימרעכט; האָבען געגען דעם גע־קעמפט די פאָרשטייער פון די לאנד־באזיצער. און ווייל עס איז שווער געווען זיך צו אייניגען אויף דעם באשרענקונגס־פּונקט, איז געבליבען אז די קאָנסטיטוציע זאָל זאָגען, אז שטימען מעגען בלויז די, וואָס האָבען שטימרעכט אין די שטאַט־רעגירונגען. דאָס הייסט, מען האָט זיך באנוגענט מיט די באגרענצונגען, וואָס האָ־בען דעמאָלט געהערשט אין די פארשידענע שטאַטען.

די מורא פאר דעמאָקראטיע האָט זיך אויך ארויסגעוויזען ווען עס איז געקומען צו דער פראגע, ווי אזוי דער פרעזידענט און די סענאטאָרען זאָלען געוויילט ווערען, און ווי לאנג זאָלען זיין זייערע טערמינען. עס איז אפילו געווען איין פאָרשלאג, אז דער פרעזידענט זאָל באשטימט ווערען אויפ׳ן גאנצען לעבען, אזוי ווי די ריכטער פון העכסטען געריכט, דעם סופרים קאורט. טשארלס פינקני, פון סאוטה קאראָליינא, האָט פאָרגעשלאָגען, אז א פרעזידענט קאנדידאט זאָל מוזען פארמאָגען וויינינגסטענס הונדערט טויזענט דאָלאר; אז ריכטער זאָלען מוזען פארמאָגען וויינינגסטענס פופציג טויזענט דאָלאר, און אז אויך די מיטגלי־דער פון רעפרעזענטאנטען־הויז, אָדער „קאָנגרעסלייט", און סע־נאטאָרען, זאָלען מוזען זיין פארמעגליכע מענשען. גאָווערניער מאָררים, פון פענסילווייניא, האָט געמאכט א פאָרשלאג אז סע־נאטאָרען זאָלען ניט קריגען קיין געהאַלט פון דער רעגירונג. דאָס וואָלט אוממעגליך געמאכט פאר ניט־פארמעגליכע אָנצו־נעמען דעם אמט. די אַלע פאָרשלאגען זיינען דורכגעפאלען, הויפטזעכליך דערפאר, וואָס די דעלעגאטען האָבען מורא געהאַט, אז דאָס פאָלק וועט זיך אנטזאגען גוטצוהייסען א קאָנסטיטוציע מיט אזוינע אריסטאָקראטישע געזעצען.

אַלס א שוץ געגען דעמאָקראטיע איז באשלאָסען געוואָרען, אז די טערמינען פון די פארשידענע רעגירונגס־צווייגען זאָלען ניט זיין גלייך, כדי עס זאָל אוממעגליך זיין צו מאכען א פּלוצ־לינגע איבערקערעניש אין דער רעגירונג. עס איז באשלאָסען גע־וואָרען, אז סענאטאָרען זאָלען געוויילט ווערען אויף זעקס יאָר, אָבער ניט אַלע סענאטאָרען מיט אמאָל. יעדע צוויי יאָר זאָלען פאָרקומען וואַלען פאר בלויז א דריטעל פון סענאט. עס איז באשלאָסען געוואָרען אז קאָנגרעסלייט זאָלען געוויילט ווערען אַלע צוויי יאָר, און דער פרעזידענט אַלע פיר יאָר, און אז די ריכטער פון „סופרים קאורט", פון העכסטען געריכט, זאָלען באשטימט ווערען אויפ׳ן גאנצען לעבען.

דריי פונקטען זיינען ארייננעשריבען געוואָרען אין דער קאָנ־סטיטוציע צו באשיצען די רייכע געגען זייערע אָרימע בעל־

חובות. דאס איז געטאן געווארען כדי אוממעגליך צו מאכען אזוינע געשעהעניסען ווי די באוועגונגען פאר פאפיר־געלט, דער שעיס־אויפשטאנד, וואס זיינען נאך פריש געווען אין זכרון פון די דעלעגאטען, און וואס האבען אייגענטליך געפירט צו דער קאנווענשאן.

דער ערשטער פון די פונקטען לויטעט, אז די שטאט־רעגירונגען זאלען ניט טארען ארויסגעבען אייגענע געלט און זאלען ניט טארען געבען די בעל־חובות די געזעצליכע מעגליכקייט צו צאלען מיט אנדערע זאכען ווי מיט געלט וואס איז אנערקענט פון דער רעגירונג. דער פונקט האט אוממעגליך געמאכט פאר די שטאט־רעגירונגען צו דרוקען ביליגע פאפיר־געלט ארויסצוהעלפען ארימע בעלי־חובות, אזוי ווי זיי האבען עס געטאן מיט א קורצער צייט פריער.

דער צווייטער פונקט לויטעט, אז די רעגירונג פון א שטאט טאר ניט מאכען קיין געזעץ, וואס שעדיגט די „פארפליכטונגען פון קאנטראקטען". אין די אומרוהיגע יארען האבען געוויסע שטאט־רעגירונגען דורכגעפירט געזעצען וועלכע האבען מבטל געמאכט אלטע קאנטראקטען, אלטע וועקסלען. געליטען דערפון האבען נאטירליך די רייכע. עס זיינען אויך דורכגעפירט געווארען געזעצען אין געוויסע שטאטען, וועלכע האבען ערלויבט בעלי־חובות צו באצאלען ניט מיט געלט נאר מיט לאנד, אדער מיט חפצים. דער צווייטער פונקט אין דער קאנסטיטוציע האט געצילט אזא האנדלונג פון א שטאט־רעגירונג אוממעגליך צו מאכען.

דער דריטער פונקט זאגט, אז דער פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאטען מעג שיקען א נאציאנאלע ארמיי צו אונטערדריקען אן אויפשטאנד אין א שטאט, אויב ער ווערט אויפגעפאדערט פון דער לעדזשיסלייטשור אדער דעם גאווערנאר פון דעם שטאט דאס צו טאן. דער פונקט איז אריינגעשטעלט געווארען כדי די נאציאנאלע רעגירונג זאל קענען אונטערדריקען אזוינע אויפשטאנדען ווי „שעיס'עס רעבעליאן".

וואָס זיינען געוועזן די פראַגען, איבער וועלכע די אינטע־רעסען פון די הערשענדע קלאַסען אין די פאַרשידענע שטאַטען זיינען געקומען אין צוזאַמענשטויס און וועלכע זיינען ענדליך אויסגעגליכען געוואָרען דורך קאָמפּראָמיסען?

די ערשטע וויכטיגע פראַגע איז געווען: ווי אַזוי זאָל די פאָרטרעטערשאַפט אין די צוויי צווייגען פון קאָנגרעס איינגע־טיילט ווערען? זאָל די פאָרטרעטערשאַפט זיין לויט די שטאַטען אָדער לויט דער באַפעלקערונג פון די שטאַטען?

דער קאַמף איבער דער פראַגע איז אייגענטליך געווען מער א פּאָליטישער. קיין עקאָנאָמישע גרונדען האָט ער ניט געהאַט. די קליינע שטאַטען האָבען זיך אין אַלגעמיין געשראָקען פאַר א שטאַרקער נאַציאָנאַלער רעגירונג, טאָמער וועלען זיי אין אַזא רעגירונג ניט האָבען גענוג דעה. זיי האָבען דערפאַר פון אָנפאַנג געזוכט צו ווירקען אַז די נאַציאָנאַלע רעגירונג זאָל בכלל האָבען וואָס ווייניגער מאַכט. אָבער די דעלעגאַטען פון די גרעסערע שטאַטען האָבען באַוויזען אַז א שוואַכע רעגירונג וועט ניט באַ־שיצען די מאַטעריעלע אינטערעסען פון די רייכע קלאַסען; אַז זי וועט ניט פאַרענטפערען די מאַטעריעלע פראַגען, צוליב וועל־כע די קאָנווענשאָן איז לכתחילה גערופען געוואָרען. זיינען די קליינע שטאַטען איינגעגאַנגען אויף דעם, אַז די נאַציאָנאַלע רע־גירונג זאָל זיין א שטאַרקע, אָבער זיי זיינען באַשטאַנען דערויף, אַז אין דער רעגירונג זאָלען אַלע שטאַטען האָבען א גלייכע דעה. די פאָרטרעטערשאַפט אין דער רעגירונג זאָל זיין לויט דעמזעל־בען סיסטעם ווי אין דער קאָנפעדערייישאָן, דאָס הייסט, אין דעם קאָנגרעס, וואָס האָט דעמאָלט עקזיסטירט. דאָרטען האָט יעדער שטאַט, ווי גרויס אָדער ווי קליין ער איז ניט געווען, געשיקט פון צוויי ביז זיבען דעלעגאַטען, און געהאַט איין שטימע. די קליינע שטאַטען האָבען געפאָדערט, אַז אויך אין דעם נייעם קאָנגרעס, אונטער דער קאָנסטיטוציע, אין ביידע צווייגען פון קאָנגרעס, זאָל יעדער שטאַט האָבען דיזעלבע צאָל שטימען און דיזעלבע דעה.

די גרויסע שטאטען האבען, פארשטייט זיך, געקעמפפט גע־גען דעם. די דעבאטען זיינען געווען היציגע, און עס האט גע־האלטען דערביי אז די גאנצע קאנווענשאן זאל פאנאנדערפאלען. ענדליך איז געמאכט געווארען א פשרה: עס איז געבליבען, אז אין איין צווייג פון קאנגרעס, אין דער „האוז אוו רעפרעזענ־טאטיווס", זאל די פארטרעטערשאפט זיין לויט דער באפעל־קערונג, און אין דעם צווייטען צווייג — אין דעם סענאט — זאל די פארטרעטערשאפט זיין גלייך: אין סענאט זאל יעדער שטאט, צי קליין, צי גרויס, שיקען ניט מער און ניט ווייניגער ווי צוויי פארשטייער.

א מער ערנסטער צוזאמענשטויס האט זיך אנטוויקעלט צווי־שען די שטאטען פון די נארטה און די שטאטען פון די סאוטה. אין די נארטה זיינען די געלט־קלאסען געווען הויפטזעכליך סוחרים, שיף־אייגענטימער און ספעקולאנטען; אין די סאוטה זיי־נען זיי געווען הויפטזעכליך אייגענטימער פון גרויסע גיטער, פלאנטאציעס, אויף וועלכע עס האבען געארבייט שווארצע שקלא־פען. די סאוטה האט מורא געהאט, אז א נאציאנאלע רעגירונג, וועלכע וועט קאנטראלירט ווערען פון די נארטה, וועט שעדי־גען אירע אינטערעסען אויף פארשידענע אופנים.

זי האט מורא געהאט הויפטזעכליך פאר פאלגענדע דריי מעג־ליכקייטען:

ערשטענס, אז די רעגירונג וועט פארבאטען דעם אריינפיר פון שווארצע שקלאפען;

צווייטענס, אז די רעגירונג וועט ארויפלייגען א שטייער אויף עקספארט (די סאוטה האט געלעבט פון דעם עקספארט פון טאבאק און רייז און אנדערע פראדוקטען);

דריטענס, אז די רעגירונג וועט צווינגען אז דער האנדעל מיט אויסלאנד זאל געפירט ווערען אין אמעריקאנישע שיפען, און אז דאן וועט די סאוטה מוזען אנקומען צו די שיף־קאמ־פאניעס פון די נארטה און מוזען צאלען אזוינע פרייזען פאר פירען זייער סחורה ווי די שיף־קאמפאניעס וועלען פאדערען.

וועגען יעדע פון אט די פראגע זיינען פארגעקומען הייסע

וכוחים, און יעדע פון זיי איז אויסגעגליכען געוואָרען דורך א פשרה.

טייל דעלעגאטען האָבען געפאָדערט אז דער אריינפיר פון שקלאפען זאָל גלייך פארבאָטען ווערען. דער פאָרשלאג איז געשטיצט געוואָרען פון צוויי שטאטען פון די סאוטה: ווירדזשיניא און נאָרטה קאראָליינא. אין יענע צוויי שטאטען איז שוין דעמאָלט געווען אן איבערפלוס פון נעגערס, און פאר זיי האָט זיך בעסער געלוינט אז מען זאָל פארמאכען די טירען געגען נייע שקלאפען. געקעמפט געגען דעם האָבען די דעלעגאטען פון סאוטה קאראָליינא און דזשאָרדזשיא. א דעלעגאט פון קאָננעטיקוט האָט ערקלערט, אז עס איז אייגענטליך ניטאָ וועגען וואָס זיך צו קריגען. „אין דער צוקונפט", האָט ער געזאָגט, „וועט זיך די באפעלקערונג אין לאנד אזוי פארמערען, אז עס וועלען זיין גענוג אָרימע ארבייטער און מען וועט ניט מער דארפען קיין שקלאפען".

די דעבאטען האָבען זיך געענדיגט מיט פאָלגענדער פשרה: עס איז אריינגעשריבען געוואָרען אין דער קאָנסטיטוציע, אז די נאציאָנאלע רעגירונג זאָל ניט טאָרען פארבאָטען דעם אריינפיר פון נעגער־שקלאפען אין משך פון די נעקסטע 20 יאָר, און אז זי זאָל ניט טאָרען ארויפלייגען אויף אימפאָרטירטע שקלאפען קיין העכערען שטייער ווי צען דאָלאר אויף א קאָפּ. נאָך מעהר, כדי צו באפרידיגען די שקלאפען־שטאטען, איז אויך אריינגעשריבען געוואָרען א פונקט, אז אויב א שקלאף אנטלויפט פון איין שטאט אין א צווייטען, איז דער צווייטער שטאט מחויב אים צו כאפּען און אים צוריקשיקען צו זיין באלעבאָס.

וועגען דער פראגע פון האנדעל האָט די סאוט לכתחילה גענומען אן עקסטרעמע שטעלונג. זי האָט געפאָדערט, אז די נאציאָנאלע רעגירונג זאָל ניט האָבען קיין רעכט צו מאכען קיין שום געזעצען וועגען האנדעל. געגען דעם האָבען געקעמפט דעלעגאטען פון די נאָרט, און עס איז ווידער געמאכט געוואָרען א פשרה. עס איז אריינגעשריבען געוואָרען אין דער קאָנסטיטוציע, אז די רעגירונג זאָל יע האָבען קאָנטראָל איבער־

האנדעלס־פראַגען, נאָר מיט געוויסע באַגרענצונגען. ערשטענס, זאָל די רעגירונג ניט טאָרען ארויפלייגען קיין שטייערען אויף עקספּאָרט. דאָס האָט פארזיכערט די סאוט, אז זי זאָל קענען אירע פּראָדוקטען ארויסשיקען קיין! אויסלאַנד אָן שטערונגען. צווייטענס, אז אַלע אָפּמאַכען מיט אויסלאַנד זאָלען מוזען גוט־געהייסען ווערען פון צוויי־דריטעל פון סענאַט. דאָס האָט פאַר־זיכערט די סאוט, אז אָן איר צושטימונג וועלען קיין האנדעלס־אָפּמאַכען מיט אויסלאַנד ניט דורכגעפירט ווערען. א דריטעל פון סענאַט, האָט די סאוטה גערעכענט, וועט זי שטענדיג קענען קאָנטראָלירען.

א פּשרה איז אויך געמאַכט געוואָרען אין דער פראַגע, צי די נעגער שקלאַפען זאָלען געציילט ווערען אלס מענשען אדער ניט. די סאוטה האָט געפאָדערט אז מען זאָל זיי יע ציילען, כאָטש זיי האָבען קיין שום מענשליכע רעכט ניט געהאַט, מען זאָל זיי ציילען אלס א טייל פון דער באַפעלקערונג, כדי די סאוט זאָל בארעכטיגט זיין צו מער פאָרשטייער אין דער „האוז אוו רעפּ־רעזענטאַטיווס". די נאָרט האָט גע'טענה'ט, אז וויבאלד די נעגערס ווערען באַטראַכט ווי בהמות, דאַרף מען זיי ניט איינ־רעכענען אין דער באַפעלקערונג. איז געמאַכט געוואָרען א פּשרה, אז א נעגער זאָל געציילט ווערען אלס דריי־פינפטעל פון א מענשען.

די סאוטה האָט אויך אויסגעפירט, אז דירעקטע שטייערען זאָלען איינגעטיילט ווערען ניט לויט דעם רייכטום פון די שטאַ־טען אָדער דעם אייגענטום פון די איינוואוינער, נאָר לויט דער צאָל פון די איינוואוינער. אין דער נאָרטה זיינען די פאַרמס געווען קליינע; אין דער סאוטה זיינען זיי געווען גרויסע. ווען די שטייערען וואָלטען איינגעטיילט געוואָרען לויט דעם ווערט פון די פאַרמס, לויט דעם אייגענטום פון די פאַרמער, וואָלטען די פאַרמער אין דער סאוטה געמוזט צאָלען מער. עס איז אויך געווען אין די אינטערעסען פון די רייכע לייט אין דער נאָרטה, אז דירעקטע טעקסעס זאָלען ניט געצאָלט ווערען לויט אייגענטום,

נאָר לויט דער צאָל פון נפשות אין יעדען שטאַט. דאָס הייסט, אַז די אָרימע און רייכע זאָלען צאָלען גלייך. די פאָרשטייער פון די רייכע קלאַסען אין דער נאָרטה האָבען דעריבער ניט שטאַרק געקעמפט געגען דער פאָדערונג פון דער סאוטה, און אַזוי איז איינגעשריבען געוואָרען דער פונקט אין דער קאָנסטיטוציע, אַז דירעקטע שטייערען זאָלען איינגעטיילט ווערען לויט דער באַפעל־קערונג פון די שטאַטען*).

די פראַגע וועגען נייע שטאַטען וואָס וועלען שפּעטער אריינ־גענומען ווערען — צי זיי זאָלען אין דער נייער רעגירונג האָבען גלייכע רעכט מיט די אַלטע שטאַטען — האָט אויך אַרויסגע־רופען דיסקוסיעס. די רייכע מאַכט־האָבענדע קלאַסען האָבען זיך געשראָקען פאַר די נייע שטאַטען פון די וועסט, ווייל דאָרטען האָבען זיך באַזעצט אָרימע. זיי האָבען מורא געהאַט, אַז אויב מען וועט יענע שטאַטען געבען גלייכע רעכט, קענען זיי מיט דער צייט קריגען אַ מאַיאָריטעט אין קאָנגרעס און סוף־כל־סוף אריינקריגען די רעגירונג אין זייערע הענט. עס זיינען געמאַכט געוואָרען פאַרשידענע פאָרשלאַגען. טייל דעלעגאַטען האָבען גע־וואָלט באַוואָרענען אין דער קאָנסטיטוציע, אַז די נייע שטאַטען, ווי גרויס זייער צאָל זאָל ניט זיין, זאָלען ניט טאָרען האָבען מער פאַרטרעטער אין קאָנגרעס ווי די ערשטע דרייצען שטאַטען. די מערסטע דעלעגאַטען האָבען אָבער אויף אַזוינע פאָרשלאַגען ניט געוואָלט איינגיין.

און עס איז ווידער געמאַכט געוואָרען אַ מין פשרה. עס איז אָנגענומען געוואָרען דער פונקט, אַז נייע שטאַטען קענען

*) צוליב אָט דעם פונקט אין דער קאָנסטיטוציע איז שפּעטער אומ־מעגליך געווען דורכצופירען דעם הכנסה־שטייער, אדער „אינקאָם־טעקס" געזעץ. מען האָט געמוזט פריער מאַכען אַן אמענדמענט צו דער קאָנ־סטיטוציע און ענדערען דעם פונקט. ערשט נאָכדעם, ווי מען האָט דעם אמענדמענט דורכגעפירט, און דאָס האָט געדויערט שיינע עליכע יאָר, האָט מען געקענט איינפירען אַן „אינקאָם־טעקס", וועלכער נעמט שטייערען ביי די בירגער לויט זייערע פאַרדינסטען.

אריינגענומען ווערען אין די פאראייניגטע שטאטען דורך דעם קאָנגרעס. דאָס הייסט, אז דער קאָנגרעס האָט דאָס רעכט אריינצונעמען אָדער ניט אריינצונעמען א נייעם שטאט. די דע־לעגאטען האָבען געהאָפט, אז דער קאָנגרעס וועט שוין אכטונג געבען, אז עס זאָל קיינמאָל ניט געשאפען ווערען א לאגע, וואו די אָרימע שטאטען פון די וועסט זאָלען קריגען א גרעסערע דעה אין דער רעגירונג ווי די רייכע שטאטען פון די איסט.

קאפיטעל 6.

ווי אַזוי די שטאַטען האָבען גוטגעהייסען די קאָנסטיטוציע.

די קאָנוועגשאָן האָט באַשלאָסען אז די קאָנסטיטוציע זאָל דורך דעם קאָנגרעס איבערגעגעבען ווערען צו די שטאַט־לע־ דזשיסלייטשורס מיט דער רעקאָמענדאציע אז די לעדזשיסליי־ טשורס זאָלען פאררופען ספּעציעלע שטאַט־קאָנוועגשאָנס צו באַ־ שטימען אויב די קאָנסטיטוציע זאָל אָנגענומען אָדער צוריק־ געוויזען ווערען. דער דאָזיגער באַשלוס פון דער קאָנוועגשאָן איז, נאָך דער מיינונג פון אזא גרויסען אויטאָריטעט איבער קאָנסטיטוציאָנעלען געזעץ ווי פּראָפעסאָר באָירדזשעס, געווען א „קו־ד'עטא", אן אומגעזעצליכע איבערקערעניש. די קאָנ־ וועגשאָן איז לכתחילה פאררופען געוואָרען צו מאכען „אמענד־ מענטס", ענדערונגען, אויסבעסערונגען אין דער עקזיסטירענדער קאָנסטיטוציע, אין די „ארטיקלס אָוו קאָנפעדעריישאָן". לויט דעם אַלטען געזעץ האָבען אַלע אַזוינע ענדערונגען געמוזט קריגען די צושטימונג פון אַלע דרייצען לעדזשיסלייטשורס פון אַלע דריי־ צען שטאַטען. די קאָנוועגשאָן איז אָבער אריבערגעשפּרונגען די אויטאָריטעט פון די לעדזשיסלייטשורס און געהייסען פארלייגען די נייע קאָנסטיטוציע פאר ספּעציעלע שטאַט קאָנוועגשאָנס. „ווען א נאַפּאָלעאָן" — זאָגט באָירדזשעס — „וואָלט אזוי געהאנדעלט וואָלט מען דעם אקט פארדאַמט אלס א קו־ד'עטא".

צוליב פיר אורזאכען האָט די קאָנוועגשאָן ארויסגענומען דעם שיקזאַל פון דער קאָנסטיטוציע פון די הענט פון די שטאַט־

לעדזשיסלייטשורס און איהר איבערגעגעבען אין די הענט פון ספעציעלע קאָנווענשאָנס.

ערשטענס, ווען די שטאט־לעדזשיסלייטשורס וואָלטען גע־שטימט וועגען דער קאָנסטיטוציע, דאן וואָלט געגוג געווען אז איין שטאט זאָל שטימען געגען, אז זי זאָל איננאנצען דורכפאלען. דער אַלטער געזעץ האָט דאָך געלויטעט, אז אלע ענדערונגען אין די „ארטיקלס אָוו קאָנפעדערייש אָן" מוזען אָנגענומען ווערען איינשטימיג. אָבער אז עס איז באשטימט געוואָרען א נייע סיס־טעם פון גוט־הייסונג, האָט דער קאָנגרעס שוין אויך געקענט באשטימען נייע רעגעלען, און ער האָט טאקע באשלאָסען, אז אויב ניין שטאטען וועלען גוטהייסען די קאָנסטיטוציע, דאן איז זי אָנ־גענומען און זי גייט אריין אין קראפט. עס פארשטייט זיך, אז זי וועט דעמאָלט זיין גילטיג בלויז פאר יענע שטאטען, אָבער די ניין וועלען זיך ניט דארפען רעכענען מיט די איבעריגע פיר און וועלען קענען אליין גרינדען די נייע פעסטע רעגירונג אונטער דער נייער קאָנסטיטוציע.

צווייטענס, אזוי ווי די קאָנסטיטוציע האָט באגרעניצט די מאכט פון די שטאט־רעגירונגען, האָט די קאָנווענשאָן מורא גע־האָט, אז די לעדזשיסלייטשורס וועלען זיין אומצופרידען מיט איהר און וועלען זי צוריקווייזען, ווייל זיי וועלען דאָך ניט וועלען אָפּפערען זייער אייגענע מאכט.

דריטענס, איינע פון די הויפּט־צילען פון די פארפאסער פון דער קאָנסטיטוציע איז געווען, אז די נאציאָנאלע רעגירונג זאָל איבערנעמען אלע חובות און זיי באצאָלען. די גרויסע מאסען זיינען געווען געגען דעם, און די פּראקטיק אין די „קריטישע יאָרען" האָט באוויזען, אז די לעדזשיסלייטשורס האָבען אין א סך פעלע מורא געהאט, אין דער פראגע פון חובו־, צו האנדלען געגען דעם ווילען פון פאָלק. די קאָנווענשאָן זאָט דעריבער אויסגערעכענט, אז ווען עס וועלען גערופען ווערען ספעציעלע שטאט־קאָנווענשאָנס צו באשטימען דעם שיקזאל פון דער פאָר־געשלאָגענער קאָנסטיטוציע, וועט עס געלינגען צו ערוויילען אזוי־נע מענשען פאר דעלעגאטען, וועלכע וועלען זיך ניט שרעקען

פאר'ן ווילען אָדער צאָרן פון די מאסען און וועלען די קאָנסטי־טוציע גוטהייסען.

פערטענס, די קאָנוועגשאָן האָט גערעכענט, אז דערמיט וואס עס וועלען גערופען ווערען ספּעציעלע שטאַט־קאָנווענשאָנס, וועט די קאָנסטיטוציע קריגען א גרעסערען פּרעסטיזש. עס וועט הייסען, אז זי האָט אונטער זיך דעם פעסטען באָדען פון דער צו־שטימונג און גוטהייסונג פון „גאַנצען פאָלק".

די פּריינט און אָנהענגער פון דער קאָנסטיטוציע זיינען גע־ווען אין א סך א בעסערער פּאָזיציע גלייך פון אָנפאַנג. זיי האָבען געהאַט אַלע נויטיגע מיטלען אָנצופירען זייער אגיטאַציע. די קאָנסטיטוציאָנעלע קאָנווענשאָן איז געווען א געהיימע, הינטער פארשלאָסענע טירען. די דרויסענדיגע וועלט האָט ניט געוואוסט וואָס דאָרטען איז פאָרגעקומען. עס האָט געדויערט א צייט איי־דער די מאסען זיינען באַקאַנט געוואָרען מיט דעם אינהאַלט פון דער קאָנסטיטוציע און פארשטאַנען ריכטיג די באדייטונג פון יעדען פּונקט. די אגיטאַציע פון די געגנער האָט געמוזט אָפּגע־לייגט ווערען ביז וואַנען זיי האָבען זיך באַקאַנט מיט דעם אינ־האַלט, בשעת די אגיטאַציע פון די פריינט האָט זיך געקענט אָנ־הויבען פון ערשטען מאָמענט אָן. אין א טייל שטאַטען האָבען די מאַכטהאָבענדע זיך באַנוצט מיט דער סיטואַציע. זיי האָבען געזען אַז די שטאַט־קאָנווענשאָנס זאָלען וואָס שנעלער גערופען ווערען, און זאָלען די קאָנסטיטוציע גוטהייסען, נאָך איידער די אָפּאָזיציע האָט צייט געהאַט צו אָרגאַניזירען אירע כחות.

אָבער דער עיקר איז, וואָס אין דער קאָנסטיטוציע זיינען געווען פאַראינטערעסירט די אַריסטאָקראַטען, די רייכע, די פּאָ־ליטיש־מעכטיגע. און זיי האָבען אָנגעווענדט אַלע מיטלען, זוי־בערע און ניט קיין זויבערע, זייער ציל צו דערגרייכען. די גאָר אָרימע האָבען אייגענטליך גאָר קיין דעה ניט געהאַט, ווייל פאַר די דעלעגאַטען צו די קאָנווענשאָנס האָבען געשטימט בלויז יענע בירגער וועלכע האָבען געהאַט שטימרעכט, און, ווי שוין געזאָגט, אין יענער צייט האָבען די גאָר־אָרימע קיין שטימרעכט ניט געהאַט אָבער אפילו צווישען די שטים־באַרעכטיגטע זיינען גע־

ווען גרויסע צאָלען, וואָס האָבען מורא געהאַט פאר א שטארקער נאציאָנאלער רעגירונג, ווייל זיי האָבען געוואוסט אז אזא רעגי־רונג וועט ביי זיי נעמען שטייערען צו באצאָלען די וועקסלען, וועלכע זיינען איצט געווען אין די הענט פון ספּעקולאנטען און רייכע געלט־מענשען. זיי האָבען זיך אויך געשראָקען, אז אזא רעגירונג וועט העלפען די לאנד־ספּעקולאנטען, די גרויסע שיף־קאָמפּאניעס, די רייכע פאבריקאנטען — און אלץ אויפ'ן חשבון פון די קליינע פארמער און קליינע הענדלער. דעריבער זיינען דיזעלבע קלאסען, וואָס האָבען אין די פריערדיגע יאָרען געפּאָ־דערט פּאפּיר־געלט און פארטריבען די ריכטער און אדוואָקאטען פון די געריכטען און געמאכט די אלע אומרוהען, איצט ארויס־געטראָטען געגען דעם, אז די קאָנסטיטוציע זאָל גוטגעהייסען ווערען. די סטראטעגיקע פון די רייכע קלאסען און זייערע פאָר־שטייער איז געווען געצילט אָט די געגנער צו באזיגען.

ווי אזוי איז דאָס געטאָן געוואָרען?

דער ערשטער שטאט וואָס האָט זיך אָפּגערופען איז געווען ניו־העמשיר. זיין לעדזשיסלייטשור האָט אָנגענומען די רעזאָלו־ציע צו רופען א קאָנוועגשאָן אין מיטען מאָנאט דעצעמבער. וואלען פאר דעלעגאטען זיינען אָפּגעהאלטען געוואָרען עטליכע וואָכען נאָך דער רעזאָלוציע. די קאָנוועגשאָן איז פאררופען גע־וואָרען אין מיטען מאָנאט פעברואר, 1788. די מערסטע דעלע־גאטען זיינען געווען אויסגעשפּראָכען געגען דער קאָנסטיטוציע. אָבער די פּייאָנע און איינפלוסרייכע דעלעגאטען זיינען געווען פאר דער קאָנסטיטוציע. זיי איז געלונגען איבערצורעדען א טייל פון די געגנער. יענע האָבען אָבער מורא געהאט צו שטי־מען געגען דעם ווילען פון זייערע וויילער. איז באשלאָסען גע־וואָרען צו שליסען די זיצונג אויף א פּאָר מאָנאט צייט, כדי צו געבען די דעלעגאטען א געלעגענהייט צו פאָרען צוריק אין זיי־ערע שטעדטלעך און זיך דורכריידען מיט די בירגער. ביי דער

צווייטער זיצונג איז די קאָנסטיטוציע גוטגעהייסען געוואָרען מיט 57 שטימען געגען 47*).

מאסאטשוזעטס האָט איר קאָנווענשאָן פאררופען אין דער צווייטער וואָך פון יאנואר. דאָרטען האָט פּאסירט דאָסזעלבע וואָס אין ניו־העמשיר. אָט וואָס דער היסטאָריקער פון מאסאַטשוזעטס, הארדינג, שרייבט:

„ווען די פראגע וואָלט גענומען געוואָרען צו אַן אָפּשטימונג גלייך ווי די דעלעגאטען האָבען זיך פארזאמעלט, איז קיין צווייפעל ניט, אַז די קאָנסטיטוציע וואָלט נידערגעשטימט געוואָרען מיט א ריזיגער מאיאָריטעט". אלערליי מיטלען זיינען אָנגעווענדעט געוואָרען צו באאיינפלוסען די דעלעגאטען. מען האָט די אָפּשטימונג אָפּגעלייגט און אָפּגעלייגט. ווען עס איז ענדליך געקומען צום שטימען, זיינען ניין דעלעגאטען ניט געווען. די ניין וואָלטען זיכער געשטימט געגען. אָן זיי האָט דער רעזולטאַט געוויזען 187 דאפיר און 168 דאגעגען, — א מאיאָריטעט פון בלויז 19. דערביי מוז באמערקט ווערען, אַז 46 שטעטלאַך האָבען גאָר קיין דעלעגאטען ניט געשיקט. עס איז קיין ספק ניט, אַז די מערסטע פון זיי, אויב ניט טאקע אלע, וואָלטען געווען דאגעגען. די שטעטלאַך, וואו די פריינט פון דער קאָנסטיטוציע האָבען געהאט די מאכט, האָבען גוט אכטונג געגעבען אַז דעלעגאטען צו דער קאָנווענשאָן זאָלען געשיקט ווערען. דער זעלבער היסטאָריקער הארדינג שרייבט: „עס איז דאָ אַן

*) וואס עס האָט אין פארלויף פון די עטליכע מאָנאַטען פּאַסירט — צי די דעלעגאטען האָבען ווירקליך געקראָגען די צושטימונג פון זייערע וויילער צו ענדערען זייער שטעלונג, — ווייסט מען איצט ניט. עס ווערט אָבער דערציילט, אַז פיר דעלעגאטען, וואס וואָלטען זיכער געשטימט געגען, זיינען אין דעם טאָג פון דער אָפּשטימונג איינגעלאדען געווארען צו א מאָלצייט צו א רייכען אָנהענגער פון דער קאָנסטיטוציע. דער מאָלצייט איז בכיון פארצויגען געוואָרען, ביז וואנען די פראגע איז ביי דער קאָנווענשאָן אפּגעשטימט געווארען. יעדענפאלס, ווען אלע דעלעגאטען וואָלטען גלייך אין אָנפאנג געשטימט לויט דעם ווונש פון די בירגער, וואָלט ניו־העמשיר געווען געגען.

אויטאָריטעטע באהויפּטונג, אַז פילע דעלעגאַטען ביי דער מאַ־סאַטשוזעטס'ער קאָנווענשאָן זיינען אונטערגעקויפט געוואָרען מיט געלט וואָס ניו יארקער גבירים האָבען ארייגעשיקט. קיין באַשטימטע באווייזען זיינען אויף דעם ניטאָ". פּראָפעסאָר הארדינג זאָגט ווייטער, אַז נאָך זיין מיינונג איז די באהויפּטונג ניט גענוג באגרינדעט.

די פיר שטאַטען — קאָנעטיקוט, ניו־דזשוירזי, דזשאָרדזשיא און דעלאַווער, האָבען פאררופען זייערע קאָנווענשאָנס אין איילע־ניש, און אין איילעניש האָבען די קאָנווענשאָנס די קאָנסטיטו־ציע גוטגעהייסען. די זאַך איז דאָרטען אָפּגעטאָן געוואָרען אזוי שנעל, אַז די אָפּאָזיציע האָט קיין צייט ניט געהאַט צו אָרגאַניזירען אירע קרעפטען.

א ביטערער קאַמף איז פאָרגעקומען אין ניו יארק. ווען די קאָנווענשאָן האָט זיך געעפענט, זיינען צוויי־דריטעל פון די דע־לעגאַטען געווען געגען דער קאָנסטיטוציע. אין ניו יארק איז די לאַגע געווען א גאַנץ באזונדערע. דאָ זיינען ניט בלויז די אָרימע און די מיטעל־קלאַסען געווען געגען דער קאָנסטיטוציע. עס זיינען געגען איהר אויך געווען די גרויסע לאַנד־באַזיצער ביים טייך האָד־סאָן. זיי האָבען ניט געוואָלט אַז ניו יארק זאָל פארלירען די גרויסע סומען געלט, וואָס זי פלעגט קאָלעקטירען אַלס שטייערען אין איר האַפען. ווען עס ווערט געגרינדעט א שטאַרקע נאַציאָ־נאַלע רעגירונג, ווערען די שטייערען פארבאָטען, ווייל די קאָנ־סטיטוציע זאָגט בפירוש, אַז בלויז די נאַציאָנאַלע רעגירונג קען ארויפלייגען און נעמען אַזוינע שטייערען. די רייכע לאַנד־איי־גענטימער האָבען מורא געהאַט, אַז ווען דער שטאַט וועט פאר־לירען דעם דאָזיגען קוואַל פון הכנסה, וועט ער ארויפלייגען שטיי־ערען אויף זיי, אויף די לאַנד־באַזיצער. דערפאַר זיינען זיי געווען געגען דער קאָנסטיטוציע. נאָכדעם אָבער, ווי די ארומיגע שטאַטען, ניו־דזשוירזי און קאָנעטיקאָט, האָבען די קאָנסטיטוציע גוטגעהייסען, האָבען זיך א סך פון די ניו יארקער דעלעגאַטען געבויגען. זיי האָבען איינגעזען, אַז אויב די ארומיגע שטאַטען וועלען ארייגטרעטען אין דער נאַציאָנאַלער רעגירונג, וועט אומ־

מעגליך זיין פאר ניו יארק, פון א ריינעם געשעפטס־שטאנדפונקט, צו בלייבען פון דרויסען. אָבער טראָץ דער איבערצייגונג און טראָץ די אַלע מיטלען, וואָס זיינען אָנגעווענדט געוואָרען צו באַאיינפלוסען די דעלעגאטען, איז די קאָנסטיטוציע ביי דער לעצטער אָפּשטימונג שיער, שיער ניט דורכגעפאלען. זי איז אָנגענומען געוואָרען מיט א מאיאריטעט פון בלויז דריי שטימען. עס זיינען געווען 30 פאר און 27 געגען.

א שטורמדיגער קאמף איז אויך פאָרגעקומען אין פענסילווייניא. די אָנהענגער פון דער קאָנסטיטוציע האָבען זיך באַנוצט מיט גוואלד מיטלען צו צווינגען די דעלעגאטען צו קומען צו די זיצונגען. מאנכע פון זייערע האנדלונגען זיינען אפילו געווען אומגעזעצליך. זיי האָבען ענדליך געוואונען מיט 46 שטימען געגען 23*).

נאָכדעם ווי די פענסילווייניער קאָנווענשאָן האָט זיך געענדיגט, האָבען 21 דעלעגאטען אונטערגעשריבען א פּראָטעסט־דערקלערונג. זיי האָבען דערציילט, אז די קאָנווענשאָן איז פאררופען געוואָרען אין אַזאַ איילעניש, אז פון די זיבעציג טויזענט שטים־בארעכטיגטע בירגער אין דעם שטאט, האָבען בלויז דרייצען טויזענט געשטימט אין די וואלען פאר דעלעגאטען.

די צוויי שטאטען, וואו אַלץ איז צוגעגאנגען כשורה, זיינען געווען מערילאנד און סאוטה קאראָליינא. דאָ האָבען די בירגער געהאט גענוג צייט צו באטראכטען די גאנצע פראגע איידער

*) דער היסטאָריקער מעקמעסטער דערציילט דאָס פאָלגענדע אין פארבינדונג מיט דער פענסילווייניער קאָנווענשאָן: א געוויסער לאָיד האָט געלאָזט וויסען אין דער פּרעסע, אז ער וועט זיין ביי דער קאָנווענשאָן, וועט פארשרייבען אלע דעבאטען און אַלע פארהאנדלונגען און וועט זיי אָפּדרוקען אין ביכלעך. ער האָט אָנגעבאָטען צו פארקויפען די באריכטען פון דער קאָנווענשאָן פאר דעם פּרייז פון א דאָלער פאר יעדע הונדערט בלעטער. ער האָט אָבער זיין פארשפּרעכען ניט דערפילט. די רייכע דאָבען איהם אונטערגעקויפט. פון יוצא וועגען האָט ער אָפּגעדרוקט אַ דינעם ביכעל, אין וועלכען עס זיינען געווען באַריכטעט די רעדעס פון בלויז צוויי דעלעגאטען.ביידע רעדעס זיינען געווען לטובת דער קאָנסטיטוציע.

זיי האָבען געוויילט די דעלעגאטען. די דעלעגאטען האָבען גע־האט גענוג געלעגענהייט זיך צו באקענען מיט דער קאָנסטיטו־ציע איידער די קאָנווענשאָן האָט זיך געעפענט. איןביידע שטא־טען איז די קאָנסטיטוציע גוטגעהייסען געוואָרען מיט גרויסע מאיאָריטעטען.

אין ווירדזשיניא איז אויך פאָרגעקומען א הייסער קאמף. טראָץ דעם וואָס אין דעם שטאט זיינען געווען די גרעסטע און איינפלוסרייכע פאָרקעמפער פאר דער קאָנסטיטוציע, וואשינג־טאָן און מעדיסאָן, איז זי אָנגענומען געוואָרען מיט א מאיא־ריטעט פון בלויז 10 שטימען — 89 פאר און 79 געגען. דער אָנפירער פון די געגנער איז געווען דער גרויסער רעוואָלוציאָנער פעטריק העגרי.

נאָרטה קאראָליינא האט די קאָנסטיטוציע צוריקגעוויזען מיט 184 שטימען געגען 84. רהאוד איילאנד האָט לכתחילה ניט גע־שיקט קיין דעלעגאטען צו דער קאָנסטיטוציאָנעלער קאָנווענשאָן, און זי האָט איצטער אויך קיין שטאט־קאָנווענשאָן ניט פאררופען די קאָנסטיטוציע צו פארהאנדלען.

די צוויי שטאטען האָבען זיך אָן דער נייער רעגירונג אָנ־געשלאָסען נאָכדעם ווי די קאָנסטיטוציע איז שוין געווען אין קראפט. די ארומיגע שטאטען האָבען זיי פשוט געצוואונגען דאָס צו טאָן דורך סטראשונקעס און דורך עקאָנאָמישען דרוק. נאָרטה קאראָליינא האָט זיך אָנגעשלאָסען אין נאָוועמבער, 1789, און רהאוד איילאנד אין מאי, 1790.

פראָפעסאָר בירד, אין זיין ווערק „די עקאָנאָמישע אויס־טייטשונג פון דער קאָנסטיטוציע פון די פאראייניגטע שטאטען” קומט צו די פאָלגענדע שלוסען וועגען דעם ווי אזוי די קאָנ־סטיטוציע איז פארפאסט געוואָרען און ווי זי איז אָנגענומען גע־ווארען:

1) די באוועגונג צו שאפען די קאָנסטיטוציע איז אָנגעהוי־בען און דורכגעפיהרט געוואָרען פון פיר געלט־קלאסען, וועלכע האָבען אונטער דער פריערינער רעגירונגס־סיסטעם געליטען עקאָ־נאָמיש. די קלאסען זיינען געווען: די באזיצער פון געלט, די

באזיצער פון רעגירונגס־וועקסלען, פאבריקאנטען און סוחרים, און שיף־אייגענטימער.

2) די ערשטע שריט צו שאפען א קאָנסטיטוציע זיינען געמאכט געווארען פון א קליינער אָבער אקטיווער גרופע מענ־שען, וואָס זיינען אין דעם געוועזן פערזענליך פאראינטערעסירט פון א ריין־עקאָנאָמישען שטאנדפונקט.

3) די פראגע, צי עס זאָל גערופען ווערען א קאָנסטיטו־ציאָנעלע קאָנווענשאָן, איז ניט אָפּגעשטימט געוואָרען פון פאָלק, ניט דירעקט און ניט אינדירעקט.

4) די מיטגלידער פון דער פילאדעלפיער קאָנווענשאָן, וועל־כע האָט פארפאסט די קאָנסטיטוציע, זיינען, מיט געציילטע אויסנאמען, געוועזן דירעקט און פערזענליך פאראינטערעסירט אין דער קאָנסטיטוציע. זיי האָבען עקאָנמיש געוואונען פון דער גרינדונג פון דער נייער רעגירונג.

5) די קאָנסטיטוציע איז אין גרונד אַן עקאָנאָמישער דאָ־קומענט. ער שטיצט זיך אויף דעם געדאנק, אז די רעכט פון פריוואט אייגענטום טאָרען ניט אָנגערירט ווערען פון פאָלק.

6) אין דער אָפּשטימונג וועגען גוטהייסען די קאָנסטיטו־ציע האָבען דריי־פערטעל פון דער מענער־באפעלקערונג פון אי־בער 21 יאָר, זיך ניט באטייליגט. בלויז א פערטעל פון די מענער פון דעם עלטער האָבען איינטייל גענומען אין די וואלען פאר דעלעגאטען צו די שטאט קאָנווענשאָנס וואָס האָבען איבער דער קאָנסטיטוציע געדארפט שטימען.

7) די קאָנסטיטוציע איז גוטגעהייסען געווארען דורך די שטימען פון ניט מער ווי א זעקסטעל פון דער דערוואקסענער מענער־באפעלקערונג אין לאנד.

8) עס איז א גרויסער ספק, צי די מאיאָריטעט פון די וואָס האָבען געשטימט פאר די דעלעגאטען צו די קאָנווענשאָנס אין ניו יאָרק, מאסאטשוזעטס, ניו העמשיר, ווירדזשיניא און סאוטה קאראָליינא, האָבען געוואָלט אז די קאָנסטיטוציע זאָל אָנגענומען ווערען.

9) די פירער, וועלכע האָבען ביי די שטאַט-קאָנוועגשאָנס געקעמפט פאר אָננעמען די קאָנסטיטוציע, האָבען פארטראַטען דיזעלבע גערט-קלאַסען ווי די דעלעגאַטען ביי דער קאָנווענשאָן אין פילאדעלפיא.

קאפיטעל 7.

מחלוקות, אינטריגעס, סקאַנדאַלען איבער טעריטאָריע ביי די גרעניצען.

איינע פון די שווערע פראַגען מיט וועלכע דאָס לאַנד האָט זיך געראַנגעלט אין פארלויף פון דער „קריטישער עפּאָכע" איז געווען די פראַגע פון גרעניצען. אין דער דאָזיגער פראַגע זיינען געווען פארוויקעלט אי אויסלענדישע סכסוכים, אי אינלענדישע רייסערייען. דאָס לאַנד, אלס גאַנצעס, פאראייניגט אונטער דעם קאָנגרעס, האָט געפירט פארהאַנדלונגען מיט די צוויי גרעניץ־לענדער — ענגלאַנד און שפּאַניען, און די שטאַטען צווישען זיך האָבען זיך געקריגט איבער זייערע לאָקאַלע גרעניצען און איבער די טעריטאָריעס וואָס זיינען געלעגען ווייטער, אריבער די גרעניצען.

די דרייצען שטאַטען זיינען אַלע געלעגען ביים אטלאַנטישען ברעג. די ישובים האָבען זיך געצויגען פון ברעג ביז א פּאָר הונדערט מייל אין לאַנד אריין. דאָרט האָבען זיי זיך אָנגעשלאָגען אָן א קייט פון בערג און דאָ האָבען זיי זיך געענדיגט. אויף יענער זייט פון די בערג האָבען געוואוינט אינדיאַנישע שבטים. עס האָבען זיך דאָרטען אויך געפונען האַנדעלס־פּאָסטענס, וואָס די פראַנצויזישע פוטער־הענדלער האָבען אויפגעשטעלט אין פארלויף פון הונדערטער יאָהרען. אז ענגלאַנד האָט געמאַכט א סוף צו דער פראַנצויזישער הערשאַפט אין אַמעריקא, זיינען די פּאָסטענס אריבער צו ענגלאַנד. אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע האָבען די פּאָסטענס געדינט פאַר ענגלישע פעסטונגען.

נאָך איידער די רעוואָלוציע איז געקומען האָט זיך שוין אָנ־

געהויבען אַן אויסוואַנדערונג פון די קאָלאָניעס צו דער נייער טעריטאָריע אויף יענער זייט פון די בערג. די ענגלישע רעגי־רונג, די דאָרטיגע פראַנצויזישע איינוואוינער, און די אינדיאַנער, זיינען אַלע געווען געגען דער אימיגראַציע. ענגלאַנד האָט מורא געהאַט, אַז ווען די אַמעריקאַנער וועלען זיך אויסשפּרייטען אויף ווייטע שטרעקעס לאַנד, וועט זי פאַרלירען דעם קאָנטראָל איבער זיי. די פראַנצויזען האָבען מורא געהאַט, אַז די אַמעריקאַנער קאָלאָניסטען וועלען אויסהאַקען די וועלדער און פאַרטרייבען די פוטער־חיות. די אינדיאַנער האָבען סתם ניט געוואָלט ליידען אַז נאָך ווייסע זאָלען פאַרכאַפּען זייער לאַנד. אָט דער פאַר־איינינגטער ווידערשטאַנד האָט פיל געווירקט צוריקצוהאַלטען דעם שטראָם פון אימיגראַציע אריבער די בערג, כאָטש אינגאַנצען אים אָפּצאַמען איז אוממעגליך געווען.

אין צייט פון דער רעוואָלוציע האָט ענגלאַנד אויסגענוצט די אינדיאַנער אין יענעם געגענד. זי האָט זיי אויפגעהעצט צו פאָגראָמען אויף די קאָלאָניסטען. די אַמעריקאַנער איינוואוי־נער ביי די גרעניצען האָבען שטאַרק געליטען פון די אינדיאַנישע אָנפאַלען. זיי האָבען אָבער אויך ניט געשוויגען. זיי האָבען אָרגאַניזירט עקספּעדיציעס, זיינען אריינגעדרונגען אין יענער טע־ריטאָריע און האָבען פאַרכאַפּט פיל פון די וויכטיגע פּאָסטענס. די געשיכטע פון יענע עקספּעדיציעס איז פול מיט שטוינענדע און אומגלויבליכע העלדען־טאַטען פון די אַמעריקאַנער.

ביים שלום אָפּמאַך האָט ענגלאַנד איינגעשטימט, אַז די גאַנ־צע טעריטאָריע אויף יענער זייט פון די בערג ביז דעם מיסיסיפּי טייך זאָל געהערען צו די פאַראייניגטע שטאַטען. אויף דער צפון זייט איז אַלס גרעניץ באַשטימט געוואָרען די וואַסערען און דאָס לאַנד צווישען די וואַסערען, וואָס ליגען ביי קענעדע. אַלס דרום־גרעניץ איז באַשטימט געוואָרען פלאָרידא (וועלכע האָט דעמאָלט איינגעשלאָסען אַ פיל גרעסערע שטיק לאַנד ווי דער איצטיגער שטאַט פלאָרידא). דאָס לאַנד אויף יענער זייט מיסיסיפּי, און אויך פלאָרידא, האָבען באַלאַנגט צו שפּאַניען. די פאַראייניגטע שטאַטען האָט זיך אַלזאָ געגרעניצט אויפ'ן צפון זייט מיט ענג־

לישער טעריטאָריע, אויפ׳ן מערב זייט און אויפ׳ן דרום זייט מיט שפּאַנישער טעריטאָריע.

און מיט אָט די צוויי לענדער האָבען די פאראייניגטע שטאַטען איצט געהאט א היבש ביסעל צרות. ענגלאַנד האָט צוגעזאָגט צוריקצוציהען אירע סאָלדאטען פון די פּאָסטענס אין דער טעריטאָריע אונטער קענעדע, אָבער זי האָט איר וואָרט ניט געהאַלטען. דאָ איז געווען א פראגע פון געשעפט. דורך די פּאָסטענס איז געפירט געוואָרען דער פוטער־האַנדעל מיט די אינדיאַנער אין דער גאַנצער געגענד. ענגלאַנד האָט געוואוסט, אַז אזוי שנעל ווי די פּאָסטענס וועלען אריבערגיין אין אַמעריקאַנישע הענט, וועט דער פוטער־האַנדעל אויך אריבערגיין צו די אַמעריקאַנער. פריהער פלעגט דער האַנדעל געפירט ווערען דורך קענעדע, — דורך מאָנטרעאַל. איצט אָבער וועט ער אָפּגעווענדט ווערען און וועט גיין דורך ניו יאָרק — דורך אָלבאַני. די ענגלישע רעגירונג האָט געוואוסט, אַז די דרייצען שטאַטען זיינען צווישען זיך ניט איינינג און אַז די פעדעראַלע רעגירונג איז שוואַך, און דערפאַר האָט זי זיך ניט געאיילט ארויסצוגיין פון די פּאָסטענס. פאַר אן אָפיציעלען תירוץ האָט ענגלאַנד אָנגעוויזען דארויף, וואָס די אַמעריקאַנישע רעגירונג האָט ניט געהאַלטען דעם אָפּמאַך בנוגע די אַלטע חובות וואָס אַמעריקאַנישע סוחרים זיינען שולדיג געווען די ענגלישע סוחרים, און אויך ניט בנוגע די פאַרפאַלגונגען אויף די לאָיאַליסטען. ערשט נאָכדעם ווי די אַמעריקאַנישע רעגירונג איז געוואָרען א פעסטע רעגירונג אונטער דער קאָנסטיטוציע, האָט ענגלאַנד זיך גענומען צוהערען צו אַמעריקא׳ס פאָדערונגען, און עס האָט געדויערט ביז 1796 איידער די אַלע פּאָסטענס זיינען אָפּגעליידיגט געוואָרען פון ענגלישע סאָלדאטען.

די סכסוכים מיט שפּאַניען זיינען געווען פון א מער ערנסטען כאַראַקטער. די פלאָרידאַ־פּראָווינץ אין די סאַוטה האָט איינגעשלאָסען דעם טייל לאַנד, וואו דער מיסיסיפּי טייך פאַלט אריין אין דעם „גאָלף אָוו מעקסיקאָ״. אין יענער געגענד זיינען ביידע זייטען פון דעם מיסיסיפּי געלעגען איז שפּאַנישער טעריטאָריע.

אין 1786 האט שפאניען פארשפארט דעם טייך פאר די אמע־ריקאנישע פיאנערען, וואס האבען זיך באזעצט אויף יענער זייט פון די בערג. פאר די אמעריקאנער קאלאניסטען איז דאס גע־ווען א גרויסער שטער. קיין שאסייען איבער'ן לאנד זיינען דע־מאלט כמעט ניט געווען. דער גאנצער פארקער איז אנגעגאנ־גען דורך די וואסערען. פאר די איינוואוינער ארום דעם מי־סיסיפי איז דער טייך געווען דער וויכטיגסטער, אויב ניט דער איינציגער האנדעלס־שליאך. דערמיט וואס שפאניען האט דעם טייך פאר זיי פארשפארט, האט זי זיי אפגעשניטען פון דער וועלט.

ביידע לענדער, ענגלאנד און שפאניען, האבען געהאפט אז דערמיט וואס זיי מאכען שטערונגען פאר די קאלאניסטען ביי די גרעניצען, וועלען זיי ווירקען אז די קאלאניסטען זאלען זיך איינגאנצען אפרייסען פון די פאראייניגטע שטאטען און זיך אנ־שליסען אן זיי. ענגלאנד האט געהאפט אויף אזא אופן צו געווי־נען די באפעלקערונג און די טעריטאריע וואס געפינט זיך ניט ווייט פון קענעדע. שפאניען האט געהאפט צו געווינען די טע־ריטאריע ביים מיסיסיפי טייך. און עס איז גאנץ מעגליך גע־ווען, אז זייערע פלענער זאלען זיך איינגעבען. די קאלאניסטען זיינען דעמאלט ניט געווען קיין צו גרויסע פאטריאטען. עס איז א פאקט, אז שפאניען האט אין געהיים געפירט אנטערהאנד־לונגען מיט די איינפלוסרייכסטע קאלאניסטען אין דער טעריטא־ריע. טייל האט זי אפילו אונטערגעקויפט. עס איז געווען ניט מעהר ווי א צופאל וואס די פלענער האבען זיך ניט איינגעגעבען.

די רייסערייען צווישען די שטאטען גופא זיינען כמעט אלע געשליכטעט געווארען נאך איידער די קאנסטיטוציאנעלע קאנ־ווענשאן איז פאררופען געווארען. אין די מחלוקות זיינען פאר־מישט געווען זיבען שטאטען, און דאס איז געווען דאס גליק. די איבעריגע פינף, די וואס האבען ניט געהאט פון די מחלוקות וואס צו געווינען, האבען באנוצט זייער איינפלוס צו העלפען די איבעריגע צו קומען צו א פשרה.

דער ערשטער וויכטיגסטער סכסוך איז פאָרגעקומען איבער'ן שטיק לאַנד וואָס איז איצט דער שטאַט ווערמאָנט. דריי שטאַטען האָבען זיך איבער דער דאָזיגער טעריטאָריע געקריגט: ניו יאָרק, מאַסאַטשוזעטס און ניו־העמשיר. דאָס זיינען די דריי שטאַטען וואָס גרענעצען זיך מיט ווערמאָנט. יעדער פון זיי האָט גע'טענה'ט אז ווערמאָנט דאַרף באַלאַנגען צו אים און זיין א טייל פון זיינע גרעניצען, און יעדער האָט זיין טענה באַגרינדעט אויף דאָקומענטען וואס ער האָט אמאָל באַקומען פון ענגלאַנד. אָבער די באַפעלקערונג פון ווערמאָנט האָט ניט געוואָלט באַלאַנגען צו קיינעם פון די דריי. די ווערמאָנטער האָבען געוואָלט זייער טעריטאָריע זאָל זיין א שטאַט פאַר זיך. דער קאַמף האָט זיך אָנגעהויבען א צען יאָר פאַר דער רעוואָלוציע. מער פון אַלע איז ניו יאָרק געווען איינגע'עקשנ'ט. עס זיינען אפילו פאָרגעקומען צוזאַמענשטויסען צווישען די ניו יאָרקער רעגירונגס־בעאמטע און די ווערמאָנטער איינוואוינער. ענדליך האָבען אַלע צדדים איינגעוויליגט אז דער קאָנגרעס זאָל שליכטען די פראַגע. אין 1780 האָט דער קאָנגרעס גע'פסק'ענט אז ווערמאָנט האָט א רעכט צו ווערען א שטאַט פאַר זיך. ניו יאָרק האָט אָבער איר קאַמף אַזוי שנעל ניט אויפגעגעבען. זי האָט דורך פאַרשידענע מאַנעוורעס ניט צוגעלאָזען אז ווערמאָנט זאָל אריינגענומען ווערען אלס א שטאַט. ערשט אין 1790 איז ניו יאָרק מיד געוואָרען פון דעם קאַמף, און ווערמאָנט איז אריינגענומען געוואָרען אַלס א שטאַט אין די פאַראייניגטע שטאַטען.

א ביטערער קאַמף איז אויך פאָרגעקומען צווישען פענסילוויינא און קאָנעטיקוט איבער א שטיק לאַנד, וואָס איז איצט דער וועסטליכער טייל פון פענסילוויינא. א קאָנעטיקוט'ער קאָמפאַניע האָט דאָס שטיק לאַנד אָפּגעקויפט ביי די אינדיאַנער נאָך אין 1754, און זי האָט דאָרטען קאָלאָניזירט א צאָל פאַמיליעס. פענסילוויינא האָט אָבער גע'טענה'ט, אז די טעריטאָריע געהער איר. די פראַגע איז אויך איבערגעגעבען געוואָרען צום קאָנגרעס. א געריכט פון פינף ריכטער איז באַשטימט געווארען, וואָס האָט גע'פסקנ'ט אז פענסילוויינא איז גערעכט, און דאָס

לאנד געהערט איר. איצט איז געווען א פראגע — וואס טוט מען מיט די קאנעטיקוט׳ער קאלאניסטען וואס האבען זיך דאר־טען באזעצט? זיי האבען דאס לאנד געקויפט ביי דער קאנע־טיקוט׳ער קאמפאניע מיט יארען פריער. זיי האבען דארטען אריינגעלייגט זייער געלט און זייער פראצע. זיי האבען אויס־געהאקט די וועלדער, אויפגעבויט הייזער, פארטריבען די אינדיאנער. וואס זיינען זיי שולדיג, אז מען האט זיי אפגע־נארט און פארקויפט לאנד וואס געהערט צו פענסילוועייניא?

די מענשליכקייט האט געפאדערט אז מען זאל די קאלא־ניסטען ניט שטערען. עס האבען זיך אבער אריינגעמישט געלט־אינטערעסען. די פענסילוועייניא לאנד־ספעקולאנטען האבען גע־וואלט די ערד פאר זיך, און זיי האבען געווירקט אויף דער רעגירונג זי זאל שיקען מיליטער ארויסצוטרייבען די קאנעטי־קוטער קאלאניסטען. די קאלאניסטען האבען זיך פארטיידיגט מיט געוועהר אין די הענט. עס איז געקומען צו בלוט־פארגיסונג. די פענסילוועייניער מיליץ האט געמאכט פאגראמען אויף די קאלא־ניסטען, אונטערגעצונדען די הייזער, ראבירט, געמארדעט. די נייעס וועגען דער דאזיגער ברוטאליטעט האט זיך צוטראגען אי־בער׳ן גאנצען לאנד. די עפענטליכע מיינונג האט אויפגעשוי־דערט. פענסילוועייניא האט זיך געכאפט אז זי איז פארקרא־כען צו ווייט און זי האט די געוואלטטאטען אפגעשטעלט. די קאלאניסטען זיינען פארבליבען אויף זייער לאנד.

דער וויכטיגסטער פון אלע איז אבער געווען דער סכסוך אי־בער דער טעריטאריע וואס איז געלעגען אויף יענער זייט פון די בערג, דאס נייע לאנד, וואו ענגלאנד האט נאך געהאלטען אירע ארמיי־פאסטענס. כאטש ענגלאנד איז נאך פון דארטען ניט געווען ארויס, האבען פיר שטאטען זיך שוין גענומען רייסען איבער דער טעריטאריע: ניו יארק, ווירדזשיניא, קאנעטיקוט און מאסאטשוזעטס. די טעריטאריע ליגט צווישען קענעדע און דעם אהייא טייך, צווישען דעם אטלאנטישען ברעג און דעם מיסיסיפי טייך. זי איז דעמאלט באצייכענט געווארען מיט דעם נאמען „נארטה וועסט טעריטארי״.

מאסאטשוזעטס און קאָנעטיקוט האָבען זיך באנוגענט מיט פאָדערען בלויז א טייל פון דער טעריטאָריע. זיי האָבען זייערע טענות באגרינדעט אויף אַלטע דאָקומענטען, אויף די טשאַר־טערס, וואָס זיי האָבען באקומען פון ענגלישע בעאמטע. ניו יארק און ווירדזשיניא אָבער האָבען געפאָדערט די גאנצע טעריטאָ־ריע. זייערע טענות האָבען געהאט א שטארקערען יסוד. ניו יארק, צום ביישפיל, האָט באוויזען, אז זי האָט די טעריטאָריע אָפּגעקויפט ביי אינדיאנישע שבטים און אז זי האָט אין די אלע מלחמות מיט פראנקרייך געשיקט אהין אירע ארמייען און האָט דאָרטען באקעמפט די פראנצויזען. די אינדיאנישע שבטים פון דער געגענד האָבען ווירקליך געהאט פרידענס־אָפּמאכען מיט ניו יאָרק און האָבען אנערקענט די הערשאפט פון ניו יאָרק. וויר־דזשיניא האָט איר טענה באגרינדעט דערויף, וואָס אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע האָט זי ארייגגעשיקט אירע סאָלדאטען אין דער טעריטאָריע, און איינגענומען דאָרט א סך וויכטיגע פונקטען. די ביידע שטאטען זיינען פעסט באשטאנען דערויף, אז די נאָרטה־וועסט זאָל ווערען א טייל פון זייער טעריטאָריע.

די קלענערע שטאטען, וואָס גרענעצען זיך מיט ניו יאָרק און ווירדזשיניא, האָבען זיך געשראָקען פאר דעם, אז די צוויי שטאטען זאָלען צוקריגען אזעלכע שטיקער לאנד. אם־שטארק־סטען האָט פּראָטעסטירט מערילאנד. זי האָט גע'טענה'ט אזוי: אויב ווירדזשיניא וועט צוקריגען די נייע טעריטאָריע, וועט זי דאָרטען פארקויפען לאנד צו קאָלאָניסטען. די ווירדזשיני'ער רע־גירונג וועט פון דעם האנדעל ארייננקריגען גרויסע סומען געלט, און זי וועט קענען פארלייכטערען די שטייערען אויף אירע איי־גענע איינוואוינער. ווירדזשיניא וועט אלזאָ האָבען צוויי פאָר־ציגע לגבי די ארומיגע שטאטען: ערשטענס — קלענערע שטיי־ערען, און צווייטענס, ביליגערע ערד. די איינוואוינער פון די אנדערע שטאטען וועלען דעריבער נעמען לויפען קיין ווירדזשי־ניא, און די אנדערע שטאטען וועלען פאראָרימט ווערען.

די קליינע שטאטען האָבען געהאט נאָך א טענה: די נאָרטה־וועסט טעריטאָריע איז געוואונען געוואָרען דורך דער

רעוואָלוציע. די רעוואָלוציע איז אויסגעקעמפט געוואָרען פון אַלע שטאַטען צוזאַמען. דאַרף די דערוואָרבענע טעריטאָריע גע־הערען צו אַלעמען בשותפות.

מערילאַנד האָט זיך ניט באַנוגענט מיט פּראָטעסטען. זי האָט ערקלערט, אַז אַזוי לאַנג ווי ווירדזשיניא און ניו יאָרק וועלען זיך ניט אָפּזאָגען פון דער נאָרטה וועסט, וועט זי ניט אַריינטרעטען אין דער „קאָנפעדעריישאָן". זי וועט, הייסט עס, בלייבען אָפּגעזונדערט, און וועט זיך ניט אונטערוואַרפען אונטער דער רעגירונג פון דעם קאָנגרעס.

דער סכסוך האָט זיך געצויגען יאָרען לאַנג. ענדליך האָט זיך ניו יאָרק געבויגען. אין אָנפאַנג פון יאָהר 1780 האָט זי באַשלאָסען, אַז זי זאָגט זיך אָפּ אינגאַנצען פון אירע רעכט אויף דער טעריטאָריע. דאָס האָט געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק. דער קאָנגרעס האָט זיך דאַן געווענדט צו די איבעריגע שטאַטען: זיי זאָלען נאָכטאָן ניו יאָרק. אַ יאָר שפּעטער האָט ווירדזשי־ניא געלאָזט וויסען, אַז זי וועט פאָלגען דעם קאָנגרעס אויף גע־וויסע באַדינגונגען. קאָנעטיקוט און מאַסאַטשוזעטס האָבען גע־טאָן דאָסזעלבע. עטליכע יאָהר זיינען אָנגעפירט געוואָרען אונ־טערהאַנדלונגען. אין יאָר 1784 איז די טעריטאָריע געוואָרען פאַקטיש דאָס אייגענטום פון דעם קאָנגרעס פון דער נאַציאָנאַלער רעגירונג.

נאָך דער מיינונג פון געוויסע היסטאָריקער איז דער דאָ־זיגער פאַקט געווען איינער פון די שטאַרקסטע קרעפטען, וואָס האָבען מיטגעבראַכט אַז די דרייצען שטאַטען זאָלען זיך פעס־טער פאַרבינדען אונטער דער רעגירונג פון דער קאָנסטיטוציע. דער פאַקט אַז דער קאָנגרעס האָט איצט געהאַט אַלס אייגענ־טום און אונטער זיין הערשאַפט אַ ריזיגע שטיק לאַנד האָט אים צוגעגעבען פּרעסטיזש. די נאַציאָנאַלע רעגירונג איז שוין איצט ניט געווען מער אַ רעגירונג נאָר אויפ'ן פּאַפּיר. זי איז געווען אַ רעגירונג וואָס האָט באַהערשט אַ שטיק לאַנד, איבער וועל־כען קיין אַנדער רעגירונג האָט קיין געזעצליכע דעה ניט גע־האַט.

אין 1787 האָט דער קאָנגרעס דורכגעפירט דאָס געזעץ ווי אזוי די נאָרטה־וועסט טעריטאָריע זאָל פארוואלטעט ווערען. דאָס געזעץ איז בארימט געוואָרען אין דער אמעריקאנישער געשיכטע אונטער דעם נאָמען „די אָרדינענס אָוו 1787″. דאָס דאָזיגע געזעץ האָט אָנגעצייכענט דעם וועג, אויף וועלכען אמע־ריקע איז פון דעמאָלט אָן געגאנגען בנוגע נייע טעריטאָריעס וואס זי האָט זיך צוגענומען. אָט זיינען די וויכטיגסטע פונקטען פון דער „ארדינענס″:

ערשטענס, די טעריטאָריע זאָל מיט דער צייט אָרגאניזירט ווערען אין שטאַטען; זי זאָל איינגעטיילט ווערען אין ניט ווייניגער ווי דריי און אין ניט מעהר ווי פינף שטאַטען.

צווייטענס, ביז די טעריטאָריע וועט אָרגאניזירט ווערען אין שטאַטען זאָל זי שטיין אונטער דער הערשאפט פון ספּעציעלע בעאמטע, באשטימט פון קאָנגרעס: א גאָווערנאָר, א סעקרע־טער און דריי ריכטער.

דריטענס, אזוי שנעל ווי די טעריטאָריע וועט האָבען א באפעלקערונג פון 5,000, זאָל אָרגאניזירט ווערען א געזעצגע־בערישע קערפערשאפט, א לעדזשיסלייטשור, געוויילט פון די בירגער. די לעדזשיסלייטשור זאָל אָננעמען געזעצען פאר דער טעריטאָריע מיט דער צושטימונג פון דעם גאָווערנאָר. די טע־ריטאָריע זאָל דאַן אויך האָבען דאָס רעכט צו שיקען א פאָר־שטייער אין קאָנגרעס, וועלכער זאָל זיך מעגען באטייליגען אין די דיסקוסיעס און דעבאַטען, אָבער אָן שטימרעכט.

פערטענס, ווען די צאָל פון דער באפעלקערונג אין א טייל פון דער טעריטאָריע וועט גרייכען 60,000, מעג דער טייל אָר־גאניזירט ווערען אלס א שטאַט. עס פארשטייט זיך, אז דער קאָנגרעס האָט א רעכט דעם שטאַט צו אנערקענען אָדער ניט. קוים אָבער ווערט ער אנערקענט, האָט ער דיזעלבע רעכט און פּריווילעגיעס ווי אלע אנדערע שטאַטען.

פינפטענס, די איינוואוינער פון דער טעריטאָריע זאָלען האָ־בען פאָלשטענדיגע רעליגיעזע פרייהייט. קינדער זאָלען דאָרטען ירש'ענען גלייכע חלקים אין זייערע עלטערנ'ס אייגענטום. עס

זאלען דארט געגרינדעט ווערען קהל׳שע צוואנג־שולען פאר די קינדער. שטימרעכט זאלען האבען אלע די וואס פארמאגען פופ־ציג אקער לאנד.

זעקסטענס, נעגער־שקלאפעריי זאל זיין פארבאטען אין דער טעריטאריע און אין די שטאטען וועלכע וועלען פון דער טע־ריטאריע שפעטער ארגאניזירט ווערען. ווען אבער א שקלאף פון אן אנדער שטאט אנטלויפט אהין, מוז מען אים אומקערען צו זיין באלעבאס.

מען דארף אין זינען האבען, אז די נארטה־וועסט טערי־טאריע, וואס די נאציאנאלע רעגירונג האט איצט באקומען, איז געוועזען א מין קאלאניע. מיט דעם „ארדינענס" האט די אמע־ריקאנישע רעגירונג גענומען א גאנץ אנדער שטעלונג בנוגע צו קאלאניעס, ווי די רעגירונגען אין אייראפא אין יענער צייט. זי האט די קאלאניע אוועקגעשטעלט אין דער לאגע פון א קינד וואס דארף דערצויגען ווערען כדי צו קענען ווערען א גלייכען מיט די איבעריגע שטאטען. כל זמן די באפעלקערונג איז נאך קליין, גיט די אלגעמיינע רעגירונג אויף איר אכטונג. אבער אזוי שנעל ווי זי וואקסט אויס און קריגט ערפארונג אין רעגירונג און פאר־וואלטונג, ווערט זי ארייגענומען אלס א גלייכער שותף אין די פאראייניגטע שטאטען.

אין דערזעלבער צייט וואס דער קאנגרעס האט פארהאנדעלט די פראגע פון דעם „ארדינענס", האט זיך שוין דארט אפגעשפילט דער ערשטער לאנד־סקאנדאל, אדער „לענד־דושאב" אין דער גע־שיכטע פון די פאראייניגטע שטאטען. מיר זאגען דער ערשטער, ווייל די געשיכטע פון לאנד אין די שפעטערע יארען איז פול מיט אזעלכע סקאנדאלען. מיר וועלען דא איבערגעבען די פאסירונג מיט איי־ניגע איינצעלהייטען, ווייל זי איז אזוי כאראקטעריסטיש פאר דער געשיכטע פון אמעריקא.

אין יאנואר, 1786, איז אין עטליכע צייטונגען פון מאסא־טשוסעטס ערשינען אן אנאנסע אונטער דער קעפעל „אינפאר־מאציע". די אנאנסע האט געלויטעט, אז עס ווערט ארגאניזירט א קאמפאניע צו קויפען לאנד אין דער נארט־וועסט טעריטאריע.

די קאָמפּאַניע וועט זיך רופען „די אָהייאָ קאָמפּאַני”. אַלע אירע מיטגלידער וועלען זיין איינוואוינער פון מאַסאַטשוסעטס סטייט. פאַר דעם צוועק וועט אָפּגעהאַלטען ווערען א קאָנפערענץ אין באָסטאָן דעם 15טען פעברואר. אַלע די וואָס זיינען פאַראינטע־רעסירט זאָלען קומען אָדער שיקען דעלעגאַטען. אונטערגעשריבען אויף דער אַנאָנסע זיינען געווען צוויי אָנגעזעענע איינוואוינער פון מאַסאַטשוסעטס, רופוס פּוטנעם און בענדזשאַמין טאָפּער, וועלכע האָבען זיך אויסגעצייכענט אַלס גענעראַלען אין דער רעוואָלוציע.

די אַנאָנסע האָט ארויסגערופען גרויס אינטערעס אין דעם שטאַט. צו דער קאָנפערענץ זיינען געקומען דעלעגאַטען פון אַכט ראַיאָנען. עס איז באַשלאָסען געוואָרען צו שאַפען א פאָנד פון א מיליאָן דאָלאַר, צו פאַרקויפען אַקציעס צו גרופּעס פון צוואַנציג פערזאָן, יעדע גרופּע זאָל קויפען פאַר 20 טויזענט דאָלאַר אַקציעס, און זאָל פאַרטראָטען זיין פון אַן אַגענט. די אַגענטען זאָלען אויס־קלייבען א טרעזשורער, קאַסירער און דירעקטאָרען.

בעלנים אויף די אַקציעס זיינען געווען א סך. אין משך פון א יאָר צייט איז נעזאַמעלט געוואָרען א גרויסע סומע געלט. אַלס דירעקטאָרען זיינען אויסגעוויילט געוואָרען רופוס פּוטנעם, סעמיועל פּאַרסאָן און מנשה קאַטלער. קאַטלער איז געשיקט געוואָרען צום קאָנגרעס, וועלכער איז דאַן געזעסען אין ניו יאָרק, צו פירען די נויטיגע אונטערהאַנדלונגען און קויפען דאָס לאַנד.

דער הויפּט־געדאַנק פון די צוויי גענעראַלען איז געווען צו גרינדען א שטאַט פון געוועזענע סאָלדאַטען. צו דער קאָנפערענץ זיינען געקומען מיטגלידער פון דער אָפּיצערסקער אָרגאַניזאַציע „סאָסייעטי אָוו סינסינעטי”. די סאָלדאַטען האָבען פאַר זייער דינסט געקראָגען באַצאָלט מיט רעגירונגס וועקסלען, וואָס האָבען איצט אויפ'ן מאַרק כמעט קיין ווערט מער ניט געהאַט. די קאָנפערענץ האָט געפּלאַנעוועט צו קויפען דאָס לאַנד מיט אָט די ווערטלאָזע פּאַפּירען. דער קאָנגרעס האָט דאָך אַליין די פּאַפּירען ארויסגעגעבען, און ער וועט זיי מוזען אָנערקענען פאַר גוט געלט.

קאַטלער איז געווען א מאַן מיט אויסערגעוויינליכע פעיאיג־קייטען. ער האָט שטודירט פאַר אַדוואָקאַט און דערנאָך פאַר גלח.

ער האט אין ניו יארק פארבראכט עטליכע וואכען, און אין דער צייט האט ער געארבייט שווער און ביטער ביז וואנען ער האט זיין פלאן דורכגעפירט. די ארבייט איז באשטאנען אין איבער־געווינען די קאנגרעסלייט, זיי זאלען איינגיין אויף זיין פארשלאג און זאלען אננעמען א געזעץ־פראיעקט, אז דאס לאנד זאל פאר־קויפט ווערען פאר דעם אנגעבאטענעם פרייז צו דער אהייא קאמפאניע. קאטלער האט זיינע פארהאנדלונגען געפירט אין געהיים. ער האט די איינפלוסרייכע קאנגרעסלייט געגעבען אלערליי הבטחות, אז ער וועט זיי געבען גוטע גמטער אין דער נייער קאלאניע און ענליכע זאכען. ער האט אויך אנגעשטעלט א גאנצע ארמיי פון שתדלנים, וועלכע האבען „באארבייט" די געגנערישע קאנגרעסלייט, איינגע'טענה'ט מיט זיי ביי זיי אין דער היים, אין די קלובס, אין גאס. צום סוף האט קאטלער איינגעשטימט צו א פארשלאג פון א גרופע איינפלוסרייכע פאליטיקער אין קאנגרעס און אין דער שטאט. דער פארשלאג איז געווען, אז ער זאל פארלאנגען פון קאנגרעס ניט איין מיליאן, נאר פינף מיליאן אקער לאנד; אז פאר זיין „אהייא קאמפאני" זאל ער דערפון נעמען בלויז אנדערהאלבען מיליאן, און די איבעריגע דריי־און־א־האלב מיליאן זאל ער איבערגעבען צו א קאמפאניע פון ספעקו־לאנטען, וואס די איינפלוסרייכע לייט האבען אין געהיים ארגא־ניזירט. אין דער געהיימער גרופע פון ספעקולאנטען זיינען געווען אזוינע מענשען, ווי סעינט קלער, דער פרעזידענט פון קאנגרעס, אלעקסאנדער האמילטאן, איינער פון די וויכטיגסטע פאליטיקער פון ניו יארק.

ענדליך האט דער קאנגרעס גוטגעהייסען קאטלער'ס פלאן. לכתחילה, ווען קאטלער האט זיין פארשלאג פארגעלייענט פאר'ן קאנגרעס, האט עס אויסגעוויזען, אז די רעגירונג וועט קריגען א היבשע סומע געלט. דאס האט אויף א סך קאנגרעסלייט געהאט א גינסטיגע ווירקונג. קאטלער'ס פארגעשלאגענער פרייז איז געווען א דאלאר אן אקער. פינף מיליאן אקער וואלט געבראכט פינף מיליאן דאלאר. אין יענער צייט איז פינף מיליאן געווען א

סך געלט, איבערהויפּט נאָך פאר'ן קאָנגרעס, וועלכער איז געווען אזוי אָרים און אזוי פארזונקען אין חובות.

ווען עס איז אָבער געקומען צו געבען די געלט, האָט זיך ארויסגעוויזען, אז מען האָט דעם קאָנגרעס אָפּגענארט. קאָטלער האָט ארונטערגערונגען א דריטעל דאָלאר פאר הוצאות און פאר שלעכט לאנד. איז פון דעם דאָלאר שוין געבליבען נישט מער ווי 66־און־צוויי־דריטעל סענט. די צוויי־דריטעל דאָלאר האָט קאָטלער באצאָלט ניט מיט געלט, נאָר מיט די פּאַפּירען וואָס דער קאָנגרעס האָט געגעבען די סאָלדאטען. ווי שוין געזאָגט, זיינען די פּאַפּירען געווען אזוי געפאלען אין ווערט, אז מען האָט פאר זיי געצאָלט ניט מער ווי 12 סענט אויפ'ן דאָלאר. עס קומט אלזאָ אויס, אז קאָטלער האָט באצאָלט צווישען 8 און 9 סענט אן אקער לאנד.

מילא, איז פאר דער ערשטער „אָהייאָ קאָמפּאני" האָט מען נאָך דעם שווינדעל געקענט פארענטפערען. א סך פון די שער־האָלדערס (אקציאָנערען) פון דער קאָמפּאניע זיינען געווען געווע־זענע סאָלדאטען, און זיי האָבען געהאַט א טענה צו דער רעגירונג, אז מען האָט זיי פאר זייערע דינסטען אויפ'ן שלאכטפעלד ניט באצאָלט. וואָס פאר א תירוץ איז אָבער דאָ פאַר די דריי־און־א־האלב מיליאָן אקער לאנד וואָס קאָטלער האָט געקויפט פאר דער קליקע ספּעקולאנטען? פאַרוואָס האָט זיי געקומט אזא ריזיגע שטיק טעריטאָריע פּאַקטיש אומזיסט, (מיט יאָרען שפּעטער האָט דער קאָנגרעס געמאכט אן אונטערזוכונג וועגען דעם, און האָט די גאַנצע שולד ארויפגעוואָרפען אויף איינעם פון דער קאָמפּאניע, וואָס איז שוין דעמאָלט געווען טויט.)

אין דער טעריטאָריע וואָס איז געלעגען צו דרום צו, הינטער דעם אָהייאָ טייך, זיינען געווען אנדערע אומשטענדען ווי אין דער נאָרט־וועסט טעריטאָריע. אהין האָט זיך אָנגעהויבען אן אימי־גראציע נאָך מיט יאָרען פריער. אין דעם טייל וואָס ליגט הינטער נאָרט קאראָליינא (איצטער איז עס דער שטאַט טענעסי) האָט זיך נאָך אין די 60ער יאָרען אָנגעפאנגען אן אימיגראציע. אויך אין

דעם טייל וואס ליגט הינטער ווירדזשיניא (דער איצטיגער שטאט קענטאקי) האבען קאלאניסטען אנגעהויבען אריינצודרינגען צום סוף פון די 70ער יארען. נאך דער רעוואלוציע האט אין דער געגענד א גאס געטאן א שטראם פון טויזענטער קאלאניסטען. זיי האבען זיך באזעצט ביי די טייכען, ארום די בערג און אין די וועלדער. זייער צאל איז געוואקסען פון טאג צו טאג.

אויפ'ן נייעם פלאץ זיינען פאר די קאלאניסטען אויפגעשוואומען אייניגע שווערע פראבלעמען. ערשטענס, זיינען דארטען געווען א סך אינדיאנישע שבטים פון דעם ווילדסטען סארט, און די קאלאניסטען האבען זיך גענויטיגט אין שוץ געגען זיי. צווייטענס, זיינען אהין אנגעלאפען די ערגסטע און געפערליכסטע מענשען פון די ארומיגע שטאטען. איבערהויפט איז עס אזוי געווען מיט דער געגענד הינטער נארט קאראליינא. גנבים, מערדער, אנטלאפענע ארעסטאנטען, אוואנטוריסטען — אלע די, וואס זיינען אנטרונען פון געזעץ, אדער האבען געזוכט צו לעבען פון רויב און גזלה, זיינען געקומען אהין מאסענווייז. די ערליכע און פרידליכע קאלאניסטען זיינען געווען אין שטענדיגער מורא און סכנה. קיין אייגענע רעגירונג, קיין אייגענע פאליציי און געריכטען האבען זיי ניט געהאט. ווער, אלזא, זאל אויפהאלטען ארדנונג און זיי באשיצען?

דריטענס, האט די שפאנישע רעגירונג, וואס האט געהערשט איבער דער טעריטאריע אויף דער וועסטליכער זייט ביים מיסיסיפי ניט געוואלט ליידען וואס די אמעריקאנער פארשפרייטען זיך ווייטער אין די וועסט. זי האט געהאפט, אז די אמעריקאנער וועלען בלייבען ביי זייער לאנד, לעבען ברעג פון אטלאנטישען ים, און דאס איבעריגע לאנד וועט ביסלעכווייז אריבערגיין צו איר אין די הענט. די שפאניער האבען דערפאר געהעצט די אינדיאנער און אליין אויך אנגעטאן די קאלאניסטען אלערליי צרות.

די קאלאניסטען האבען זיך געווענדט צו זייערע מוטערשטאטען נאך הילף. אבער ניט ווירדזשיניא און ניט נארט קאראליינא האבען זיך אפגערופען. נארט קאראליינא האט אין 1784 דורכגעפירט א באשלוס, אז זי גיט איבער די טעריטאריע פון דער

איצטיגער טענעסי דער נאַציאָנאַלער רעגירונג. דאָס האָט אויפגעוועקט אַ שטורעם צווישען די דאָרטיגע קאָלאָניסטען. זיי האָבען אָפּגעהאַלטען קאָנווענשאָנס און באַשלאָסען גלייך צו אָרגאַניזירען אַן אייגענעם שטאַט און זיך ווענדען צום קאָנגרעס, ער זאָל דעם שטאַט אָנערקענען און אריינגעמען. דערווייל האָט נאָרט קאראָליינא חרטה געהאַט אויף איר באַשלוס. האָט זיך ערשט אָנגעהויבען אַ נייער טומעל. די באַפעלקערונג האָט זיך צוטיילט אין צוויי פּאַרטייען: איינע האָט געוואָלט, אַז די טעריטאָריע זאָל פאַרבלייבען אַ טייל פון נאָרט קאראָליינא; די צווייטע איז באַשטאַנען אויף דעם באַשלוס אַז זי זאָל בלייבען אַ באַזונדער שטאַט. עס איז געקומען צו אַ מין בירגער־קריג. ענדליך האָט די ערשטע פּאַרטיי אויסגעפירט.

אין 1786 האָט שפּאַניען פאַרבאָטען די קאָלאָניסטען צו פירען סחורה איבער׳ן מיסיסיפּי טייך. זי האָט פאַר זיי פאַרשפּאַרט דעם האַפען פון ניו־אָרליענס, וואָס ליגט ביים מויל פון טייך. דאָס האָט ארויסגערופען אַ נייעם שטורם צווישען די קאָלאָניסטען. דער קאָנגרעס האָט זיך אריינגעמישט און געפירט דיפּלאָמאַטישע פאַרהאַנדלונגען מיט שפּאַניען. דער אַמעריקאַנער פאַרטרעטער אין די פאַרהאַנדלונגען איז געווען דזשאָן דזשעי, איינער פון די פאַרקעמפער פאַר דער קאָנסטיטוציע. ער האָט פאַרטראָטען די אינטערעסען פון די רייכערע קלאַסען אין די איסט, און יענע קלאַסען זיינען אין הארצען געווען צופרידען פון שפּאַניען׳ס האַנדלונג. זיי האָבען געוואָלט אַז די קאָלאָניסטען אין די וועסט זאָלען זיך ניט קענען באַנוצען מיט פרעמדע האַפענס. פאַר זיי איז געווען בעסער, אַז די ווייטע קאָלאָניסטען זאָלען געצוואונגען זיין צו פירען זייער מסחר דורכ׳ן לאַנד, דורך די אַטלאַנטישע האַפענס. דזשאָן דזשעי האָט, נאָך לאַנגע פאַרהאַנדלונגען, איינגעשטימט צו שפּאַניען׳ס פאָדערונג, אַז דער מיסיסיפּי טייך זאָל בלייבען פאַרשפּאַרט פאַר די אַמעריקאַנער קאָלאָניסטען אין די וועסט.

דאָס האָט אויפגערייצט דעם צאָרן פון די קאָלאָניסטען. פיל פון זיי האָבען איצט געפאָדערט, אַז די געגענד זאָל זיך אין גאַנצען

אפרייסען פון די פאראייניגטע שטאטען און איבערגיין צו שפאניען. טייל האבען געוואלט צוריק ווערען ענגלישע אונטער־טאנען. די שפאניער האבען געפירט געהיימע אינטריגעס. זיי האבען אונטערגעקויפט איינציגע פון די איינפלוסרייכסטע לייט פון דער קאלאניע זיי זאלען העלפען אין דער אגיטאציע פאר אריבערגיין צו שפאניען.

ביכלעסווייז אבער האט זיך דער טומעל איינגעשטילט. מיט עטליכע יאר שפעטער האבען ווירדזשיניא און נארט קאראליינא איבערגעגעבען זייערע וועסטליכע טיילען צו דער נאציאנאלער רעגירונג. פון דער טעריטאריע זיינען ארגאניזירט געווארען צוויי נייע שטאטען — קענטאקי און טענעסי. ווירדזשיניא האט זיך אפגעזאגט פון איר טייל אין 1788, און מיט פיר יאר שפעטער איז קענטאקי געווארען א שטאט. נארט קאראליינא האט נאכגעטאן דעם ביישפיל פון ווירדזשינא אין 1790, און אין זעקס יאר ארום איז די טעריטאריע געווארען דער שטאט טענעסי.

קאפיטעל 8.

די שרעק פאר מיליטאַריזם

באלד נאָכדעם ווי פרידען איז פּראָקלאמירט געווארען האָט דער קאָנגרעס די ערשטע זאך באשלאסען צו מאכען א סוף צו די מיליטערישע קאָסטען, וואָס האָבען באטראפען ארום 400 טויזענט דאָלאר א מאָנאט, און האָט גלייך פאנאנדערגעלאָזען די ארמיי. אויסער דעם איז דאָ ניט געווען בלויז די פראגע פון קאָסטען, נאָר דאָס פאָלק האָט סתם ניט ליב געהאט די ארמיי און האָט זיך פאר איר געשראָקען. איבערהויפּט האָט דער עולם מורא געהאט פאר די אָפיצערען, וועלכע האָבען זיך געהאלטען פאר א העכערער מיליטערישער קאסטע. די פראגע, צי די נאציאָנאלע רעגירונג זאָל אויפהאלטען אן ארמיי נאָכדעם ווי די מלחמה איז שוין געווען פאָראיבער, איז דעבאטירט געוואָרען אין קאָנגרעס. אייניגע האָבען אָנגעוויזען דערויף, אז די ענגלענדער האָבען זיך נאָך ניט צוריקגעצויגען פון א סך פאסטענס אין די וועסט, און אז די אינדיאנער זיינען א שטענדיגע סכנה פאר די איינוואוינער ביי די גרעניצען. אָבער די אַלגעמיינע שטימונג איז געווען אנטשיידען געגען אן ארמיי. דער עולם האָט געקוקט מיט שרעק און פאר־אכטונג אויף מיליטערישע ארגאניזאציעס. ער האָט געציטערט, אז עס זאָל זיך דאָ ניט אנטוויקלען קיין מילעטרישע קליקע. יעדער פאָרשלאָג אין קאָנגרעס צו אָרגאניזירען א נאציאָנאלע ארמיי איז נידערגעשטימט געווארען. אין 1784 איז די רעוואָלוציאָנערע ארמיי פאנאַנדערגעלאָזען געווארען. עס זיינען פארבליבען אין דינסט בלויז 85 מאן צו היטען די מיליטערישע זאפאסען אין צוויי פעסטונגען.

די אָפיצערען האָבען זיך יאָרען לאנג געבונטעוועט געגען קאָנגרעס. זיי האָבען געפאָדערט מען זאָל זיי באצאָלען פאר זייער דינסט אין דער רעוואָלוציע און אז עס זאָל פאר זיי באשטימט ווערען א פענסיע אויף שפעטער. מיט דער פראגע פון באלוינונג און פענסיע פאר'ן מיליטער האָט דאָס לאנד געקאָכט א לאנגע צייט. נאָך אין 1778 האָט דער קאָנגרעס באשלאָסען, מיט א מאיאָריטעט פון איין שטימע, אז די אָפיצערען זאָלען באקומען א העלפט פון זייער יערליכען געהאלט אלס פענסיע אויף'ן גאנצען לעבען. דאָס האָט ארויסגערופען גוואלדיגע פּראָטעסטען. אין די נעקסטע פיר יאָר זיינען פאָרגעשלאָגען געוואָרען אין קאָנגרעס פארשידענע בילס וועגען דער זעלבער פראגע. יעדער פאָרשלאג האָט געענדערט און מבטל געמאכט דעם פריערדיגען. די אָפיצערען האָבען זיך צום קאָנגרעס באנומען אזוי ווי א קרעדיטאָר צו א בעל־חוב וואָס אנטזאגט זיך צו באצאָלען זיינע שולדען. אין 1783 האָט אין ניובורג, ניו יאָרק, שיער ניט אויסגעבראָכען א בונט. עס איז דאָרטען צווישען די אָפיצערען פארשפרייט געוואָרען אן אויפרוף, אָן אן אונטערשריפט, אין וועלכען זיי זיינען אויפגעפאָדערט געווארען צו שטיין אייניג און זיך אנטזאגען זיך פאנאנדערצוגיין ביז דער קאָנגרעס וועט ניט נאָכגעבען זייערע פאָדערונגען. וואשינגטאָן אליין האָט זיך געמוזט אריינמישען און ווירקען אויף די אָפיצערען זיי זאָלען זיין איינגעהאלטענער. אומגעפער אין דערזעלבער צייט זיינען 80 סאָלדאטען ארויס אין א מארש פון לענסטער קיין פילאדעלפיע. אויפ'ן וועג האָבען זיך נאָך סאָלדאטען אָנגעשלאָסען אָן זיי. צוזאמען האָבען זיי ארומגערינגעלט די געביידע, וואו דער קאָנגרעס איז געזעסען, און האָבען געפאָדערט מען זאָל זיי גלייך באצאָלען זייער געהאלט. דער קאָנגרעס האָט זיך דערשראָקען און איז אנטלאָפען קיין פרינסטאָן.

די אלע אומרוען האָבען זיך געענדיגט דערמיט, וואָס דער קאָנגרעס האָט באשלאָסען צו געבען די סאָלדאטען און אָפיצערען אלס פענסיע פינף יאָר צייט פולע געהאלט. קיין געלט האָט דער קאָנגרעס ניט געהאט, האָבען די סאָלדאטען און אָפיצערען באקומען וועקסלען פון קאָנגרעס. דער דאָזיגער באשלוס האָט אויך

אַרויסגערופען שטאַרקע פּראָטעסטען צווישען עולם, און ווען ניט די באַמיאונג פון דזשאָרדזש וואַשינגטאָן, וואָלט דער ביל וואַר־שיינליך ניט דורכגעגאַנגען. די אַלגעמיינע מיינונג פון פאָלק איז געווען, אַז פאַר מיליטערישער דינסט אין אַ צייט פון געפאַר דאַרף מען קיין געלט ניט צאָלען. מען מוז דינען אויס ריינעם פּאַטריאָטיזם.

אין דער צייט וואָס די אָפיצערען האָבען אָנגעפירט די בונטען און אומרוען האָט זיך אָרגאַניזירט אַ מיליטערישע אָרגאַניזאַציע, וואָס האָט אָנגעוואָרפען אַ שרעק אויפ'ן לאַנד. די אָרגאַניזאַציע האָט זיך גערופען „די אָרדער אָוו סינסינעטי", און עס זיינען אריינגענומען געוואָרען אַלס מיטגלידער בלויז אָפיצערען וואָס האָבען זיך באַטייליגט אין דער רעוואָלוציע. זי איז אָרגאַניזירט געוואָרען אין אַפּריל, 1783, דורך גענעראַל נאָקס. זי האָט אירע געשעפטען געפירט אין געהיים. יעדער מיטגליד האָט געטראָגען אַ בלויע לענטע, וואָס האָט געדינט אַלס צייכען פון „מיליטערישען אַדעל", פון אַ מיליטערישע אַריסטאָקראַטיע. עס איז באַשטימט געוואָרען אַז די קינדער און קינדס־קינדער פון די מיטגלידער זאָלען ירש'ענען די מיטגלידערשאַפט, דעם טיטעל פון דער „בלויער לענטע". פראַנצויזישע אָפיצערען וואָס האָבען געדינט אין דער אַמעריקאַנער אַרמיי זיינען אויך אריינגענומען געוואָרען אַלס מיטגלידער, און דער פראַנצויזישער קעניג האָט אָנערקענט דעם אָרדער אַלס אַן אַמעריקאַנישע אַריסטאָקראַטיע. די פראַנ־צויזישע אָפיצערען וואָס האָבען געהערט צום אַמעריקאַנישען אָרדער, זיינען אין פראַנצויזישען קעניגליכען הויף אויפגענומען געוואָרען אַלס אַריסטאָקראַטען און זיינען באַערט געוואָרען מיט אַ טיטעל. דזשאָרדזש וואַשינגטאָן איז פון אָנפאַנג געווען אַ מיטגליד פון דער אָרגאַניזאַציע און האָט זי אַ לאַנגע צייט פאַרטיידיגט נעגען אירע געגנער.

דער „אָרדער אָוו סינסינעטי" איז אַטאַקירט געוואָרען פון אַלע זייטען. דער עולם האָט אין דעם אָרדער געזען אַ פּרוּוו צו גרינדען אַן אַריסטאָקראַטישע קאַסטע אין אַמעריקע. מאַנכע פון די וויכטיגסטע אַמעריקאַנישע שטאַטסלייט און רעוואָלו־

ציאָנערע פירער זיינען עפענטליך ארויסגעטראָטען געגען אים. בענדזשאמין פרענקלין האָט דעם אָרדער פארדאמט און פון אים חוזק געמאכט אין א בריף וואָס ער האָט געשריבען פון פראנקרייך. סעמיועל עדעמס און דזשאן עדעמס האָבען געטאָן דאָסזעלבע. „מיר האָבען געמאכט א רעוואָלוציע געגען אייראָפּעאישע קעניגען און אריסטאָקראטען, און איצט וויל מען דאָ גרינדען אן ארים־טאָקראטיע״ — דאָס איז געווען דער געשריי פון די מאסען. די צוויי פּונקטען וואָס האָבען ארויסגערופען דעם גרעסטען ווידער־שטאנד זיינען געווען: ערשטענס, וואָס דער טיטעל גייט אריבער בירושה צו די קינדער, און צווייטענס, וואָס אין דעם אָרדער זיינען אלס מיטגלידער אריינגענומען געוואָרען אָפיצערען פון פרעמדע לענדער. דאָס איז געווען דער בעסטער באווייז אז דער אָרדער האָט זיך געשטעלט העכער איבער׳ן פאָלק.

דער עולם האָט גענומען פאָדערען, אז דער אָרדער זאָל אונטערדריקט ווערען. ביי די וואַלען אין באָסטאָן איז איינער פון די קאנדידאטען פאר סענאטאָר געווען א „סינסינעטיער״, האָט ער געקראָגען צו וויסען, אז קיינער וועט פאר אים ניט שטימען, סיידען ער וועט זיך עפענטליך פון דעם אָרדער צוריקציען. און ער האָט דאָס געטאָן. די לעדזשיסלייטשור פון מאסאטשוסעטס האָט אָנגענומען א רעזאָלוציע, אז דער אָרדער איז א סכנה פאר׳ן פרידען, פאר דער פרייהייט און זיכערקייט פון לאנד. רהאָוד איילאנד האָט דורכגעפירט א געזעץ, אז יעדער מיטגליד פון דעם אָרדער פארלירט זיין בירגער רעכט.

די פּראָטעסטען האָבען געהאָלפען. דער אָרדער איז ביסלעכ־ווייז אונטערגעגאנגען.

קאפיטעל 9.

די נאַציאָנאַלע רעגירונג אונטער דער קאָנסטיטו־ציע ווערט אָרגאַניזירט.

נאָכדעם ווי די קאָנסטיטוציע איז גוטגעהייסען געוואָרען פון ניין שטאַטען, האָט דער אַלטער קאָנגרעס זיך גענומען אָרגאַניזירען די נייע רעגירונג און זיך אַליין אויפלייזען. ער האָט געלאָזט וויסען די שטאַטען, אַז זיי זאָלען דעם ערשטען מיטוואָך פון יאַנואַר, 1789, אויסקלייבען די פּרעזידענט־עלעקטאָרס, און אַז די עלעקטאָרס זאָלען דעם ערשטען מיטוואָך אין פעברואַר שטימען פאַר פּרעזידענט קאַנדידאַטען, און זאָלען זייערע שטימען אריינשיקען צום נייעם סענאַט. דער ערשטער מיטוואָך אין מערץ איז באַשטימט געוואָרען אַלס דער טאָג ווען דער נייער קאָנגרעס אונטער דער קאָנסטיטוציע זאָל זיך עפענען, דאָס הייסט, ווען די נייע רעגירונג זאָל אריינ־טרעטען אין מאַכט. (אין יענעם יאָהר איז גראַד דער ערשטער מיטוואָך אין מערץ אויסגעפאַלען דעם 4טען אין מאָנאַט, און דער־פאַר איז ביז היינטיגען טאָג געבליבען, אַז יעדע נייע אדמיני־סטראַציע פון דער נאַציאָנאַלער רעגירונג גייט אריין אין קראַפט דעם 4טען מערץ).

די קאָנסטיטוציע זאָגט ניט, ווי אַזוי די עלעקטאָרס זאָלען אויסגעקליבען ווערען. זי לאָזט עס איבער פאַר די שטאַט־רעגי־רונגען צו באַשטימען. האָבען אין די ערשטע וואַלען די פאַרשידענע שטאַטען באַנוצט פאַרשידענע מעטאָדען. אין מאַנכע שטאַטען האָבען די לעדזשיסלייטשורס אַליין אויסגעקליבען די עלעקטאָרס. אין אַנדערע האָבען די בירגער געוויילט די עלעקטאָרס — אַלעמען מיט אַמאָל, דאָס הייסט, אַלע בירגער פון שטאַט האָבען געשטימט

פאר דער גאנצער צאָל פון די עלעקטאָרס, צו וועלכע דער שטאאט איז געווען בארעכטיגט. אין אנדערע שטאטען, ווידער, איז דער שטאט איינגעטיילט געוואָרען אין דיסטריקטען, און די בירגער פון יעדען דיסטריקט האָבען אויסגעקליבען איין עלעקטאָר.

די סיסטעם דעמאָלט איז געווען, אז די עלעקטאָרס האָבען געשטימט אין געהיים — יעדערער פאר צוויי קאנדידאטען. דער עלעקטאָר האָט ניט אָנגעוויזען, ועמען פון די צוויי ער וויל פאר פרעזידענט און וועמען פאר וויס־פרעזידענט. די עלעקטאָרישע שטימען פון די אלע שטאטען זיינען אָפּגעשיקט געוואָרען פאר־חתמ׳עטע צום סענאט. דאָרט האָט מען זיי געעפענט און איבער־געציילט. דער קאנדידאט, וואָס האָט באקומען די גרעסטע צאָל שטימען איז ערקלערט געוואָרען אלס פרעזידענט (אויב די צאָל האָט באטראָפען מער ווי א העלפט פון די אלע אָפּגעגעבענע עלעקטאָר־שטימען). דער קאנדידאט, וואָס האָט באקומען די צווייטע גרעסטע צאָל שטימען, איז ערקלערט געוואָרען אלס וויס־פרעזידענט.

אזוי ווי די עלעקטאָרס האָבען צווישען זיך ניט אָפּגעמאכט פריער פאר וועמען צו שטימען, און אזוי ווי עס איז דאן נאָך ניט געווען קיין באשטימטע פּאָליטישע פּארטייען, וואָס האָבען ארויס־געשטעלט פרעזידענט־קאנדידאטען, האָט מען געגלויבט, אז די עלעקטאָרס וועלען זעלטען־ווען קענען אויסקלייבען א פרעזידענט; אז עס וועט זעלטען פּאסירען, אז ניט־צונויפגערעדטערהייט וועלען א מאיאָריטעט פון די עלעקטאָרס אין אלע שטאטען שטימען פאר דער זעלבער פּערזאָן. מען האָט גערעכענט, אז די שטימען פון די עלעקטאָרס וועלען זיין אזוי צעוואָרפען צווישען פארשידענע קאנ־דידאטען, אז קיין איין קאנדידאט וועט ניט קריגען די נויטיגע מאיאָריטעט. אין אזא פאל, זאָגט די קאָנסטיטוציע, דארף דאָס נידעריגע הויז פון קאָנגרעס אויסקלייבען דעם פרעזידענט פון צווישען די פינף קאנדידאטען, וואָס האָבען געקראָגען די העכסטע צאָל עלעקטאָר׳שע שטימען. די פארפאסער פון דער קאָנסטיטוציע האָבען בכיון אויסגעטראכט די סיסטעם פון עלעקטאָרס, ווייל זיי

האָבען געוואָלט, אז דער פּרעזידענט זאָל אַזוי אָפט ווי מעגליך אויסגעקליבען ווערען פון קאָנגרעס *).

די ערשטע פּרעזידענט און קאָנגרעס וואַלען זיינען צוגעגאַנגען שווער און לאַנגזאַם. קיין פּאַרטייען זיינען נאָך ניט געווען, אָבער די בירגער זיינען געווען צוטיילט אין צוויי פראַקציעס: די „פעדע־ראַליסטען" און די „אַנטי־פעדעראַליסטען". די ערשטע זיינען געווען אָנהענגער פון דער קאָנסטיטוציע, די צווייטע זיינען געווען געגנער פון דער קאָנסטיטוציע. איצט, פאַרשטייט זיך, איז שוין קיין פראַגע ניט געווען וועגען דער קאָנסטיטוציע גופא, וועגען גוט־הייסען זי אָדער זי צוריקווייזען. די פראַגע איז שוין געווען געשלאָ־סען. דאָך האָבען די פראַקציעס עקזיסטירט. די געוועזענע געגנער פון דער קאָנסטיטוציע האָבען ניט געוואָלט טרויען די הייסע פריינט פון דער קאָנסטיטוציע, און האָבען בעסער געוואָלט אויסקלייבען אין קאָנגרעס זייערע אייגענע מענשען. איבער די וואַלען צום קאָנגרעס און צום סענאַט זיינען פאָרגעקומען ביטערע קאַמפּען. די וואַלען פאַר עלעקטאָרס זיינען אויך ניט אָפּגעלאָפען רואיג. אין ניו יאָרק האָט זיך דער קאַמף פאַרצויגען ביז נאָך דעם טאָג ווען די עלעקטאָרס האָבען געדאַרפט אויסגעקליבען ווערען. דער רעזול־טאַט איז געווען, אַז ניו יאָרק האָט פאַר דעם ערשטען פּרעזידענט גאָר ניט געשטימט.

אַלץ איז צוגעגאַנגען לאַנגזאַם, אַלץ האָט זיך פאַרשפּעטיגט. דער קאָנגרעס האָט געדאַרפט זיך פאַרזאַמלען דעם 4טען מערץ, אָבער מען האָט געמוזט וואַרטען ביז דעם 30טען איידער אַ קוואָרום איז צונויפגעקומען — 30 פון 59. איידער דער קאָנגרעס האָט זיך אָרגאַניזירט און איבערגעציילט די שטימען פון די עלעקטאָרס, האָט ווידער גענומען עטליכע טעג. דעם 6טען אַפּריל האָט מען ענדליך

*) אויסגעלאָזט האָט זיך עס גאַנץ אַנדערש. איצט שפּילען די עלעק־טאָרס קיין ראָלע ניט; זיי שטימען פאַר יענע קאַנדידאַטען, וואָס זייער פּאַרטיי קלייבט פריער אויס. אַלע עלעקטאָרס פון דערזעלבער פּאַרטיי זיינען מאָראַליש פאַרפליכטעט צו שטימען פאַר'ן זעלבען פּאַרטיי־קאַנדידאַט. אונטער דער איצטיגער סיסטעם קען עס זייער זעלטען פּאַסירען, אַז דער קאָנגרעס זאָל דאַרפען ווילען אַ פּרעזידענט.

איבערגעקוקט די שטימען. אלע עלעקטארס האבען געשטימט פאר וואשינגטאנ'ען. די גרעסטע צאהל שטימען, נאך וואשינגטאנ'ען, האט געקראגען דזשאן עדעמס. וואשינגטאן איז דעריבער ערקלערט געווארען פאר פרעזידענט, און דזשאן עדעמס — פאר וויס־פרע־זידענט. דער קאנגרעס האט געשיקט שלוחים צו ברענגען די אויס־געוויילטע. דעם 30־טען אפריל זיינען זיי איינגעשווארען געווארען אין זייערע עמטער. די הויפטשטאדט פון דער נייער רעגירונג איז דעמאלט געוועזען ניו יארק. די רייכע איינוואוינער פון דער שטאדט האבען געזאמעלט א פאנד פון 32,500 דאלאר, און מיט די געלט

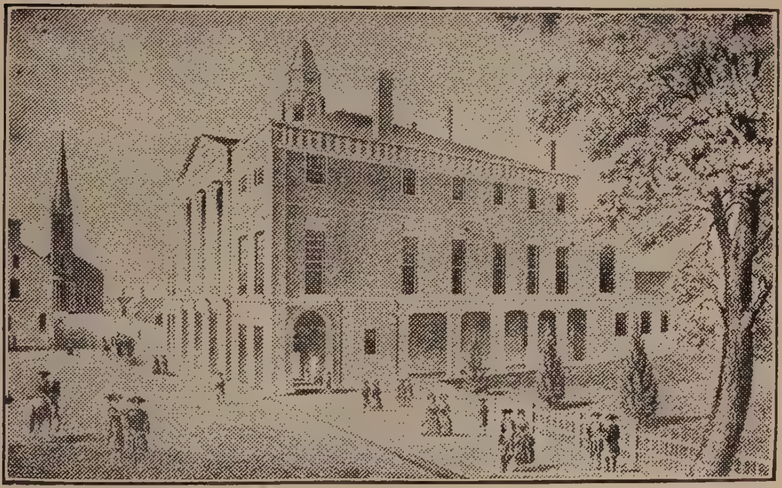

די ערשטע היים פון דער נאציאנאלער רעגירונג

איבערגעבויט דעם אלטען סיטי האל, וועלכער איז געשטאנען אויף וואל סטריט קארנער נאססאו, און אים א נאמען געגעבען „די פעדע־ראל האל". די געביידע איז איצט געווארען די היים פון דער נאציאנאלער רעגירונג.

דער מזל האט צוגעשפילט דער נייער רעגירונג. דער עקאנא־מישער קריזיס, וואס האט געבראכט אזוי פיל אומצופרידענקייט

און אומאָרדנונג אין די ערשטע יאָרען נאָך דער רעוואָלוציע, האָט זיך ביסלאַכווייז אויף א נאַטירליכען אופן אויסגעוועבט. אום־געפער אין דערזעלבער צייט, ווען עס איז פאררופען געוואָרען די קאָנסטיטוציאָנעלע קאָנווענשאָן, האָט זיך די לאַגע אין לאַנד גענומען פארבעסערען; און ביז די נייע רעגירונג איז עטאבלירט געוואָרען, האָט שוין דאָס לאַנד זיך געבאָדען אין שפע. די אָנהענגער פון דער נייער קאָנסטיטוציע און פון דער נייער רעגירונג האָבען פאר־זיכערט דעם עולם, אז די לאַגע האָט זיך פארבעסערט א דאַנק דעם, וואָס עס איז געגרינדעט געוואָרען א פעסטע נאַציאָנאַלע רעגירונג. א סך פון עולם האָבען עס געגלויבט. דאָס האָט דער רעגירונג אין די ערשטע יאָרען, ווען זי איז נאָך געוועזען פאקטיש אַן עקספע־רימענט, פיל געהאָלפען. אין א בריף, וואָס וואַשינגטאָן האָט אין 1788 געשריבען צו לאַפאַיעט'ן, האָט ער אליין צוגעגעבען, אז אזוי איז עס דער פאַל. ער שרייבט דאָרט אזוי: „איך ערוואַרט, אז א סך ברכות זאָלען צוגעשריבען ווערען צו אונזער נייער רעגירונג, כאָטש זיי שטאַמען אין אמת'ן פון דער טיכטיגקייט און שפּאָרזאַמ־קייט, צו וועלכע דאָס פאָלק האָט זיך איינגעוואָוינט דורך דער נויט".

וואַשינגטאָנ'ס מיינונג איז ניט געוועזען אינגאַנצען ריכטיג. די בעסערע צייטען זיינען ניט געקומען פון דעם, וואָס דאָס פאָלק האָט זיך אויסגעלערענט צו ארבייטען שווערער און צו שפּאָרען מער. די אורזאַכען זיינען געוועזען גאַנץ אַנדערע. דער קריזים פון די פריערדיגע יאָרען איז געקומען הויפּטזעכליך פון דעם, וואָס דער אמעריקאַנער האַנדעל איז געוועזען פאַראַליזירט, און וואָס דער אימ־פּאָרט איז געוועזען א סך גרעסער ווי דער עקספּאָרט. ענגלאַנד האָט ניט ערלויבט אמעריקאַנישע שיפען צו פירען סחורה צו אירע אינזלען, די וועסט אינדיס. שפּאַניען און פראַנקרייך האָבען געטאָן דאָסזעלבע. און דער האַנדעל מיט די וועסט אינדיס איז דעמאָלט פאר אמעריקא גראַד געוועזען פון דער גרעסטער וויכטיגקייט. פירען סחורה קיין אייראָפּא איז אויך שווער געוועזען צוליב די פּיראַטען, וואָס האָבען געלויערט ביי די ברעגען פון מיטלענדישען ים. אָט די לאַגע האָט זיך איצט ביסלאַכווייז געענדערט. פונקט ווי אמעריקא האָט זיך גענויטיגט אין די וועסט אינדיס, אזוי האָבען די וועסט

אינדיס זיך גענויטיגט אין אמעריקא. אין די זיבען יאָר — פון 1780 ביז 1787 — איז אין די וועסט אינדיס געווען א שרעקליכער הונגער. איין שטורם נאָכ'ן אנדערען האָט דאָרט פארוויסטעט די פעלדער. די וועסט אינדיס האָבען לייכט געקענט קויפען עסענוואַרג פון אמעריקא, אָבער ענגלאנד האָט עס ניט דערלויבט. דער סוף איז געווען, אז אין די עטליכע יאָר זיינען טויזענטער נעגער־שקלאפען אויף די אינזלען אויסגעשטאָרבען פון הונגער. אויף דעם איין אינזעל, דזשאמייקא, אליין האָט די צאָל פון די אומ־געקומענע דערגרייכט ביז 15,000. די וועסט אינדיס האָבען פראָטעסטירט געגען די האנדעלס־געזעצען, און ווען די פּראָטעסטען האָבען ניט געהאָלפען, האָבען זיי זיך גענומען צו דעם אלטען מיטעל—שמוגלעריי. אמעריקאנישע תבואה איז אריינגעשמוגעלט געוואָרען מאסענווייז אין די אלע אינזלען פון די וועסט אינדיס: ענגלישע, שפאנישע, פראנצויזישע. אין 1788 איז דער האנדעל מיט די וועסט אינדיס שוין געווען כמעט אזוי גרויס ווי פאר דער מלחמה, און ער האָט געהאלטען אין וואקסען. אין דערזעלבער צייט האָבען זיך די אמעריקאנער שיפס־קאפּיטאנען אויסגעלערענט די קונץ ווי אויסצודרייען זיך פון די פּיראטען. זיי האָבען געפעלשט פאפּירען און זיינען געפאָרען אויפ'ן ים אלס ענגלישע שיפען. די פיראטען האָבען די ענגלישע שיפען ניט געטשעפּעט, ווייל זיי האָבען מורא געהאט פאר דער גרויסער ענגלישער קריגס־פלאָטע.

דער פארבעסערטער עקספּאָרט־האנדעל האָט אריינגעבראכט ניי לעבען אין דעם גאנצען אינדוסטריעלען צושטאנד. עס איז געוואָרען א גרעסערע נאָכפראגע אויף תבואה און די פארמער האָבען גוט פארדינט. מען האָט גענומען בויען מער שיפען, און שיף־בויעריי איז געווען איינע פון די וויכטיגסטע אינדוסטריען. עס איז געוואָרען מער געלט. פריער איז די מעטאלענע געלט ארויס־געשיקט געוואָרען אין אויסלאנד צו דעקען דעם באלאנץ פאר די אימפּאָרטירטע סחורה. איצט האָט אויסלאנד געשיקט געלט קיין אמעריקא. אין די גרויסע שטאטען, אין ניו יאָרק, פּענסילווייניא און ניו־ענגלאנד, האָט זיך אָנגעפאנגען א פאבריקאציע פון סחורה.

דאָס לעבען איז געוואָרען געראמער, דאָס לאנד איז געוואָרען

רואינגער, און אַ סך האָבען עס צוגעשריבען צום חשבון פון דער נייער רעגירונג.

די ערשטע אויפגאַבע, וואָס דער קאָנגרעס האָט זיך געשטעלט, איז געווען, פאַרשטייט זיך, צו אָרגאַניזירען די רעגירונג. דער סענאַט האָט זיך דעמאָלט נאָך באַטראַכט אַלס אַ העכערע קערפּער־שאַפט, אַלס אַ מין ראַט צום פּרעזידענט. דערפאַר האָט דער סענאַט זיינען זיצונגען אָפּגעהאַלטען אין געהיים. ער האָט געוואָרט, אַז די נידעריגערע הויז, די „האַוז אָוו רעפּרעזענטאַטיוום", זאָל פריער אָננעמען פאָרשלאָגען, און דאַן ערשט וועט ער זיי באַטראַכטען, צי זיי זיינען גוט צי שלעכט, און וועט זיי ענטוועדער גוטהייסען, אָדער צוריקווייזען. אַלע וויכטיגע „בילס" (געזעץ־פּראָיעקטען) זיינען דעריבער, אין די ערשטע צייטען, פריער אריינגעטראָגען געוואָרען אין דער נידעריגערער הויז, און דאָרטען זיינען וועגען זיי פאָרגעקומען די דעבאַטען, מיט וועלכע דאָס לאַנד האָט זיך אינטערעסירט *).

איינע פון די ערשטע פראַגען, וואָס דער קאָנגרעס האָט פאַר־האַנדעלט, איז געווען: וואָס פאַר אַ טיטעל דער פּרעזידענט זאָל טראָגען. איבער דעם זיינען פאָרגעקומען היציגע דעבאַטען. די מאַיאָריטעט אין סענאַט איז געווען דער פאַר, אַז דער פּרעזידענט זאָל באַגריסט ווערען מיט אַ קעניגליכען טיטעל, ווי צום ביישפּיל, „זיין האָכהייט", „זיין מעכטיגקייט", „זיין ווירדיגקייט". עס איז דאָרט אויך געווען אַ צווייטע מיינונג, אַז פאַר'ן פּרעזידענט זאָל אויפגעשטעלט ווערען אַ טראָן, און ער זאָל זיין געקליידט אין קעניג־ליכע בגדים. די „האַוז אָוו רעפּרעזענטאַטיוום" האָט דאָס שטאַרק באַקעמפט, און ניט וואַרטענדיג אויף די רעזולטאַטען פון דער דעבאַטע אין סענאַט, האָט די „האַוז אָוו רעפּרעזענטאַטיוום" גע־שיקט צום פּרעזידענט אַ באַגריסונג מיט דעם איינפאַכען טיטעל:

*) מיט דער צייט האָט דער סענאַט זיך פון זיין גדולה אַליין אַראָפּ־געלאָזען. ער האָט געעפענט זיינע טירען און גענומען האַנדלען אויפ'ן זעלבען דעמאָקראַטישען שטייגער ווי דאָס נידעריגערע הויז, כאָטש ביז היינטיגען טאָג האַלט זיך דער סענאַט פאַר אַ גרעסערען יחסן ווי די „האַוז אָוו רעפּרעזענטאַטיוום".

„מיסטער פּרעזידענט" (הער פּרעזידענט). דאָס האָט די פראַגע געשלאָסען. ביי דעם דאָזיגען פּראָסטען טיטעל „מיסטער" איז דער פּרעזידענט געבליבען ביז היינטיגען טאָג.

וואשינגטאָן אַליין איז געווען אַן אריסטאָקראַט, און איהם איז שווער געווען צו באַשליסען, ווי אַזוי ער זאָל זיך פיהרען אין זיין נייעם אמט. ער האָט זיך געווענדט צו דזשאָן עדעמס, אַלעקסאַנדער האַמילטאָן און אַנדערע, זיי זאָלען אים געבען אַן עצה. עס איז אינטערעסאַנט, אַז גראַד האַמילטאָן, וועלכער איז געווען אַן עקס־טרעמער פעדעראַליסט, און וועלכער האָט געהאַסט דעמאָקראַטיע, האָט געראַטען וואשינגטאָנ׳ען, ער זאָל זיך פירען וואָס ווייניגער אריסטאָקראַטיש, כדי נישט אויפצורעגען די מאַסען. וואשינגטאָן האָט געמאַכט אַ פּשרה. ער האָט געהאַט זיין ספּעציעלע שטאַט־קאַרעטע, אַ באַגילטע און אַ באַצירטע, אין וועלכער ער פּלעגט פאָרען צום קאָנגרעס און אויף עפענטליכע פּאַראַדען. אויף שפּאַציר פלעגט ער פאָרען אין אַ געוויינליכער קאַרעטע, אָדער רייטענדיג אויף אַ פערד, באַגלייט פון אַ גאַנצער סוויטע דינער. אין גאַס פלעגט ער זיך זעלטען באַווייזען אַליין. צו־פוס גיין אין גאַס פלעגט ער קיינמאָל נים. געוואוינט האָט וואשינגטאָן אין אַ הויז, וואָס איז געשטאַנען דאָרט וואו היינט איז טשערי קאָרנער פּוירל סטריט. יענע געגענד איז דעמאָלט געווען די רייכסטע אין שטאָדט. ער האָט באַשטימט איין שטונדע אין וואָך, יעדען דינסטאָג, פון 3 ביז 4, ווען ער פלעגט אויפנעמען באַזוכער. די אויפנאַמע איז באַשטאַנען אין דעם, וואָס אַ דינער פלעגט דעם באַזוכער פאָר־שטעלען און וואשינגטאָן פלעגט זיך פאַרנויגען. יעדען פרייטאָג אָוונט פלעגט מרס. וואשינגטאָן עמפּפאַנגען געסט אין איר סאַלאָן. דאָרט פלעגט מען זיך שוין אַ ביסעל אונטערהאַלטען, אָבער זיך לאָזען וואויל גיין אויף אַן אמת, פלעגט וואשינגטאָן בלויז ביי די אויפנאַמען, וואָס ער פלעגט געבען לכבוד די פאַרטרעטער פון אויס־לענדישע רעגירונגען און מיטגלידער פון קאָנגרעס. וואשינגטאָן פלעגט ביי יענע געלעגענהייטען טרינקען איין כוס פאַר יעדען גאַסט וואָס איז געזעסען ביים טיש. וואשינגטאָנ׳ס געבורטס־טאָג איז

געפייערט געוואָרען אַלס אַ נאַציאָנאַלער יום טוב, ווי דער געבורטס־טאָג פון אַ קעניג.

ביי די ערשטע זיצונגען האָט דער קאָנגרעס באַשטימט אַלס געהאַלט פאַר דעם פּרעזידענט 25 טויזענט דאָלאַר אַ יאָהר, פאַר'ן וויס־פּרעזידענט 5 טויזענט דאָלאַר, און פאַר די מיטגלידער פון קאָנגרעס — 10 דאָלאַר אַ טאָג אַזוי לאַנג ווי די זיצונגען זיינען אָנגעגאַנגען.

עס איז דורכגעפירט געוואָרען אַ געזעץ, אַז עס זאָלען אָרגאַניזירט ווערען פיר דעפּאַרטאַמענטען פאַר'ן פּרעזידענט: דעפּאַרטאַמענטען פאַר אויסלענדישע אנגעלעגענהייטען, פאַר פינאַנץ, פאַר קריג און פאַר יוריספּרודענץ, און אַז בראש פון יעדער דעפּאַרטאַמענט זאָל שטיין אַ סעקרעטאַר. אין דער קאָנסטיטוציע ווערט ניט דערמאָנט, אַז דער פּרעזידענט זאָל האָבען אַ קאַבינעט מיט מיניסטאָרען. וואַשינגטאָן האָט זיך אָבער שטענדיג באַראַטען מיט די סעקרעטאַרען איבער אַלע פראַגען, און אויף אַזאַ אופן זיינען זיי פון זיך אַליין געוואָרען אַ מין קאַבינעט. און אַזוי איז עס פאַרבליבען ביז היינטיגען טאָג.

אַלס „סעקרעטערי אָוו סטייט" (אויסערן מיניסטער) איז באַשטימט געוואָרען טהאָמאַס דזשעפערסאָן; אַלס „סעקרעטערי אָוו די טרעזשורי" (פינאַנץ מיניסטער) — אַלעקסאַנדער האַמילטאָן; אַלס „סעקרעטערי אָוו וואָר" (קריגס מיניסטער) — גענעראַל הענרי נאָקס; אַלס „אַטוירני דזשענעראַל" (מיניסטער פון יוריספּרודענץ) — עדמאָנד רענדאָלף.

צווישען די ערשטע זאַכען האָט דער קאָנגרעס אויפגענומען די פראַגע פון נאַציאָנאַלע געריכטען. אין דער קאָנסטיטוציע שטייט, אַז עס זאָל אָרגאַניזירט ווערען אַ „סופּרים קאָורט" (אַ העכסטער געריכט) און אַזעלכע קלענערע געריכטען, ווי דער קאָנגרעס וועט געפינען פאַר נויטיג". אַ סופּרים קאָורט, אַלזאָ, האָט געמוזט אָרגאַניזירט ווערען. די פראַגע איז אָבער געווען, צי עס זאָלען אויך אָרגאַניזירט ווערען נידעריגערע געריכטען. איבער דעם איז פאָרגעקומען אַ שאַרפער קאַמף. די געוועזענע אַנטי־פעדעראַליסטען, די וואָס האָבען פון אָנפאַנג אָן מורא געהאַט פאַר אַ שטאַרקער

נאציאָנאלער רעגירונג, האָבען גע'טענה'ט, אז מען קען זיך באגיין אָן נידעריגערע געריכטען. זיי האָבען געזאָגט, אז די „סטייט קאָורטס" (שטאט געריכטען) מעגען און קענען פירען אַלע פּראָצעסען, אפילו אזעלכע וואָס האָבען צו טאָן מיט נאציאָנאלע געזעצען, און דער סופרים קאָורט וועט האָבען די מעגליכקייט צו רעווידירען זייערע אורטיילען. די פעדעראליסטען, די וועלכע האָבען געגלויבט אין א שטארקער נאציאָנאלער רעגירונג, האָבען געוואָלט, אז די נאציאָנאלע רעגירונג זאָל האָבען אייגענע געריכטען פאר פּראָצעסען, וואָס האָבען צו טאָן מיט נאציאָנאלע געזעצען און נאציאָנאלע אנגעלעגענהייטען. נאָך לאנגע, הייסע דעבאטען האָבען די פעדעראליסטען געזיגט. עס איז באשלאָסען געוואָרען, אז אויסער דעם סופרים קאָורט זאָלען געגרינדעט ווערען זיבעצען נידעריגערע געריכטען.

דער קאָנגרעס האָט ביי דער זיצונג אויך פארהאנדעלט די פראגע וועגען „אמענדמענטס" (ענדערונגען) צו דער קאָנסטיטוציע. אייניגע פון די שטאטען האָבען גוטגעהייסען די קאָנסטיטוציע אויסדריקליך מיט'ן תנאי, אז עס זאָלען אריינגעשריבען ווערען אין איר געוויסע פונדאמענטאלע געזעצען וועגען די רעכט פון די איינצעלנע בירגער. איצט האָבען זיי געפאָדערט, אז די „אמענדמענטס" זאָלען גלייך אָנגענומען ווערען. די פארשידענע שטאטען האָבען פאָרגעלעגט פארשידענע אמענדמענטס. ארום און ארום האָט די צאָל דערגרייכט ביז זיבען און זיבעציג. דער קאָנגרעס האָט זיי אַלע באטראכט און פון די זיבען און זיבעציג האָט די „האוז אָוו רעפּרעזענטאטיווס" אויסגעקליבען נאָר זיבעצען. דער סענאט האָט פון די זיבעצען ארויסגעוואָרפען זיבען, און עס זיינען געבליבען בלויז צען. די צען זיינען דורכגעגאנגען מיט דער נויטיגער מאיאָריטעט פון צוויי־דריטעל איןביידע צווייגען פון קאָנגרעס, און זיינען גוטגעהייסען געוואָרען פון דריי־פערטעל פון די שטאטען, און זיינען געוואָרען א טייל פון דער קאָנסטיטוציע. דאָס זיינען די צען ערשטע אמענדמענטס צו דער קאָנסטיטוציע. זיי האָבען אַלע צו טאָן מיט פערזענליכע פרייהייטען און מיט געוויסע רעכט, וואָס דאָס פאָלק דארף האָבען, כדי זיך צו באשיצען געגען א דעספּאָטישער רעגירונג.

דער ערשטער אַמענדמענט גאַראַנטירט פרייהייט פון רעליגיע, פרייהייט פון רעדע און שריפט, פרייהייט פון פאַרזאַמלונג. דער צווייטער אַמענדמענט זאָגט, אַז די נאַציאָנאַלע רעגירונג טאָר ניט אַוועקנעמען דאָס רעכט פון די בירגער פון די שטאַטען צו טראָגען וואַפען (דער ציל פון דעם דאָזיגען אַמענדמענט איז, אַז די בירגער זאָלען ניט פאַרלירען די מעגליכקייט צו מאַכען אַ רעוואָלוציע געגען דער רעגירונג, אויב זי וועט ווערען דעספּאָטיש). די וויטערדיגע אַמענדמענטס פאַרביטען צו משפּט'ן אַ פאַרברעכער אונטער די אויגען, אַרויפצולעגען אויף אים אַ צו הויכען „בעיל" (גאַראַנטיע-געלט), א. ז. וו.

דער קאָנגרעס האָט זיין ערשטע זיצונג געשלאָסען אין סעפּ-טעמבער, און אין אָנהויב פון נעקסטען יאָר, 1790, האָט ער זיך ווידער פאַרזאַמעלט און גענומען פאַרהאַנדלען דעם פינאַנציעלען פּראָגראַם, וואָס דער „סעקרעטערי אָוו די טרעזשורי", האַמילטאָן, האָט פאַר אים אויסגעאַרבייט.

קאפיטעל 10.

אלעקסאנדער האמילטאָן. — זיין פינאנציעלער פראָגראם.

אין וואשינגטאָנ'ס קאבינעט זיינען געווען פארטראָטעןביידע ריכטונגען, די דעמאָקראטישע און אריסטאָקראטישע, און עס זיינען דאָרט פארגעקומען צוזאמענשטויסען, פונקט ווי אין קאָנגרעס. די אריסטאָקראטישע גרופּע איז געווען די שטארקערע, און אין וויכטיגע פראגען האָט זי אויסגעפירט. דאָס איז געווען דערפאר וואָס וואשינגטאָן אליין האָט אויך סימפאטיזירט מיט'ן אריס־טאָקראטישען צד.

די אמת'ע קאָפּ, דער מוח פון דער רעגירונג אין וואשינגטאָנ'ס אדמיניסטראציע, איז געווען דער פינאנץ־מיניסטער (סעקרעטערי אָוו די טרעזשורי) אלעקסאנדער האמילטאָן. די וויכטיגסטע קראפט וואָס איז געשטאנען געגען האמילטאָנ'ען און זיין פּראָגראם איז געווען א צווייטער קאבינעט־מיניסטער — דער מיניסטער פון אויסלענדישע אַנגעלעגענהייטען (סעקרעטערי אָוו סטייט), טאָמאס דזשעפערסאָן. האמילטאָן האָט פארטראָטען די אריסטאָקראטישע ריכטונג; דזשעפערסאָן — די דעמאָקראַטישע.

אלעקסאנדער האמילטאָן איז, אָן ספק, געווען איינער פון די גרעסטע קעפּ אין דער אמעריקאנער געשיכטע. ער האָט פאר זיך אויפגעבויט א פילאָזאָפיע וועגען שטאַט, רעגירונג, געזעלשאפט־ליכע עקאָנאָמיע, וואָס איז געווען אויסגעהאלטען אין אלע פּרטים. פון אָנהויב ביז'ן סוף איז זיין פילאָזאָפיע געווען אַן אריסטאָקראטישע, אָדער, בעסער געזאגט, א ריין־קאפּיטאַליסטישע. ער האָט זיך באטייליגט אין דער רעוואָלוציע. ער איז געווען אין

וואַשינגטאָנ׳ס גענעראַל־שטאַב. ער האָט געקעמפט מיט׳ן שווערד אין האנט אויפ׳ן שלאַכטפעלד. אָבער אפילו דעמאָלט איז ער געווען אַן אויסגעשפּראָכענער אריסטאָקראַט, וועלכער האָט געקוקט מיט פאַראַכטונג אויף די מאַסען און ניט געגלויבט אז די מאַסען דאַרפען האָבען פּאָליטישע רעכט און פרייהייט. שפּעטער האָט ער זיין שטאַנדפּונקט פאַרטיידיגט אויף דער קאָנסטיטוציאָנעלער קאָנווענשאָן. נאָך שפּעטער האָט ער לויט דעם זעלבען שטאַנד־

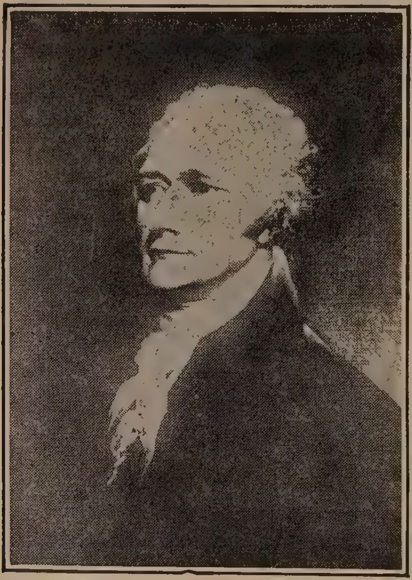

אַלעקסאַנדער האַמילטאָן

פּונקט אויסגעארבייט זיין פינאַנציעלע פּראָגראַם — די פּראָגראַם, וואָס ער האָט מיט שווערער מי דורכגעפירט אין קאָנגרעס.

אַלעקסאַנדער האַמילטאָן איז געבוירען געוואָרען אויף איינעם פון די ענגלישע אינזלען אין די וועסט־אינדיס — אויפ׳ן אינזעל נעווים. וועגען זיין געבורט הערשען צווישען די היסטאָריקער

מיינונגס־פאַרשיידענהייטען. די לעצטע אויספאָרשונגען ווייזען אָבער באַשטימט, אַז ער איז געווען אַן אומגעזעצליך קינד. זיין מוטער, די טאָכטער פון אַ רייכען פּלאַנטאַטאָר, אַ פראַנצויז, האָט צו זעכצען יאָר געהייראַט מיט אַ דענישען אַריסטאָקראַט. קורץ נאָך דער חתונה האָט זי איהם פאַרלאָזען. גט׳ן זי האָט ער ניט געוואָלט, איז זי געזעסען אין עגונה ביי אירע עלטערען. מיט עטליכע יאָר שפּעטער האָט זי זיך באַקענט מיט אַן ענגלישען יונגענמאַן, דזשיימס האַמילטאָן. זיי האָבען זיך איינע אין די אַנדערע פאַרליבט. ביידע זיינען זיי נאָך יונג געווען — ער 21 יאָר און זי 20. אַזוי ווי געזעצליך הייראַטען האָבען זיי ניט געקענט, האָבען זיי באַשלאָסען צו לעבען צוזאַמען אָן הייראַט. פון דעם צוזאַמענלעבען איז געבוירען געוואָרען אַלעקסאַנדער האַמילטאָן, דעם 11טען יאַנואַר, 1757.

מיט׳ן צווייטען מאַן איז האַמילטאָנ׳ס מוטער אויך ניט גליקליך געווען. ער איז געווען אַ טויגעניכץ, און זיי זיינען זיך פאַנאַנדערגעגאַנגען. ווען אַלעקסאַנדער איז אַלט געווען אַ יאָר עלף, איז זיין מוטער געשטאָרבען.

די פאַרמעגליכע קרובים האָבען דעם איינגעל געגעבען אַ גוטע ערציאונג. ווען ער איז אַלט געוואָרען פופצען יאָר, האָבען זיי איהם געשיקט קיין ניו יאָרק לערנען (אויף די אינזלען זיינען קיין העכערע שולען ניט געווען). ער איז געווען זייער אַ פייאיגער, געהאַט אַ גוטע קאָפּ און גרויס חשק צום לערנען. ער האָט שנעל דורכגעמאַכט די צוגרייטונגס־קורסען און איז אַריינגעטראָטען אין קינג׳ס קאַלעדזש (דער איצטיגער קאָלאָמביאַ אוניווערזיטעט).

ווען האַמילטאָן איז אָנגעקומען אין די קאָלאָניעס, איז די לופט שוין פול געווען מיט רעוואָלוציאָנערער שטימונג. ניו יאָרק איז גראַד ניט געווען שטאַרק רעוואָלוציאָנער. קינג׳ס קאַלעדזש איבערהויפּט האָט זיך אויסגעצייכענט מיט לאָיאַליטעט צו ענגלאַנד; אָבער האַמילטאָן, כאָטש ער איז געווען אַ פרעמדער און נאָך אַזוי יונג, האָט זיך גלייך אַריינגעוואָרפען אין דעם רעוואָלוציאָנערען שטראָם. אין 1774 האָט ער אונטער אַ פאַרשטעלטען נאָמען אָנגעשריבען אַ פּאַמפלעט געגען ענגלאַנד, וואָס האָט

געמאכט א רושם אין די אינטעליגענטע קרייזען. קיינער האָט זיך ניט פאַרגעשטעלט, אז דער פּראָפעסער איז א יונגער סטודענט. מען האָט דעם פּאַמפלעט צוגעשריבען צו די פּראָמינענטסטע פּערזאָנען אין די ניו יאָרקער קאָלאָניעס.

אָבער שוין אין די ערשטע פּאַמפלעטען, פאַרפאַסט אין דעם ברען פון רעוואָלוציאָנערער שטימונג, אין דער היץ פון יוגענדליכען אידעאַליזם, זעט זיך ארויס האמילטאָנ'ס אריסטאָקראַטישע נשמה. אין זיינע פּאַמפלעטען זוכט האמילטאָן צו באווייזען, אז די קאָלאָניעס האָבען א געזעצליכע רעכט ניט צו פאָלגען דעם ענגלישען פּאַרלאַמענט אין דערזעלבער צייט וואָס זיי בלייבען געטריי דעם ענגלישען קעניג. ער האָט גע'טענה'ט, אז די קאָלאָניעס געהערען צום קעניג; אים דאַרפען זיי פאָלגען, און ניט דעם ענגלישען פּאַרלאַמענט.

מיט שרייבען אַליין האָט זיך האמילטאָן ניט באַנוגענט. ווען די רעוואָלוציע האָט אויסגעבראָכען, האָט ער פאַרלאָזען דעם אוני־ווערזיטעט און אריין אין דער ארמיי. ער האָט אָרגאַניזירט א רע־גימענט, פון וועלכען ער איז געוואָרען דער אָפיצער. אין די ערשטע פּאָר יאָהר האָט ער זיך באטייליגט אין עטליכע שלאַכטען און האָט ארויסגעוויזען מוט און פייאיגקייט. אין 1777 האָט וואַשינגטאָן איינגעלאַדען האמילטאָנ'ען ער זאָל אריינטרעטען אין זיין פּער־זענליכען שטאַב. וואַשינגטאָן האָט זיך דאַן גענויטיגט אין א סעקרעטער, וועלכער זאָל פאַר אים שרייבען זיינע דאָקומענטען און באריכטען און פירען פאַר אים דיפּלאָמאַטישע אונטערהאַנד־לונגען. וואַשינגטאָן אַליין איז מיט'ן פעדער געווען א קליינע בריה. איינער פון וואַשינגטאָנ'ס געהילף־גענעראַלען האָט איינמאָל געשריבען וועגען וואַשינגטאָנ'ען: „זיין שרייבען איז פול מיט גרייזען אין גראַמאַטיק און אין אויסלייגען". האמילטאָן איז געוועזען דער ריכטיגער מענש פאַר דער שטעלע. ער האָט געפירט וואַשינגטאָנס קאָרעספּאָנדענץ, האָט אים פאַרטראָטען אין דיפּלאָ־מאַטישע ענינים. האמילטאָן איז געווען מער ווי א סעקרעטאַר וואַשינגטאָן האָט זיך מיט אים בעראַטען אין אַלע וויכטיגע אנגע־לעגענהייטען, און זייער אָפט האָט ער זיך איננאַנצען פאַרלאָזען

אויף האמילטאָנ'ען. א סך פון די סאַמע וויכטיגסטע דאָקומענטען, וואָס וואשינגטאָן האָט צוגעשטעלט צום קאָנגרעס, און וואָס ווערען איצט געהאַלטען אַלס מוסטערס, זיינען געשריבען געוואָרען ניט פון וואשינגטאָנ'ען, נאָר פון האמילטאָנ'ען.

אין 1780, ווען האמילטאָן איז נאָך געווען פארבונדען מיט וואשינגטאָנ'ס שטאב, האָט ער געהייראט מיט דער יונגער טאָכטער פון גענעראַל סקיילער. די סקיילערס האָבען געהערט צו דער רייכסטער ניו יאָרקער לאנד־אריסטאָקראטיע. האמילטאָנ'ס שווער איז געווען איינער פון די גרעסטע לאנד־באזיצער. קורץ נאָך דער חתונה האָט האמילטאָן זיך צוקריגט מיט וואשינגטאָנ'ען און האָט רעזיגנירט פון זיין אמט. אין א בריף צום שווער האָט ער ערקלערט אז ער האָט אייגענטליך די גאַנצע צייט וואשינגטאָנ'ען ניט ליב געהאַט, און אז ער האָט נאָר געוואַרט אויף א געלעגענהייט זיך צו באפרייען פון זיין דינסט. וואשינגטאָן האָט אים געבעטען ער זאָל זיין רעזיגנאציע צוריקציען, דער שווער האָט זיך געסטאַ־רעט ער זאָל דאָס טאָן, אָבער האמילטאָן איז געבליבען איינגע־שפארט. ער האָט זיין אמט פארלאָזען און איז ווידער ארייננגע־טראָטען אין דער ארמיי.

נאָך דער רעוואָלוציע האָט ער אויסגעשטודירט אדוואָקאט. אין א קורצער צייט איז ער געוואָרען איינער פון די גרעסטע אדוואָקאטען אין ניו יאָרק. אים האָט אָבער געצויגען צו פּאָליטיק און צו געזעלשאפטליכער ארבייט. ער האָט זיך אריינגעוואָרפען מיט לייב און לעבען אין דער באוועגונג צו שאפען א שטאַרקע פעדעראַלע רעגירונג. ער איז געווען איינער פון דער קליינער גרופּע מענשען, וואָס האָבען מיטגעבראכט, אז די קאָנסטיטוציאָנעלע קאָנווענשאָן זאָל פאררופען ווערען. און ער איז געווען איינער פון די דריי דעלעגאטען וואס ניו יאָרק האָט געשיקט צו דער קאָנ־ווענשאָן. אין דער קאָנווענשאָן גופא האָט ער זיך ווייניג וואָס באטייליגט. זיין גאַנצע ארבייט האָט ער געטאָן הינטער די קוליסען. איין רעדע אָבער האָט ער אויף איר געהאַלטען, א זעהר לאַנגע, וואָס האָט געדויערט פון פינף ביז זעקס שטונדען. אין יענער רעדע האָט ער אויסגעדריקט זיין גאַנצע פילאָזאָפיע וועגען

דעם שטאַט, וועגען רעגירונג, און וועגען קלאַסען אין דער געזעל־שאַפט. אזוי ווי די קאָנווענשאָן איז געפירט געווארען הינטער פארשלאָסענע טירען, האָט דאָס פאָלק פון דער רעדע ניט געוואוסט. ווען זי וואָלט פארעפענטליכט געווארען, וואָלט זי פאראורזאכט צווישען די מאסען א שטורם פון צאָרן און פּראָטעסט און וואָלט פיל פארשטארקט די אָפּאָזיציע צו דער קאָנווענשאָן און צו דער קאָנסטיטוציע.

האמילטאָן האָט אין דער רעדע געזוכט צו באווייזען, אז די בעסטע רעגירונג איז אן אריסטאָקראַטישע, דאָס הייסט א רעגירונג אין וועלכער בלויז די רייכע האָבען די מאכט און די דעה. ער האָט פאָרגעשלאָגען, אז דער פּרעזידענט און דער סענאט זאָלען אויסגעקליבען ווערען נאָר פון בירגער, וועלכע באזיצען א גרויסען קאפּיטאל. ער האָט געוואָלט נאָך מער: אז די העכסטע באאמטע, דער פּרעזידענט און די סענאטאָרען, זאָלען זייערע עמטער האלטען דאָס גאנצע לעבען. בלויז ווען זיי פארזינדיגען זיך אָדער באַ־גייען א פארברעכען, זאָלען זיי געצוואונגען זיין צו רעזיגנירען. ער איז אויך געווען דערפאר, אז דער פּרעזידענט זאָל באשטימען די גאָווערנאָרס פאר אַלע שטאַטען, און אַז די גאָווערנאָרס זאָלען האָבען דאָס רעכט מבטל צו מאכען די געזעצען וואָס די לעדזשיס־לייטשורס נעמען אָן.

דאָס פאָלק, די גרויסע מאסען, וואָלטען, לויט האמילטאָנ׳ס פּלאן, כמעט קיין שום דעה ניט געהאט אין דער רעגירונג. זיי וואָלטען אויסגעקליבען בלויז די מיטגלידער פון דער נידעריגערער הויז אין קאָנגרעס און אין די לעדזשיסלייטשורס אין די שטאַטען. די אמת׳ע מאכט וואָלט געלעגען אין די הענט פון דעם פּרעזידענט, דעם סענאט און די גאָווערנאָרס. און די באאמטע וואָלטען געוויילט געווארען פון די רייכע אריסטאָקראטען, וועלכע וואָלטען געפירט די רעגירונג לויט די אינטערעסען פון די רייכע אריסטאָ־קראטען. האמילטאָן האָט נאָך אפילו אין זיינע גאָר יונגע יאָרען, ווען ער איז נאָך געווען א רעוואָלוציאָנער, ניט געגלויבט אין פאָלק אָדער אין דעמאָקראטיע. איצטער, ווען ער איז עלטער געווארען, איז זיין אריסטאָקראטיזם נאָך פארשטארקט געווארען. זיין פאר־

שלאג האט אויסגענומען ביי א סך דעלעגאטען. אבער זיי האבען געוואוסט, אז אזא מין קאנסטיטוציע וועט זיכער פארווארפען ווערען פון פאלק, און זיי האבען ניט געוואגט זי אנצונעמען.

נאך דער רעדע האט האמילטאן ביי דער קאנווענשאן גופא מער גארנישט ניט געטאן. ער האט שפעטער זיך געשטעלט אן דער שפיץ פון דער פעדעראלער באוועגונג, וואס האט געפירט א מעכטיגען קאמף אין פארשיידענע שטאטען, אז די קאנסטיטוציע זאל גוטגעהייסען ווערען. צוזאמען מיט דזשיימס מעדיסאן האט ער ארויסגעגעבען א רייע פאמפלעטען אונטער'ן נאמען „די פעדעראליסט", אין וועלכע די שרייבער האבען פארטיידיגט און אויסגעטייטשט יעדען פונקט אין דער קאנסטיטוציע. די מערסטע און די וויכטיגסטע פאמפלעטען אין דער סעריע זיינען געשריבען געווארען פון האמילטאנ'ען (ביז היינטיגען טאג ווערען די דאזיגע פאמפלעטען באטראכט אלס דאס בעסטע ווערק איבער דער קאנסטיטוציע). אין ניו יארק, וואו דער קאמף איבער דער קאנסטיטוציע איז געווען זייער א ביטערער, האט האמילטאן זיך ניט באנוגענט מיט שרייבען און ריידען. ער האט געפירט די גאנצע פראקטישע פאליטיק פון די פעדעראליסטען. ער האט ארגאניזירט, געמאכט פאליטישע מאנעווערס. און אים וואלט אוממעגליך געווען איבערצוגעווינען ניו יארק אויף דער זייט פון דער קאנסטיטוציע.

אבער די גרויסע ארבייט, די ארבייט פאר וועלכער זיין נאמען איז גרויס געווארען אין דער געשיכטע פון לאנד, און פאר וועלכער ער האט געקראגען דעם טיטעל „מייסטער-בויער", האט ער געטאן נאכדעם ווי די רעגירונג איז שוין געגרינדעט געווארען, נאכדעם ווי די קאנסטיטוציע איז אריין אין קראפט, דעמאלט, ווען ער איז געווארען פינאנץ-מיניסטער אין וואשינגטאנ'ס קאבינעט.

אלעקסאנדער האמילטאן איז אריינגעטראטען אין זיין אמט אלס סעקרעטערי אוו די טרעזשורי דעם 11טען סעפטעמבער, 1789. מיט זעקס טעג שפעטער האט דער קאנגרעס אים געבעטען ער זאל צושטעלען א באריכט וועגען די פינאנסען פון דער רעגי-רונג. אלס ענטפער האט האמילטאן אין משך פון די נעקסטע

צוויי יאָר אריינגעשיקט צום קאָנגרעס פיר דאָקומענטען: די ערשטע צוויי וועגען רעגירונגס־קרעדיט, דער דריטער וועגען א נאציאָנאלער באנק, דער פערטער וועגען פאבריקאציע. די פיר דאָקומענטען אנטהאלטען האמילטאָנ׳ס פינאנציעלע און עקאָנאָמישע פּראָגראם, זיין גאנצע פילאָזאָפיע וועגען שטאט און רעגירונג. איבער זיינע פּראקטישע פארשלאגען אין די באריכטען זיינען אין קאָנגרעס אָנגעגאנגען ביטערע קאמפען מאנאטען לאנג, און אויף זיי איז געלייגט געווארען דער פונדאמענט פאר די ערשטע פּאָליטישע פּארטייען אין אמעריקע.

האמילטאָנ׳ס ערשטער באריכט האָט זיך באשעפטיגט מיט דער פראגע פון די רעגירונגס־חובות. אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע האָט די רעגירונג, די קאָנפעדעראציע, ווי אויך די איינצעלנע שטאט־רעגירונגען זיך פארשולדיגט אויף אן ערך פון 65 מיליאָן דאָלאר אין לאנד גופא און אן ערך פון 10 מיליאָן אין אויסלאנד. א טייל פון דעם געלט האָבען די רעגירונגען געבאָרגט און א טייל זיינען זיי שולדיג געווען סוחרים און פאר־מער, ביי וועלכע זיי האָבען געקויפט פּראָוויאנט און מלחמה־מאטעריאלען. נאָך א טייל זיינען זיי שולדיג געווען די אָפיצערען און סאָלדאטען, וועלכע האָבען געדינט אין דער רעוואָלוציאָנערער ארמיי. ווי עס איז שוין דערציילט געווארען פריער, האָט די נאציאָנאלע רעגירונג, ווי אויך די שטאט־רעגירונגען ארויסגעגעבען וועקסלען אויף די שולדען. מיט דער צייט איז דער ווערט פון די וועקסלען שטארק געפאלען. פילע פון די אָרימע סאָלדאטען און קליינע הענדלער און פארמער זיינען געצוואונגען געווען צו פאר־קויפען זייערע וועקסלען צו רייכע געלט־מענשען און ספעקולאנטען פאר א פערטעל, א פינפטעל, און אפילו א צענטעל פון זייער ערשטען ווערט. אבער די רייכע סוחרים און די רייכע אָפיצערען האָט געהאט די מעגליכקייט צו האלטען די פאפירען און ווארטען ביז די רעגירונגען וועלען האָבען די מיטלען זיי אויסצוקויפען.

אין א פאָריגען קאפיטעל איז שוין אָנגעוויזען געוואָרען, אז אָט די באזיצער פון רעגירונגס־וועקסלען זיינען עס געווען צווישען די פירער אין דער באוועגונג פאר דער קאָנסטיטוציע און אז אויף

דער קאָנסטיטוציאָנעלער קאָנווענשאָן זיינען די מערסטע דעלעגאַטען געווען אייגענטימער פון אזוינע ווערט־פאַפּירען. זיי האָבען גערע־כענט, אז א שטארקע נאציאָנאלע רעגירונג וועט האָבען די מעג־ליכקייט צו זאמלען גענוג שטייערען צו באצאָלען די חובות, און אז זי וועט זיך שטעלען די אויפגאַבע דאָס צו טאָן. האמילטאָן, אלס דער ערשטער פינאַנץ־מיניסטער, האָט זיך איצט אונטער־גענומען אָט די ערוואַרטונג צו פאַרווירקליכען. אין זיין ערשטען באריכט האָט ער פאָרגעשלאָגען, אז די רעגירונג זאָל איבערנעמען די אַלע חובות, סיי די נאציאָנאלע, סיי די חובות פון די שטאַט־רעגירונגען, און אז זי זאָל די אַלע ווערט־פאַפּירען אויסלייזען לויט זייער ערשטען פולען ווערט, און נאָך מיט די אָנגעוואַקסענע פּראָצענטען.

דער ערשטער טייל פון דעם באריכט האָט זיך באצויגען בלויז אויף די חובות פון דער נאציאָנאלער רעגירונג, און וועגען זיי האָט דער קאָנגרעס צום ערשטען פארהאנדעלט. וועגען די צען מיליאָן, וואָס די רעגירונג איז שולדיג געווען אין אויסלאנד, זיינען קיין דעבאַטען ניט געווען. עס איז איינשטימיג באשלאָסען געוואָרען, אז דאָס גאנצע געלט זאָל באצאָלט ווערען. וועגען די אינלענדישע חובות האָט זיך אָבער אויפגעהויבען א שטורם. כמעט אַלע האָבען איינגעשטימט, אז די וועקסלען דארפען אויסגעלייזט ווערען. אָבער א שטארקע אָפּאָזיציע איז אויפגעשטאנען געגען האמילטאָנ׳ס פּראָיעקט, אז די רעגירונג זאָל פאַר די פאַפּירען באצאָלען זייער פולען, ערשטען פרייז.

די הויפּט טענה פון דער אָפּאָזיציע איז געווען, אז די מענשען, וואָס האַלטען איצט די וועקסלען, זיינען כמעט אַלע ספּעקולאנטען; אז זיי האָבען פאַר די וועקסלען באצאָלט א קליינינגקייט; און אז עס איז דערפאַר ניט רעכט, אז זיי זאָלען קריגען די פולע סומען. עס איז אויך אָנגעוויזען געוואָרען, אז אין א סך פאַלען האָט די רעגירונג לכתחילה ניט געקראָגען דעם פולען ווערט פון די וועקסלען. ווען די רעגירונג האָט אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע געקויפט מלחמה מאַטעריאַלען, האָבען די סוחרים איר געשטעלט העכערע פרייזען טאַקע דערפאַר, וואָס מען האָט זיי ניט געצאָלט מיט מזומנ׳ע

געלט. דאָסזעלבע איז אויך געווען מיט די געלט־הלואות, וואָס די רעגירונג האָט געקראָגען. זי האָט ניט באַקומען קיין גאָלד אָדער זילבער, נאָר פּאַפּירענע געלט אַלס הלואה, און די פּאַפּירענע געלט איז שוין דעמאָלט ווערט געווען ווייניגער ווי די אָנגעגעבענע סומע. פאַרוואָס, אַלזאָ, קומט די ספּעקולאַנטען און די שווינדלערישע סוחרים און קרעדיטאָרען, מען זאָל זיי איצט צאָלען מער געלט ווי די רעגירונג האָט לכתחילה פון זיי געקראָגען?

נאָך אַ לאַנגער דעבאַטע האָט די אָפּאָזיציע פאָרגעשלאָגען אַ פּשרה. זי האָט געוואָלט, אַז צום ווייניגסטען זאָל ניט דערלאָזט ווערען, אַז די ספּעקולאַנטען זאָלען רייך ווערען אויפ'ן חשבון פון די אָרימע, וואָס זיינען געצוואונגען געווען צו פאַרקויפען די וועקסלען. דזשיימס מעדיסאָן, פון ווירדזשיניא (ער אַליין האָט קיין וועקסלען ניט געהאַט), האָט פאָרגעלעגט פאָלגענדען פּשרה־פּלאַן: די ערשטע אייגענטימער פון די וועקסלען, די וואָס האָבען, הייסט עס, קיינמאָל די וועקסלען ניט פאַרקויפט, זאָלען באַקומען די פולע סומע. יענע אָבער, וואָס האָבען די פּאַפּירען געקויפט ביי אַנדערע, זאָלען קריגען בלויז אַזוי פיל, ווי די פּאַפּירען זיינען ווערט געווען בשעת דער קאָנגרעס האָט אָנגעפאַנגען צו פאַרהאַנדלען די פראַגע. (דאָס וואָלט זיי אויך געגעבען אַ היבשען פּראָפיט, ווייל גלייך ווי האַמילטאָן האָט אַריינגעטראָגען זיין פּראָיעקט, זיינען די פּאַפּירען געשטיגען אין פּרייז). דאָס איבעריגע געלט, דאָס הייסט, דער חילוק צווישען דעם אָריגינעלען פּרייז און דעם איצטיגען, זאָל אויסגעצאָלט ווערען צו די ערשטע אייגענטימער, די וואָס האָבען די ערשטע דער רעגירונג אַרויסגעהאָלפען.

מעדיסאָן האָט זיין פּלאַן פאַרטיידיגט מיט שטאַרקע אַרגו־מענטען און פייערדיגע רעדעס. ער האָט געמאַכט אַ שטאַרקען אַפּיל פאַר די אָרימע סאָלדאַטען, וועלכע זיינען געצוואונגען געווען צו פאַרקויפען זייערע פּאַפּירען. זיי זיינען דאָך געווען די יעניגע, וואָס האָבען זיך ווירקליך מקריב געווען פאַר דער רעוואָלוציע. די ספּעקולאַנטען האָבען ביי זיי די פּאַפּירען אָפּגעקויפט פאַר אַ פערטעל אָדער פאַר אַ צענטעל פון דעם ווערט; פאַרוואָס זאָלען די סאָל־דאַטען איצט ניט צוריקקריגען דאָס וואָס זיי האָבען פאַרלאָרען?

דער קאמף האט אנגעהאלטען עטליכע וואכען. ווען די פראגע איז גענומען געווארען צום אפשטימען, איז מעדיסאנ'ס פארשלאג דורכגעפאלען מיט 36 שטימען געגען 13. 29 מיטגלידער פון קאנגרעס האבען אליין געהאט רעגירונגס־וועקסלען. ווי די 29 האבען געשטימט אין דער פראגע, איז איצט אוממעגליך אויף ריכטיג צו זאגען, ווייל עס איז אין ערגעץ ניט פארשריבען געווארען, ווער עס האט געשטימט דערפאר און ווער געגען. מען קען זיך אבער לייכט פארשטעלען, אויף וועלכער זייט די 29 זיינען געווען.

פארטיג דערמיט, האט מען גענומען פארהאנדלען די צווייטע פראגע, צי די נאציאנאלע רעגירונג זאל באצאלען אויך די חובות, וואס די באזונדערע שטאט־רעגירונגען האבען אנגעבארגט אין די יארען פון דער רעוואלוציע. האמילטאנ'ס פארשלאג איז געווען, אז יע. די חובות פון די באזונדערע שטאטען האבען אנגעטראפען אומגעפער א העלפט פון די חובות פון דער נאציאנאלער רעגירונג. געגען דעם צווייטען פארשלאג איז די אפאזיציע געווען נאך שטארקער ווי געגען דעם ערשטען.

די אפאזיציע איז געקומען הויפטזעכליך פון די שטאטען פון דער סאוט, אויך פון די קלענערע שטאטען אין די נארט. זייערע פארשטייער האבען גע'טענה'ט, אז די שטאטען האבען זייער ווייניג אייגענע חובות, דעריבער זיינען זיי אליין אימשטאנד צו צאלען. מאנכע פון די שטאטען אין די סאוט האבען דוקא געבארגט געלט אין דער צייט פון דער רעוואלוציע, אבער די ספעקולאנטען, פון די גרויסע שטעט אין די נארט האבען אויפגעקויפט די פאפירען און די שטאטען פון די סאוט האט דעריבער ניט געארט אויב די ספעקולאנטען וועלען זייער געלט טיילווייז אדער אפילו אינגאנצען פארלירען. די שטאטען, וואס האבען קיין חובות איבערהויפט ניט געהאט, האבען גע'טענה'ט אז זיי זעהען ניט פארוואס זיי זאלען געצוואונגען ווערען צו צאלען די חובות פון אנדערע שטאטען. זיי האבען גע'טענה'ט, אז עס קען דאך ניט באוויזען ווערען, אז די שטאטען האבען דאס געבארגטע געלט ווירקליך באנוצט פאר רעוואלוציאנערע צוועקען. א גרויסער טייל פון דעם געלט, האבען זיי געזאגט, איז זיכער באנוצט געווארען

פאר לאָקאלע הוצאות, און איצט, אז די נאַציאָנאלע רעגירונג וועט זיי איבערנעמען, וועלען די אנדערע שטאטען, וואס האָבען פון די חובות גארניט גענאָסען, מוזען געבען זייער חלק צו צאָלען פרעמדע חובות.

די אָפּאָזיציע איז געווען זייער שטארק. צוויי מאָל איז האַמילטאָנ׳ס פאָרשלאג גענומען געוואָרען צו אפשטימונג אוןביידע מאָל איז ער דורכגעפאלען. דאַן האָט זיך האמילטאָן באנוצט מיט א פּאָליטישען קונץ: ער האָט געוואוסט אז טהאָמאס דזשעפערסאָן, זיין קאָלעגע אין קאבינעט, האָט א גרויסען איינפלוס ביי די אנטי־פעדעראליסטישע קאָנגרעסלייט. האָט ער פאָרגעשלאָגען דזשעפערסאָנ׳ען א „מסחר׳ל״: אויב דזשעפערסאָן וועט אים העלפען דורכפירען זיין פאָרשלאג, וועט ער, האמילטאָן, העלפען דזשעפערסאָנ׳ען דורכצופירען, אז די הויפּט־שטאָדט פון דער רעגירונג זאָל געבויט ווערען אין דער סאוטה. דזשעפערסאָן איז אליין געווען פון דער סאוטה, פון ווירדזשיניא. די פראגע וואו די הויפּט־שטאָדט זאָל זיין איז שוין איינמאָל באשלאָסען געוואָרען ביי א פאָריגער זיצונג. נאָך א לאנגער היציגער דעבאַטע איז דאַן אָנגענומען געוואָרען, אז די הויפּט־שטאָט זאָל זיך געפינען א מייל פון פילאדעלפיא. דער באשלוס איז געווען א גרויסער זיג פאר דער נאָרטה. די שטאטען פון דער סאוטה האָבען געוואָלט אז די הויפּט־שטאָדט זאָל געבויט ווערען אויף דעם פּאָטאָמאַק טייך, וועלכער ליגט ביים גרעניץ פון ווירדזשיניא. די סאוטה האָט זיך געפילט טיף באליידיגט וואָס זי האָט דעם קאמף פארלוירען. מיט אָט דער סיטואציע האָט זיך האמילטאָן באנוצט. ער האָט פאָרגעשלאָגען דזשעפערסאָנ׳ען אז ער וועט ווירקען דער קאָנגרעס זאָל ענדערען דעם באשלוס וועגען דער הויפּט־שטאָדט, אז זי זאָל געבויט ווערען אויף דעם פּאָטאָמאק טייך, ווי די סאוטה פארלאנגט, אויב דזשעפערסאָן וועט ווירקען אויף א פּאָר קאָנגרעסלייט פון דער סאוטה זיי זאָלען ענדערען זייערע שטימען צו גונסטען דער הלואה־פראגע. דזשעפערסאָן איז אויף דעם פּאָרשלאג איינגעגאנגען. צוויי קאָנגרעסלייט האָבען זיך געלאָזט איבעררעדען און זיינען אריבער

צום צווייטען צד. די צוויי שטימען האבען געגעבען א מאיארי־טעט פאר האמילטאן'ס פראיעקט אז די שטאט־חובות זאלען אי־בערגענומען ווערען פון דער נאציאנאלער רעגירונג. וועגען דער הויפט־שטאדט האט האמילטאן געהאלטעןווארט. דער קאנגרעס האט באשלאסען אז זי זאל אריבערגעפירט ווערען פון ניו יארק קיין פילאדעלפיא אויף 10 יאר צייט און אז אין פארלויף פון די יארען זאל אויפגעבויט ווערען א נייע הויפט־שטאדט אויפ'ן דרום זייט פון דעם פאטאמאק טייך. דארטען איז דאס טאקע אויפ־געבויט געווארען די שטאדט וואשינגטאן אלס די הויפט־שטאדט פון דער רעגירונג.

דזשעפערסאן האט אין די שפעטערע יארען חרטה געהאט פאר זיין טאט און האט זיך שטארק פארענטפערט. זיין תירוץ איז געווען, אז בשעת די גאנצע אנגעלעגענהייט איז פארגעקומען, איז ער געווען ניט געגוג באקאנט מיט די אלע פאקטען, מיט די אלע איינצעלהייטען. ער האט דעמאלט געהאט זיך נאר־וואס צוריק־געקערט פון פראנקרייך, וואו ער האט א לאנגע צייט געדינט אלס אמבאסאדאר. דערפאר איז עס לייכט געווען, זאגט ער, פאר האמילטאנ'ען אים אריינצונארען. ער דערציילט, אז האמילטאן האט אים איינגערעדט, אז אויב דער פארשלאג וועט דורכפאלען, וועלען די שטאטען פון די נארט זיך אפרייסען און די גאנצע רעגירונג וועט צופאלען. ער האט אויף אים אויך, זאגט ער, גע־ווירקט מיט דער טענה, אז דער פרעזידענט איז אין דעם פארשלאג געווען פאראינטערעסירט, און אז אלס קאבינעט־מיניסטער איז עס געווען זיין, דזשעפערסאנ'ס, פליכט צו שטיצען דעם פרעזידענט.

דער דריטער פראיעקט אויף האמילטאנ'ס פראגראם איז געווען, אז די רעגירונג זאל גרינדען א נאציאנאלע באנק. דער פלאן איז געווען אזוי: דער קאפיטאל פון דער באנק זאל באטרעפען 10 מיליאן דאלער. די רעגירונג זאל אין דער באנק קויפען אקציעס אויף א פינפטעל פון דער סומע, 2 מיליאן. די איבעריגע אקציעס זאלען פארקויפט ווערען צום פאלק. די קויפער זאלען אבער ניט מחויב זיין צו באצאלען פאר די אקציעס מיט מזומן. זיי האבען א רעכט צו באצאלען דריי־פערטעל פון דעם פרייז פון זייערע

אַקציעס מיט די פּאַפּירען פון די רעגירונגס־חובות. בלויז איין פערטעל מוזען זיי איינצאָלען מזומן. די באַנק האָט, אַלזאָ, גע־געבען די געלעגענהייט די באַזיצער פון די חוב־וועקסלען, וואָס די רעגירונג האָט איבערגענומען, גלייך אריינצולעגען זייערע וועקסלען אין אַ באַנק־געשעפט. דער פּראָיעקט האָט ווייטער געלויטעט, אַז די באַנק זאָל האָבען אַ מאָנאָפּאָל אויף די רעגירונגס־געלדער. אַלע געלדער, וואָס די רעגירונג וועט זאַמלען אַלס שטייערען, זאָלען מוזען געלעגט ווערען אין דער נאַציאָנאַלער באַנק. נאָך אַ פּונקט האָט געזאָגט, אַז די רעגירונג זאָל ניט האָבען קיין רעכט צו גרינדען אַנדערע באַנקען.

די אַנטי־פעדעראַליסטען האָבען אויך דעם פאָרשלאַג באַ־קעמפּט. זייער טענה איז געווען, אַז פון איהם וועלען געניסען בלויז די רייכע, די וואָס וועלען קויפען די אַקציעס. זיי האָבען אָנגעוויזען, אַז די באַנק וועט שאַפען אַ מאָנאָפּאָל אויף געלט. זיי האָבען גע׳טענה׳ט, אַז אַזאַ געזעץ איז געגען דער קאָנסטיטוציע; אַז די קאָנסטיטוציע גיט דעם קאָנגרעס קיין רעכט ניט צו גרינדען בענק. נאָך לאַנגע, היציגע דעבאַטען איז אָבער דער פּראָיעקט אָנגענומען געוואָרען.

דער פערטער וויכטיגער פּונקט אין האַמילטאָנ׳ס פּראָגראַם איז געווען אַ טאַריף. האַמילטאָן האָט באַוויזען, אַז עס איז נויטיג אַרויפצולעגען אַן אָפּצאָלונג אויף געוויסע סחורות, כדי די אינ־דוסטריען זאָלען זיך קענען אַנטוויקלען אין אַמעריקא. די פאַרמער, איבערהויפּט פון די סאַוט, וועלכע האָבען אַליין ניט פאַבריצירט און האָבען געמוזט קויפען אַלע נויטיגע סחורות, האָבען מורא געהאַט פאַר אַ טאַריף, ווייל דאָס וואָלט דאָך אויסגעשלאָסען די קאָנקורענץ פון אויסלאַנד און מעגליך געמאַכט פאַר די היגע פאַב־ריקאַנטען צו נעמען הויכע פּרייזען. דער טאַריף־פאָרשלאַג איז אָבער אויך אָנגענומען געוואָרען.

האַמילטאָנ׳ס פינאַנציעלער פּראָגראַם האָט, אַלזאָ, געזיגט אויף דער גאַנצער ליניע*).

---

*) האַמילטאָן האָט אין זיין באַריכט געזוכט צו באַווייזען, אַז עס וועט זיין אַ גליק פאַר׳ן לאַנד, ווען די רעגירונג וועט איבערנעמען די

חובות. זיין פּלאַן איז געווען, אַז די רעגירונג זאָל אַרויסלאָזען נייע פּאַפּירען, „באָנדס“, און מיט זיי אויסקויפען די אַלטע. די נייע באָנדס, האָט ער געזאָגט, וועלען דינען אַלס געלט. די באַזיצער פון די באָנדס וועלען קענען האַנדלען דערמיט, באָרגען געלט אין די באַנקען, א. ז. וו. דאָס הייסט, אַז דורכדעם וועט געשאַפען ווערען פון זיך אַליין אַ גרויסער קאַפּיטאַל, אַ באַוועגליכער קאַפּיטאַל, און מיט דעם קאַפּיטאַל וועט דאָס לאַנד זיך קענען באַנוצען פאַר אויפבויאונגס־אַרבייט.

אַ צווייטער אַרגומענט פון האַמילטאָנ׳ען איז געווען אַ פּאָליטישער. און אָט דער אַרגומענט איז געווען אין אנקלאַנג מיט זיין גרונד־געדאַנק וועגען שטאַט און רעגירונג. ער האָט ניט געגלויבט אין דעמאָקראַטיע. ער האָט געהאַלטען, אַז די גרויסע אָרימע מאַסען אין לאַנד מוזען גע־האַלטען ווערען אין צוים. זיי טאָרען אין דער רעגירונג קיין דעה ניט האָבען. די דעה און די מאַכט מוז האָבען די אַריסטאָקראַטיע, דער געלט־קלאַס, און דעריבער איז נויטיג, אַז די רעגירונג זאָל די אַריסטאָקראַטיע צופרידענשטעלען, כדי זי זאָל זיין טריי דער רעגירונג און זאָל זיין פאַראינטערעסירט זי אויפצוהאַלטען. אין אַנדערע ווערטער, האַמילטאָנ׳ס הויפּט געדאַנק איז געווען, אַז מיט איבערנעמען די חובות וועט זיך די נייע רעגירונג איינקויפען ביי דער אַריסטאָקראַטיע און די אַריסטאָ־קראַטיע וועט ווערען איר פריינט.

פּראָפעסאָר בירד שרייבט: „די ספּעקולאַנטען פון ניו יאָרק האָבען אָנגעפּאַקט די גאַלעריען פון קאָנגרעס בשעת מען האָט דאָרטען פאַר־האַנדעלט די פראַגע. און קאָנגרעסמאַן סעדזשוויק, פון מאַסאַטשוסעטס, אַ באַזיצער פון וועקסלען, האָט, אָנצייגענדיג אויף דער גאַלעריע, אויס־געשריען: ׳דער בעסטער באַווייז ווי נייגעריג דאָס פאָלק איז, אַז דער פאָרשלאַג זאָל דורכגעהן, איז די גרויסע צאָל בירגער. וואָס זיינען דאָ פאַרזאַמעלט׳. אַ צווייטער קאָנגרעסמאַן, אויך אַ באַזיצער פון פּאַפּירען, פישער עימס, פון מאַסאַטשוסעטס, האָט געשריבען אין אַ בריף: ׳אויב דער פאָרשלאַג וועט ניט דורכגעהן ביי דער איצטיגער זיצונג, האָב איך מורא, אַז די שטורמישע געגנערשאַפט צווישען די מאַסען וועט עס אומ־מעגליך מאַכען אים דורכצופירען אויף אַ שפּעטערדיגער זיצונג. אָן אַ שטאַרקען יסוד פון אַ קרעדיט־סיסטעם גלויב איך ניט, אַז די רעגירונג וועט זיך לאַנג האַלטען׳“.

פּראָפעסאָר בירד איז מיט דער מיינונג, אַז די אייגענטימער פון די פּאַפּירען וואָלטען געווען צוברעכען דאַן די רעגירונג, ווען זי וואָלט ניט געווען איבערנעמען די חובות. צוליב די חובות האָבען זיי דאָך אייגענטליך די רעגירונג לכתחילה געגרינדעט.

קאפיטעל 11.

דער קאמף פאר פראָגרעסיווע געזעצען אין די פארשידענע שטאַטען.

די רעוואָלוציע איז געווען א קאמף פאר פּאָליטישע אומאָפּהענגיגקייט פון ענגלאנד, זי האָט אָבער אויך געהאט א מעכטיגען איינפלוס אויף די סאָציאַלע איינריכטונגען אין לאנד גופא. אין פארלויף פון די רעוואָלוציאָנערע יאָרען און אין דער פעריאָדע באלד נאָך דער רעוואָלוציע האָבען די פארשידענע שטאטען דורכגעפירט פּראָגרעסיווע געזעצען וועגען רעליגיעזער פרייהייט, וועגען בילדונג, וועגען שטראָף פאר פארברעכער, וועגען נעגער־שקלאפעריי, א. ז. וו. די רעוואָלוציע האָט געגעבען דאָס לאנד א שטויס פאָרווערטס אין דער ריכטונג פון מענשליכקייט, ליבעראליזם און טאָלעראנץ. זי האָט צוטרייסעלט די קאָנסערוואטיווע כחות און טראדיציעס, וואָס זיינען געשטאנען אין וועג פון פאָרטשריט. זי האָט פארשפרייט פּראָגרעסיווע געדאנקען וועגען מענשליכע רעכט. זי האָט ארויסגערוקט פון פאָרענט די קלאסען, וואָס האָבען אם מייסטען געליטען פון די קאָנסערוואטיווע געזעצען און אינסטיטוציעס.

גרינג איז עס אָבער ניט אָנגעקומען. אין יעדען שטאט איז פאר יעדען פּראָגרעסיווען געזעץ אָנגעפירט געוואָרען א שווערער קאמף. און ניט אין אלע שטאטען, און ניט אין אלע רעפאָרמען איז דער ערפאָלג גלייך געווען. אין טייל שטאטען איז דער פאָרטשריט געגאנגען א סך לאנגזאמער ווי אין אנדערע.

אין קיין איינער פון די קאָלאָניעס, מיט דער אויסנאם פון ראָוד איילאנד, האָט ניט עקזיסטירט קיין פאָלשטענדיגע רעליגיעזע פרייהייט בשעת די רעוואָלוציע האָט אויסגעבראָכען. די ערגסטע

לאנגע איז געווען אין די דריי ניו־ענגלאנד שטאטען: מאסאטשו־סעטס, ניו־העמשיר און קאנעטיקוט. דארטען איז די פוריטא־נישע קירכע געווען אנערקענט אלס די שטאט־קירכע. יעדע שטאדט און שטעדטעל האט געמוזט אויסהאלטען איין פוריטאנישע קירכע; דאס געלט דערויף איז געזאמעלט געווארען דורך אן אלגעמיינעם שטייער. אין מאסאטשוסעטס זיינען קאטוילי‌קען שטארק פאר־פאלגט געווארען. דער הייליגער זונטאג האט געמוזט שטרענג אפ־געהיט ווערען פון יעדען איינעם. אין ניו־העמשיר און קאנע־טיקוט האט עקזיסטירט א געזעץ, אז יעדערער מוז גיין רעגעלמעסיג אין קירכע. אלע האבען געמוזט צאלען שטייערען אויף אויסצו־האלטען די פוריטאנישע גלחים.

דער קאמף פאר רעליגיעזער גלייכבארעכטיגונג, פאר דעם, אז אלע קריסטליכע סעקטען זאלען האבען דיזעלבע רעכטע און זאלען קריגען א חלק פון די שטייערען פאר זייערע קירכעס, האט זיך אנ־געפאנגען אין די קאלאניעס מיט עטליכע צעהנדליג יאר פאר דער רעוואלוציע. אבער כאטש די קעמפער האבען באקומען הילף פון דער ענגלישער רעגירונג, וועלכע איז געווען געגען דער פוריטאני־שער קירכע, האט דער קאמף זייער ווייניג ערפאלג געהאט. איי‌ניגע סעקטעס האבען יע באקומען געוויסע רעכט, אבער די פוריטאנישע רעגירונגס־באאמטע האבען זיך באנוצט מיט אלערליי מיטלען די רעכט צו איגנארירען. מיט'ן אנקומען פון דער רעוואלוציע האט דער קאמף אנגענומען א שטארקערען כאראקטער און האט געהאט א פיל גרעסערען ערפאלג. אין מאסאטשוסעטס איז ביי דער קאנ־סטיטוציאנעלער קאנווענשאן פון 1780 אריינגעטראגען געווארען א פארשלאג צו געבען פאלשטענדיגע רעליגיעזע פרייהייט. דער פארשלאג האט ארויסגערופען הייסע דעבאטען, און ער איז גע־ענדערט געווארען. דער פונקט, ווי ער איז ענדליך אריינגעשריבען געווארען אין דער קאנסטיטוציע פון דעם שטאט, לויטעט: „עס זאל קיינמאל ניט דורכגעפירט ווערען א געזעץ אין שטאט, וואס שטעלט איין רעליגיעזע סעקטע אונטער א צווייטער". רעליגיע איז נאך אלץ פארבליבען פארבונדען מיט'ן שטאט; די רעגירונג האט נאך געזאמעלט שטייערען אויסצוהאלטען די קירכע, און אלע

האָבען די שטייערען געמוזט צאָלען. אָבער עס איז דאָך געווע־ א שטיקעל פאָרטשריט אויף אזוי ווייט, אז אַלע רעליגיעזע גרופּע־ און סעקטען האָבען באַקומען גלייכבארעכטיגונג. די פּוריטאַנישע קירכע האָט אויפגעהערט צו זיין די איינציגע שטאַט־קירכע. פּאָל־ שטענדיגע רעליגיעזע פרייהייט האָט מאַסאַטשוסעטס געגעבען אירע איינוואוינער ערשט מיט דרייסיג יאָר שפּעטער.

אין ניו־העמשיר איז אין 1784 דורכגעפירט געוואָרען אַן ענליכע רעפאָרם ווי אין מאַסאַטשוסעטס. אין קאָנעטיקוט איז דער פאָרטשריט געגאַנגען פיל לאַנגזאַמער. דאָרטען האָט דער נייער געזעץ בלויז געגעבען אַלע רעליגיעזע סעקטען דאָס רעכט צו דינען גאָט אויף זייער שטייגער. אַלע איינוואוינער אָבער האָבען געמוזט צאָלען שטייערען אויסצוהאַלטען די אנערקענטע פּוריטאַ־ נישע קירכע. עס האָט געדויערט א לאַנגע צייט איידער די אַנדערע סעקטען האָבען, נאָך א ביטערען קאַמף און דורך מאַרטירערטום, געקראָגען פאָלשטענדיגע גלייכהייט.

אין די מיטעלע שטאַטען — ניו יאָרק, פּענסילווייניא, ניו דזשוירזי און דעלאַווער—איז די לאַגע שטענדיג געווען א גינסטיגע אפילו נאָך פאַר דער רעוואָלוציע. אין ניו יאָרק האָט ענגלאַנד געזוכט ארויפצוצווינגען די ענגלישע קירכע אויפ׳ן פאָלק. אָבער אזוי ווי די גרויסע מאַיאָריטעט פון דער באַפעלקערונג זיינען געווען אָנהענגער פון אַנדערע קירכען, האָט ענגלאַנד ווייניג געקענט אויס־ פירען. ווען די רעוואָלוציע האָט אויסגעבראָכען, איז די ענגלישע קירכע פון זיך אַליין פאַרשוואונדען, און אַלע קירכעס אין שטאַט זיינען ממילא געוואָרען גלייכבארעכטיגט. אין 1777 איז אריינ־ געשריבען געוואָרען א פּונקט אין דער ניו יאָרקער שטאַט־קאָנסטי־ טוציע, אז די רעגירונג טאָר ניט אויסהאַלטען איין ספּעציעלע קירכע אָדער אירע גלחים. אַלע רעליגיעס און סעקטעס זיינען אין ניו יאָרק געוואָרען גלייכע יחסנים.

אין די שטאַטען פון די סאַוט איז די הערשענדע שטאַט־ רעליגיע געווען די ענגלישע קירכע. אין מערילאַנד און אין וויר־ דזשיניא האָט יעדער גלח געקראָגען פון דער רעגירונג א שטיק לאַנד און א הויז. און די איינוואוינער פון זיין קירך־טעריטאָריע

האבען אים געמוזט אויסהאלטען. די גלחים האבען דארטען גע־
לעבט אין לוקסוס און פארבראכט זייער צייט אין טרינקען און
אין הוליען. די באפעלקערונג איז זייער ניט צופרידען געווען דער־
פון, וואס מען צווינגט זיי אויסצוהאלטען שכורים און הולטאיעס.
איבערהויפט האט עס אויפגעבראכט די אנהענגער פון די אנדערע
סעקטעס. עס זיינען פארגעקומען א סך מחלוקות איבער דעם,
אבער די רעגירונג איז געשטאנען אויף דער זייט פון די גלחים.

די רעוואלוציע האט א סוף געמאכט דערצו. אין 1776 איז
אין מערילאנד אנגענומען געווארען א געזעץ, אז מען טאר ניט
ארויפלעגען קיין שטייערען פאר דער קירכע, און אז מען טאר
קיינעם ניט צווינגען צו גיין אין א קירכע צו וועלכער ער געהערט
ניט. די קירכע איז דארטען אינגאנצען אפגעטיילט געווארען
פון דעם שטאט.

אין ווירדזשיניא איז פארגעקומען א ביטערער קאמף. אין
1779 האט דזשעפערסאן פארפאסט א רעזאלוציע וועגען פאל־
שטענדיגע רעליגיעזע פרייהייט, און די רעזאלוציע איז אריינגע־
בראכט געווארען אין דער לעדזשיסלייטשור (דזשעפערסאן איז דאן
געווען דער גאווערנאר פון ווירדזשיניא). אין דער לעדזשיסלייטשור
האט דעם קאמף פאר דער רעזאלוציע אנגעפירט דזשיימס מעדיסאן.
עס האט אבער געדויערט זעקס יאר, ביז 1785, ביז דזשעפערסאן׳ס
רעזאלוציע איז אנגענומען געווארען און איז געווארען דאס געזעץ
פון שטאט.

דזשעפערסאן האט אין זיין רעזאלוציע געגעבען די בעסטע, די
פארטגעשריטענסטע אויפפאסונג פון רעליגיעזער פרייהייט. די
רעזאלוציע שרייבט פאר, אז דער שטאט טאר זיך אבסאלוט ניט
מישען אין רעליגיעזע אנגעלעגענהייטען, אין פראגען וואס האבען
צו טאן מיט׳ן געוויסען; אז דער שטאט טאר ניט באגרענעצען
דעם בירגער׳ס רעכטע און פרייהייטען דערפאר, וואס ער האט גע־
וויסע איבערצייגונגען וועגען רעליגיע. דזשעפערסאן איז געגאנגען
א סך ווייטער ווי אנדערע קעמפער פאר רעליגיע־פרייהייט האבען
געוואגט צו גיין. זיין רעזאלוציע איז בארימט געווארען איבער
גאנץ אמעריקא און אויך אין אייראפא. זי איז שפעטער קאפירט

געוואָרען אין אַ סך שטאַטען און אין אַנדערע לענדער. דזשעפער־סאָן אַליין האָט דאָס דאָזיגע געזעץ וועגען רעליגיעזער פרייהייט אין ווירדזשיניא באַטראַכט פאַר איינעם פון די דריי גרעסטע אויפ־טואַכצען אין זיין גאַנץ לעבען. אין זיין צוואה האָט ער געבעטען, אַז אויף זיין קבר זאָל מען אויפשרייבען, אַז „דאָ ליגט דער פאַר־פאַסער פון דער 'דעקלערײשאָן אָוו אינדעפּענדענס', דער פאַר־פאַסער פון דעם געזעץ פאַר רעליגיעזער פרייהייט און דער גרינ־דער פון דער 'יוניווערסיטי אָוו ווירדזשיניא'".

אין די אַנדערע דריי שטאַטען פון די סאַוט — נאָרט קאַראָ־ליינאַ, סאַוט קאַראָליינאַ און דזשאָרדזשיא — זיינען אויך גע־מאַכט געוואָרען געזעצען, וואָס האָבען געגעבען אַלע רעליגיעס גלייכע רעכט. אָבער אַזוי ווייט ווי ווירדזשיניא זיינען זיי ניט געגאַנגען.

אָט דער סענטימענט פאַר פאָרטגעשריטענע געזעצען וועגען רעליגיעזער פרייהייט, וואָס האָט זיך פאַרשפּרייט אין די אַלע שטאַטען, האָט עס מיטגעבראַכט, אַז אַ צאָל פון די שטאַטען זאָלען פאָדערען, אַז אין דער נאַציאָנאַלער קאָנסטיטוציע זאָל אַריינגע־שריבען ווערען אַ פּונקט וועגען פרייהייט פון געוויסען און רעליגיע. די שטאַט־קאָנווענשאָנס פון ווירדזשיניא, נאָרט קאַראָליינאַ, ניו־העמפּשיר און ניו יאָרק האָבען די דאָזיגע פאָדערונג אַרויסגעשטעלט. און דער ערשטער קאָנגרעס האָט די פאָדערונג באַוויליגט. דער ערשטער אַמענדמענט צו דער קאָנסטיטוציע איז וועגען רעליגיעזער פרייהייט.

דזשעפערסאָן האָט אויך אָנגעפירט און דורכגעפירט דעם קאַמף אַז די אַריסטאָקראַטישע ירושה־געזעצען זאָלען געענדערט ווערען. אין די קאָלאָניעס פון די סאַוט, וואו דאָס לאַנד איז געווען איינגע־טיילט אין גרויסע פּלאַנטאַציעס, וואָס האָבען באַלאַנגט צו אַ גרופּע אַריסטאָקראַטישע פאַמיליעס, האָבען עקזיסטירט צוויי גע־זעצען צו פאַרזיכערען, אַז דאָס לאַנד זאָל זיך קיינמאָל ניט אַרויס־גליטשען פון די הענט פון די פאַמיליעס. איין געזעץ האָט גע־לויטעט, אַז לאַנד טאָר קיינמאָל ניט פאַרקויפט ווערען; דער אייגענטימער מעג דאָס לאַנד פאַרדינגען, אָבער עס מוז בלייבען

דאס אייגענטום פון דער פאמיליע. דער צווייטער געזעץ האט גע־לויטעט, אז דאס לאנד מוז איבערגיין בירושה צום עלטסטען זון. דער צוועק פון צווייטען געזעץ איז געווען, אז די גרויסע פלאנ־טאציעס, די גרויסע מאיאנטקעס, זאלען קיינמאל ניט צוברעקעלט ווערען, נאר זאלען בלייבען גאנץ אין די הענט פון איין מיטגליד פון דער פאמיליע.

אט די צוויי אריסטאקראטישע געזעצען (איבערגענומען פון דער אריסטאקראטיע פון ענגלאנד) האט דזשעפערסאן זיך גע־שטעלט אלס אויפגאבע אפצושאפען אין ווירדזשיניא. קורץ נאכ־דעם ווי די רעוואלוציע האט אויסגעבראכען, האט ער אריינגע־טראגען א פראיעקט אין דער לעדזשיסלייטשור פון ווירדזשיניא, אז יעדער איינער זאל מעגען זיין לאנד פארקויפען. אין דער לע־דזשיסלייטשור זיינע דעמאלט געזעסען א סך אריסטאקראטען, און זיי האבען דעם פראיעקט ביטער באקעמפט. אבער דזשעפערסאן האט געזיגט. די דעמאקראטישע שטימונג, וואס די רעוואלוציע האט געשאפען, איז געקומען דזשעפערסאנ׳ען צו הילף. אבער דעם צווייטען געזעץ אפצושאפען איז אים ניט אנגעקומען אזוי גרינג. דזשעפערסאנ׳ס פראיעקט האט געלויטעט, אז אלע קינדער זאלען זיין בארעכטיגט צו א גלייכען חלק אין א לאנד־ירושה. ער האט דעם פארשלאג געמאכט אין 1777. עס האט אבער געדויערט ביז 1785 ביז עס איז געלונגען צו קריגען די נויטיגע מאיאריטעט פאר אים. ווען די געגנער האבען געזען, אז זיי האלטען ביים פארלירען, האבען זיי פארגעשלאגען אלס פשרה דאס ביבלישע געזעץ — אז דער עלטסטער זון זאל קריגען צוויי חלקים. דערויף האט דזשע־פערסאן געגעבען דעם פאלגענדען ענטפער: „דער עלטסטער זון וועט דעמאלט זיין בארעכטיגט צו צוויי חלקים ירושה, ווען ער וועט ארבייטען צוויי מאל אזוי פיל ווי די איבעריגע קינדער און ווען זיין קערפער וועט פאדערען צוויי מאל אזוי פיל שפייז ווי זייערע קערפערס". אין 1788 האט וואשינגטאן געזאגט צו זיינעם א פריינט, אז זייט דזשעפערסאנ׳ס רעפארמען זיינען אנגענומען געווארען, האט די לאנד־אריסטאקראטיע פון ווירדזשיניא אנגע־הויבען פארשווינדען.

די אנדערע שטאַטן פון די סאוט — דזשאָרדזשיא, נאָרט קאראָליינא און סאוט קאַראָליינא — האָבן נאָכגעטאָן דעם ביי־שפּיל פון ווירדזשיניא. אין יאָר 1790 איז שוין אין די די סאוט מער קיין זכר ניט געווען פון די אריסטאָקראַטישע ירושה־געזעצן.

אין ניו יאָרק זיינען די ירושה־געזעצן געווען דיזעלבע ווי אין די סאוט, ווייל אויך אין דער ניו יאָרקער קאָלאָניע זיינען געווען גרויסע לאַנד־באַזיצער. אין כמעט אַלע איבעריגע קאָלאָניעס פון די נאָרט האָט דער עלטסטער זון גע׳ירשנ׳ט א דאָפּעלטען חלק, אזוי ווי עס שטייט אין חומש. נאָך דעם אויסברוך פון דער רעוואָלוציע זיינען די געזעצן איבעראַל אָפּגעשאַפט געוואָרען.

די רעוואָלוציע האָט קאָנפיסקירט פילע פון די גרעסטע מאַיאָנטקעס אין די פארשידענע קאָלאָניעס, ווייל זיי האָבן באַ־לאַנגט צו „לאָיאַליסטען" און צו ענגלישע אונטערטאַנען. דאָס לאַנד איז צושניטען געוואָרען אויף קליינע פארמס און פארקויפט געוואָרען צו אָרימע פאַמיליעס. דאָס, צוזאַמען מיט דעם אָפּשאַפען פון די אַלטע ירושה־געזעצן, האָט געגעבען א טויט־קלאַפּ צו דער לאַנד־אריסטאָקראַטיע. אין ניו יאָרק האָבן די גרויסע לאַנד־באַזיצער געהאַט ספּעציעלע פּריווילעגיעס, און האָבן אפילו גע־טראָגען אריסטאָקראַטישע טיטלען. דאָס אַלץ האָט די רעוואָלוציע בטל געמאַכט.

דאָס איז, נאַטירליך, געווען א גרויסער געווינס פאַר דעמאָ־קראַטיע. מיט דער פארשווינדונג פון דער קאָלאָניאַלער אריסטאָ־קראַטיע האָט דער גרויסער המון געקראָגען א פרייערע האַנט. עס האָט געדויערט צייט ביז וואַנען עס האָט זיך ביסלאַכווייז אנטווי־קעלט אַ נייע געלט־אריסטאָקראַטיע, וועלכע האָט פאַרנומען דעם פּלאַץ פון דער קאָלאָניאַנער ערד־אריסטאָקראַטיע.

דער אויסברוך פון דער רעוואָלוציע האָט אויך געעפענט די אויגען פון לאַנד צו זען די אומגערעכטיגקייט פון נעגער־שקלאַפעריי. עס איז שוין אין א פריערדיגען באַנד אָנגעוויזען געוואָרען, אז ענגלאַנד האָט ניט דערלאָזט די קאָלאָניעס צו שטערען דעם שקלאַ־פען־האַנדעל, ווייל ענגלישע קאַפּיטאַליסטען זיינען אין דעם מסחר געווען פאַראינטערעסירט. איצט אָבער, אַז מען האָט זיך מער

אין די קאָלאָניעס ניט געדארפט רעכענען מיט ענגלאנד'ס ווילען, האָט די באוועגונג פאר א מער מענשליכער באהאנדלונג פון די נעגער שטארק פארשפרייט. אין די לעדזשיסלייטשורס פון אלע שטאטען זיינען ארייינגעטראָגען געוואָרען ספעציעלע פּראָיעקטען וועגען פארלייכטערען די לאגע פון די נעגער, און אין דעם נעקסטען צענדליג יאָר, פון 1776 ביז 1786, איז אין דעם פּרט געמאכט געוואָרען באדייטענדער פאָרטשריט.

דער ערשטער שריט איז געווען אָפּצושאפען דעם אריינפיר פון נייע נעגער שקלאפען אין לאנד. איין שטאט נאָכ'ן אנדערען האָט אָנגענומען אזא געזעץ. טייל שטאטען האָבען עס אפילו אריינגעשריבען אין זייערע קאָנסטיטוציעס. בלויז צוויי אויסנאמען זיינען געווען: סאוט קאראָליינא און דזשאָרדזשיא. זיי האָבען זיך גענויטיגט אין נעגער־שקלאפען פאר זייערע רייז און „אינדיגא"־פעלדער, און זיי האָבען דעריבער ניט געוואָלט שווער מאכען פאר זיך די מעגליכקייט צו באקומען שקלאפען.

דער צווייטער שריט איז געווען אינגאנצען צו פארבאָטען שקלאפעריי. דאָס איז שוין אָנגעקומען א סך שווערער. דער איינציגער שטאט, וואו שקלאפעריי איז פון אלע מאָל געווען אומגעזעצליך, איז געווען ראָוד איילאנד. נאָך אין 1741 האָט די קאָלאָניע אריינגעשריבען אין איר געזעץ־בוך, אז „קיין שווארצער אָדער ווייסער מענש זאָל ניט דינען אלס שקלאף מער ווי צען יאָר צייט און נאָכ'ן עלטער פון 25 יאָר" (אין יענער צייט איז אין ערגעץ אין דער וועלט ניט געווען אזא פאָרטגעשריטענער געזעץ געגען שקלאפעריי). ענגלאנד האָט ניט געקענט שטערען דעם שטאט ראָוד־ איילאנד, ווייל ראָוד איילאנד האָט געהאט אן אייגענע קאָנסטיטוציע און האָט זיך רעגירט כמעט ווי זי וואָלט געווען אינגאנצען אומאָפּהענגיג פון ענגלאנד.

דער ערשטער שטאט, וואָס האָט נאָך דעם אויסברוך פון דער רעוואָלוציע אינגאנצען פארבאָטען שקלאפעריי, איז געווען ווערמאָנט (כאָטש ווערמאָנט איז נאָך דעמאָלט ניט געווען אנערקענט אלס א שטאט). זי האָט דאָס געזעץ דורכגעפירט אין 1777. מאסאטשוסעטס האָט געטאָן דאָסזעלבע מיט דריי יאָר שפּעטער. ניו־

העמשיר איז געווען דער דריטער שטאַט אין דער פרייהייטס־פּראָצעסיע. זי האָט דאָס געזעץ דורכגעפירט אין 1784. נאָך איידער די קאָנסטיטוציע פון די פאַראייניגטע שטאַטען איז פאַרפאַסט געוואָרען, זיינען שוין אַלזאָ געווען דריי שטאַטען, וואו נעגער־שקלאַפעריי איז געווען אינגאַנצען פאַרבאָטען.

אין די אַנדערע שטאַטען פון די נאָרט איז עס ניט צוגעגאַנגען אַזוי גרינג. פּענסילווייניא און קאָנעקטיקוט האָבען דורכגעפירט געזעצען, אַז די נעגער זאָלען באַפרייט ווערען ניט מיט אַמאָל, נאָר ביסלאַכווייז. די געזעצען האָבען געלויטעט, אַז נעגער, וועלכע וועלען געבוירען ווערען נאָך דעם ערשטען מערץ, 1784, מוזען באַפרייט ווערען איידער זיי גרייכען דעם עלטער פון 25 יאָר. ניו יאָרק און ניו דזשוירזי האָבען אָנגענומען ענליכע געזעצען מיט יאָרען שפּעטער.

אין די שטאַטען פון די סאָוט זיינען פאָרגעקומען היציגע דעבאַטען אין די לעדזשיסלייטשורס וועגען דער פראַגע, אָבער אין ערגעץ איז דאָרט ניט געלונגען דורכצופירען געזעצען אָפּצושאַפען שקלאַפעריי. דאָס גרעסטע וואָס איז דערגרייכט געוואָרען אין אַ טייל פון יענע שטאַטען, איז געווען אַ געזעץ, אַז אַ באַלאַבאָס מעג זיין שקלאַף באַפרייען. דער שטאַט ווירדזשיניא, וועלכער האָט אַזאַ געזעץ דורכגעפירט, האָט עס צוריקגערופען נאָך איידער צען יאָר זיינען פאַרביי.

די עקאָנאָמישע לאַגע פון די פאַרשידענע טיילען פון לאַנד האָט באַשטימט די שטעלונג צו דער שקלאַפען־פראַגע. די נאָרט איז געשטאַנען דערפאַר, אַז נעגער־שקלאַפעריי זאָל אינגאַנצען אָפּגעשאַפט ווערען, ווייל זי האָט זיך ניט גענויטיגט אין קיין שקלאַפען. די צוויי שטאַטען — ווירדזשיניא און מערילאַנד — פון די סאָוט זיינען געווען דערפאַר, אַז דער אריינפיר פון נייע שקלאַפען זאָל פאַרבאָטען ווערען, ווייל די דאָזיגע צוויי שטאַטען האָבען געהאַט מער ווי גענוג נעגער. ווירדזשיניא האָט נאָך געהאָדעוועט נעגער פאַר'ן מאַרק, און פאַר איר האָט זיך דעריבער געלוינט, אַז מען זאָל מער ניט טאָרען אריינפירען קיין שקלאַפען פון אויסלאַנד. די אַנדערע שטאַטען פון די סאָוט, איבערהויפּט סאָוט קאַראָליינא

און דזשארדזשיא, האבען זיך געגויטיגט אין שקלאפען. זיי זיינען געשטאנען דערפאר, אז קיין שום שטערונג אין דעם האנדעל און אין דעם באזיץ פון נעגער־שקלאפעריי זאל ניט געמאכט ווערען.

די רעוואלוציע האט אבער פיל געווירקט צו שאפען א סענ־טימענט פאר גערעכטיגקייט און מענשליכקייט צום נעגער, אפילו אין די סאוט. באוועגונגען אפצושאפען שקלאפעריי האבען זיך געגרינדעט אין אלע שטאטען. די ארגאניזאציעס זיינען געווען ריין־אידעאליסטישע. אין 1794 האבען די „אפשאפונגס־סאסיי־טיס" (אבאלישאן סאסייטיס) אפגעהאלטען דעם ערשטען נאציא־נאלען קאנגרעס.

צוזאמען מיט דעם אויסברוך פון דער רעוואלוציע האט זיך אנגעהויבען א מענשליכע באציהונג אויך צו פארברעכער. די קאלאניעס האבען געהאט אומגעפער דיזעלבע קרימינאל־געזעצען וואס ענגלאנד. זיי האבען פאקטיש קאפירט דעם ענגלישען „קאד־דעקס". אין דעם אכטצענטען יארהונדערט זיינען די ענגלישע גע־זעצען געווען שוידערליך־גרויזאם. ניט ווייניגער ווי 160 סארטען פארברעכענס זיינען געווען, פאר וועלכע מען האט באשטראפט מיט'ן טויט. אין דיזעלבע יארען, ווען דא איז פארגעקומען די רעוואלוציע, האט מען אין לאנדאן אויפגעהאנגען א יונגע ווייבעל, א מוטער פון צוויי עופ'עלאך, דערפאר, וואס זי האט גע'גנב'עט א שטיקעל לייווענט צו קויפען ברויט פאר אירע קינדער. איר מאן האט דעמאלט געדינט אין דער ענגלישער פלאטע און ער האט ניט געקענט מפרנס זיין די פאמיליע.

די קאלאניעס האבען, ווי געזאגט, געלערענט פון ענגלאנד. אין ניו יארק האט מען באשטראפט מיט'ן טויט פאר אזוינע פאר־ברעכענס ווי רויבען, פעלשען, אונטערצינדען. אין דעלאווער זיינען אויפ'ן צעטעל פון טויט־שטראף געשטאנען צוואנציג סארטען פאר־ברעכענס. ראוד איילאנד, וואס איז געווען מענשליכער אין אירע געזעצען ווי אלע אנדערע קאלאניעס, האט אויך באשטראפט מיט'ן טויט פאר גנבה און רויב.

נאכ'ן אויסברוך פון דער רעוואלוציע האט מען זיך גענומען אויסצובעסערען די דאזיגע גרויזאמע געזעצען. אין צוויי שטאטען,

ווירדזשיניא און פּענסילווייניא, איז אין דעם פּרט געמאַכט געוואָרען באַדייטענדער פּראָגרעס. די באַוועגונג אין ווירדזשיניא איז אָנגעפירט געוואָרען פון דזשעפערסאָנ׳ען. אין 1776 האָט ער אַריינגעטראָגען אַ פאָרשלאַג אין דער ווירדזשיניא׳ר לעדזשיסלייטשור, אַז די קרימינעלע געזעצען זאָלען רעפאָרמירט ווערען. אַ קאָמיטע איז באַשטימט געוואָרען פאַר דעם צוועק. דזשעפערסאָן אַליין איז געווען אַ מיטגליד אין דער קאָמיטע און האָט געטאָן דעם וויכטיגסטען טייל פון דער אַרבייט. עס האָט אָבער געדויערט גאַנצע צוואַנציג יאָר ביז עס איז געלונגען דורכצופירען דזשעפערסאָנ׳ס מענשליכע געזעצען דורך דער לעדזשיסלייטשור. אין 1796 האָט דזשעפערסאָן אַליין געפירט דעם קאַמף אין דער לעדזשיסלייטשור און האָט געוואונען. טויט־שטראָף פאַר פאַרברעכענס געגען אייגענטום איז ענדליך אָפּגעשאַפט געוואָרען אין ווירדזשיניא.

אין פּענסילווייניא האָט זיך די באַוועגונג פאַר ענליכע רעפאָרמען אָנגעהויבען אין 1790, און אין 1794 איז זי געקרוינט געוואָרען מיט ערפאָלג. בלויז פאַר מאָרד איז געבליבען טויט־שטראָף. אין די אַנדערע שטאַטען האָט מען געמוזט וואַרטען נאָך אַ סך יאָרען איידער די גרויזאַמע קרימינאַל־געזעצען זיינען געענדערט געוואָרען, כאָטש די שטימונג איז איבעראַל געווען פאַר רעפאָרמען.

פּענסילווייניא האָט זיך נאָך אויסגעצייכענט דערמיט, וואָס זי האָט געטאָן עטוואָס צו פאַרבעסערען די לאַגע אין די געפענגענישען גופא. מיר האָבען אין אַ פריערינגען באַנד געשילדערט די שוידערליכע לאַגע, וואָס האָט געהערשט אין די געפענגענישען אין די קאָלאָניעס. אין פּענסילווייניא האָבען נאָך דער רעוואָלוציע זיך אָרגאַניזירט געזעלשאַפטען צו העלפען די אומגליקליכע אַרעסטאַנטען, און דורך זייער אַרבייט איז אין 1790 געלונגען דורכצופירען אַ סך אויסבעסערונגען. דזשעפערסאָן האָט אין ווירדזשיניא אויך שטאַרק געאַרבייט פאַר דעם און האָט געבראַכט געוויסע רעפאָרמען. אין די אַנדערע שטאַטען איז אָבער אין דעם פּרט ווענינג־וואָס אויך געטאָן געוואָרען.

קאפיטעל 12

דער „שנאפּס־אויפשטאַנד".

נאָך איידער דער פאָרשלאַג צו גרינדען א נאציאָנאַלע באנק איז דורכגעפירט געוואָרען, איז אויף האמילטאָנ'ס רעקאָמענדאציע, אריינגעטראָגען געוואָרען א געזעץ־פּראָיעקט אין קאָנגרעס ארויפ־צולעגען א שטייער אויף שנאפּס. דער פאָרשלאַג איז פארהאנדעלט געוואָרען אין יאנואר, 1791, און דאָ איז אויך פאָרגעקומען א בי־טערער קאמף, אויף די זעלבע ליניעס ווי ביי די פריערינע פּראָ־יעקטען פון דעם פינאנץ־מיניסטער. די שטאַטען פון די סאוט זיינען ארויסגעטראָטען געגען דעם פאָרשלאַג. זיי האָבען אין אים געזען נאָך א פארזוך ארויסצופרעסען געלט פון די פּארמער פון די סאוט פאר די קאפּיטאליסטען פון די נאָרט. אויף וואָס דארפט איר די שטייערען? האָבען זיי גע'טענה'ט, און האָבען געענט־פערט: צו באצאָלען די מלחמה־חובות, וואָס האמילטאָן האָט ארויפגעצוואונגען אויפ'ן לאנד. דער יאָך פון דעם שנאפּס־שטייער וועט פאלען הויפטזעכליך אויף די סאוט. אין די שטאַטען פון די נאָרט זיינען דאָ פרוכט־גערטנער און דאָרטען טרינקען די פּארמער סאידער (קוואס) און ביר. אין די סאוט אָבער זיינען קיין סעדער ניטאָ, זיינען די פּארמער געצוואונגען צו טרינקען שנאפּס, וועלען זיי דארפען צאָלען די שטייערען. עס הייסט אלזאָ, אז דער שנאפּס־שטייער ווערט בכיון געפּלאנעוועט כדי די סאוט זאָל בא־צאָלען די חובות צו די קאפּיטאליסטען פון די נאָרט.

אין די דעבאטען האָבען די געגנער אויך אויפגעוואָרפען האמ־ילטאָנ'ען און זיינע נאָכפאָלגער, אז זיי זוכען נאָכצומאכען ענג־לאנד; אז זיי זוכען דאָ איינצופיהרען א שנאפּס־שטייער, ווייל

אזא שטייער עקזיסטירט אין ענגלאַנד. אַט דער גלויבען, אז האמילטאָן און זיין פּארטיי זיינען אין הארצען ענגלענדער, אז זיי האָבען ליב ענגלאַנד און אַלץ וואָס שמעקט מיט ענגלאַנד און ענגלישע אינסטיטוציעס, האָט זיך איצט גענומען שטארק פאַר־שפּרייטען צווישען האמילטאָנ'ס געגנער און די געגנער פון וואַ־שינגטאָנ'ס אַדמיניסטראַציע.

דער פאָרשלאַג וועגען דעם שנאַפּס־שטייער איז ענדליך אָנגע־נומען געוואָרען מיט א היבשער מאַיאָריטעט. האמילטאָן האָט ווידער געזיגט.

דאָס געזעץ האָט געטראָפען די קליינע פארמער פון די סאוט און פון וועסט פּענסילווייניא. אין ניו־ענגלאַנד זיינען געוועזען גרויסע ברייזער, וואָס האָבען פאַבריצירט שנאַפּס פאַר'ן מארק. די שטייערען זיינען טאַקע דירעקט געצאָלט געוואָרען פון זיי, אָבער זיי האָבען דאָס געלט ארויסגענומען פון די פאַרברויכער. זיי האָבען געהעכערט די פּרייזען אויף שנאַפּס. די קליינע פארמער אין די נאָרט האָבען, ווי שוין געזאָגט, זיך איננאַנצען באַגאַנגען אָן שנאַפּס. זיי האָבען געטרונקען ביר און קוואס, וואָס זיי האָבען אליין פאַב־ריצירט. אין די סאוט אָבער זיינען קיין ברייזער ניט געוועזען. די פארמער האָבען ענטוועדער אליין געמאַכט שנאַפּס פאַר זיך פון די תבואה אויף זייערע פעלדער, אָדער זיי האָבען די סחורה אימפּאָר־טירט פון ניו־ענגלאַנד. זיי האָבען גלייך דערפילט דעם טעם פון די שטייערען ענטוועדער דירעקט, ווען זיי האָבען זייער אייגענע שנאַפּס געוואָלט פאַרקויפען, אָדער אינדירעקט — ווען זיי האָבען געקויפט. דאָסזעלבע איז געווען אין וועסט פּענסילווייניא.

גלייך ווי דאָס געזעץ איז אריין אין קראַפט, האָט זיך פאַנאַנ־דערגעפלאַקערט דער צאָרן פון די פארמער, וואָס זיינען פון אים געטראָפען געוואָרען. איבערהויפּט האָט עס געשטורעמט אין דעם וועסטליכען טייל פון פּענסילווייניא, אין דער געגענד ארום פּיטס־בורג. „אין ערגעץ אין לאַנד — זאָגט דער היסטאָריקער מעקמעס־טער — זיינען ניט געווען אזוי פיל ברייזלאַך, און אין ערגעץ האָט מען ניט געטרונקען אזוי פיל שנאַפּס ווי דאָרטען". אין יענער געגענד האָבען זיך גלייך אָנגעפאַנגען אומרוען. קאָנפערענצען פון

שנאפּס־טרייבער זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען, וועלכע האָבען דאָס געזעץ שאַרף קריטיקירט. אקציזניקעס האָבען געקראָגען א וואָר־נונג, אז זיי זאָלען זיך ניט דערוועגען אריינצוקומען אין די בריינזלאך. עטליכע, וואָס האָבען יע געוואַגט, זיינען באפאַלען געוואָרען און זיי זיינען קוים מיט'ן לעבען אנטלאָפען.

עטליכע יאָהר זיינען אזוי פאַרבייגעגאַנגען. די אקציזניקעס זיינען ניט געווען זיכער מיט זייערע לעבענס. אויב א פאַרמער האָט גע'מסר'ט א ברייזעל פון זיינעם א שכן, איז ער באטראַכט געוואָרען אַלס א שפּיאָן, און אַלס שטראָף פלעגט מען אונטערצינדען זיין שייער. די נאַציאָנאַלע רעגירונג האָט געמאַכט ארעסטען און געשלעפּט די אָנגעקלאָגטע אין ווייטע שטעדט צום געריכט. פון מאָנאט צו מאָנאט איז די לאַגע געוואָרען אָנגעצויגענער.ביידע צדדים האָבען זיך באַנוצט מיט טעראָר־מיטלען, ביז ענדליך, אין זומער פון 1794, איז אויסגעבראָכען אַן אויפשטאַנד, וועלכער איז באַקאַנט אין דער אמעריקאַנישער געשיכטע אַלס „די וויסקי רעבעליאָן" (דער שנאַפּס־אויפשטאַנד).

ווי ווייט ערנסט דער אויפשטאַנד איז געווען, איז נאָך פון היסטאָריקער אויף זיכער ניט באַשטימט געוואָרען. אין די פּראָווינצען פון דעם וועסטליכען טייל פון פּענסילווייניא זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען קאָנפערענצען פון פאַרמער, אויף וועלכע עס זיינען אָנגענומען געוואָרען רעזאָלוציעס געגען דעם אקציז. אַן אויפרוף איז ארויסגעשיקט געוואָרען צו די מיליץ־סאָלדאַטען פון דער געגענד, זיי זאָלען זיך פאַרזאַמלען און מיט וואַפען אין די הענט באַקעמפען די אקציזניקעס און זייערע העלפער. עס זיינען פאָר־געקומען צוזאַמענשטויסען, ביי וועלכע עטליכע מענשען זיינען אומגעקומען. דאָך זיינען א סך געווען מיט דער מיינונג, אז צו ערנסטע רעזולטאַטען וועט עס ניט פירען; אַז דער עולם וועט זיך מיט דער צייט באַרואיגען.

אַן אַנדער מיינונג האָט געהאַט אַלעקסאַנדער האַמילטאָן. נאָך אַן אויספאָרשונג האָט ער געמאָלדען פּרעזידענט וואַשינג־טאָן, אַז די לאַגע איז ערנסט, און אַז די רעגירונג מוז גלייך מאַכען אַן ערנסטען און פעסטען שריט. ער האָט געראַטען, אַז די פעדע־

ראלע רעגירונג זאָל די זאַך אריינגעמען אין אירע הענט און זאָל שיקען אן ארמיי צו „אונטערדריקען דעם אויפשטאַנד".

האָט האמילטאָן באמת געגלויבט, אז די לאַגע איז אזוי ערנסט? איבער דער דאָזיגער פראַגע זיינען היסטאָריקער צו־טיילט. עס איז דאָ א מיינונג, אז האמילטאָן האָט אויסגענוצט די געלעגנהייט כדי צו געבען א קלאַפּ די געגנער פון דער אדמיניסטראַציע, די געגנער פון זיין פּאָליטיק. ער האָט געוואוסט, אז דער אויפשטאַנד איז ניט מער ווי אן אויסדרוק פון אומצו־פרידענהייט מיט דער הערשאַפט פון די געלט־מענשען אין דער רעגירונג. האָט ער געוואָלט באווייזען, אז די נאַציאָנאַלע רעגירונג איז אזוי מעכטיג, אז זי קען אריינדרינגען אין יעדען שטאַט און אונטערדריקען אירע שונאים.

וואשינגטאָן האָט געפאָלגט האמילטאָנ'ס עצה. ער האָט ארויס־געלאָזען א פראָקלאַמאַציע צו די גאָווערנאָרס פון די פיר שטאַטען: ניו דזשוירזי, ווירדזשיניא, פענסילווייניא און מערילאַנד, און זיי אויפגעפאָדערט אים צוצושטעלען אן ארמיי פון 13,000 סאָלדאַטען. די גאָווערנאָרס האָבען געפאָלגט. זיי האָבען ארויסגעשיקט א באַפעל אין אלע שטעט און שטעטלאַך, אין אלע דערפער, אז יעדע פון זיי זאָל צושטעלען א געוויסע צאָל רעקרוטען. די רייכע לייט האָבען געהאָלפען אין דער מאָביליזאַציע דורך די באַקאַנטע פּאַט־ריאָטישע מיטלען: זיי האָבען צוגעזאָגט, אז זיי וועלען זאָרגען פאַר די פאַמיליעס פון די רעקרוטען אזוי לאַנג ווי די פאָטערס וועלען זיך געפינען אין דינסט. אין איינעגע געגענדען האָט מען די רעקרוטען פארשפּראָכען „באָנוסען". דאָך איז עס ניט אָנ־געקומען אזוי לייכט צונויפצושטעלען די ארמיי. אין איניגע טיילען פון דער וועסט זיינען פאָרגעקומען ראַיאָטען. מחנות מענשען זיינען באַפאַלען די מיליטער־באַאמטע און זיי געשלאָגען. „דער גאַנצער וועסטליכער טייל פון לאַנד"—שרייבט מעקמעסטער — „איז פול געווען מיט אנאַרכיסטישע שטאַנגען. דאָס זיינען געווען הויכע שטאַנגען, אויף וועלכע עס האָבען געפלאַטערט רויטע פאָנען מיט אזעלכע אויפשריפטען ווי: „פרייהייט און גלייכהייט", „פרייהייט אָדער טויט", „קיין אקציז", און אנדערע.

אָבער די ארמיי איז דאָך צונויפגעשטעלט געוואָרען. אונטער דער קאָמאנדע פון וואשינגטאָן און האמילטאָן האָט זי אוועקגע־מארשירט קיין וועסט־פענסילווייניא. זי איז אהין אָנגעקומען אין די הערבסט מאָנאטען אין 1794. די ארמיי האָט זיך צוטיילט אין קליינע גרופען, וועלכע האָבען פארנומען די פונקטען, וואו עס האָבען זיך געפונען די „וויסקי באָיס” (די שנאפס־חברה). קיין אָרגאניזירטען אויפשטאנד האָבען די סאָלדאטען אין ערגעץ ניט געפונען. פונדעסטוועגען זיינען זיי באפאלען הייזער און האָבען געמאכט א סך ארעסטען. די געפאנגענע זיינען באהאנדעלט געוואָרען אָן רחמנות. נאקעטע און באָרוועסע האָט מען זיי ארויס־געשלעפט פון די בעטען אין מיטען נאכט און זיי געשליידערט אין נאסע קעלערען און שטאלען. דערנאָך האָט מען זיי, ווי בהמות, געטריבען געבונדענע מיט די רוקענס איינע צו די אנדערע דורך זומפען און טייכען, ביז מען האָט זיי געבראכט אין די גרעסערע שטעט און זיי פארשפארט אין די תפיסות. אכטצען פון זיי האָט מען דורכגעפירט דורך די גאסען פון פילאדעלפיא, כדי די שטאָט זאָל זען ווי אזוי די רעגירונג באגייט זיך מיט בונטאָווטשיקעס.

די סאָלדאטען וואָס האָבען דעם אויפשטאנד אונטערדריקט זיינען פון די פאטריאָטען אויפגענומען געוואָרען מיט גרויס פאראד, אזוי ווי זיי וואָלטען געראטעוועט דאָס לאנד פון א שרעקליכען שונא. די סוחרים און געלט־מענשען האָבען פאר זיי געפראוועט באנקעטען. מען האָט פאר זיי געמאכט פאראדען, געקלונגען אין די גלעקער און סאלוטירט מיט שיסערייען פון הארמאטען.

די ארעסטירטע זיינען גע'משפט געוואָרען, און זיינען אלע באפרייט געוואָרען. בלויז צוויי זיינען געפונען געוואָרען שולדיג און זיינען פאר'משפט געוואָרען צום טויט. אָבער אויך זיי האָט דער פרעזידענט שפעטער באגנאדיגט.

קאפיטעל 13.

די פעדעראליסטען און די רעפובליקאנער.

דער קאמף איבער האמילטאָנ'ס פינאנציעלען פראָגראם האָט אויסקריסטאליזירט צוויי באשטימטע פּאָליטישע פארטייען אין קאָנגרעס און אין לאנד. עס איז איצט קלאָר געוואָרען, אז עס זיינען פאראן פארשיידענע אינטערעסען צווישען געוויסע קלאסען און גרופען, און אז די קלאסען און גרופען מוזען פירען א קאמף אויפ'ן פּאָליטישען פעלד. עס זיינען געבאָרען געוואָרען די ערשטע צוויי פּאָליטישע פארטייען: די פעדעראלע פארטיי מיט האמיל־טאָן אלס פירער, און די רעפובליקאנישע פארטיי, אָדער דעמאָ־קראטישע (אָפיציעל האָט זי זיך גערופען די דעמאָקראטיק־רע־פּאָבליקען פארטי) מיט דזשעפערסאָנ'ען אלס פירער.

די פעדעראלע פארטיי האָט אלס איר טעאָרעטישען פונדא־מענט אוועקגעלעגט דעם פרינציפּ, אז די נאציאָנאלע רעגירונג דארף אריינגעמען אין אירע הענט וואָס מער מאכט, אז זי דארף טאָן אלעס וואָס קען הויבען איר פּרעסטיזש, איר דעה און איינ־פלוס. זי האָט געגלויבט, אז די נאציאָנאלע רעגירונג איז וויכ־טיגער ווי די באזונדערע שטאאט־רעגירונגען. האמילטאָן האָט געהאלטען, אז די קאָנסטיטוציע דארף אזוי אויסגעטייטשט ווערען, אז אלץ וואָס די נאציאָנאלע רעגירונג געפינט פאר נויטיג צו טאָן, זאָל זי מעגען טאָן; די אויסטייטשונג פון דער קאָנסטיטוציע זאָל, הייסט עס, זיין א „ליבעראלע, א לויזע".

די רעפּובליקאנישע פארטיי האָט אלס איר פונדאמענט אוועק־געלעגט דעם פרינציפּ, אז די נאציאָנאלע רעגירונג דארף האָבען וואָס ווייניגער מאכט, דארף זיין וואָס שוואכער. זי האָט געגלויבט,

אז די נאציאנאלע רעגירונג מעג טאן בלויז יענע זאכען, וואס ווערען אויסדריקליך פארגעשריבען פאר איר אין דער קאנסטיטוציע. דזשעפערסאן האט געהאלטען, אז די קאנסטיטוציע דארף אויסגעטייטש׳ט ווערען שטרענג און קאנסערוואטיוו.

אין די דעבאטען אין קאנגרעס איבער די פארשיידענע פונקטען פון האמילטאנ׳ס פינאנציעלען פראגראם איז אט די מיינונגס־פארשיידענהייט אפט ארויסגעבראכט געווארען. אין דער פראגע פון דער באנק, צום ביישפיל. האמילטאן האט פארגעשלאגען, אז די נאציאנאלע רעגירונג זאל גרינדען א באנק, אבער אין דער קאנסטיטוציע איז קיין ווארט ניטא וועגען א באנק. האבען די רעפובליקאנער גע׳טענה׳ט, אז וויבאלד אין דער קאנסטיטוציע ווערט ניט געזאגט, אז די נאציאנאלע רעגירונג מעג גרינדען א באנק הייסט עס, אז זי טאר עס ניט טאן. האמילטאנ׳ס אנהענגער האבען גע׳טענה׳ט פארקערט, וויבאלד עס שטייט ניט אין דער קאנסטיטוציע, אז די נאציאנאלע רעגירונג טאר ניט גרינדען קיין באנק, הייסט עס, אז זי מעג עס טאן.

הינטער די דאזיגע טענות זיינען געשטאנען די ברייטערע פילאזאפישע טעאריעס, די אלגעמיינע וועלט־אנשויאונגען פון די צוויי פירער. האמילטאן האט ניט געגלויבט אין דעמאקראטיע. ער האט מורא געהאט פאר די מאסען. ער האט געגלויבט, אז בלויז א פעסטע רעגירונג, וואס האט די גאנצע מאכט קאנצענטרירט אין אירע הענט וועט קענען האלטען ארדנונג אין לאנד און וועט קענען דורכפירען די אויפגאבען פון א רעגירונג. דזשעפערסאן האט געגלויבט פארקערט, אז וויכטיגער ווי אלץ איז דעמאקראטיע און אז א פעסט־קאנצענטרירטע רעגירונג מיט א סך מאכט איז א געפאר פאר דעמאקראטיע. „דער וועג צו קריגען א גוטע רעגירונג", האט דזשעפערסאן געזאגט, „איז ניט אנצוטרויען די מאכט צו איין רעגירונג, נאר פאנאנדערטיילען די מאכט צווישען עטליכע רעגירונגען. דער נאציאנאלער רעגירונג דארף איבערגעגעבען ווערען בלויז די אויפגאבע צו פארטיידיגען דאס לאנד געגען שונאים און צו פירען אויסלענדישע אנגעלעגענהייטען. די שטאט־רעגירונגען זאלען אנפארטרויט ווערען מיט די אנדערע אויפגאבען — מיט

ציווילע רעכטע, געזעצען, פּאָליציי און ענליכע אנגעלעגענהייטען. די ראַיאָנען (קאונטים) אין די שטאַטען זאָלען יעדע האָבען א לאָקאַלע רעגירונג פאר לאָקאַלע אנגעלעגענהייטען, א. ז. וו.״ האמילטאָן האָט געגלויבט, אז דאָס פאָלק קען זיך אליין ניט רע־גירען און אז דערפאר דארף די גאנצע מאכט איבערגעגעבען ווערען צו א קליין הייפעלע „אויסדערוויילטע״, וועלכע שטייען בראש פון דער נאַציאָנאַלער רעגירונג. דזשעפערסאָן האָט געגלויבט, אז דאָס פאָלק קען יע רעגירען, און אז אויב אפילו ניט, איז גלייכער דאָס פאָלק זאָל אליין ליידען דורך זיינע טעות'ן און בלייבען פריי, איידער עס זאָל זיך איבערגעבען אין די הענט פון א גרופּע אריסטאָקראַטען.

די פעדעראַליסטען האָבען באַטראַכט די רעפּובליקאַנער פאר אנאַרכיסטען, און די רעפּובליקאַנער האָבען געהאַלטען די פעדע־ראַליסטען פאר מאָנאַרכיסטען. האמילטאָן איז באשולדיגט גע־וואָרען פון די רעפּובליקאַנישע צייטונגען, אז ער וויל איינפירען אין אמעריקע די זעלבע רעגירונג ווי אין ענגלאַנד; אז ער צילט דאָ אויפצושטעלען א טראָן מיט א קעניג און גרינדען א לאָרדען־הויז. די פעדעראַליסטען האָבען באשולדיגט דזשעפערסאָנ'ען, אז ער וויל די נאַציאָנאַלע רעגירונג איינגאַנצען אומוואָרפען און איבערלאָזען די בירגער אויף הפקר, אָן שום געזעץ, אָן אָרדנונג, אָן דיסציפּלין.

אין די פּרעזידענט וואַלן פון 1792 זיינען די צוויי פּאַרטייען געוועזען אָרגאַניזירט. דאָך האָבען אַלע עלעקטאָרס געשטימט פאר וואַשינגטאָן אלס פּרעזידענט, כאָטש אלע האָבען געוואוסט, אז וואַשינגטאָן איז א פעדעראַליסט. אָבער א קאַמף איז פאָרגעקומען איבער דעם וויים־פּרעזידענט. די פעדעראַליסטען האָבען געזוכט צו דערוויילען דזשאָן עדעמס'ן, און די רעפּובליקאַנער האָבען געזוכט צו דערוויילען דזשאָרדזש קלינטאָנ'ען פון ניו יאָרק. עדעמס האָט געזיגט. ער האָט באַקומען 77 שטימען געגען קלינטאָנ'ס 50.

אין דעם צווייטען טערמין פון וואַשינגטאָנ'ס אדמיניסטראַציע האָט זיך דער קאַמף צווישען די צוויי פּאַרטייען נאָך שטאַרקער פאַנאַנדערגעפלאַקערט. דער פּאָליטישער האַס האָט פיליכט קיינ־

מאָל ניט אָנגענומען אזא גיפטיגען כאראקטער ווי אין יענע יאָרען. וואשינגטאָן אליין איז אויך ניט געשאנעוועט געוואָרען. עס זיינען אויף אים געמאכט געוואָרען אלערליי אטאקעס. אין זיין ערשטער אדמיניסטראציע האָט וואשינגטאָן זיך געסטארעט צו שטיין איבער די פארטייען, איבער די פראקציעס. אלס באווייז האָט ער אין זיין קאבינעט אָפּגעגעבען די צוויי וויכטיגסטע עמטער צו די צוויי געגנער — האמילטאָן און דזשעפערסאָן. אין דעם צווייטען טער־מין האָט ער שוין אָפען דערקלערט, אז ער וועט אין זיין קאבינעט ניט ארייגלאָזען קיין מענשען, וואָס זייערע מיינונגען שטימען ניט מיט די מיינונגען פון דער רעגירונג. דזשעפערסאָן האָט דאן געמוזט רעזיגנירען פון קאבינעט. ער איז ארויס אין 1793.

עס פארשטייט זיך, אז ניט איבער טעאָרעטישע פרינציפּען איז דער פארטיי־קאמף פאָרגעקומען. די פרינציפּען, די פילאָ־זאָפישע מיינונגען, זיינען געווען בלויז א באגרינדונג פון קאָנ־קרעטע, מאטעריעלע אינטערעסען. די צוויי פארטייען האָבען פארטראָטען די אינטערעסען פון צוויי קלאסען. די פעדעראלע פארטיי איז געשטאנען פאר די אינטערעסען פון די דאמאָלסטיגע קאפּיטאליסטען: די רייכע סוחרים, די באנקירען, די באזיצער פון ווערט־פּאפּירען, פאבריקאנטען און שיף־אייגענטימער. די רעפּובליקאנישע פארטיי האָט פארטראָטען די אינטערעסען פון די פארמער אין די סאוט און אין דער דאמאָלסטיגער וועסט, אין די וועסטליכע טיילען פון די אלטע שטאטען און אין די נייע שטאטען, ארום דעם אָהייאָ טייך און ארום די בערג. מיר וועלען ווייטער זען, אז אין יעדער וויכטיגער פראגע האָבען די אינטערעסען פון די צוויי קלאסען זיך צוזאמענגעשטויסען און דער צוזאמענ־שטויס האָט געשאפען דעם פּאָליטישען פייער, וואָס האָט אזוי העליש געברענט אין די נעקסטע אכט יאָר.

קאפיטעל 14.

דער שטורם אין אמעריקא איבער דער פראנצויזישער רעוואלוציע.

דער שטורם, וואס האט אויסגעבראכען אין אייראפא אין 1789 דורך דער פראנצויזישער רעוואלוציע, האט דערגרייכט די אמעריקאנישע ברעגען מיט פיר יאר שפעטער, ווען וואשינגטאן איז אריינגעטראטען אין זיין צווייטען פרעזידענטען־טערמין. ווילענדיג, ניט־ווילענדיג איז אמעריקא אריינגעצויגען געווארען אין סכסוכים מיט צוויי אייראפעאישע לענדער, און ביי א פאר געלעגענהייטען איז זי אפילו געשטאנען אויפ'ן שוועל פון קריג מיט זיי. די גאנצע פאליטיק פון לאנד האט זיך אין משך פון יענע יארען געדרייט דער עיקר ארום אויסלענדישע אנגעלעגענהייטען. די פאליטישע ליידענשאפטען אין אמעריקא זיינען געווען אן אפקלאנג פון די ליידענשאפטען אויף יענער זייט ים.

דער אויסברוך פון דער פראנצויזישער רעוואלוציע איז דא באגריסט געווארען מיט גרוים באגייסטערונג. דאס אמעריקאנישע פאלק האט דאך ערשט אליין געהאט דורכגעמאכט א רעוואלוציע; די לופט איז נאך געווען פון די הייסע רעוואלוציאנערע פראזען און שלאג־ווערטער. דערצו האט דאך פראנקרייך גע־האלפען אמעריקא אין איר רעוואלוציאנערען קאמף, און דאס אמעריקאנישע פאלק האט דערפאר געפילט א ליבע און א דאנק־בארקייט צו פראנקרייך. איצט, ווען אט דער געטרייער ברודער האט אנגעהויבען אן ענליכען קאמף פאר פרייהייט און גערעכ־טיגקייט, איז גאנץ נאטיליך געווען, אז ער זאל דא געפינען א הייסען אפקלאנג.

די פראנצויזישע רעוואָלוציע האָט זיך פאנאנדערגעשפילט אויף אן אמת ערשט אין 1793, דעם זעלבען יאָר ווען וואשינגטאָן איז אריינגעטראָטען אין זיין צווייטען טערמין. אין יאנואר פון יענעם יאָר האָבען די פראנצויזישע רעוואָלוציאָנערען הינגעריכטעט דעם קעניג אויף דער גיליאָטינע און האָבען פּראָקלאמירט א רע־פובליק אין פראנקרייך. יענעם יאָר האָבען זיי ארויסגעלאָזען אן אויפרוף צו אלע פעלקער, זיי זאָלען אראָפּווארפען פון זיך דעם יאָך פון טיראנען, פון די געקרוינטע קעפּ, און צושטיין צום קאמף פאר פרייהייט. יענעם יאָר האָבען די געקרוינטע קעפּ פון אייראָפּא זיך פאראייניגט צו דערשטיקען די פראנצויזישע רעוואָלוציע. וואָס איז שייך אמעריקא, איז די וויכטיגסטע פּאסירונג פון יענעם יאָר געוועזן דאָס, וואָס ענגלאנד האָט זיך אָנגעשלאָסען אָן דעם קרייץ־צוג געגען פראנקרייך, און עס איז געקומען די מלחמה צווישען פראנקרייך און ענגלאנד.

די באגייסטערטע שטימונג אין אמעריקא פאר דער רעוואָ־לוציע אין פראנקרייך איז אין די ערשטע יאָרען געוועזן אן אלגע־מיינע: אלע האָבען מיט דער רעוואָלוציע סימפּאטיזירט — אפילו די רייכע, און אפילו די אריסטאָקראטישע פעדעראליסטען. די ערשטע צייטען איז די פראנצויזישע רעוואָלוציע געוועזן „אן אנ־שטענדיגע", אָן טעראָריסטישע אקטען געגען די רייכע און די יחסנים. אָבער אין 1793, ווען די רעוואָלוציע איז אריינגעטראָטען אין איר טעראָריסטישער פאזע און ווען דער טעראָר איז נאָך דערצו געווען געריכטעט געגען די גרויסע און די מעכטיגע, איז דאָ גלייך פאָרגעקומען אן ענדערונג. דער קלאסען־געפיהל האָט זיך דאָ אזוי ווי פון שלאָף אויפגעכאפּט. די הויכע אריסטאָקראטען און געלט־מענשען, די פעדעראליסטען, האָבען פּלוצלינג דערפילט, אז זייערע קלאסען־קרובים ווערען עס געמאָרדעט אין פראנקרייך. פארקערט, די גרויסע מאסען, די פארמער און ארבייטער, זיינען געוואָרען נאָך מער באגייסטערט פאר דער רעוואָלוציע. אין די קרייזען פון די פעדעראליסטען איז פון דעמאָלט אָן די רעוואָלוציע פארדאמט געוואָרען, אָבער אין די קרייזען פון די רעפּובליקאנער איז זי, פארקערט, געבענשט געוואָרען. די רעגירונג, וועלכע אין

נעווען א פעדעראַליסטישע, האָט אין הארצען געהאסט די רעוואָ־לוציע און געהאַלטען מיט אירע באַקעמפּער. זי האָט אָבער גע־וואוסט די באַגייסטערטע שטימונג פון די גרויסע מאסען און האָט ניט געוואגט אָפען ארויסצואווייזען אירע געפילען. זי האָט די געפילען געשטיקט אין זיך, ביז וואנען די פּאסירונגען האָבען זי געצוואונגען צו נעמען אַן אָפענע שטעלונג. און דעמאָלט האָט זי געהאַנדעלט אזוי ווי אירע אינערליכע איבערצייגונגען האָבען איר דיקטירט.

כדי ריכטיג צו פארשטיין די פארשיידענע סכסוכים און גע־שעהענישען פון די נעקסטע עטליכע יאָר, איז וויכטיג צו האָבען אין זינען פאָלגענדעס: ווען פראַנקרייך האָט אין 1778 איינ־געשטימט צו שיקען הילף צו די אמעריקאַנישע רעוואָלוציאָנערען, איז צווישען די צוויי לענדער, אמעריקא און פראַנקרייך, גע־שלאָסען געוואָרען אַן אָפּמאַך. אין דעם אָפּמאַך זיינען אריינגע־שריבען געוואָרען צוויי פּונקטען: ערשטענס, אַז אמעריקא איז זיך מתחיב צו העלפען פראַנקרייך געגען א שונא, וואָס וועט זוכען אוועקצונעמען ביי איר די קאָלאָניעס, וואָס זי האָט געהאַט ארום אמעריקא; און צווייטענס, אַז אין פאַל פון א מלחמה צווישען פראַנקרייך און אַן אנדער לאַנד, דארפען די אמעריקאַנישע האַפענס זיין אָפען פאַר פראַנצויזישע קריגס־שיפען אריינצוברענגען אהין געפאַנגענע שיפען. אָבער פראַנקרייכ׳ס שונא טאָר אזא רעכט ניט האָבען אין די אמעריקאַנישע האַפענס.

גלייך ווי עס איז אין אמעריקא דערהאַלטען געוואָרען די נייס, אַז ענגלאַנד און פראַנקרייך זיינען אין קריג, האָט וואשינג־טאָן פאררופען א קאַבינעט־זיצונג. עס איז געווען קלאָר, אַז לויט׳ן אמעריקאַניש־פראַנצויזישען אָפּמאַך, איז אמעריקא איצט געווען א פארבינדעטער, אַן „עלאַי" פון פראַנקרייך און איז מחויב גע־וואָרען פראַנקרייך צו העלפען. דער פּונקט וועגען די פראַנצויזישע קאָלאָניעס אין די אמעריקאַנישע וואסערען איז געווען פון גרויס וויכטיגקייט. פראַנקרייך האָט געהאַט אינזלען אין די וועסט־אינדיעס; ענגלאַנד האָט דאָרט אויך געהאַט אינזלען. עס איז קיין צווייפעל ניט געווען ביי קיינעם, אַז ענגלאַנד וועט אטאַקירען

די פראנצויזישע אינזלען, און עס איז גלייך פון אנפאנג קלאר געווען, אז לויט'ן דערמאנטען ערשטען פונקט פון אפמאך, וועט אמעריקא מוזען באשיצען די פראנצויזישע אינזלען געגען ענג־לאנד. הייסט עס, אז אמעריקא וועט אריינגעצויגען ווערען אין א קריג מיט ענגלאנד.

דזשעפערסאן (ער איז נאך דעמאלט געווען אויסלענדישער מיניסטער) האט געהאלטען, אז דאס איז טאקע די פליכט פון אמעריקא, און אז זי מוז גיין פראנקרייך צו הילף. אבער וואשינג־טאן און די אנדערע מיניסטארען האבען געהאלטען, אז ניין. זיי האבען אויסגע'פשט'לט אזוי: דער אפמאך אין 1778 איז גע־שלאסען געווארען ניט מיט פראנקרייך, נאר מיט דער אלטער פראנצויזישער רעגירונג, מיט'ן קעניג. און אזוי ווי דער קעניג איז אראפגעזעצט געווארען, איז דער אפמאך ממילא בטל. זיי האבען אויך גע'טענה'ט, אז אמעריקא איז מחויב צו העלפען פראנקרייך בלויז אין א פארטיידיגונגס־קריג, ווען א שונא פאלט אויף איר אן דער ערשטער. אבער יענע מלחמה, האבען זיי גע־טענה'ט, איז ניט פון אזא סארט, דעריבער דארף אמעריקא ניט גיין פראנקרייך צו הילף.

דער קאבינעט האט באשלאסען, אז דער פרעזידענט זאל ארויסלאזען א פראקלאמאציע פון נייטראליטעט, און ערקלערען, אז אמעריקא שטייט אן א זייט און אז ביידע צדדים זיינען איר גלייכע פריינט. עס איז אבער אויך באשלאסען געווארען, אז אמעריקא זאל אויפנעמען דעם נייעם פראנצויזישען אמבאסאדאר, וואס די רעוואלוציאנערע רעגירונג האט אהער ארויסגעשיקט. דאס הייסט, אז אמעריקא זאל אנערקענען די פראנצויזישע רע־וואלוציאנערע רעגירונג.

נאכדעם ווי דער דאזיגער באשלוס איז אנגענומען געווארען, איז דער נייער פראנצויזישער אמבאסאדאר, „בירגער" זשענעי, אנגעקומען קיין אמעריקא, דורך טשארלסטאן, סאוט קאראליינא. ער איז געווען א יונגערמאן פון 28 יאר, פול מיט באגייסטערונג פאר דער רעוואלוציע און פול מיט ענטוזיאזם פאר דער אמערי־קאנישער רעפובליק. ער איז געקומען קיין אמעריקא מיט דעם

גטדאנק, אַז די רעגירונג וועט אים דאָ אויפנעמען ווי אַן אייגענעם, ווי אַ שליח פון אַ „בונד”־גענאָסע. ער איז געפאָרען אהער מיט פּלענער, ווי אַזוי אויסצונוצען די אַמעריקאַנישע מאַכט, די אַמעריקאַנישע הילף, אין דעם קאַמף געגען ענגלאַנד. עס איז ביי אים קיין ספק ניט געווען, אַז אַמעריקא וועט טאָן אַלעס צו העלפען פראַנקרייך, אַזוי ווי דער אַפּמאַך האָט זי פאַרפליכטעט.

אָבער גלייך ווי זשענעי איז אַראָפּ פון שיף אין טשאַרלסטאָן, האָט וואַשינגטאָן אַרויסגעלאָזען זיין פּראָקלאַמאַציע וועגען נייטראַליטעט. אין דער פּראָקלאַמאַציע איז געשטאַנען, אַז די בירגער פון לאַנד טאָרען ניט העלפען קיין איינעם פון די צוויי קריגערישע צדדים און אַז דער וואָס וועט יע העלפען איין צד אָדער דעם אַנדערען, וועט שטרענג באַשטראָפט ווערען.

זשענעי איז דערווייל אויפגענומען געוואָרען מיט גרויס פּאַראַד פון דער לאָקאַלער רעגירונג אין טשאַרלסטאָן. דער גאָווערנאָר פון סאַוט קאַראָליינא האָט פאַר אים געמאַכט אַ יום־טוב. ער איז געווען דער ערען־גאַסט ביי באַנקעטען און פאַרזאַמלונגען, וואו די פראַנצויזישע רעוואָלוציע איז הייס באַגריסט געוואָרען. זשענעי האָט זיך גלייך גענומען צו דער אַרבייט. ער האָט דאָ געקויפט שיפען, זיי באַוואָפענט אין טשאַרלסטאָנ׳ער האַפען, און זיי אַרויסגעשיקט צו פאַנגען ענגלישע האַנדעלס־שיפען און זיי ברענגען אין האַפען פון טשאַרלסטאָן. ער האָט דאָ אויך געקויפט אַמוניציע און אָפּגעשיקט קיין פראַנקרייך.

דעם גאַנצען פרילינג און זומער האָט דאָס לאַנד געקאָכט מיט זשענעי. ער האָט שוין איצט גאַנץ גוט געוואוסט די שטימונג פון וואַשינגטאָנ׳ס אַדמיניסטראַציע, ער האָט אָבער אויך געוואוסט, אַז די גרויסע מאַסען זיינען פאַר פראַנקרייך, און ער האָט באַשלאָסען אויסצונוצען די עפענטליכע מיינונג. ער האָט בכיון געמאַכט זיין רייזע פון טשאַרלסטאָן קיין פילאַדעלפיא (וואו די אַמעריקאַנישע רעגירונג איז דעמאָלט געזעסען) ניט מיט׳ן שיף, נאָר מיט דער יבשה. די רייזע איז פאַר אים געווען אַ טריאומף־צוג. אין יעדער שטאָדט און שטעדטעל איז ער אויפגענומען געוואָרען ווי אַ נאַציאָנאַלער העלד. מען האָט פאַר אים געמאַכט

באנקעטען, געצונדען גרויסע פייערען אין די גאסען, געהאלטען באגריסונגס־רעדעס. און ווען ער איז ענדליך אנגעקומען קיין פילאדעלפיא, זיינען טויזענטער מענשען איהם געגאנגען באגעגענען. די גלאקען אין די קלויסטערס האבען געקלונגען. א פראנצויזישע קריגס־שיף, וואס האט זיך געפונען אין פילאדעלפיער האפען, האט אויסגעשאסען א „סאלוט”.

קיין פילאדעלפיא איז ער געקומען פארצולעגען זיינע דאקו־מענטען, זיין באפאלמעכטיגונג, פאר פרעזידענט וואשינגטאן און קריגען די אפיציעלע אנערקענונג אלס דער נייער פראנצויזישער אמבאסאדאר. וואשינגטאן האט איהם אויפגענומען קאלט. ער איז געווען אומצופרידען מיט זשענעי׳ס האנדלונגען. ער האט אבער וועגען דעם פארלויפיג גארניט געזאגט. ער האט זשענעי׳ן בא־גריסט און איהם געגעבען זיין אפיציעלע אנערקענונג.

דערווייל האט די ענגלישע רעגירונג ארייננעשיקט א פראָ־טעסט־נאטע צו אמעריקא דערפאר, וואס זי ערלויבט פראנקרייך אויסצורימטען שיפען אין איהרע האפענס און צו קויפען דא אמו־ניציע. אין יוני האט וואשינגטאן ארויסגעגעבען א באפעל צו אלע גאווערנארס אין אלע שטאטען, זיי זאלען ניט ערלויבען די פראנ־צויזען ארויסצושיקען קיין באוואפענטע שיפען פון זייערע האפענס און אויך ניט ארייננצופירען קיין געפאנגענע שיפען. וואשינגטאנ׳ס באפעל האט געווירקט ווי בוימיל אויף פייער.

זשענעי האט פארגעשלאגען וואשינגטאנ׳ען, אז דער אלטער בונד צווישען אמעריקא און פראנקרייך זאל באנייט ווערען, ביידע לענדער זאלען „זיך פאראייניגען אין איין פאמיליע”. ער האט אויך פארלאנגט, אז אמעריקא זאל גלייך באצאלען פראנקרייך די צוויי־און־א־דריטעל מיליאן דאלאר, וואס זי איז איר שולדיג גע־בליבען פון דער רעוואלוציע. זשענעי האט פארשפראכען, אז ער וועט דאס געלט אויסגעבען אין אמעריקא גופא; אז ער וועט דא דערמיט קויפען אמוניציע פאר פראנקרייך. דעם פארלאנג האט וואשינגטאן צוריקגעוויזען. וועגען די חובות האט האמילטאן, דער פינאנץ־מיניסטער, ערקלערט זשענעי׳ן, אז, ערשטענס, האט אמע־ריקא איצט קיין געלט ניט, און צווייטענס, אפילו ווען זי וואלט

יאָ געהאַט, וואָלט זי איצט ניט געצאָלט, ווייל ענגלאַנד וואָלט עס שלעכט אויסגעטייטשט.

די רעפּובליקאַנישע מאַסען זיינען שרעקליך אויפגעבראַכט געוואָרען פאַר אַזעלכע האַנדלונגען מצד וואַשינגטאָן און האַמיל־טאָן. די רעפּובליקאַנישע צייטונגען האָבען וואַשינגטאָנ׳ען אַטאַ־קירט און געשימפּט. מאַסען־פאַרזאַמלונגען זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען, ביי וועלכע מען האָט געסטראַשעט די אַדמיניסטראַציע מיט געוואַלד. וויים־פּרעזידענט עדעמס האָט זיך אַזוי דערשראָקען, אַז ער האָט שטילערהייט אַריינגעפירט ביקסען צו זיך אין הויז.

די רעפּובליקאַנער האָבען גע׳טענה׳ט, אַז וואַשינגטאָן האָט אַליין, אָן דעם קאָנגרעס, ניט געהאַט קיין רעכט צו ערקלערען דאָס לאַנד נייטראַל. דזשיימס מעדיסאָן האָט אין אַ רייע פּאַמפּ־לעטען פאַרטיידיגט דעם רעפּובליקאַנישען שטאַנדפּונקט. ער האָט גע׳טענה׳ט, אַז די קאָנסטיטוציע זאָגט אויסדריקליך, אַז נאָר דער קאָנגרעס מעג ערקלערען קריג. ווייבאַלד דער קאָנגרעס איז די איינציגע רעגירונגס־קערפּערשאַפט, וואָס קען אַריינפירען דאָס לאַנד אין מלחמה, איז דער קאָנגרעס אויך די איינציגע קערפּער־שאַפט, וואָס קען באַשטימען, אַז דאָס לאַנד זאָל בלייבען נייטראַל אין אַ מלחמה. מעדיסאָן האָט אויך גע׳טענה׳ט, אַז וואַשינגטאָן האָט קיין רעכט ניט געהאַט אָפּצוברעכען די אַלטע אָפּמאַכען מיט פראַנקרייך.

אָבער די אַטאַקעס און פּראָטעסטען פון די רעפּובליקאַנער האָבען ניט געהאָלפען. דער באַפעל פון דעם פּרעזידענט איז אויס־געפאָלגט געוואָרען. די גאָווערנאָרס פון די שטאַטען האָבען ניט געלאָזען קיין פראַנצויזישע שיפען נעמען אין געפאַנגענשאַפט ענג־לישע שיפען לעבען די אַמעריקאַנער ברעגען. זיי האָבען ניט דער־לויבט די פראַנצויזישע שיפען זיך צו באַוואָפענען אין די אַמערי־קאַנער האַפענס. אַמעריקאַנישע בירגער, וואָס זיינען אַריינגע־טראָטען אין דער דינסט פון דער פראַנצויזישער פלאָטע, זיינען אַרעסטירט געוואָרען. זשענעי האָט אַ שטיק צייט איגנאָרירט וואַשינגטאָנ׳ס באַפעלען, און מיט דער הילף פון דער רעפּובלי־קאַנישער מאַסע און רעפּובליקאַנישע באַאַמטע איז אים געלונגען

ארויסצושמוגלען א סך שיפען און אמוניציע. די ערשטע צייט האט אים דזשעפערסאן שטילערהייט צוגעגעבען מוט, כאטש אלס קאבינעט מיניסטער איז זיין פליכט געווען אויסצופאלגען דעם פרעזידענט'ס באפעלען און דעם פרעזידענט'ס פאליטיק.

דער לעצטער אקט פון דער דראמע מיט זשענעי'ן איז ביז היינטיגען טאג איינגעהילט אין א געהיימניס. ער האט זיך אפ־געשפילט אין מאנאט אויגוסט. עס האט זיך דאן פלוצלינג פאנאנדערגעטראגען איבער'ן לאנד די נייס, אז זשענעי האט גע־סטראשעט וואשינגטאנ'ען, אז ער וועט אפעלירען געגען אים צום פאלק; אז ער וועט, הייסט עס, גיין איבער וואשינגטאנ'ס קאפ און זוכען צו ווירקען, אז דאס פאלק זאל צווינגען דעם פרעזידענט צו העלפען פראנקרייך.

דער קלאנג האט אויפגערודערט דאס לאנד. די געגנער פון פראנקרייך האבען גע'טענה'ט: וואס הייסט? עס קומט צופא־רען א פארשטייער פון א פרעמדער מלוכה, און וואגט צו סטרא־שען דעם פרעזידענט! דאס איז דאך א באליידיגונג פאר'ן גאנצען לאנד. דאס קען ניט געדולדעט ווערען פון א פאלק מיט זעלבסט־רעספעקט.

די פעדעראליסטען האבען פון דעם קלאנג געשלאגען קאפי־טאל. זיי האבען אויפגעהויבען א געוואלד אז זשענעי האט איבערגעטראטען אלע גרענעצען פון דיפלאמאטישער אנשטענדיג־קייט און אז ער מוז צוריקגערופען ווערען. אפילו רעפובליקא־נער האבען צוגעגעבען, אז זשענעי איז געגאנגען צו ווייט.

די פראגע וואס איז ביז היינטיגען טאג ניט געלייזט גע־ווארען איז די: פון וואנען האט זיך דער קלאנג גענומען? זשע־נעי האט געלייקענט שטיין און ביין. ער האט געפאדערט אן אונ־טערזוכונג. די ערשטע וואס האבען דעם קלאנג פארשפרייט זיי־נען געווען דזשאהן דזשעי און רופוס קינג, צוויי פון די אנגעזעענ־סטע בירגער פון ניו יארק. זיי האבען אבער צוגעגעבען, אז אליין האבען זיי דאס ניט געהערט, נאר אז זיי האבען עס געהערט פון האמילטאן און נאקס, די צוויי קאבינעט מיניסטארען. הא־מילטאן און נאקס האבען דאס אויך אליין ניט געהערט. זיי הא־

בען זיך פאררופען אויף אנדערע. גערעדט האָט מען, אז דער ערשטער וואָס האָט די נייעס פארשפרייט איז גאָר געווען טהאָמאס דזשעפערסאָן. געוויסע האנדלונגען מצד זשענעי האָבען דזשע־פערסאָנ'ען שטארק באליידיגט, און צווישען זיי איז שוין דע־מאָלט געווען א רוגז.

אָבער, ווי די מעשה זאָל ניט זיין, זשענעי'ס פּראָטעסטען און אַפּליקענונגען האָבען ניט געהאָלפען. וואשינגטאָן האָט פאר־לאנגט פון דער פראנצויזישער רעגירונג אז זשענעי זאָל צוריק־גערופען ווערען, און אן אנדער אַמבאסאדאָר זאָל געשיקט ווערען אויף זיין פּלאַץ. אייגענטליך איז וואשינגטאָנ'ס מיה געווען אן איבעריגע. אין פּאריז איז שוין דאמאָלס פאָרגעקומען אן אי־בערקערעניש. די זשיראָנדיסטישע פּארטיי, צו וועלכער זשענעי האָט געהערט, איז געפאלען, און די יאקאָבינער זיינען אריין אין מאכט. די נייע רעגירונג וואָלט סיי־ווי זשענעי'ן צוריקגערופען; פאר איר איז ער געווען גאָר א קאָנטער־רעוואָלוציאָנער.

זשענעי איז צוריקגערופען געוואָרען. אָבער ער איז ניט צוריקגעפאָרען קיין פראנקרייך. ער האָט געוואוסט, אז אויף אים וואַרט דאָרט די גילאָטינע. ארויסשיקען אים מיט געוואלד האָט אמעריקע ניט געוואָלט. איז ער געבליבען אין אמעריקא און האָט דאָ שפּעטער חתונה געהאט מיט דער טאָכטער פון רעפּובלי־קאנישען גאָווערנאָר פון ניו יאָרק, פריילין קאָרנעליא קלינטאָן. ער האָט דעם רעשט פון זיין לעבען פארבראכט רוהיג און צו־ריקגעצויגען, אין דער רייכער געזעלשאפט פון זיין פרוי'ס פא־מיליע.

קאפיטעל 15.

דער סכסוך מיט ענגלאנד — דזשעי'ס אָפּמאַך.

מיט דזשענעי'ס צוריקרופונג האָט זיך די פּאָליטישע לאַגע וויניג וואָס געענדערט. עס קען זיין, אז ווען עס וואָלט זיך גע־האנדעלט בלויז וועגען סענטימענטען, וועגען סימפּאַטיעס, וואָלט דער עולם מיד געווארען און וואָלט זיך אויפגעהערט צו קאָכען. אָבער הינטער די סימפּאַטיעס זיינען געווען שטארקע עקאָנאָמישע אינטערעסען, און זיי האָבען ניט געלאָזט די זאַך זאָל זיך איינ־שטילען.

די עקאָנאָמישע פראגען זיינען געווען פארבונדען ניט מיט פראנקרייך, נאָר מיט ענגלאנד.

ענגלאנד, גלייך ווי זי איז אריין אין מלחמה מיט פראַנקרייך, האָט פּאַרעפענטליכט א רייע באפעלען וואָס האָבען געטראָפען דעם אמעריקאנישען האנדעל און שיף־אינדוסטריע. זי האָט ער־קלערט, אז אמעריקאנישע שיפען, וואס פיהרען האנדעל מיט פראנ־צויזישע אינזלען אין די וועסט־אינדיס, וועלען פון ענגלאנד בא־טראכט ווערען אלס פיינדליכע שיפען און וועלען קאָנפיסקירט ווערען. א צווייטער באפעל איז געווען, אז אמעריקאנישע שיפען, וואָס פירען סחורה פאר פראַנצויזישע בירגער, וועלען געפאנגען און קאָנפיסקירט ווערען.

אויפ'ן גרונד פון אָט די באַפעלען האָט די ענגלישע פלאָטע גענומען געפאנגען הונדערטע אמעריקאנישע האנדעלס־שיפען, וואָס האָבען געפירט סחורה אין די פראַנצויזישע וועסט־אינדיס און צו די פראַנצויזישע ברעגען אין איירָאָפּא. אמעריקאנישע סחורה איז קאָנפיסקירט געווארען אין ווערט פון הונדערטער

טויזענטער דאָלאַר. די מאַטראָזען אויף די געפאַנגענע אמערי־קאַנישע שיפען, און אפילו די פּאַסאַזשירען, זיינען גרויזאַם באַ־האַנדעלט געוואָרען. אַט איז איין פאַל פון א סך אַזעלכע: אין פעברואר, 1794, האָט אַן ענגלישע פלאָטע באַמבאַרדירט א פראַנ־צויזישען האַפען אויף׳ן מאַרטיניק אינזעל און איהם איינגענו־מען. אין האַפען האָבען זיך געפונען אמעריקאַנישע האַנדעלס־שיפען. די ענגלענדער זיינען אַרויף אויף די שיפען, האָבען אַרונ־טערגעריסען די אמעריקאַנישע פאָנען און אַריבערגעשלעפּט די מאַטראָזען אויף זייערער א געפענגניש־שיף. 250 פון די אמע־ריקאַנישע מאַטראָזען זיינען דריי טעג צייט געהאַלטען געוואָרען געפאַנגען. ווען מען האָט זיי ענדליך אַרויסגעלאָזט פריי, איז גע־ווען א שרעק אויף זיי צו קוקען: זייערע צינגער זיינען געווען געשוואָלען פון דורשט, זייערע קערפּער פאַר׳חלש׳ט פון הונגער. די אמעריקאַנישע שיפען גופא האָבען די ענגלענדער א טייל פון זיי געזונקען, און א טייל האָבען זיי איבערגעלאָזט צום שיקזאַל פון די כוואַליעס.

ענגלאַנד האָט זיך דעמאָלט שטאַרק גענויטיגט אין מאַטראָזען. עס זיינען געווען זייער ווייניג פרייווילוגע וואָס האָבען געוואָלט גיין דינען אויף ענגלישע קריגס־שיפען, ווייל די באַהאַנדלונג איז דאָרט געווען זייער א שלעכטע. און די וואָס מען פלעגט צווינגען מיט געוואַלד צו ווערען מאַטראָזען, ווי, צום ביישפּיל, פאַרברעכער, פלעגען ביי דער ערשטער געלעגענהייט אַנטלויפען. דאָס עסען אויף די ענגלישע קריגס־שיפען איז געווען שלעכט, עס פלעגען בושעווען קראַנקהייטען, די דיסציפּלין איז געווען א ברוטאַלע. דעריבער האָט ענגלאַנד אָנגעווענדט פאָלגענדען מיטעל צו קריגען מאַטראָזען: אירע קריגס־שיפען פלעגען אָפּשטעלען פרעמדע האַנדעלס־שיפען אין מיטען ים, דורכזוכען די מאַטראָזען און אַראָפּ־נעמען יעדען אויף וועמען מען האָט געקענט מאַכען א בלבול אז ער האָט אמאָל געדינט אין דער ענגלישער פלאָטע און האָט דעזער־טירט. אם לייכטסטען איז עס געווען פאַר זיי צו מאַכען אַזעלכע בלבולים אויף אמעריקאַנישע מאַטראָזען. די אמעריקאַנער האָבען דאָך אַלע גערעדט ענגליש, און א סך פון זיי זיינען טאַקע געווען

ענגלענדער, וואס האבען אויסגעוואנדערט קיין אמעריקע. אט דער געיעג אויף אמעריקאנישע מאטראזען איז אייגענטליך אנגעגאנגען א לאנגע צייט, אבער ווען די מלחמה מיט פראנקרייך האט אויס־געבראכען, האט זיך ער שטארקט פארשארפט.

ענגלאנד׳ס האנדלונג האט ארויפגעווארפען א שרעק אויף די אמעריקאנער שיף־אייגענטימער און סוחרים. דער עקספארט און אימפארט איז פאראליזירט געווארען. אין די האפען־שטעדט איז געווארען א חורבן. ארבייטער זיינען ארומגעגאנגען ליידיג. מאט־ראזען האבען מורא געהאט ארויסצופאהרען אויפ׳ן ים. סוחרים און שיף־אייגענטימער האבען ניט געוואגט צו ריזיקירען מיט זייער אייגענטום. אין די שטעט זיינען פארגעקומען דעמאנסטראציעס. די מאסען האבען געפאדערט אז די רעגירונג זאל עפעס טאן. מען האט גענומעןריידען וועגען ערקלערען קריג געגען ענגלאנד.

די רעפובליקאנער האבען אויסגענוצט די שטימונג צו אטא־קירען וואשינגטאנ׳ס אדמיניסטראציע. וואשינגטאן האט גע־שיקט פראטעסט־נאטעס צו ענגלאנד, אבער זיי האבען וויניג־וואס געהאלפען. די רעפובליקאנער האבען אריינגעטראגען רעזאלוציעס אין קאנגרעס, פאדערענדיג אז די רעגירונג זאל באהאנדלען די ענגלישע שיפען, אזוי ווי ענגלאנד באהאנדעלט די אמעריקאנישע שיפען. די רעזאלוציעס זיינען דורכגעגאנגען אין דער „האוז אוו רעפרעזענטאטיווס“, וואו די רעפובליקאנער זיינען געווען שטארק, זיי זיינען אבער נידערגעשטימט געווארען אין סענאט. וואשינגטאן האט געפרובט אנשרעקען ענגלאנד דערמיט, וואס ער האט פאר־באטען אירע שיפען אריינצופארען אדער ארויסצופארען פון די היגע האפענס. ער האט אבער באלד געמוזט צוריקרופען דעם פארבאט, ווייל דער אמעריקאנישער האנדעל האט דערפון שטארק געליטען. די רעפובליקאנער אין קאנגרעס, אין דער פרעסע און צווישען פאלק האבען פארטגעזעצט זייער אגיטאציע געגען ענג־לאנד. די לאגע איז געווארען זייער ערנסט. וואשינגטאן האט איינגעזען, אז דאס לאנד ווערט דורך דער רעפובליקאנישער אגיטאציע געשטויסען אלץ נעענטער און נעענטער צו קריג מיט ענגלאנד. דערצו האט ער בשום אופן ניט געוואלט דערלאזען.

האָט ער באַשלאָסען צו שיקען א פאָרשטייער קיין ענגלאַנד אויס־צואַרבייטען א פרידענס־אָפּמאַך, און שיקען אזא מענשען, אויף וועמען ער האָט זיך געקענט פאַרלאָזען אז ער וועט מיט ענגלאַנד ניט זיין צו־שטרענג אָדער צו־איינגעשפּאַרט. פון אָנפאַנג האָט ער געוואָלט מאַכען האַמילטאָנ׳ען פאַר׳ן שליח. עס האָבען זיך אָבער אויפגעהויבען גרויסע פּראָטעסטען געגען דעם. האַמילטאָן איז אין לאַנד באַטראַכט געוואָרען אלס א לאַקיי פון ענגלאַנד. וואַשינגטאָן האָט איינגעזען אז עס איז ניט פּראַקטיש צו גיין געגען דער עפענטליכער מיינונג, און ער האָט באַשטימט אלס שליח דעם ריכטער פון סופרים־קאָורט, דזשאָן דזשעי.

אין מיטען מאָנאַט מאַי, 1794, איז דזשעי אָפּגעפאָרען קיין ענגלאַנד. אין יוני איז ער אָנגעקומען אין לאָנדאָן. ער איז דאָ זייער שיין אויפגענומען געוואָרען פון דער רעגירונג. פיר מאָנאַטען האָבען געדויערט די פאַרהאַנדלונגען. אין נאָוועמבער איז דער אָפּמאַך אונטערגעשריבען געוואָרען. אין אַמעריקע זיינען די דאָקו־מענטען געבראַכט געוואָרען ערשט אין מאָנאַט מערץ, 1795. דער פּרעזידענט האָט גלייך פאַררופען א ספּעציעלע זיצונג פון סענאַט צו פאַרהאַנדלען דעם אָפּמאַך.

די האַנדעלס־סכסוכים וואָס די מלחמה אין אייראָפּע האָט געשאַפען זיינען ניט געווען די איינציגע וואָס דזשעי האָט גע־דאַרפט שליכטען. זיין אויפגאַבע איז אויך געווען צו פאַרהאַנדלען וועגען א סך אַנדערע קריוודעס צווישען אַמעריקא און ענגלאַנד. מאַנכע פון די קריוודעס האָבען זיך נאָך געצויגען פון דער רעוואָ־לוציע אָן. געוויסע טיילען פון לאַנד זיינען געווען מער פאַראינ־טערעסירט אין אָט די פראַגען, אין די תביעות וואָס ענגלאַנד און אַמעריקע האָבען געהאַט איינע צו דער אַנדערער אלס רעזולטאַט פון דער רעוואָלוציע, איידער אין די פּראָבלעמען וואָס זיינען געבוירען געוואָרען אין די יאָרען 1793 און 1794.

אָט זיינען די קריוודעס פון ביידע צדדים — אי די אַלטע, אי די נייע :

ערשטענס, ענגלאַנד האָט נאָך געהאַלטען די פּאָסטענס אין דער וועסט. לויט׳ן פרידענס־אָפּמאַך פון 1783, האָט זי די

פאסטענס געדארפט אפליידיגען, ווייל די טעריטאריע האט געהערט צו די פאראייניגטע שטאטען. ענגלאנד האט דאס אבער ניט געטאן. אויסער דעם פאליטישען אומרעכט וואס ענגלאנד איז דערמיט באגאנגען געגען אמעריקע, האט עס אויך געבראכט אמעריקע עקאנאמישען שאדען. עס האבען דערפון געליטען די קאלאניסטען אין דער וועסט. די דארטיגע אינדיאנישע שבטים האבען געפילט א שטיצע אין די ענגלענדער, און האבען געמאכט אפטע אנפאלען אויף די אמעריקאנישע גרענעץ־קאלאניעס. עס האבען דערפון אויך געליטען די רייכע לאנד־קאמפאניעס. די ספעקולאנטען וואס האבען געהאנדעלט מיט לאנד אין יענער געגענד. זיי האבען זייער מסחר ניט געקענט אנפירען פריי, כל זמן עס האט דארט געהערשט די ענגלישע מאכט. עס האבען אויך געליטען די פעלץ־סוחרים און די שיף־קאמפאניעס פון דער איסט. ענגלאנד האט אויסגענוצט איר מאכט צו ווירקען אויף די אינדיאנער זיי זאלען פארקויפען די פוטערווארג צו ענגלישע סוחרים, און די פלעגען די סחורה שיקען קיין איירארפע דורך די ענגלישע האפענס אין קאנאדע. אויף אזא אופן זיינען אין את דער פראגע פון די פאסטענס געווען פאר־אינטערעסירט אי די ארימע קאלאניסטען אין דער וועסט, אי די רייכע לאנד־ספעקולאנטען, אי די סוחרים, אי די שיף־קאמפאניעס פון דער איסט.

צווייטענס, די ענגלענדער האבען געמאנט ביי די אמעריקאנער עטליכע מיליאן דאלאר וואס די היגע סוחרים און פארמערס זיינען שולדיג געבליבען ענגלישע סוחרים נאך פון פאר דער רעוואלוציע. לויט דעם פרידענס־אפמאך, האט קיין געזעצליכע שטערונג ניט געטארט געמאכט ווערען אויפצומאנען דאס געלט אין די אמע־ריקאנישע געריכטען. איבער צען יאר זיינען פארביי זינט דער אפמאך איז אונטערגעשריבען געווארען, אבער אויפצומאנען די חובות איז פאר די ענגלישע סוחרים כמעט אוממעגליך געווען. די היגע געריכטען האבען אויסגעקלערט אלערליי תירוצים, געמאכט אלערליי דריידלאך אין דעם געזעץ כדי צו באשיצען די היגע בעל־חובות. אין די שטאטען פון דער איסט איז נאך געווען צו דער־ליידען. די דארטיגע בעל־חובות זיינען געווען כמעט אלע סוחרים,

און זיי האָבען געמוזט קומען צו אן אויסגלייך מיט די קרעדיטאָרען אין ענגלאנד פשוט צוליב געשעפט. אלס סוחרים האָבען זיי זיך גענויטיגט אין נייעם קרעדיט אין ענגלאנד, האָבען זיי געמוזט פריער שליכטען די אלטע חובות. אָבער אנדערש איז עס געווען מיט די בעל־חובות אין דער סאַוט. דאָרטען זיינען עס געווען כמעט דורכאויס פאַרמערס. פאר דער רעוואָלוציע פלעגען די פאַרמערס אימפּאָרטירען פאַבריצירטע סחורות פון ענגלאנד. אויך פלעגען זיי זייערע פּראָדוקטען פארקויפען צו ענגלישע סוחרים און פלעגען נעמען ביי די קויפער געלט אין פאָראויס. איצט אָבער האָבען זיי געהאט א מארק פאר זייערע פּראָדוקטען אין אמעריקע גופא און זיי האָבען אויך זייערע באַדערפנישען געקענט דאָ קויפען. צו וואָס, אלזאָ, צאָלען אלטע חובות? האָבען זיי טאַקע ניט געצאָלט. די הויפּט זינדערין אין דעם פּרט איז געווען ווירדזשיניא. אירע פאַרמערס זיינען שולדיג געבליבען צו די ענגלישע סוחרים כמעט אזוי פיל געלט, ווי אלע איבעריגע שטאַטען צוזאַמענגענומען*).

דריטענס, די אַמעריקאַנער האָבען געמאָנט ביי ענגלאַנד עטליכע טויזענט נעגער־שקלאַפען, וואָס די ענגלישע גענעראַלען האָבען פארנומען פון דאַנען בשעת זיי האָבען אפּגעליידיגט די שטאַטען פון דער סאַוט נאָך דער רעוואָלוציע. אין דעם פריערדיגען אָפּמאַך איז געשטאַנען אויסדריקליך, אז די ענגלישע סאָלדאַטען טאָרען פון דאנען ניט ארויספירען קיין נעגערס. זיי האָבען אָבער

---

*) ווירדזשיניא פלעגט ארויסשיקען איהר טאַבאַק קיין ענגלאנד און עס האָט זיך אַנטוויקעלט אזא סיסטעם: דער ענגלישער סוחר פלעגט געבען דעם אמעריקאנישען פארמער געלט פאָראויס, ווען דער טאַבאַק איז נאָך געווען אויפ'ן פעלד. דער סוחר פלעגט בכיון מאַכען דעם אַוואַנס וואָס גרעסער. ער איז, הייסט עס, געווען זייער ליבעראַל. יוען דער פאַרמער פלעגט אַראָפּנעמען דעם טאַבאַק פון פעלד, און אַריבערשיקען די סחורה צו זיין ענגלישען קויפער, פלעגט שטענדיג אויסקומען, אַז דער פאַרמער איז נאָך אלץ שולדיג געבליבען געלט. באַצאָלען דעם באלאנס מיט מזומן האָט דער אמעריקאנער פארמער ניט געקענט, ווארים דאָס געלט פלעגט שוין זיין פארטאָן. אויף אַזאַ אופן פלעגט דער חוב בלייבען שטיין אויף די ביכער, אויף איבער־א־יאָר, ביז דעם נייעם טאַבאַק־

ניט אפגעהיט דעם פונקט. די אייגענטימער פון די נעגער האבען געפאדערט, אז די ענגלישע רעגירונג זאל זיי ענטוועדער די נעגער אפשיקען צוריק, אדער באצאלען די געלט וואס די נעגער זיינען ווערט געווען. אין דעם פונקט זיינען געווען פאראינטערעסירט בלויז די שטאטען פון דער סאוט. די נארט האט זיך וועגען דעם יויינינג־וואס געקימערט.

פערטענס, די סוחרים פון די נארט שטאטען האבען געפאדערט, אז ענגלאנד זאל זיי ניט שטערען צו פירען סחורה פון די פראנצויזישע וועסט־אינדיס קיין פראנקרייך. זיי האבען אויך געפאדערט, אז ענגלאנד זאל עפענען די האפענס אין אירע וועסט־אינדיס אינזלען פאר׳ן אמעריקאנישען האנדעל.

פינפטענס, די שיף־אייגענטימער האבען געפאדערט, אז ענגלאנד זאל אויפהערען צו פארכאפען זייערע שיפען און אראפ־צונעמען פון זיי די מאטראזען. די שיף־אייגענטימער זיינען אויך כמעט אלע געווען פון די נארט שטאטען.

אין דעם אפמאך וואס דזשאן דזשעי האט צוריקגעבראכט פון ענגלאנד זיינען א פאר פון אט די וויכטיגע פונקטען אפילו ניט דערמאנט געווארען: עס איז אין אים ניט געווען קיין איין ווארט וועגען די נעגער־שקלאפען און קיין איין ווארט וועגען אראפנעמען מאטראזען פון די שיפען. וועגען די איבעריגע פונקטען האט אויך אמעריקע ניט געקראגען קיין באפרידיגונג.

אט זיינען די וויכטיגסטע פונקטען פון דזשעי׳ס אפמאך:

סעזאן. דורכ׳ן יאר איז דער הוב ניט קלענער געווארען, נאר פאר־קערט, נאך פארגרעסערט געווארען, ווייל דער ענגלישער סוחר האט אין משך פון יאר געמאכט נייע אוואנסען. די דאזיגע סיסטעם איז אנגע־געגאנגען צענדליגער יארען נאכאנאנד. א סך פארמער זיינען געווען פשוט פאר׳משכנ׳ט צו זייערע ענגלישע קרעדיטארס. די חובות זיינען אריבער פון עלטערען צו קינדער, פון איין דור צום צווייטען. אט די אנגעזא־מעלטע חובות זיינען געווען איינע פון די באהאלטענע אורזאכען פון דער רעוואלוציע. די פארמער פון ווירדזשיניא האבען געהאפט, אז די רעוואלוציע וועט זיי געבען די געלעגענהייט זיך צו באפרייען פון דעם שווערען יאך.

ערשטענס, די ענגלענדער זאָלען אָפּלייזיגען די פּאָסטענס אין דער וועסט פאר יולי, 1796.

צווייטענס, עס זאָל געשאַפען ווערען א פאראייניגטע קאָמיסיע פון ביידע לענדער, וועלכע זאָל באשטימען וויפיל געלט עס קומט די ענגלישע סוחרים, און אויב די היגע בעל־חובות וועלען דאָס געלט ניט באצאָלען, זאָל די אמעריקאנישע רעגירונג איבערנעמען די חובות אויף זיך.

דריטענס, א פאראייניגטע קאָמיסיע זאָל אויך באשטימען וויפיל די אמעריקאנער סוחרים און שיף־אייגענטימער האָבען געליטען היזק פון דעם, וואָס ענגלאנד האָט פארכאַפּט שיפען מיט סחורה אויף אַן אומגעזעצליכען אופן, און די ענגלישע רעגירונג זאָל די סומע אומקערען.

פערטענס, ענגלאנד זאָל מעגען אימפאָרטירען און עקספּאָר־טירען סחורה דורך די אמעריקאנישע האפענס. די אמעריקאנישע האפענס, הייסט עס, זאָלען זיין פריי פאר אַלע ענגלישע שיפען.

פינפטענס, אמעריקע אבער זאָל אין די ענגלישע וועסט־אינדיס מעגען שיקען בלויז קליינע שיפען, — שיפען פון ווייניגער ווי 70 טאָן.

זעקסטענס, אמעריקע זאָל ניט טאָרען פירען קיין אייראָפּע ניט קיין צוקער, ניט קיין קאַווע און ניט קיין באַוועל. (דער דאָזי־גער פונקט איז געווען געצילט געגען פראנקרייך. פראנקרייך האָט זיך אין אָט די פּראָדוקטען זעהר שטארק גענויטיגט).

דער אָפּמאַך איז געווען כמעט איינגאנצען צו גונסטען פון ענגלאנד. ווען די פונקטען זיינען פארעפענטליכט געוואָרען, האָט אין לאַנד אויסגעבראָכען א שטורם פון פּראָטעסטען. דער קאַמף געגען דעם אָפּמאַך האָבען געפירט די רעפּובליקאנער. דזשעי איז פארדאמט געוואָרען אלס א מאָנארכיסט, אלס אן אריסטאָקראַט, אלס א פאררעטער. גרויסע פארזאַמלונגען זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין פילע שטעט און שטעטלאך, ביי וועלכע די רעדנער האָבען ערקלערט, אז דזשעי האָט פארקויפט אמעריקע צו ענגלאנד. דזשעי'ס בילד איז פארברענט געוואָרען אין די גאסען. קאָפּיעס

פון דעם אָפּמאך זיינען פארברענט געווארען אין פילאדעלפיע, אין די גאסען, וואו עס האָבען געוואוינט דער ענגלישע אמבאסאדאָר און קאנסול.

דעם גאנצען מאָנאט וואָס די דעבאטען איבער דעם אָפּמאך זיינען אָנגעגאנגען אין סענאט איז צו וואשינגטאָנ׳ען אָנגעקומען

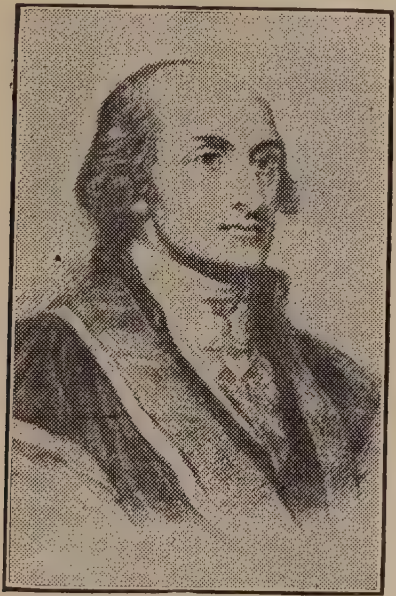

דזשאן דזשעי

א שטראָם מיט רעזאָלוציעס פון יעדער גרויסער שטאָט און פון א מאסע קליינע שטעטלאך, מיט דער פאָדערונג אז ער זאָל דעם אָפּ־מאך צוריקווייזען.

אָבער דער סענאט האָט אים גוטגעהייסען און וואשינגטאָן האָט אים אונטערגעשריבען. בלויז דער לעצטער פונקט, וועלכער האָט פאַרבאָטען דעם ארייַנפיר פון צוקער, קאַווע און קאטאן קיין

איראפּע, איז אויסגעשטראָכען געוואָרען. די קאטאן אינדוסטריע האָט זיך שוין דאן גענומען שטארק אנטוויקלען, און דער דאָזיגער פּונקט וואָלט זי פּאראליזירט.

פאַרוואָס האָט דער סענאַאט אזוי געהאנדעלט? פּאַרוואָס זיינען וואשינגטאָן און די פעדעראליסטען געווען פאר דעם אָפּ־מאך?

דער שטארקסטער פארטיידיגער פון דעם אָפּמאך איז געווען אלעקסאנדער האמילטאָן. אין א סעריע ארטיקלען, געשריבען אונטער דעם פארשטעלטען נאָמען „קאמילוס", האָט האמילטאָן אָנגעגעבען די אלע ארגומענטען פאַרוואָס דער אָפּמאך מוז אָנגע־נומען ווערען, טראָץ אלע זיינע פעלערען. די ארטיקלען האָבען געמאכט א שטארקען איינדרוק אויף די רייכע קלאסען.

האמילטאָן'ס הויפּט־טענה איז געווען, אז פאר אמעריקא לוינט זיך נאָכצוגעבען ענגלאנד'ס פאָדערונגען, אפילו די אומ־גערעכטע, אפילו די שעדליכע, אבי נאָר צו בלייבען פריינד מיט ענגלאנד. דער הויפּט־האנדעל פון אמעריקא איז דעמאָלט געווען מיט ענגלאנד. ביי די ענגלישע סוחרים האָבען אמעריקאנער הענדלער געקענט קויפען סחורה אויף קרעדיט. ענגלאנד האָט געהאט די סחורה, אין וועלכע אמעריקע האָט זיך אם שטארקסטען גענויטיגט. און ענגלאנד האָט געהאט דעם קאפּיטאל כדי צו קענען פארקויפען די סחורה אויף באָרג. פראנקרייך און די אנדערע לענדער אין איראפּע האָבען אין די דאָזיגע צוויי הינ־זיכטען ניט געקענט פארנעמען ענגלאנד'ס פּלאַץ. ענגלאנד איז אויך געווען א וויכטיגער מארק פאר די אמעריקאנישע פּראָ־דוקטען.

האמילטאָן האָט ווייטער גע'טענה'עט, אז אויב דער אָפּמאך וועט צוריקגעוויזען ווערען, וועט עס פירען דערצו, אז דער האנדעל מיט ענגלאנד זאָל אָפּגעשטעלט ווערען, און דער הויפּט קוואל פון שטייערען (די טאריף־געלט) וועט אויסגעטריקענט ווערען. די רעגירונג וועט ניט האָבען מיט וואָס צו צאָלען די פּראָצענטען אויף די חובות וואָס זי האָט איבערגענומען. אלע די, וואָס האלטען

ווערט־פאפירען פון דער רעגירונג וועלען האבען גרויסע פאר־לוסטען. די פאפירען וועלען פאלען אין ווערט.

און, דריטענס, האט האמילטאן גע'טענה'עט, אויב דער אפמאך וועט צוריקגעוויזען ווערען, איז דא א גרויסע געפאר אז אמעריקע וועט אריינגעצויגען ווערען אין א מלחמה מיט ענגלאנד. א מלחמה איצטער, ווען דאס לאנד איז פול מיט פראנצויזישע פאטריאטען, וועט פירען צו א רעוואלוציע אין לאנד גופא. עס וועט דא געשען דאסזעלבע וואס אין פראנקרייך: די מאסען וועלען באפאלען די רייכע און וועלען ביי זיי אוועקנעמען אלץ וואס זיי פארמאגען.

האמילטאנ'ס ארגומענטען זיינען געצילט געווארען אריבער־צוגעווינען די רייכע, די סוחרים, די באזיצער פון ווערט־פאפירען, די לאנד־ספעקולאנטען. ער האט געזוכט זיי צו איבערצייגען, אז כאטש ענגלאנד האט זייערע פאדערונגען ניט נאכגעגעבען, לוינט זיך דאך פאר זיי בעסער דער אפמאך זאל אונטערגעשריבען ווערען. און זיינע ארגומענטען האבען געווירקט. די רייכע געשעפטסלייט פון דער נארט זיינען ביסלאכווייז ארויסגעקומען אפען פאר דעם אפמאך. זייער שטעלונג האט מיטגעבראכט, אז דער סענאט און פרעזידענט וואשינגטאן זאלען דעם אפמאך גוט־הייסען.

די סאוט איז געווען געגען דעם אפמאך. די צוויי פונקטען וואס האבען די סאוט אינטערעסירט אם מייסטען — די חובות און די שקלאפען — זיינען ביידע אנטשידען געווען געגען איר. דער אפמאך האט וועגען די שקלאפען קיין ווארט ניט דערמאנט, און וועגען די חובות האט דער אפמאך געזאגט, אז זיי מוזען צאלען.

דער „דזשעי אפמאך" האט פיל אפגעשוואכט די פעדעראליס־טישע פארטיי און פיל געשטארקט די רעפובליקאנישע פארטיי. די גאנצע סאוט איז איצט געווארען שטארק רעפובליקאניש. און אפילו אין דער נארט, אפילו צווישען די סוחרים און שיף־אייגענ־טימער, זיינען איצט געווען א סך וואס האבען מיט האמילטאנ'ען ניט געשטימט. דער אפמאך האט באשרענקט אמעריקע'ס האנדעל מיט אייראפע. ער האט איבערגעלאזט די אמעריקאנער מאטראזען

אויף הפקר. א סך סותרים און שיף־אייגענטימער האָבען דאָס „ניט געקאָנט אראָפּשלינגען". טייל פון זיי האָבען אפילו גע'טענה'ט, אז עס איז בעסער צו גיין אין קריג און ריזיקירען אלץ צו פאַר־לירען, איידער צו ערלויבען אזא ענגלאנד זאָל אזוי העזה'דיג באַ־לעבאטעווען איבער די ים'ען.

דער „דזשעי אַפּמאַך" איז אויך געווען דער שטאַרקסטער קלאַפּ פאר'ן פּרעסטיזש פון וואשינגטאָנ'ס אדמיניסטראַציע און פון וואשינגטאָנ'ען אליין. פּראָפעסאָר ביערד שרייבט: „נאָך דעם שטורם איבער דעם אַפּמאַך, האָט מען וועגען וואשינגטאָנ'ען גענומען ריידען, אז ער איז א ווערקצייג אין די הענט פון דער פעדעראַליסטישער פּאַרטיי, וואָס פּאַראַדירט אונטער דער מאַסקע פון פּאַטריאָטיזם".

א קורצע צייט נאָכדעם ווי דער אַפּמאַך איז אונטערגעשריבען געוואָרען, האָט וואשינגטאָן פאַרעפענטליכט זיין באַשלוס ניט צו לויפען פאר א דריטען טערמין אלס פּרעזידענט. צוזאמען מיט דעם באַשלוס האָט ער אין דער פּרעסע אָפּגעדרוקט זיין אָפּשייד־רעדע („פערוועלל אדרעס"), וועלכע איז ביז היינטיגען טאָג פאַר־רעכענט אלס א מין הייליגע צואה. אין דער רעדע צייגט ער אָן אויף די דריי געפאַרען פון וועלכע דאָס פאָלק מוז זיך היטען: 1) איין טייל פון לאַנד טאָר ניט קוקען מיט קנאה אָדער שנאה אויף א צווייטען טייל פון לאַנד; 2) מען טאָר ניט דערלאָזען אז דאָ זאָל זיך אַנטוויקלען א גייסט פון פּאַרטיי קאַמף; 3) דאָס לאַנד מוז זיך היטען ניט אריינגעפּלאָנטערט צו ווערען אין אייראָפּעי־אישער פּאָליטיק.

אויף דעם „אדרעס" האָבען די רעפּובליקאנער געענטפערט מיט א מבול פון אטאַקעס און זלזולים. וואשינגטאָנ'ס באַשלוס מער ניט צו לויפען פאר פּרעזידענט איז אויך באַנוצט געוואָרען אלס א פּונקט פון אָנגריף. די רעפּובליקאנישע פּרעסע האָט ערקלערט, אז ער וויל ניט לויפען, ווייל ער ווייס אז ער וועט דורכפאַלען. וואשינגטאָן איז פאַרגליכען געוואָרען צו די טיראַנישע מאָנאַר־כען, וואָס דאָס ענגלישע פאָלק האָט אראָפּגעזעצט פון זייערע טראָנען. ער איז פאַרדאַמט געוואָרען אלס א שונא פון די

מאסען, אַלס אַ ווערקצייג פון די רייכע. די ביטערסטע אטאַקע האָט אויף איהם געמאַכט טהאָמאַס פּעין, וועלכער איז דעמאָלט געווען אין פראַנקרייך. פּעין האָט איהם אָנגערופען „היפּאָקריט", „פאַררעטער", „פעלשער". ער האָט באַשולדיגט וואַשינגטאָנ'ען, אַז נאָכדעם ווי ער איז געוואָרען פּרעזידענט, האָט ער פאַרראַטען זיינע פריינד און האָט אַנטוויקעלט אין זיך אַ געפערליכען אַפּעטיט פאַר חניפה, „און האָט זיך ווי אַ משוגע'נער גענומען יאָגען נאָך כבוד".*)

אין דעם וואַל־קאַמף פאַר פּרעזידענט, אין יאָהר 1796, האָט די פעדעראַליסטישע פּאַרטיי ארויסגעשטעלט אַלס איהר קאַנדידאַט פאַר פּרעזידענט דזשאָן עדעמס. די רעפּובליקאַנישע פּאַרטיי האָט ארויסגעשטעלט טהאָמאַס דזשעפערסאָן. די סיסטעם פון די וואַלען איז נאָך געווען די אַלטע. דאָס פאָלק האָט געוויילט עלעקטאָרס, און די עלעקטאָרס האָבען יעדערער געשטימט פאַר צוויי קאַנדידאַטען. דער קאַנדידאַט וואָס האָט באַקומען די גרעסטע צאָל עלעקטאָרישע שטימען איז געוואָרען פּרעזידענט, און דער וואָס האָט באַקומען די נעקסטע גרעסטע צאָל, איז געוואָרען וויים־פּרעזידענט. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז עדעמס האָט געקראָגען 71 עלעקטאָרישע שטימען און דזשעפערסאָן 68. עדעמס האָט זיך געפילט געקרענקט וואָס זיין מאַיאָריטעט איז געווען אַזאַ קליינע. די רעפּובליקאַנער האָבען איהם די אַלע פיר יאָהר וואָס ער איז געווען פּרעזידענט געהאַלטען אין איין אויפוואַרפען, אַז ער איז „דער פּרעזידענט מיט דריי שטימען".

---

*) טהאָמאַס פּעין איז געווען אין פראַנקרייך ווען די רעוואָלוציע האָט דאָרט אויסגעבראָכען און ער האָט זיך אין איהר באַטייליגט. שפּעטער, ווען ראָבעספּיער איז ארויין אין מאַכט, איז פּעין ארעסטירט געוואָרען. ער האָט אַפּעלירט צו וואַשינגטאָנ'ען, אָבער וואַשינגטאָן האָט זיך ניט געמיט פון זיינטוועגען. נאָכ'ן טעראָר איז פּעין באַפרייט געוואָרען, און וואַשינגטאָנ'ס פריינד זיינען מיט דער מיינונג, אַז פּעינ'ס אַטאַקעס זיינען געקומען פון דעם כעס וואָס ער האָט געטראָגען אויף וואַשינגטאָנ'ען פון יענער צייט. ווען דזשעפערסאָן איז געוואָרען פּרעזידענט, האָט ער געשיקט אַ קריגס־שיף צו ברענגען פּעינ'ען אַהער פון פראַנקרייך.

דעם 4טען מערץ, 1797, דעם טאָג ווען וואשינגטאָן איז ארונטער פון פּרעזידענטען־שטול, האָט די רעפּובליקאנישע צייטונג אין פילאדעלפיע, „די אָראָרא”, געשריבען דאָס פאָלגענדע: „אויב עס איז ווען געווען א צייט פון פרייד, איז עס דער איצטיגער מאָמענט. יעדעס הארץ וואָס שלאָגט פאר פרייהייט און מיט א וואונש פאר’ן גליק פון פאָלק, מוז איצט פול זיין מיט שמחה, ווייל פון איצט אָן וועט וואשינגטאָנ’ס נאָמען מער ניט כשר’ן קיין פּאָליטישע פארברעכענס און מער ניט געזעצליך מאכען קיין קאָרופּציע”.

קאפיטעל 16.

דזשאן עדעמס.

דזשאהן עדעמס איז געווען פון נאטור א קאבינעט מענש, ניט קיין פראקטישער טוער. פאר פּאָליטיק האָט ער זיך אודאי ניט געפּאסט. ער האָט פיינט געהאט צו קהל'ן זיך, צו „מאכען זיך פריינט". ער האָט נישט געהאט קיין פייאיגקייט שום צו בויען „פּארטיי־מאשינען". ער איז געווען א צוריקגעצויגענער, אַן עקשן, א מענש מיט פעסטע מיינונגען. ער האָט א סך געלייענט, געלערענט און געדענקט. אלס דענקער איבער פּאָליטישע און עקאָנאָמישע פראגען, ווערט ער באטראכט צווישען די וויכטיגסטע פון זיין צייט אין די פאראייניגטע שטאטען.

נאָך אין 1786 האָט עדעמס אָנגעשריבען א גרויס ווערק איבער רעגירונג און עקאָנאָמיע, וועלכעס איז דעמאָלט בארימט געווארען אין אמעריקא און אין ענגלאנד. אין דעם דאָזיגען ווערק צייגט זיך עדעמס ארויס פאר א קנאפּען דעמאָקראַט. ער האלט ניט פון א רעגירונג אין וועלכער די גאנצע דעה און מאכט קומען פון די ברייטע פּאָלקס־שיכטען. אָבער די פונדאמענטאַלע פּרינציפּען, אויף וועלכע זיין פּאָליטישע פילאָזאָפיע שטיצט זיך, זיינען געזונטע און קלאָרע. אָט איז א סך הכל פון זיין פּאָליטישער פילאָזאָפיע, ווי זי ווערט איבערגעגעבען פון פּראָפעסאָר ביערד:

די געזעלשאפט איז איינגעטיילט אין קעמפּענדיגע קלאסען, — די וויכטיגסטע פון די קלאסען זיינען צוויי: די רייכע און די אָרימע.

די ליידענשאפט צו ערווערבען אייגענטום איז אזוי שטארק,

אז זי באַזיגט אין דעם מענשען זיינע רעליגיעזע און מאָראַלישע געפילען.

די רייכע ווען שטענדיג שטרעבען צו פארמערען זייער רייכטום אויפ'ן חשבון פון די אָרימע, און אויב מען וועט זיי ניט צוריקהאַלטען, וועלען זיי ווארשיינליך, דורך זייערע פּייאינקייטען, מיט דער צייט פארכאַפּען דאָס גאַנצע רייכטום פון לאַנד.

פון דעם עקאָנאָמישען קאַמף שטאַמען די פּאָליטישע קאַמ־פען אין דער געזעלשאַפט, ספּעציעל צווישען די רייכע און די אָרימע. די קאַמפען אין די מערסטע פאַלען ענדיגען זיך דערמיט, וואָס די אָרימע אונטערוואַרפען זיך אונטער א מאָנאַרך ער זאָל זיי באַשיצען געגען די רויבערישע רייכע. עס איז אויך דאָ אמאָל א מעגליכקייט, אז אַלס רעזולטאַט פון דעם עקאָנאָמישען קאַמף זאָלען די אָרימע אוועקרויבען דאָס אייגענטום פון די רייכע. דאָס פאַסירט אין א לאַנד פון אבסאָלוטער דעמאָקראַטיע, וואו די מאַיאָריטעט באַקומט די מעגליכקייט צו הערשען.

פרייהייט הייסט יענע סיסטעם אין וועלכער די אָרימע ווע־רען באַשיצט געגען די רויבערישע רייכע, און די רייכע ווערען באַשיצט געגען די אטאַקעס פון די וואָס „ווילען אַלץ צוטיילען". פרייהייט ענגגט אָפּ אָן דעם, אז אין לאַנד זאָל עקזיסטירען אָרד־נונג, און אז די סיסטעם זאָל אויפגעהאַלטען ווערען אין א גלייכ־געוויכט, אָהן ענדערונג צו גונסטען דעם קלאַס אָדער יענעם קלאַס.

דורך פּרינציפּען פון מאָראַל אָדער רעליגיע, אָדער דורך טע־אָריעס וועגען פרייהייט, ווי ווייט זיי זאָלען ניט זיין פארשפּרייט צווישען עולם, קען קיין פרייהייט ניט דערגרייכט ווערען. די אַלע פּרינציפּען און טעאָריעס וועלען ניט צוריקהאַלטען איין קלאַס פון אטאַקירען דעם אַנדערן קלאַס.

דערפאַר איז נויטיג א רעגירונג, אין וועלער די רייכע און די אָרימע זאָלען זיין פארטראָטען אַלס באַזונדערע קלאַסען. אי־בער די פארטרעטער פון אָט די צוויי גרופּען דאַרף שטיין אַן עקזעקוטיווע, וואָס זאָל זיין אומאָפּהענגיג, ניט געהערען צו קיין קלאַס. עס מוז אין דער רעגירונג אויך זיין אַן אומאָפּהענגיגע

גערינגשעטליכע מאכט, וועלכע זאל האלטען אין צוים די אנדערע צווייגען פון דער רעגירונג.

אט דאס זיינען געווען די „פרינציפען" פון דעם צווייטען אמעריקאנישען פרעזידענט.

דזשאהן עדעמס האט געגלויבט, אז אין דער געזעלשאפט גייט אן א שטענדיגע מלחמה צווישען צוויי קלאסען — ארימע

דזשאן עדעמס

און רייכע. אין אט דעם גרונד־געדאנק איז ער געווען וויסענשאפטליך און פראגרעסיוו. פראגרעסיוו איז אויך זיין געדאנק, אז פון דעם עקאנאמישען קאמף ווערען געבוירען פאליטישע פארטייען. דער דריטער געדאנק, אז די עקאנאמישע אינטערעסען לאזען זיך ניט באאיינפלוסען פון מאראלישע און רעליגיעזע פרינציפען, איז אויך מאדערן. דערביי אבער שטעלט ער זיך

אָפּ. ער האָט געגלויבט, אז די בעסטע אָרדנונג איז די עקזיס־טירענדיגע, אן אָרדנונג וואו עס זיינען פאראַן רייכע און אָרימע. ער האָט געגלויבט אַז די רייכע דארפען זיין רייך, ווייל זיי זיי־נען ענערגישער און פייאיגער און קליגער ווי די אָרימע, און אז דערפאר איז פּריוואט אייגענטום הייליג. ער האָט נאָר מורא גע־האט, אז אויב מען וועט די רייכע געבען א פרייע האנט, ווע־לען זיי גיין צו ווייט און וועלען צונעמען אלץ. די אויפגאבע פון דער רעגירונג דארף דעריבער זיין, אכטונג צו געבען אז אין דעם שטענדיגען קאמף צווישען די צוויי קלאסען זאָל דער אָדער יענער קלאַס ניט איבערטרעטען די גרענעצען, זאָל ניט רויבען די רעכטע פון דעם אנדערן צד.

וואָס פאר א רעגירונג קען אמבעסטען דינען דעם דאָזיגען ציל? א רעגירונג וואָס האָט גלייכע פארטרעטער פוןביידע קלאַסען, און איבער די פארטרעטער א מאכט וואָס שטייט אוי־סערהאלב און איבער די ביידע קלאַסען.

עדעמס האָט דערפאר געגלויבט, אז די רעגירונג דארף זיין אָרגאניזירט אזוי: א קאָנגרעס פון צוויי צווייגען: א סענאט, וואָס זאָל פארטרעטען די רייכע און א „האוז אָוו רעפּרעזענטאַ־טווס" וואָס זאָל פארטרעטען די אָרימע; די סענאַטאָרען זאָ־לען זיין א מין אריסטאָקראטיע, געוויילט בלויז פון די רייכע. איבער דעם קאָנגרעס זאָל שטיין אן עקזעקוטיווע, א פּרעזידענט, וועלכער זאָל ניט ערוויילט ווערען פון פאָלק, ער זאָל ניט גע־הערען צו דעם אָדער יענעם קלאָס און זאָל ניט דארפען מורא האָבען פאר דעם אָדער יענעם קלאַס. דאָס זעלבע אויך מיט ריכטער: זיי זאָלען אויך שטיין אויסערהאלב די קלאַסען. אראָפּ־זעצען א ריכטער זאָלען קענען בלויז ביידע צווייגען פון קאָנגרעס צוזאמען. דאָס הייסט, איין צד אליין זאָל ניט האָבען די מעג־ליכקייט אראָפּצוזעצען א ריכטער פון זיין אמט.

די רעפּובליקאַנער האָבען באטראכט עדעמס'ן אלס א שונא פון דעמאָקראטיע. זיי האָבען אים קריטיקירט מיט דיזעלבע ווערטער ווי האמילטאָנ'ען: זיי האָבען אים גערופען „אריס־טאָקראַט", „מאָנארכיסט". אין דער אמת'ן איז צווישען עדעמס'ן

און האמילטאָנ'ען געווען א גרויסער אונטערשייד. האמילטאָן האָט געגלויבט, אז די רעגירונג דארף זיין פון די רייכע און פאר די רייכע. ער האָט געהאלטען, אז די רעגירונג קען בלויז דעמאָלט האָבען א פעסטען יסוד ווען עס איז פאראן א באַשטימטער קלאס אין דער געזעלשאפט וואָס איז פאראינטערעסירט אין איר, וואָס דארף זי האָבען. האמילטאָן האָט געשטרעבט דערצו, אז די אמעריקאנישע רעגירונג זאָל מאכען אזעלכע געזעצען, דורך וועלכע זי זאָל ווערען די רעגירונג פון די רייכע; אז די רייכע זאָלען פילען אז עס איז פאר זייער טובה די רעגירונג זאָל עקזיסטירען. האמילטאָן האָט ניט געגלויבט, אז די רעגירונג קען באשיצען ביידע קלאסען, קען זיין די אויפהאלטערין פון גערעכטיגקייט פאר ביידע קעמפענדיגע צדדים. עדעמס האָט דאָס יאָ געגלויבט. עדעמס האָט ניט געוואָלט א רעגירונג בלויז פאר די רייכע. ער האָט געוואָלט א רעגירונג פאר ביידע קלאסען, א רעגירונג וואס זאָל באשיצען די רייכע געגען די ארימע און די ארימע געגען די רייכע.

די גרונט־פרינציפּען זיינען ביי זיי ביידען געווען דיזעלבע: זיי האָבען ביידע געגלויבט אין דעם, אז די רעגירונג איז א פּראָדוקט פון עקאָנאָמישע אינטערעסען. זיי האָבען ביידע געגלויבט אין דעם קלאסען־פונדאמענט פון דער היינטיגער געזעלשאפט. זיי זיינען זיך אָבער פאנאנדערגעגאנגען אין דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג פון זייערע גרונט־פּרינציפּען. האמילטאָן איז געווען א קלאסען־באוואוסטער אריסטאָקראט, א קלאסען־באוואוסטער קאפּיטאליסט, און האָט געוואָלט א רעגירונג פאר זיין קלאס. עדעמס איז געווען א טעאָרעטיקער, און האָט געגלויבט אז עס איז מעגליך אויף א פונדאמענט פון קלאסען־אינטערעסען אויפצושטעלען א רעגירונגס־געביידע וואס זאָל זיין אָהן קלאסען־אינטערעסען.

קאפיטעל 17.

פיר יאָר פון פּאָליטישער רעאקציע.

אין די פיר יאָר פון הארדינג־קוליגס אדמיניסטראציע איז דער שטורם אין לאנד איבער דער אויסלענדישער פּאָליטיק שטארקער געוואָרען. די פּאָליטיק פון דער רעגירונג איז געווען די זעלבע ווי אין וואשינגטאָנ'ס צייט: זי האָט געשטיצט „דזשעי'ס אָפּמאך", און האָט געדולדעט די באגרענצונגען וואָס ענגלאנד האָט ארויפגעלייגט אויף אמעריקע'ס האנדעל און די געוואלד־טאטען, וואָס זי איז באגאנגען געגען אמעריקאנישע שיפען און מאטראָזען. אין דערזעלבער צייט האָט זיך עדעמס'עס אדמיניסטראציע באצויגען שטרענג און פיינדליך צו פראנקרייך. דאָס האָט ארויסגערופען ביטערע קריטיק און אטאקעס פון דער רעפּובליקאנישער פּרעסע, פון די רעפּובליקאנישע פּארטרעטער אין קאָנגרעס, און פון די רעפּובליקאנישע רעגירונגס־באאמטע. פראנקרייך האָט אויך ניט געשוויגען. זי האָט געפאָדערט פון אמעריקע דיזעלבע רעכט וואָס ענגלאנד האָט זיך גענומען. די באציאונגען צווישען די צוויי לענדער זיינען געוואָרען מער און מער אנגעצויגען. עס זיינען אפילו געווען מאָמענטען, ווען עס האָט אויסגעזען, אז א מלחמה צווישען פראנקרייך און אמעריקע איז אומפּארמיידליך.

לויט דעם „דזשעי־אָפּמאך", האָט ענגלאנד זיך גענומען דאָס רעכט צו נעמען געפאנגען אמעריקאנישע שיפען, וואָס האָבען געפירט סחורה אָדער מאטעריאלען קיין פראנקרייך. איר אויסרייד איז געווען, אז די מאטעריאלען קענען באנוצט ווערען פאר מלחמה־צוועקען. צו פראנקרייך אָבער האָט אמעריקע אזעלכע רעכט ניט געגעבען. פראנקרייך האָט געמעגט נעמען געפאנגען

נאר אזעלכע שיפען, וואס האבען געפירט קריגס־קאנטראבאנד. פראנקרייך האט גע'טענה'עט, אז זי זעט ניט איין, פארוואס ענגלאנד זאל מעגען טאן זאכען וואס זי, פראנקרייך, טאר ניט. און די פראנצויזישע רעגירונג האט ארויסגעגעבען א באפעל צו אירע קריגס־שיפען, זיי זאלען באהאנדלען די אמעריקאנישע האנדעלס־שיפען פונקט ווי ענגלאנד באהאנדעלט זיי.

פראנקרייך האט אויך פראטעסטירט געגען דעם, וואס אמע־ריקע ערלויבט אז ענגלאנד זאל ארונטערנעמען מאטראזען פון אמעריקאנישע שיפען, ווארים דאס איז דאך געווען א גרויסע שטיצע פאר ענגלאנד, ווייל זי פלעגט די מאטראזען ארייננצווינגען אין דינסט אין דער ענגלישער פלאטע. די ענגלישע שיפען האבען זיך אויך גענומען דאס רעכט ארייננצופירען אין די אמעריקאנישע האפענס געפאנגענע פראנצויזישע שיפען. ענגלאנד פלעגט אויך באוואפענען אירע שיפען אין אמעריקאנישע האפענס, כאטש דאס איז לויט'ן אינטערנאציאנאלען געזעץ ניט ערלויבט.

פראנקרייכ'ס פראטעסטען האבען ניט געהאלפען. זיינען די פראנצויזען אריבער פון ווערטער צו מעשים. זיי האבען אנגע־הייבען צו נעמען געפאנגען אמעריקאנישע שיפען, וואס האבען געפירט האנדעל מיט ענגלאנד און מיט די ענגלישע אינזלען אין די וועסט־אינדיס. הונדערטער אמעריקאנישע שיפען זיינען אריינ־געפאלען אין די פראנצויזישע הענט, און די פעדעראליסטישע צייטונגען פלעגען דערציילען שרעקליכע געשיכטעס וועגען די ברו־טאלע באהאנדלונגען, וואס די אמעריקאנישע קאפיטאנען און מאט־ראזען האבען געהאט אויסצושטיין ווען זיי זיינען אריינגעפאלען אין די הענט פון די פראנצויזען.

דער אמעריקאנישער אמבאסאדאר אין פראנקרייך איז פריער געווען דזשיימס מאנראו, א הייסער רעפובליקאנער. ווען די באציאונגען צווישען די צוויי לענדער זיינען געווארען אנגע־שטרענגט, האט אים די רעגירונג צוריקגערופען פון פראנקרייך. זי האט אים ניט געטרויט, אז ער וועט שטיצען איר פאליטיק. אויף זיין ארט איז געשיקט געווארען פינקני, א געטרייער פעדע־ראליסט. פראנקרייך האט אבער ניט געוואלט האבען פינקני'ן

און אים געהייסען פאַרלאָזען דאָס לאַנד. פרעזידענט עדעמס האָט פאַררופען אַ ספּעציעלע זיצונג פון קאָנגרעס, און אין זיין „מעסעדזש" האָט ער אָנגעוויזען אויף די עולות וואָס פראַנקרייך באַגייט געגען אַמעריקע. נאָך הייסע דעבאַטען, איז באַשלאָסען געוואָרען צו באַפעסטיגען דאָס לאַנד, צו בויען דריי נייע קריגס־שיפען, באַפעסטיגען דעם ברעג און אָרגאַניזירען אַ מיליץ־אַרמיי פון 80 טויזענט מאַן.

פרעזידענט עדעמס האָט געהאָפט, אַז די מיליטערישע הכנות וועלען איבערשרעקען פראַנקרייך, און זי וועט זיך בויגען. אַ קורצע צייט נאָכדעם ווי דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען די מיליטערישע געזעצען, האָט עדעמס געשיקט אַ קאָמיסיע פון דריי פער־זאָן צו אונטערהאַנדלען מיט דער פראַנצויזישער רעגירונג. די קאָמיסיע האָט געהאַט נאָך אַן ערגערען אָפּשניט, ווי מר. פינקני. די פראַנצויזישע רעגירונג האָט זי ניט אויפגענומען. אָנשטאָט דעם האָבען אומאָפיציעלע אַגענטען געלאָזט וויסען דער קאָמיסיע, אַז אויב אַמעריקע וועט געבען פראַנקרייך אַ גרויסע הלואה און וועט אונטעררוקען געוויסע מיטגלידער פון דער פראַנצויזישער רעגירונג כּאַבּאַר פון אַ פערטעל מיליאָן דאָלאַר, וועט מען מיט איר אונטערהאַנדלען. די קאָמיסיע האָט דעם אָנבאָט צוריקגע־וואָרפען. ווען מען האָט זיך אין אַמעריקע דערפון דערוואוסט, האָט זיך אויפגעהויבען אַ שטורם פון צאָרן. עדעמס האָט ער־קלערט, אַז ער וועט מער קיין פאָרשטייער קיין פראַנקרייך ניט שיקען, סיידען ער וועט פאַראויס זיין זיכער, אַז דער פאָרשטייער וועט אויפגענומען ווערען מיט'ן כבוד „ווי עס פּאַסט פאַר אַ פאָרשטייער פון אַ גרויסען, פרייען, מעכטיגען און אומאָפּהענגיגען לאַנד".

פון אַלע עקען לאַנד זיינען אָנגעקומען רעזאָלוציעס צום פרעזידענט, מיט פאַרזיכערונג, אַז דאָס פאָלק וועט אים שטיצען אין אַלץ וואָס ער וועט טאָן, אפילו ווען ער וועט רופען אין קריג. דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען געזעצען, וועלכע האָבען טאַקע געשמעקט מיט מלחמה. איינס אַזא געזעץ האָט געגעבען האַנדעלס־שיפען דאָס רעכט זיך צו באַוואָפענען און זיך פאַרטיידיגען געגען

פראנצויזישע קריגס־שיפען. א צווייטער געזעץ האָט געשאפען אַן ארמיי פון צען טויזענט פרייוויליגע סאָלדאטען אויף א טערמין פון דריי יאָר. א דריטער געזעץ האָט געשאפען א פלאָטען־דעפּארטמענט אין דער רעגירונג.*)

איצט האָט זיך פראנקרייך דערשראָקען. אין 1799 האָט די פראנצויזישע רעגירונג געלאָזט וויסען, אז זי איז וויליג אויפצונעמען אמעריקע׳ס פּאָרשטייער און פארהאנדלען וועגען אן אפּמאך. עדעמס, וועלכער האָט די גאנצע צייט קיין מלחמה ניט געוואָלט, האָט געשיקט פּאָרשטייער, און אין סעפּטעמבער, 1800, איז ענדליך געשלאָסען געווארען אַן אָפּמאך צווישען אמעריקע און פראנקרייך. די געפאַר פון א מלחמה איז פאראיבער.

אין די זומער מאָנאטען פון 1798, ווען דער מלחמה־פיבער האָט דערגרייכט א גאָר הויכען גראַד, און א כוואַליע פון פּאַטריאָטיזם האָט זיך פארשפּרייט איבער׳ן לאַנד, האָט די פעדעראַלע אדמיניסטראציע זיך דערפילט שטארק גענוג זיך צו פארמעסטען געגען אירע שונאים, די רעפּובליקאנער. יאָרען לאנג האָבען די געגנער זי געשימפּט און געזידעלט. איצט איז ענדליך געקומען די געלעגענהייט איין מאָל פאר אַלע מאָל פארשליסען זיי די מיילער, אָדער טייל פון זיי גאָר אינגאנצען ארויסיאָגען פון לאַנד.

אין קאָנגרעס זיינען פאר דעם צוועק אריינגעבראכט געווארען דריי געזעץ־פּראָיעקטען, און מיט דער הילף פון פּרעזידענט עדעמס זיינען זיי אלע דורכגעשטופּט געווארען. אָט די דריי געזעצען האָבען עס געזאָלט אונטערדריקען די עפענטליכע אטאקעס אין דער פּרעסע און אויף פארזאמלונגען געגען די באַאמטע און דער

*) אין פאַרבינדונג מיט אָט דעם עפּיזאָד איז געשאפען געווארען דאָס באַרימטע שלאָג־וואָרט אין דער אַמעריקאנישער געשיכטע: „מיליאָנען פאר פארטיידיגונג, אָבער קיין סענט פאר קאָנטריבוציע“. ווער עס האָט דער ערשטער דאָס ארויסגעזאגט, ווייס מען ניט אויף זיכער. מען שרייבט עס צו צו איינעם פון דער קאָמיסיע וואס איז געשיקט געוואָרען קיין פראנקרייך. עס זאָל הייסען, אז דאָס איז געווען זיין ענטפער אויף דעם פארשלאג פון די אגענטען, אז אמעריקע זאָל „אונטערשמירען“ געוויסע באַאמטע פון דער פראנצויזישער רעגירונג.

אדמיניסטראציע און געגען דער אלגעמיינער פּאָליטיק פון דער רעגירונג.

די ערשטע צוויי געזעצען זיינען געצילט געווען געגען אימי־גראנטען. אין לאַנגען קאמף, וואָס איז אנגעגאנגען איבער דער פראנצויזישער רעוואָלוציע און איבער דער שטעלונג צו ענגלאנד און צו פראנקרייך, זיינען די אימיגראנטען געשטאנען מיט די רעפּובליקאנער אויף דער זייט פון פראנקרייך. אין אמעריקע זיינען דעמאָלט געווען ארום דרייסיג טויזענט פראנצויזישע אימי־גראנטען. די זיינען זעלבסטפארשטענדליך געווען מיט פראנקרייך. עס זיינען אויך אין די לעצטע יאָרען געווען אנגעקומען קיין אמע־ריקע א סך ענגלענדער און איירישע. דאָס זיינען געווען מייסטענס ליבעראלען און ראדיקאלען, וואָס זיינען פארפאָלגט געווארען אין ענגלאנד דערפאר, וואָס זיי האָבען אטאקירט די רעגירונג פאר באקעמפען די פראנצויזישע רעוואָלוציע. און אָט די אלע אימי־גראנטען זיינען דאָ געווען אויף דער זייט פון פראנקרייך. די פראנצויזען, ענגלענדער און איירישע האָבען א גרויסען אנטייל גענומען אין די דעמאָנסטראציעס געגען די פעדעראליסטען, אויף די פארזאמלונגען און פאראדען וואָס די רעפּובליקאנער פלעגען מאכען. די אינטעליגענטען צווישען זיי האָבען געשריבען אין די צייטונגען, ארויסגעגעבען פּאמפלעטען, געהאלטען רעדעס און אז. וו. אָט געגען זיי זיינען דאָס די צוויי געזעץ־פּראָיעקטען געצילט געווען.

דאָס ערשטע געזעץ־פּראָיעקט, אדער „ביל" האָט געלויטעט, אז כדי צו ווערען א בירגער, מוז אן אימיגראנט דאָ וואוינען ניט ווייניגער ווי 14 יאָר (לויט דעם אלטען געזעץ איז גענוג געווען ער זאָל דאָ וואוינען 5 יאָר). דער „ביל" האָט אויך געפאָדערט, יעדער אימיגראנט זאָל זיך 'מוזען רעדזשיסטרירען. ער זאָל, הייסט עס, פאקטיש געשטעלט ווערען אונטער דער אויפזיכט פון דער רעגירונג.

דער צווייטער ביל האָט געלויטעט, אז דער פּרעזידענט האָט דאָס רעכט ארויסצושיקען פון לאנד יעדען אימיגראנט וואָס ער האלט פאר אומגעוואונשען. אויב דער אימיגראנט ווערט ארויס־

געוויזען און ער פאָלגט ניט און בלייבט אין לאנד, קומט אים א שטראָף פון דריי יאָר תפיסה. אויב ער פאָרט ארויס און קומט צוריק, קומט אים אויך געפענגניש. דער פרעזידענט איז ניט מחויב צו ברענגען קיין קלאָגען געגען דעם אומגעווינשטען אימי־גראנט, וואָס ער וויל ארויסשיקען. דעם אימיגראנט ווערט ניט געגעבען קיין מעגליכקייט זיך צו פארטיידיגען. ווען דער פרע־זידענט באפעלט אים נאָך ארויסצופאָרען, מוז ער פאָלגען.

די צוויי ערשטע געזעצען זיינען, ווי געזאגט, געצילט געווען געגען אימיגראנטען, געגען ניט־בירגער. דאָס דריטע געזעץ איז געצילט געווען געגען אייגענע, געגען אמעריקאנער. דאָס דריטע געזעץ האָט געלויטעט, אז דער יעניגער וואָס מאכט א פארשווע־רונג צו פארלעצען א געזעץ, אָדער דער וואָס זוכט צו ווירקען אויף א באַאמטען אָדער אויף א בירגער זיי זאָלען ניט פאָלגען א געזעץ, איז שולדיג אין פארראַט און קען באשטראָפט ווערען מיט פינף טויזענט דאָלאר געלט־שטראָף און פינף יאָר תפיסה. ווייטער שרייבט פאָר דער ביל, אז דער יעניגער וואָס רעדט אָדער שרייבט, אָדער ווירקט, אז א צווייטער זאָלריידען אָדער שרייבען, פאַלשקייטען אָדער פארלוימדונגען אָדער באליידיגונגען געגען דער רעגירונג, געגען דעם קאָנגרעס, אָדער געגען דעם פרעזידענט, קען באשטראָפט ווערען מיט צוויי טויזענט דאָלאר און מיט צוויי יאָר געפענגניש*).

די געזעצען וועגען ארויסשיקען פרעמדע און וועגען פארראַט זיינען אנגענומען געוואָרען אויף א טערמין פון צוויי יאָר. נאָך דעם טערמין זיינען זיי פון זיך אליין בטל געוואָרען.

די האָפנונג וואָס די אדמיניסטראציע האָט געלייגט אויף די דאָזיגע געזעצען זיינען ניט פארווירקליכט געוואָרען. די ווירקונג איז געווען פונקט א פארקערטע. קיין זאך וואָס די אדמיניסטראציע האָט געטאָן ביז דעמאָלט האָט ניט ארויסגערופען אזוי פיל

*) דער „עספּיאָנאַזש געזעץ" וואָס איז דורכגעפירט געוואָרען אונ־טער ווילסאָנ׳ס אדמיניסטראַציע ווען אמעריקע איז אריין אין דער וועלט־מלחמה, איז געווען זייער ענליך צו דעם דאָזיגען געזעץ.

פּראָטעסטען, האָט ניט אויפגעוועקט אַזאַ צאָרן, ווי אָט די דריי געזעצען, וועלכע זיינען באַקאַנט אַלס די „עיליען ענד סעדישאָן לאָאָס“.

דער שטורם האָט דערגרייכט דעם העכסטען פּונקט אין די שטאַטען קענטאָקי און ווירדזשיניא. די לעדזשיסלייטשורס פון די צוויי שטאַטען האָבען אַנגענומען רעזאָלוציעס, אין וועלכע עס איז ערקלערט געוואָרען, אַז די „עיליען ענד סעדישאָן” געזעצען זיינען געגען דער קאָנסטיטוציע, ווייל זיי רויבען אוועק פון איינוואוינער דאָס רעכט צו ריידען און שרייבען פריי, און אַז דערפאַר דאַרף זיך יעדער שטאַט אַנטזאַגען די צוויי געזעצען צו פאָלגען. די רעזאָלוציעס זיינען פאַרפאַסט געוואָרען שטילערהייט פון וויס־פּרעזידענט דזשעפערסאָן. ער האָט זיי צוגעשיקט צו זיינע פריינד אין קענטאָקי און אין ווירדזשינאַ מיט דער בקשה, אַז זיי זאָלען ניט אויסזאָגען אַז זיי שטאַמען פון אים*).

*) דאָס איז געווען דאָס ערשטע מאָל וואָס שטאַט רעגירונגען האָבען דערקלערט אַז זיי האָבען דאָס רעכט אַליין צו באַשטימען צי זיי ווילען פאָלגען אַ געוויסען געזעץ פון דער נאַציאָנאַלער רעגירונג אָדער ניט. דאָס מאָל האָט די נאַציאָנאַלע רעגירונג פאַרשוויגען. אָבער ענליכע פאַלען אין די שפּעטערע יאָרען זיינען אַזוי גלאַט ניט אָפּגעלאָפען.

קאפיטעל 18.

דער וואַל־קאַמף אין יאָר 1800

די פיר יאָר וואָס עדעמס איז געווען פּרעזידענט האָבען אין גאַנצען אונטערגעגראָבען דעם פונדאמענט פון דער פעדעראַליסטישער פּארטיי. די ליניע צווישען די פעדעראַליסטען און די רעפּובליקאנער איז איצט געווארען קלאָר און דייטליך. יעדע פון די פּארטייען איז געקומען צום פאָלק מיט באַשטימטע פּרינציפּען, מיט א באַשטימטען פּראגראם. און אויף די פּרינציפּען און דעם פּראָגראם איז אויסגעקעמפט געווארען די וואַלען פון יאָר 1800. געזיגט אין דעם קאמף האָבען די רעפּובליקאנער, און די פעדעראַליסטישע פּארטיי איז קיינמאָל מער צו זיך ניט געקומען.

צוועלף יאָר זיינען די פעדעראַליסטען געווען אין מאכט. וואָס האָבען זיי אין דער צייט אויפגעטאָן? זיי האָבען געשאַפען א נאַציאָנאַלע באנק, זיי האָבען געווירקט, אז די נאַציאָנאַלע רעגירונג זאָל איבערנעמען צענדליגע מיליאָנען חובות פון דער רעוואָלוציע, זיי האָבען אויפגעבויט א נאַציאָנאַלע ארמיי און א נאַציאָנאַלע פלאָטע, זיי האָבען ארויפגעלייגט פארשידענע אינער־ליכע שטייערען אויף שנאַפּס, אויף הייזער, אויף שקלאַפען, אויף ווערט־פּאַפּירען. זיי האָבען גאראנטירט ענגלאנד די חובות וואָס די אמעריקאנער סוחרים זיינען געבליבען שולדיג די ענגלישע סוחרים ביים אויסברוך פון דער רעוואָלוציע. זיי האָבען דורכ־געפיהרט געזעצען געגען אימיגראנטען און באגרעניצט די פרייהייט פון דער פּרעסע. זיי האָבען געפירט א פריינדליכע פּאָליטיק מיט ענגלאנד און א פיינטליכע פּאָליטיק מיט פראנקרייך.

יעדע פון אָט די אויפטועכצען פון די פעדעראַליסטישע אדמי־

ניסטראַציעס אונטער וואשינגטאָן און עדעמס איז פון די רעפּוב־ליקאַנער באַקעמפט און פאַרדאַמט געוואָרען. טהאָמאַס דזשעפער־סאָן, דער טעאָרעטיקער און פירער פון די רעפּובליקאַנער, האָט אין זיינע שריפטען און רעדעס געזוכט צו באַווייזען, אז פון די אַלע זאַכען האָבען געוואונען די רייכע, די סוחרים, די באַזיצער פון ווערט־פּאַפּירען, די פאַבריקאַנטען, אבער אז די אַלגעמיינע מאַסע וואָס איז דעמאָלט באַשטאַנען פון פאַרמער האָבען דערפון געליטען. פאַר די געלט־מענשען, האָט ער גע'טענה'ט, איז עס געגרינדעט געוואָרען די באַנק; פאַר די באַזיצער פון די ווערט־פּאַפּירען האָט עס די רעגירונג איבערגענומען די חובות. צוליב די סוחרים וואָס האָבען געקראָגען קרעדיט אין ענגלאַנד האָט די רעגירונג אונטערגעשריבען דעם אָפּמאַך מיט ענגלאַנד, איר אַלץ נאָכגעגעבען און ממילא זיך איינגעריסען מיט פראַנקרייך. כדי צו באַשיצען דעם האַנדעל פון די סוחרים און דאָס אייגענ־טום פון די שיף־קאָמפּאַניעס האָט די רעגירונג גענומען בויען א פלאָטע און אָרגאַניזירען אַן אַרמיי. אזוי ווי אויף די אַלע זאַכען איז נויטיג געווען געלט, האָט די רעגירונג אַרויפגעלייגט שטייערען. די הוצאות פון דער רעגירונג האָבען אין די פיר יאָר פון עדעמס'עס אַדמיניסטראַציע זיך פאַרדאָפּעלט: אין 1796 האָט דער בודזשעט באַטראָפען וויינינגער ווי זעקס מיליאָן, און אין 1800 האָט ער שוין באַטראָפען נאָענט צו עלף מיליאָן.

די רעפּובליקאַנער האָבען באַשולדיגט די פעדעראַליסטען אז זיי זיינען אין האַרצען ענגלישע פּאַטריאָטען און מאָנאַרכיסטען. האַמילטאָן איז עס ווירקליך געווען און ער האָט עס גאָרניט באַ־האַלטען. די אַלע אַנדערע פירער פון די פעדעראַליסטען זיינען געווען רייכע אַריסטאָקראַטען און האָבען זיך ווירקליך געשראָקען פאַר'ן פאָלק. זיי האָבען זיך געשראָקען פאַר די רעוואָלוציאָנערע געדאַנקען וואָס די פראַנצויזישע רעוואָלוציע האָט געפּרעדיגט און פאַרשפּרייט צווישען די מאַסען. זיי האָבען אַלע מיטלען אָנ־געווענדעט צו דיסקרעדיטירען די פראַנצויזישע רעוואָלוציע. דאָס איז געווען איינע פון די הויפּט מאָטיווען פאַרוואָס זיי זיינען גע־נייגט געווען צו ענגלאַנד'ס צד אין דער מלחמה אין אייראָפּאַ און

פארוואס די פעדעראליסטישע רעגירונג האט זיך באצויגען פיינד־ליך צו פראנקרייך. די עקאנאמישע אינטערעסען, דער האנדעל מיט ענגלאנד און דער קרעדיט וואס די תיגע סוחרים האבען אין ענגלאנד געקראגען איז געווען דער ערשטער מאטיוו, און די שרעק פאר די פרייע ראדיקאלע געדאנקען איז געווען דער צווייטער מא־טיוו.

די רעפובליקאנער האבען זיך ארויסגעשטעלט אלס די פאר־קעמפער און פארטיידיגער פון די פארמער. זיי האבען אפע־לירט צו די פארמער זיי זאלען אומווארפען די פעדעראלע רע־גירונג ווייל זי איז די רעגירונג פון די סוחרים, די געלט־מענשען און די פאבריקאנטען און אז זיי זאלען איבערגעבען די רעגירונג צו זיי, צו די רעפובליקאנער, וועלכע גלויבען אז די סוחרים, די פאבריקאנטען און די געלט־מענשען זיינען אן אומגליק פאר'ן לאנד.

אויף אט די ליניעס איז עס אנגעפירט געווארען דער וואל־קאמף פאר פרעזידענט אין יאר 1800. די פעדעראליסטען האבען אלס זייערע קאנדידאטען פאר פרעזידענט און וויס־פרעזידענט ארויסגעשטעלט דזשאן עדעמס און ס. ס. פינקני; די רעפובלי־קאנער האבען אלס זייערע קאנדידאטען ארויסגעשטעלט טאמאס דזשעפערסאן און אראן באאר. דער קאמף איז געווען א פאר־צווייפעלטער. ביידע צדדים האבען זיך ניט אפגעשטעלט פאר קיינע סקאנדאלען און בלבולים צו באקעמפען דעם געגנער. דזשע־פערסאן איז אטאקירט געווארען אלס אפיקורס, אלס אנארכיסט, אלס היפאקריט. עדעמס איז אטאקירט געווארען אלס מאנאר־כיסט, אלס פארקויפטער צו ענגלאנד, אלס א שונא פון פאלק. הינטער די בלבולים זיינען אבער געלעגען די עקאנאמישע אינטע־רעסען וואס האבען דעם קאמף געמאכט אזוי ערנסט. די רייכע, די סוחרים, די שטאט־מענשען האבען מורא געהאט אז דזשעפער־סאן וועט פארניכטען זייער אייגענטום אויב ער וועט ווערען פרע־זידענט; די פארמער האבען זיך געשראקען אז אויב עדעמס וועט ווידער אויסגעקליבען ווערען, וועלען זיי צודריקט ווערען אונטער

דעם יאָך פון שטייערען וואס די רעגירונג וועט אויף זיי ארויפ־לייגען אין די אינטערעסען פון די רייכע שטאָטלייט.

דער רעזולטאט פון די וואַלען איז געווען א פּאָלשטענ־דיגער זיג פאר די רעפּובליקאנער. עדעמס און פינקני האָבען באקומען 65 שטימען; דזשעפערסאָן און בּאָאר האָבען באקומען 73 שטימען. די שטאַטען פון ניו ענגלאנד, וואו דער האנדעל און פאבריקאנטען־קלאַס איז געווען מעכטיג, זיינען געגאנגען גע־שלאָסען פאר די פעדעראליסטען; די שטאַטען פון דער סאוט, וואו די סוחרים און פאבריקאנטען און אקציעס־באזיצער זיינען געווען ווייניג אין צאָל, זיינען געגאנגען געשלאָסען פאר די רע־פּובליקאנער. די מיטעלע שטאַטען זיינען געווען צוטיילט.

איצטער האָט זיך אויפגעהויבען א נייע פּראָבלעם אויף וועל־כער מען האָט זיך גאָרניט געריכט. ווי עס איז שוין אין א פאָ־ריגען קאפּיטעל דערקלערט געווארען, האָט אין יענע יאָרען עק־זיסטירט אָט אזא סיסטעם פון קלייבען דעם פּרעזידענט און וויים־פּרעזידענט. יעדער עלעקטאָר פלעגט שטימען פאר צוויי פּערזאָן. ביים שטימען פלעגט ער ניט אָנדייטען וועמען פון די צוויי ער וויל פאר פּרעזידענט און וועמען פאר וויים־פּרעזי־דענט. מען פלעגט איבערציילען אלע שטימען. דער קאנדי־דאַט, וועלכער האָט באקומען די גרעסטע צאָל שטימען איז ער־קלערט געווארען אלס פּרעזידענט און דער, וואס האָט געקראגען די צווייטע גרעסטע צאָל שטימען, איז ערקלערט געווארען אלס וויים־פּרעזידענט. אין דעם איצטיגען פאל אָבער האָבעןביידע רעפּובליקאנישע קאנדידאטען באקומען פונקט דיזעלבע צאָל שטי־מען, יעדער צו 73. די פראגע איז אלזא געווען ווער פון זיי זאָל ווערען פּרעזידענט און ווער וויים־פּרעזידענט?

די קאָנסטיטוציע זאָגט אז אין אזא פאל זאָל די נידעריגערע הויז פון קאָנגרעס, די האוז אָוו רעפּרעזענטאַטיווס, באשטימען. די קאָנגרעסלייט פון יעדען שטאַט ווארפען איין שטימע. דער קאנדידאַט וואָס קריגט די מאיאָריטעט פון די שטימען, דאָס הייסט, דער קאנדידאַט, פאר וועמען עס שטימען א מאיאָריטעט פון די שטאַטען, ווערט ערקלערט פאר פּרעזידענט. די לאַגע אין

יאר 1800 איז געווען אזא, אז די פעדעראליסטען האבען אין קאנגרעס געהאט די מאכט צו ענטשיידען ענטוועדער פאר דזשעפערסאן אדער פאר באר'ן. אין די פאראייניגטע שטאטען זיינען דאן געווען זעכצען שטאטען, און בלויז אכט פון די זעכצען זיינען קאנטראלירט געווארען פון די רעפובליקאנער. עס איז דערפאר נויטיג געווען צו קריגען איינעם פון די פעדעראליסטישע שטאטען צו געבען דזשעפערסאנ'ען די נויטיגע מאיאריטעט. די מיינונגען פון די פעדעראליסטישע פירער זיינען געווען צוטיילט. די מערסטע פירער זיינען געווען דערפאר, אז אויב עס איז באשערט צו האבען א רעפובליקאנישען פרעזידענט, איז באאר שוין בעסער ווי דזשעפערסאן. באאר איז געווען א ניו יארקער און א רייכער און אן אריסטאקראט. האבען זיי גערעכענט, אז ער וועט זיין א קלענערע געפאר פאר די געלד־מענשען. זיי האבען אויך געגלויבט, אז ער איז ניט אזוי פרינציפיעל ווי דזשעפערסאן, און מען וועט אים קאנען באאיינפלוסען, ער וועט זיך לאזען בויגען.

אן אנדער מיינונג האט אבער געהאט אלעקסאנדער האמילטאן. ער האט געגלויבט אז דזשעפערסאן איז א פראקטישער מענש און אז ער וועט זיין „פארזיכטיג מיט זיינע רעפארמען". ער האט דאך שוין איינמאל געהאט ערפאהרונגען מיט איהם אין דער פראגע פון די חובות. אט וואס האמילטאן האט וועגען די צוויי קאנדידאטען געשריבען: „דזשעפערסאן איז בעסער. ער איז ווייט ניט אזא געפערליכער מענש ווי מען מיינט. ער האט פרעטענזיעס אויף כאראקטער. פאר באאר'ן האב איך ניט קיין גוט ווארט".

מיט בלויזען אויפפאסען דעם כאראקטער פון די צוויי קאנדידאטען האבען זיך די פעדעראליסטישע פירער ניט באנוגענט. זיי האבען שטילערהייט אונטערהאנדעלט מיט זיי ביידען, אנגעבאטען זייער שטיצע פאר געוויסע פארשפרעכונגען. דער גאנצער עפיזאד איז פארוויקעלט אין סודות און סתירות. ווי עס ווייזט אויס האט באאר מורא געהאט צו געבען די פעדעראליסטען הבטחות. עס זיינען פאראן באווייזען אז דזשעפערסאן האט אזוינע הבטחות געגעבען. ער האט עס ניט געטאן דירעקט, נאר דורך

א פאַרמיטלער, א פריינד און א שכן זיינעם, וועלכער איז געווען א פעדעראליסט. ער האָט פאַרשפּראָכען פיר זאכען: ערשטענס, ניט צו טשעפּען די פינאַנציעלע סיסטעם וואס האמילטאָן האָט איינגעשטעלט; צווייטענס, אָנצוהאלטען די פּאָליטיק פון נייטראַליטעט אין דער מלחמה צווישען ענגלאנד און פראנקרייך; דריטענס, פּאָרצוזעצען די פּאָליטיק פון אויפבויען א פלאָטע; פערטענס, ניט ארויסצוזעצען פון זייערע עמטער די פעדעראַליסטישע בעאַמטע.*)

די פעדעראַליסטען זיינען דאַן אריבער אויף דזשעפערסאָנ'ס זייט. דזשעפערסאָן איז געוואָרען פּרעזידענט און באַאר וויים־פּרעזידענט. דזשעפערסאָן האָט זיין פּרעזידענט אמט געהאַט צו פאַרדאַנקען אלעקסאַנדער האמילטאָן. ווען האמילטאָן וואָלט זיך ניט געשטעלט אויף זיין זייט וואלטען די פעדעראַליסטישע קאָנגרעסלייט העכסט ווארשיינליך געשטימט פאַר באָאר'ן און אים געמאכט פאַר פּרעזידענט.

*) צי דזשעפערסאָן האָט ווירקליך געמאַכט די דאָזיגע פאַרשפּרע־כונגען איז אַ פראַגע אין וועלכע היסטאָריקער זיינען צוטיילט. דזשעפערסאַן האָט עס אבסאָלוט געליי קענט. עס זיינען אָבער דאָ שטאַרקע באַווייזען אויף יאָ. פּראָפעסאַר ביערד האָט די אַלע באַווייזען דורכגעזיפּט און קומט צום שלוס אַז דזשעפערסאָן האָט די פאָרשפּרעכונגען יע געמאַכט

קאפיטעל 19.

די פיאָנערען אין דער וועסט

א גרויסען חלק אין דזשעפערסאָנ'ס זיג (און לויט דער מיי־נונג פון טייל היסטאָריקער — דעם גרעסטען חלק) האָבען בייגעטראגען די נייע גרענעץ־שטאטען, ווי אויך די גרענעץ־ישובים אין די אַלטע שטאַטען. ביז דער רעוואָלוציע איז די קייט פון בערג (אפאַלאַטשיען מאונטעינס), וואָס ציט זיך איבער דער לענג פון אמעריקע אַן ערך הונדערט מייל פון אַטלאַנטישען ברעג, געווען די גרענעץ פון די קאָלאָניעס. אויף יענער זייט פון אָט די בערג זיינען די קאָלאָניסטען ניט געגאַנגען. די סבות זיינען געווען פארשידענע: ערשטענס, האָט דאָרט געלויערט די געפאהר פון די אינדיאנער; צווייטענס, איז דאָרט שווער געווען דורכצוברעכען א וועג דורך די בערג און דורך די וועלדער. דריטענס, האָט די ענגלישע רעגירונג אַנטמוטיגט און אפילו פארבאָטען די קאָלאָניסטען זיך דאָרט צו באַזעצען. אָבער די רעוואָלוציע און איר ערפאָלג האָבען געשאַפען נייע אומשטענדען, וואָס האָבען געווירקט אַז מאַסען מענשען זאָלען אויסוואנדערען פון זייערע היימען אין די אַלטע קאָלאָניעס און אימיגרירען אויף יענער זייט פון די בערג. עס זיינען געשאַפען געוואָרען נייע ישובים אין דער נייער וועסט. אין יאָר 1800 האָט שוין די צאָל פון דער דאָרטיגער באפעלקערונג דערגרייכט ביז א מיליאָן. ווען מען נעמט אין באטראַכט אַז די גאַנצע באפעלקערונג פון די פאראייניגטע שטאַטען איז דעמאָלט געווען ניט מער ווי פינף און א פערטעל מיליאָן, די נעגער אריינגערעכענט, ווערט קלאָר די וויכטיגקייט פון דער נייער קאָלאָניזאציע.

דאָס לעבען אין די גרענעץ־ישובים איז געווען א גאַנץ אַנ־דער לעבען ווי אין דער עלטערער היים, אין דער איסט, פון וואַ־נען די קאָלאָניסטען זיינען געקומען. די נייע אומשטענדען האָ־בען געהאט א טיפע ווירקונג אויף דער גאנצער פסיכיק פון די מענשען. דאָרט, אין דער וועסט, האָבען די מענשען אָנגעהויבען אנדערש צו דענקען, אָנגעהויבען אנדערש צו פיהלען, און אַנ־דערש צו האנדלען ווי זייערע קרובים און פריינד, וואס זיי האָבען געלאָזט הינטער זיך אין דער איסט. דאָס גרענעץ־לעבען האָט געשאפען א נייעם טיפּ אמעריקאנער. און אָט דער נייער אמע־ריקאנער האָט איצט אָנגעהויבען לאָזען פילען זיין ווילען און זיין מאכט אין דער פּאָליטיק פון לאנד. ער איז געשטאנען שטארק און פעסט פאר דזשעפערסאָנ׳ען, פאַר יענער נייער פּאָליטיק וואָס ווערט באצייכענט מיט׳ן נאָמען „דזשעפערסאָניען דעמאָקראסי״, דזשעפערסאָנישע דעמאָקראַטיע.

דער פּיאָנער וואָס האָט זיך באזעצט אויף יענער זייט פון די בערג האָט גענומען אויף זיינע פּלייצעס א שרעקליך שווערע אויפגאַבע. ער האָט געמוזט קעמפען מיט א גרויזאמער נאַטור און מיט אומפריינדליכע אינדיאנער. ווען ער האָט שוין ענד־ליך פאַר זיך אָפּגעראַמט א שטיקעל ערד, אויסגעהאַקט א שטיקעל וואַלד, אויפגעבויט א שטיבעל און פאַרזייט א ביסל תבואה, האָט ער ערשט דערפילט זיין איינזאמקייט, זיין עלענד. די פּיאָנע־רישע פאַמיליעס זיינען געווען צוואַוואָרפען, אָפּגערוקט איינע פון די אנדערע אויף לאַנגע שטרעקעס. יעדע פאמיליע איז געווען א וועלט פאַר זיך און אַלע צוזאַמען זיינען זיי געווען ווי פאַר־וואָרפענע ערגעץ אויף א ווייטען אינזעל, פאַרוואָרפען פון דער ציוויליזירטער וועלט פון דער איסט. יעדע פּיאָנערן־פאַמיליע האָט געמוזט מיט די אייגענע הענט זיך באַזאָרגען לעבענס־באַ־דערפנישען — אַליין בויען, אַליין אַקערען און זייען און שניידען, אַליין שפּינען און וועבען, אַליין זיך שוכען און קליידען, אַליין מאַכען מעבעל, אַליין פאַבריצירען געצייג און געווער. עס זיי־נען דאָרט ניט געווען קיין דאָקטוירים און קיין לערער, קיין שו־לען און קיין קירכען.

די הייזער זיינען געבויט געוואָרען פון קלעצער, געהאַקט פון די געדיכטע וועלדער. דער נייער פּיאָנער פלעגט אליין אויסהאַקען די בוימער און דאַן פלעגט ער צוזאַמענרופען די שכנים, וועלכע פלעגען קומען רייטענדיג אויף פערד פון א מהלך פון דרייסיג־פערציג מייל און זיי פלעגען איהם העלפען צונויפשטעלען דאָס הויז. אזא געלעגענהייט פלעגט דאָרט געפייערט ווערען אלס א יום טוב צו וועלכען די שכנים פלעגען מיטברייננגען זייערע פרויען און קינדער, אפילו די זויג־קינדער. דאָס לעבען איז געוועזן אזוי איינזאַם, אז אלע פלעגען זיך אָנכאַפּען אָן דער מינדסטער געלעגענהייט זיך צונויפצוקומען, און העלפען א שכן אויפשטעלען א הויז איז באטראכט געוואָרען אלס די בעסטע געלעגענהייט. אָט די בשותפות'דיגע ארבייט איז באצייכענט געוואָרען מיט דעם נאָמען „לאָג־רייזינג" (הויבען בערווענעס).

חתונות און לויות זיינען אויך אויסגענוצט געוואָרען פאר צוזאַמענקונפטען. אלע פלעגען קומען און מען האָט געזוכט אין דעם איין טאָג פון טרויער אָדער פון פרייד אריינצוכאַפּען אזוי פיל געזעלשאפטליכקייט ווי נאָר מעגליך. אין וואָס איז באשטאַנען „געזעלשאפטליכקייט" ביי די דאָזיגע מענשען? ווי אזוי האָבען זיי געקענט פארברייננגען איינער מיט'ן אנדערן אז זיי האָבען דאָך איינע די אנדערע כמעט ניט געקענט, אז זיי האָבען זיך אזוי זעלטען געזען? האָט זיך ביי זיי אויסגעארבייט א זעהר אייגענאַרטיגע געזעלשאפטליכקייט: זיי פלעגען פארברייננגען און הוליען אויף א וואולגארען, פּרימיטיווען אופן, אין שיכור'ן, טאַנצען און שפּרינגען.

אָט ווי אזוי מעקמעסטער שילדערט א „לאָג־רעיזינג" יום־טוב:

„ווען א נייער קאָלאָניסט פלעגט אָנקומען, פלעגען די ארומיגע שכנים אויסבויען א הויז פאר איהם און זיי פלעגען אויסנוצען די געלעגענהייט א הוליע צו טאָן. מען פלעגט אויסקלייבען פיער מענשען אויסצוהאַקען די קארבען אין די קלעצער, און בשעת די פיער האָבען געארבייט, האָבען די איבעריגע פארבראַכט אין ראַנגלען זיך, אין יאָגען זיך און פארשיידענע אנדערע שפּי־

לען. עס פלעגט אויך קומען צו קלעפּ, און איינע די אַנדערע פלעגען ארויסנעמען די אויגען, מען האָט געשפּילט קאָרטען, גע־שכור'ט, און געטאָן אַל'ץ וואָס זיי האָבען דאן באטראכט אלס אונטערהאלטונג. ווען די קארבען זיינען פארטיג געוואָרען, פלע־גען אַלע צוזאמען זיך א נעם טאָן צו דער ארבייט, און אויפ־שטעלען דאָס הויז. דאָס פלעגט געדויערען ניט מעהר ווי עט־ליכע שטונדען".

די געזעלשאפט איז געווען א ווילדע, א וואולגארע, א פּרי־מיטיווע. עס איז ניט געווען קיין מאָראַל, קיין געזעץ, קיין מורא פאר גאָט און ניט פאר לייט. די גלחים פלעגען יענע ישובים רופען „די פעסטונג פון טייפעל". צייטענווייז אָבער פלעגט דאָרט פלוצלונג אָנקומען א מאָראלע, אָדער בעסער געזאָגט, א „רעליגיעזע דערוואכונג". די „דערוואכונג" פלעגט אויך אָננעמען אין א ווילדע, בארבארישע פאָרמע. אָט וואָס דער היסטאָריקער מעקמעסטער דערצעהלט וועגען איינער אזא „דערוואכונג":

„צוויי יונגע לייט האָבען אָנגעהויבען די גרויסע ארבייט אין זומער פון 1799. זיי זיינען געווען ברידער, פּריידיגער. דאָס איז פאָרגעקומען ביים „רעד ריווער". עס איז געווען פארזא־מעלט אַן עולם. מען האָט געבעטען די צוויי ברידער זיי זאָלען האַלטען רעליגיעזע דרשות פאר'ן עולם. איינער פון די ברידער האָט זיך פאנאנדערגע'דרש'ענט מיט א געוואלדיגען ברען. זיין דרשה האָט געמאכט א טיפען רושם אויף די פארזאמעלטע. פיל האָבען געוויינט מיט טרערן. איין פרוי וואָס איז געזעסען אויף א הינטערשטער באנק, האָט פלוצלונג גענומען שרייען. דער פּרעדיגער האָט זיך געלאָזען געהן צו איהר. דער עולם האָט איהם געבעטען ער זאָל דאָס ניט טאָן, מען האָט איהם אָבער ניט געקענט צוריקהאלטען, און געהענדיג האָט ער זיך אויך צושריען מיט תפילות און געבעטען צו גאָט. זייערע געשרייען צו גאָט, ער זאָל זיך אויף זיי דערבארימען, זיינען געווען שרעק־ליך. איניגע האָבען דערפילט אז גאָט האָט זיי מוחל געווען, אָבער אַנדערע זיינען אוועק גייסטיג פארוואונדעט, מיט א שרעק־ליכען ווייטאָג אין דער נשמה. די אויפרעגונג האָט זיך פאר־

שפרייט איבער'ן גאנצען געגענד. א רעליגיעזע משוגעת האט ארומגעכאפט אלע ארומיגע ישובים. קאלאניסטען האבען אנגע־פאקט זייערע בוידען מיט בעטגעוואנט און עסענוווארג, און זיך געשלעפט פון פופציג מייל צו הערען דעם יונגענמאן פריידיגען.

„די אידעע איז געווען א נייע. הונדערטע האבען זיך אן איר אנגעכאפט, און עס האט זיך אנגעפאנגען א באוועגונג פון „קעמפ"־מיטינגען. קיין זאך האט ניט געקענט צוריקהאלטען דעם שטראם. גאנצע פאמיליעס האבען געוואנדערט איבער לאנ־גע וועגען צו די מיטינגען. זיי האבען פארלאזען זייערע הייזער, פארלאזען די פעלדער אין רעכטען מיטען שניט, פארלאזען די וויכטיגסטע ארבייט און זיינען געפארען הערען דעם פריידיגער. די מיטינגען פלעגען פארקומען אין א וואלד. מען פלעגט אויפ־שטעלען א פלאטפארמע, דער עולם פלעגט זיך צוזעצען אויף די פעניעס פון אויסגעהאקטע ביימער און אויף קלעצער. ארום און ארום זיינען געשטאנען די בוידען און די ביידלאך פון די אנגע־פארענע. זיי האבען זיך געצויגען אין לאנגע שורות, אזוי ווי גאסען. די תפילות און די דרשות פלעגען אנהאלטען פון אינ־דערפרי ביז ביינאכט, גאנצע טעג, און אמאל גאנצע וואכען נאכ־אנאנד. די פרעדיגער זיינען געוויינליך געווען גלחים, אבער אפט פלעגען געוויינליכע מענער און פרויען, און אמאל אפילו קינדער פון עולם אויפשפרינגען פון זייערע פלעצער און אנהויבען דרשנ'ען און זאגען תפילות. אין איין ארט האט זיך א מיידעלע פון זיבען יאר ארויפגעזעצט אויף די אקסלען פון א מאן, און האט אזוי לאנג גע'דרשנ'ט פאר'ן עולם, ביז זי איז געפאלען אין חלשות. אין אן אנדער ארט האט א אינגעל פון צוועלף יאר זיך אוועק־געשטעלט אויף אן אויסגעהאקטען בוים און געשריען תפילות צו גאט ביז וואנען די כחות האבען זיך ביי אים אויסגענומען. ער האט זיך אנגעפאנגען צו וואקלען, און צוויי מענער זיינען צוגעלאפען און האבען אים אונטערגעהאלטען, אבער ער האט זיינע תפילות פארגעזעצט, ביז וואנען ער האט שוין מער ניט געקענט ריידען, א פאר צענדליג פון עולם זיינען געפאלען חלשות לעבען זיינע פיס.

„אין טייל „קעמפּס״ פלעגען די תשובה־פאַרזאַמלונגען פאָר־קומען ביינאַכט. פון די הונדערטע בוידען אוןביידלאַך האָבען געפינקעלט רויטע פייערלאַך. אַרום און אַרום זיינען געלעגען די שאָטענס און די פינסטערניש פון די וועלדער. די פּרעדיי־גער האָבען גע׳מוסר׳ט און תפלה געטאָן. פון עולם האָבען איינע געקרעכצט, אַנדערע געזונגען לויב־געזאַנגען צו גאָט. געוויינט און געקרעכצט האָבען אַזוינע וואָס האָבען זיך געפילט זינדיג, געזונגען האָבען די, וואָס זיינען זיכער געווען אַז גאָט האָט זיי שוין מוחל געווען. דאָס אַלץ האָט שטאַרק געווירקט אויף די נערוועז פון די שוואַכע, וועלכע פלעגען פון אויפרעגונג און שרעק פאַלען צו דער ערד, אַזוי ווי מיט אָפּגענומענע אברים. זיי האָבען ניט געקענט שרייען, זיך ניט געקענט באַוועגען. זיי פלעג־גען ליגען ווי טויטע. מאַנכע פלעגען אַריינפאַלען אין ספּאַזמען. זיי פלעגען קרימען מיט די מיילער און וואַרפען מיט די הענט און פיס. מען פלעגט זיי מוזען אויפהייבען און אַוועקטראָגען, ביז זיי פלעגען צו זיך קומען״

עס זיינען געווען מיטינגען, צו וועלכע עס פלעגען קומען טויזענטע מענער, פרויען און קינדער. עס ווערט דערציילט, אַז צו איינעם פון אַזוינע קעמפּ־מיטינגען האָבען זיך פאַרזאַמעלט ניט ווייניגער ווי צוואַנציג טויזענט מענשען. דעם גאַנצען טאָג און די גאַנצע נאַכט זיינען מחנות מענשען געגאַנגען, זיך געשטויסען און זיך געריסען פון איין פּרעדיגער צום אַנדערען, געזונגען, גע־שריען, געלאַכט און געוויינט. אָט זיינען זיי געלאָפען הערען אַ נייעם בעטער, וועלכער האָט זיך פּלוצלינג אויפגעשטעלט אויף אַן אויסגעהאַקטען בוים און גענומען תפלה טאָן, און אָט האָבען זיי זיך אַ לאָז געטאָן צו קוקען אויף איינעם, וואָס איז געפאַלען אַ „גע׳חלש׳טער״ פון תפלה טאָן. אַזוי פיל מענער און פרויען זיינען געלעגען אויף דער ערד אין חלשות, אַז עס איז אוממעגליך געווען צו גיין ,טאָמער וועט מען אויף עמיצען אַרויפטרעטען. טייל פון די געפאַלענע האָבען אפילו ניט געקענט ריידען. אַנדערע האָבען געקענט ריידען, אָבער ניט באַוועגען זיך. טייל האָבען געשליידערט מיט די פיס, זיי געקלאַפּט אין דער ערד, טייל האָבען געשריען

אזוי ווי זיי וואָלטען געליטען גרויסע ווייטאָגען, זיך געוואָרפען ווי פיש וואָס מען נעמט ערשט ארויס פון וואסער. איינע האָבען זיך געקייקעלט אויף דער ערד שטונדען נאָכאנאנד, אנדערע זיינען געלאָפען און שפּרינגענדיג איבער בוימער האָבען זיי געשריען: „מיר זיינען פארלאָרען! מיר זיינען פארלאָרען!" און אנטלאָפען אין געדיכטען וואלד אריין.

שפּעטער האָט די אויפרעגונג אָנגענומען נאָך שרעקליכערע פאָרמען. איינע פון די אזעלכע פאָרמען האָט זיך גערופען „טרייס־לען", א צווייטע — „בילען", א דריטע — „דער הייליגער געלעכטער". דאָס „טרייסלען" פלעגט פאָרקומען אזוי: דער זינדיגער פלעגט אָנהויבען ווארפען מיט'ן קאָפּ הין און הער, ער פלעגט עס טאָן מיט אזא שנעלקייט, אז עס איז אוממעגליך געווען צו דערקענען דאָס פּנים. אנדערע פלעגען ווארפען מיט'ן קערפּער ארויף און אראָפּ, אזוי ווי א באָל. אין די צייטען פון אזעלכע „דערוואכונגען" האָט עס אויסגעזען עפּעס אזוי ווי אלע וואָלטען פון זינען אראָפּ. מענשען האָבען אָנגעהויבען צו חלום'ען ווילדע חלומות. טייל האָבען גענומען גלויבען, אז זיי זיינען גאָר הינט. זיי פלעגען זיך שטעלען אויף אלע פיר און בילען, ביז זיי זיינען הייזעריג געוואָרען. דאָס איז געווען די פאָרמע פון „בילען". מען פלעגט אָפּט זען ווי עס שטייען א גרופּע מענשען נעבען א בוים און בילען „אויף דעם טייפעל, וואָס באהאלט זיך אין די צווייגען". די דריטע פאָרמע, „דער הייליגער געלעכטער", איז באשטאנען אין דעם, וואָס אין מיטען תפילה טאָן פלעגט זיך איינער צולאכען, און אלע איבעריגע פלעגען אָנגעשטעקט ווערען מיט'ן געלעכטער. דער גאנצער קעמפּ פלעגט אויף אזא אופן פארהילכט ווערען פון עפּעס אן אוממענשליכען, אן אומהיימלאכען געלעכטער *).

---

*) די „ריוויוועל מיטינגען" („ריוויוועל" — אויפלעבונג), פאַר־זאַמלונגען, צו וועלכע עס קומען זיך צונויף גרויסע מאַסען מענשען און הערען זיך צו צו מוסר־זאָגער און טוען תשובה דערביי, קומען אין אַמעריקא איצט אויך פאָר, איבערהויפּט אין די סאַוט און אין די וועסט. אָבער זיי נעמען שוין ניט אָן אַזעלכע ווילדע, באַרבאַרישע פאָרמען, ווי אין יענער צייט פון דער פּרימיטיווער וועסט.

דעם שווערסטען פרייז פאר אָט דעם שווערען פיאָנערען־לעבען האָבען באצאָהלט די פרויען און קינדער. זיי פלעגען אויס־שטארבען מאסענווייז. אויף די בית־עלמינ׳ס פון יענע פיאָנערען־ישובים פלעגט מען אָפט געפינען ליגען איין מאן ארומגערינגעלט פון צוויי, דריי אָדער אפילו פיר פרויען. זעלטען ווען א פרוי האָט איבערגעלעבט איר מאן. אויף איר איז געפאלען א סך א שווערערע לאסט. זי האָט געבאָרען און געהאָדעוועט די קינדער, געקאָכט און געבאקען, געשפונען, געוועבט און גענייט די קליידער פאר דער גאנצער פאמיליע. קיין וואונדער ניט, וואָס זי פלעגט פאלען אין יאָך און יונגערהייט גיין פון דער וועלט.

די אימיגראציע אין די וועסט איז געגאנגען כוואליעסווייז. די ערשטע כוואליע איז באשטאנען פון ספעקולאנטען. די האָבען ניט געזוכט זיך צו באזעצען אין יענעם ווילדען געגענד, נאָר צו מאכען געלט פון קויפען און פארקויפען ערד. עס האָבען זיך געגרינדעט קאָמפאניעס, וואָס האָבען געקויפט מיליאָנען אקער לאנד. עס זיינען אויך געווען איינצעלנע פערזאָנען, וואָס האָבען געקויפט אויף קרעדיט און גלייך פארקויפט צו די קאָלאָניסטען.

די גאָר ערשטע קאָלאָניסטען פלעגען ניט בלייבען זיצען אויף זייערע ערטער. עפעס האָבען זיי ניט געקענט רוען, זיך באזעצען און בלייבען אויף אן אָרט. דאָס איז איינע פון די מערקווירדיגסטע ערשיינונגען אין דער אמעריקאנער גע־שיכטע, אן ערשיינונג, וואָס האָט אָנגעהאלטען צענדליגע יאָרען. די ערשטע קאָלאָניסטען פלעגען אנטלויפען טיפער אין לאנד אריין, וויטער אין די וועסט, אזוי שנעל ווי ארום זיי פלעגט נאָר ווערען א שטיקעל ישוב. זיי פלעגען דאן פארקויפען זייערע פארמס און הייזער, אָפט מיט א ריווח, און אליין פלעגען זיי זיך פארקלייבען אין א וואלד, ערגעץ ווייט פון א ישוב, און אָנהויבען איבער־א־נייס האקען בוימער, אָפראמען שטיינער, און צוגרייטען פאר זיך א שטיקעל ערד צום אקערען. דער היסטאָריקער מעקמעסטער שרייבט:
„אן אלמעכטיגע בענקשאפט האָט אים געטריבען אלץ ווייטער אין די וועסט, ביז וואנען אן אינדיאנער האָט אים גע׳הרג׳עט, אָדער

דער הונגער, די קעלט און די שלעכטע שפייזען האבען אים גע־טריבען אין א פריציייטיגען קבר. ווי־נאר אזא קאלאניסט האט אויסגעבויט זיין הויז פון קלעצער, אפגערייניגט אן אקער ערד, אויסגעהאקט די בוימער און פארזייט א הויפען תבואה, איז ער געווארען אומגעדולדיג, און זיך גענומען קלייבען ווייטער אין וועג אריין. ער האט ניט געקענט רוען, ביז וואנען זיין קליינע פארם איז ענדליך פארקויפט געווארען און ער איז ווידער אריינגעקראכען אין וואלד און גענומען בויען א נייע היים פאר זיך".

די צווייטע אדער דריטע כוואליע פון קאלאניסטען האבען אפגעקויפט ביי די ערשטע, ביי די פיאנערען, זייערע פארמס. די נייע קאלאניסטען האבען געמאכט געוויסע אויסבעסערונגען אין די פארמס און דאן זיי ווידער פארקויפט, און אוועק ווייטער אין די וועסט. יעדער נייער קאלאניסט האט געמאכט אויסבעסערונגען, געבויט פאר דעם נעקסטען קאלאניסט, און אליין אוועק טאן די ארבייט אויף דאס ניי אויף דער נעקסטער סטאנציע. מעקמעסטער שרייבט: „מענשען וואס האבען געוואוינט אין וועסט ניו־יארק, האבען דערציילט, אז זיי האבען דארטען ניט געטראפען קיין איינעם, וועלכער האט זיך ניט אריבערגעקליבען פון איין ישוב אין אן אנדערען ווייניגסטענס זעקס מאל. זייער שווער לעבען איז גאר ניט צו באשרייבען. זיי זיינען געווען שרעקליך ארים. אין פילע פון די „באטקעס" זיינען ניט געווען קיין פענסטער. בלויז א לאך אין דאך פאר'ן רויך ארויסצוגיין. ווינטער פלעגט דער שניי אריינבלאזען אין שטוב דורך די שפאלטען צווישען די קלעצער און פון אונטער דער טיר".

נאך די פיאנערען־כוואליעס זיינען אנגעקומען די אמת'ע קאלאניסטען, די וואס האבען זיך ענדליך אויף שטענדיג באזעצט אויף דער צוגעגרייטער אויסגעטראטענער ערד און האבען גענומען בויען דערפער און שטעדט און אנטוויקלען א ציוויליזאציע. זיי פלעגען קומען פאמיליענווייז, אמאל עטליכע פאמיליעס צוזאמען, אמאל א גאנצע קהלה. זיי פלעגען פארען אין גרויסע בוידען און פירען מיט זיך זייער גאנצע באלעבאטישקייט פון דער אלטער היים. די האבען שוין אנגעהויבען האנדלען מיט די שטעדט אין

די איסט. זיי פלעגען שיקען אין די איסט קויפען געצייג, קליידער, שנאַפּס, און פלעגען פאַרקויפען צו די איסט תבואה און געהילץ.

די שטראָמען פון אימיגראַציע אין די וועסט האָבען זיך גע־צווייגען אויף פאַרשיידענע וועגען. איין שטראָם האָט זיך געצווייגען אין דעם נאָרדליכען טייל פון ניו יאָרק; א צווייטער — איבער דעם אָהייאָ טייך, פון פּענסילווייניא צו דער נאָרט־וועסט טערי־טאָריע; א דריטער — דורך ווירדזשיניא און די אנדערע שטאַטען פון די סאַוט — צו טענעסי און קענטאַקי. די וואַנדערער האָבען נאַטירליך געליטען א סך צרות פון די אינדיאַנער. אין דער נאָרט־וועסט טעריטאָריע (דער איצטיגער שטאַט אָהייאָ) זיינען אין די ערשטע נייגציגער יאָרען פאָרגעקומען שחיטות אויף די ווייסע. א פּאָר טויזענט קאָלאָניסטען זיינען אויסגעקוילעט געוואָרען. די רעגירונג האָט אריינגעשיקט אַן ארמיי אהין. אין דער ערשטער שלאַכט האָבען די אינדיאַנער געהאַט א גרויסען זיג. זיי האָבען די ווייסע ארמיי איינגאַנצען צוקלאַפּט. פון די 2,300 ווייסע סאָלדאַטען זיינען גאַנץ געבליבען ניט מעהר ווי 600. עס ווערט דערציילט, אז אינדיאַנער האָבען זיך באַגאַנגען שרעקליך גרויזאַם מיט די פאַרוואונדעטע; אז זיי האָבען זיי צוריסען אברים־ווייז. פּרעזידענט וואַשינגטאָן האָט דאַן אריינגעשיקט א גרעסערע ארמיי אונטער דער פירערשאַפט פון אַנטאָני וועין, וועלכער האָט גע־טראָגען דעם צונעמעניש „משוגע'נער אַנטאָני". ער האָט, נאָך א קאַמפּאַניע פון א פּאָר יאָר, געצוואונגען די אינדיאַנער זיך אונ־טערצוגעבען, און אָהייאָ איז געוואָרען פריי און זיכער פאַר ווייסע קאָלאָניסטען.

ווי גרויס עס איז געוועזען דער שטראָם פון אימיגראַציע צו די וועסט, קען מען זיך א באַגריף מאַכען פון די פאָלגענדע פאַקטען: דער שטאַט ניו יאָרק, וועלכער האָט געהאַט א גרויסען שטח לאַנד אין די וועסט, האָט אין 1790 געהאַט א באַפעלקערונג פון ארום 340 טויזענט. אין 1800 איז זיין באַפעלקערונג שוין געוועזען 589 טויזענט. אין 1790 איז ניו יאָרק געוועזען דער פינפטער שטאַט אין צאָל פון באַפעלקערונג. אין 1800 איז ער שוין געוועזען דער

דריטער שטאט. פענסילווייניא, וועלכע האט אויך געהאט א גרויסען שטח אין די וועסט, איז די זעלבע צען יאר פארגרעסערט געווארען אין באפעלקערונג פון 434 טויזענט אויף 602 טויזענט. טענעסי, וועלכע איז געלעגען אינגאנצען אין די וועסט, האט אין 1790 געהאט א באפעלקערונג פון 35 טויזענט, און אין 1800 האט זי געציילט 105 טויזענט. קענטאקי, אויך א שטאט פון די וועסט, איז אין די צען יאר געוואקסען פון 73 טויזענט אויף 220 טויזענט. דער וואוקס ווערט נאך קלערער, ווען מען פארגלייכט די אויבענגעבראכטע ציפער מיט דער סטאטיסטיק פון די ניו־ענגלאנד שטאטען און פון די אנדערע שטאטען, וואס זיינען געלעגען הארט ביים ים. מאסאטשוסעטס האט אין 1790 געהאט א באפעלקערונג פון 378 טויזענט און איז געווען די פערטע אויף דער ליסטע. אין 1800 האט זי געהאט 422 טויזענט און איז שוין געווען די פינפטע אויף דער ליסטע. זי האט אין די צען יאר צוגעקראגען בלויז עטליכע און פערציג טויזענט, אדער 11 פראצענט פון איר פריערדיגער באפעלקערונג, בשעת ניו יארק איז געוואקסען אויף אן ערך פון 90 פראצענט, און טענעסי האט זיך פארגרעסערט אויף 300 פראצענט. קאנעקטיקוט האט אין 1790 געהאט א באפעלקערונג פון 237 טויזענט, און אין 1800 איז די באפעלקערונג געווען 251 טויזענט, א צוואוקס אינגאנצען פון ווייניגער ווי א האלבען פראצענט.

דאס איז דערפאר, וואס דער שטראם פון אימיגראציע איז געגאנגען פון די ניו־ענגלאנד שטאטען און פון די אנדערע שטאטען ביים אטלאנטיק צו די וועסט. אם שטארקסטען האבען די אימיגראציע צו די וועסט געפילט די ניו־ענגלאנד שטאטען, ווארום זייער טעריטאריע איז געווען קליין און האט ניט פארכאפט קיין טיילען פון די וועסט, ווי דאס איז געווען דער פאל מיט ניו יארק און פענסילווייניא.

ווי געזאגט, האט זיך אנטוויקעלט א גאנץ אנדער סארט געזעלשאפט ווי אין די אלטע שטאטען פון די איסט. דארטען האט געהערשט אן אמת'ע דעמאקראטיע, ווייל דארטען זיינען אלע

ווירקליך גלייך געווען. „אין די איסט איז דעמאָקראַטיע געווען ניט מער ווי אַ טעאָריע" — שרייבט פּראָפעסאָר פּעקסאָן, — „אין די וועסט איז דעמאָקראַטיע געווען אַ פאַקט". אַלע האָבען דאָרטען געפירט דעמזעלבען סאָרט לעבען. עס זיינען אין די וועסט אויך געווען רייכערע און אָרימערע פאַרמער. אָבער די רייכע האָבען געמוזט ארבייטען אַזוי שווער ווי די אָרימע, און זיי האָבען געפירט דעמזעלבען שטייגער לעבען ווי די אָרימע, — אַליין געמאַכט זיך קליידער, אַליין געבויט און געאַקערט. איינער איז ניט אָנגעקומען צום צווייטען, קיינער האָט ניט געקענט באַלעבאַטעווען איבער'ן אנדערען. יעדערער האָט זיך פאַרלאָזען אויף זיינע אייגענע צען פינגער ארויסצוּרייסען זיינע לעבענס-מיטעל פון דער ערד. וואָס ער האָט מיט די אייגענע הענט ניט געמאַכט, דאָס האָט ער ניט געהאַט. יעדער קאָלאָניסט האָט זיך אַליין פאַרזאָרגט, און אין אים האָט זיך אנטוויקעלט דאָס געפיל פון אבסאָלוטע זעלבסט-שטענדיגקייט, פון אבסאָלוטען גלויבען אין זיינע אייגענע כחות און אין זיינע אייגענע פעהיגקייטען.

דער קאָלאָניסט אין דער וועסט, דער פּיאָנער, האָט געלעבט איינזאַם, פּרימיטיוו. ער האָט פיינט געהאַט אַז מען זאָל אים טשעפּען, מען זאָל זיך מישען אין זיינע אנגעלעגענהייטען. אויף דער רעגירונג, וואָס האָט זיך געפונען אין די איסט, האָט ער געקוקט מיט חשד. צו וואָס דאַרף ער זי? די רעגירונג האָט אויף אים ארויפגעלעגט שטייערען. זי איז אויף אים געווען אַ יאָך. ער האָט געוואוסט, אַז די שטייערען ווערען באַנוצט צו צאָלען די פּראָצענטען צו די רייכע אייגענטימער פון די רעגירונגס-פּאַפּירען. ער האָט געוואוסט, אַז מיט די געלט אָרגאַניזירט מען ארמייען, אַז מען בויט פלאָטען. און אים האָט דאָס פאַרדראָסען. מען רייסט פון אים לטובת די רייכע אין דער איסט. ער איז דעריבער געווען אַ הייסער אָנהענגער פון דזשעפערסאָנ'ען און דער רעפּוב-ליקאַנישער פּאַרטיי, וועלכע זיינען געווען געגען די חובות און געגען די שטייערען, געגען ארמייען און געגען פלאָטען, און וועלכע האָבען גע'טענה'ט דיזעלבע טענות, אַז די רעגירונג דריקט אַרויס

געלט ביי די אָרימע פארמער אין דער סאוט און אין דער וועסט צוליב די רייכע אין דער איסט.

אין די ערשטע יאָרען נאָכדעם ווי עס איז אָרגאניזירט געוואָרען די נאָרט־וועסט טעריטאָריע, איז די פּאָליטיק פון דער רעגירונג געווען צו פארקויפען לאנד צו קאָמפּאניעס אָדער יחידים אין גרויסע שטרעקעס מיט אמאָל. די רעגירונג האָט געהאָפט, אז דורך דער דאָזיגער מעטאָדע וועט איר געלינגען ארייננצוקריגען גרויסע סומען געלט מיט אמאָל. דער פּלאן האָט זיך אָבער באלד ארויסגעוויזען פאר א דורכפאל. בלויז דריי אזעלכע אנגראָ־מסחרים זיינען דורכגעפירט געוואָרען, און אין די דריי האָט די רעגירונג ארום און ארום פארקויפט אָנדערהאלבען מיליאָן אקער לאנד. אין 1796, נאָכדעם ווי די אינדיאנער זיינען פון דער טעריטאָריע פארטריבען געוואָרען, האָט די רעגירונג געענדערט איר פּאָליטיק. זי האָט גענומען פארקויפען לאנד צו יחידים, שטרעקעס פון 640 אקער. דער פּרייז איז געווען צוויי דאָלאר אן אקער. דער קויפער האָט געמוזט באצאָלען איין העלפט פון דער סומע באלד אויפ'ן אָרט, און די אנדער העלפט האָט ער געדארפט אויס־צאָלען אין משך פון ערשטען יאָר.

דער צווייטער פּלאן איז אויך ניט געראָטען. זייער ווייניג קאָלאָניסטען האָבען פארמאָגט א סומע פון 640 דאָלאר און נאָך ווייניגער האָבען געקענט מאכען די צווייטע איינצאָלונג אין משך פון ערשטען יאָר. ווי פּראָפעסאָר פּעקסאָן באמערקט: „דער קאָלאָניסט האָט זיך געפילט גליקלאך, אויב ער האָט אין א יאָר ארום געהאט וואָס צו עסען פאר זיך און זיין פאמיליע, און האָט זיך אויסגעדרייט פון די פארשיידענע סכנות, קראנקהייטען און אומגליקען".

אין 1794 האָט שוין די נאָרט־וועסט טעריטאָריע געהאט אזא גרויסע באפעלקערונג, אז זי האָט געראָגען די ערלויבניש צו דער־ווײלען אן אייגענע „לעדזשיסלייטשור" און שיקען א פאָרשטייער אין קאָנגרעס. דער פאָרשטייער איז געווען וויליאם הענרי הערי־סאָן און א דאנק אים האָט די רעגירונג ווידער געמאכט אן ענדע־רונג אין איר פּאָליטיק: זי האָט זיך אראָפּגעלאָזען א ביסעל נידע־

ריגער צום אָרימען פּארמער. די נייע פּאָליטיק איז באמת געווען א גרויסע הילף פאר די קאָלאָניסטען. א געזעץ איז דורכגעפירט געוואָרען אין יאָר 1800, וואָס האָט פאָרגעשריבען, אז לאַנד אין דער טעריטאָריע זאָל פארקויפט ווערען אין שטרעקעס פון 320 אַקער. די רעגירונג האָט געעפענט „אָפיסעס" (קאָנטאָרען) אין עטליכע שטעדט פון דער טעריטאָריע — אין סינסינעטי, טשילי־קאָט, מאריאטא און סטובענוויל. דאָרט האָט מען די ערשטע דריי וואָכען פארקויפט לאַנד אין „אָקשען". נאָך די דריי וואָכען האָט מען די רעשט ערד פארקויפט צו יעדען איינעם צו צוויי דאָלאַר אַן אַקער, אויסצוצאָלען אין פיר יאָר צייט. די ערשטע איינצאָלונג איז געווען 10 סענט פון יעדען אַקער, דאָס הייסט, 32 דאָלאַר פאַר דעם גאַנצען „לאָט". די איבעריגע געלט האָט דער קויפער געדאַרפט אויסצאָלען אין פאָלגענדע ראַטען: א פערטעל — פערציג טעג נאָכדעם ווי ער האָט געמאכט דעם קאָנטראַקט; א פערטעל — אין צוויי יאָר אַרום; א פערטעל — אין דריי יאָר אַרום, און דעם לעצטען פערטעל — אין פיר יאָר אַרום. „דורך דעם פּלאַן", זאָגט פּראָפעסאָר פּעקסאָן, „איז די פאַראייניגטע שטאַטען געוואָרען אַ שותּף מיט דעם קאָלאָניסט, וואָס האָט גע־וואָלט פּרובען מזל אויף קהל'שער טעריטאָריע". מיט דעם נייעם פּלאַן הויבט זיך אָן אַ נייער קאַפּיטעל אין דער **געשיכטע פון דער קאָלאָניזאַציע פון דער וועסט** *).

---

*) מיט די ערשטע פּראָבעס צו פאַרקויפען לאַנד צו ספּעקולאַנטען־קאָמפּאַניעס איז פאַרבונדען איינער פון די שענדליכסטע סקאַנדאַלען אין דער געשיכטע פון דער קאָלאָניזאַציע אין דער וועסט. אין אַ פריערינען קאַפּיטעל איז דערציילט געוואָרען, ווי אַזוי די „אָהייאָ־קאָמפּאַניע" האָט גע'פּועל'ט ביום קאָנגרעס, ער זאָל איר פאַרקויפען אַ מיליאָן אַקער לאַנד. די אײַנפלוסרייכע לייט אין קאָנגרעס און די פּאָליטיקאַנטען פון ניו יאָרק האָבען אָבער אַנדערש ניט געוואָלט צולאָזען די רעגירונג זאָל שליסען דעם מסחר מיט דער קאָמפּאַניע סיידען די קאָמפּאַניע וועט אין דערזעלבער צייט אויך פון זייערטוועגען באַקומען אַ פּאַר מיליאָן אַקער. די קאָנגרעסלייט און „פּאָליטישענס" האָבען אָרגאַניזירט אַן אייגענע קאָמפּאַניע מיט'ן נאָמען „די סיאָטא", און די אָהייאָ־קאָמ־פּאַניע האָט פאַר איר באַקומען לאַנד. באַצאָלט האָבען די מיטגלידער

פון דער „סיאָטאָ" גאָרניט. עס האָט געהייסען, אַז זיי וועלען שפּעטער צאָלען. אָבער גלייך ווי דאָס לאַנד איז זי באַוויליגט געוואָרען, האָט די „סיאָטאָ" אַוועקגעשיקט אַן אַגענט קיין פראַנקרייך, וואו די רעוואָלוציע האָט ערשט אויסגעבראָכען, צו ברענגען קאָלאָניסטען פון דאָרטען. דער אַגענט איז געווען אַ באַוואוסטער פּאָעט פון יענער צייט, דזשאָעל באַרלאָו. ער איז אַוועק קיין פּאַריז, און האָט דאָרטען פאַרשפּרייט די ווילדסטע ליגענס וועגען די גליקען פון אָהייאָ. ער האָט דערציילט, אַז דאָרטען איז שטענדיג זומער; אַז עס איז אַ לאַנד וואָס פליסט מילך און האָניג; די ערד איז פרוכטבאַר; די טייכען פול מיט די בעסטע פיש; פון די בוימער פליסט צוקער; אויף די קוסטען וואקסען יאַגאָדעס, פון וועלכע מען קען אַרויסקוועטשען קוואַס. און דער פּאָעט טאַקע אַליין האָט פאַרקויפט די ערד — פאַר פינף שילינג אַן אַקער.

די פראַנצויזען האָבען געגלויבט און געקויפט. אין 1791 האָבען 500 פראַנצויזען פאַרלאָזען זייערע היימען און זיינען אַרויסגעפאָרען צו זייער געקויפטען לאַנד אין אַמעריקא. אַלע זיינען געווען שטאָדט־מענשען: סטאָליאַרעס, באַרבער, שניצער. אַגענטען פון דער „סיאָטאָ" האָבען זיי אַרויפגעזעצט אויף אַ שיף און זיי אַוועקגעשיקט קיין אַמעריקא.

די צרות וואָס די מענשען זיינען אויסגעשטאַנען פון דער מינוט וואָס זיי זיינען אַרויף אויפ'ן שיף, זיינען ניט צו באַשרייבען. מען האָט זיי געקאָרמעט מיט פאַרפוילטע שפּייז, מען האָט זיי געגעבען פאַר־פּעסטעטע וואַסער צום טרינקען. אַ סך פון זיי זיינען קראַנק געוואָרען. דאָ אין אַמעריקא האָט מען זיי מאָנאַטען־לאַנג געהאַלטען אין אַ האַפען־שטאָדט, און ערשט דאַן זיי אַוועקגעשלעפּט אין דעם „גן־עדן" אַריין, קיין אָהייאָ. דאָרטען האָבען זיי ערשט דערזען זייער אומגליק. מען האָט זיי געבראַכט אין אַ געדיכטען וואַלד, אָן אַ פּלאַץ דעם קאָפּ אָוועק־צולעגען. עסענוואַרג איז דאָרט שווער געווען צו קריגען, און דאָס ביסעל וואָס מען האָט געקראָגען איז געווען שרעקליך טייער. אָבער ערגער פון אַלץ איז געווען דאָס, וואָס ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס לאַנד געהערט גאָר ניט צו דער „סיאָטאָ" קאָמפּאַניע, ווייל זי האָט פאַר'ן לאַנד ניט באַצאָלט. די פראַנצויזישע קאָלאָניסטען האָבען גאָר קיין רעכט ניט געהאַט דאָרט זיך צו באַזעצען. די קאָמפּאַניע האָט ביי זיי דאָס געלט איינפאַך אויסגענאַרט. די אימיגראַנטען וואָס האָבען זיך געקענט ראַ־טעווען זיינען אַנטלאָפען. די וואָס האָבען אָבער קיין געלט ניט געהאַט אַוועקצופאָרען, האָבען געמוזט בלייבען. זיי פלעגען שטיין ביים ברעג טייך און בעטלען עסענוואַרג פון מענשען וואָס פלעגען פאַרבייפאָרען אין שיפלאַך. אַ רייזענדער, וואָס באַשרייבט די אומגליקליכע נאָכדעם ווי זיי זיינען שוין דאָרטען אָפּגעווען אַ יאָר צייט, זאָגט וועגען זיי: „אָרימע, פאַרהונגערטע, קראַנקע פראַנצויזען! פון זייערע פנימ'ער

קוקען אַרויס קראַנקהייט און הונגער". די פראַגע וועגען זייער לאַגע איז אויפגעהויבען געוואָרען פאַר'ן קאָנגרעס. אין 1795 האָט דער קאָנגרעס באַשלאָסען אַוועקצושענקען צו דער גרופּע פראַנצויזען 24 טויזענט אַקער לאַנד. די וואָס זיינען געבליבען לעבען, האָבען ביסלאַכ־ווייז דאָס לאַנד אַנטוויקעלט און דאָרט אויפגעבויט אַ היים פאַר זיך.

קאפיטעל 20.

די איסט און די סאַוט אין 1800

אין יאָר 1800 האָט די באַפעלקערונג פון די פאראייניגטע שטאַטען געציילט 5 מיליאָן און 300 טויזענט מענשען. אַן ערך 900 טויזנט פון זיי זיינען געווען נעגער־שקלאַפען. דער גרעסטער שטאַט איז דאַן געווען ווירדזשיניא, מיט א באפעלקערונג פון 880 טויזענט. נאָך ווירדזשיניא איז געקומען פענסילווייניא מיט 600 טויזענט נפשות. די דריטע אין דער ריי איז געשטאַנען ניו יאָרק מיט א באַפעלקערונג פון 589 טויזענט.

צוויי דריטעל פון פאָלק האָבען געוואוינט אין די אלטע ישובים, ניט ווייטער ווי א הונדערט מייל פון אטלאנטישען ברעג. שטעט מיט מער ווי אכט טויזענט איינוואוינער זיינען אין גאנצען לאַנד געווען ניט מער ווי זעקס. די גרעסטע און שענסטע שטאָט איז געווען פילאדעלפיע. אן אייראָפּייער רייזענדער האָט אפילו געשריבען, אז פילאדעלפיע איז איינע פון די שענסטע שטעט אין דער וועלט. איר באפעלקערונג האָט דערגרייכט ביז 70 טויזענט. אין די פאָריגע צען יאָר האָט ניו יאָרק זי גענומען שנעל אָניאָגען. פון 1790 ביז 1800 האָט ניו יאָרק פארדאָפּעלט איר באפעלקערונג כמעט פון 32 טויזענט אויף איבער 60 טויזענט. באָסטאָן איז, פארקערט, אין דער צייט אראָפּגעפאלען. זי האָט אָנגעהויבען צו פארלירען איר וויכטיגקייט. איר באפעל־קערונג האָט געציילט 25 טויזענט. אפילו באלטימאָר האָט זי אריבערגעיאָגט. די פינפטע גרויסע שטאָט איז געווען טשארלס־טאון, אין סאוט קאראליינא, וועלכע האָט פארמאָגט 15 טויזענט מענשען.

די פיזישע באדינגונגען פון לאַנד האָבען כמעט אוממעגליך געמאַכט פאַר דער באפעלקערונג זיך אויסצושפּרייטען. אין די צוויי הונדערט יאָר וואָס די אייראָפּעאישע קאָלאָניסטען האָבען דאָ געקעמפּט מיט דער נאַטור האָבען זיי ווייניג פאָרטשריט געמאַכט. דאָס לאַנד איז געווען באדעקט מיט וועלדער, די מינעראַלען און מעטאַלען זיינען געלעגען אומבאַרירט אין זייערע שטיינערנע בעטען. דער פאַרקער איז געווען אַן אומגעהייער שווערער. עס זיינען ניט געווען קיין שאָסייען, קיין וועגען און קיין שטעגען. אפילו די אַלטע ישובים, דאָרטען וואו די קאָלאָניסטען האָבען זיך באזעצט פון אָנפאַנג אָן און עס האָבען שוין געלעבט און גע־ארבייט אין זיי עטליכע דורות מענשען, איז יעדער ישוב גע־ווען א וועלט פאַר זיך, ווייל עס איז אזוי שווער געווען צוצוקו־מען מיט א פור. און די פור, די בויד, אדער „סטיידזש־קאָוטש", ווי זי האָט געהייסען, איז געווען דאָס איינציגע פאַרקער־מיטעל. פון ניו יאָרק קיין באָסטאָן פלעגען גיין בוידען דריי מאָל א וואָך. די בויד פלעגט פאָרען בלויז בייטאָג, און ביינאַכט פלעגט זי זיך אָפּשטעלען אונטערוועגס אין א קרעטשמע. צווישען ניו יאָרק און פילאַדעלפיא פלעגט לויפען א בויד יעדען טאָג. די רייזע פלעגט געדויערען צוויי מעת לעת.

די דריי שטעט זיינען געווען די עלטסטע און ענטוויקעלט־סטע. די שאָסייען צווישען זיי זיינען געבויט און באארבייט געוואָרען אין פאַרלויף פון 150 יאָר. היינט אויב עס איז אזוי שווער געווען צו פאָרען אויף די דאָזיגע אויסגעטראָטענע שליאַכען, קען מען זיך שוין פאָרשטעלען ווי די לאַגע איז געווען אין אנדערע געגענדען פון לאַנד. אם ערגסטען איז עס געווען אין דער סאָוט, וואו עס זיינען כמעט גאָר קיין שטעט ניט געווען. עס זיינען דאָרט געווען פאַרמס צו וועלכע עס איז כמעט אוממעגליך געווען ווען עס איז צוצוקומען. פאָרען אהין מיט א פור איז געווען אויסגעשלאָסען; בלויז א רייטער אויף א פערד האָט געקענט רי־זיקירען דורכצוברעכען פאַר זיך א וועג דורך די געדיכטע וועלדער, טיפע זומפּען און אנדערע שטערונגען. עס פלעגט געדויערען דריי וואָכען אדער א מאָנאַט צו ברענגען א פור מיט מעל אָדער טאַבאַק

פון לינטשבורג קיין ריטשמאָנד אין ווירדזשיניא, א שטרעקע פון ניט מער ווי נײַנציג מייל. די פארמער וואָס האָבען גע־וואוינט פופציג מייל פון ריטשמאָנד (די וויכטיגסטע שטאָט דע־מאָלסט אין ווירדזשיניא) פלעגען קומען אין שטאָט ניט מער ווי צוויי מאָל א יאָר. די צוויי מאָל פלעגען זיי אָנפּאקען זייערע וועגענער מיט די פארם־פּראדוקטען, זיי ברענגען אין שטאָט אריין, פארקויפען, און אויף צוריקצווועגס אָנפּאקען די פורען מיט דער סחורה וואָס זיי האָבען איינגעקויפט אין שטאָט.

די פּאָסט איז געפירט געוואָרען מייסטענס דורך רייטער. א בריף פון איין עק לאַנד ביז'ן צווייטען, דאָס הייסט, פון מעין ביז ווירדזשיניא, פלעגט גיין דריי וואָכען. דערפאר טאקע האָט זיך דער עולם ווייניג־וואָס באנוצט מיט דער פּאָסט. דורכ־שניטליך האָט יעדער איינוואוינער פון לאַנד געשיקט ניט מער ווי איין בריף א יאָר.

פיל לייכטער איז געווען צו פאָרען און צו פירען סחורה מיט'ן וואסער. אָבער אפילו דער וואסער־פארקער האָט ווייניג פאָר־שריט געמאכט אין די ערשטע צוויי הונדערט יאָר. דער היסטאָ־ריקער העגרי עדעמס שרייבט, אז א רייזע קיין אייראָפּא איז דאַן געווען פארהעלטניסמעסיג באקוועמער און רעגעלמעסיגער ווי א רייזע פון ניו יאָרק קיין אָלבאני אָדער פּראָווידענס. פּאסא־זשירען האָבען געמוזט ווארטען ביז א שיף האָט אָנאָנסירט אז זי איז גרייט אָפּצופאָרען. גאנץ אָפט פלעגט א שיף קיין אָל־באני אָדער פּראָווידענס זיך שלעפּען א גאנצע וואָך.

מער ווי ניין־צענטעל פון דער באפעלקערונג האָבען געלעבט פון פארמעריי. די מעטאָדען פון אקערען, זייען, שניידען און דרעשען זיינען געווען די פרימיטיווסטע, ניט בעסער ווי די מע־טאָדען וואָס זיינען באנוצט געוואָרען מיט טויזענט יאָר פריער. דער אקער איז געווען א הילצערנער און איז געשלעפּט געוואָרן מיט אָקסען. געשניטען די תבואה האָט דער פארמער מיט א סערפּ, געדראָשען מיט „מלייצעס" אָדער שטעקענס, אָדער זיינע אָקסען און פערד פלעגען עס „אויסטרעטען". די ערד האָט ער קיינמאָל ניט באמיסטיגט. די פעלדער פלעגען שנעל פארלירען

זייער פּרוכטבאַרקייט. דער פאַרמער איז געצוואונגען געווען צו פאַרלאָזען די אויסגעצערטע שטיק ערד און גיין זוכען נייע פעל־דער. א רייזענדער האָט געמאַכט די פאָלגענדע באַמערקונג: „לאַנדווירטשאַפט אין אַמעריקא באַשטעהט ניט אין באַארבייטען די ערד נאָר אין דערמאָרדען די ערד”. ניט בעסער האָט דער פאַרמער באַהאַנדעלט זיין פי. די חזירים האָט ער געלאָזען אַרומלויפען פריי, קיינער האָט אויף זיי ניט אכטונג געגעבען. די בהמות פלעגען זיך פיטערען אָן פאַסטוכער. האָבען זיי גע־פונען וואָס צו עסען איז געווען גוט, אויב ניט זיינען זיי אַרומ־געגאַנגען הונגעריג. אין שטאַל פלעגט מען זיי אַריינטרייבען נאָר אין די גאָר קאַלטע ווינטער טעג. די איבעריגע צייט פלע־גען זיי זיין אין דרויסען.

א רייזענדער, וועלכער איז אין 1808 דורכגעפאָרען די ניו־ענגלאַנד שטאַטען האָט וועגען זיי איבערגעגעבען אזא באַריכט: „איך האָב פון דעם „יענקי” פריער א סך מער געהאַלטען. די שולען (מיט איינציגע אויסנאַמען) זיינען פאַרלאָזענע און האַלב איינגעפאַלענע די פעלדער זיינען באַדעקט מיט שטיינער, די סעדער זיינען צרה'דיגע, אויף א שטרעקע פון צוואַנציג מייל גע־פינט מען קוים איין פעלד וואָס איז פאַרזייט. די קרעטשמעס אונטערוועגענס זיינען שמוציג און געפּאַקט מיט בטלנים, וואָס זיצען און האַמפּערען זיך איבער פּאָליטיק און איבער געריכט־פּראָצעסען. די מענשען זיינען באַרייסער, פוילענצער און שווינד־לער”.

וועגען דער דאָזיגער שילדערונג באַמערקט הענרי עדעמס, אז זי איז איבערטריבען, אָבער ער גיט צו אז אין געוויסע גע־גענדען אין די ניו ענגלאַנד שטאַטען זיינען די אומשטענדען גע־ווען אַזוי ווי דער רייזענדער האָט באַשריבען.

די ווענט פון די הייזער זיינען געווען דינע און גאָרניט צו־געפּאַסט פאַר די קאַלטע, שטורמ'דיגע ווינטערען פון יענעם גע־גענד. די קירכעס האָט מען קיינמאָל ניט געהייצט. די קליי־דער זיינען געווען שלעכטע. פון סאַניטאַרע מעטאָדען האָט מען קיין באַגריף ניט געהאַט. דער רעזולטאַט איז געווען, אז עס

פלעגען פארקומען אפטע מגפות פון פארשידענע קראנקהייטען, איבערהויפט האבען געבושעוועט די שרעקליכע חלאת'ן שווינד־זוכט, טיפוס, סקארלאטין, דיפטעריע און רומאטיזם. דאס איז געוועזען די לאגע אין ניו ענגלאנד, וועלכע איז פאררעכענט געווען אלס דער ציוויליזירטסטער טייל פון די פאראייניגטע שטאטען. מען קען זיך שוין אלזא פארשטעלען ווי עס איז געוועזען אין די אנדערע טיילען, איבערהויפט אין דער סאוט, וועלכע איז געוועזען פרימיטיוו אין פארגלייך מיט ניו ענגלאנד.

נאך פארמעריי איז די הויפט באשעפטיגונג פון פאלק געוועזען האנדעל. אמעריקא האט נאך פאר דער רעוואלוציע געפירט א באדייטענדען האנדעל מיט אייראפא און די וועסט אינדיס. די רעוואלוציע האט דעם האנדעל פיל געשטערט. נאך דער רעוואלוציע האבען זיך אנגעהויבען די מלחמות אין אייראפא און ווי עס איז שוין דערציילט געווארען אין די פריערדיגע קאפיטלען, האבען די היגע סוחרים געהאט צרות פון אלע זייטען. דאך זיינען דער עקספארט און אימפארט שטארק געוואקסען. די אמעריקאנער שיפען האבען געפירט קיין אייראפא ניט בלויז אמעריקאנישע סחורות נאר אויך די סחורות פון די וועסט אינדיס. אין יאר 1793 האבען די אמעריקאנער שיפען ארויסגעפירט פון אמעריקא פראדוקטען אין באטרעף פון 24 מיליאן דאלאר, און פון אויסלענדישע האפענס (פאר אנדערע אויסלענדישע האפענס) א באטרעף פון צוויי מיליאן דאלאר; אין 1801 האבען שוין די שיפען ארויסגעפירט פון די אמעריקאנער האפענס פראדוקטען אויף איבער 49 מיליאן דאלאר, און פון פרעמדע האפענס — אויף איבער 46 מיליאן. דער עקספארט פון די פרעמדע האפענס איז אנגעפירט געווארען אויף פאלגענדען אופן: פריער פלעגט די אמעריקאנער שיף ברענגען די סחורה אהער, אין א היגען האפען, און דערנאך זי אוועקפירען קיין אייראפא. דער האנדעל האט געבראכט ריזיגע פראפיטען פאר די היגע סוחרים.

ניו יארק האט ארייננעקראגען דעם האנדעל אין אירע הענט. זי האט שנעל איבערגעיאגט אירע צוויי קאנקורענטען, באסטאן און פילאדעלפיא. באסטאן האט זי איבערגעיאגט ווייל ניו יארק

ליגט נעהענטער צו די וועסט אינדיס; און פילאַדעלפיא האָט זי איבערגעיאָגט ווייל דער ניו יאָרקער האַפען איז א בעסערער. צו פילאַדעלפיא מוז די שיף צופאָרען דורך א טייך, אָבער דער ניו יאָרקער האַפען ליגט האַרט ביים ים. אין 1801 איז שוין ניו יאָרק געווען דער וויכטיגסטער האַפען אין אמעריקא און איז עס פאַרבליבען ביז היינטיגען טאָג.

אין 1801 האָט אמעריקא אַרויסגעשיקט קיין אויסלאַנד מער סחורות ווי זי האָט אַריינגעפירט פון אויסלאַנד. אמעריקא האָט קיין אויסלאַנד פאַרקויפט פאַרם און וואַלד פּראָדוקטען: ווייץ, בוימוואָל, טאַבאַק, פיש, געהילץ, פוטערוואַרג, פעל און אינדיגא. פון אויסלאַנד האָט זי אַריינגעפירט צוקער, טיי און פאַבריצירטע סחורות.

אין פאַבריקאַציע איז אמעריקא נאָך געווען הינטערשטעליג. אין די לעצטע עטליכע צענדליג יאָר פון 18טען יאָרהונדערט איז אין ענגלאַנד פאָרגעקומען די „אינדוסטריעלע רעוואָלוציע". עס זיינען דאָרט געמאַכט געוואָרען א גאַנצע רייע וויכטיגע ערפינדונגען, מאַשינען צו שפּינען און וועבען, דאַמף־מאַשינען און אַזוי ווייטער. מיט יענע ערפינדונגען הויבט זיך אָן די מאָדערנע עפּאָכע פון אינדוסטריעלער אַנטוויקלונג. מאַשינען האָבען אָנגעהויבען צו פאַרנעמען דעם פּלאַץ פון מענשליכע הענט. צוליב די מאַשינען האָט מען געמוזט אָרגאַניזירען פאַבריקען. אנשטאָט דעם וואָס פריער פלעגט אַרבייט געמאַכט ווערען אין די היימען, האָט מען איצט אָנגעהויבען צו אַרבייטען אין די פאַבריקען. די געצייג פלעגט פריער באַלאַנגען צו די אַרבייטער; איצט האָבען זיי געהערט צו די באַלעבאַטים. פריער פלעגט יעדערער וואָס האָט פאַבריצירט סחורה אַליין זיין סחורה פאַרקויפען. איצט האָט די סחורה געהערט צום באַלעבאָס פון פאַבריק; עס האָט זיך אַנטוויקעלט די סיסטעם פון לוין־אַרבייט. עס האָט זיך גענומען אַנטוויקלען דער קלאַס פון פּראָלעטאַריער פון איין זייט און דער קלאַס פון קאַפּיטאַליסטען פון דער צווייטער זייט. אין אָנפאַנג פון 9טען יאָרהונדערט איז שוין די אינדוסטריעלע רעוואָלוציע אין ענגלאַנד געווען ווייט אַוועק. ענגלאַנד האָט שוין

פראָדוצירט סחורה פאר אויסלענדישע מערק אויף א גרויסען מאַסשטאב.

אין אמעריקא האָט עס אָבער נאָך געהאלטען זייער ווייט פון אן אינדוסטריעלער רעוואָלוציע. ענגלאנד האָט שטענדיג פארבאָטען ארויסצופירען אין אן אנדער לאנד די מאָדעלען אָדער פלענער פון אירע מאשינען. זי האָט אויך ניט ערלויבט די מעכאניקער, וואָס האָבען געוואוסט דעם אויפבוי פון די מא־שינען, ארויסצופאָרען פון לאנד. אין אמעריקא איז די אינ־דוסטריע נאָך געווען אין דער „היימישער סטאדיע". אָט איז א שילדערונג פון א שטעטעל אין מאסאטשוזעטס וואָס גיט א באגריף פון דעם אינדוסטריעלען צושטאנד אין יענער צייט:

„אין שטעטעל נאָרט ברוקפילד האָבען געוואוינט ארום טוי־זענט מענשען. כמעט אלע האָבען זיך אָפּגעגעבען מיט לאנד־ווירטשאפט. אפילו די געציילטע מעכאניקער זיינען אויך געווען פארמער. צווישען אָט די האלבע מעכאניקער און האלבע פאר־מער זיינען געווען: א שמיד, א טשוועק־מאכער, א מעכאני־קער פון ביקסען, א רעדער־מאכער, א סטאָליער, א באָנדער, א שוסטער, א בעזעם־מאכער און א שניידער. די שוסטער האָבען געהאט זייערע ווארשטאטען אין די קיכען. זיי פלעגען אויך ארומגיין צווישען די פארמער, טראָגען מיט זיך זייער געצייג, זיך אָפּשטעלען אין א הויז אויף א וואָך אָדער עטליכע טעג און דאָרטען נייען נייע אָדער פאררירכטען די אלטע שיך פאר דער גאנ־צער פאמיליע. דער רעדער־מאכער פלעג פאבריצירען די רעדער און די אקסען. די איבעריגע טיילען פון דעם וואָגען פלעגט דער פארמער אליין מאכען. דער סטאָליער האָט געהאט ווייניג ארבייט ווייל יעדער פארמער האָט געקאָנט אליין לייגען שינדלען אויף זיין דאך און טאָן אנדערע סטאָליארישע ארבייטען ארום הויז. שפינען און וועבען פלעגט יעדע פארמער־פאמיליע אליין פאר זיך, וויפיל זי פלעגט דארפען. יעדער פארמער האָט גע־האט א קלענערע אָדער גרעסערע וועב־שטול. זייף פלעגט אויך יעדער פארמער אליין מאכען".

קליינע פאבריקלאך זיינען יע געווען אין איינינע פלעצער, אויב מען קען זיי אנרופען מיט אזא נאמען. אזא פאבריקעל פלעגט באשטיין פון דריי מענשען: דער באלעבאס, דער מע־כאניקער און דער לערענ־אינגעל. אלע דריי פלעגען ארביי־טען צוזאמען.

אין די שטאטען פון דער סאוט האבען די נעגער געטאן די אינדוסטריעלע ארבייט. יעדע גרויסע פלאנטאציע האט גע־האט א מיל צו מאלען מעל, א קוזשנע, א סטאלארניע און א וועבעריי. יעדע גרויסע פלאנטאציע איז געווען א פאלשטענ־דיגע געזעלשאפט פאר זיך, האט זיך אליין באזארגט מיט אלע נויטיגע זאכען. די קלענערע פלאנטאציעס האבען ניט געהאט די אלע איינריכטונגען, אבער זיי האבען אויך א סך נויטיגע זאכען אליין געמאכט.

צוויי גרויסע געשעהענישען אין דעם אינדוסטריעלען לעבען פון אמעריקא זיינען יע פארגעקומען אין די ניינציגער יארען פון 18טען יארהונדערט. עס איז דאן געמאכט געווארען איינע פון די וויכטיגסטע ערפינדונגען פאר דער טעקסטיל אינדוסטריע און עס איז געלייגט געווארען דער פונדאמענט פאר דער פאבריק אדער פעקטארי־סיסטעם.

די ערפינדונג הייסט „דהי קאטאן דזשין” („דזשין” — א פארקירצונג פון דעם ווארט „ענדזשין”). דער ערפינדער איז געווען א לערער מיט׳ן נאמען אילאי וועיטני. די ערפינדונג האט געגעבען א געוואלדיגען שטויס פארווערטס דער קאטאן אינדוס־טריע אין אמעריקע און דער טעקסטיל־אינדוסטריע אין ענגלאנד. די ערפינדונג באשטייט פון א מאשין ארויסצוציען די בוימוואל פון דער פלאנץ אין וועלכער זי וואקסט. פריער פלעגט מען עס מוזען טאן מיט די הענט. דאס איז געווען א לאנגע און א שווע־רע ארבייט און דערפאר איז די בוימוואל געווען זייער טייער. די מאשין וואס וועיטני ערפונדען האט געקענט אפריי־ניגען די בוימוואל פון דער פלאנץ דריי הונדערט מאל אזוי שנעל ווי אן ארבייטער האט עס געקאנט טאן מיט די הענט. די טעקס־טיל־פאבריקען אין ענגלאנד האבען זיך שטענדיג גענויטיגט אין

בוימוואָל אָבער זיי האָבען עס ניט געקענט באקומען. צוליב די שווערע ארבייט פון רייניגען די בוימוואָל האָט זיך די היגע פארמער ניט געלוינט צו פלאנצען א סך בוימוואָל. די מאשין

אילאי ווישני

האָט אָבער אָנגעמאכט א רעוואָלוציע. די פארמערס אין דער סאוט האָבען זיך איצט א כאפ געטאָן צו זייען בוימוואָל. דער באָדען און דער קלימאט אין דער סאוט זיינען ווי געוואונשען

פאַר דעם פּראָדוקט. וויטני'ס ערפינדונג האָט אין פאַרלויף פון א קורצער צייט געמאכט „קאטאן פאַר'ן קעניג" אין אמעריקא. די אינדוסטריע איז מיט אמאָל געווארען די וויכטיגסטע אין לאנד.

אין איין פּרט האָט די ערפינדונג געהאַט א שלעכטע ווירקונג. די פאַרמער אין דער סאוט האָבען זיך גענומען נויטיגען אין ביליגע, שווערע ארבייטער פאַר די גרויסע קאטאָן־פעלדער. דער נעגער שקלאַף איז פאַר זיי איצט געווארען א סך וויכטיגער, א סך ווערטפולער ווי פריער. נאָך וויטני'ס ערפינדונג איז די נעגער־שקלאַפעריי געווארען אין דער סאוט הונדערט מאָל שטאַרקער איינגעוואָרצעלט ווי פריער.

דער ערפינדער וויטני האָט געקראָגען די באַלוינונג וואָס ערפינדער און אנטדעקער באַקומען געוויינליך. זיין לעבענס־געשיכטע איז געווען א טראַגעדיע. ער איז געבאָרען געווארען ביי א פאַרמעגליכען פאַרמער אין מאַסאַטשוזעטס אין 1765. פון קינדהייט אָן האָט ער ארויסגעוויזען מערקווירדיגע פייאיגקייטען מיט געצייג. צו צוועלף יאָר האָט ער אליין געמאכט א פידעל און איז באַוואוסט געווארען אין גאַנצען געגענד אַלס א בחור'ל וואָס קען פאַרריכטען פידלען. צו זעכצען יאָר האָט ער פאַבריצירט טשוועקעס פאַר די פאַרמער אין דער נאכבאַרשאַפט. שפּעטער האָט ער פאַבריצירט שפּילקעס פרויען־היט און שטעקענס פאַר מענער. צו פיר־און־צוואַנציג יאָר איז ער אוועק שטודירען אין יעיל קאלעדזש. ווען ער האָט געענדיגט האָט ער אָנגענומען א שטעלע אַלס לערער ביי א רייכען פאַרמער אין דזשאָרדזשיא סטייט.

דאָרט האָט ער זיך צום ערשטען מאָל באַקענט מיט דער בוימוואָל־פּלאַנץ. ער האָט געזען ווי שווער עס קומט אָן ארויסצונעמען די בוימיואָל פון די קערענדלאַך. און ער האָט גענומען טראַכטען וועגען א מאַשין צו מאַכען לייכטער די ארבייט. א פריינד האָט אים אויסגעבאָרגט געלט צו קויפען די נויטיגע מאַטעריאַלען און געצייג כדי צו קענען אָנגיין מיט דער ארבייט. נאָך איידער ער איז פאַרטיג געווארען האָט זיך די נייעס פאַר־

שפרייט צווישען די ארומיגע פארמער. עס איז געווארען א גע־לאף אנצוקוקען די מאשין. איינמאל, אין א פינסטערער נאכט האט א באנדע זיך איינגעבראכען אין וואיטני׳ס הויז און האט ארויסגענומען די האלב פארטיגע מאשין. וואיטני איז דאן אנט־לאפען פון דער סאוט און האט זיין ערפינדונג געענדיגט אין קאנעקטיקוט סטייט. אנדערע האבען אבער די מאשין נאכגעמאכט. עטליכע שטאטען האבען ביי איהם דעם פאטענט געקויפט. ער האט געקראגען פופציג טויזענט דאלאר פון סאוט קאראליינא. אנדערע שטאטען האבען אבער ביי איהם אויך די מאשין גענומען, איהם צו־געזאגט געלט און דערנאך זיך אנטזאגט צו באצאלען. ער האט מיט זיי פארפירט פראצעסען, וועלכע האבען זיך געשלעפט יארען לאנג. צולעצט האט ער פארלארען זיין געלט און זיין געזונט, און איז געשטארבען א פאראימטער און אן אנטוישטער. די ער־פינדונג האט ער געמאכט אין יאר 1793.

די ערשטע טעקסטיל פאבריק אין אמעריקא איז געגרינדעט געווארען אין פאטאקעט, ראוד איילאנד, אין 1790. די מאשינען פאר דער פאבריק האט געבראכט אן ענגלישער אימיגראנט מיט׳ן נאמען סעמיועל סלייטער, וועלכער טראגט ביז היינטיגען טאג דעם טיטעל „דער פאטער פון דער אמעריקאנער פאבריק“. סלייטער האט אין ענגלאנד געארבייט צוזאמען מיט די ערפינדער פון די וועב־מאשינען. אין 1789 האט ער זיך דערוואוסט, אז אין אמעריקא איז דא א גרופע מענשען, וואס באטען אן א היבשע סומע געלט צו דעם יעניגען, וואס וועט ערפינדען א מאשין צו שפינען פעדים. איז ער אוועקגעפארען קיין אמעריקא צו קריגען די באלוינונג. ער האט די מאשין ניט געדארפט אליין ערפינדען, ווייל זי איז שוין ערפונדען געווארען אין ענגלאנד, און ער איז מיט איר גוט באַ־קאנט געווען.

סלייטער האט זיך דא פארבונדען מיט א גרופע, וואס האט געזוכט אויפצובויען א טעקסטיל פאבריק אין פאטאקעט, ראוד איילאנד. ער האט דארט פון זכרון אויפגעשטעלט דיזעלבע מאשין וואס מען האט געברויכט אין ענגלאנד (ארויסצופירען מאדעלען פון ענגלאנד איז, ווי שוין געזאגט, געווען פארבאטען) און מיט

אָט דער פאַבריק אין פאַטאַקעט ווערט אין אַמעריקאַ געגרינדעט די פאַבריק אָדער פעקטאָרי־סיסטעם.

אין אָנהויב פון 19טען יאָרהונדערט זיינען די אַמעריקאַנער געוועזן הינטערשטעליג אין בילדונג און אין קולטור, כאָטש מאַ־

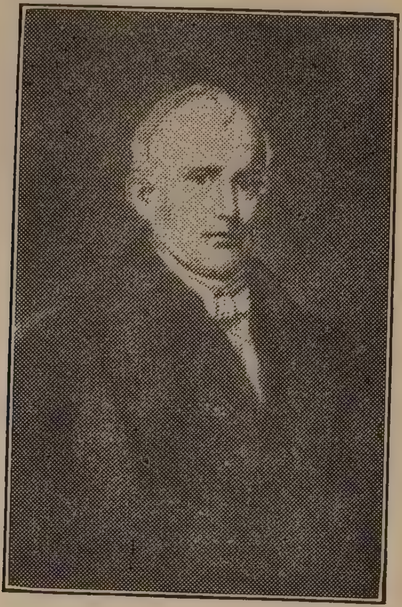

סעמיועל סלעיטער

טעריעל זיינען די גרויסע מאַסען געוועזן אין אַ בעסערער לאַגע ווי די גרויסע מאַסען אין אייראָפּאַ. די אַרבייטער האָבען דאָ געלעבט בעסער. די צרה איז נאָר געווען וואָס מען האָט ניט געוואוסט ווי אַזוי צו לעבען. אָט, צום ביישפּיל, די פראַגע פון עסען. דעם אַמעריקאַנער האָט ניט געפעלט קיין שפּייז. ער האָט אָבער ניט געוואוסט, וועלכע עסענוואַרג עס איז גוט פאַר'ן געזונט און וועלכע

איז שלעכט. ער פּלעגט עסען געזאַלצענע חזיר־פלייש דריי מאָל אַ טאָג. ער פּלעגט טרינקען שטאַרקע טיי. די ברויט פלעגט זיין האַלב רוי. און אַלץ פלעגט געפּרעגעלט ווערען אין אַ סך פעטס און פּוטער. גרינס און פּרוכט פלעגט ער גאָרניט עסען. ער פלעגט זעהר פיל טרינקען שטאַרקע געטראַנקען, אפילו קינדער פון צוועלף יאָר פלעגען זיין באַזוכער אין די שיינקען. געוויינליך פלעגט זיך יעדער דערוואַקסענער אָנ׳שכור׳ן יעדען טאָג. די ערשטע „פּראָהיבישאָן“־באַוועגונג האָט זיך אָנגעהויבען טאַקע אין יענע יאָרען, און איז אַנטשטאַנען לכתחילה דערפאַר, וואָס די גלחים פלעגען קומען אין קירכע שכור׳ע.

דער היסטאָריקער העגרי עדעמס שרייבט: „דער דורכ־שניטליכער אַמעריקאַנער פאַרמער האָט זיך גענעהאָדעוועט אויף געזאַלצענע חזיר־פלייש, קאַקאַרוזע און קאָרן. דער רעזולטאַט פון דער דיעטע איז געווען אַ פּאָלק פון שלעכטע מאָגענס. פון דיס־פּעפּטיקער“.

קיין ליטעראַטור און קונסט האָט נאָך אַמעריקאַ ביז דעמאָלט כמעט גאָרניט געשאַפען. אין ניו־ענגלאַנד זיינען געווען קינדער־שולען, אָבער זיי זיינען געווען פאַרנאַכלעסיגט, אין שלעכטע גע־ביידעס, מיט שלעכטע לערער. ווייניג קינדער פלעגען די שולען באַזוכען. אין די סאַוט זיינען כמעט גאָר קיין שולען ניט געווען. בלויז די רייכערע פּלאַנטאַטאָרס פלעגען לערנען די קינדער מיט פּריוואַטע לערער. עס זיינען געווען אַ היבשע צאָל קאָלעדזשעס, אָבער קיין סך סטודענטען האָבען זיי ניט געהאַט. דער וויכטיג־סטער אוניווערזיטעט, האַרוואַרד, פלעגט אַרויסלאָזען ווייניגער ווי פערציג סטודענטען אַ יאָר; יעיל — אַרום דרייסיג און קאָלאָמ־ביאַ — אַרום צוואַנציג. אין 1783 האָט האַרוואַרד געגרינדעט אַ מעדיצינישען פאַקולטעט, דעם ערשטען אין אַמעריקאַ. דורכשניט־ליך פלעגען דאָרט ענדיגען צוויי דאָקטוירים אַ יאָר. די קאָלעדזשעס זיינען נאָך דעמאָלט געשטאַנען אונטער דער השפעה פון דער קירכע. אַ גרויסע צאָל פון די סטודענטען האָבען שטודירט פאַר גלחים.

די בעסטע פּראָפעסיע, אין מאַטעריעלען זין, איז געווען

אדוואָקאטור. די גאָר גוטע אדוואָקאטען פלעגען פארדינען ביז צען טויזענט דאָלאר א יאָר. א גלח פלעגט פארדינען דורכשניטליך טויזענט דאָלאר א יאָר. רעגירונגס־אָנגעשטעלטע פלעגען קריגען פון פינף הונדערט ביז אכט הונדערט דאָלאר א יאָר. א פארמער פלעגט האָבען א הכנסה פון פינף הונדערט דאָלאר א יאָר.

וועגען דער לאַגע פון די ארבייטער אין יענער צייט שרייבט מעקמעסטער דאָס פאָלגענדע: „אין די גרויסע שטעדט פלעגען די ניט־קוואליפיצירטע ארבייטער ארבייטען פון טאָג. זיי פלעגען אליין קויפען עסען פאר זיך און זיך דינגען א נאכטלעגער אויף אייגענע קאָסטען. אין דאָרף אָבער, אָדער דאָרט וואו גרופּעס ארבייטער פלעגען באשעפטיגט ווערען אויף א געזעלשאפטליכער אונטערנעמונג, פלעגט דער פארמער אָדער אונטערנעמער זיי באַזאָרגען מיט שפּייז און געלעגער. די ארבייטער וואָס זיינען געווען באשעפטיגט ביים גראָבען די קאנאלען אין פּענסילווייניא, האָבען געקראָגען די גרעבסטע שפּייז און פלעגען נעכטיגען אין די ערגסטעביידלאך. אלס לוין האָבען זיי באקומען זעקס דאָלאר א חודש פון מאַי ביז נאָוועמבער און פינף דאָלאר א חודש פון נאָוועמבער ביז מאַי. ציגעל־טרעגער, וואַפּנע־מישער, ערד־גרעבער, וועלכע האָבען, פון 1793 ביז 1800, געארבייט ביים בויען רעגירונגס־געביידען און דורכשניידען די גאַסען אין וואשינגטאָן, האָבען באקומען 70 דאָלאר א יאָר. די ארבייטס־שטונדען זיינען געווען איבעראל פון זונען אויפגאַנג ביז זונען אונטערגאַנג. אין אלבאַני און אין ניו יאָרק איז דער לוין פון די ארבייטער געווען 40 סענט א טאָג; אין לאַנקעסטער — פון אכט ביז צעהן דאָלאר א חודש; אין אנדערע טיילען פון פּענסילווייניא האָבען די ארבייטער זיך געמוזט באַנוגענען מיט זעקס דאָלאר א חודש זומער, און פינף דאָלאר א חודש ווינטער (זומער איז דער ארבייטס־טאָג געווען א לענגערער). אין באלטימאָר זיינען ארבייטער געווען צופרידען ווען מען האָט זיי געצאָלט 36 סענט א טאָג. פאר א מאָנאט ארבייט האָט קיינער מער ווי 6 דאָלאר ניט פארלאַנגט. אין פרעדעריקסבערג איז דער לוין פאר א מאָנאט ארבייט געווען פון פינף ביז זיבען דאָלאר. אין ווירדזשיניא האָבען ווייסע ארבייטער געקראָגען ארום 53 דאָלאר

א יאר. ווען עמיצער האט דארט געדונגען א שווארצען שקלאף, האט ער געצאלט דעם באלעבאס פון שקלאף פינף דאלאר א מאנאט. דער דורכשניטליכער לוין איבער'ן לאנד איז אלזא געווען 65 דאלאר א יאר מיט עסען און אמאל אויך מיט געלעגער. מיט אט דער קליינער סומע האט דער ארבייטער געדארפט מפרנס זיין א פאמיליע".

„די מאטראזען אויף די שיפען האבען באקומען צען דאלאר א חודש. איינמאל האבען א צאל מאטראזען אין ניו יארקער האפען זיך צונויפגערעדט און באשלאסען צו סטרייקען פאר פערצען דאלאר א חודש. זיי האבען מארשירט איבער די גאסען פון שטאדט און געצוואונגען די אנדערע מאטראזען זיך אנצושליסען אן זיי. באלד אבער האבען די פאליציי־לייט זיי גענומען טרייבען און יאגען. דער פירער פון די סטרייקערס איז ארעסטירט געווארען און איינגעשפארט געווארען אין טורמע".

אין אן אנדער פלאץ שרייבט מעקמעסטער אזוי: „דער מאן וואס האט געטאן די שווארצע ארבייט, דער וואס האט געהאקט די האלץ, געגראבען די קאנאוועס, פארריכט די שאסייען, געטראגען ברעטער פאר'ן סטאליאר און ציגעל פאר דעם מוליער, דער וואס האט געהאלפען שניידען די היי אין שניט־צייט, האט פאר א טאג פראצע באקומען צוויי שילינג. צייטענווייז פלעגט זיין א דוחק אין ארבייטער, פלעגט ער באקומען מער. ער פלעגט סוף וואך ברענגען אהיים גאנצע פופצען שילינג — א סומע, וואס באטרעפט א סך ווייניגער ווי איצטער פיר דאלאר. דער ארבייטער האט געמוזט זיין שטרענג עקאנאמיש מיט זיינע סענטען צו קענען דערציען זיינע קינדער. די זין פלעגען זיך פארדינגען אלס לערן־אינגלאך אויסצולערנען זיך דעם טאטען'ס מלאכה, די טעכטער פלעגען אוועקגיין פאר דינסטען. דער געהאלט פון א דינסט איז געווען פערציג דאלאר א יאר".

דער דחקות אין דאקטוירים, די הינטערשטעליגקייט אין היגיעניע, די שלעכטע שפייזען, די אומריינקייט אין די הייזער און אין די גאסען, האבען זיך אפגערופען אויף דעם געזונט פון דער באפעלקערונג. קינדער פלעגען פאלען ווי די פליגען. אין יאר

1804 איז אַ העלפט פון אַלע געשטאָרבענע אין ניו יאָרק און פילאַ־דעלפיאַ געווען קינדער אונטער צען יאָר. אין די שטעדט פלעגען אָפט אויסברעכען מגפות פון געלען פיבער און שווארצע פּאָקען. אין באָסטאָן זיינען אַ פערטעל פון אַלע געשטאָרבענע געשטאָרבען פון שווינדזוכט.

עפּידעמיעס פון געלען פיבער פלעגען אין די גרויסע שטעדט אויסברעכען אַלע עטליכע יאָר. די מיטלען, וואָס די דאָקטוירים האָבען אָנגעווענדט צו היילען די קרענק, זיינען געווען די גוט־באַקאַנטע פרימיטיווע רפואות. די הויפּט רפואה איז דעמאָלט געווען — „שלאָגען אַן אָדער", אָפּצאַפּען בלוט פון קראַנקען. דאָס האָט דעם קראַנקען אָפּגעשוואַכט, אָפּגעצערט און אוועקגענומען ביי אים די כחות די קראַנקהייט אויסצוהאַלטען. פון די וואָס זיינען געטראָפען געוואָרען פון דער מגפה, איז בלויז איינער פון זעקס ארויס אַ לעבעדיגער.

אַזוי שנעל ווי די מגפה פלעגט זיך באַווייזען אין אַ שטאָדט, פלעגט דער עולם אָנהויבען אַנטלויפען פון דאָרט. יעדער וואָס האָט נאָר געהאַט די מעגליכקייט, פלעגט איינפּאַקען זיינע זאַכען אויף אַ וואָגען, ארויפזעצען ווייב און קינד און אוועקפאָרען ערגעץ אין אַ דאָרף, אויף אַ פאַרם. די שטאָדט פלעגט אינגאַנצען פּאַראַליזירט ווערען. מענשען האָבען מורא געהאַט צו גיין אין גאַס, אריינצוגיין אין אַ געשעפט עפּעס קויפען. יעדער האָט מורא געהאַט אָנצורירען די האַנט אָדער דעם בגד פון אַ צווייטען, טאָמער איז יענער אָנגעשטעקט. ווען איינער איז ארויס אין גאַס, האָט ער אויסגעמידען צו גיין אויפ'ן טראָטואַר. ער פלעגט גיין אין מיטען גאַס. ווען ער פלעגט פון דערווייטענס דערזען ווי אַ פיר פאָרט, פלעגט ער אַנטלויפען און זיך באַהאַלטען אין אַ זייטיגען געסעל. ער פלעגט ארומגיין זעקס גאַסען כדי ניט פאַרבייצוגיין אַ הויז, אין וועלכער עס איז מיט אַ וואָך פריער געשטאָרבען אַ מענש פון דער מגפה. אריינגיין אין אַ קראָם עפּעס קויפען פלעגט ער בלויז דעמאָלט ווען קיינער איז דאָרט ניט געווען. ער פלעגט שנעל ארייןלויפען, אַ וואָרף טאָן זיין געלט אויפ'ן טיש, אַ כאַפּ טאָן זיין פּעקעל און פליען צוריק אַהיים.

אַט ווי אזוי מעקמעסטער שילדערט די מגפה אין פילאדעלפיא אין יאָר 1798:

„די מגפה האָט אויסגעבראָכען אין מאָנאַט אויגוסט. דריי און פופציג מענשען זיינען געשטאָרבען די ערשטע וואָך. אויף דער באפעלקערונג איז אַנגעפאַלען א מורא. מענשען האָבען פאַר־שלאָסען זייערע היימען און גענומען לויפען. פון איין „סקוועער" זיינען אוועק 140 פערזאָן. אויף דעם בית־עולם זיינען די קברנים געווען פארנומען טאָג און נאַכט. פאַר יעדען טויטען א באזונדער קבר גראָבען איז געווען אוממעגליך. האָט מען אויסגעגראָבען א גרויסע גרוב און אריינגעוואָרפען אלע קערפּער. מען האָט געפונען טויטע קערפּער זיך וואלגערענדיג אין די גאסען. יעדע ארבייט האָט זיך אָפּגעשטעלט, אלע קראָמען האָבען זיך פארמאכט. די ליידען פון די ארבייטער זיינען געווען שרעקליך. עס איז ניט געווען וואו א גראָשען צו פארדינען. קיין איין בעקער איז ניט פארבליבען אין שטאָדט. די צדקה אנשטאַלטען האָבען אויפ־געשטעלט ביידלאך און פאַלאַטקעס אויף יענער זייט פון סקיילקיל טייך, ביי וועלכען עס שטייט די שטאָדט, און באלד זיינען דאָרט געווען פארזאמעלט צוועלף הונדערט אויסגעהונגערטע מענער, פרויען און קינדער. אָבער דאָס איז ניט געווען גענוג. מען האָט ארויסגעלאָזען א רוף נאָך הילף. די רייכע וואָס זיינען אנטלאָפען אין ווייטע שטעדטלאך און דערפער האָבען זיך אָפּגערופען. עס איז אָנגעקומען הילף פון ניו דזשוירזי, פון באלטימאָר. פיר־פינפטעל פון דער באפעלקערונג זיינען אנטלאָפען פון פילאדעלפיא. די רעגירונג האָט צוגעשלאָסען אירע אָפיסעס. דער האפען האָט זיך פארמאכט, קיין שיפען זיינען ניט אריינגעפאָרען. דריי צייטונגען האָבען אויפגעהערט צו ערשיינען. א פערטע צייטונג האָט געשניטען איר געוויינלאכע גרויס אויף א העלפט.

„גנבים און רויבער האָבען אויסגענוצט די געלעגענהייט. זיי פלעגען זיך איינברעכען אין די פארשלאָסענע הייזער, ארויסטראָגען פון דאָרטען אלץ וואָס עס האָט זיך נאָר געלאָזט טראָגען. זיי האָבען בארויבט די באנק. ערשט אין מאָנאַט נאָוועמבער האָט זיך די מגפה איינגעשטילט און דער עולם האָט אָנגעהויבען צוריק־קומען אין שטאָדט אריין".

קאפיטעל 21.

טאָמאַס דזשעפּערסאָן

טאָמאַס דזשעפערסאָן, דער פאָרקעמפער פון דעמאָקראַטיע, האָט אַליין געהערט צו דער העכסטער אַריסטאָקראַטיע אין דער אַמעריקא פון 18טען יאָרהונדערט, צו די גרויסע לאַנד־באַזיצער פון דער סאוט. זיין פאָטער האָט געשטאַמט פון אַ „פּראָסטער" משפּחה, פון איינפאַכע פאַרמער; ער איז אָבער געווען אַ מענש מיט אויסערגעוויינליכע פייאיגקייטען און ענערגיע און ער האָט זיך געשאַפען אַ היבשען פאַרמעגען, אַ גרויסע פּלאַנטאַציע אין וועסטליכען טייל פון ווירדזשיניא. אַ דאַנק זיין ערפאָלג איז אים געלונגען זיך משדך צו זיין מיט דער סאַמע סמעטענע פון דער ווירדזשיניער אַריסטאָקראַטיע. ער האָט געהייראַט אַ טאָכטער פון דער ראַנדאָלף פאַמיליע. פון פאָטער'ס צד איז דזשעפערסאָן אַלזאָ געווען דער זון פון אַן אויפגעקומענעם גביר, פון דער מוטער'ס צד איז ער געווען דער זון פון דורכגעקנאָטענע אַריסטאָקראַטען.

ווען טאָמאַס איז אַלט געווען 14 יאָר, איז זיין פאָטער געשטאָרבען, איבערלאָזענדיג אים אַ ירושה פון 1,900 אַקער לאַנד און דרייסיג נעגער שקלאַפען. דער יונגער בחור'ל איז איצט אינגאַנצען אַריבערגעגאַנגען צו דער ראַנדאָלף־פאַמיליע. מיט עטליכע יאָר שפּעטער איז ער אַריינגעטראָטען אין דעם אַריסטאָקראַטישען וויליאַם ענד מערי קאַלעדזש, וועלכער האָט זיך דאַן געפונען אין וויליאַמסבורג, די הויפּט־שטאָדט פון ווירדזשיניא. דאָרט איז ער געווען אַן אַריינגייער אין הויז פון דעם גאָווערנאָר און פון דער מוטער'ס פאַמיליע. נאָכדעם ווי ער האָט געענדיגט קאַלעדזש, האָט ער שטודירט אַדוואָקאַט, און צו 24 יאָר איז ער שוין געווען

אן אדוואקאט און א פארוואלטער פון א גרויסער פלאנטאציע. די פלאנטאציע האט אים אריינגעטראגען צוויי טויזענט דאלאר א יאר און זיין פראקטיס—דריי טויזענט דאלאר. אין יענער צייט איז א הכנסה פון פינף טויזענט דאלאר א יאר געווען א גאנץ גרויסע. דערצו האט ער געהייראט די טאכטער פון א רייכען מאן, וועלכער איז זעכצען מאנאטען נאך דזשעפערסאנ'ס חתונה גע-

טאמאס דזשעפערסאן

שטארבען און האט איבערגעלאזען דזשעפערסאנ'ען א גרויסען פארמעגען.

צו 26 יאר איז דזשעפערסאן דערוויילט געווארען אלס מיט-גליד פון דער ווירדזשיניער אסעמבלי. דאס איז געווען אין 1769, ווען די וואלקענס פון דער אנקומענדער רעוואלוציע האבען זיך גענומען פארציען אויף דעם הימעל פון די קאלאניעס. דזשעפערסאן

האָט זיך גלייך געשטעלט אויף דער זייט פון דער לינקער פראַקציע אין דער אַסעמבלי. קיין רעדנער איז ער ניט געווען. דערפאַר אָבער איז ער געווען אַן אויסגעצייכענטער שרייבער און די אַסעמבלי האָט אים אַנפאַרטרויט מיט פאַרפאַסען די דאָקומענטען, וואָס זי האָט געשיקט צו דער ענגלישער רעגירונג אַלס ענטפער אויף די גזירות פון ענגלישען פאַרלאַמענט. אין 1775 האָט ווירדזשיניא אים געשיקט אַלס איר פאַרטרעטער אין קאָנגרעס אין פילאַדעלפיא, וועלכער איז אָרגאַניזירט געוואָרען אָנצופירען דעם געמיינשאַפט־ליכען קאַמף פון די דרייצען קאָלאָניעס געגען ענגלאַנד. דאָרט איז ער לאַנג ניט געזעסען, אומגעפער איין יאָר. אין דער קורצער צייט וואָס ער איז דאָרטען געווען, האָט ער אָבער געטאָן איין זאַך, וואָס איז געבונג געווען צו פאַראייביגען זיין נאָמען אין דער אַמעריקאַנער געשיכטע. ער האָט פאַרפאַסט די „דעקלערײשאָן אָוו אינדעפּענ־דענס“, דעם דאָקומענט, דורך וועלכען די קאָלאָניעס האָבען זיך ערקלערט אומאָפּהענגיג פון ענגלאַנד און פּראָקלאַמירט זייער געבורט אַלס אַ נייע אַמעריקאַנער נאַציע.

ביז איצט איז דזשעפערסאָן אייגענטליך געגאַנגען אויפ׳ן זעלבען וועג ווי פילע פון זיינע אַריסטאָקראַטישע קרובים און פריינט אין ווירדזשיניא. פיל פון זיי זיינען אויך געווען הייסע רעוואָלוציאָנערען און האָבען צוגעשטימט צו אַלץ וואָס דזשעפער־סאָן האָט געשריבען און געטאָן. פון איצט אָבער, פון דעם טאָג וואָס דזשעפערסאָן האָט פאַרלאָזען דעם קאָנגרעס אין 1776 און איז אַוועק צוריק קיין ווירדזשיניא, הויבט ער אָן צו גיין אויף אַן אַנדער וועג. ער קערט זיך אָפּ פון דער אַריסטאָקראַטיע און ווערט אַ דעמאָקראַט.

ער האָט זיך אַנטזאָגט צו פאַרבלייבען אין קאָנגרעס, ווייל ער האָט געפילט, אַז אין ווירדזשיניא, וועלכע איז איצט געוואָרען אַ שטאַאַט מיט אַן אייגענער אומאָפּהענגיגער רעגירונג, קען ער טאָן וויכטיגע אַרבייט פאַר דער דעמאָקראַטיע. ער איז אַהין געקומען אָפּשאַפען די אַלטע אַריסטאָקראַטישע געזעצען און איינפירען אַן אמת׳ע דעמאָקראַטישע אָרדנונג.

ער איז ווידער אַריינגעטראָטען אין דער אַסעמבלי און דאָרט

גענומען אריינטראגען איין פראיעקט נאכ'ן צווייטען פאר דעמא־קראטישע רעפארמען. צוויי פון זיינע פראיעקטען האבען אונ־טערגעגראבען דעם פונדאמענט פון דער ווירדזשיניער לאנד אריס־טאקראטיע. לויט די אלטע געזעצען האבען די גרויסע לאנד־פלאנטאציעס געמוזט אויף אייביג פארבלייבען דאס אייגענטום פון די אריסטאקראטישע פאמיליעס. עס איז פארבאטען געווען צוצונעמען די ערד פון דער פאמיליע אפילו פאר א חוב. דאס לאנד — ווי עס איז שוין אין א פאריגען קאפיטעל געשילדערט געווארען — האט אויך ניט געטארט צוטיילט ווערען אויף קליינע חלקים. דער עלטסטער זון האט גע'ירשנ'ט די גאנצע פלאנטאציע. אט די צוויי געזעצען האט דזשעפערסאן זיך אונטערגענומען אפ־צושאפען. אין דער אסעמבלי זיינען דאן געזעסען פארטרעטער פון די רייכסטע אריסטאקראטישע פאמיליעס, און זיי האבען ביטער באקעמפט דזשעפערסאנ'ס פראיעקטען. זיי האבען ניט געקענט באגרייפען, ווי אזוי זייער אן אייגענער, איינער פון זייער משפחה, זאל ארויסטרעטען געגען זייערע הייליגסטע פרינציפען. דזשעפערסאן האט אבער זיין קאמף געפירט ביז ער האט געזיגט. פון דעמאלט אן איז דזשעפערסאן באטראכט געווארען פון די אריסטאקראטען אלס פאררעטער. א היסטאריקער שרייבט: „דער צווייטער און דריטער דור פון די אריסטאקראטען האבען געשאלטען דעם שטאטסמאן, וועלכער האט זיי אוועקגעשטעלט אויפ'ן זעלבען גראד מיט אלע מענשען אין לאנד".

דזשעפערסאנ'ס צווייטע גרויסע רעפארם איז געצילט געווען געגען דער קירכע. ער האט אריינגעטראגען א פראיעקט, אז די קירכע זאל אינגאנצען אפגעטיילט ווערען פון שטאט, אז דער שטאט זאל ניט זאמלען קיין שטייערען פאר דער קירכע, זאל זיך ניט מישען אין קיינע רעליגיעזע אנגעלעגענהייטען. דאס האט שוין דזשעפערסאן אזוי לייכט ניט אויסגעפירט. די קירכע איז געווען צו מעכטיג. אבער דזשעפערסאן און זיינע נאכפאלגער האבען דעם קאמף אנגעפירט צען יאר נאכאנאנד ביז זיי האבען ענדליך געזיגט. דזשעפערסאן אליין איז אין ווירדזשיניא ניט געווען ווען דער זיג איז געקומען. אבער עס איז געווען צו פאר־

דאַנקען פאַר'ן נצחון זיין גייסט, זיין אינספּיראַציע און די מי פון זיינע תלמידים.

צווישען די אַנדערע רעפאָרמען, וואָס דזשעפערסאָן האָט דורכ־געפירט אָדער געהאָלפען דורכפירען, זיינען געווען די פאָלגענדע: צו פאַרלייכטערען, מענשליכער צו מאַכען די שטראָף פאַר פאַרברעכער; לייכטער צו מאַכען פאַר אימיגראַנטען צו ווערען בירגער; אריבערצופירען די הויפּט־שטאָדט פון וויליאַמסבורג, וועלכע איז דאַן געווען אַ האַנדעלס צענטער. קיין ריטשמאָנד, וואָס איז דאַן געווען אַ דאָרף. דזשעפערסאָן האָט געגלויבט, אַז אין אַ שטאַט וואו עס וואוינען סוחרים און געלט־מענשען, איז דאָ אַ סכנה אַז די רעגירונג זאָל ווערען קאָרופּטירט. דזשעפערסאָן האָט אויך פיל געהאָלפען צו פאַרבעסערען די סיסטעם פון די קינדער־שולען אין ווירדזשיניא.

דזשעפערסאָן'ס שטעלונג צו דער פראַגע פון נעגער־שקלאַ־פעריי איז שוין געווען ניט אַזוי דעמאָקראַטיש און מענשליך. די דאָזיגע פראַגע איז אויך פאַרהאַנדעלט געוואָרען אין דער אסעמב־לי פון ווירדזשיניא אין יענע יאָהרען. אין פּרינציפּ איז דזשע־פערסאָן געווען געגען נעגער־שקלאַפעריי. ער האָט וועגען דעם אָפט גערעדט און געשריבען. אָבער אין דער צייט וואָס אַ טייל פון זיינע פריינט און חברים האָבען דעם פּרינציפּ דורכגעפירט אין לעבען און אליין זייערע שקלאַפען באַפרייט, האָט עס דזשעפער־סאָן ניט געטאָן.

דזשעפערסאָן האָט געגלויבט אַז דער נעגער שטייט נידעריי־גער אין ענטוויקלונג ווי דער ווייסער און אַז ער קען קיינמאָל דעם ווייסען ניט אָניאָגען, אַז ער וועט אייביג בלייבען נידעריגער. ער האָט אויך געגלויבט אַז די צוויי ראַסען וועלען קיינמאָל ניט קענען לעבען צוזאַמען אונטער איין רעגירונג אין איין שטאַט. זיין פּלאַן איז דערפאַר געווען אַז די רעגירונג זאָל אָפּקויפען אַלע נעגער קינדער וואָס וועלען געבוירען ווערען נאָך אַ געוויסען דאַ־טום, און ווען די דאָזיגע קינדער וועלען עלטער ווערען (מיידלאַך 18 יאָר און בחורים 21 יאָר) זאָל די רעגירונג זיי אוועקפירען ערגעץ אין אַ וו‏ייטען אָרט און זיי דאָרטען קאָלאָניזירען, זיי פאַר־

זארגען מיט אלע נויטיגע געצייג און ווירטשאפט און זיי געבען הילף ביז די קאלאניע וועט קענען אליין שטיין אויף די פיס.

זיין פלאן איז קיינמאל ניט ערנסט גענומען געווארען. ער האט אבער ביי א סך געלעגענהייטען פארדאמט די אינסטיטוציע פון שקלאפעריי אלס א שרעקליכען פארברעכען און געווארענט דעם אמעריקאנער פאלק אז ער וועט אמאל פאר דער זינד טייער באצאלען. איין רעפארם וועגען שקלאפעריי האט ער דאך דורכגעפירט אין דעם ווירדזשיניער אסעמבלי, צו פארבאטען דעם ארייננפיר פון נעגער. דאס איז געווען אין 1778. ער האט זיך געטרייסט אז דאס וועט אפשטעלען די פארשפרייטונג פון שקלאפעריי און אז דאס וועט סוף כל סוף ווירקען אויף'ן עולם ער זאל נעמען טראכטען וועגען אינגאנצען אפשאפען שקלאפעריי.

אין 1779 איז דזשעפערסאן דערוויילט געווארען אלס גאווערנאר פון ווירדזשיניא. דעם אמט האט ער געהאלטען צוויי יאר און ער האט זיך ארויסגעוויזען פאר א פולשטענדיגען דורכפאל. דאס איז געווען אין דער צייט ווען די ענגלישע ארמיי האט אריינגעדרונגען אין ווירדזשיניא און האט דארטען דורכגעפירט א רייע פון פאגראמען, א קאמפאניע פון טעראר. די אויפגאבע פון דעם גאווערנאר איז געווען צו באשיצען די באפעלקערונג געגען שונא. ארגאניזירען מיליץ־ארמייען, פארזארגען זיי מיט פראוויאנט און קליידער און געווער. אויף דעם איז דזשעפערסאן ניט געווען קיין בריה. דאס האט געגעבען זיינע געגנער די געלעגענהייט אויף אים אנצופאלען, אים קריטיקירען און אויסלאכען. ער אליין האט זיך געפילט אנטמוטיגט און שולדיג. ווען זיין טערמין האט זיך געענדיגט האט ער זיך אנטזאגט צו לויפען ווידער פאר'ן זעלבען אמט.

דאס יאר 1782 איז געווען א טרויעריג יאר אין דזשעפערסאנ'ס לעבען. ער האט שרעקליך געליטען פון די פאליטישע אטאקעס און האט זיך אינגאנצען צוריקגעצויגען פון עפענטליכען לעבען. אין הויז ביי אים האט אים באגעגענט א פרישער וויטאג. זיין פרוי איז קראנק געווארען פון א קימפעט. פינף מאנאטען האט דזשעפערסאן ביי איר קראנקען בעט פארבראכט. דאן איז

זי געשטאָרבען. דריי וואָכען נאָך איר טויט איז ער פון איר צימער ניט ארויס. דערנאָך האָט ער וואָכען לאַנג ארומגעוואַנדערט אַן איינזאַמער און אַ צובראָכענער. אין די צען יאָר וואָס ער האָט מיט זיין פרוי געלעבט איז זי כמעט קיינמאָל ניט געווען אינגאַנצען געזונט. זי האָט אין דער צייט געבוירען זעקס קינדער. פיר פון זיי זיינען געשטאָרבען עופּה'לאָך. עס ווערט דערציילט, אַז ווען זי איז געלעגען אויפ'ן טויטען בעט, האָט זי פון אים פאַרלאַנגט אַ צוזאָג, אַז ער וועט אַ צווייטען מאָל ניט הייראַטען. ער האָט איר געגעבען זיין וואָרט און עס הייליג געהאַלטען. ער איז דעמאָלט אַלט געווען קנאַפּע 40 יאָר און איז פאַרבליבען אַן אַלמן ביז'ן טויט. געלעבט האָט ער ביז אַ טיפען עלטער. פון די צוויי טעכטער וואָס זיינען אים געבליבען האָט בלויז איינע אים אריבערגעלעבט. די אינגערע טאָכטער איז געשטאָרבען ווען ער איז געווען פּרעזידענט.

אין 1784 האָט אים דער קאָנגרעס געשיקט קיין פראַנקרייך אַלס איינעם פון דער קאָמיסיע אויסצואַרבייטען אַ האַנדעלס־אָפּמאַך. אין פראַנקרייך איז ער פאַרבליבען פינף יאָר צייט. נאָכדעם ווי די קאָמיסיע האָט איר ארבייט געענדיגט איז ער באַשטימט געוואָרען אַלס דער אַמעריקאַנישער אַמבאַסאַדאָר אין פראַנקרייך און ער האָט דעם אַמט געהאַלטען ביז'ן אויסברוך פון דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע אין 1789.

די פינף יאָר אין אייראָפּאַ האָבען אין דזשעפערסאָנ'ען פאַרשטאַרקט זיין שנאה צו ענגלאַנד און זיין ליבשאַפט צו פראַנקרייך. די דאָזיגע געפילען זיינען אין אים פאַרפלאַנצט געוואָרען נאָך אין אַמעריקאַ אַלס רעזולטאַט פון דער רעוואָלוציע. אָבער דאָס וואָס ער האָט זיך אָנגעזען און אַנגעהערט אויף יענער זייט ים האָבען אים פעסטער איבערצייגט אַז זיינע באַציאונגען צו די צוויי לענדער זיינען גערעכטע. אין פראַנקרייך איז ער באַהאַנדעלט געוואָרען העפליך און פריינדליך; אין ענגלאַנד, וואוהין ער איז אָפט נעפאָרען אויף דיפּלאָמאַטישע שליחות'ן, איז ער באַהאַנדעלט געוואָרען גראָב און באַליידיגענד. אַט זיינען זיינע

איינדריקען און מיינונגען פון ענגלאנד, וועלכע ער האט דאן אויסגעדריקט אין בריף צו פריינט אין אמעריקא:

„דאס ענגלישע פאלק האסט אונז, די מיניסטארען האסען אונז און דער קעניג האסט אונז מער ווי זיי אלע... איך גלויב אז זייער שנאה צו אונז איצטער איז טיפער ווי אין דער צייט פון דער רעוואלוציע... איך באטראכט די ענגלענדער אלס אונזערע נאטירליכע שונאים, אלס דאס איינציגע פאלק אויף דער וועלט וואס ווינשט אונז שלעכטס פון די טיפענישען פון זיין נשמה. איך בין איבערצייגט, אז ווען אונזער לאנד וואלט פארזונקען געווארען אין ים, וואלט ענגלאנד געפייערט א יום טוב פון איין ברעג ביז'ן צווייטען".

ער האט געהאלטען ענגלאנד פאראנטווארטליך פאר דעם וואס די לענדער אין איירָאפא האבען זיך באצויגען קאלט צו דער נייער רעפובליק אין אמעריקא און פאר דעם, וואס עס איז דער אמעריקאנער רעגירונג אנגעקומען שווער צו קריגען הלואות אין איירָאפא. „די אלע לענדער זיינען געווען פריינדליך צו אונז, — שרייבט ער, — נאר די ליגענס וואס די ענגלישע צייטונגען דרו־קען טאג איין און טאג אויס וועגען אונז האט די שטימונג גע־ענדערט. די צייטונגען קריגען ווארשיינליך באצאלט פון דער רעגירונג זיי זאלען די ליגענס פארעפענטליכען. עס דערשיינט ניט קיין איין אויסגאבע אן א פארציע פארלוימדונגען געגען אמעריקא".

זיינע באָבאכטונגען אין איירָאפא, וואו יעדעס לאנד איז געלעגען אונטער דעם יאך פון א טיראנישער רעגירונג, האבען אויך געווירקט צו פארשטארקען זיין מיינונג, אז א רעגירונג אין אלגעמיין איז א צרה, און אז וואס שוואכער א רעגירונג איז, אלץ געזינטער איז עס פאר'ן פאלק. ווען ער איז געווען אין איירָאפא זיינען אין אמעריקא פארגעקומען די אומרוען וועלכע האבען דערגרייכט זייער העכסטען פונקט אין דעם „שעיס רעבעליאן" אין מאסאטשוזעטס. אט וואס ער האט געשריבען ווען ער האט זיך דערוואוסט די נייעס:

„א קליינער אויפשטאנד פון צייט צו צייט איז גוט... דאס

איז א מיטעל איינצוהאַלטען די רעגירונג ביים געזונט... זאָל גאָט אויסהיטען אז צוואנציג יאָר זאָלען אריבער אין אונזער לאנד אָן אַן אויפשטאנד. דער בוים פון פרייהייט מוז פון צייט צו צייט אָפּגעפרישט ווערען מיט'ן בלוט פון פאטריאָטען און טיראַ־נען. דאָס איז די נאטירליכע באמיסטיגונג. עס זיינען דאָ דריי סאָרטען געזעלשאפטען: א געזעלשאפט איננאנצען אָן א רע־גירונג, ווי ביי די אינדיאנער; מיט א רעגירונג, אין וועלכער יע־דער בירגער האָט א גלייכען איינפלוס; מיט א רעגירונג פון גוואלט... איך בין ניט זיכער, אז די ערשטע סאָרט געזעלשאפט איז ניט די בעסטע... ווען איך וואָלט געדארפט אנטשיידען וואָס איז בעסער: א רעגירונג אָן צייטונגען, אָדער צייטונגען אָן א רעגירונג, וואָלט איך אויסגעקליבען דאָס ערשטע".

דזשעפערסאָן איז געווען אין איירא‎ָפּא ווען די קאָנסטיטוציע איז דאָ פארפאסט געווארען. פון אָנפאנג איז ער מיט איר ניט געווען צופרידען. ער האָט אָבער שפעטער צוגעגעבען, אז מיט אַלע אירע חסרונות, איז גלייכער זי זאָל גוטגעהייסען ווערען. ער האָט נאָר געפאָדערט עס זאָלען אריינגעשריבען ווערען אין איר פונקטען, וואס פארזיכערען פערזענליכע פרייהייטען („ביל אָוו ראיטס"). ער האָט אויך שטארק אויסגעזעצט נעגען דעם, וואס די קאָנסטיטוציע האָט ניט באגרעניצט די צייט וואָס איינער קען האַלטען דעם פרעזידענט־אמט.

ווען די פראנצויזישע רעוואָלוציע האָט אויסגעבראכען איז דזשעפערסאָן נאָך געווען אין פאריז. ער האָט מיט דער רעוואָ־לוציע סימפאַטיזירט. ביי אים אין הויז פלעגען זיך פארזאמלען פילע פון די מעסיגע רעוואלוציאנערען און די פירער פלעגען זיך אָפט מיט אים מישב זיין. ער האָט זיי געראטען זיי זאָלען זען ווירקען אויף דעם קעניג ער זאָל אליין באווילינען א קאָנסטי־טוציע, אן ענליכע צו דער ענגלישער. איידער די עקסטרעמיס־טען האָבען פארכאפט די מאכט און איידער דער טעראָר האָט זיך אָנגעהויבען האָט דזשעפערסאָן פארלאָזען דאָס לאנד. שפע־טער האָבען זיינע פאָליטישע שונאים אין אמעריקא אים פאר־ווינט אַלס אַ יאקאָבינער, אלס אן אָנהענגער פון די עקסטרעמ־

רעוואָלוציאָנערען און פון די טעראָריסטען אין פראנקרייך. דאָס איז אָבער ניט ריכטיג. ער האָט מיט יענע עלעמענטען קיין פארבינדונג ניט געהאט און ווי ווייט מען וויים פון זיינע שריפטען און זיינע רייד האָט ער מיט זייערע פרינציפען און זייערע טאטען ניט סימפאטיזירט. ער איז אָבער געוועזען און איז פארבליבען א פריינט פון פראנקרייך און א פריינט פון דער רעוואָלוציע וואָס האָט אראָפּגעוואָרפען די שרעקליכע בורבאָנישע טיראניי און געמאכט א סוף צו דער הערשאפט פון די פריצים.

צוריקגעקומען קיין אמעריקא איז דזשעפערסאָן אין 1789. ער איז צוריקגעקומען א באגייסטערטער פאר אמעריקא. אייראָפּא האָט אים איבערצייגט אז אמעריקא איז דאָס בעסטע, דאָס פרייסטע, דאָס געזינדסטע לאנד, פיזיש און מאָראליש. גלייך ווי ער איז אָנגעקומען האָט וואשינגטאָן אים איינגעלאדען צו ווערען סעקרעטערי אָוו סטייט (אויסלענדישער מיניסטער) אין זיין ערשטען קאבינעט. קיין גרויסען חשק אָנצונעמען די איינלאדונג האָט דזשעפערסאָן ניט געהאט. דזשיימס מעדיסאן, זיין איבערגעבענסטער פריינד און תלמיד, איז צו אים געפאָרען אהיים און אים איבערגערעדט ער זאָל אָננעמען. אין מערץ, 1790, איז ער אָנגעקומען קיין ניו יארק און איז אריינגעטראטען אין אמט.

די ערשטע צייט האָט ער זיך געפילט באקוועם אין קאבינעט און אין וואשינגטאָן׳ס אדמיניסטראציע אין אלגעמיין. ער האָט האמילטאָן׳ען ניט געקענט און זייערע באציאונגען זיינען פון אָנפאנג געוועזען פריינטליכע. ביסלאכווייז אָבער האָט ער זיך איבערצייגט אז וואשינגטאָן׳ס רעגירונג איז א רעגירונג פון אריסטאָקראטען פאר אריסטאָקראטען. אים איז צו־ווידער געוואָרען די גאנצע פירונג אין דעם פרעזידענט׳ס הויז, און די געזעלשאפט ארום דעם פרעזידענט. ער האָט ניט געקענט פארטראָגען די קעניגליכע צערעמאָניעס, די פאראדען מיט וועלכע דער פרעזידענט פלעגט אויפגענומען ווערען אין קאָנגרעס, דעם פּאָמפּ מיט וועלכען ער פלעגט פראווען אויפנאמעס אין זיין פאלאץ. אים האָט געקרענקט וואָס דעם פרעזידענט׳ס געבורטס־טאָג פלעגט געפראוועט ווער־ען אלס א יום־טוב. און וואָס דער פרעזידענט האָט זיך

געהאלטען ווייט פון פראָסטען עולם. אין א דעמאָקראטישען לאנד טאָרען אזוינע זאכען ניט פאָרקומען, האָט ער געזאָגט.

וואָס לענגער ער איז געווען פארבונדען מיט דער אדמיניס־טראציע, וואָס נענטער ער האָט זיך צוגעקוקט צו די אלע זא־כען, אלס שטארקער איז געוואָרען זיין חשד אז האמילטאָן איז א מאָנארכיסט, און אז האמילטאָנ׳ס קליקע זוכט א געלעגענהייט צו גרינדען א מאָנארכיע אין אמעריקא. דער קאמף איבער דער אויסלענדישער פּאָליטיק, די באציאונג פון דער אדמיניסטראציע פון פראנקרייך פון איין זייט און צו ענגלאנד פון דער צווייטער זייט האָט אין אים פארשטארקט דעם פארדאכט. דאן איז געקו־מען די פראגע פון דער גרינדונג פון א באנק, די פראגע פון שטייערען אויף שנאפּס, דער אויפשטאנד פון די פארמער אין דער וועסט געגען דעם שטייער און דער אופן, ווי אזוי די רעגי־רונג האָט דעם אויפשטאנד דערשטיקט. ביי אים איז מער קיין צווייפעל ניט געווען, אז די דעמאָקראטיע אין אמעריקא שטייט אין סכנה און אז די פעדעראליסטען מיט האמילטאָנ׳ען בראש מוזען פון דער רעגירונג פארטריבען ווערען כדי צו ראטעווען די דעמאָקראטיע אין אמעריקא.

אין דעם קאמף, וואָס ער האָט דאן אָנגעהויבען, האָט ער זיך ארויסגעוויזען פאר א מערקווירדיגען אָרגאניזאטאָר און פיי־איגען פּאָליטישען פירער. ער האָט אָרגאניזירט די רעפּובלי־קאנישער פארטיי און האָט זי אין די וואלען פון 1800 דער־פירט צו א פולשטענדיגען זיג.

„די מענשען, וואס באארבייטען די ערד זיינען די אויס־דערוויילטע פון גאָט... אזוי לאנג ווי מיר האָבען ערד צו אקע־רען און צו זייען, דארפען מיר ניט ווינשען אז אונזערע ביר־גער זאָלען זיצען ביים ווארשטאט. זאָלען אונזערע ווארשטאטען בעסער שטיין אין אייראָפּא. עס איז בעסער צו פירען שפייז און מאטעריאלען צו די ארבייטער אהין, איידער צו ברענגען די ארבייטער אהער, ווייל זיי וועלען דאָך מיטברענגען זייערע פּרינ־ציפּען און געוואוינהייטען... דער המון אין די גרויסע שטעט

העלפען אזוי אויפצוהאלטען א רעגירונג ערליך און ריין, ווי וואונדען העלפען מאכען א קערפער שטארק און געזונט".

דאס איז אן אויסצוג פון דזשעפערסאנ'ס שריפטען. אין די דאזיגע ווערטער ווערען אויסגעדריקט דזשעפערסאנ'ס גרונד־פרינציפען פון פאליטיק און עקאנאמיע. ער איז געווען א דע־מאקראט; ער האט געגלויבט אז דאס פאלק קען און דארף אנ־פארטרויט ווערען מיט מאכט צו רעגירען. ער האט באקעמפט די אריסטאקראטען, די קאפיטאליסטישע קלאסען, די רייכע סוחרים, פאבריקאנטען און באזיצער פון ווערט־פאפירען. אבער דאס פאלק, די מאסע אין וועלכער ער האט געגלויבט און פאר וועלכער ער איז געווען דער פארקעמפער, איז געווען פון א באַ־שטימטער עקאנאמישער גרופע — דער פארמער־קלאס. אמת, אין דזשעפערסאנ'ס צייט האבען ניין־צענטעל פון דער באפעל־קערונג געוואוינט אויפ'ן לאנד און באארבייט די ערד. ער האט אלזא פארטראטען א ריזיגע מאיאריטעט פון דער דעמאלדיגער אמעריקא. אבער זיין פרינציפ אלס פרינציפ איז געווען א פאל־שער, זיכער ניט קיין דעמאקראטישער. ער האט געגלויבט, אז דער דארף איז דאס גליק פון לאנד און די שטאט איז א קללה פאר'ן לאנד. ער האט מורא געהאט פאר'ן שטאטישען ארביי־טער פונקט ווי פאר'ן שטאטישען קאפיטאליסט. ער האט גע־גלויבט, אז בלויז דער פארמער וואס לעבט מיט דער נאטור, וואס ציהט זיין חיונה פון דער ערד קען זיין א שטאלצער און פרייהייט־ליבענדער מענש. דער שטאט־מענש, אפילו דער ארבייטער, קען עס אבער ניט זיין. די שטאט פארדארבט. די ארבייט און די אפהענגיקייט אן דעם באלעבאס דערשטיקט אין דעם ארבייטער דעם געפיל פון פרייהייט, דעם שטאלץ פון זעלבסטשטענדיגקייט, די זעלבסטווירדע. אין אן אנדער פלאץ שרייבט ער:

„מיר האבען איצט גענוג ערד פאר אן אומבאגרעניצטער צאל מענשען. ערד ארבייטער זיינען די ווערטפולסטע בירגער. זיי זיינען די ענערגישסטע, די ערליכסטע און זיי זיינען צוגעבונדען צו זייער לאנד. זיי זיינען פארבונדען מיט אירע אינטערעסען מיט איך פרייהייט. אין אזא לאנד ווי אונזערע, וואו די איינ־

וואוינער קענען קריגען גענוג ערד צו באַארבייטען, וואָלט איך זיי ניט געמאַכט פאַר מאַטראָזען אָדער מעכאַניקער. אין דער ווייטער צוקונפט, ווען עס וועט מער קיין ערד ניט זיין, און זיי וועלען זיך מוזען נעמען צו עטוואָס אַנדערש, וואָלט איך בעסער געוואָלט זיי זאָלען ווערען מאַטראָזען איידער גיין אין די פאַבריקען. די אַרבייטער אין די פאַבריקען באַטראַכט איך אַלס מעקלער פון זינד און די ווערקצייג מיט וועלכע די פרייהייט פון א לאַנד ווערט געוויינליך פאַרניכטעט".

די אַרבייטער אין שטאָט האָבען אים ווייניג אינטערעסירט. זיי האָבען דאַן סיי־ווי א קליינע ראָלע געשפּילט. זייער צאָל איז געווען קליין, קיין פּאָליטישע רעכט האָבען זיי ניט געהאַט. אַלס פאָרקעמפער פון די פאַרמער האָט ער געזוכט צו ברעכען די מאַכט פון די קאַפּיטאַליסטען אין שטאָט, די וואָס האָבען געהאַלטען די אַפּאָטעקען, די „מאָרגיידזשעס" אויף די פאַרמס, די וואָס האָבען געהאַלטען די וועקסלען פון די רעגירונגס־חובות, די וואָס האָבען געפירט האַנדעל מיט אויסלאַנד און געפאָדערט שטיצע פון דער רעגירונג. אין די געלט־מענשען האָבען די פאַרמער געזען א געפאַר פאַר זיך, א פּאָליטישע און אן עקאָנאָמישע. זיי האָבען מורא געהאַט אז די געלד מענשען וועלען דורך דער רעגירונגס־מאַכט אוועקרויבען זייערע פּאָליטישע רעכט און פרייהייטען. די אַריסטאָקראַטען און קאַפּיטאַליסטען האָבען דאָך אָפען דערקלערט, אז זיי גלויבען ניט אין די פייאיגקייט פון די מאַסען צו רעגירען, אז דעמאָקראַטיע איז א סכנה און א קללה. די פאַרמער האָבען מורא געהאַט, אז ווען די רייכע וועלען האַלטען די רעגירונג אין זייערע הענט, וועלען זיי אַרויפלייגען גרויסע שטייערן אויף די מאַסען כדי די רעגירונג זאָל האָבען געלט צו צאָלען פּראָצענט אויף די חובות, צו בויען קריגס־שיפען צו באַשיצען די האַנדעלס־אינטערעסען פון די רייכע סוחרים, צו אָרגאַניזירען אַרמייען צו אונטערדריקען אויפשטאַנדען, און אזוי ווייטער.

אין די יאָרען, וואס די פעדעראַליסטען האָבען געהאַלטען די מאַכט האָט דזשעפערסאָן ביטער אַטאַקירט אַלץ וואָס די

רעגירונג האָט געטאָן אין די אינטערעסען פון די קאַפּיטאַליס־טען. ער האָט פארדאמט די גרויסע הוצאות פון דער רעגירונג און די שטייערען וואס די רעגירונג האָט ארויפגעלייגט אויפ'ן פאָלק. זיין פּאָליטישע טעאָריע איז געווען, אז די פעדעראלע רעגירונג דארף וואָס וויינינגער רעגירען, אז זי דארף זיך מיט אינערליכע אנגעלעגענהייטען כמעט גאָרניט אָפּגעבען, אז זי דארף בלויז דינען אלס א מין אגענט פאר די שטאטען אין אויסערליכע ענינים. ער האָט גע'טענה'ט, אז די הויפּט רעגירונגס־מאכט דארף געהערען צו די באזונדערע שטאַט־רעגירונגען.

דאָס זיינען אָבער אלץ געווען טעאָריעס, אידייען און פּרינ־ציפּען. כל זמן ער און זיין פארטיי זיינען געווען אין דער אָפּאָ־זיציע און די מאכט איז געווען ביי אנדערע, האָט ער געקענט וועגען זיינע פּרינציפּען ריידען אזוי שטארק און אזוי שארף ווי ער האָט נאָר געוואָלט. די לאגע האָט זיך אָבער געביטען ווען ער איז אריין אין מאכט. איצט האָט ער שוין מיט ווערטער אליין זיך מער ניט געקענט באנוגענען. ער האָט געמוזט האנד־לען. ווי ווייט האָט ער אליין דורכגעפירט זיינע פּאָליטישע און עקאָנאָמישע פּרינציפּען? דאָס וועלען מיר זען אין די ווייטער־דיגע קאַפּיטלען.

קאפיטעל 22

דזשעפערסאָן, דער ערשטער דעמאָקראַטישער פּרעזידענט

טאָמאס דזשעפערסאָן איז געווען דער ערשטער פּרעזידענט וואָס איז איינגעשוואוירען געווארען אין דער נייער, ספּעציעל־גע־בויטער הויפּטשטאָט, וואשינגטאָן. די רעגירונגס־ביוראָס האָבען זיך אהין אריבערגעקליבען אין יוני, 1800. דער קאָנגרעס האָט זיך דאָרט צום ערשטען מאָל פארזאמעלט אין דעצעמבער, 1800, און אין מערץ, 1801, איז דזשעפערסאָן דאָרט אריינגעטראטען אין פּרעזידענטען־אמט.

וואשינגטאָן איז דעמאָלט געווען ניט מער ווי א דאָרף. דעם פּרעזידענט׳ס הויז די „ווהאיט־האוז” (דאָס ווייסע הויז), איז געשטאנען אין אן אָפענעם פעלד און ניט געהאט קיין שום באַ־קוועמליכקייטען. ווייטער אביסעל אין א וואלד, איז געשטאַ־נען די נאָך ניט געענדיגטע געביידע פון דעם קאָנגרעס (דהי קע־פּיטאָל). די גאסען זיינען געווען ניט מער ווי שליאכען דורך וועלדער, ניט ברוקירט. עס ווערט דערציילט, אז איינמאָל האָט פּרעזידענט דזשעפערסאָן ניט געקענט געפינען אין גאַנץ וואַ־שינגטאָן א מענשען, וואס זאָל אים אָנהאקען האָלץ פאר׳ן אויווען.

גלייך ביי דער איינשווערונג־צערעמאָניע האָט דזשעפערסאָן באוויזען אז ער איז א מענש פון פּשוט׳ן פאָלק. ער האָט ניט דערלויבט מען זאָל פאר אים מאכען קעניגליכע פאראַדען, ווי מען האָט געטאָן פאר די פריערדיגע פּרעזידענטען. ער איז גע־גאַנגען צופוס פון זיין וואוינונג צום קעפּיטאָל, אָנגעטאָן אין איינ־

פאכע קליידער. באגלייט האבען אים מיליץ־סאלדאטען און א גרופע קאנגרעסלייט און סענאטארען און פאליטישע פריינט. ווען ער איז אריין אין קאנגרעס־זאל האבען זיך אלע אויפגעשטעלט. דאן האט ער זיך אוועקגעזעצט אויף דעם וויס־פרעזידענט׳ס שטוהל, זיך דערנאך אויפגעשטעלט און געהאלטען זיין איינשווע־רונגס־רעדע. דער טאג איז געפייערט געווארען אלס א יום־טוב איבער׳ן גאנצען לאנד. „זינט 1783, ווען די נייעס פון דער רע־וואלוציע איז אנגעקומען, — שרייבט דער היסטאריקער מעק־מעסטער, — האט דאס לאנד זיך ניט געפילט אזוי יום־טוב׳דיג, ווי אין דעם טאג, ווען דזשעפערסאן איז אריינגעטראטען אין פרע־זי־ענט־אמט״. אין אלע שטעט האט מען געקלונגען אין די גלא־קען און געשאסען מיט פייערווערק, געמאכט באנקעטען און פא־ראדען. קיינער האט דעם טאג ניט געארבייט, קיינער האט דעם טאג קיין געשעפטען ניט געפירט.

צוויי פון די פינף מיניסטארען וואס דזשעפערסאן האט פאר זיין קאבינעט באשטימט האבען געשפילט אן אונגעהייער גרויסע ראלע די גאנצע אכט יאר, וואס ער איז געווען פרעזי־דענט. זיי זיינען ווירקליך געווען גרויסע פערזענליכקייטען און דזשעפערסאן האט קיין זאך ניט געטאן אן זייער עצה. די אדמי־ניסטראציע איז געפירט געווארען פון דריי: פרעזידענט דזשע־פערסאן, אויסערן־מיניסטער דזשיימס מעדיסאן, און פינאנץ־מי־ניסטער אלבערט גאלאטין. די אנדערע דריי מיניסטארען זיי־נען געווען מיטעלמעסיגקייטען און האבען קיין ראלע ניט גע־שפילט.

ווען דער קאנגרעס האט זיך געעפענט אין מאנאט דעצעמבער האט דזשעפערסאן ווידער געמאכט א דעמאקראטישע ענדע־רונג. די פריערדיגע פרעזידענטען פלעגען זייערע „מעסעדזשעס״ אליין פארלייענען פאר׳ן קאנגרעס. דערביי פלעגט געמאכט ווע־רען א קעניגליכע צערעמאניע. די קאנגרעסלייט פלעגען דעם פרעזידענט אויפנעמען מיט א פראצעסיע. נאכדעם ווי דער מעסעדזש פלעגט פארגעלייענט ווערען פלעגען געהאלטען ווערען רעדעס וועגען אים, אזוי ווי עס פירט זיך אין מאנארכיסטישע

לענדער נאָך דער „טראָן־רעדע". דזשעפערסאָן האָט דאָס אַלץ אָפּגעשאַפט. ער האָט זיין מעסעדזש צום קאָנגרעס אריינגעשיקט אָן אָנגעשריבענעם און אַ קאָנגרעס־קלערק האָט אים דאָרטען פאָרגעלייענט*).

די אדמיניסטראציע איז געווען אַ רעפּובליקאנישע דורך און דורך. די רעפּובליקאנער האָבען געהאַט אַ מאַיאָריטעט אין ביי־דע הייזער פון קאָנגרעס. דזשעפערסאָנ'ען איז דערפאר ניט שווער אָנגעקומען דורכצופירען פיל פון זיינע רעפּובליקאנישע רעפארמען. ער האָט אָפּגעשאפט דעם שטייער אויף שנאפּס, כדי צו באפרי־יגען די פארמער פון דער סאוט און וועסט. ער האָט פארקלע־נערט די ארמיי און די פלאָטע. ער האָט געשניטען די הוצאות פון דער רעגירונג אויף אַ דריטעל. אין 1800 זיינען די הוצאות געווען זיבען און אַ האלב מיליאָן; אין 1801 זיינען זיי אראָפּ־געשניטען געווארען ביז וויינינגער ווי פינף מיליאָן. פּרעזידענט עדעמס האָט געשאפען נייע פעדעראלע געריכטען און באַשטימט זעכצען נייע פעדעראלע ריכטער. דזשעפערסאָן האָט די נייע גע־ריכטען אָפּגעשאפט און ממילא האָבען די ריכטער ניט געהאַט וואו צו זיצען. ער האָט אויך צוריקגערופען דאָס געזעץ וואָס עדעמס האָט דורכגעפירט וועגען בירגערשאפט; אנשטאָט פערצען יאָר וואָס אן אימיגראנט האָט געדארפט וואוינען אין לאנד כדי צו קענען ווערען אַ בירגער, האָט דזשעפערסאָן דורכגעפירט אַ גע־זעץ פאר בלויז פינף יאָר.

אָט די אַלע געזעצען זיינען געווען אין איינקלאנג מיט'ן נייעם גייסט, מיט'ן גייסט פון דזשעפערסאָנ'ס דעמאָקראַטיע — די רעגירונג זאָל זיך באַנוגענען מיט וויי‏ניג שטייערען, זאָל ניט מאכען קיין גרויסע הוצאות, זאָל ניט פארשווענדען קיין געלד אויף

---

*) אַלע פּרעזידענטען נאָך דזשעפערסאָנ'ען האָבען איהם נאָכגעטאָן, ביז עס איז געקומען פּרעזידענט ווילסאָן און האָט צוריק איינגעפיהרט וואַשינגטאָנ'ס און עדעמס'ס מאָדע. ווילסאָן איז געווען אַ גרויסער פאַר־עהרער פון וואַשינגטאָנ'ען און וואַשינגטאָנ'ס אַריסטאָקראַטישע פייע־רונגען.

מיליטערישע צוועקען און זאל זיך באציען פריינטליך צו ליבע־ראלען און אימיגראנטען.

אין א בריף וואס דזשעפערסאן האט אין 1802 געשריבען צום פוילישען רעוואלוציאנער קאסציושקא מאכט ער א סך־הכל פון די אויפטואונגען פון זיין רעגירונג. ער שרייבט אזוי:

„די סעסיע פון דעם ערשטען קאנגרעס וואס האט זיך פארזאמעלט ווען דער רעפובליקאניזם האט באקומען זיין אויבער־האנט, וועט דורכפירען אלע וואונשען פון פאלק. זי האט פאר־קלענערט די ארמיי און די פלאטע אויף אזויפיל ווי עס איז אב־סאלוט נויטיג. עס זיינען פארבליבען אין דינסט ניט מער סאל־דאטען ווי מען דארף פאר די גארניזאנען אין די קליינע פאס־טענס אויף די גרענעצען... פון דעם פרעזידענט אין אוועקגענו־מען געווארען די מעגליכקייט אויסצוטיילען שטעלען — א העלפט פון די רעגירונגס־עמטער זיינען אפגעשאפט געווארען. אט די איינשפארעניש האט מעגליך געמאכט אפצושאפען אלע אינערליכע שטייערען... דער קאנגרעס האט אפגעהאקט א פאראזיט־צווייג וואס די פריערדיגע אדמיניסטראציע האט פארפלאנצט אין דער געריכטס־אפטיילונג. ער האט געעפענט די טיר פון גאסטפריינד־ליכקייט פאר אימיגראנטען וואס לויפען פון אונטערדריקונג אין אנדערע לענדער. מיר האבען אפגעשאפט די אלע עפענטליכע פאראדען און צערעמאניעס וואס נעוואוינען צו דעם עולם צו דער איינפירונג פון אן אנדער סארט רעגירונג (אן אריסטאקראטישע). דאס פאלק איז כמעט אינגאנצען אייניג. די פריערדיגע פירער זיינען אויפגעבראכט ווייל זיי פילען זייער שוואכקייט. באלד וועט מען פון זיי הערען בלויז אין די צייטונגען, וועלכע דינען אלס קוימענס ארויסצולאזען שלעכטע גאזען און רויך. אין לאנד איז אלץ רואיג, פעסט און אזוי גוט ווי עס באדארף צו זיין”.

קאַפּיטעל 23.

דער 10־יאָריגער קאַמף צווישען דזשעפערסאָן און האַמילטאָן.

צען יאָר האָט זיך געצויגען דער קאַמף צווישען דזשעפערסאָנ'ען און האַמילטאָנ'ען. דער קאַמף איז געוועזן אַ ביטערער, אַ פאַרצווייפעלטער; די קאַמף־מעטאָדען — פּרימיטיווע, ברוטאַלע. האַמילטאָן און זיין פּאַרטיי האָבען אויף די גרויסע מאַסען געקוקט מיט פאַראַכטונג און מיט שפּאָט. דזשעפערסאָן און זיין פּאַרטיי האָבען באַטראַכט די פעדעראַליסטען פאַר מאָנאַרכיסטען, טיראַנען און געהיימע אַגענטען פון ענגלאַנד. ביידע צדדים האָבען זייערע מיינונגען און געפילען אָפען און שאַרף אַרויסגעזאָגט. די צייטונגען זיינען פול געוועזן מיט די שרעקליכסטע באַשולדיגונגען פון איינע געגען די אַנדערע. קיינעמס כבוד איז ניט געשאַנעוועט געוואָרען, קיינעמס געפילען זיינען ניט געשוינט געוועזן. אין די דעבאַטען אין קאָנגרעס האָבען די געגנער חוזק געמאַכט איינע פון די אַנדערע. אויף די וויכטיגסטע פּערזענליכקייטען זיינען פאַרשפּרייט געוואָרען די ווילדסטע בלבולים. ריכטער אין די געריכטען האָבען אָפען אַרויסגעזאָגט זייערע פּאַראורטיילען געגען פּאָליטישע באַשולדיגטע און זיך ניט געוואָלט רעכענען מיט באַווייזען און מיט'ן געזעץ.

די צוויי האַלב־אָפיציעלע אָרגאַנען פון די צוויי פּאַרטייען זיינען געוועזן: „דהי גאַזעט אָוו יונייטעד סטייטס", רעדאַגירט פון דזשאָן פענאָ, און „דהי נעשאָנאַל גאַזעט", אונטער דער רעדאַקציע פון פיליפּ פרענאָ. די ערשטע צייטונג האָט אַלעקסאַנדער האַמילטאָן שטילערהייט געגרינדעט אין 1790. אָפיציעל

האט ער מיט איר קיין פארבינדונג ניט געהאט, אין דער ווירקליכ־קייט האט זי צו אים געהערט אינגאנצען. זי האט זיך אויפ־געהאלטען דורך דער הילף און שטיצע וואס די פעדעראליסטען האבען איר געגעבען. די פעדעראליסטישע רעגירונגס־בעאמטע האבען דער צייטונג פארשאפט הכנסה פון דער רעגירונג. ווען די צייטונג איז געווען פארזונקען אין חובות האט האמילטאן אליין געשריבען צו זיינע פעדעראליסטישע פריינט זיי זאלען זאמלען פאנדען איר ארויסצוהעלפען. די צווייטע צייטונג, „די נעשאנעל גאזעט", איז געגרינדעט געווארען פון דזשעפערסאן'ען און א פאר פון זיינע נאכפאלגער אין 1792. דזשעפערסאן האט געגעבען פרענא'ן א רעגירונגס־שטעלע אין זיין דעפארטמענט, אלס איבערזעצער פון אויסלענדישע בריף. פאר דער ארבייט האט פרענא באקומען 250 דאלאר א יאהר. דער געהאלט, אמת, קליין, איז פונדעסטוועגען געווען א באדייטענדע שטיצע פאר דער צייטונג.

דערביי איז אינטערעסאנט, דאס דזשעפערסאן איז ביטער אטאקירט געווארען אין פענא'ס צייטונג און אין אנדערע פעדע־ראליסטישע צייטונגען דערפאר וואס ער האלט אוים אן אייגע־נעם פארטיי ארגאן מיט רעגירונגס געלדער. אין דערזעלבער צייט האבען זיי מיט רעגירונגס־געלדער געהאלפען פענא'ן ארויס־געבען א צייטונג וועלכע האט געדינט זייערע אייגענע פאלי־טישע אינטערעסען און וועלכע האט געזידעלט און געשימפט דזשעפערסאנ'ען, כאטש ער איז אויך געווען א גאנץ הויכער באאמטער, דער „סעקרעטערי אוו סטייט".

אין דער פרעזידענטען־קאמפאניע פון 1792, האט דזשע־פערסאנ'ס פארטיי קאנצענטרירט איר גאנצע מאכט דער עיקר אויף צו שלאגען דעם פעדעראליסטישען קאנדידאט פאר וויים־פרעזידענט, דזשאן עדעמס (פאר פרעזידענט איז געלאפען דזשארדזש וואשינגטאן און קעגען אים האבען די רעפובליקאנער פארלויפיג ניט געוואגט צו ריידען). די קאמפאניע איז אנגע־פירט געווארען אויפ'ן זעלבען אופן ווי וואל־קאמפען ווערען שטענ־דיג געפירט אין אמעריקא. די פארטייען האבען באשולדיגט

איינע די אנדערע אין קאָרופּציע, אין כאבאר. אין לאַנד איז דעמאָלט געווען א שארפער קריזיס, וואס איז פאראורזאכט גע־וואָרען דורך ספּעקולאַציעס מיט ווערט־פּאַפּירען. דזשעפערסאָן האָט געהאַלטען די פעדעראַליסטען אָדער בעסער געזאָגט, האמיל־טאָנ׳ס פינאנציעלע פּאָליטיק פאראנטוואָרטליך פאר׳ן קריזיס. האמילטאָן האָט דאַן געווירקט, אז עס זאָל געגרינדעט ווערען די יונייטעד סטייטס באַנק. מיט די פּאַפּירען פון דער באַנק האָט זיך עס צופלאַקערט די גאַנצע ספּעקולאַציע. און ווען די אויפ־געבלאָזענע פּרייזען פון די פּאַפּירען האָבען ענדליך געפּלאצט איז געקומען דער קריזיס. אָט איז א ביישפּיל פון דעם טאָן וואס איז באַנוצט געוואָרען אין דער פּאָליטישער פּרעסע. א צייטונג אין דזשאָרדזשיא, שרייבענדיג וועגען ספּעקולאַנטען, האָט געזאגט: „איר וואָלקענס, ווען איר רעגענט וואשט אים (דער ספּעקולאַנט) אראָפּ די הויט פון לייב, ווען איר האָגעלט ווארפט די שווערע קוילען אייז אויף זיין פארדאמטען קאָפּ. איר דונערען, ווען איז־דונערט פאַלט נעבען אים, צושמעטערט א בוים אָדער צורייסט א שטיין פאר אים אין די אויגען. זאָל דער געוויסען אים פאר־פאָלגען ווי א בייזער גייסט. איר ווינטען, מאכט אים קאַלט. די פראָסט, ביים אים, פריר אים. איר גנבים און רויבער, באפאַלט אים, נעמט פון אים אַלץ צו, שלאָגט אים, פּייניגט אים. ער האָט פארהונגערט די פּאַטערלאָזע און האָט נאַקענט געמאכט די מוטער־לאָזע."

מיט א קורצער צייט פריער האָט די רעגירונג געשיקט אַן עקספּעדיציע געגען די אינדיאַנער אין דער וועסט און די ארמיי האָט געהאט א שווערע מפּלה. די ארמיי האָט ניט געהאט גענוג פּראָוויאַנט און קיין מעדיצין, און הונדערטער סאָלדאַטען זיינען אונטערוועגענס פארהונגערט און קראנק געוואָרען. די רעפּובליקאַ־נישע צייטונגען האָבען באשולדיגט דעם פעדעראַליסטישען קריגס־מיניסטער, גענעראַל נאָקס, אז ער האָט פארשווענדט די רעגירונגס־געלדער אויף פּאַראַדען און אויף פּאָמפּ צערעמאָניעס און די סאָלדאַטען האָט ער געלאָזען קראנק ווערען און פארהונגערען. איי־ניגע צייטונגען האָבען אפילו דערקלערט, אז נאָקס האָט גע־

גנב'עט רעגירונגס־געלט, אַז ער האָט זיך געטיילט מיט די קאָנט־ראקטאָרס וואָס האָבען געדארפט צושטעלען עסען פאר דער ארמיי.

די רעפובליקאנער האָבען דעם קאמף פארלאָרען. ערעמס איז דערוויילט געווארען. אָבער דער וואל־קאמף האָט באוויזען אַז די רעפובליקאנער זיינען אָן אָרגאניזירטע מאכט, אַז זיי „פארשטייען" ווי צו פירען פּאָליטישע קאמפּאניעס, און אַז זיי ציען די אויפמערקזאמקייט פון די מאסען.

דער ווינטער פון 1792 איז געווען זייער אַ שווערער פאר האמילטאָנ'ען. עס האָבען פּאסירט אייניגע זאכען וואָס האָבען אים שיער ניט פּאָליטיש פארניכטעט און וואָס האָבען שטארק געטראָפען זיין פּארטיי. פון פריער נאָך האָבען זיך ארומגעטראָגען קלאַנגען, אַז האמילטאָן האָט פערזענליך פארדינט פון די פינאַנציעלע פּראָיעקטען וואָס ער פירט דורך אין דער רעגירונג, אַז ער מאכט פּראָפיטען פון דער רעגירונגס־באַנק, אַז ער מאכט פּראָ־פיטען פון זיין פאָרגעשלאָגענעם פּלאן די רעגירונג זאָל שטיצען דער אנטוויקלונג פון פאבריקאציע, און אַזוי ווייטער. אין מיטען דערינען האָט געפּלאצט אַ באָמבע איבער האמילטאָנ'ס קאָפּ. אַ געוויסער דזשיימס רענאלדס, וועלכער איז געזעסען אין געפענ־גניש פאר פארברעכענס אין פארבינדונג מיט רעגירונגס־געלט, האָט דערקלערט, אַז ער איז געווען ניט מער ווי אַ ווערקצייג פון „אַ געוויסען מיניסטער אין קאבינעט". ער האָט באוויזען בריף און אנדערע פּאַפּירען וועלכע האָבען ווירקליך באשטעטיגט אַז ער האָט געהאט פינאַנציעלע געשעפטען מיט האמילטאָנ'ען.

צוויי קאָנגרעסלייט און אַ סענאַטאָר זיינען אַוועק צו האמיל־טאָנ'ען פרעגען וואָס ער האָט צו זאָגען וועגען דעם. דער סענאַטאָר איז געווען דזשיימס מאָנראָו, אַ תלמיד פון טאָמאס דזשעפערסאָן און אַ פּאַרקאָכטער רעפובליקאנער. האמילטאָן האָט זיך פון אָנפאנג גע'כעס'ט, האָט צוריקגעשליידערט די באשולדיגונגען און די אינסינואציעס. באלד אָבער האָט ער זיך בארואיגט און געבעטען די קאָמיסיע, זי זאָל אין אָוונט קומען צו אים אהיים, וועט ער זיי אַלץ דערקלערען. זיי האָבען מסכים געווען. אין הויז

האָט ער זיי העפליך אויפגענומען, האָט אוועקגעלייגט אויפ'ן טיש א פעקעל פאפירען און האָט פאר די דריי קאָמיטעל־יט דערציילט א סענסאציאָנעלען סוד:

אין א זומער טאָג, אין 1791 — האָט האמילטאָן דערציילט — איז מרס. רענאלדס, די פרוי פון דעם ארעסטאנט, געקומען צו אים, האמילטאָנ'ען, אין הויז מיט א פאַטעטישער געשיכטע, אז איר מאן האָט זי פארלאָזען און אז זי מוז קריגען שטיצע צו קאָנען פאָרען צו איר פאמיליע קיין ניו יאָרק. האמילטאָן איז פון אירע רייד גערירט געווארען. קיין געלט האָט ער אָבער ביי זיך גראד דעמאָלט ניט געהאט, האָט ער ביי זיך פארשריבען איר אדרעס און צוגעזאָגט איר דאָס געלט צו ברענגען אין אָווענט. זי האָט געוואוינט אין אן ארימען ביליגען קווארטיראנטען־הויז, אין דעם אָרימען קווארטאל פון שטאָט. ביינאכט איז האמילטאָן אהין אוועק. זי האָט אים אויפגענומען אין איר צימער. דערנאָך האָט ז אָפט באזוכט האמילטאָנ'ען ביי אים אין הויז. האמילטאָנ'ס פרוי און קינדער זיינען יענעם זומער געוועזען צו גאסט ביי אירע עלטערען אין אן אנדער שטאָט, און האמילטאָן האָט דאָ מיט'ן ווייבעל געפירט א לינקע ליבע. ער האָט שוין געוואוסט, אז די גאנצע מעשה וואָס זי האָט אים דערציילט וועגען איר מאן איז ניט אמת. זי האָט געוואוינט מיט איר מאן צוזאמען און די ליבע איז געפירט געוואָרען הינטער דעם מאנ'ס רוקען. האמילטאָן איז געוועזען אין איין שרעק טאָמער וועט דער מאן אים כאפען.

ענדליך איז געשעהן דאָס פאר וואָס ער האָט זיך געשראָקען. אין א שיינעם פרימאָרגען האָט האמילטאָן באקומען א בריף פון זיין געליבטער, אז איר מאן האָט אַלץ אויסגעפונען און אז ער סטראשעט צו דערציילען דער מאדאם האמילטאָן. האַמילטאָן האָט געשיקט־י יופען מר. רענאלדס און דער באטראָגענער מאן האָט איינגעוויליגט צו שווייגען אויב האמילטאָן וועט אים דערפאר באפרידיגען. ער האָט געפאָדערט טויזענט דאָלאר. „מיט'ן געלט וועל איך פון דאנען אוועקפאָרען — האָט ער געזאגט — און איך וועל מיין פרוי איבערלאָזען אין גאנצען פאר אייך".

האמילטאָן האָט אים דאָס געלט געגעבען. אָבער רענאלדס

איז געבליבען אין דערהיים. האַמילטאָן האָט זיין ראָמאַן מיט דער פרוי פּאַרטנגעזעצט. רענאַלדס אַליין האָט אים צוגערעדט דערצו. ווען האַמילטאָן פלעגט קומען צו דער געליבטער, פלעגט רענאַלדס אים אַליין אויפנעמען. אַ שטיקעל צייט שפּעטער האָט רענאַלדס געפּאָדערט נאָך געלט, און שפּעטער האָט ער געפּאָדערט נאָך און נאָך. אַזוי איז האַמילטאָן אַריינגעצויגען געוואָרען אין נעץ אַלץ טיפער און טיפער. ער האָט קיין ברירה ניט געהאַט און געמוזט צאָלען.

„אָט אין דעם באַשטייען מיינע געלט־פאַרבינדונגען מיט רענאַלדס'ן" — האָט האַמילטאָן פאַרענדיגט זיין ווידוי.

די קאָמיטע האָט דורכגעקוקט די אַלע צעטעלאַך, בריף און דאָקומענטען וואָס האַמילטאָן האָט פאַר זיי פאָרגעלייגט און זיי האָבען זיך איבערצייגט, אַז ער האָט זיי דערציילט דעם אמת. זיי האָבען אים דערקלערט, אַז וויבאַלד זיין ווידוי האָט ניט צו טאָן מיט זיין רעגירונגס־אַמט און זיינע רעגירונגס־פליכטען, נאָר איז פון אַ שטרענג פּריוואַטען כאַראַקטער, פאַרפליכטען זיי זיך די פאַקטען קיינמאָל ניט אַרויסצוגעבען פון דער עפענטליכקייט. זיי האָבען זיך מיט האַמילטאָנ'ען פריינדליך געזעגענט און זיינען אַוועק.

אָבער די רענאַלדס סענסאַציע האָט זיך דערמיט ניט גע־ ענדיגט. די אַטאַקעס אויף האַמילטאָנ'ען זיינען פאָרטגעזעצט געוואָרען. מיט אַ צייט שפּעטער האָט האַמילטאָן אַליין פאַר־ עפענטליכט די גאַנצע געשיכטע אין אַ פאַמפלעט וואָס ער האָט אָפּגעדרוקט. ער האָט דערציילט די אַלע איינצעלהייטען וועגען זיין ראָמאַן מיט דער פאַרהייראַטער פרוי. קיין גוטס האָט עס אים, פאַרשטייט זיך, ניט פאַרשאַפט. אָבער מערקווירדיג איז, וואָס שטאַרק געשעדיגט האָט עס אים אויך ניט. טראָץ דעם וואָס די קירכע איז דאַן געווען אַזוי שטאַרק און די פרומאַקעס האָבען געהאַט אַ גרויסע מאַכט און גרויס איינפלוס, איז די מאָראַל ניט געשטאַנען צו־הויך. אַזאַ סקאַנדאַל וואָלט היינטיגע צייטען אין אַמעריקע געגעבען אַ טויט־קלאַפּ דער קאַריערע פון אַ שטאַטסמאַן.

האַמילטאָנ׳ס איינפלוס און מאכט אין דער רעגירונג און אין דער פּאָליטישער וועלט זיינען דורכדעם ניט אפּגעשוואכט געוואָרען.

אין דער האַלטונג פון די פעדעראַליסטען און דער פעדעראַליסטישער פרעסע צו דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע האָבען זיך אַם שאַרפסטען אַרויסגעוויזען די געפילען פון האַס און פאַראַכטונג וואָס די האַמילטאָניסטען האָבען געהאַט צו די גרויסע מאסען. וויים־פּרעזידענט עדעמס האָט אין יאָר 1790 דערקלערט, אַז „אין פראַנקרייך, פּונקט ווי אין אמעריקע, זיינען דאָ צופיל מענשען וואָס לעכצען נאָך פּערזענליכער און אייגענטום־גלייכהייט”. די פראַנצויזישע רעוואָלוציע און די פּאָליטישע פּלאָנטערס מיט ענגלאַנד און פראַנקרייך, אין וועלכע די היגע רעגירונג איז דורך איר אריינגעצויגען געוואָרען, האָבען געפירט צו אָפּטע צוזאַמענשטויסען צווישען די פעדעראַליסטען און רעפּובליקאנער. די פעדעראַליסטישע צייטונגען האָבען געדרוקט „שרעקליכקייטס”־באַריכטען וועגען דער הינריכטונג פון דעם קעניג און דער קעניגין. דערויף האָבען די רעפּובליקאנישע צייטונגען געענטפערט מיט חוזק. אין אַלגעמיין אָבער האָט די קעניגליכע הינריכטונג געהאַט אַ שלעכטע ווירקונג. אַ סך רעפּובליקאנער האָבען שאַרף קריטיקירט די דאָזיגע טאַט פון די רעוואָלוציאָנערען. די עפענטליכע מיינונג איז געווען אויף דער זייט פון האַמילטאָן און די אַריסטאָקראַטען. דאָס האָט אָבער ניט לאַנג געדויערט. דזשעפערסאָן איז געווען פאַרזיכטיג. אין אַ פּריוואַטען בריף האָט ער בלויז דערקלערט אַז אים פרייט צו זען, אַז מאָנאַרכען קענען באַשטראָפט ווערען פּונקט ווי אַנדערע פאַרברעכער. מעדיסאָן האָט געשריבען: „אויב דער קעניג איז אַ פאַררעטער דאַרף ער באַשטראָפט ווערען פּונקט ווי אנדערע וואס פאַרראַטען זייער לאַנד.” דער גרויסער עולם איז אָבער צוטומעלט געוואָרען און האָט אויף אַ ווײַלע זיך געלאָזט הינרייסען פון אַ רחמנות־געפיל צו די הינגעריכטעטע הערשער.

די כוואַליע האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אין דער פאַרקערטער ריכטונג ווען ענגלאַנד האָט דערקלערט קריג דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע. דער אמעריקאנער עולם האָט באַלד פאַרגעסען אָן

רעם קעניג און האט זיך דערמאנט אן זיין אייגענער רעוואלוציע, אן זיין אמאליגען שונא, ענגלאנד, און זיין אמאליגען פריינד, פראנקרייך. אבער האמילטאן האט פון ערשטען מאמענט אן גענומען פירען די אמעריקאנער פאליטיק אין איין ריכטונג — אין דער ריכטונג פון ענגלאנד געגען פראנקרייך. און עס איז גאנץ מעגליך, אז אים וואלט זיך איינגעגעבען דאס דורכצופירען ווען ניט דער ווידערשטאנד פון דזשעפערסאן און די רעפובּ־ליקאנער. פרעזידענט וואשינגטאן איז געווען ווי א ווערקצייג אין האמילטאן'ס הענט. האמילטאן האט פאקטיש אים דיקטירט ווי צו האנדלען און צו ריידען. און דעמאלט האבען זיך עס צום ערשטען מאל אנגעהויבען אין די רעפובליקאנישע צייטונגען די אטאקעס אויף וואשינגטאנ'ען, אטאקעס וואס זיינען געווארען שארפער און ביטערער ביז וואנען ער האט געענדיגט זיין צווייטען טערמין און איז אראפּ פון פּרעזידענטען־שטול.

די מאסען זיינען געווען באגייסטערט פאר דער פראנצויזישער רעוואלוציע. ווי ווייט די באגייסטערונג האט דערגרייכט קען מען אורטיילען פון דער פאלגענדער קליינער פאסירונג. אין א טעאטער איז אן אקטיאר אויפגעטראטען אויף דער בינע אין א ראלע פון אן ענגלישען אפיצער. דער עולם האט גענומען פייפען און שרייען און פאדערען ער זאל גלייך אויסטאן דעם ענגלישען מונדיר. דער אקטיאר האט דערקלערט דעם אויפגערעגטען עולם, אז דאס שטעלט ער פאר א כאראקטער פון א ברוטאלען, גראבען מענשען און אזא פארשוין מעג טראגען אן ענגלישען מונדיר. די ערקלערונג האט דעם עולם צופרידענגעשטעלט און מען האט דערלויבט דעם אקטיאר פארטצוזעצען זיין שפּילען.

אין ניו יארק זיינען די דעמאנסטראציעס פאר פראנקרייך און געגען ענגלאנד אנגעפירט געווארען פון „טעמעני האל", א פאליטישע ארגאניזאציע וואס האט זיך געהאט געגרינדעט מיט דריי יאר פריער און וואס האט זיך געשטעלט אלס אויפגאבע צו באקעמפען די אריסטאקראטען. ענליכע ארגאניזאציעס אונטער'ן נאמען „דעמאקראטישע קלובס" האבען זיך איצט גענומען גרינדען איבער דער גאנצער לענג און ברייט פון לאנד. די גרויסע מאיאָ־

ריטעט פון די מיטגלידער אין די קלובס זיינען געווען אָרימע ארבייטער, פּארמער און קליין־הענדלער. עס זיינען אין זיין אויך געווען א צאָל אינטעליגענטען, פּראָפעסיאָנאַלען. דזשעפערסאָן האָט די קלובען דערמוטיגט. די קלובען האָבען שפּעטער געטאָן א גרויסען טייל פון דער פּראקטישער ארבייט פון דער רעפּובליקאַ־נישער פּארטיי. די פעדעראַליסטען האָבען גלייך פון אָנפאנג אויף זיי געקוקט מיט האס און חשד. איינער, א באַוואוסטער פעדע־ראַליסט, האָט זיי באצייכענט מיט'ן טיטעל „טייפלישע געזעל־שאַפטען", א צווייטער האָט זיי אָנגערופען „די ווינגעלאך פון פאר־ראַט". אין א פּאָר יאָר ארום האָט פּרעזידענט וואשינגטאָן אטאַקירט די קלובען אין זיינעם א מעסעדזש צום קאָנגרעס. ביי די פעדעראַליסטען און ביי וואשינגטאָנ'ען איז אויסגעקומען, אז בירגער באַגעהען א פאַרראַט געגען דער רעגירונג ווען זיי אָרגאַ־ניזירען זיך אין קלובען פאר פּאָליטישע צוועקען. זיי אליין, די פעדעראַליסטען, האָבען אזוינע קלובען שטענדיג געהאַט. זייערע געזעלשאַפטען האָבען זיי באַטראַכט ניט נאָר פאר כשר נאָר פאר העכסט פּאַטריאָטיש. די קלובען פון די מאַסען זיינען אָבער געווען „נעסטען פון בונטאָווטשיקעס".

דער אָפּגרונד צווישען די צוויי ריכטונגען איז געוואָרען טיפער און טיפער. דזשעפערסאָן, וועלכער איז אליין געווען א רייכער ערד־באַזיצער, אַן אריסטאָקראַט און א מיניסטער, איז שיער ניט אויסגעשלאָסען געוואָרען פון די אריסטאָקראַטישע קרייזען. מאדאם וואשינגטאָן האָט אָנגערופען די וואָס האָבען סימפּאַטיזירט מיט דער פראנצויזישער רעוואָלוציע, „שמוציגע דעמאָקראַטען". די אריסטאָקראַטישע סאַלאָנען האָבען אויפגע־נומען מיט אָפענע אָרעמס די פראנצויזישע אריסטאָקראַטען וואָס האָבען זיך גראד דאָ געפונען. דזשעפערסאָן האָט געמוזט אויס־מיידען די אַלע הייזער, וואו ער איז פריער געווען אַן אריינגייער, איבערהויפּט די אריסטאָקראַטישע דאמען האָבען אים געשטאָכען מיט זייערע בליקען, אים געמאכט פילען, אז זיין געזעלשאפט איז זיי ניט אנגענעם. ער האָט געפילט, אז אים ווערט ענג ניט בלויז אין דער פּריוואטער געזעלשאַפט פון די דאָזיגע לייט, נאָר אויך

אין די רעגירונגס־קרייזען. אין אויגוסט, 1793, האט ער אריינ־געשיקט זיין רעזיגנאציע. אין זיין בריף צו וואשינגטאנ׳ען האט ער געשריבען: „מיין אמט צווינגט מיך צו קומען אין קרייזען וועלכע קענען מיך ניט ליידען. די מענשען כאפען דארט אויף יעדעס ווארט מיינס און טראגען עס פאנאנדער, פארדרייען עס, מאכען דערפון גאר עפעס אנדערש, און פארשפרייטען עס כדי מיר צו שעדיגען". אבער וואשינגטאן האט פארלאנגט ער זאל בלייבען אין אמט ביז אנהויב 1794, און ער האט איינגעשטימט.

אין 1794, ווען עס האט זיך אנגעהויבען דער ערנסטער סכסוך צווישען אמעריקע און ענגלאנד איבער די גוואלדטאטען וואס ענגלאנד איז באגאנגען געגען די אמעריקאנער האנדעלס־שיפען, איז שוין דזשעפערסאן אין קאבינעט ניט געווען. די ענגלענדער האבען געפילט אז זיי האבען אין האמילטאנ׳ען אן איבערגעבענעם פריינד, און אז ער וועט פאר זיי אלץ פארגלעטען. און זיי האבען זיך ניט גענארט אין חשבון. אויף האמילטאנ׳ס עצה איז דזשאן דזשעי געשיקט געווארען קיין ענגלאנד אויסצואורבייטען א פריי־דענס־פלאן. פריער האט האמילטאן אליין געוואלט פארען. אבער די רעפובליקאנער האבען אויפגעהויבען אזא פראטעסט, אז ער האט זיין נאמען צוריקגעצויגען, און געהייסען דזשעי׳ען אנצונעמען. דזשעי איז דעמאלט געווען דער הויפט־ריכטער פון סופרים קאורט. דזשעי איז געווען א געטרייער נאכפאלגער פון האמילטאנ׳ען: אזוי ווי האמילטאן האט ער פאראכט דעם המון, אזוי ווי יענער האט ער געהאסט די פראנצויזישע רעוואלוציע און געהאט די וואר־רימסטע געפילען פאר ענגלאנד. די רעפובליקאנער האבען אין סע־נאט אנגעפירט א ביטערען קאמף געגען דזשעי׳ען אלס שליח. זיי האבען אבער ניט אויסגעפירט. די דעמאקראטישע קלובען האבען אויך פראטעסטירט און אויפגעפאדערט וואשינגטאנ׳ען ער זאל דעם שריט ניט מאכען. אבער וואשינגטאן האט די פראטעסטען איגנארירט.

אין זעלבען יאר איז פארגעקומען דער שנאפס־אויפשטאנד („די וויסקי רעבעליאן"). דער שטייער אויף שנאפס איז לכתחילה באקעמפט געווארען פון די רעפובליקאנער אין קאנגרעס. זיי האבען

גע'טענה'ט, אַז דער שטייער ווערט אַרויפגעלעגט אויף די אָרימע פאַרמער, כדי די רעגירונג זאָל האָבען געלט צו צאָלען פּראָצענט די רייכע באַזיצער פון רעגירונגס־פּאַפּירען. ווען די אומרוען האָבען זיך אָנגעפאַנגען אין דער וועסט, האָט האַמילטאָן גלייך גענומען צורעדען וואַשינגטאָנען ער זאָל שיקען אַן אַרמיי. די פעדעראַליסטישע צייטונגען האָבען אין זייערע אַטאַקעס גערעדט וועגען „פרעמדע", וועגען אימיגראַנטען. זיי האָבען אָנגעדייט דערויף, אַז צווישען די פאַרמער אין דער וועסט זיינען דאָ אַ סך איירישע אימיגראַנטען, און אַז זיי זיינען עס די פירער פון די בונטאָוושטשיקעס. פענאָ האָט אין זיין צייטונג געשריבען: „דער אָפּפאַל פון אייראָפּאַ וועט פאַרפלייצען אונזערע ברעגען, אויב מיר וועלען זיך ניט באַוואָרענען מיט געזעצען נעגען זיי". מר. וואָל־קאָט, דער נייער אויסלאַנדס־מיניסטער, האָט געשריבען, אַז „דער אויפשטאַנד איז אַ ביישפּיל פון דעם, וואָס מיר קענען דערוואַרטען פון אייראָפּעאישע אימיגראַנטען". די פעדעראַליסטישע צייטונגען זיינען יעדען טאָג פול געוועזען מיט אַזוינע פראַזען, ווי: „אַרונטער מיט די דעמאָקראַטען! אַרונטער מיט אַלע, וואָס קריטיקירען באַאַמטע און געזעצען! אַרונטער מיט די אויסלענדישע טייוואָלים!"

די דעמאָקראַטישע קלובען זיינען איצט געוואָרען טעטיג אין לאָקאַלע וואַל־קאַמפּאַניעס. זיי האָבען אָנגעהויבען פירען אַ סיס־טעמאַטישע פּראָפּאַגאַנדע אונטער דזשעפערסאָנ'ס אויפזיכט. אין די וואַלען פון 1794 איז זיי געלונגען צו שלאָגען אַ היבשע צאָל פעדעראַליסטישע קאַנדידאַטען, טייל פון זיי גאַנץ אָנגעזעענע. אין מאַסאַטשוסעטס האָבען זיי זיך אָפּגעלעגט צו באַזיגען דעם אָנגע־זעענעם פעדעראַליסטישען קאָנגרעסמאַן, פישער עימס. ער איז דערוויילט געוואָרען מיט אַ קליינער מאַיאָריטעט. אָבער מעדיסאָן האָט דערקלערט, אַז ער האָט זיין זיג צו פאַרדאַנקען דאָס, וואָס זיינע חסידים האָבען געבראַכט צום שטימקאַסטען נעגער און ענגלישע מאַטראָזען, וועלכע האָבען זיך גראד געפונען אין באָס־טאָנער האַפען.

דער האַס געגען די אַריסטאָקראַטען האָט זיך אויסגעדריקט

אויף פארשידענע אופנים, און אפטמאל וואולגארע אופנים. די ציימונגען פון יענער צייט דערציילען, אז אין פילאדעלפיא האבען די גאלעריע־זיצער אין טעאטער אויסגעפונען א נייעם סארט שפאס. זיי פלעגען מיט׳ן אויג אויסקלייבען אן אריסטאקראט, וואס איז געזעסען אונטען אין ארקעסטער און פאדערען, ער זאל אראפנעמען זיין הוט און זיך פארנייגען פאר דער גאלעריע. ווען ער האט זיך אנטזאגט, פלעגט מען אים נעמען באמבארדירען מיט עפעל, בארען, שטיקער האלץ, און אפילו שטיינער. דערביי פלעגט מען אים אויך שימפען און זידלען מיט שמוציגע ווערטער. אויב ער האט זיך אלץ ניט אונטערגעגעבען, פלעגט מען אויף אים אראפשפייען און אראפגיסען אויף אים פון ביר־פלעשער. פון אזעלכע אטאקעס פלעגען נאטירליך ליידען ניט בלויז דער אויסגעקליבענער קרבן, נאר אויך אלע אין די ארומיגע פלעצער. איינמאל האט פאסירט, אז צוליב אזעלכע סצענעס האט כמעט דער גאנצער ארקעסטער געמוזט פארלאזען דאס טעאטער. די סקאנדאלען זיינען געגאנגען אזוי ווייט, אז אפילו די רעפובליקאנישע צייטונגען האבען גענומען פראטעסטירען.

אין אנהויב יאר 1795 האט האמילטאן רעזיגנירט פון וואשינג־טאנ׳ס קאבינעט. ער האט זיין ארבייט אפגעטאן. אלע זיינע פינאנציעלע פלענער זיינען דורכגעפירט געווארען, און איצט האט ער באשלאסען זיך צוריקצוציהען אין פריוואטען לעבען און פריי־וואטע געשעפטען. די פעדעראליסטישע צייטונגען האבען אויס־גענוצט די געלעגענהייט צו רימען און צו באזינגען זיין גרויסע ארבייט. די רייכע לייט, די גרויסע סוחרים און אריסטאקראטען פון פילאדעלפיא, האבען פאר אים געמאכט אן אבשידס־באנקעט. ווען ער איז געקומען אין זיין היים־שטאדט, ניו יארק, איז ער דא אויך פון דיזעלבע קלאסען אויפגענומען געווארען מיט גרויס פאראד. אלע גרויסע געשעפטסלייט האבען אים אנגעשטעלט אלס זייער אדוואקאט. אין די ערשטע פאר מאנאטען האט ער פארדינט מער געלט ווי זיין געהאלט פאר א גאנץ יאר אלס מיניסטער האט אנגעטראפען. ער האט דעמאלט דערקלערט, אז ער איז מיד פון פאליטיק און האט פארזיכערט, אז ער וועט זיך מער אין פאליטיק

ניט מישען. דאָס איז אָבער געווען ניט מער ווי גערעדט. אין אמת'ן איז ער אויף א מאָמענט ניט אָפּגעטראָטען פון זיין פּלאַץ אלס פירער פון דער פעדעראליסטישער פארטיי־קליקע. ער איז פארבליבען דער „באָס” פון זיי פארטיי ביז'ן סאמע סוף, ביז זי איז פאקטיש צושמעטערט געוואָרען אין די וואלען פון 1800.

מיר האָבען אין א פאָריגען קאפיטעל דערציילט וועגען דער פיאסקאָ פון דזשעי'ס אָפּמאך. דזשעי האָט פאקטיש נאָכגעגעבען אַלץ וואָס ענגלאנד האָט געוואָלט. טייל היסטאָריקער ווארפען די גאנצע שולד אויף האמילטאָנ'ען. נאָך זייער מיינונג האָט האמילטאָ פשוט פארראטען אמעריקא צו ענגלאנד. ווען דזשעי איז אָנגעקומען קיין ענגלאנד, האָט ענגלאנד געהאט אורזאכען זיך צו שרעקען פאר אמעריקא. מיט איינציגע מאָנאטען פריער האָבען שוועדען און דענמארק באשלאָסען אויפצופאָדערען אַלע נייטראַלע לענדער צו פאראייניגען זייערע פלאָטעס און צוזאמען זיך צו שטעלען געגען ענגלאנד. די ענגלישע רעגירונג האָט מורא געהאט טאָמער וועט אמעריקא אויך צושטיין צום פּלאַן. און דזשעי האָט ווירקליך אין זינען געהאט צו באנוצען די דאָזיגע בייטש אין זיינע אונטערהאנדלונגען מיט ענגלאנד. אָבער פונקט דעמאָלט ווען דזשעי האָט אָנגעהויבען זיינע שמועסען מיט דער ענגלישער רעגי־רונג, האָט זי געקראָגען א ידיעה פון איר אמבאסאדאָר אין אמע־ריקא, אז האמילטאָן האָט אים פארזיכערט, אז אונטער קיינע אומ־שטענדען וועט אמעריקא ניט צושטיין צום פאָרשלאָג פון די נייטראַלע לענדער. ענגלאנד האָט געוואוסט, אז האמילטאָנ'ס דעה אין דער אמעריקאנער רעגירונג איז גרעסער אפילו ווי וואשינג־טאָנ'ס. האָט זי זיך פון דזשעי'ס סטראשונאָק אויסגעלאכט און אים געצוואונגען אָנצונעמען באדינגונגען, וואָס זיינען געווען א דערנידערונג פאר אמעריקא.

ווען דער ברייטער עולם האָט זיך דערוואוסט די איינצעל־הייטען פון דעם אָפּמאך, האָט אויסגעבראָכען א שטורם פון פּראָ־טעסטען. דזשעי'ס בילד איז געברענט געוואָרען אין די גאסען אין פיל שטעדט און שטעדטלאך. קאָפּיעס פון דעם אָפּמאך זיינען געטראָטען געוואָרען אונטער די פיס און געריסען געוואָרען אויף

פיצלאך ביי די גרויסע פראטעסט מיטינגען. שטאדטישע אסיפות האבען אנגענומען פראטעסט רעזאלוציעס. האמילטאן האט איינ־מאל געפרובט רעדען ביי א מאסען־פארזאמלונג אין ניו יארק צו פארטיידיגען דעם אפמאך, אבער דער עולם האט אים ארונטער־געפייפט פון דער פלאטפארמע. אימיצער פון עולם האט אים דאן געווארפען א שטיין אין קאפ. די אויפרעגונג פון פאלק האט אנ־געווארפען א שרעק אויף האמילטאנ׳ען, און ער האט גענומען טראכטען וועגען צוגרייטען אן ארמיי צו אונטערדריקען א מעג־ליכען אויפשטאנד. ער האט וועגען דעם געלאזט וויסען די קאבי־נעט־מיניסטארען אין פילאדעלפיא. אין א רעדע האט ער דער־קלערט, אז פאר דער רעגירונג זיינען דא צוויי ברירות: ענטוועדער צוריקצעווייזען דעם אפמאך און גיין אין מלחמה געגען ענגלאנד, אדער אנצונעמען דעם אפמאך און האבען א בירגער־קריג אין לאנד גופא. פון די צוויי ברירות, האט ער געזאגט, איז בעסער די צווייטע. איידער א מלחמה מיט ענגלאנד, איז בעסער א בירגער־קריג.

א גאנץ זומער האט זיך געקאכט מיט דזשעי׳ס אפמאך. אין באסטאן האט א המון אויפגעשריבען אויפ׳ן הויז פון א רייכען פעדעראליסט: „פארדאמט זאל ווערען דזשאן דזשעי! פאר־דאמט זאל זיין יעדערער וואס פארדאמט ניט דזשאן דזשעי! פארדאמט זאל זיין יעדערער וואס וועט ניט אנצינדען קיין ליכט אין פענסטער און וועט ניט זיצען א גאנצע נאכט און פארדאמען דזשאן דזשעי!" א היסטאריקער שרייבט, אז דאס אמעריקאנישע פאלק איז נאך קיינמאל ביז דעמאלט ניט געווען אזוי ארויסגע־בראכט פון זיך. וואו נאר עס האבען זיך געטראפען צוויי מענשען, האבען זיי זיך גלייך גענומען אמפערען וועגען דעם אפמאך. אין די שיינקען האט מען, ניכטערער אדער שיכור׳ערהייט, דעבאטירט וועגען דעם אפמאך, זיך געקריגט און זיך געשלאגען. אין קראמען, אויף די בוידען, אין די קרעטשמעס — אומעטום האט מען גערעדט נאר וועגען דער איין זאך. פרעזידענט וואשינגטאן איז געווען אומרוהיג און ניט געוואוסט וואס צו טאן. ער האט מורא געהאט אונטערצושרייבען דעם אפמאך. זיבען וואכען האט ער זיך גע־

שלאָגען מיט דער דעה. די רייכע פירער פון די פעדעראַליסטען האָבען געמוזט שטאַרק איינ׳טענה׳ן מיט אים איידער ער האָט מסכים געווען צו חתמ׳ענען דעם דאָקומענט

אין 1796 זיינען פאָרגעקומען פרעזידענט־וואַלען. וואשינג־טאָן האָט זיך אנטזאָגט ווידער צו לויפען. די פעדעראַליסטען האָבען ארויסגעשטעלט די צוויי קאנדידאַטען, דזשאַן עדעמס און טשאַרלס פינקני. די רעפּובליקאַנער האָבען ארויסגעשטעלט טאָמאַס דזשעפערסאָן און דזשאָרדזש קלינטאָן. האַמילטאָן האָט עדעמס׳ען קיינמאָל ניט ליב געהאַט און ער האָט ביי זיך באַשלאָסען צו זעהן, אז פינקני זאָל קריגען מער עלעקטאָר׳שע שטימען, כדי עדעמס זאָל דורכפאַלען אלס פּרעזידענט. אָבער דאָ האָט האַמילטאָן געהאַט זיין ערשטע מפּלה. עדעמס האָט געקראָגען די גרעסטע צאָל שטימען פון אלע קאנדידאַטען און איז דערוויילט געוואָרען פּרע־זידענט. נאָך אים איז געקומען דזשעפערסאָן, וועלכער איז דער־וויילט געוואָרען וויים־פּרעזידענט.

די פּאָליטישע לאַגע אין דער אדמיניסטראַציע די פיר יאָר וואָס עדעמס איז געווען פרעזידענט, איז געווען אַ מאָדנע: דער פּרעזידענט איז געווען אַ פעדעראַליסט, דער וויים־פרעזידענט אַ רעפּובליקאַנער. די מיניסטאָרען אין קאַבינעט זיינען געווען גע־טרייע אָנהענגער פון האַמילטאָנ׳ען, און זיי האָבען געטאָן ניט וואָס עדעמס האָט געוואָלט, נאָר וואָס האַמילטאָן האָט אין געהיים באַ־פוילען. די ערשטע צייט האָט עדעמס ניט געוואוסט, אז זיינע מיניסטאָרען, זיינע וויכטיגסטע עצה־געבער, פאַרראַטען אים. ווען ער האָט זיך ענדליך דערוואוסט, האָט ער זיי אַלעמען ארונטער־געזעצט. דאָס האָט צושפּאָלטען די פעדעראַליסטישע פּאַרטיי. האַמילטאָן איז דאַן ארויס אין אָפענעם קאַמף געגען עדעמס׳ען. אין די וואַלען פון 1800 איז די פעדעראַליסטישע פּאַרטיי געווען צוריסען, און דאָס האָט אַ סך צוגעהאָלפען צו איר מפּלה. אין די פיר יאָר פון עדעמ׳סעס אדמיניסטראַציע האָבען די אַלע ביז איצטיגע פּאָליטישע קאַמפען דערגרייכט דעם קלימאַקס. אין 1798 איז דאָס לאַנד געווען אין אַ קריגס־צושטאַנד, און די רעגירונג האָט גע׳רודפ׳ט אירע געגנער מיט מיליטערישע טעראָר־מיטלען.

די שענדליכסטע בלבולים זיינען געמאכט געווארען אויף די אנ־געזעענסטע פערזענליכקייטען. עס זיינען פארגעקומען געשלעגען אין קאנגרעס. גלחים אין די קירכען האבען געהאלטען פאליטישע רעדעס פון ערגסטען סארט. דער שטורם איז פארגעקומען צוליב דער אלטער אורזאך: ענגלאנד און פראנקרייך. די פעדעראליסטען האבען געהאט די אויבערהאנט דורכדעם, וואס די פראנצויזישע דיפלאמאטען האבען געטאן איינינע זאכען, וואס האבען ארויס־גערופען פארדרום צווישען די מאסען אין אמעריקא. עס פאר־שטייט זיך, אז די פראנצויזען זיינען געטריבען געווארען צו מאנכע פון זייערע האנדלונגען דורך דזשעי'ס אפמאך. פראנקרייך איז אטאקירט געווארען אין שארפע רעדעס אין קאנגרעס, און דער ענגלישער אמבאסאדאר האט זיך געפילט אזוי ווי ביי זיך אין דער היים, אזוי ווייט, אז ער פלעגט אפט ארומגיין אין קאנגרעס־זאל און זיך סוד'ען מיט די קאנגרעסלייט.

צוויי פון די וויכטיגסטע רעפובליקאנישע קאנגרעסלייט, ביידע גוטע רעדנער און קעמפער, האבען געהאט דאס אומגליק צו זיין אויסלענדער, אימיגראנטען. איינער פון זיי איז געווען מעטיו ליעאן, אן אירלענדער פון ווערמאנט; דער צווייטער — אלבערט גאלאטין, א שווייצאריער פון פענסילווייניא. האט מען זיי אין קאנגרעס אויפגעווארפען, אז זיי זיינען אימיגראנטען. די פעדע־ראליסטישע קאנגרעסלייט האבען פון זיי חוזק געמאכט. גאלאטין האט נאך צום אומגליק געהאט אן אויסלענדישען אקצענט. האט מען דאס אויך אים אויפגעווארפען ניט בלויז אין קאנגרעס, נאר אויך אין דער פעדעראליסטישער פרעסע. (גאלאטין איז שפעטער געווארען פינאנץ מיניסטער און ווערט באטראכט אלס איינער פון די גרעסטע פינאנץ מיניסטארען וואס אמעריקא האט געהאט).

דער ביטערסטער צארן פון די פעדעראליסטען איז אויסגע־גאסען געווארען אויף דזשעפערסאנ'ען. זיי האבען געוואוסט, אז ער איז די נשמה פון דער רעפובליקאנישער פארטיי און אז ער שטייט אין וועג און דערלאזט ניט, אז אמעריקא זאל דערקלערען קריג געגען פראנקרייך. דזשעפערסאן איז אין דער געגנערישער פרעסע פארגעשטעלט געווארען ווי א טייפעל אין מענשען גע־

שטאַלט. אַלע טירען אין די אַריסטאָקראַטישע הייזער זיינען פאַר אים געווען פאַרשלאָסען. ער פלעגט די אָוונטען פאַרברענגען אַליין אין זיין צימער, אָדער אין דער געזעלשאַפט פון זיינע פּאָלי־טישע קאָלעגען.

די פעדעראַליסטען האָבען זיך רעכט צובושעוועט, ווען עס איז אָנגעקומען די ניים וועגען דעם קבלת־פנים, וואָס די אַמעריקאַנישע קאָמיסיע האָט געקראָגען אין פּאַריז. ווי עס איז פריער דערציילט געוואָרען, האָט די אַמעריקאַנישע קאָמיסיע געקראָגען צו פאַרשטיין, אַז זי וועט אַנדערש ניט אויפגענומען ווערען אָפיציעל, סיידען אַמעריקא וועט פריער צוזאָגען צו געבען פראַנקרייך א גרויסע הלואה, און געוויסע פערזאָנען פון דער פראַנצויזישער רעגירונג וועלען קריגען א היבשע מטבע כּאבאר. דער דאָזיגער פאַרשלאַג האָט אַרויסגערופען אַן אמת'ע היסטעריע פון צאָרן אין אַמעריקא. די פעדעראַליסטען זיינען געוואָרען די העלדען פון טאָג. „זעט, וואָס פראַנקרייך איז!" — האָבען זיי געשריען מיט נצחון. דאָס הויז פון דעם רעפּובליקאַנישען רעדאַקטאָר באַך (אַן אייניקעל פון בענדזשאַמין פרענקלין) איז באַפאַלען געוואָרען פון א פעדעראַליס־טישען המון, וואָס האָט געמאַכט א פּאָגראָם אויפ'ן הויז. פון באַכ'ס הויז איז דער המון אַוועק צום סקווער, וואו בענדזשאַמין פרענקלינ'ס סטאַטוע איז געשטאַנען, און האָט די סטאַטוע אויס־געשמירט מיט בלאָטע. די פעדעראַליסטישע צייטונגען האָבען גענומען דרוקען אויסגעטראַכטע מעשיות פון פראַנצויזישע רציחות. א פילאַדעלפיער צייטונג האָט דערציילט, אַז א פראַנצויזישע שיף איז אָנגעקומען קיין טשאַרלסטאָן, סאַוט קאַראָליינא, און די פראַנ־צויזישע מאַטראָזען זיינען דאָרט באַפאַלען הייזער און זיי באַרויבט. די פעדעראַליסטישע צייטונגען האָבען אויך געשריבען, אַז מען האָט אויפגעדעקט א גאַנצע פאַרשווערונג פון פראַנצויזישע אַגענטען אין אַמעריקא צו באַוואָפענען די נעגער שקלאַפען און מאַכען אַן אויפשטאַנד געגען די ווייסע.

אין די גאַסען האָט מען געקענט זען גרופּעס יונגע לייט אָנ־געטאָן אין מונדירען, וועלכע האָבען זיך מושטירט און געגרייט צו מלחמה. דזשעפערסאָן האָט דערהאַלטען בריוו, אין וועלכע מען

האט אים געסטראשעט מיט'ן טויט. ער איז פארפאלגט געווארען פון שפיאנען, וואס די פעדעראליסטען האבען אנגעשטעלט צו היטען זיינע טריט. ער האט מורא געהאט צו שיקען א בריף דורך דער פאסט; ער האט געוואוסט, אז זיינע בריף ווערען געעפענט. ביי יעדען באנקעט פון די פעדעראליסטען איז געהאלטען געווארען א טאסט געגען דזשעפערסאנ'ען. איינער פון די טאסטען איז געווען פאלגענדער פזמון: „זאל זיין הארץ ענטוועדער געלייטערט ווערען אין דעם ריינעם פייער פון פעדעראליסטען, אדער ס'זאל פארניכטעט ווערען אין א קאלך־אויווען".

אין זומער פון 1798 האבען זיך אין קאנגרעס אנגעהויבען די ויכוחים איבער די פארגעשלאגענע גזירות געגען אימיגראנטען (אז דער פרעזידענט זאל זיי מעגען ארויסשיקען פון לאנד) און געגען בונטאוושטשיקעס (שטראפען פאר באליידיגען דעם פרעזידענט אדער דעם קאנגרעס). די גזירות אויף אימיגראנטען זיינען גע־צילט געווארען הויפטזעכליך געגען די איירישע. האמילטאן און די אנדערע פעדעראליסטישע פירער האבען שרעקליך געהאסט די איירישע אימיגראנטען, וועלכע האבען זיך דאן געלאזט פילען אין דער פאליטיק. די איירישע זיינען דאן אלע געווען רעפובליקאנער שוין דערפאר אליין, וואס זיי האבען געהאסט ענגלאנד. אין איר־לאנד האט זיך דאס פאלק דאן געבונטעוועט געגען דער ענגלישער הערשאפט. די היגע רעפובליקאנישע פארטיי האט סימפאטיזירט מיט'ן איירישען אויפשטאנד אזוי ווי מיט דער פראנצויזישער רעוואלוציע. ביי רעפובליקאנישע באנקעטען פלעגען טאסטען גע־האלטען ווערען פאר א פרייער אירלאנד. א סך פון די איירישע אימיגראנטען זיינען געקומען קיין אמעריקא ווייל זיי זיינען אין דער היים געווען רעוואלוציאנערען און זיינען גע'רודפ'ט געווארען פון דער ענגלישער רעגירונג. די פעדעראליסטישע רעגירונג האט נאטירליך געהאלטען מיט ענגלאנד און די רעפובליקאנישע אפא־זיציע — מיט אירלאנד. דעריבער זיינען די איירישע געווארען הייסע אנהענגער פון דזשעפערסאנ'ס פארטיי. דאס געזעץ, אז דער פרעזידענט זאל מעגען ארויסשיקען אימיגראנטען פון לאנד

האָט געצילט טיילווייז געגען פראַנצויזישע, אָבער הויפּטזעכליך געגען די אירישע אימיגראַנטען.

די צוויי געזעצען זיינען אָנגענומען געוואָרען און אין לאַנד האָט זיך אָנגעהויבען אַן אמת׳ער טעראָר, א געיעג אויף ראַדיקאַלען, אויף די וואָס האָבען געוואַגט ארויסצוזאָגען א מיינונג, וואָס האָט ניט געשטימט מיט דער מיינונג פון דער רעגירונג אָדער פון דער פעדעראַליסטישער פּאַרטיי.

דער ערשטער קרבן פון דעם „סעדישאָן" געזעץ איז געווען דער אירישער קאָנגרעסמאַן לייען. ער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען פאַר זאָגען ניט־איידעלע ווערטער וועגען פּרעזידענט און איז פאַר־משפּט געוואָרען צו פיר חדשים געפענגעניש און א געלט־שטראָף פון טויזענט דאָלאַר. אין דעם שטעדטעל וואו דער פּראָצעס איז פאָרגעקומען, איז געווען א געפענגעניש, נאָר אזוי ווי די תפיסה איז געווען א גראַמע און ריינע האָט דער ריכטער געהייסען, מען זאָל דעם פאַר׳משפּט׳ן אָפּפירען אין א שטעדטעל פּערציג מייל ווייטער. דאָרט האָט זיך געפונען איינע פון די שרעקליכסטע טורמעס אין לאַנד. די צעל אין וועלכער מען האָט דעם קאָנגרעס־מאַן פאַרשפּאַרט, איז געווען א קליינע, אַן ענגע. קיין באַהייצונג איז אין איר ניט געווען. אין א ווינקעל איז געווען אַן אָפּגאַנגס־אָרט, פון וועלכען עס האָט געשלאָגען א שרעקליכער געשטאַנק.

לייען׳ס ארעסט האָט אויפגערודערט דעם שטאַט ווערמאָנט. מחנות מענשען פלעגען זיך פאַרזאַמלען ארום דער טורמע און מאַכען דעמאָנסטראַציעס. איינמאָל האָט דער פאַרזאַמעלטער עולם געוואָלט אויפרייסען די תפיסה און באַפרייען דעם אַרעסטאַנט. ער האָט אָבער אַליין זיך געבעטען, זיי זאָלען עס ניט טאָן דער־ווייל. איידער לייען׳ס געפענגעניש טערמין האָט זיך געענדיגט, זיינען אָנגעקומען נייע קאָנגרעס־וואַלען און לייען דער „פאַררעטער" איז דערוויילט געוואָרען מיט 4,500 שטימען געגען 2,400.

די לייען־אַפערע האָט באַוויזען, אז די שטימונג אין לאַנד האָט זיך גענומען בייטען. די פעדעראַליסטען זיינען מיט זייער טעראָר אוועק צו ווייט. און דער עולם האָט זיך גענומען אויס־טשוכען פון דער מלחמה־משוגעת. יעדער פּראָצעס פון א „בונ־

טאוושטשיק" האט געבראכט נייע פראטעסטען. דשזעפערסאן האט דאן געמאכט דעם געוואגטען שריט, פון וועלכען עס איז שוין פריער גערעדט געווארען: ער האט געווירקט אויף זיינע אנהענגער אין ווירדזשיניא און קענטאקי, זיי זאלען אריינטראגען רעזאלוציעס אין די דארטיגע לעדזשיסלייטשורס צו פארדאמען די דאזיגע געזעצען אלס אומקאנסטיטוציאנעל, און אויפצופאדערען אנדערע שטאטען צו טאן דאסזעלבע.

האמילטאן איז געווען זיכער, אז אמעריקא וועט אריינגיין אין דער מלחמה. ער האט באצייטענס גענומען אינטריגירען, ער זאל קריגען דעם אמט פון הויפט קאמאנדיר פון דער ארמיי. די מיניס־טארען האבען אים אין די אינטריגעס געהאלפען. פרעזידענט עדעמס וואלט האמילטאנ'ען זיכער אזא כבוד ניט צוגעטיילט, אבער האמילטאן האט געשאפען אזא לאגע, אז עדעמס האט זיך ניט גע־קענט העלפען. אלס הויפט קאמאנדיר איז באשטימט געווארען דזשארדזש וואשינגטאן, אבער האמילטאן און זיינע מיניסטארען האבען געווירקט אויף וואשינגטאנ'ען, ער זאל פאדערען, עדעמס זאל באשטימען האמילטאנ'ען אלס דעם צווייטען אין ראנג נאך וואשינגטאנ'ען. אזוי ווי וואשינגטאן איז שוין געווען אן אלטער מאן, האט עס געהייסען, אז האמילטאן איז דער פאקטישער הויפט קאמאנדיר.

האמילטאן האט זיך אריינגעווארפען אין דער ארבייט פון ארגאניזירען די ארמיי. עס איז אים אבער שווער געווען צו קריגען רעקרוטען. און אפילו פאר די רעקרוטען, וואס זיינען יע געקומען, איז ניט געווען גענוג מלחמה מאטעריאל. עס האבען געפעלט ביידלאך, קליידער, פראוויאנט און אמוניציע.

האמילטאן האט געפאדערט, מען זאל באזארגען די אלע נויטיגע זאכען, און די רעגירונג האט געמוזט באָרגען געלט פאר דעם צוועק. דאס געלט איז, נאטירלאך, געווען אין די הענט פון „פאטריאטישע" פעדעראליסטען, וועלכע האבען אליין געטריבען דאס לאנד אין מלחמה. אבער ווען עס איז געקומען צו געבען געלט, האבען זיי ניט געוואלט געבען קיין הלואה, סיידען די רעגי־רונג וועט זיי צאלען אכט פראצענט, מיט צוויי פראצענט מער ווי

פריוואט פערזאָנען האָבען געצאָלט. פרעזידענט ערעמס האָט פראָטעסטירט, אָבער האַמילטאָן און די מיניסטאָרען האָבען גע־טענה׳ט, אז מען מוז די רייכע לייט נאָכגעבען, אז מלחמה איז מלחמה און געשעפט איז געשעפט. ערעמס האָט זיך ווידער אונ־טערגעגעבען און די רעגירונג האָט געבאָרגט פינף מיליאָן דאָלאר אויף אכט פּראָצענט.

די מלחמה איז נאָך דערווייל ניט געקומען אָבער דאָס לאַנד האָט שוין געליטען פון מלחמה־שרעק. דער מיליטערישער גייסט האָט געבושעוועט. איינמאָל איז א גרופּע סאָלדאטען אריין אין דער רעדאקציע פון דער „אוראָרא", א רעפּובּליקאַנישע צייטונג, און שיער ניט דערמאָרדעט דעם רעדאקטאָר וויליאם דואיין. די סאָלדאטען האָבען זיך באַטראַכט פאר די באַלעבאַטים אין לאַנד. אין גאס פלעגען זיי אראָפּשטויסען פארבייגייער פון די טראָטואַרען, פלעגען זיך דערלויבען אַלערליי פרייהייטען מיט פרויען, פלעגען זיך אָנ׳שכור׳ן און זיך ווארפען שלאָגען אויף מענשען. עס האָט פּאסירט, אז א גנב האָט זיך באהאַלטען אין א קאַזאַרמע און די סאָלדאטען האָבען ניט געלאָזען דער פּאָליציי אים ארעסטירען. די פּאָליסלייט האָבען די סאָלדאטען באוויזען א „ווארענט" אויף ארעסט, אָבער די סאָלדאטען האָבען ניט געאַכט דעם באפעל פון געריכט און האָבען דער פּאָליציי געענטפערט מיט א האָגעל פון קלעפּ. די פּאָליסלייט האָבען זיך קוים מיט זייערע לעבענס גע־ראַטעוועט.

ביסלאַכווייז אָבער האָט זיך די לאַגע געענדערט צו טובת דזשעפערסאָנ׳ען און געגען האַמילטאָנ׳ען. דאָס לאַנד האָט מער און מער דערקענט די מלחמה־קליקע אין איר ריכטיגען געשטאַלט. ערעמס האָט איינגעזען, אז די האַמילטאָן־לייט האָבען אים פאר־פירט, אז זיי שלעפּען זיין אדמיניסטראַציע אין זומפּ. ער האָט זיך דערוואוסט, אז די מיניסטאָרען אין זיין קאַבינעט זיינען זיינע געגנער און אז זיי פּאַראַטען אים צו זיין געגנער האַמילטאָן, און ער האָט זיי באַפוילען צו רעזיגנירען. ער האָט גענומען שריט צו קומען צו א פארשטענדיגונג מיט פראַנקרייך און אויסמיידען א קריג. געגען דעם ווילען פון די האַמילטאָניסטען האָט ער גע־

שיקט א קאמיסיע קיין פראנקרייך. דער ברוך צווישען האמילטאן און עדעמס איז איצט געווארען אן אפענער.

אין דעם וואל־קאמף פון 1800 האט האמילטאן געארבייט אפען געגען עדעמס'ען. ער האט אנגעשטרענגט אלע זיינע כחות, איז ארומגעפארען איבער פארשיידענע שטאטען צו ווירקען, אז פינקני זאל קריגען מער שטימען ווי עדעמס. האמילטאנ'ען האבען איצט געשטיצט גאר גרויסע אריסטאקראטען, אבער די גרויסע מיטגלי־דערשאפט פון דער פעדעראליסטישער פארטיי איז געשטאנען מיט עדעמס'ען. עדעמס האט אויך געהאט אויף זיין זייט די ערליכערע פירער פון דער פארטיי.

די פעדעראליסטישע פרעסע און די פעדעראליסטישע פארטיי־פירער האבען אנגעווענדט זייער גאנצע ענערגיע צו פארלוימדען דזשעפערסאנ'ען. די גלחים אין די קלויסטערס האבען אים פאר־דאמט אלס אפיקורס. זיי האבען דערציילט, אז ער מאכט חוזק פון דער ביבעל און פון יעזוס'ען. די צייטונגען האבען דערציילט מעשיות, אז דזשעפערסאן האט בארויבט אלמנות און יתומים, וועלכע האבען אים אנגעטרויט זייער געלט. א גלח אין ווירדזשיניא האט אין א דרשה דערציילט, אז דזשעפערסאן איז אמאל פארביי־געגאנגען א האלב איינגעפאלענע קירכע און געזאגט מיט חוזק: „פאר א גאט וואס איז געבארען געווארען אין א שטאל, איז אזא קירכע גוט גענוג".

אבער גאר די פארלוימדונגען און בלבולים האבען ניט גע־האלפען. די רעפובליקאנישע פארטיי האט געזיגט. דזשעפערסאן און באאר זיינען דערוויילט געווארען.

קאפיטעל 24.

דזשעפערסאן'ס קאמף געגען סופרים קאורט.

דער זיג פון די רעפובליקאנער אין די וואלען פון 1800 האט איבערגעגעבען אין זייערע הענט צוויי צווייגען פון דער רעגירונג, דער קאנגרעס און די עקזעקוטיווע. דער דריטער צווייג, די געריכטען, איז פארבליבען ביי די פעדעראליסטען. אין משך פון די עטליכע מאנאטען צווישען דעם וואל־טאג אין נאוועמבער, 1800, און דעם איינשווערונגס־טאג אין מערץ, 1801, האבען די פעדעראליסטען דורכגעפירט צוויי געזעצען צו באפעסטיגען זייער מאכט אין אט דעם דריטען צווייג. איין געזעץ איז געווען צו גרינדען נייע פעדעראלע געריכטען מיט זעכצען נייע ריכטער; דאס צווייטע געזעץ האט געגעבען דער שטאט וואשינגטאן צוויי און פערציג „דזשאסטיסעס אוו די פיעס" (פרידענס־ריכטער). כאטש זיין טערמין האט שוין געהאלטען ביים סוף, דאך האט עדעמס אוועקגעזעצט א סך פון די ריכטער און אנדערע באאמטע אין די נייע געריכטען, ניט איבערלאזענדיג עס פאר זיין נאכ־פאלגער צו טאן. דער סענאט האט עס גוטגעהייסען. עס ווערט דערציילט, אז עדעמס האט די נאכט פון דעם דריטען מערץ געארבייט ביז צוועלף אזייגער, ביז דער לעצטער מינוט פון זיין טערמין, כדי די אלע געזעצטע באאמטע ריכטיג צו פארצייכענען און פארזיגלען, לויט אלע פארמאליטעטען פון געזעץ.

דזשעפערסאן האט שטארק פראטעסטירט געגען דער האנדלונג פון עדעמס'ן. ער האט אויסגעדריקט די מיינונג, אז פון דער מינוט אן וואס ס'איז באקאנט געווארען אז ער, דזשעפערסאן, האט געזיגט אין די וואלען, האט עדעמס מער ניט געטארט באשטימען

קיין ריכטער און באאמטע. ער האט אויך געטענה'ט, אז די וואלען פון 1800 זיינען געווען מער ווי געוויינליכע וואלען, זיי זיינען געווען א רעוואלוציע. דאס פאלק האט פאקטיש געמאכט א נייע ארדנונג אין לאנד און אז דערפאר איז נויטיג אז די איבערקערעניש זאל פארקומען אין אלע צווייגען פון דער רעגירונג. דזשעפערסאן און די גאנצע רעפובליקאנישע אדמיניסטראציע האט זיך פארמאסטען אויפצוהויבען א קאמף געגען דער „דזשודי־שערי" (די געריכטליכע אפטיילונג פון דער רעגירונג).

דער קאמף איז געווען פון דער גרעסטער באדייטונג, ניט אזוי פאר יענעם מאמענט, ווי פאר דער גאנצער ווייטערדיגער געשיכטע פון לאנד. אין א פאר קליינע פונקטען האט דזשעפערסאן געוואו־נען; אין דעם עיקר אבער, אין דעם הויפט פרינציפ וואס איז געלעגען הינטער דעם קאמף, האבען די געריכטען געוואונען.

אויפ'ן שטול פון הויפט־ריכטער פון סופרים קאורט איז געזעסען דזשאן מארשאל, איינער פון די פייאיגסטע, שטארקסטע פערזענליכקייטען אין דעם לאגער פון די פעדעראליסטען. עדעמס האט אים דערהויבען צום דאזיגען אמט קורץ פאר זיין פארלאזען דעם פרעזידענט־שטול. און מארשאל איז עס געווען דער יעניגער וואס האט געפירט די מלחמה געגען דזשעפערסאנ'ען, און מארשאל איז ארויס דער זיגער.

אין קאנקרעטע פראגען האט, ווי געזאגט, דזשעפערסאן אויסגעפירט. ער האט, צום ביישפיל, אפגעשאפט די נייע געריכטען וואס עדעמס האט געגרינדעט. און ממילא האבען די נייע פעדעראליסטישע ריכטער פארלארען זייערע עמטער. ער האט אויך דורכגעפירט א געזעץ, אז דער סופרים קאורט זאל האבען ווייניגער זיצונגען, און אז די ריכטער פון סופרים קאורט זאלען שווערער ארבייטען. אבער דאס האט ניט אנגערירט דעם עיקר. די אלע נצחונות האבען אויף א האר ניט אפגעשוואכט די מאכט פון די געריכטען. די פראגע, ווער איז שטארקער אין דער רעגי־רונג: דער פרעזידענט, דער קאנגרעס, אדער די געריכטען, — אט די פראגע וואס איז געווען פון ערשטער וויכטיגקייט, איז אויס־געפאכטען געווארען אין א פראצעס איבער איינעם פון עדעמס'עס

ריכטער, א פּראָצעס וואָס איז בארימט געווארען אין דער געשיכטע אלס דער פּראָצעס פון „מארבורי געגען מעדיסאָן".

מארבורי איז געווען איינער פון די פרידענס-ריכטער אין וואשינגטאָן וואָס עדעמס האָט אוועקגעזעצט. אזוי ווי די לעצטע פאָרמאליטעטען זיינען געמאכט געווארען אין דער לעצטער מינוט

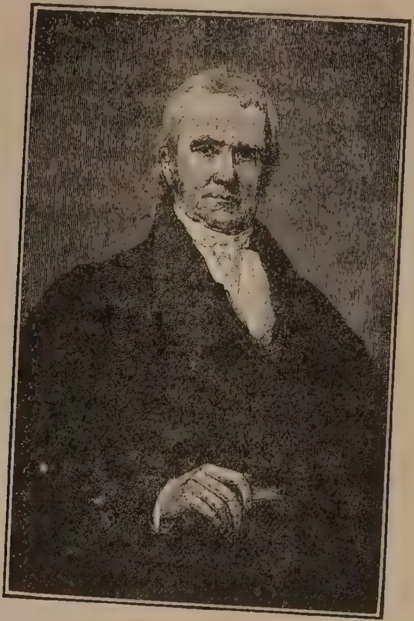

דזשאָן מאַרשאל

אין גרויס איילעניש, איז קיין צייט ניט געווען אָפּצושיקען צו מארבורי'ן דעם דאָקומענט מיט דער אָפיציעלער באשטיטיגונג. דער דאָקומענט איז אונטערגעשריבען געווארען פון פּרעזידענט און פארזיגעלט געווארען פון סעקרעטערי אָוו סטייט. ער איז אָבער געבליבען ליגען אויפ'ן פּרעזידענט'ס טיש ווען עדעמס איז ארויס און דזשעפערסאָן איז אריין אין אמט.

דזשעפערסאָן האָט דאן באפוילען זיין נייעם סעקרעטערי אָוו סטייט, מר. מעדיסאָן, ער זאָל די אָפיציעלע פאפירען ניט אָפשיקען צו מארבורי׳ן. האָט מארבורי אָנגעקלאָגט מעדיסאָנ׳ען אין סופרים קאָורט. ער האָט געפאָדערט, אז דער סופרים קאָורט זאָל צווינגען מעדיסאָנ׳ען אים אָפצושיקען די דאָקומענטען כדי ער זאָל קענען אריינטרעטען אין זיין אמט אלם „דזשאָסטים אָוו די פיעס״. מעדיסאָן און דזשעפערסאָן האָבען גע׳טענה׳עט, אז כל זמן די אָנווייזונג איז ניט ארויסגעשיקט געווארען, איז די „אפאָינטמענט״, די באשטימונג, ניט געמאכט געווארען און דער־פאר האָט ער, דער נייער פרעזידענט, דאָס רעכט צו פארהאלטען די אָפיציעלע מעלדונג און דערמיט אפצושטעלען די „אפאָינט־מענט״. מארבורי׳ס טענה איז געווען, אז וויבאלד די מעלדונג איז אונטערגעשריבען און פארזיגעלט געווארען איז שוין די „אפאָינטמענט״ דערמיט געוועזן אין קראפט און דער סעקרעטערי אָוו סטייט האָט דעריבער קיין רעכט ניט דעם דאָקומענט צו פאר־האלטען.

דער פראָצעס האָט זיך פארצויגען ביז פעברואר, 1803. און דאן האָט דער הויפט־ריכטער, מארשאַל, ארויסגעגעבען זיין אנט־שיידונג, א זייער מערקווירדיגע אָבער א זייער וויכטיגע אנט־שיידונג.

די אנטשיידונג באשטייט פון דריי טיילען.

דער ערשטער טייל זאָגט, אז מארבורי׳ס טענה איז א גערעכטע, אז וויבאלד די מעלדונג איז אונטערגעשריבען געוואָרען איז ער אין אמט, און עס איז ניט נויטיג געווען דער דאָקומענט זאָל אים פריער איבערגעגעבען ווערען.

דער צווייטער טייל זאָגט, אז טראָץ דעם וואָס מארבורי איז גערעכט, קען דער סופרים קאָורט גארניט טאָן צו צווינגען מעדיסאָנ׳ען אריינצוזעצען מארבורי׳ן אין אמט. די קאָנסטיטוציע זאָגט, אז דער סופרים קאָורט קען משפט׳ן בלויז אין אפעלאציעס. דער פראָצעס מוז פריער געבראכט ווערען אין א נידעריגערען געריכט, און נאָכדעם ווי די ריכטער דאָרטען גיבען ארוים א פסק, קען מען זיך ווענדען צום סופרים קאָורט ער זאָל דעם פסק רעווי־

דירען און ארויסגעבען אן אורטייל צי ער איז א גערעכטער. מארשאל האָט דערפאר געראטען מארבורי׳ן ער זאָל אנגעבען זיין קלאגע אין א נידעריגערען געריכט.

דער דריטער טייל איז דער וויכטיגסטער. דער טייל פאר־נעמט זיך מיט א דיסקוסיע איבער דעם פאָריגען, דעם צווייטען טייל. דער קאָנגרעס האָט מיט א צייט פריער געהאט דורכגעפירט א געזעץ וואס האָט געגעבען דעם סופרים קאָורט דאָס רעכט צו אורטיילען געוויסע פראָצעסען, אפילו ווען א נידעריגער געריכט האָט זיי נאָך ניט פארהאנדעלט. אָט וועגען דעם רעדט מארשאל אין דעם דריטען טייל. ער זאָגט אזוי: דער קאָנגרעס האָט קיין רעכט ניט געהאט דורכצופירען יענעם געזעץ, ווייל די קאָנסטי־טוציע זאָגט אויסדריקליך פארקערט. אלע אָפּטיילונגען פון דער רעגירונג זיינען אונטערוואָרפען אונטער דער קאָנסטיטוציע. ווען דער קאָנגרעס מאכט א געזעץ וואס איז געגען דער קאָנסטיטוציע איז דאָס געזעץ בטול.

מארשאל האָט מיט דעם לעצטען פונקט אוועקגעשטעלט דעם סופרים קאָורט העכער ווי די אנדערע צוויי צווייגען פון דער רעגירונג, העכער פון קאָנגרעס, העכער פון פּרעזידענט. ער האָט מבטל געמאכט א געזעץ וואָס א קאָנגרעס האָט אָנגענומען און וואָס א פּרעזידענט האָט אונטערגעשריבען. דאָס האָט פּאסירט צום ערשטען מאָל. מארשאל האָט גענומען דעם געוואגטען שריט, און עס האָט זיך ארויסגעוויזען אז ער האָט קיין טעות ניט געמאכט. ער האָט ניט איבערגעשאצט די כחות פון סופרים קאָורט. ווי ער האָט גע׳פּסקנ׳ט אזוי איז עס ביז היינטיגען טאָג געבליבען. דער סופרים קאָורט האָט ביז היינטיגען טאָג די מאכט וואָס קיין געריכט אין דער וועלט פארמאָגט ניט: מבטל צו מאכען געזעצען פון דער נאציאָנאלער רעגירונג אָדער פון אלע שטאט רעגירונגען, אויב די מאיאָריטעט פון זיינע ריכטער גלויבען אז דאָס געזעץ איז געגען א פּונקט אָדער א וואָרט אָדער אפילו געגען דעם גייסט פון דער קאָנסטיטוציע.

מארשאל׳ס אנטשיידונג אין דעם מארבורי פּראָצעס האָט אויפגעבראכט די פירער פון דער רעפּובליקאנישער פארטיי. איבער־

הויפט האָט דאָס דערוועקט דעם צאָרן פון פרעזידענט דזשעפערסאָן. „אויב עס איז ווי מארשאל זאָגט" — האט דזשעפערסאָן דער־קלערט, — „דאן איז אונזער קאָנסטיטוציע באגאנגען זעלבסט־מאָרד. דער הויפט ציל פון דער קאָנסטיטוציע איז געווען, אז די רעגירונג זאָל באשטיין פון דריי אָפּטיילונגען וואָס זאָלען זיין אומ־אָפּהענגיג איינע פון די אנדערע. נאָך מארשאל'ס פסק קומט אויס אז די קאָנסטיטוציע האָט געגעבען צו איין צווייג, דעם סופרים קאָורט, דאָס רעכט צו באפעלען די אנדערע צוויי וואָס צו טאָן און וואָס ניט צו טאָן. לויט דער דאָזיגער טעאָריע איז די קאָנסטיטוציע א שטיק וואקס אין די הענט פון די ריכטער. זיי קענען זי אויס־קנעטען אין וואס פאר א פאָרמע זיי גלוסט זיך." דזשעפערסאָן האָט אין זיין ערקלערונג ווייטער אָנגעוויזען דערויף, אז די סופרים קאָורט ריכטער זיינען פריי פון וועלכער עס איז קאָנטראָל. זיי ווערען ניט אויסגעקליבען, נאָר באשטימט. זייער טערמין ענדיגט זיך ניט. זיי דינען דאָס גאנצע לעבען. אראפּזעצען קען מען זיי ניט. „גראד אָט דער צווייג פון דער רעגירונג, איבער וועלכען קיינער האָט קיין דעה ניט, וועלכער איז אבסאלוט אומ־אָפּהענגיג, — אָט דער צווייג, טענה'ט'ע דזשעפערסאָן, — קריגט, לויט מארשאל'ס פסק, די מאכט צו דיקטירען צו די אנדערע צוויי צווייגען. ווי אזוי איז דאָס מעגליך אין א דעמאָקראטישער רעגירונג?"

דזשעפערסאָן'ס פּראָטעסטען האָבען ניט געהאלפען. עס איז געבליבען ווי מארשאל האָט גע'פּסקנ'ט. מארשאל איז אין זיין אמט פון הויפּט־ריכטער פון סופרים קאָורט געזעסען ביז דעם יאָר 1835. אין די 35 יאָר האָט ער געהאט א סך געלעגענהייטען מבטל צו מאכען געזעצען פון קאָנגרעס און פון באזונדערע שטאט־רעגירונגען. און ער האָט די געלעגענהייטען ניט פארנאכלעסיגט. ער האָט זיין טעאָריע באפעסטיגט דורך לאנג־יאָריגער פּראקטיק. און אזוי איז עס געבליבען ביז היינטיגען טאָג, טראָץ דעם וואָס פילע שטאטסלייט און הויכע באאמטע האָבען, אזוי ווי דזשע־פערסאָן, פּראָטעסטירט געגען דעם מיט די שארפסטע ווערטער.

קאפיטעל 25

די „לואיזיאַנאַ טעריטאָריע", א מיליאָן סקווער מייל אָפּגעקויפט פון פראנקרייך

די וויכטיגסטע פּאַסירונג אין דזשעפערסאָנ'ס אדמיניסטראציע און איינע פון די וויכטיגסטע געשעענישען אין דער געשיכטע פון אמעריקע איז געווען דאָס אָפּקויפען פון דער אַזוי־גערופענער „לואיזיאנא טעריטאָריע", א שטרעקע לאנד פון א מיליאָן סקווער מייל, וואָס איז געלעגען אויפ'ן וועסטליכען ברעג פון טייך מיסי־סיפּי. אָט די גרויסע פּאַסירונג איז געקומען כמעט ווי דורך א צופאל. דזשעפערסאָן האָט דאָס לאנד לכתחילה געקויפט ניט ווילענדיג, אזוי ווי איבערגעוואלד.

די גרעניץ פון די פאראייניגטע שטאַטען איז געווען דער טייך מיסיסיפּי. דאָס לאנד אויף יענער זייט פון דעם מיסיסיפּי איז נאָך ניט געווען אויסגעפאָרשט. די ערשטע רייזענדע, וואָס האָבען יענע טעריטאָריע באזוכט, זיינען געווען פראנצויזען, אין אָנפאנג פון 19טען יאָרהונדערט, און זיי האָבען זי ערקלערט פאר א פראנ־צויזישער קאָלאָניע. מיט דער צייט האָבען דאָרט די פראנצויזען אויפגעבויט א רייע ישובים צווישען וועלכע ניו אָרליענס איז געווען די וויכטיגסטע שטאָדט. נאָך דער גרויסער מלחמה צווישען ענגלאנד און פראנקרייך איבער דער הערשאפט אין אמע־ריקא, וועלכע האָט זיך געענדיגט אין 1763, האָט פראנקרייך די טעריטאָריע אויף יענער זייט מיסיסיפּי אוועקגעגעבען שפּאַניען. די פראנצויזען האָבען יענע מלחמה מיט ענגלאנד פארלאָרען, און ענגלאנד האָט צוגענומען קאנאדע. איבער לואיזיאנא האָבען זיך אָבער די צוויי רעגירונגען ניט געקריגט. ענגלאנד האָט ניט געאַרט,

ווער עס וועט יענע גרויסע ווילדערנישען האבען. פראנקרייך האט אלזא געקענט דארטען פארבלייבען די באלעבאסטע ווי פריער. זי האט אבער מער ניט געוואלט האבען צו טאן אין אמעריקע; זי האט זיך ניט געריכט, אז פון דער לואיזיאנא טעריטאריע וועט אמאל עפעס ווערען און זי האט דאס אוועקגעגעבען אלס מתנה צו איר דעמאלטיגער פריינדין שפאניען.

די פאראייניגטע שטאטען אין יאהר 1803 נאכדעם ווי זי האט אפגעקויפט די לואיזיאנא טעריטאריע

ווען די אמעריקאנער האבען נאך דער רעוואלוציע גענומען אריינדרינגען טיפער אין די וועסט, איז דער מיסיסיפי טייך פאר זיי געווארען אלץ וויכטיגער און וויכטיגער. קיין וועגען, קיין שאסייען דורכ'ן לאנד זיינען דארט נאך ניט געוועזען. עס איז דערפאר אוממעגליך געוועזען פאר די פארמער אין אהייא, קענטאקי און טענעסי צו שיקען זייערע פארם־פראדוקטען אויף די מערק פון דער איסט מיט פערד־און־וואגען. זיי האבען עס אבער געקענט טאן מיט שיפען אויף דעם טייך מיסיסיפי. זיי פלעגען אנפאקען

די פּראָדוקטען אויף קליינע, פלאַכע שיפלאַך און אראָפּשווימען מיט זיי ביז ניו אָרליאַנס. דאָרט פאַלט דער מיסיסיפּי אריין אין דעם „גאָלף אָוו מעקסיקאָ". ביים האַפען פלעגען שווין שטיין גרויסע ים־שיפען, וואָס פלעגען די סחורה איבערנעמען און אוועקפירען אין די האַפען־שטעדט פון דער איסט, אין טשאַרלסטאָן, פילאַדעלפיא, ניו יאָרק, א. א. וו. אויף דעמזעלבען וועג פלעגען די סוחרים פון דער איסט שיקען זייערע פאַבריצירטע סחורות צו די פאַרמער אין דער וועסט.

איבער דער האַפען־שטאָדט ניו אָרליאַנס און איבער דעם גאַנצען געגענד דאָרטען, וואו דער טייך פאַלט אריין אין דעם גאָלף, איז שפּאַניען געווען די באַלעבאָסטע. זי האָט די ערשטע צייט אָנגעטאָן די אמעריקאַנער קאָלאָניסטען אין דער וועסט א סך צרות. אין 1795 האָט די אמעריקאַנער רעגירונג ענדליך געשלאָסען מיט שפּאַניען אַן אָפּמאַך, לויט וועלכען די אמעריקאַנער האָבען געקראָגען דאָס רעכט זיך צו באַנוצען מיט'ן טייך מיסיסיפּי און מיט'ן האַפען פון ניו אָרליאַנס. פון דעמאָלט אָן איז דאָרט געווען רואיג.

אין 1800 האָט נאַפּאָלעאָן אין געהיים צוריק אָפּגענומען לואיזיאַנאַ ביי שפּאַניען. ער האָט פאַרשפּראָכען דעם שפּאַנישען קעניג, אז ער וועט מאַכען זיין איידים פאַר קעניג איבער א שטיק טעריטאָריע אין איטאַליען, און דערפאַר האָט דער שפּאַנישער קעניג איינגעוויליגט אים אוועקצוגעבען צוריק לואיזיאַנאַ. נאַפּאָלעאָן האָט דעמאָלט גע'חלום'ט וועגען אויפבויען א גרויסע אימפּעריע מיט קאָלאָניעס אין אַלע וועלט־טיילען. לואיזיאַנאַ האָט געזאָלט ווערען א וויכטיגער טייל פון דעם אימפּעריאַליסטישען בנין. דעם אָפּמאַך מיט שפּאַניען האָט נאַפּאָלעאָן געהאַלטען פאַרלויפיג אין געהיים צוליב צוויי אורזאַכען: ערשטענס, האָט ער דאַן געפירט מלחמה מיט ענגלאַנד, און ער האָט מורא געהאַט טאָמער וועט די ענגלישע רעגירונג שיקען א פלאָטע קיין ניו אָרליאַנס. צווייטענס, האָט ער פריער געוואָלט אין לואיזיאַנאַ אריינשיקען אַן איינענע אַרמיי און אריינעמען דאָס לאַנד אין זיינע הענט. ער האָט געוואַרט אויף א געלעגענהייט דאָס צו טאָן.

דער סוד איז אויפגעדעקט געוואָרען אין 1801, נאָכדעם ווי עס איז געשלאָסען געוואָרען פרידען צווישען ענגלאנד און פראנקרייך. נאפּאָלעאָן האָט באלד גענומען גרייטען אַן ארמיי צו פארנעמען לואיזיאנא. די ארמיי האָט געזאָלט אָנקומען אהער אין די לעצטע מאָנאטען פון 1802.

קלאנגען וועגען נאפּאָלעאָנ׳ס פּלענער האָבען זיך דערטראָגען צו דזשעפערסאָנ׳ען נאָך אין די זומער מאָנאטען פון 1801. ער האָט גלייך אָפּגעשאצט די פּאסירונג אלס א זייער ערנסטע פאר די פאראייניגטע שטאטען. ער האָט געוואוסט, אז פאר די פאראייניגטע שטאטען וועט קיינמאָל ניט זיין גוט צו האָבען א שטארקע מאכט פאר א שכן. כל זמן שפּאניען איז געווען די אייגענטימערין פון לואיזיאנא, האָט מען ניט געדארפט מורא האָבען. שפּאניען איז שוין דעמאָלט געווען א שוואכע מאכט, מיט וועלכער די פאראייניגטע שטאטען האָט זיך געקענט ספּראווען. פראנקרייך איז אָבער געווען גרויס און מעכטיג, און נאפּאָלעאָנ׳ס אמביציעס זיינען געווען נאָך גרעסער. אין 1802 האָט דזשעפערסאָן געשריבען א בריף צו מר. ליווינגסטאָן, דעם אמעריקאנישען אמבאסאדאָר אין פּאריז, אין וועלכען ער האָט דערקלערט, אז „אין יענעם טאָג ווען פראנקרייך וועט איבערנעמען ניו אָרליאנס, וועט זי ווערען א שונא פון אמעריקא". אויב דאָס וועט געשען, האָט ער אין דעם דאָזיגען בריף געזאָגט, וועט פאר די פאראייניגטע שטאטען ניט בלייבען קיין אנדער ברירה ווי זיך צו פאַרבינדען מיט ענגלאנד און צוזאמען באהערשען די ימ׳ען.

א שטיקעל צייט נאָכדעם ווי דזשעפערסאָן האָט געשריבען דעם בריף, האָט דער שפּאנישער גאָווערנאָר פון ניו אָרליאנס פּלוצלינג אוועקגענומען דאָס רעכט פון די אמעריקאנער קאָלאָניסטען צו באנוצען זיך מיט דעם ניו אָרליאנס׳ער האפען. שפּעטער האָט זיך ארויסגעוויזען, אז דער שפּאנישער קאָמאנדיר האָט געהאנדעלט אָהן דעם וויסען פון דער שפּאנישער רעגירונג און אז ער האָט ניט געהאט קיין אויטאָריטעט דאָס צו טאָן. דערווייל אָבער איז מען אין אמעריקא זיכער געווען, אז הינטער דער האנדלונג שטייט נאפּאָלעאָן, אז ער האָט שוין אָנגעהויבען ארויפצוצווינגען זיין

מאכט אויף אמעריקא. אין לאנד האָט אויסגעבראָכען א שטורם. איבערהויפט האָט עס געקאָכט אין דער וועסט. די פעדעראליסטען האָבען אויסגענוצט די געלעגענהייט צו אגיטירען פאר קריג געגען פראנקרייך. זיי האָבען אריינגעטראָגען רעזאָלוציעס אין קאָנגרעס, אויפפאָדערענדיג דעם פרעזידענט גלייך אריינצושיקען אן ארמיי אין ניו אָרליאנס און פארטיידיגען דאָס רעכט פון די אמעריקאנער אין דער וועסט. דזשעפערסאָן איז אָבער געווען געגען דעם. זיין פארטיי האָט אין קאָנגרעס געהאט די מאיאָריטעט און די רעזאָלוציעס זיינען נידערגעשטימט געוואָרען. ער האָט באשלאָסען צו פרואווען דורכקומען מיט שפאניען און מיט פראנקרייך אויף א פרידליכען וועג.

דער מזל האָט צוגעשפילט דזשעפערסאָנ'ען.

אין אָנפאנג 1803 האָט נאפּאָלעאָן באשלאָסען ווידער אָנצופאנגען קריג געגען ענגלאנד. די ארמיי וואָס ער האָט געשיקט צו פארנעמען לואיזיאנא האָט זיך אויפ'ן וועג אָפּגעשטעלט צו דערשטיקען אן אויפשטאנד אויף דעם פראנצויזישען אינזעל סען דאָמינגאָ, אין די וועסט אינדיעס, און די ארמיי איז דאָרטען פארניכטעט געוואָרען דורך א מגפה פון געלען פיבער. נאפּאָלעאָן איז געצוואונגען געווען זיינע אמביציעס וועגען אן אימפעריע אין אמעריקא אויפצוגעבען. ער האָט איינגעזען, אז ער וועט איצט ניט האָבען קיין מעגליכקייט אפילו צו באשיצען לואיזיאנא געגען אן אָנפאל פון אן ענגלישער פלאָטע.

דערווייל האָט דזשעפערסאָן אינסטרואירט דעם אמעריקאנישען אמבאסאדאָר אין פראנקרייך, ער זאָל דאָרטען אָנהויבען אונטערהאנדלען וועגען אָפּקויפען א שטיק לאנד ביי דעם „מויל" פון מיסיסיפּי, דאָרט, וואו דער טייך פאלט אריין אין דעם גאָלף. צו דער זעלבער צייט האָט ער ארויסגעשיקט דזשיימס מאָנראָו אלס א ספעציעלען שליח קיין פראנקרייך און קיין שפאניען צו העלפען אין די פארהאנדלונגען. דער קאָנגרעס האָט באשטימט פאר דעם צוועק א סומע פון צוויי מיליאָן דאָלאר.

דעם ערשטען שאך־צוג האָט געמאכט דער אמעריקאנער אמבאסאדאָר אין פראנקרייך. ער האָט צוערשט אונטערהאנדעלט

מיט דעם בארימטען, ביטרען אויסלאנדס־מיניסטער פון פראנק־רייך, טאלעיראן. פון אים איז אָבער אוממעגליך געווען צו דער־גיין א טאָלק. דאן האָט ער זיך געווענדט צו נאפּאָלעאָנ'ען אליין. ער האָט אים געשריבען א בריף, אין וועלכען ער האָט אָנגעוויזען, אז פון יעדען שטאנדפּונקט וואָלט עס געווען פאר פראנקרייך א גליק צו פארקויפען אמעריקע דאָס שטיק לאנד וואס ליגט ביים גאָלף. פּונקט דעמאָלט האָט אויף דאָס ניי אויסגעבראָכען די מלחמה צווישען ענגלאנד און פראנקרייך. אין ענגלאנד האָט מען גערעדט גאנץ שטארק וועגען שיקען א פלאָטע צו פארנעמען לואיזיאנא.

נאפּאָלעאָן האָט דאן געהייסען זיין אויסלאנדס־מיניסטער פּאָרצולעגען אמעריקא, זי זאָל אָפּקויפען די גאנצע לואיזיאנא טעריטאָריע. מאָנראָו איז גראָד דעמאָלט געקומען צו פאָרען קיין פאריז. די צוויי אמעריקאנער פאָרשטייער האָבען זיך מישב געווען אין באשלאָסען דעם אָנבאָט אָנצונעמען, כאָטש זיי האָבען אויף דעם קיין באפאָלמעכטיגונג פון זייער רעגירונג ניט געהאט. א וואָך צייט האָט מען זיך געדונגען איבער'ן פרייז, און אין אפּריל 1803 איז מען געקומען צו אן אויסגלייך. נאפּאָלעאָן האָט פאר דער גאנצער לואיזיאנא פראָווינץ געקראָגען די סומע פון פופצען מיליאָן דאָלאר.

די נייס וועגען דעם מסחר איז אין אמעריקא אויפגענומען געוואָרען מיט געמישטע געפילען. דזשעפערסאָן אליין האָט לכתחילה געהאט געוויסענביסע. ער און זיין פארטיי האָבען דאָך שטענדיג גע'טענה'ט, אז די נאציאָנאלע רעגירונג טאָר זיך ניט נעמען קיין רעכט, וואס זיינען איר ניט אויסדריקליך געגעבען געוואָרען אין דער קאָנסטיטוציע, און אין דער קאָנסטיטוציע שטייט אין ערגעץ ניט קיין וואָרט וועגען צוקויפען נייע טערי־טאָריע. ווי קען ער פארשוועכען זיינע אייגענע פרינציפּען?

די פעדעראליסטען, ווידער, האָבען ענדליך געפונען א פּונקט צו אטאקירען די רעפּובליקאנישע אדמיניסטראציע. זיי האָבען אויפגעהויבען דעם קאמף אין דער פרעסע און אין סענאט. זיי האָבען געפאָדערט, אז דער סענאט זאָל דעם לואיזיאנא־מסחר

צוריקווייזען. זייערע טענות זיינען געווען פאָלגענדע: ערשטענס, איז דער פרייז א צו גרויסער. פופצען מיליאָן דאָלאר פאר א ווילדערניש! זיי האָבען אָנגעוויזען אויף דעם, אז וויליאם פען האָט פאר פענסילוויניא באצאָלט ניט מער ווי ארום זעקס־און־צוואנציג טויזענט דאָלאר, פאר מעין איז באצאָלט געוואָרען בלויז פיר טויזענט דאָלאר. זייער צווייטע טענה איז געווען, אז עס איז א סכנה איבערצונעמען לואיזיאנא, ווייל אזוי שנעל ווי די טעריטאָריע וועט ווערען פריי פון דער שפאנישער און פראנצויזישער הערשאפט, וועלען א סך אמעריקאנער אהין אימיגרירען און די איסט וועט פארלירען א גרויסען טייל פון איר באפעלקערונג. ווען די לואיזיאנא טעריטאָריע וועט האָבען א גרויסע באפעלקערונג, וועט זי זיך אָפּרייסען פון די פאראייניגטע שטאטען און גרינדען אַן אייגענע רעגירונג. עס איז אוממעגליך זיך פאָרצושטעלען, האָבען די פעדעראליסטען געזאָגט, אז א לאנד וואָס ליגט אזוי ווייט, אזש אריבער דעם טייך מיסיסיפי, וועט איינוויליגען צו פארבלייבען אונטער דער וואשינגטאָנער רעגירונג. אויב עס וועט יאָ בלייבען, וועלען די שטאטען, וואָס וועלען דאָרט אנטשטיין, קריגען די אויבערמאכט און באהערשען די איבעריגע שטאטען.

די צוויי פארטייען האָבען זיך אַלזאָ איצט געביטען מיט די ראָלען. די פעדעראליסטען, וועלכע האָבען שטענדיג גע'טענה'ט, אז די רעגירונג מעג אַלץ טאָן און אז זי דארף זען צו מאכען דאָס לאנד גרעסער און מעכטיגער, האָבען איצט געשריען, אז דזשעפערסאָן האָט איבערגעטראָטען זיין מאכט, אז די רעגירונג דארף זיך באנוגענען מיט דער טעריטאָריע, וואָס זי האָט, און ניט זוכען צו ווערען גרעסער און שטארקער. די רעפובליקאנער, וועלכע האָבען שטענדיג גע'טענה'ט, אז די רעגירונג טאָר זיך ניט נעמען אַן איבעריג רעכט און אז דאָס לאנד דארף ניט קיין נייע דעראָבערונגען, האָבען איצט געזאָגט, אז דער פרעזידענט האָט א רעכט געהאט די ריזיגע שטיק לאנד צו קויפען און אז מען דארף די טעריטאָריע האָבען.

אין אָקטאָבער 1803 האָט דער סענאט גוטגעהייסען דעם מסחר. אין די שפעטערע יאָרען האָט זיך ארויסגעוויזען, אז דאָס

איז געווען ניט נאר א מציאה פון געלט־שטאנדפונקט, נאר אויך א נאציאנאלער גליק. אין דער טעריטאריע געפינען זיך היינט די פאלגענדע שטאטען: לואיזיאנא, מיזורי, ארקאנסא, אייאווא, קענזעס, נעבראסקא, נארט דאקאטא, סאוט דאקאטא און טיילען פון מינעסאטא, קאלאראדא און אקלאהאמא. די דאזיגע שטאטען זיינען דער שפייכלער פון אמעריקא. די פעלדער פון אייאווא, קענזעס, נעבראסקא און די דאקאטאס זיינען צווישען די פעטסטע אין דער וועלט. אין איינינגע פון די שטאטען געפינען זיך אומגעהויער רייכע מינען און אויל־קוואלען. אן דער לואיזיאנא־טעריטאריע וואלטען די פאראייניגטע שטאטען היינט ניט געווען האלב אזוי גרויס, מעכטיג און רייך ווי זיי זיינען.

קאפיטעל 26.

די מלחמה מיט די פיראטען אין אפריקא.

דעם היילינגען פארשפרעכען, וואס דזשעפערסאן האט געגעבען די בירגער, אז ער וועט ניט בויען קיין נייע קריגס־שיפען און וועט נאך פארקלענערען די פלאטע, האט ער לאנג ניט געקענט האלטען. דעם ערשטען יאהר האט ער געפרובט פארקלענערען די הוצאות פון דעם פלאטען־מיניסטעריום. אבער באלד האט זיך אמעריקא פאר־פלאנטערט אין א מלחמה אויפ'ן ים און דזשעפערסאן איז גע־צוואונגען געווען צו בויען נייע קריגס־שיפען און אויפהאלטען א פיל גרעסערע פלאטע ווי די פריערדיגע אדמיניסטראציעס, וועלכע ער האט פאר דעם חטא אזוי שטארק אטאקירט.

די מלחמה האט דזשעפערסאן געפירט מיט דער האלב־ציווי־ליזירטער טריפאלי, וואס ליגט אויפ'ן אפריקאנישען ברעג פון מיטעללענדישען ים.

הונדערטע יארען נאכאנאנד האבען די פיר לענדער, אלזשיר, טוניס, טריפאלי און מאראקא געצויגען כאבאר פון די אייראפע־אישע מלוכות. „דאס איז איינע פון די שטוינענדסטע ערשיינונגען אין דער וועלט־געשיכטע", שרייבט דער היסטאריקער טשענינג. „די דאזיגע פיר אפריקאנער לענדער זיינען געווען ווי מילבען אין פארגלייך מיט די מעכטע פון אייראפא. דאך האבען זיי גע־צוואונגען די גרויסע ציוויליזירטע לענדער צו צאלען זיי צינזען." יענע מלוכה, וואס האט זיך אנטזאגט צו צאלען, האט ניט געקענט פירען קיין האנדעל אויף די ים'ען. די דאזיגע לענדער פלעגען ארויסשיקען ים־רויבער, וועלכע פלעגען באפאלען די האנדעלס־שיפען פון די ווידערשפעניגע מלוכות, זיי נעמען געפאנגען, צו־

נעמען די סחורה, און די מאַטראָזען פארקויפען פאר שקלאפען. עס איז א סברא, אז ענגלאַנד האָט שטילערהייט געשטיצט די פיראַטען־לענדער. פאר איר איז ניט שווער געווען צו צאָלען צינזען. אָבער די קלענערע לענדער, ענגלאַנד'ס קאָנקורענטען, האָבען אָפט די קאָנטריבוציעס ניט געקענט באצאָלען, און די פיראַטען פלעגען זיי פארטרייבען פון ים. אינדירעקט האָבען די פיראַטען געהאָלפען ענגלאַנד ארייַנצוקריגען דעם ים־האַנדעל אין אירע הענט.

כל־זמן אמעריקא איז געווען אַן ענגלישע קאָלאָניע, האָבען די פיראַטען ניט געטשעפעט אירע שיפען. ענגלאַנד'ס צינזען האָבען שוין באשיצט אויך אמעריקא. אָבער אזוי שנעל ווי אמעריקא איז געוואָרען אַן אומאָפּהענגיג לאַנד, האָבען זיך אָנגעהויבען צרות. אין 1793 האָט אַלזשיר געפאַנגען עלף אמעריקאַנישע האַנדעלס־שיפען מיט 112 מאַטראָזען און פאסאזשירען. אמעריקא האָט דאַן געטאָן דאָסזעלבע וואָס די אייראָפּעאישע לענדער און האָט גענומען צאָלען. זי האָט געשיקט דעם הערשער פון אַלזשיר א מיליאָן דאָלאַר, און האָט פארשפּראָכען אים צו צאָלען צוויי און צוואַנציג טויזענט דאָלאַר א יאָר. אין 1796 האָט אַלזשיר געפאָדערט נאָך „מתנות", און אמעריקא האָט איר צוגעשיקט נאָך א מיליאָן. אין 1795 האָט מאַראָקאָ געשטעלט אַן אולטימאַטום, און אמעריקא האָט איר באצאָלט דרייסיג טויזענט דאָלאַר. אין 1797 האָט טוניס געפאָדערט איר חלק, און האָט באַקומען דריי און אכטציג טויזענט דאָלאַר. און אזוי האָט אמעריקא געהאַלטען אין איין צאָלען.

אין 1801, נאָכדעם ווי דזשעפערסאָן איז אריין אין אמט, האָט טריפּאָלי דערקלערט קריג אמעריקא. טריפּאָלי פלעגט קריגען דריי און אכטציג טויזענט דאָלאַר א יאָר. זי האָט זיך אָבער דער־וואוסט, אז אירע שכנים, אַלזשיר און טוניס, באַקומען פון אמעריקא מער, האָט זי זיך „באַליידיגט" און דערקלערט קריג. דזשעפערסאָן, ניט אָנפרעגענדיג דעם קאָנגרעס, האָט ארויסגעשיקט א פלאָטע געגען טריפּאָלי און די מלחמה האָט זיך אָנגעהויבען. דער קריג האָט זיך געצויגען פיר יאָר. אין משך פון דער צייט האָט אמעריקא אויפגעבויט א היבשע פלאָטע. טייל פון אירע נייע קריגס־שיפען האָבען זיך געקענט פארגלייכען מיט די בעסטע פון ענגלאַנד'ס

פלאַטע. די אמעריקאַנער האָבען אין דער מלחמה ארויסגעוויזען אזוי פיל העלדישקייט און אַנגעטאָן די פיראטען אזוי פיל צרות, אז ניט בלויז טריפּאָלי, נאָר די אנדערע אפריקאַנער לענדער אויך האָבען פאר איר געקראָגען דרך־ארץ. טריפּאָלי האָט זיך פּאַקטיש אונטערגעגעבען. אמעריקא האָט איר בלויז באַצאָלט זעכציג טויזענט דאָלאַר אויסלייז־געלט פאר די אמעריקאַנער געפאַנגענע און מער קיין צינזען ניט געדארפט צאָלען.

די גרעסטע העלדישע טאַט אין דער מלחמה האָט באוויזען א יונגער פלאָטען־אָפיצער סטיפען דיקייטור. די פיראַטען האָבען געפאַנגען די אמעריקאַנישע קריגס־שיף „פילאַדעלפיא" און זי ארייגעפירט אין זייער האפען. דער אמעריקאַנער אדמיראַל האָט באַשלאָסען, איידער צו לאָזען די „פילאַדעלפיא" זאָל בלייבען ביים שונא בעסער זי פארניכטען. דער יונגער דיקייטור האָט זיך אונ־טערגענומען דורכצופירען די געפערליכע ארבייט. ער האָט מיט־גענומען דריי און זיבעציג מאַטראָזען, זיך ארויפגעזעצט אויף א קליין שיפעל, און איז צוגעשוואומען צו דער „פילאַדעלפיא". אויפ'ן ברעג זיינען געשטאַנען טריפּאָליאַנער סאָלדאַטען מיט ביקסען און הארמאַטען. דיקייטור און זיינע מאַטראָזען האָבען ארויפגעקלע־טערט אויף דער „פילאַדעלפיא", געטויט עטליכע צענדליג פון די פיראַטען, אונטערגעצונדען די שיף, און זיינען צוריק אוועקגע־שוואומען. פון ברעג האָט מען די גאַנצע צייט אויף די אמערי־קאַנער געשאָסען מיט הונדערטער ביקסען און הארמאַטען. מען האָט אויף זיי אויך געשאָסען פון די שיפען און שיפלאַך פון האפען. זיי האָבען זיך אָבער ניט אָפּגעשראָקען און זיך ניט פארלאָרען, דורכגעפירט זייער ארבייט און זיך צוריקגעקערט צו זייער אדמיראַל.

קאפיטעל 27

אַראָן באָאר, זיין פארשווערונג

אַראָן באאר איז געווען איינער פון די מערקווירדיגסטע פערזענליכקייטען אין דער געשיכטע פון אמעריקא. זיין לעבענסגעשיכטע לייענט זיך ווי א שונד־ראָמאַן — פול מיט דראמאטישע און ראָמאנטישע מאָמענטען. ער איז געווען אי א בוך־מענש, אי א פראַקטישער מענש. ער האָט געהאט אַן אויסערגעוויינליכע קראפט צו געווינען דעם צוטרויען פון מענשען און צו באַצויבערען פרויען. ער האָט ליב געהאט דאָס גייסטיגע, דאָס שיינע, דאָס קינסטלערישע אין לעבען, און אין דערזעלבער צייט האָט ער זיך אָפּגעגעבען מיט פּאָליטישע אינטריגעס און זיך געבאָדען אין די זומפען פון פּאָליטישער קאָרופּציע. זיין כאראקטער איז געווען א פלאָנטער פון אריסטאָקראַטישען שטאָלץ און דעמאָקראַטישע איינפאַכקייט, פון טיפען ערנסט און אויסגעלאַסענער לייכטזיניגקייט. ער איז א טעמע פאר א גרויסען ליטעראַרישען קינסטלער.

געשטאַמט האָט באאר פון א פאַמיליע פון גלחים. זיין פאָטער איז געווען א גלח אין נוארק און איז שפּעטער געוואָרען דער פּרעזידענט פון פּרינסטאָן אוניווערזיטעט. זיין מוטער'ס פאָטער איז געווען דער בארימטער דזשאָנאַטאַן עדוואַרדס, איינער פון די גרעסטע, אויב ניט דער סאַמע גרעסטער, פון די פּוריטאַנישע גלחים אין מאַסאַטשוסעטס. שוין אין זיין קינדהייט האָט אַראָן ארויסגעוויזען מערקווירדיגע פעיאינקייטען צום לערנען. צו זעכצען יאָר האָט ער געענדיגט פּרינסטאָן אוניווערזיטעט. זיין פאַמיליע האָט געוואָלט, ער זאָל גיין אין די טריט פון די עלטערען און שטודירען פאַר גלח. ער האָט אָבער פאַר זיין קאַריערע אויסגעקליבען א

וועלטליכע פּראָפעסיע. ער איז געוואָרען אַן אדוואָקאט. אין 1775, ווען די רעוואָלוציע האָט אויסגעבראָכען, איז ער אַלט געוועזען ניט מעהר ווי ניינצעהן יאָהר. ער האָט זיך גלייך אָנגעשלאָסען אָן דער רעוואָלוציאָנערער אַרמיי. ער האָט געדיענט אונטער בענעדיקט אַרנאָלד אין דער עקספּעדיציע געגען קענעדע און אין די שלאַכטען אין ניו יאָרק. אויף'ן שלאַכטפעלד האָט ער זיך אויסגעצייכענט מיט זיין העלדישקייט און האָט געצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון די גענעראַלען און פון די רעגירונגס־באַאַמטע.

אַלס אַדוואָקאַט איז ער אויך געוועזען זייער ערפאָלגרייך. ער האָט זיך באַזעצט אין ניו יאָרק, וואו ער איז באַלד באַרימט געוואָרען אַלס איינער פון די גרעסטע יוריסטען אין דעם שטאַט. ער האָט פאַרדינט אַ סך געלט, געפיהרט אַן אַריסטאָקראַטיש לעבען, האָט זיך אויסגעבויט אַ פּראַכטפולען פּאַלאַץ, האָט געהאַלטען דינער און דינסטען, און האָט זיך געפּוצט אין די שענסטע מאָדעס.

און אַזוי ווי די מערסטע ערפאָלגרייכע אַדוואָקאַטען האָט אויך באָהר זיך אָפּגעגעבען מיט פּאָליטיק. די פּאָליטיק פון ניו יאָרק איז דעמאָלט געלעגען אין די הענט פון די גרויסע רייכע פאַמיליעס, די קלינטאָנס, די ליווינגסטאָנס, די סקיילערס, די מאָריסעס. טייל פון זיי זיינען געוועזען פעדעראַליסטען, טייל רעפּובּליקאַנער, אָבער אַלע זיינען זיי געוועזען „פון די הויכע פענסטער". די גרויסע מאַסען האָבען דעמאָלט אין דער פּאָליטיק אַ קנאַפּע ראָלע געשפּילט. זייער ווייניג פון זיי האָבען געהאַט שטימרעכט, און די וואָס האָבען יע געהאַט, האָבען ניט געוואוסט, ווי אַזוי זיך צו באַנוצען דערמיט פאַר זייערע אייגענע אינטערעסען. די וויכטיגסטע פיגור אין דער ניו יאָרקער פּאָליטיק איז געוועזען אַלעקסאַנדער האַמילטאָן, וועלכער איז געוועזען אַן איידים פון דעם רייכען אַריסטאָקראַטישען סקיילער.

אַהראָן באָהר האָט זיך גלייך געשטעלט אויף דער זייט פון דער רעפּובּליקאַנישער פּאַרטיי, אָבער טראָץ זיינע גרויסע פעהיג־קייטען האָט מען אים דאָרט ניט געלאָזט גיין צו ווייט. די אַריס־טאָקראַטישע קלינטאָנס און ליווינגסטאָנס זיינען אים געשטאַנען אין וועג. זיין ערשטע גרויסע געלעגענהייט האָט ער געקראָגען אין יאָהר 1800. דאָס איז געוועזען דאָס היסטאָרישע יאָהר, ווען די

צוויי פארטייען האבען זיך באגעגענט אין דעם גרויסען קאמף, וואס האט געדארפט באשטימען זייער צוקונפט און די צוקונפט פון אמעריקא. אין די ערשטע מאנאטען פון יענעם יאר זיינען אפגעהאלטען געווארען וואלען פאר גאווערנאר אין ניו יארק. דאס גאנצע לאנד האט געהאלטען די אויגען געווענדעט אויפ'ן רעזולטאט פון יענע וואלען. עס איז געווען קלאר, אז די פארטיי וואס וועט זיגען אין ניו יארק אין אפריל, וועט געווינען די פרעזידענט-וואלען אין לאנד אין נאוועמבער. אאראן באאר האט זיך אריינגעווארפען אין דעם קאמף מיט אלע כחות, און געארבייט האט ער צווישען דעם פראסטען המון, צווישען די מיטגלידער פון דער ערשט-ארגא־ניזירטער „טאמאני האל" (די ארגאניזאציע פון ארבייטער, קליינע הענדלער און פארהאסטע איירישע אימיגראנטען). ער האט זיי ארגאניזירט, האט דורך זיי פראפאגאנדירט צווישען די בירגער. אין דערזעלבער צייט האט ער אליין געהאלטען רעדעס, געשריבען, געמאכט פלענער. זיין געגנער, דער פירער פון דער פעדעראליס־טישער פארטיי, איז געווען אלעקסאנדער האמילטאן. געזיגט האט באאר. זיין רעפובליקאנישער צעטעל איז דערוויילט געווארען.

דזשעפערסאן און די גאנצע רעפובליקאנישע פארטיי איבער'ן לאנד האבען אנערקענט באאר'ס גרויסע ארבייט. ער איז באלד ברימט געווארען אלס וויכטיגער פאליטישער פירער. ער האט פאקטיש דורכגעבראכען דעם וועג פאר דער רעפובליקאנישער ארמיי צו מארשירען צו א פעדעראלען זיג. אין די פרעזידענט־וואלען אין נאוועמבער האבען די רעפובליקאנער אים ארויסגע־שטעלט אלס קאנדידאט צוזאמען מיט דזשעפערסאנ'ען.

עס איז שוין אין א פאריגען קאפיטעל דערציילט געווארען וועגען דעם רעזולטאט פון די וואלען, ווי אזוי די פעדעראליסטען אין קאנגרעס האבען טעג נאכאנאנד געזוכט צו דערוויילען באאר'ן פאר פרעזידענט און דזשעפערסאנ'ען פאר וויים־פרעזידענט. ווען ניט אלעקסאנדער האמילטאן, וואלט עס אזוי טאקע געווען. האמיל־טאן האט ניט געקענט מוחל זיין באאר'ן זיין זיג אין ניו יארק, און ער האט געארבייט הינטער די קוליסען פון דער פעדעראליסטישער פארטיי, ביז וואנען ער האט איבערגעוואונען געגען פעדעראליס־

טישע שטימען און דזשעפערסאָן האָט באַקומען דעם פּרעזידענט־אמט. באאר האָט זיך געמוזט באַנוגענען מיט'ן אמט פון וויצע־פּרעזידענט.

פון די דאָזיגע וואַלען אָן הויבט זיך אָן צו וועבען די קייט פון פּאָליטישע פארפלאָנטערונגען און אינטריגעס ארום דער פּערזאָן פון אַאראָן באאר. אויסער פריערדיגע שונאים וואָס ער האָט געהאַט, האָט ער אויך ארויסגערופען געגען זיך דעם צאָרן פון דזשעפערסאָן און די וויכטיגע דעמאָקראַטישע פירער אין זיין אייגענעם שטאַט ניו יאָרק. זיי האָבען אים חושד געווען, אז ער האָט אינטריגירט מיט די פעדעראַליסטען, אז ער האָט געזוכט דערוויילט צו ווערען פאַר פּרעזידענט מיט דער הילף פון פעדעראַליסטישע שטימען, כאָטש ער האָט גוט געוואוסט, אז זיין פּאַרטיי האָט געוואָלט דזשע־פערסאָנ'ען פאַר פּרעזידענט. קלאַנגען האָבען זיך ארומגעטראָגען, אז ער האָט געהאַט געהיימע קאָנפערענצען מיט די פעדעראַליסטען און זיי געמאַכט געהיימע פאַרשפּרעכונגען. צי די דאָזיגע קלאַנגען האָבען געהאַט א גרונד, איז קיינמאָל ניט פעסטגעשטעלט געוואָרען. באווייזען זיינען פאַראַן, אז באאר האָט זיך אָנטזאַגט צו געבען די פעדעראַליסטען א באַשטימטען ענטפער. זיינע פריינט האָבען דער־קלערט, אז ווען ער וואָלט באמת געווען געגעבען וועלכע עס איז הבטחות, וואָלט ער זיכער געווען דערוויילט ווערען. אָבער ווי די מעשה איז ניט געווען, די רעפּובליקאַנער האָבען פון דעמאָלט אָן אים גענומען פּאָליטיש אונטערדריקען. דער ניו יאָרקער גאָווער־נאָר, וועמען ער האָט פאַקטיש מיט זיינע כחות דערוויילט, האָט זיך אָנטזאָגט צו געבען שטעלען באאר'ס פריינט און אָנהענגער. דער־מיט האָט ער געזוכט צו פארניכטען באאר'ס פּאָליטישען איינפלוס. אין וואַשינגטאָן האָבען אויך באאר'ס פריינט ווייניג אנערקענונג געקראָגען. באאר האָט געפילט, אזוי זיין אייגענע פּאַרטיי האָט אים פאַרראַטען.

אין 1804, ווען זיין טערמין אַלס וויים־פּרעזידענט האָט זיך שוין געהאַלטען ביים ענדיגען, האָט ער געמאַכט א פאַרזוך ווידער אויפצושטעלען זיין פּאָליטישע מאַכט אין ניו יאָרק. זיינע אָנ־הענגער האָבען אים נאָמינירט פאַר גאָווערנאָר. די צוויי ארים־

טאקראטישע פאמיליעס, די ליווינגסטאנס און די קלינטאנס, האבען זיך גלייך פאראייניגט אים צו באקעמפען. אלס געגען־קאנדידאט האבען זיי נאמינירט אן אומבאדייטענדע פערזענליכקייט, מארגאן לואיס. די פעדעראליסטען זיינען געווען צו שוואך ארויסצושטעלען אן אייגענעם קאנדידאט, און עס האט זיך ווידער אנגעהויבען ביי זיי דער אלטער קאמף, וועלכען פון די צוויי רעפובליקאנישע קאנ־דידאטען זאלען זיי שטיצען. די מערסטע פעדעראליסטישע פירער זיינען געווען פאר באר'ן. אבער דא איז ווידער געקומען האמיל־טאן און האט זיך געשטעלט אלס דער שטן מקטרג געגען בארר'ן. יענער וואל־קאמף איז געווען איינער פון די שענדליכסטע און שמוציגסטע. די צוויי רעפובליקאנישע פראקציעס האבען אטאקירט איינע די אנדערע אויף דעם מיאוס'טען אופן. האמילטאן האט שטילערהייט געווארפען הויפענס שמוץ אויף באר'ן.

דער רעזולטאט איז געווען ווידער א מפלה פאר באר'ן. אין דער שטאדט ניו יארק האט ער געהאט א מאיאריטעט, אבער אין די אנדערע טיילען פון דעם שטאט איז ער געשלאגען געווארען. עס איז פאר אלעמען קלאר געווען, אז האמילטאנ'ס טעטיגקייט צווישען די פעדעראליסטישע בירגער אין יענע געגענדען האט גע־קאסט באר'ן זיין זיג.

קורץ נאך די וואלען האט באאר אויפגעפאדערט האמילטאנ'ען, ער זאל עפענטליך אפלייקענען געוויסע פארלוימדונגען, וואס זיינען אין דער וואל־צייט געמאכט געווארען געגען בארר'ן אין האמיל־טאנ'ס נאמען. האמילטאן האט זיך אנטזאגט דאס צו טאן. האט אים באאר ארויסגערופען צו א דועל. אין יענע יארען זיינען דועלען אין אריסטאקראטישע קרייזען געווען א געוויינליכע זאך, כאטש דאס געזעץ האט זיי פארבאטען. דער דועל איז פארגעקומען אין וויהאקען, ניו דזשוירזי, דעם 11טען יולי פארטאג, 1804. האמיל־טאן איז געפאלען מיט א קויל אין בויך און איז אין א טאג ארום געשטארבען.

האמילטאנ'ס טויט האט ארויסגערופען א שטורם פון צארן געגען באאר'ן. עס האבען זיך באלד פארשפרייט מעשיות, אז באאר האט דעם דועל אויף האמילטאנ'ען ארויפגעצוואונגען, אז

האמילטאָן האָט זיין קויל אויסגעשאָסען אין דער לופטען און אַז באַר האָט דאַן אים איינפאך דערמאָרדעט. א „גרענד דזשורי" אין ניו דזשוירזי האָט באַר'ן אָנגעקלאָגט פאַר מאָרד. באַר איז אַנטלאָפען קיין פילאַדעלפיא און דערנאָך קיין וואַשינגטאָן. ער איז נאָך דעמאָלט געווען וויים־פּרעזידענט.

קומען צוריק אין זיין אַלטער היים האָט ער ניט געקענט. ווען זיין טערמין אַלס וויים־פּרעזידענט האָט זיך געענדיגט, איז זיין לאַגע געווען א טרויעריגע. ער איז געווען פּאָליטיש און פינאַנציעל רואינירט. ער האָט גענומען זוכען נייע וועגען, מאַכען נייע פּלענער צו שטעלען זיך ווידער אויף די פיס, אויפצובויען פאַר זיך א נייע קאַריערע.

אָבער דאָס וואָס ער האָט איצט אונטערנומען האָט אים אַראָפּ־געשטויסען נאָך טיפער אין אָפּגרונט. די געשיכטע פון זיין נייער אונטערנעמונג איז אַזוי פאַרפּלאָנטערט אין סתירות, אינטריגעס, אין ליגענס און בלבולים, אַז ביז היינטיגען טאָג קען מען ניט זאָגען זיכער, וואָס עס איז פאָרגעקומען.

צוויי יאָר צייט האָט זיך די געשיכטע געצויגען. אין דער וועסט איז דעמאָלט געווען אַן אומרואיגע צייט. די וואַשינגטאָנער רעגירונג האָט ערשט געהאַט אָפּגעקויפט די לואיזיאַנא טעריטאָריע. שפּאַניען האָט נאָך געהאַלטען די פלאָרידא פּראָווינצען אַרום דעם טייך מיסיסיפּי. די באַפעלקערונג אין לואיזיאַנא, שפּאַניער און פראַנצויזען, איז שטאַרק ניט צופרידען געווען מיט דער נייער אַמעריקאַנער הערשאַפט. דער אַמעריקאַנער גאָווערנאָר האָט ניט געקענט ריידען די שפּראַך פון דער באַפעלקערונג, ער האָט ניט פאַרשטאַנען זייערע אינסטיטוציעס און געוואוינהייטען, ער האָט געטאָן א סך זאַכען וואָס האָבען אַרויסגערופען פאַרביטערונג געגען אים און געגען דער אַמעריקאַנער רעגירונג. ווידער, די אַמערי־קאַנער קאָלאָניסטען אין דער וועסט, אין טענעסי און קענטאָקי, זיינען געווען אויפגעבראַכט געגען די שפּאַניער אין פלאָרידא און זיי האָבען געוואָלט די שפּאַניער פון דאָרט אַרויסטרייבען. א שטאַרקע שטימונג געגען שפּאַניען האָט אויך געהערשט אין די רעגירונגס־קרייזען אין וואַשינגטאָן. א לאַנגע צייט האָט מען גע־

מיינט, אז אט־אט וועט אויסברעכען א מלחמה צווישען די צוויי לענדער איבער פלארידא.

אאראן באאר האט זיך אוועקגעלאזט אין יענע מקומות. ער

אאראן באאר

האט זיך דארט געשטעלט אין פארבינדונג מיט פארשידענע פערזאנען, מיט'ן אמעריקאנישען גענעראל אין לואיזיאנא, מיט'ן הויפט פון די מיליץ אין טענעסי, מיט געלט־מענשען, מיט געשעפטס־לייט.

ער האָט אויך געפירט געהיימע אונטערהאנדלונגען מיט'ן ענגלישען און מיט'ן שפּאַנישען אמבאסאדאָר אין וואשינגטאָן. וואָס זיינע אמת'ע פּלענער זיינען געווען, וועט מען אויף זיכער קיינמאָל ניט וויסען. קלאָר איז נאָר, אז ער האָט געהאָפט, אז אזוי שנעל ווי ס'וועט אויסברעכען א מלחמה צווישען אמעריקא און שפּאַניען, וועט אים געלינגען צו אָרגאניזירען אן אייגענע ארמיי און אריינדרינגען אין מעקסיקא (וועלכע האָט דאן געהערט צו שפּאַניען), זי איינגעמען און דאָרט גרינדען אן אומאָפּהענגיגע רעגירונג. עס איז אויך זיכער, אז ער האָט געפּלאַנעוועט צו גרינדען א גרויסע קאָלאָניע אויף יענער זייט פון טייך מיסיסיפּי. די היסטאָריקער אָבער קענען זיך ניט איינינגען אויף דעם, צי ער האָט געהאט ווייטערע, טיפערע פּלענער, צו גרינדען א באזונדער רעגירונג אויף דער טערעטאָריע פון די פאַראייניגטע שטאטען.

נאָך אין 1805, ווען ער האָט געהאלטען אין ארומפאָרען אין יענע פּראָווינצען און האָט געפירט זיינע געהיימע קאָנפערענצען, זיינען אָנגעקומען מסירות צו דזשעפערסאָנ'ען, אז באַאר פּלאַנעוועט אן אויפשטאנד געגען די פאַראייניגטע שטאטען. דזשעפערסאָן האָט די מסירות איגנאָרירט. אָבער און ווידער זיינען געמאכט געוואָרען באשולדיגונגען געגען באַאר'ן, און די וואשינגטאָנער רע־גירונג האָט זיי ניט גענומען ערנסט. ערשט שפּעט אין 1806 האָט דזשעפערסאָן געביטען זיין שטעלונג. ער האָט באקומען א ידיעה פון גענעראל ווילקינסאָן, דעם הויפּט פון דער אמעריקאנער ארמיי אין לואיזיאנא, אז ער האָט באוויזען, אז באַאר האָט שוין אלץ צוגעגרייט צו אן אויפשטאנד. ווילקינסאָן איז געווען איינער פון באַאר'ס אלטע פריינט. דעם אמט אלס גענעראל אין לואיזיאנא האָט באַאר פאר אים געקראָגען. אין זיינע איצטיגע אונטער־נעמונגען האָט זיך באַאר מיט אלץ פאַרטרויט צו ווילקינסאָנ'ען. ער האָט געהאָפט, אז ווילקינסאָן וועט זיין איינער פון זיינע מיט־העלפער. אָבער פּלוצלינג האָט ווילקינסאָן אים פאר'מסר'ט אלס פאַררעטער.

דזשעפערסאָן האָט עפענטליך באשולדיגט באַאר'ן אין פאַר־ראט. די באשולדיגונג איז געווען, אז באַאר האָט אין געהיים אָר־

גאניזירט אן ארמיי פון צוואנציג טויזענט מענשען און אז ער פלאנעוועט איינצונעמען לואיזיאנא און די שטאטען קענטאקי און טענעסי, און דערנאך אפנעמען מעקסיקא פון שפאניען, און דאן גרינדען א מלוכה, פון וועלכער ער אליין וועט זיין דער הערשער.

באאר איז ארעסטירט געווארען. צוזאמען מיט אים זיינען אויך ארעסטירט געווארען איניגע פון זיינע לייטענאנטען. ער איז איצט אטאקירט געווארען פון אלעמען, פון די פעדעראליסטען, וועלכע האבען אים געהאסט פאר דערשיסען האמילטאנ'ען, און פון די רעפובליקאנער, וועלכע האבען אים באטראכט אלס א שונא פון דזשעפערסאן'ען. דזשעפערסאן האט אנגעשטרענגט אלע כחות צו פארגיפטען די מוחות פון פאלק געגען אים. עס האט אויס־געוויזען, אז באאר איז א פארלארענער.

זיין פראצעס איז פארגעקומען אין ריטשמאנד, ווירדזשיניא. אלס ריכטער איז געזעסען דער הויפט פון סופרים קאורט, דזשאן מארשאל. גע'משפט האט אים א דזשורי. די ארוואקאטען פוןביידע צדדים זיינען געווען די פייאיגסטע אין לאנד. דער פראצעס האט זיך געצויגען וואכען לאנג. דער הויפט עדות געגען באאר'ן איז געווען ווילקינסאן, זיין אמאליגער פריינט.

אבער די דזשורי האט באאר'ן פרייגעשפראכען. אלע עדות, וואס זיינען געגען אים אויפגעטראטען, האבען קיינע ממשות'דיגע באווייזען ניט געבראכט. יעדערער האט דערציילט, וואס ער האט געהערט פון אנדערע, אבער עס איז ניט באוויזען געווארען, אז באאר האט ווירקליך געטאן א פאררעטערישע טאט געגען אמעריקע.

די רעפובליקאנישע פרעסע האט א לאנגע צייט געשימפט דזשאן מארשאל'ן, אז ער איז שולדיג, וואס דער פאררעטער באאר איז ריינגעוואשען געווארען. מארשאל איז געווען א פעדעראליסט. האט די רעפובליקאנישע פרעסע אים באשולדיגט, אז ער האט באפרייט באאר'ן אויף צו להכעיס דזשעפערסאנ'ען, דעם רעפוב־ליקאנישען פרעזידענט.

מיט א סך יארען שפעטער, ווען ווילקינסאן איז שוין געווען טויט, האט מען זיך פלוצלינג דערוואוסט, אז ער האט געדינט

אַלס שפּיאָן ביי דער שפּאַנישער רעגירונג. מען האָט אויך אויס־געפונען, אַז נאָכדעם ווי ער האָט אַריינגעשיקט זיין מסירה געגען באַאר'ן, האָט ווילקינסאָן געפאָדערט פון דער שפּאַנישער רעגירונג פופציג טויזענט דאָלאַר פאַר דער דאָזיגער אַרבייט. ער האָט דערקלערט, אַז באַאר האָט געפּלאַנעוועט אָנצופאלען אויף מעקסיקאַ און אַז דורך זיין מסירה האָט ער פאַרהיט די געפאַר, און דערפאַר קומט אים די באַלוינונג. אויפ'ן סמך פון דער דאָזיגער אַנטדעקונג זיינען טייל היסטאָריקער געניינגט אינגאַנצען ריינצואוואַשען באָאר'ן. זיי האַלטען, אַז ווילקינסאָן האָט אויף אים געמאַכט דעם בלבול, כדי צו קריגען געלט פון שפּאַניען. אַנדערע היסטאָ־ריקער גלויבען, אַז ביידע, אי באָאר, אי ווילקינסאָן, האָבען גע־פּלאַנעוועט אָפּצורייסען די וועסט פון די פאַראייניגטע שטאַטען, און אַז ווילקינסאָן האָט זיך אין לעצטען מאָמענט דערשראָקען און באַשלאָסען צו ראַטעווען זיך אַליין דורך פאַרראַטען זיין קאָלעגע.

באָאר'ס ענדע איז געווען אַ טרויעריגע. נאָכ'ן פּראָצעס איז ער אַוועקגעפאָרען קיין אייראָפּאַ אויף עטליכע יאָר. נאָכער איז ער צוריקגעקומען קיין ניו יאָרק, וואו ער האָט אויסגעלעבט זיינע עלטערע יאָרען אַ פאַרשטויסענער. ער האָט אויך אַ היבש ביסעל געהאַט צו טאָן מיט פרויען: ליבעס, חתונות און גט'ן. אין דעם דאָזיגען פּרט האָט זיין טאַלאַנט און ערפאָלג אָנגעהאַלטען ביז'ן לעצטען טאָג פון זיין לעבען.

קאפיטעל 28

ווידער סכסוכים מיט ענגלאנד און מיט פראנקרייך

די וויכטיגסטע געשעענישען אין דזשעפערסאָנ׳ס צווייטער אדמינסטראציע (פון 1805 ביז 1809) זיינען געווען פארבונדען מיט אויסערליכע ענינים. אמעריקא איז ווידער ארייגעצויגע געוואָרען אינ׳ם קעסעל־גרוב פון אייראָפּעאישע מלחמות. די קאָנפליקטען און סכסוכים זיינען געווען פון זעלבען סאָרט וואָס אמעריקא האָט געהאט מיט ענגלאנד און מיט פראנקרייך אין דער צייט פון וואַשינגטאָנ׳ס און עדעמס׳עס אדמיניסטראציעס. איצט האָבען זיי אָבער אָנגענומען א פיל ערנסטערען כאראקטער, ווייל די מלחמות אין אייראָפּא זיינען געווען מער פארביטערט, מער פארצווייפעלט ווי פריער. דער קאמף צווישען פראנקרייך און ענגלאנד איז געווען א קאמף אויף לעבען און טויט. אמעריקא, זייענדיג דאָס וויכטיגסטע נייטראלע האנדעלס־לאנד, האָט פון דער לאגע אם שטארקסטען געליטען.

איבער צוויי זאכען זיינען פאָרגעקומען די סכסוכים און די רייבונגען. ערשטענס, וואָס די צוויי קריגערישע לענדער, ענגלאנד און פראנקרייך, פלעגען אָפּשטעלען אמעריקאנישע האנדעלס־שיפען, און אמאָל אפילו קריגס־שיפען, און ארונטערנעמען פון זיי מאַט־ראָזען מיט׳ן אויסרייד, אז זיי זיינען ענגלענדער אָדער פראנצויזען. צווייטענס, וואָס ביידע לענדער האָבען ארויסגעגעבען איין גזירה נאָך דער צווייטער צו באגרענעצען דאָס רעכט פון די אמעריקאנישע שיפען צו פירען סחורה קיין אייראָפּא און אין די וועסט אינדיעס. אין די ביידע פרטים האָט ענגלאנד געזינדיגט מער ווי פראנקרייך, ווייל ענגלאנד האָט געהאט מער מעגליכקייטען צו זינדיגען. די

גאַנצע צייט וואָס די נאַפּאָלעאָנישע מלחמות זיינען אָנגעגאַנגען, האָט ענגלאַנד באַהערשט די ים'ען. אויף ווי ווייט איר איז דאָס מעגליך געווען, האָט פראַנקרייך אויך אָנגעטאָן אַמעריקא צרות. זי האָט אָבער ווייט ניט געקענט גיין. ענגלאַנד האָט אויף די ים'ען געקענט טאָן כמעט אַלץ וואָס זי האָט געוואָלט, און זי האָט געמאַכט די לאַגע פאַר אַמעריקא זייער שווער.

אין 1803 האָט נאַפּאָלעאָן, נאָך אַ קורצען שלום, ווידער דער־קלערט קריג געגען ענגלאַנד. ווען די נייע מלחמה האָט זיך רעכט פאַנאַנדערגעפלאַקערט אין די נעקסטע פּאָר יאָר, האָט זיך אָנ־געהויבען די נייע סדרה פון צרות פאַר די אַמעריקאַנער שיפען און פאַר'ן אַמעריקאַנישען אויסלענדישען האַנדעל. אָט זיינען צוויי אינצידענטען, וואָס האָבען פּאַסירט אין 1806 און 1807. זיי גיבען אַ באַגריף פון די פרייהייטען, וואָס די ענגלישע קריגס־שיפען האָבען זיך גענומען מיט די אַמעריקאַנער שיפען.

אין פרילינג פון 1806 איז די ענגלישע קריגס־שיף „לעאַנדער" אָנגעקומען צום ניו יאָרקער האַפען. זי האָט זיך אָפּגעשטעלט ביים אַריינפאָר צום האַפען און געשיקט אַ שיפעל אין שטאָדט ברענגען וואַסער און עסענוואַרג. וואַרטענדיג ביז די שיפעל וועט צוריק־קומען, האָט דער קאַפּיטאַן פון דער „לעאַנדער" דערווייל אָפּגע־שטעלט אַלע אַמעריקאַנער שיפען, וואָס זיינען אַריין און אַרויס פון האַפען, און זיי דורכגעזוכט, צי זיי פירען ניט קיין ענגלישע מאַט־ראָזען אָדער קאָנטראַבאַנד. זיין סיגנאַל צו אַ שיף, אַז זי זאָל זיך אָפּשטעלען, איז געווען אַ שאָס פון אַ האַרמאַט. איינע פון די באָמבעס האָט געטראָפען אַן אַמעריקאַנער שיפעל נעבען ברעג און געטויט אַ ציווילען מענשען, אַן אַמעריקאַנער. דאָס האָט אויפ־געבראַכט די גאַנצע שטאָדט. די אויפרעגונג איז געווען אַזוי גרויס, אַז די ענגלענדער, וועלכע זיינען געקומען קויפען עסענוואַרג, האָבען זיך געמוזט באַהאַלטען. עס זיינען אָפּגעהאַלטען געוואָרען פּראָ־טעסט פאַרזאַמלונגען, און דזשעפערסאָן האָט אַרויסגעגעבען אַ באַפעל, אַז די „לעאַנדער" זאָל גלייך פאַרלאָזען די אַמעריקאַנער וואַסערען און האָט פאַרבאָטען אַמעריקאַנער צו פאַרקויפען דער שיף עסענוואַרג.

דער צווייטער פאל איז פון דעם שטאנדפונקט פון נאציאנא־לער ערע געווען א פיל ערגערער. דאס האט פאסירט אין דזשון 1807. די אמעריקאנער פלאטע האט דאן ארויסגעשיקט די קריגס־שיף „טשעסעפיק" אויף א רייזע אין מיטעללענדישען ים. אין דער צייט ווען די „טשעסעפיק" האט זיך געגרייט צו דער נסיעה, האבען עטליכע מאטראזען אויף די ענגלישע שיפען ביים אמעריקאנער האפען דעזערטירט, און עס האבען זיך פארשפרייט קלאנגען, אז די מאטראזען זיינען אריינגעטראטען אין דינסט פון דער „טשעסעפיק". די אמעריקאנער רעגירונג האט געמאכט אן אונטער־זוכונג און געלאזט וויסען די ענגלישע קאמאנדירען, אז בלויז דריי געוועזענע ענגלישע מאטראזען געפינען זיך אויף דער שיף, אבער אז זיי האבען א רעכט דארט צו זיין, ווייל זיי זיינען אמעריקאנער בירגער. די פארזיכערונג האט די ענגלענדער ניט צופרידענגע־שטעלט. דער ענגלישער הויפט קאמאנדיר האט געשיקט א געהיים־באפעל צו זיינע קריגס־שיפען׳ביים האפען, אז ווען די „טשעסעפיק" וועט ארויספארען אויף׳ן ים, זאלען זיי זי אפשטעלען און מאכען אן אויספארשונג וועגען די מאטראזען. דער באפעל איז דורכ־געפירט געווארען. די „טשעסעפיק" האט זיך פון אנפאנג געשטעלט אנטקעגען. האט אן ענגלישע קריגס־שיף אויף איר געשאסען. די באמבעס האבען געטויט דריי און פארוואונדעט אכטצען אמערי־קאנער. דאן האט זיך די „טשעסעפיק" אפגעשטעלט. די ענגלענ־דער זיינען ארויף און האבען אראפגענומען איין מאטראז, וועלכער איז ווירקליך געווען אן ענגלענדער.

די האנדלונג איז געווען א גרויסע באליידיגונג פאר אמעריקא. פאסירט האט עס ביים ווירדזשיניער ברעג. די דארטיגע שטעדט האבען אנגענומען שארפע רעזאלוציעס געגען ענגלאנד. זיי האבען אויפגעהערט צו פארקויפען פראוויאנט צו ענגלישע שיפען. זיי האבען געפאנגען א שיף, וועלכע האט געפירט וואסער פאר די ענגלישע קריגס־שיפען.

פרעזידענט דזשעפערסאן האט באפוילען אלע ענגלישע שיפען צו פארלאזען די אמעריקאנער וואסערען. ער האט פארבאטען אמעריקאנער צו האבען וועלכע עס איז עסקים מיט זיי און איבער־

הויפּט, אַז מען זאָל זיי מער קיין עסען ניט פאַרקויפן. די פּאָסי־רונג האָט שיער ניט געפירט צו אַ מלחמה. דזשעפערסאָן האָט עס אָבער דורך אַ קלוגען שריט פאַרמיטען. ער האָט פאַררופען אַ ספּעציעלע זיצונג פון קאָנגרעס אויף עטליכע וואָכען שפּעטער. ביז דער קאָנגרעס האָט זיך פאַרזאַמעלט, איז די אויפרעגונג שוין געווען אריבער און די פראַגע פון אַ קריגס־ערקלערונג איז גאָרניט פאַרהאַנדעלט געוואָרען.

די האַנדעלס־גזירות זיינען פאַר אַמעריקאַ געווען נאָך שעד־ליכער ווי דער געיעג אויף די שיפען און מאַטראָזען. די גזירות זיינען אַרויסגעגעבען געוואָרען אין פאַרשיידענע צייטען צווישען די יאָרען 1805 און 1807. ענגלאַנד און פראַנקרייך האָבען מיט די גזירות געזוכט צו טרעפען איינע די אַנדערע, דערוויי׳ל האָבען זיי אָבער געשעדיגט אַמעריקאַ. אין 1807 זיינען אַלע האַפענס אין איירעפּאַ און אין די וועסט אינדיעס געווען פּאַקטיש פאַרשלאָסען פאַר׳ן אַמעריקאַנישען מסחר.

אין 1805 האָט ענגלאַנד אַרויסגעגעבען אַ באַפעל, אַז נייט־ראַלע לענדער טאָרען ניט פירען קיין סחורה פון די פראַנצויזישע וועסט אינדיעס קיין פראַנקרייך אפילו ווען די סחורה וועט פריער געבראַכט ווערען אין די אַמעריקאַנער האַפענס. אין 1806 האָט ענגלאַנד דערקלערט דעם גאַנצען איירעפּעאישען ברעג, פון האַמבורג ביז ברעסט, אונטער אַ בלאָקאַדע און פאַרבאָטען נייטראַלע שיפען אַהין צו פאָרען. אַלס ענטפער דערויף האָט נאַפּאָלעאָן אַרויסגע־געבען אַ באַפעל, אַז אַלע ענגלישע ברעגען זיינען אונטער אַ בלאָ־קאַדע און האָט פאַרבאָטען נייטראַלע לענדער צו האַנדלען מיט ענגלאַנד. אין 1807 האָט ענגלאַנד פאַרבאָטען שיפען צו פירען סחורה פון איין פראַנצויזישען האַפען אין אַ צווייטען. שפּעטער, אין זעלבען יאָר, האָט ענגלאַנד גוזר געווען, אַז יעדער האַפען, וואָס איז פאַרשלאָסען פאַר ענגלאַנד, איז אין אַ צושטאַנד פון בלאָקאַדע און אַז סחורות וואָס ווערען פאַבריצירט אין די פאַר־בלאָקאַדירטע לענדער זיינען קאָנטראַבאַנד. אויף די דאָזיגע גזירות האָט נאַפּאָלעאָן געענטפערט מיט אַ באַפעל, אַז אַ נייטראַלע שיף, וואָס פאָרט קיין ענגלאַנד, אָדער וואָס ערלויבט אַז אַן ענגלישע שיף

זאל זי אפשטעלען און אונטערזוכען, ווערט באטראכט אלס אן ענגלישע שיף און יעדע פראנצויזישע שיף מעג זי פאנגען.

די פראנצויזישע גזירות זיינען געווען ערגער ווי די ענגלישע. די פראנצויזען האבען אבער זייערע גזירות ניט געקענט דורכפירען, ווייל זיי האבען אויפ'ן ים ווייניג מאכט געהאט. די ענגלענדער, וועלכע האבען באהערשט דעם ים, האבען געהאט די מעגליכקייט זייערע באפעלען דורכצופירען אין לעבען. די ענגלענדער האבען געפאנגען א סך מער שיפען ווי די פראנצויזען און דערפאר איז די אויפרעגונג אין אמעריקא געווען א פיל שטארקערע געגען ענגלאנד ווי געגען פראנקרייך.

דזשעפערסאן האט באנוצט אלערליי מיטלען צו ווירקען אויף ענגלאנד, זי זאל אפשאפען אירע גזירות. ער האט איר געסטראשעט, אז ער וועט פארבאטען אירע שיפען אריינצופירען אהער ענגלישע סחורות. ער האט געשיקט פארשטייער קיין ענגלאנד צו פארהאנדלען וועגען אן אפמאך. קיין זאך האט ניט געהאלפען, און די לאגע איז געווארען ערגער און ערנסטער.

דזשעפערסאן האט דאן אריינגעשיקט א „מעסעדזש" צום קאנגרעס מיט א רעקאמענדאציע, אז דער קאנגרעס זאל פארבאטען איינגאנצען דעם אויסלענדישען האנדעל אין אמעריקא. דערביי דארף מען אין זינען האבען, אז דזשעפערסאן און די גאנצע רעפובליקאנישע פארטיי האבען אין אלעגמיין באטראכט האנדעל אלס אן אומגליק פאר א לאנד. זיי האבען געגלויבט, אז א געזונט פאלק דארף זיך אפגעבען וואס מער מיט לאנדווירטשאפט און וואס ווייניגער מיט קאמערץ. דזשעפערסאן האט איצט געקראגען א געלעגענהייט צו שיסען צוויי האזען מיט איין מאל — ערשטענס, א שטראף פאר ענגלאנד, און צווייטענס, א סוף צו דער צרה פון מסחר אין אמעריקא.

דזשעפערסאנ'ס רעקאמענדאציע איז לייכט דורכגעפירט געווארען איןביידע צווייגען פון קאנגרעס. דאס געזעץ האט געלויטעט אזוי:

איינס, קיינע שיפען טארען ניט ארויספארען פון אן אמעריקאנער האפען נאך אן אויסלענדישען האפען.

צוויי, א שיף וואָס וויל פירען סחורה פון איין אמעריקאנער האפען אין א צווייטען אמעריקאנער האפען, מוז איינלייגען „באַנדס" אויף א סומע צוויי מאָל אזוי גרויס ווי דער ווערט פון די סחורה וואָס זי פירט. די באַנדס זיינען געווען א גאראנטיע, אז די שיף וועט ניט אוועקפירען די סחורה קיין אויסלאַנד.

די רעזולטאטען, וואָס דזשעפערסאָן האָט דערוואַרטעט, זיינען ניט פארווירקליכט געוואָרען. געליטען פון דעם פארבאָט האָבען די אמעריקאנער. די ענגלענדער האָבען אין געוויסע הינזיכטען געוואונען, כאָטש די ענגלישע פאבריקאנטען און ארבייטער האָבען פארלאָרען, ווייל זיי האָבען ניט באקומען די רויע מאטעריאַלען פון אמעריקא. אָט די קלאַסען האָבען אָבער ביי דער ענגלישער רעגירונג דאַן קיין גרויסע ראָלע ניט געשפילט. די ענגלישע שיף־אייגענטימער האָבען פון דעם געזעץ געוואונען, ווייל ער האָט אָפּ־געשאַפט זייער הויפט־קאָנקורענט — די אמעריקאנער שיפען. די ענגלישע לאַנד אייגענטימער האָבען איצט אויך געקענט העכערען די פרייזען אויף תבואה, ווייל פון אמעריקא איז מער קיין תבואה ניט געקומען.

אין אמעריקא האָט דאָס געזעץ אין געוויסע געגענטען אָנגע־מאַכט א חורבן. אין פארלויף פון איין יאָר איז דער עקספּאָרט געפאַלען פון 110 מיליאָן אויף 22 מיליאָן. איבערהויפט האָט זיך דער פארלוסט געפילט אין די ניו־ענגלאַנד שטאטען און אין ניו יאָרק, — די הויפט צענטערען פון שיף־אינדוסטריע און אויס־לענדישען האנדעל. די שיף־אייגענטימער האָבען אַלערליי מיטלען אָנגעווענדט דאָס געזעץ אויסצומיידען. די שיפען פלעגען זיך ארויס׳גנב׳ענען און צוריק אריינ׳גנב׳ענען אין די האפענס. די רעגירונג האָט באפוילען די גאָווערנאָרס פון די שטאטען, זיי זאָלען באנוצען די מיליץ צו באוואכען די האפענס. א טייל פון די ניו־ענגלאַנד גאָווערנאָרס האָבען זיך אנטזאגט דאָס צו טאָן. אין יענע שטאטען האָט מען אפילו גענומען ווידער רעדען וועגען אָפּ־רייסען זיך פון די פאראייניגטע שטאטען. דער שטורם פון פּראָ־טעסטען איז געוואָרען אזוי גרויס, אז פיל רעפּובליקאנער קאָנגרעס־לייט האָבען זיך דערשראָקען. אין אָנפאנג יאָר 1809 איז דער

קאנגרעס געצוואונגען געווען אפצושוואכען די גזירה. עס איז אנ־
גענומען געווארען א פארשלאג, אז אמעריקאנער שיפען מעגען
האנדלען מיט אלע אויסלענדישע לענדער אויסער ענגלאנד און
פראנקרייך.

אין פארלויף פון דעם שטורם איבער די געזעצען זיינען פאר־
געקומען נייע וואלען פאר פרעזידענט. דאס איז געווען אין נא־
וועמבער 1808. דזשעפערסאן וואלט לייכט געקענט אויסגעקליבען
ווערען א דריטען מאל, ניט קוקענדיג אויף דער אויפרעגונג אין
ניו ענגלאנד. ער האט זיך אבער אנטזאגט צו לויפען. ער האט
נאך מיט א יאר פריער דערקלערט, אז מער ווי צוויי טערמינען טאר
א פרעזידענט ניט זיין, ווייל עס איז דא א סכנה, אז דער אמט
וועט פארוואנדעלט ווערען אין א ירושה־אמט, אז דער פרעזידענט
וועט ווערען א מין קעניג. דזשעפערסאן האט אבער אויסגעקליבען
זיין נאכפאלגער. אויף זיין ראט האט די פארטיי נאמינירט
דזשעימס מעדיסאן, דזשעפערסאנ׳ס סעקרעטערי אוו סטייט, און
מעדיסאן איז דערוויילט געווארען. פאר וויים־פרעזידענט איז
דערוויילט געווארען דזשארדזש קלינטאן פון ניו יארק.

קאפיטעל 29

אינדיאַנישע אונרועןאין דער וועסט

גלייך נאָכדעם ווי די רעגירונג האָט פּארקלענערט דעם פּרייז אויף ערד אין 1800, האָט א כוואַליע פון אימיגראציע א שטראָם געטאָן אין דער טעריטאָריע פון דער וועסט. מען איז אהין גע־פאָהרען פון אַלע אַלטע שטאַטען — פון ניו ענגלאַנד, פון ניו יאָרק, פון פּענסילווייניא, אָבער מער ווי איבעראל — פון דער סאוט. די צאָל פון די וואָס האָבען פארלאָזען זייערע היימען אין נאָרט קאראליינא און אין ווירדזשיניא איז געווען אזוי גרויס, אז פּאָר־שלאָגען זיינען געמאַכט געוואָרען אין די דאָרטיגע לעדזשיסלײ־טשורס צו פארווערען ווייטערע אויסוואַנדערונגען צו דער וועסט. אין 1802 איז די באַפעלקערונג פון אָהייאָ, אין דער נאָרט־וועסט טעריטאָריע, שוין געווען אזוי גרויס, אז דער קאָנגרעס האָט איר ערלויבט צו פארפאַסען פאַר זיך א קאָנסטיטוציע און אריינטרעטען אַלס א שטאַט. דאָס האָט זי נאַטירליך געטאָן. אין 1803 איז אָהייאָ אריינגענומען געוואָרען אַלס א גלייכער מיטגליד פון די פאראייניגטע שטאַטען. דאָס שטיק לאַנד, וואָס ליגט וועסט פון אָהייאָ, איז מיט א פּאָר יאָר פריער אָרגאַניזירט געוואָרען אַלס א טעריטאָריע אונטער׳ן נאָמען אינדיאַנא. די כוואַליע פון אימי־גראַציע האָט זיך איצט פארשפּרייט איבער די גרעניצען פון אָהייאָ אין דער אינדיאַנאַ׳ר טעריטאָריע אריין.

אָבער דאָ האָט זיך די כוואַליע אָנגעשלאָגען אָן א וואַנט — די אינדיאַנער. און עס האָט געקאָסט די קאָלאָניסטען א היבש ביסעל בלוט איידער די וואַנט איז אָפּגעראַמט געוואָרען. דער צו־

זאמענשטויס מיט די אינדיאנער אין דער דאזיגער טעריטאריע איז פארגעקומען אין די יארען 1810 און 1811.

אלס גאווערנאר פון אינדיאנא טעריטאריע איז באשטימט גע־ווארען וויליאם הענרי העריסאן, וועלכער האט פריער פארטראטען די גאנצע נארט־וועסט טעריטאריע אין קאנגרעס. כל זמן דזשע־פערסאן איז געוועזן פרעזידענט, האט העריסאן געהאנדעלט מיט

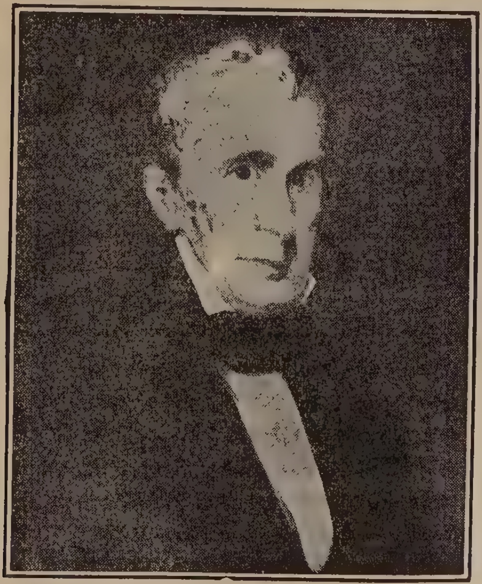

וויליאם ה. העריסאן

די אינדיאנער „פילאנטראפיש", לויט דזשעפערסאנ'ס רעצעפט. ער האט געזוכט צוצונעמען ביי זיי דאס לאנד אויף „א געזעצליכען, ערליכען אופן" און צו ווירקען אויף זיי, זיי זאלען זיך אנהויבען פירען ווי די ווייסע ציוויליזירטע קאלאניסטען, באארבייטען די ערד און וואוינען אויף איין ארט אין דערפער. אט די פאליטיק, וועלכע

האָט פון אויבען אויף אויסגעוויזען א גאנץ געזונטע, האָט אין דער אמת'ן אונטערגעגראָבען די עקזיסטענץ פון די אינדיאנישע שבטים. דער היסטאָריקער הענרי עדעמס האלט, אז דזשעפערסאָן האָט עס גאנץ גוט פאַרשטאנען, נאָר אים האָט ניט געארט, וואָס פון די אינדיאנער וועט ווערען, אבי די ווייסע וועלען קריגען די ערד.

די אינדיאנישע שבטים האָבען געצויגען זייער חיונה הויפט־זעכליך פון יאגד. זיי פלעגען שיסען הירשען, בערען און בופעלען אין די וועלדער, די פלייש פלעגען זיי עסען, די פעל פלעגען זיי פארקויפען די ענגלישע פעל־הענדלער אין קענעדע. יעדעס מאָל וואָס די ווייסע האָבען גענומען אריינדרינגען ווייטער אין דער אינ־דיאנישער טעריטאָריע, פלעגען די אינדיאנער זיך שטעלען אנט־קעגען. עס פלעגען פאָרקומען צוזאמענשטויסען, וועלכע פלעגען זיך ענדיגען מיט אן אָפמאך, וואָס האָט באשטימט א געוויסע גרעניץ: ביז אהער מעגען זיך די ווייסע באזעצען און ווייטער געהער צו די אינדיאנער. די ווייסע פלעגען אָבער דעם אָפמאך ניט היטען. פון אָנפאנג פלעגען זיי טאקע ניט פארנעמען די אינדיאנישע ערד. זיי פלעגען אָבער דאָרטען יאָגען און שיסען די חיות, אויף וועלכע די אינדיאנער האָבען זיך דערנערט. און אז די ווייסע האָבען די חיות פארטריבען אָדער אויסגעשאָסען, האָבען די אינדיאנער במילא געמוזט פון דאָרט אוועקגיין. די ווייסע פלעגען דאן דאָס לאנד פארנעמען אויפ'ן גרונט, וואָס דער גאנצער באָדען פון אמעריקא געהער צו דער אמעריקאנער רעגירונג און אז ווען קיין אנדער באלעבאָס אויף א שטיק ערד איז ניטאָ, קען די רעגירונג דערמיט טאָן וואָס זי וויל.

טייל אינדיאנישע שבטים פלעגען ניט ווארטען ביז זיי וועלען מוזען פון דעם לאנד אוועק,און זיי פלעגען באצייטענס פארקויפען די ערד צו דער רעגירונג. די פארקויפער זיינען געווען די טשיפס (די הויפט מענער) פון די שבטים. אָפט פלעגען די שבטים נעמען אלס פרייז פאר זייער ערד א באשטימטע יערליכע סומע. זיי פלעגען בלייבען וואוינען נעבען די ווייסע ישובים און פלעגען לעבען פון די יערליכע געלט וואָס די רעגירונג האָט זיי געצאָלט. אויף די דאָזיגע אינדיאנער איז געווען נאָך א גרעסערער רחמנות ווי אויף

יענע, וואס זיינען אוועק זוכען נייע היימען. אט וואס גאווערנאר העריסאן האט אליין וועגען דעם געשריבען: „ווען איך באגעגען אן אינדיאנער, קען איך אויפ׳ן ערשטען בליק דערקענען, צי ער וואוינט נעבען ווייסע, אדער ניט. אן אינדיאנער, וואס קומט פון א ווייטען שבט, איז געזונט, שטארק, און גוט געקליידט. דער וואס וואוינט נעבען אונז, איז האלב־נאקעט, שמוציג, און קראנק פון שכרות". די לעצטע פאר ווערטער אנטהאלטען די אורזאך: די אינדיאנער, וואס זיינען געווען אין שטענדיגער בארירונג מיט די ווייסע, פלעגען דעגענערירט ווערען פון שכרות. דאס געזעץ האט פארבאטען צו פארקויפען אינדיאנער שנאפס, אבער דאס געזעץ איז איגנארירט געווארען. אין א באריכט צו דער וואשינגטאנער רע־גירונג, האט גאווערנאר העריסאן געשריבען: „איך האב גרויסע שוועריגקייטען מיט די קליינע אינדיאנער שבטים פון דער נאכ־בארשאפט. זיי קומען אפט אין שטאדט שכור׳ע, דרייסיג, פערציג מיט אמאל. אין דעם דאזיגען צושטאנד מאכען זיי די גרעסטע שטערונגען. זיי רייסען זיך אריין אין הייזער, הרג׳ענען די חזירים און די בהמות. מייסטענס אבער ליידען זיי אליין. זיי טראגען לאנגע מעסערס און מארדען איינער דעם אנדערען".

דאס זיינען געווען די ערגסטע צוויי צרות: די ווייסע האבען אויסגעשאסען די חיות אין די אינדיאנישע וועלדער, און זיי האבען די אינדיאנער פארגיפטעט מיט שנאפס. א דריטע צרה איז געווען, וואס די אינדיאנער זיינען געווען הפקר אומעטום וואו די ווייסע האבען פארפלאנצט זייער מאכט. דאס געזעץ פון די ווייסע האט זיי ניט באשיצט. ווען א ווייסער פלעגט דערמארדען אן אינדיא־נער, פלעגט ער גע׳משפט ווערען אין א ווייסען געריכט, און עס איז אוממעגליך געווען דעם מערדער צו באשטראפען. ווי שטארק די באווייזען געגען דעם מערדער זיינען ניט געווען, האט די דזשורי אים באפרייט. פילע ווייסע האבען עס אפילו געהאלטען פאר א מצוה צו טויטען אן אינדיאנער.

די רעגירונגס אגענטען פלעגען אנווענדען שווינדלערישע מע־טאדען כדי אוועקצונעמען דאס לאנד פון די אינדיאנער. זיי פלעגען בכיון לייען געלט די אינדיאנישע עלטסטע, די עלטסטע פלעגען דאס

געלט פאַרשווענדען און דערנאָך ניט קענען באַצאָלען. פלעגען זיי נעצוואונגען זיין אוועקצוגעבען די ערד פון זייער גאַנצען שבט. געוויינליך פלעגען די ווייסע אַגענטען איינ'שכור'ן די „טשיפס" בשעת מען האָט געדאַרפט שליסען דעם מסחר און קריגען זייער חתימה אויף די קאָנטראַקטען.

אין 1806 זיינען אויף דער סצענע דערשינען צוויי אינדיאַנער ברידער: איינער האָט זיך גערופען „דער פּראָפעט", און דער צווייטער — טעקאַמסע. זיי זיינען ניט געווען קיין „טשיפס". זיי האָבען אָבער אָרגאַניזירט ארום זיך אַ גאַנצע באַוועגונג פון יונגע לייט, קריגער, פון די פאַרשידענע שבטים. זיי האָבען גע־טענה'ט, אַז די עלטסטע האָבען קיין רעכט ניט צו פאַרקויפען דאָס לאַנד, ווייל די ערד געהער צום אינדיאַנישען פאָלק. זייער באַווע־גונג האָט געצילט צו אָרגאַניזירען אַ פאַרבאַנד פון די אינדיאַנישע שבטים איבער דער גאַנצער לענג פון גרעניץ, און בלויז די אַקטיווע מיטגלידער פון פאַרבאַנד זאָלען האָבען דאָס רעכט צו פאַרקויפען ערד. די צוויי ברידער האָבען אויך געפּרעדיגט צווישען די אינ־דיאַנער, זיי זאָלען ניט שכור'ן און זאָלען באַארבייטען די ערד. פאַר אַ מאָדעל האָבען זיי געגרינדעט אַ קאָלאָניע אין מיטען פון דער „אינדיאַנא" טעריטאָריע, ביים טייכעל טיפּעקאַנו. פון דאָרטען האָבען די צוויי ברידער געפירט זייערע דיפּלאָמאַטישע פאַרהאַנד־לונגען מיט גאָווערנאָר העריסאָן אין זייער אַגיטאַציע צווישען די אינדיאַנער אין די נאָהענטע און ווייטע שבטים.

דזשעפערסאָן און העריסאָן האָבען געדאַרפט זיין העכסט צו־פרידען מיט דער באַוועגונג. די ברידער האָבען דאָך געפּאָלגט דזשעפערסאָנ'ס עצה און אַגיטירט נעגען טרינקען און געפּריידיגט דעם געדאַנק פון ערד־אַרבייט. וואָס אנבאַלאַנגט דעם פּונקט וועגען ערד־פאַרקויפען, האָט די אַמעריקאַנער רעגירונג נאָכגעגעבען טעאָ־רעטיש. נאָך אין 1795 איז אַריינגעשריבען געוואָרען אַ פּונקט אין אַן אָפּמאַך מיט אינדיאַנער, אַז די „טשיפס" האָבען קיין רעכט ניט צו האַנדלען מיט דער ערד, אַז די ערד קען פאַרקויפט ווערען בלויז מיט דער צושטימונג פון גאַנצען שבט. צי דזשעפערסאָן איז אין האַרצען געווען צופרידען מיט דער באַוועגונג צי ניט, פאַקטיש

האָט ער זי אָבער ניט געקענט שטיצן. די ווייסע אין דער טערי־טאָריע האָבן געפּאָדערט ערד, און גאָווערנאָר העריסאָן האָט זיך גערעכענט מיט זייער פארלאנג און מיט זייערע אינטערעסן. מיט׳ן מויל האָט העריסאָן גערעדט זייער שיין צו אינדיאנישע פאָר־שטייער, אָבער געהאנדעלט האָט ער ניט אנדערש ווי פריער.

אין סעפּטעמבער 1809 האָט העריסאָן פאררופן די „טשיפס" פון עטליכע שבטים אין הארץ פון אינדיאנא און האָט ביי זיי אָפּ־געקויפט ניט ווייניגער ווי דריי מיליאָן אקער לאנד. דאָס לאנד איז פאר די אינדיאנער געווען פון סאמער גרעסטער וויכטיגקייט, ווייל פון דער יאגד דאָרטען האָבן אלע שבטים געצויגן זייער חיונה. דער מסחר האָט אויפגערודערט אלע אינדיאנער פון דעם געגענד, און פיל שבטים, וואָס האָבן פריער איגנאָרירט די באַ־וועגונג פון די צוויי ברידער, האָבן זיך איצט אָן איר אָנגעשלאָסן. טעקאמסע׳ס איינפלוס האָט זיך געשטארקט. העריסאָן האָט פאר־שטאנען, אז ער שפּילט זיך מיט פייער און האָט גענומען מאכן הכנות פאר אן אינדיאנישען אויפשטאנד.

הינטער די אינדיאנער זיינען געשטאנען די ענגלענדער פון קענעדע. ערשטענס, האָבן די דאָרטיגע ענגלענדער געפירט האנ־דעל מיט די אינדיאנער. זיי פלעגן ביי זיי קויפן פוטערוואַרג און זיי פארקויפן געווער, שנאפּס און אנדערע זאכן. איצט, אז די אמעריקאנער האָבן צוגענומען די וויכטיגסטע יאגד־טעריטאָריע, האָבן די ענגלישע סוחרים אין קענעדע פאר זיך געזען א סכנה צו פארלירען דעם האנדעל. צווייטענס, זיינען די באציאונגען צווישען ענגלאנד און אמעריקא געווען אָנגעצויגענע צוליב די פאסירונגען אין אייראָפּא. די ענגלענדער אין קענעדע האָבן זיך גערעכט אויף א מלחמה, און זיי האָבן דערוואַרט, אז די אינדיאנער וועלען זיי אין אזא פאל שטארק צונוץ קומען. די קענעדער ענגלענדער האָבן דעריבער זיך שטארק אינטערעסירט מיט טעקאמסע׳ס באוועגונג. אין וואשינגטאָן זיינען אָנגעקומען באריכטען, אז די אינדיאנער האָבן דערהאלטען געווער פון קענעדע, און אז באראטונגען זיינען פאָרגעקומען צווישען אינדיאנישע פאָרשטייער און קאנאדישע רע־גירונגס־באאמטע.

אין 1810 האָט העריסאָן פאררופען צו זיך טעקאמסע'ן אויף א קאָנפערענץ וועגען דער לאגע. דער אינדיאנישער פירער איז געקומען אין דער באגלייטונג פון א באוואפענטער ארמיי. זיין דערקלערונג ביי דער קאָנפערענץ איז געווען א מוטיגע און א קלאָרע. ער האָט ארויסגעלעגט זיינע קריוודעס און זיינע פּלענער. ער האָט געזאָגט: „ברידער, זינט אונזער פרידענס־אָפּמאך פון 1795 האָט איר אויסגע'הרג'עט מאסען אינדיאנער פון פארשידענע שבטים און צוגענומען אונזער לאנד. איך זע ניט, ווי אזוי מיר קענען לעבען אין פרידען, ווען איר האנדעלט אזוי. איר טרייבט אונז צו גוואלדטאט. איר ווילט ניט דערלאָזען, אז די אינדיאנער זאָלען זיך פאראייניגען און באטראכטען זייער לאנד אלס דאָס געמיינשאפטליכע אייגענטום פון אלע שבטים. איר האלט אונז אין איין טרייבען אלץ ווייטער און ווייטער. ענדליך וועט איר אונז אריינטרייבען אין טייך אריין. זינט איך האָב זיך באזעצט אין טיפּעקאנו, האָבען מיר געזוכט אראָפּצוזעצען די לאָקאלע „טשיפס", וואָס פארקויפען לאנד די ווייסע. מיר ווילען, אז אונזערע געשעפטען זאָלען געפירט ווערען פון אלע מיטגלידער פון די שבטים. די ערד איז ביז איצט פארקויפט געוואָרען דורך עטליכע מענשען. מיר וועלען אין דער צוקונפט באשטראָפען יעדען „טשיף", וואָס וועט וואגען צו פארקויפען לאנד. אויב איר וועט ווייטער ביי זיי קויפען, וועט דאָס פירען צו מלחמות צווישען די אינדיאנער שבטים, און איך קען ניט פאָראויסזאָגען, ווי אזוי די ווייסע וועלען אָפּשניידען".

טעקאמסע האָט געפאָדערט, אז העריסאָן זאָל צוריק אָפּגעבען די ערד וואָס די אמעריקאנער האָבען די לעצטע צייט אָפּגעקויפט. ער האָט אָפען געזאָגט, אז אויב די אמעריקאנער וועלען זיך אנטזאגען, וועט ער געצוואונגען זיין צו פארבינדען זיך מיט די ענגלענדער אין פאל פון א מלחמה. העריסאָן האָט זיין פאָדערונג צוריקגעוויזען. דערמיט האָט זיך די קאָנפערענץ געענדיגט. ביידע צדדים האָבען זיך איצט גענומען גרייטען צו קריג.

א יאָר איז פארביי געלאָפען. טעקאמסע האָט פאָרטגעזעצט זיין אגיטאציע פאר פאראייניגונג צווישען די אינדיאנישע שבטים. די

ווייסע קאלאניסטען אין דער טעריטאריע זיינען געווען אין שרעק. זיי האבען גענומען פאדערען, אז טעקאמסע'ס טעטיגקייט זאל אפגעשטעלט ווערען, און אז די אינדיאנישע קאלאניע אין טיפעקאנו זאל פארניכטעט ווערען. העריסאן האט זיך דורכגעשריבען וועגען דעם מיט'ן קריגס־דעפארטמענט אין וואשינגטאן. מען האט אים פון דארט געענטפערט, אז דער פרעזידענט וויל ניט קיין קריג מיט די אינדיאנער, אז זיין פארלאנג איז, אז אלע מיטלען זאלען אנגעווענדט ווערען צו שליכטען די סכסוכים מיט גוטען. טעקאמסע פון זיין זייט האט פארזיכערט, אז כל־זמן די ווייסע וועלען זיך ניט אריינרייסען אין אינדיאנישער טעריטאריע, וועלען די אינדיאנער זיי ניט טשעפען. ער האט געבעטען העריסאן'ען ווארטען ביז ער, טעקאמסע, וועט אליין באזוכען דעם פרעזידענט און באשפרעכען די לאגע מיט אים. דערווייל האט דער קריגס־דעפארטמענט צוגעשיקט העריסאן'ען עטליכע הונדערט סאלדאטען. העריסאן האט אויך ארגאניזירט די מיליץ. פון קענטאקי זיינען געקומען א הונדערט באוואפענטע פרייוויליגע.

דעם 18טען סעפטעמבער 1811 האט העריסאן באקומען א בריף פון קריגס־דעפארטמענט, וואס האט מיט אמאל געענדערט די לאגע. וואס אין בריף איז געשטאנען, איז א געהיימניס ביז היינטיגען טאג. אין די ארכיוען פון קריגס־דעפארטמענט איז קיין קאפיע פון בריף ניטא. אבער גלייך ווי דער בריף איז אנגעקומען האט העריסאן צונויפגערופען זיינע סאלדאטען און אוועקגעמארשירט קיין טיפעקאנו. טעקאמסע איז גראד אין דער היים ניט געווען. זיין פלאץ האט פארנומען זיין ברודער, דער פראפעט.

דעם גאנצען וועג האט העריסאן קיין שום ווידערשטאנד ניט באגעגענט. ווען ער איז אנגעקומען נאענט צו דער קאלאניע, האט ער צוגעשיקט פאדערונגען צום פראפעט, און דער פראפעט האט אים געענטפערט, אז ער איז וויליג וועגען זיי צו פארהאנדלען. די אינדיאנער האבען אפילו אנגעוויזען העריסאן'ען א פלאץ הינטער'ן שטאדט, וואו ער זאל זיך אפשטעלען מיט זיין ארמיי. דאס איז געשען דעם 10טען נאוועמבער.

אויף מארגען, אזייגער פיר פארטאג, האט א פאטרול־סאלדאט

פון העריסאָנ'ס ארמיי פּלוצלונג אויסגעשאָסען. די אינדיאַנער אין דער קאָלאָניע האָבען זיך דאַן א וואָרף געטאָן אטאַקירען העריסאָנ'ס ארמיי. די שלאַכט האָט אָנגעהאַלטען א פּאָר שטונדען. אויפ'ן פעלד זיינען געבליבען ליגען 38 אינדיאַנער טויט. העריסאָן האָט פאַרלאָרען אין טויטע און פאַרוואונדעטע 181 מאַן. לויט העריסאָנ'ס באריכט איז זיין ארמיי באַשטאַנען פון 900 מאַן, און די אינדיאַנער האָבען געהאַט 600. טייל היסטאָריקער זיינען מיט דער מיינונג, אַז העריסאָן האָט געהאַט 1,200 מאַן, און די אינדיאַנער ניט מער ווי 400.

העריסאָנ'ס לאַגע איז איצט געווען א פאַרצווייפעלטע. ער איז געווען ווייט פון זיין מיליטערישען הויפּט־לאַגער. די אינדיאַנער האָבען אין צוזאַמענשטויס באַוויזען, אַז זיי זיינען שטאַרק. די ווייסע האָבען זיך גערינכט, אַז בייטאָג וועלען די אינדיאַנער מאַכען א צווייטע אטאַקע אויף זיי. עס איז אָבער פאָראיבער א מעת־לעת און די אינדיאַנער האָבען קיין אטאַקע ניט געמאַכט. ווען העריסאָנ'ס אויספאָרשער האָבען דעם 12טען נאָוועמבער זיך אריינגע'גנב'עט אין דער קאָלאָניע, האָבען זיי דאָרט געפונען א פּוסטען, אָפּגעברענטען ישוב. די אינדיאַנער זיינען ביינאַכט אנטלאָפען. זיי האָבען אַלץ צוגענומען און די הייזער אונטער־געצונדען.

העריסאָן איז גלייך געוואָרען דער העלד פון טאָג. די פעדע־ראַליסטישע צייטונגען האָבען אפילו אים אטאַקירט און באַוויזען, אַז ער האָט די שלאַכט ניט געוואונען, אַז ווען די אינדיאַנער וואָלטען אליין ניט אוועק, וואָלט זיין ארמיי פאַרניכטעט געוואָרען. דער פאַקט איז אָבער דאָך געווען, אַז די קאָלאָניע פון טיפּעקאַנו, וואָס איז געווען פאַר די ווייסע ווי א דאָרן אין זייט, איז פאַרניכטעט געוואָרען, און מען האָט עס צוגעשריבען צו העריסאָנ'ס פאַרדינסט.

אָבער גלאַט איז עס פאַר די ווייסע ניט אָפּגעלאָפען. אין אַפּריל 1812 איז פאָרגעקומען א רייע פּאָגראָמען אויף די ווייסע קאָלאָניעס אין אינדיאַנא און אין דעם ארומיגען געגענד. א שטיק צייט האָבען די ווייסע געלעבט אין שרעק. פילע האָבען פאַרלאָזען זייערע פאַרמס און זיך באַהאַלטען אין די פעסטונגען. טעקאַמסע

האט אבער די אינדיאנער געראטען, זיי זאלען די פאגראמען אפ־שטעלען. אין א רעדע, וואס ער האט געהאלטען אין מאי ביי א קאנפערענץ פון אינדיאנישע שבטים, האט ער דערקלערט, אז ווען ער וואלט געווען אין טיפעקאנו, וואלט קיין בלוט־פארגיסונג ניט פארגעקומען. ער האט נאך אלץ געגלויבט, אז די וואשינגטאנער רעגירונג וועט זיך אריינמישען און וועט שליכטען די סכסוכים צווישען די ווייסע און די אינדיאנער אין יענער טעריטאריע.

קאפיטעל 30.

אמעריקע ערקלערט קריג געגען ענגלאנד

דזשיימס מעדיסאָן איז געווען א געטרייער תלמיד פון טאָמאס דזשעפערסאָן. ער איז אָבער געווען א בוך־מענש, א קאבינעט־מענש. אים האָט געפעלט די פייאיגקייט פון פראקטישען אומגיין מיט מענשען און פארטייען. ער האָט הייליג געגלויבט אין דזשעפער־סאָנ׳ס פרינציפ פון פאציפיזם אויסצומיידען מלחמה אונטער אלע אומשטענדען. די ערשטע פאָר יאָר פון זיין אדמיניסטראציע האָט ער אָנגעווענדט דיזעלבע מעטאָדען וואָס דזשעפערסאָן; ער האָט געשריבען נאָטעס צו ענגלאנד און צו פראנקרייך, האָט זיך מיט זיי געדונגען, געסטראשעט מיט האנדעלס־באָיקאָטען. אָבער דערפירען די פאָליטיק ביז צום סוף האָט ער ניט געקענט. ער האָט ניט געהאט די קראפט ארויפצוצווינגען זיין ווילען אויפ׳ן קאָנגרעס, כאָטש די מאיאָריטעט פון קאָנגרעס האָט געהערט צו זיין פארטיי. אין פערטען יאָר פון זיין אדמיניסטראציע האָט זיין אייגענע פארטיי אין קאָנגרעס אים געצוואונגען זיך אָפּצוזאָגען פון זיינע פאציפיס־טישע פרינציפען און דערקלערען קריג געגען ענגלאנד.

די אויסלענדישע פאָליטיק אין די ערשטע צוויי יאָר פון מעדי־סאָנ׳ס אדמיניסראציע איז געווען א קנויל פון דיפלאָמאטישע פלאָנ־טערס, אין וועלכע עס איז שווער געווען זיך פאנאנדערצוקלייבען. פון אָנפאנג האָט עס אויסגעוויזען, אז ענגלאנד וועט אירע גזירות צוריקרופען און עטליכע מאָנאטען נאָכאנאנד האָט דאָס לאנד גע־זונגען שבחים דעם נייעם פרעזידענט פאר זיין גרויסען דיפלאָ־מאטישען זיג. דערנאָך האָט זיך ארויסגעוויזען, אז די גאנצע פרייד איז געווען אומזיסט. ענגלאנד האָט זיך באצויגען צו

אמעריקא נאך שענדליכער ווי פריער און מעדיסאן האט זיך אנטזאגט ווייטער צו פירען פארהאנדלונגען מיט'ן ענגלישען אמבאסאדאר אין וואשינגטאן.

ניט בעסער איז עס געגאנגען בנוגע פראנקרייך. נאפאלעאן האט אויך געגעבען דיפלאמאטישע הבטחות, אז ער וועט בטל מאכען זיינע גזירות, אבער ווייטער ווי די הבטחות איז ער ניט געגאנגען.

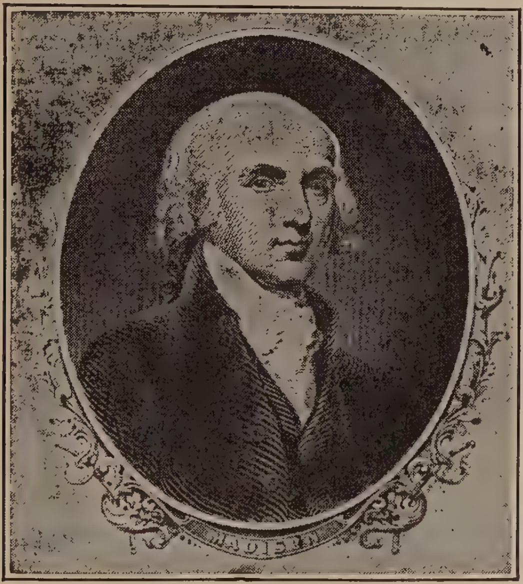

דזשיימס מעדיסאן

און די אמעריקאנער שיפען זיינען געטריבען און געיאגט און קאנפיסקירט געווארען פוןביידע לענדער. מעדיסאן האט פריער גע־פרובירט אנווענדען דזשעפערסאנ'ס מיטעל פון פארווערען די אמע־ריקאנער שיפען צו האנדלען מיט ענגלאנד און פראנקרייך. דאן האט ער געפרובט געבען די אמעריקאנער שיפען די פולע פרייהייט

צו האנדלען מיט ביידע לענדער. דערנאָך האָט ער אויסגעפּרובירט א שפּאָגעל נייעם מיטעל: ער האָט געלאָזט וויסען, אז אויב איינע פון די צוויי לענדער וועט אראָפּנעמען די גזירות, וועט ער פאַר־באָטען די אמעריקאַנער שיפען צו האנדלען מיט'ן אנדערען לאַנד, ביז וואַנען יענע וועט אויך אראָפּנעמען די גזירות. דאָס האָט גע־פירט צו נייע פּלאָנטערס, נייע צרות און נייע נאָטעס.

וואָס איז שייך די שטימונג אין לאַנד, האָט זי זיך אין די אַלע יאָרען כמעט ניט געענדערט. די שיף־אייגענטימער און די סוחרים פון ניו ענגלאַנד און ניו יאָרק זיינען געווען פריינדליך צו ענגלאַנד און פיינדליך צו פראַנקרייך. די אורזאַך איז געווען דיזעלבע וואָס אַמאָל: דער ענגלישער האנדעל איז פאַר זיי געווען וויכטיגער. ענגלאַנד האָט זיי געגעבען גרעסערע מעגליכקייטען. זיי האָבען דעריבער געוואָלט, אז אמעריקא זאָל נאָכגעבען אַלץ וואָס ענגלאַנד פאָדערט, דאָס הייסט, אז אמעריקא זאָל פאַקטיש העלפען ענגלאַנד אין איר קריג געגען פראַנקרייך. די גרויסע מאַסען זיינען, פאַר־קערט, געווען פריינדליכער צו פראַנקרייך ווי צו ענגלאַנד: זיי האָבען נאָך ניט פאַרגעסען די אמעריקאַנישע רעוואָלוציע און די באַהאַנדלונג וואָס דאָס לאַנד האָט געקראָגען פון ענגלאַנד אפילו נאָך דער רעוואָלוציע.

אם שטאַרקסטען האָט זיך די שנאה געגען ענגלאַנד געפילט אין דער וועסט און אין דער סאַוט. אין דער וועסט זיינען די קאָלאָניסטען געווען איבערצייגט, אז ענגלאַנד העצט די אינדיאַנער, באַזאָרגט זיי מיט געווער און גרייט זיי צו צו אַן אויפשטאַנד. די אמעריקאַנער אין די אַלע גרענעץ־שטאַטען און טעריטאָריעס האָבען געהאַלטען די ענגלענדער אין קענעדע פאַראַנטוואָרטליך פאַר די בלוטיגע געשעהענישען אין אינדיאַנא. די סאַוט און די וועסט האָבען געוואָלט, אז די פאַראייניגטע שטאַטען זאָל אָפּנעמען קענעדע פון ענגלאַנד און פלאָרידא פון שפּאַניען. די וועסט האָט עס געוואָלט כדי איינמאָל פאַר אַלעמאָל פּטור צו ווערען פון דער אינדיאַנער סכנה; די סאַוט האָט געהאַט אַן אַנדער חשבון. זי האָט געוואוסט, אז די נאָרט וועט ניט דערלויבען, אז נעגער שקלאַפעריי זאָל זיך פאַרשפּרייטען אין די נייע שטאַטען אין דער סאַוט סיידען זי וועט

האבען אויסזיכטען צוצוקריגען אין דערזעלבער צייט, אלס געגען־געוויכט, נייע שטאטען אן שקלאפעריי אין דער נארט. ווען די נארט וואלט אלזא צוגעקראגען קענעדע אין איר ווינקעל, וואלט זי ניט געשטערט די פארשפרייטונג פון שקלאפעריי אין די נייע שטאטען פון די סאוט.

די קאנגרעס־וואלען פון 1810 האבען באוויזען, וואוהין דער ווינט בלאזט. א העלפט פון די אלטע קאנגרעסלייט זיינען דורכ־געפאלען. אין קאנגרעס זיינען אריינגעקומען א גרופע יונגעלייט פון דער סאוט און דער וועסט, וועלכע האבען באלד אריינגע־קראגען די פירערשאפט אין זייערע הענט. צווישען די פרישע יונגע קרעפטען זיינען געווען הענרי קלעי פון קענטאקי, און דזשאן קאלהון פון סאוט קאראליינא. קלעי איז גלייך דערוויילט געווארען אלס „ספיקער" (פארזיצער). קאלהון איז אריינגעטראטען אין דער קאמיטע פאר אויסלענדישע ענינים.

די נייע יונגע גרופע איז געקומען אין קאנגרעס אין א פאט־ריאטישער שטימונג, אנטשלאסען אז אמעריקא זאל דערקלערען ענגלאנד קריג. אין נאוועמבער פון 1811 האט זיך דער קאנגרעס געעפענט. אין די ערשטע פאר וואכען האבען זיך פאנאנדערגע־פלאקערט מלחמה־דעבאטען. די יונגע פארשטייער פון דער וועסט און דער סאוט האבען אין פייערדיגע רעדעס דערקלערט, אז דאס לאנד מוז זיך גלייך נעמען גרייטען צו קריג. די רעדנער האבען זיך ניט באנוגענט מיט סתם רעדעס. זיי האבען אפילו פאר־געלעגט פלענער, ווי אזוי צו פירען די מלחמה. קאנגרעסמאן גראנדי פון טענעסי האט אין זיין רעדע געזאגט: „מיר וועלען ארויסטרייבען ענגלאנד פון אמעריקאנער וועלט־טייל. דאס וועט אויפהאלטען דעם גלייכגעוויכט אין אונזער רעגירונג. ווען לואי־זיאנא וועט באזעצט ווערען, וועלען די שטאטען פון דער נארט פארלירען זייער מאכט. די אנדערע טיילען פון לאנד וועלען דאן באהערשען די רעגירונג און וועלען קענען אונטערדריקען די נארט. דערפאר וויל איך, אז קענעדע זאל ווערען א טייל פון די פאראיי־ניגטע שטאטען".

די פאליטישע לאגע איז איצט געווען פונקט א פארקערטע

ווי אין דער צייט פון וואַשינגטאָנ'ס און עדעמס'עס אדמיניסטראַ־ציעס. דעמאָלט האָבען די פעדעראַליסטען געפירט א מלחמה־אגיטאַציע און די רעפובליקאנער זיינען געשטאַנען פאַר שלום; איצט האָבען די רעפובליקאנער אגיטירט פאַר מלחמה און די פעדעראַליסטען האָבען געפאָדערט שלום. ממילא איז אויסגעקו־מען, אז די רעפובליקאנער האָבען איצט איבערגענומען דאָס גאַנצע פּראָגראַם פון די אמאָליגע פעדעראַליסטען, דאָס פּראָגראַם וואָס זיי האָבען אין די 90ער יאָרען פארדאַמט אלס מיליטאַריסטיש, אלס מאָנאַרכיסטיש. די רעפובליקאנישע פירער אין קאָנגרעס האָבען אריינגעטראָגען א געזעץ־פּראָיעקט צו פארגרעסערען די ארמיי פון 10 טויזענט אויף 25 טויזענט מאַן און דער פּראָיעקט איז אָנגע־נומען געוואָרען; זיי האָבען פאָרגעשלאָגען, אז די מיליץ פון די שטאַטען זאָל געשטעלט ווערען אונטער דער קאָנטראָל פון דעם פּרעזידענט און דער דאָזיגער פאָרשלאַג איז אויך אָנגענומען גע־וואָרען; זיי האָבען אריינגעטראָגען „בילס" וועגען שטייערען אויף זאַלץ און אנדערע זאַכען און זיי זיינען אָנגענומען געוואָרען. דעם איינציגען פאָרשלאַג, וועלכען זיי איז ניט געלונגען דורכצופירען, איז געווען, אז די רעגירונג זאָל גלייך נעמען בויען א גרויסע פלאָטע. דער ווידערווילען געגען א גרויסער פלאָטע איז געווען אזוי טיף איינגעוואָרצעלט אין די הערצער פון די רעפובליקאנער, אז פיל פון זייערע פאָרשטייער אין קאָנגרעס האָבען געשטימט געגען דעם „ביל".

וואָס איז געוואָרען פון דזשעפערסאָנ'ס הייליגע פּרינציפּען? וואו זיינען אהינגעקומען די גרונד־אידעען פון דער רעפובליקאנישער פּאַרטיי? דזשעפערסאָן האָט אָרגאַניזירט זיין פּאַרטיי כדי צו באַקעמפּפען דעם פעדעראַליסטישען געדאַנק פון א שטאַרקער צענ־טראַליזירטער נאַציאָנאַלער רעגירונג; זיין פּאַרטיי האָט זיך גע־גרינדעט מיט'ן צוועק צו באַקעמפּפען גרויסע ארמייען, פלאָטען, שטייערען. זי האָט אונטער קיינע אומשטענדען ניט געטאָרט צו־לאָזען צו א מלחמה. צוליב וואָס מלחמה האַלטען, — האָט זי גע'טענה'ט, — צוליב האַנדעל? האַנדעל איז גאָרניט וויכטיג פאַר אמעריקא. בעסער אָפּשאַפען האַנדעל איידער גיין אין קריג.

און דערפאר טאקע האט דזשעפערסאָן, און נאכער מעדיסאָן, ארויפ־געלעגט אַן „עמבארגאָ". די יונגע רעפובליקאנער האבען אָבער די פּרינציפּען פארגעסען. זיי זיינען איצט געשטאנען פאר גרויסע ארמייען, פאר שטייערען, פאר פלאָטעס, פאר געבען דער נאציאָ־נאלער רעגירונג וואָס מער מאכט. און זיי זיינען געשטאנען פאר קריג צו פארטיידיגען דעם אמעריקאנער האנדעל און דעם אמערי־קאנעם כבוד.

אין די דעבאטען אין קאָנגרעס האָבען די עלטערע פעדעראַ־ליסטען אויפגעוואָרפען די רעפובליקאנער און זיך געוויצעלט איבער זיי, וואָס זיי האָבען פארגעסען זייערע אמאָליגע פרינציפען. „איר רעדט דאָך איצט פונקט ווי מיר האָבען גערעדט אין 1798, — האָבען די פעדעראַליסטען גע׳טענה׳ט. — דעמאָלט האָט איר אונז פאר־דאמט אַלס מאָנארכיסטען. וואו זיינען איצט אייערע אמאָליגע אידעאַלען פון דעמאָקראַטיע?"

די מלחמה שטימונג אין קאָנגרעס איז געוואָרען שטארקער. אין ענגלאנד האָט מען שוין דאן גענומען ריידען וועגען נאָכגעבען די אמעריקאנער פאָדערונגען, אראָפּנעמען די גזירות געגען די שיפען וואָס פאָרען אין אייראָפּעאישע האפענס. די אמעריקאנער רעגירונג האָט זיך שוין אָבער דאן געהאט איינגעפלאָנטערט אין דיפלאָמאטישע הבטחות צו פראנקרייך און זי האָט שוין געהאט געשיקט אַן אולטימאטום צו ענגלאנד. דעם ערשטען יוני 1812 האָט פּרעזידענט מעדיסאָן אריינגעשיקט א „מעסעדזש" צום קאָנ־גרעס, אין וועלכען ער האָט פאָרגעלעגט פיר קלאגען געגען ענגלאנד: ערשטענס, אַז זי שטעלט אָפּ אמעריקאנער שיפען אין מיטען ים, נעמט אראָפּ אמעריקאנער מאטראָזען און צווינגט זיי אריינצו־טרעטען אין איר פלאָטען־דינסט; צווייטענס, אַז ענגלישע שיפען פארפאָלגען שיפען, וועלכע פאָהרען אריין אָדער ארויס פון אמערי־קאנער האפענס; דריטענס, אַז ענגלאנד האלט אַן א פאלשע בלאָקאדע אויף אייראָפּעאישע האפענס (זי דערקלערט, אַז געוויסע האפענס זיינען פארבלאָקאדירט, בשעת אין אמת׳ן האָט זי דאָרט גאָרניט קיין קריגס־שיפען דורכצופירען די בלאָקאדע און זי מאכען פאר א פאקט); פערטענס, אַז ענגלאנד לעגט ארויף בלאָקאדעס

אויף לאַנגע ברעג־שטרעקעס פון גאַנצע לענדער און מאַכט עס אומ־מעגליך פאַר אַמעריקאַנער שיפען אַריינצופאָרען אין די האַפענס, וואָס ליגען אין יענע גרויסע שטרעקעס.

דער קאָנגרעס האָט גלייך געהאַנדעלט. דעם 18טען יוני האָט ער אָנגענומען אַ „ביל", וואָס האָט דערקלערט ענגלאַנד קריג. נאָך דעמזעלבען טאָג האָט פּרעזידענט מעדיסאָן אונטערגעשריבען דעם ביל און די מלחמה האָט זיך אָנגעפאַנגען. אינטערעסאַנט איז, אַז פיר־און־צוואַנציג שטונדען איידער אַמעריקא האָט דערקלערט קריג, האָט די ענגלישע רעגירונג צוריקגעצויגען די גזירות געגען די אַמעריקאַנער שיפען, די גזירות איבער וועלכע די צוויי לענדער האָבען זיך יאָרען לאַנג אַרומגעקריגט. די איינציגע פאָדערונג, וואָס ענגלאַנד האָט ניט נאָכגעגעבען, איז געווען די ערשטע — וועגען די מאַטראָזען. אָבעיר די דאָזיגע פאָדערונג האָט אַמעריקא קיינמאָל ניט געהאַלטען פאַר וויכטיג, געוויס ניט אַזוי וויכטיג, אַז מען זאָל גיין אין קריג צוליב איר. נייס איז אָבער אין יענער צייט געגאַנגען זייער לאַנגזאַם, קיין טעלעגראַף איז נאָך ניט געווען, און די נאַכריכט וועגען ענגלאַנד'ס האַנדלונג האָט מען זיך דאָ דער־וואוסט ערשט מיט וואָכען שפּעטער, ווען די מלחמה איז שוין געווען אין פולען גאַנג. ווען אין יענער צייט וואָלט געווען אַ קאַבעל־פאַרבינדונג, וואָלט עס ניט געקומען צו קיין מלחמה צווישען די צוויי לענדער. אָבער אָפּצושטעלען איצט די מלחמה איז שוין געווען צו שפּעט. פּרעזידענט מעדיסאָן האָט איצט דערקלערט, אַז די מלחמה ווערט געפירט פאַר דער פאַרטיידיגונג פון די אַמעריקאַנער מאַטראָזען. אַלע האָבען געוואוסט, אַז דאָס איז געווען ניט מער ווי אַן אויסרייד *).

---

*) וועגען מעדיסאָנ'ס ראָלע בנוגע דער מלחמה זיינען היסטאָריקער צעטיילט. טייל זיינען מיט דער מיינונג, אַז ער איז אַריבער צו דער מלחמה־פראַקציע אין זיין פּאַרטיי, ווייל ער האָט מורא געהאַט, אַז אויב ער וועט זיך שטעלען אַנטקעגען, וועט ער ניט נאָמינירט ווערען פאַר אַ צווייטען טערמין. ער האָט זיך אונטערגעגעבען אין 1812, פּונקט דעמאָלט ווען נאָמינאַציעס פאַר פּרעזידענט האָבען געדאַרפט געמאַכט ווערען. אַנדערע היסטאָריקער, ווידער, אפילו אַזעלכע וואָס קריטיקירען אים

די פעדעראַליסטען אין די ניו־ענגלאַנד שטאַטען און אין ניו יאָרק זיינען געווען אויסגעשפּראָכען געגען דער מלחמה אפילו נאָך דער קריגס־דערקלערונג. די 34 פעדעראַליסטען אין קאָנגרעס האָבען אָפּגעהאַלטען אַ קאָקוס־מיטינג און אַרויסגעגעבען אַן ערקלערונג, וועלכע האָט פאַרדאַמט די מלחמה אַלס אַ „פּאַרטייאישע און ניט נאַציאָנאַלע”. אין פיל שטעדט אין ניו־ענגלאַנד איז די נייס פון קריגס־דערקלערונג באַגריסט געוואָרען מיט טרויער דעמאָנסטראַציעס. מען האָט דאָרטען אַרונטערגעצויגען די פאָנען און גע־קלונגען אין קלויסטער־גלאָקען אַזוי ווי ביי אַ לויה. די דאָזיגע אָפּאָזיציע פון ניו־ענגלאַנד, ווי מיר וועלען שפּעטער זען, האָט אין די לעצטע יאָרען פון דער מלחמה אָנגענומען אַן ערנסטען כאַראַקטער און האָט שיער ניט געפירט צו אַ בירגער־קריג.

די פּרעזידענט־וואַלען פון 1812 זיינען אויסגעקעמפט גע־וואָרען איבער דער פראַגע פון קריג און פרידען. מעדיסאָן איז געלאָפען אַלס קריגס־קאַנדידאַט. געגען אים איז געלאָפען דע וויט קלינטאָן פון ניו יאָרק אַלס פרידענס־קאַנדידאַט. די ניו־ענגלאַנד שטאַטען און ניו יאָרק האָבען געשטימט פאַר קלינטאָן'ען. די סאַוט און אַלע שטאַטען פון דער וועסט האָבען געשטימט פאַר מעדיסאָנ'ען. קלינטאָן האָט באַקומען 89 עלעקטאָר'שע שטימען און מעדיסאָן האָט געקראָגען 128 שטימען.

שאַרף, דענקען אָבער פאַרקערט. זיי האַלטען, אַז נאָך אין 1811 איז ער געוואָרען אַן אויפריכטיגער אָנהענגער פון דער מלחמה־פראַקציע און אַז ער האָט געהאָלפען שטויסען דאָס לאַנד אין דער ריכטונג פון קריג. יעדענפאַלס גיבען אַלע צו, אַז אין לעצטען יאָר פון זיין ערשטען טערמין האָט ער זיך געביטען. די ערשטע דריי יאָר איז ער געגאַנגען אינגאַנצען אין דזשעפערסאָנ'ס פּאַציפיסטישע טריט.

קאפיטעל 31.

די מלחמה פון 1812

אמעריקא איז ניט געווען צוגעגרייט צו קיין מלחמה. די אמעריקאנער ארמיי און פלאָטע זיינען אין פארגלייך מיט דער ענגלישער געווען ווי א קארליק געגען א ריז. די גאנצע אמערי־קאנער ארמיי איז באשטאנען פון 67 הונדערט מאן, צוואוואָרפען אין פארשיידענע טיילען פון לאנד. ווינפילד סקאט, אן אָפיצער, האָט זיינע קאָלעגען אָפיצערען כאראקטעריזירט אלס „אומווי־סענדע, פוילע שכורים". די פלאָטע האָט געהאט בלויז פינף קריגס־שיפען, וואָס האָבען געקענט גלייך גיין אין שלאכט. וואָס פאר א באטרעף האָט עס געהאט געגען דער גרויסער ענגלישער ארמיי און דער ריזיגער ענגלישער פלאָטע, וואָס האָט באהערשט די ימים?

דער קאָנגרעס האָט באשלאָסען צו פארגרעסערען די באשטענ־דיגע ארמיי ביז 35 טויזענט מאן, און האָט אויך געגעבען דעם פרעזידענט דאָס רעכט צו אָרגאניזירען א פרייוויליגע ארמיי פון 50 טויזענט מאן. (אין דער רעגולערער ארמיי איז דער טערמין געווען פינף יאָר, אין דער פרייוויליגער — ניט מער ווי איין יאָר). דער פרעזידענט האָט אויך געקראָגען די פולמאכט צו באנוצען די 100 טויזענט מיליץ־סאָלדאטען פון די באזונדערע שטאטען. די אַלע באשלוסען פון קאָנגרעס זיינען אָבער געבליבען אויפ'ן פאפיר. ניט קוקענדיג אויף אַלע אָנשטרענגונגען איז עס ניט געלונגען צו־נויפצוקלייבען מער ווי עטליכע צענדליג טויזענט סאָלדאטען. די רעגירונג האָט אָנגעבאָטען באַלוינונגען (באָנוסעס) פון זעכצען דאָלאר צו יעדען, וואָס וועט אריין אין דער ארמיי, און דער

געהאלט פון די סאלדאטען איז געהעכערט געווארען פון פינף דאלאר א מאנאט אויף צען. אבער די אלע מיטלען האבען ווענינ־וואס געהאלפען. מיט דער פרייוויליגער ארמיי און דער מיליץ איז געווען אן אנדער צרה. די סאלדאטען פלעגען זיך צולויפען אהיים אזוי שנעל ווי זייער טערמין פלעגט זיך ענדיגען. די ארמיי איז אפט צוקראכען געווארען אין מיטען א סטראטעגישען צוג. א פאר שטאטען אין ניו־ענגלאנד האבען זיך איינגאנצען אנטזאגט צו שיקען זייערע מיליץ־ארמייען אין דער מלחמה. די רעגירונגען פון יענע שטאטען זיינען געווען געגען דער מלחמה און זיי האבען גע'טענה'ט, אז די מיליץ קען לויט דער קאנסטיטוציע באנוצט ווערען בלויז צוריקצושטויסען א שונא ווען ער דרינגט אריין אין דעם שטאט גופא, אדער צו אונטערדריקען אן אויפשטאנד אין דעם שטאט גופא. אפט האט פאסירט, אז די מיליץ־סאלדאטען, וואס זיינען שוין געגאנגען אין דער מלחמה, האבען זיך אנטזאגט אין מיטען א שלאכט צו מארשירען, צו גיין וואו די קאמאנדירען האבען זיי געשיקט. דאס איז פארגעקומען אין די שלאכטען ביי דער קענעדער גרענעץ. זיי האבען גע'טענה'ט אז מיליץ־סאלדאטען טארען ניט ארויסגעשיקט ווערען פון לאנד און ארויסטרעטען אויף יענער זייט גרענעץ.

לויט'ן פלאן פון קאנגרעס האט די פאראייניגטע ארמיי, באַ־שטייענדיג פון די רעגולערע, די פרייוויליגע און די מיליץ־סאלדא־טען, געדארפט ציילען נאענט צו 200 טויזענט סאלדאטען. אין אמת'ן איז קיינמאל אין משך פון דער מלחמה ניט געלונגען צונויפ־צוקלייבען מער ווי 35 טויזענט מאן אויף איין מאל. זייער אפט איז די ארמיי געווען נאך פיל קלענער.

דאס גליק איז געווען, וואס ענגלאנד האט די ערשטע צייט קיין גרויסע ארמיי אהער ניט געקענט שיקען. זי האט אירע סאלדאטען געמוזט האבען פאר דער מלחמה אין אייראפא געגען דעם מעכטיגען נאפאלעאן. ווען ניט די הילף וואס די ענגלענדער האבען באקומען פון די אינדיאנישע שבטים אין דער וועסט און אין דער סאוט, וואלט די קליינע אמעריקאנער ארמיי זיך מיט זיי געקענט לייכט ספראווען.

אָפיציעל האָט די מלחמה אויסגעבראָכען צו פארטיידיגען די אינטערעסען פון די האנדעלס־שטאטען ניו־ענגלאנד און ניו יאָרק, צו באשיצען די שיפען וואָס האָבען געפירט סחורה קיין אייראָפּא און די מאטראָזען אויף די שיפען. אין אמת'ן אָבער האָט די מלחמה־פּארטיי געהאט גאנץ אנדערע מאָטיווען. די האנדעלס־שטאטען האָבען די מלחמה ניט געוואָלט. אין קאָנגרעס האָבען פאר דער מלחמה געשטימט די פארטרעטער פון דער סאוט און דער וועסט, וועלכע האָבען קיין שייכות ניט געהאט מיט שיפען, מאטראָזען און אויסלענדישען האנדעל. זיי האָבען דורכ'ן קריג געהאָפט צו דערגרייכען אנדערע צילען: אָפּצונעמען קענעדע פון ענגלאנד און פלאָרידא פון שפּאניען, און צו פארניכטען דעם שטילען בונד צווישען די ענגלענדער אין קענעדע און די אינדיאנער אין דער וועסט.

דערפאר טאַקע איז גלייך ביים אויסברוך פון דער מלחמה די גאנצע האָפנונג און דאָס גאנצע געוויכט געלעגט געוואָרען אויף דער ארמיי און אויף די שלאכטען אויף דער יבשה. וועגען דער פלאָטע האָט מען אין וואשינגטאָן וועניג־וואָס געטראכט. מען האָט פון איר וועניג־וואָס דערוואַרט. דער ערשטער געשריי איז געוועזן: „לאָמיר גיין אויף קענעדע!"

עס זיינען אויסגעארבייט געוואָרען פלענער אריינצודרינגען אין קענעדע מיט דריי ארמייען. דעם אָנפאנג האָט געמאכט גענע־ראל וויליאם האָל, וועלכער האָט מיט זיין ארמיי פון 25 הונדערט מאן מארשירט פון אָהייאָ קיין דעטראָיט. דאָרטען איז ער מיט א טייל פון דער ארמיי אריבער דעם טייך, אריין אין קענעדע און ארויסגעלאָזען א פּראָקלאמאציע צו די איינוואוינער, זיי זאָלען אנערקענען די אמעריקאנער הערשאפט. באלד האָט ער אָבער איינגעזען, אז ער געפינט זיך אין א געפערליכער פּאָזיציע און האָט זיך צוריקגעצויגען. אן ענגלישע ארמיי, געשטיצט פון אינדיאנער, האָט אים נאָכגעיאָגט און גענומען ארומרינגלען זיין פעסטונג. האָל האָט אפילו קיין פּרואוו ניט געמאכט זיך צו פארטיידיגען. ער האָט זיך אונטערגעגעבען צוזאמען מיט זיין גאנצער ארמיי.

דאָס האָט פּאסירט אין אויגוסט, בלויז עטליכע וואָכען נאָך

דער קריגס־דערקלערונג. די מפּלה האָט געטראָפען די אמעריקאנער ווי א דונער. גענעראל האַל איז געשטעלט געוואָרען צו א קריגס־געריכט און איז פאראורטיילט געוואָרען צום טויט (דער פרעזידענט האָט אים באגנאדיגט). אין אמת'ן איז ער גאָרניט געווען אזוי שולדיג. דער גאנצער קריגס־דעפּארטמענט און די הויפּט גענע־ראלען זיינען געווען ניט וועניגער שולדיג ווי ער: עס זיינען ניט געמאכט געוואָרען אפילו די סאמע נויטיגסטע הכנות פאר אזא צוג. עס זיינען ניט געווען קיין וועגען דורך די וועלדער און זומפּען. עס איז ניט געווען קיין פּראָוויאנט. צו ברענגען א פּעסעל מעל פון ניו יאָרק אָדער פילאדעלפיא קיין דעטראָיט האָט געקאָסט זעכציג דאָלאר. האַל האָט מורא געהאט, אז אויב ער וועט פארבלייבען אין דער פעסטונג אין דעטראָיט, וועט ער פארהונגערט ווערען. די אנדערע צוויי ארמייען אין דער איסט, וועלכע האָבען געדארפט אריינדרינגען אין קענעדע פון א צווייטער זייט און אים קומען צו הילף, האָבען זיך פון אָרט ניט גערירט. דערצו האָט דער ענגלישער גענעראל אים געלאָזט וויסען, אז אין פאל פון א שלאכט, קען ער ניט גאראַנטירען, וואָס די אינדיאנער וועלען טאָן, ער קען ניט זיין זיכער, אויב אים וועט געלינגען זיי איינצוהאלטען פון מאכען א שחיטה אויף די געפאנגענע און אויף די פרויען און קינדער אין דעטראָיט. די אלע אומשטענדען האָבען געווירקט אויף האַל'ן ער זאָל זיך אונטערגעבען.

אין משך פון עטליכע וואָכען האָט זיך אלזאָ די לאגע אינ־גאנצען געביטען: פריער האָבען די אמעריקאנער גערעדט און געטראכט וועגען אריינדרינגען אין קענעדע; איצט אָבער זיינען גאָר די ענגלענדער אריינגעדרונגען אין דער אמעריקאנער טערי־טאָריע. די ענגלענדער האָבען פארנומען דעטראָיט און גאנץ מישיגען.

די צווייטע ארמיי, וועלכע האָט מיט עטליכע מאָנאטען שפּע־טער געמאכט א פּרוּוו אריינצודרינגען אין קענעדע דורך ניאגרא, ביי לעיק אירי, האָט אויך ניט פארשאפט קיין כבוד דעם אמערי־קאנער פאָלק. די ארמיי איז באשטאנען טיילוויז פון רעגולערע סאָלדאטען און טיילוויז פון ניו יאָרקער מיליץ. געפירט די ארמיי

האט פריער גענעראל וועז רענסיליער, א מיליץ־קאמאנדיר, און דערנאך גענעראל סמייט פון דער רעגולערער ארמיי. צוויי פאר־זוכען זיינען געמאכט געווארען אריבערצושווימען דעם טייך און אטאקירען די ענגלענדער אין קענעדע און ביידע האבען זיך ניט

די פונקטען אין די נארט וואו עס זיינען פארגעקומען די וויכטיגסטע שלאכטען אין דער מלחמה פון 1812

איינגעגעבען. אין ערשטען פאל איז די שולד געפאלען דער עיקר אויף די מיליץ־סאלדאטען. א גרויסער טייל פון זיי האט זיך דערשראקען און זיך אנטזאגט צו מארשירען צום שלאכטפעלד.

„אזוי שנעל ווי די מיליץ האט דערזען אן אמת'ע שלאכט", — שרייבט דער היסטאריקער מעקמעסטער, — „אזוי שנעל ווי זיי האבען דערזען ווי מען ברענגט טויטע און האבען דערהערט די קרעכצען פון די פארוואונדעטע, איז אויף זיי אנגעפאלען א פחד, און זיי האבען זיך אנטזאגט ארייגצוגיין אין די שיפלאך, וועלכע האבען זיי געדארפט פירען צום שלאכטפעלד. די זעלבע מיליץ־סאלדאטען, וועלכע האבען מיט א טאג פריער געפאדערט מען זאל זיי פירען אין שלאכט, זיינען איצט באשטאנען אויף זייערע קאנסטיטוציאנעלע רעכט און גע'טענה'ט, אז מיליץ־סאלדאטען טאר מען פון לאנד ניט ארויספירען". פאר'ן צווייטען דורכפאל איז פאראנטוואָרטליך געווען דער נייער קאמאנדיר, גענעראל סמייט. ער האט געמאכט אלע הכנות אנצוהויבען די שלאכט, אבער ווען עס איז געקומען צום פונקט, האט ער זיך צוריקגעצויגען. ער האט שפעטער זיך פארענטפערט, אז ער האט זיך איבערצייגט, אז מיט זיין ארמיי וועט ער גארניט קענען אויפטאן. דאס לאנד האט אבער ניט אנגענומען דעם תירוץ. מען האט אים פארדאמט אלס א טרוס. די אטאקעס אויף אים זיינען געווען אזוי ביטער, אז ער איז אינגאנצען ארויסגעטראטען פון דער ארמיי.

די דריטע ארמיי איז געפירט געווארען פון גענעראל דירבארן. ער האט געהאט די אויפגאבע, דורך דעם מזרח־טייל פון ניו יארק, ארייגדרינגען אין קענעדע און גיין אויף מאנטרעאל. מיט אים האט פאסירט דאסזעלבע ווי מיט ווען־רענסעליער. די מיליץ האט זיך אנטזאגט אריבערצוגיין די גרעניץ.

די ארמיי האט זיך אין אלע פרטים ארויסגעוויזען פאר א דורכפאל. דער קריגס־מיניסטער, די גענעראלען, די סאלדאטען— קיינער האט ניט געטויגט. פרעזידענט מעדיסאן און זיינע ראט־געבער האבען זיך א נעם געטאן איבערצובויען אלץ אויף דאס ניי. עס איז באשטימט געווארען א נייער קריגס־מיניסטער — דזשאן ארמסטראנג. אויף האל'ס פלאץ איז באשטימט געווארען גענעראל העריסאן, דער העלד פון „טיפאקענו". העריסאן האט גלייך ארגאניזירט א נייע ארמיי און מארשירט נאך דעטראיט ארויסצוטרייבען פון דארט די ענגלענדער. די דאזיגע אונטערנעמונג האט

זיך אויך געענדיגט מיט א מפּלה פאר די אמעריקאנער. א סך סאָלדאטען זיינען געפאנגען געוואָרען, א סך זיינען אויסגעקוילעט געוואָרען פון אינדיאנער. דאָס מאָל אָבער האָבען שוין די אמערי־קאנער געקעמפּט ווי סאָלדאטען. אין די מפּלות זיינען שולדיג געוועזן הויפּטזעכליך די טעות'ן, וואָס די גענעראַלען און אָפיצערען האָבען געמאכט.

מיט אָט דער קאמפּאניע איז פארבונדען איינער פון די שויי־דערליכסטע פּאָגראָמען, וואָס די אינדיאנער האָבען געמאכט אויף די אמעריקאנער. אין דעם שטעדטעל פרענטשטאון, אין מישיגען, ביים לעיק, איז אַן אָפּטיילונג פון נאָהענט 400 אמעריקאנער ארומ־גערינגעלט געוואָרען פון ענגלענדער און אינדיאנער, און די אמערי־קאנער האָבען זיך אונטערגעגעבען. זיי האָבען זיך אונטערגעגעבען אויף צוויי תנאים: ערשטענס, אז דער ענגלישער גענעראל זאָל שיקען שליטענס אריבערצופירען די קראנקע און פארוואונדעטע אויפ'ן אנדערען זייט טייך (לעיק), און צווייטענס, אז ער זאָל דעם באַגאַזש פון די אמעריקאנער ניט טשעפּען. אָבער גלייך ווי די סאָלדאטען האָבען ארויסגעמארשירט אלס געפאנגענע פון שטעדטעל, האָבען די אינדיאנער דאָרט צורויבט אלץ וואָס זיי האָבען געפונען. אויף מאָרגען אינדערפרי זיינען די אינדיאנער ווידער געקומען אין שטעדטעל. זיי זיינען געוועזן שכור און האָבען זיך ארויפגעוואָרפען אויף די קראנקע און פארוואונדעטע אמעריקאנער, אראָפּגעריסען פון זיי די קליידער, און זיי באפוילען אַרויסצוגיין אין גאס. די וואָס האָבען זיך געקענט רירען, זיינען אראָפּגעקראָכען פון די בעטען און זיינען ארויס. אין גאס האָבען שוין אנדערע אינדיאנער אויף זיי געוואַרט מיט ביקסען אין די הענט. יעדער וואָס איז ארויס איז דערשאָסען געווארען. דערנאָך האָבען די אינדיאנער אונטער־געצונדען די הויז, און די גאָר קראנקע, וואָס זיינען געבליבען אין די בעטען, ארום דרייסיג אין צאָל, זיינען פארברענט געווארען.

די ערשטע זעקס מאָנאטען פון דער מלחמה האָבען געבראכט א גאנצע רייע מפּלות פאר די אמעריקאנער אויף דער יבשה. די טרייסט איז אָבער געקומען פון דאָרט, פון וואנען מען האָט זיך אם

װעניגסטען גערינט — פון דער קלײנער, אומבאדײטענדער פלאָטע אויפ'ן ים. אין דיזעלבע זעקס מאָנאטען, װאָס די אמעריקאנער האָבען געליטען איין מפלה נאָך דער אנדערער אויפ'ן לאנד, האָבען זיי איבערראשט די װעלט און אָנגעװאָרפען א שרעק אויף ענגלאנד דורך א גאנצער ריי פון נצחונות אויפ'ן ים.

דעם ערשטען גרויסען זיג אויפ'ן ים האָט געװאונען די קריגס־שיף „קאָנסטיטושאָן". ביז היינטיגען טאָג איז דער נאָמען פון דער שיף בארימט און באליבט ביים אמעריקאנישען פאָלק. זי איז אויך באקאנט אונטער'ן צונאָמען „אייראָנסייד" (אייזען־זייטיגע). (דער צונאָמען װײזט, װאָס פאר א הויכע מיינונג די אמעריקאנער האָבען געהאט פון איר: כאָטש זי איז געװען ניט מער װי א הילצערנע זעגעל־שיף, דאָך איז זי גרופען געװאָרען „די אייזען־זייטיגע").

די „קאָנסטיטושאָן" האָט איר ערשטע העלדישקייט באװיזען אין מיטען מאָנאט יולי, 1812. זי האָט דאַן, פאָרענדיג פון מערי־לאנד קיין ניו יאָרק, פארבלאָנדזשעט צװישען א גאנצער פלאָטע פון ענגלישע קריגס־שיפען. און דאָך איז איר געלונגען פון דעם שונא זיך ארויסצודרייען. אין דער גאנצער געשיכטע פון ים־מלחמות — זאָגען היסטאָריקער — איז ניט פאָרגעקומען אזא דראמאטישער געיעג. דריי נעכט און צװיי טעג, 66 שטונדען נאָכ־אנאנד, האָט דער געיעג אָנגעהאלטען. דער קאפיטאן, אייזיק האָל, און זיינע מאטראָזען האָבען ארויסגעװיזען װאונדערבארע בריה'ש־קייט אין פירען די שיף אזוי, אז קיינע פון די ענגלישע שיפען האָבען זי ניט געקענט דעריאָגען.

מיט א מאָנאט שפּעטער, דעם 19טען אויגוסט, האָט די „קאָנ־סטיטושאָן" זיך אָנגעטראָפען מיט דער ענגלישער קריגס־שיף „גערריער" ניט װייט פון קענעדער ברעג. „גערריער" איז געװען איינע פון די שיפען, װאָס האָבען געיאָגט די „קאָנסטיטושאָן" מיט פיר װאָכען פריער. איצט, אז זי איז געװען איינע אליין, האָט קאפיטאן האָל באשלאָסען מיט איר זיך צו פארמעסטען. קאפיטאן דאברעס פון דער „גערריער" האָט אויך געזוכט א געלעגענהייט צו װײזען די אמעריקאנער װאָס ער קען. נאָך מיט א צייט פריער

האָט ער געהאַט אַרויסגעגעבן אַ „טשעלענדזש" (אַן אַרויספאָדערונג) צו אַלע אַמעריקאַנער קריגס־שיפען, זיי זאָלען אַרויסטרעטען אין קאַמף מיט אים. די שלאַכט האָט געדויערט אינגאַנצען אַ האַלבע שעה. די אַמעריקאַנער זיינען אַרוים די זיגער. די „גערריער" איז אַזוי צושאָסען געוואָרען, אַז נאָכדעם ווי זי האָט זיך אונטערגעגעבן און מען האָט פון איר אַראָפּגענומען די ענגלישע מאַטראָזען אַלס געפאַנגענע, איז זי געזונקען, ניט קענענדיג זיך מער האַלטען אויפ'ן וואַסער. די צאָל טויטע און פאַרוואונדעטע אויף דער ענגלישער שיף האָט דערגרייכט ביז ניין־און־זיבעציג.

ווען די „קאָנסטיטושאָן" איז אַריינגעפאָהרען אין באָסטאָנער האַפען מיט די נייס פון איר זיג, איז די שטאָדט ווילד געוואָרען פאַר פרייד. די באָסטאָנער האָבען געהאַט אַ דאָפּעלטע אורזאַך זיך צו פרייען. ערשטענס, דער נצחון גופא. צווייטענס, איז באָסטאָן געווען אַ פעדעראַליסטישע שטאָדט, און די פעדעראַליסטען האָבען דאָך שטענדיג אַגיטירט פאַר אַ גרויסער, שטאַרקער פלאָטע. די „קאָנסטיטושאָן" גופא איז אויפגעבויט געוואָרען אין 1797, ווען דער פעדעראַליסט עדעמס איז געווען פּרעזידענט. דערצו איז דער זיג פון דער „קאָנסטיטושאָן" פאָרגעקומען פּונקט דעמאָלט, ווען דאָס לאַנד איז געווען אין טרויער פון דער שרעקליכער מפּלה אין דעטראָיט. עס איז אַלזאָ אויסגעקומען, אַז די רעפּובליקאַנישע אַרמיי האָט פאַרלאָרען, בשעת די פעדעראַליסטישע פלאָטע האָט געוואונען. (אייזיק האָל, דער קאַפּיטאַן פון דער „קאָנסטיטושאָן", איז געווען אַ פּלימעניק פון וויליאַם האָל, דעם גענעראַל ביי דעטראָיט).

אָבער ניט בלויז אין באָסטאָן האָט די נייס וועגען דער „קאָנסטיטושאָן" אַרויסגערופען פרייד און באַגייסטערונג. דאָס גאַנצע לאַנד, אַלע פּאַרטייען, די אָנהענגער פון קריג און די געגנער — אַלע האָבען זיך געפרייט אין דעם יום־טוב.

אין די נעקסטע עטליכע מאָנאַטען זיינען פאָרגעקומען נאָך פיר שלאַכטען צווישען איינצעלנע אַמעריקאַנער שיפען מיט איינצעלנע ענגלישע שיפען. און אַלע האָבען זיי זיך געענדיגט מיט

א פולשטענדיגען זיג פאר די אמעריקאנער. אין ענגלאנד איז מען פון די אמעריקאנער נצחונות שטארק צוטומעלט געווארען. ווי קומט עס, — האט מען דארט געפרעגט, — וואס די גרויסע, מעכ־טיגע ענגלישע פלאטע, וועלכע האט באזיגט אלע אייראפעאישע לענדער אויפ'ן ים, וועלכע האט אלע אייראפעאישע פלאטען גע־האלטען אין שרעק, ווי קומט עס אז זי זאל פארלירען געגען דער שוואכער אמעריקאנער פלאטע? בסך־הכל האט אמעריקא געהאט א הייפעלע שיפען, און מיט זיי האט זי אויפגעטאן מער ווי ענגלאנד מיט איר גרויסער פלאטע. די ענגלישע פרעסע איז ארוים מיט א געשריי, אז די אמעריקאנער פלאטע איז א צוקונפטיגע געפאר פאר ענגלאנד. די צייטונגען האבען געפאדערט דין וחשבון ביי דער רעגירונג, ביי די אדמיראלען.

אין אנהויב יוני, 1813, איז ניט ווייט פון באסטאנער ברעג פארגעקומען א שלאכט, וואס די אמעריקאנער האבען פארלארען, אבער וואס איז פונדעסטוועגען געבליבען בארימט אין דער אמערי־קאנער געשיכטע צוליב דער העלדישקייט פון דעם קאמאנדיר פון דער שלאכט. די אמעריקאנער שיף האט געהייסען „טשעסעפיק“, און איר קאפיטאן איז געווען דזשיימס לאורענס, וועלכער האט זיך אויסגעצייכענט אין א ים־שלאכט מיט אייניגע מאנאטען פריער. אן ענגלישע שיף, „שענאן“, האט אים ארויסגערופען פון האפען צו א שלאכט, און לאורענס האט דעם ארויסרוף אנגענומען, כאטש זיין שיף איז ניט געווען צוגעגרייט צו א שלאכט. ווען די „טשע־סעפיק“ האט פארלאזען דעם האפען, זיינען אויפ'ן ברעג געשטאנען הונדערטע מענשען, וועלכע זיינען געקומען בייוואוינען די שלאכט. זיי זיינען אבער אנטוישט געווארען. די „טשעסעפיק“ איז ארויס־געשוואומען גאנץ ווייט ביז זי האט באגעגענט דעם שונא, און דאן האט מען געהערט בלויז דאס קראכען פון עטליכע קאנאנען און אלץ איז שטיל געווארען.

דריי וואכען האט מען פון דער „טשעסעפיק“ ניט געהערט. דאן איז אנגעקומען די טרויעריגע נייעס, אז די שיף איז א גע־פאנגענע ביי די ענגלענדער אין דעם קענעדער האפען האליפאקס, און אז דער קאפיטאן לאורענס ליגט א בעערדיגטער אין דער־

זעלבער שטאָדט. שפּעטער האָט מען זיך דערוואוסט איינצעל־הייטען פון דער שלאכט. די „טשעסעפּיק" איז באזיגט געוואָרען גלייך ווי די שיפען האָבען אָנגעהויבען צו שיסען איינע אויף די אנדערע. קאפּיטאן לאָורענס איז געפאלען מיט א טויטליכער וואונד און מען האָט אים אראָפּגעטראָגען אונטען אין א קאיוטע. ליגענדיג א גוסס'ער, האָט ער ניט אויפגעהערט צו שרייען צו די מאטראָזען: „דאָנט גיוו אפּ די שיפּ!" (גיט ניט אונטער די שיף). די ענג־לענדער זיינען אָבער אריבערגעשפּרונגען פון זייער שיף אויף דער „טשעסעפּיק". לאָורענס האָט דאן געגעבען א באפעל מען זאָל די שיף אויפרייסען. עס איז שוין אָבער געווען צו שפּעט. די ענגלענדער האָבען געהאט די שיף אין זייערע הענט. לאָורענס איז פון זיינע וואונדען געשטאָרבען איידער די שיף איז אָנגעקומען אין קענעדער האפען. מען האָט אים באערדיגט אין האליפאַקס. מיט עטליכע וואָכען שפּעטער האָבען די ענגלענדער, אויף'ן פאר־לאנג פון דער אמעריקאנער רעגירונג, דעם קערפּער ארויסגענומען און אָפּגעשיקט קיין ניו יאָרק. ער ליגט איצט אויף'ן בית־עולם פון טריניטי טשוירטש, דער עלטסטער בית־עולם אין ניו יאָרק. לאָורענס'עס לעצטער באפעל צו זיינע מאטראָזען — די פראזע „דאָנט גיוו אפּ די שיפּ!" — איז ביז היינטיגען טאָג געבליבען בארימט ביים אמעריקאנער פאָלק. די פראזע איז אריין אין דער פאָלקס־שפּראך.

אָנהויב 1813 האָט ענגלאנד געשיקט א פלאָטע צו בלאָקירען די ברעגען פון די פאראייניגטע שטאטען. די אמעריקאנער קריגס־שיפען האָבען איצט מער ניט געקענט ארויספאָרען אויף'ן ים. זיי האָבען מורא געהאט צו פארלאָזען זייערע האפענס. וואָרום ווי אזוי האָבען זיך די געציילטע שיפען געקענט שטעלען געגען א גאנצער ענגלישער פלאָטע? די וויכטיגסטע שלאכטען זיינען דעם יאָר פאָרגעקומען אויף די וואסערען צווישען די פאראייניגטע שטא־טען און קענעדע, און אין די שלאכטען האָבען די אמעריקאנער געהאט צוויי גרויסע נצחונות: איינעם אויף לעיק אירי, אין סעפּטעמבער 1813, און איינעם אויף לעיק שאמפּליין, אין 1814.

דער העלד פון דער ערשטער שלאכט איז געווען קאפּיטאן

אליווער העזארד פערי, א יונגערמאן פון 28 יאר. אין מאנאט מערץ איז ער אנגעקומען אין שטעדטעל אירי, אויפ'ן לעיק אירי. זיין אויפגאבע איז געווען דארטען אויפצובויען א פלאטע. ער האט די גאנצע ארבייט געמוזט אליין טאן: קריגען די מעכאניקער, די מאטעריאלען, די וואפען, די מאטראזען. אין עטליכע מאנאטען צייט האט ער די ארבייט פארענדיגט. ער האט געהאט א פלאטע פון צוויי גרויסע קריגס־שיפען און אכט קליינע. די שיפען זיינען געווען גוט באוואפענט, מיט א גענוגענדער צאל פון גוט דיסציפ־לינירטע סאלדאטען.

די ענגלענדער האבען פון קענעדער ברעג ארויסגעשיקט א סקאדראן שיפען צו פארטרייבען פערי'ס פלאטע. אין סעפטעמבער איז פארגעקומען די גרויסע שלאכט. פערי האט איצט באוויזען, אז אלס אדמיראל איז ער נאך פייאיגער ווי אלס ארגאניזאטאר און שיף־בויער. ער האט די ענגלישע פלאטע צושמעטערט. די שיפען וואס ער האט ניט פארזונקען, האט ער געפאנגען. ווען די שלאכט איז געווען געענדיגט, האט ער געשיקט פאלגענדען קורצען באריכט צו גענעראל העריסאן: „מיר האבען באגעגענט דעם שונא און ער איז אונזערער" („ווי העוו מעט די ענעמי ענד טהעי אר אורז"). די דאזיגע פראזע איז אויך פארבליבען בארימט ביז היינטיגען טאג און איז אריין אין דער פאלקס־שפראך.

פערי'ס זיג אויף לעיק אירי איז איבער'ן גאנצען לאנד בא־גריסט געווארען נאך מיט מער באגייסטערונג ווי דער זיג פון דער „קאנסטיטושאן". פערי איז געווארען דער גרעסטער העלד פון דער מלחמה. איבעראל זיינען געפייערט געווארען ימים־טובים לכבוד דעם נצחון. אין פילאדעלפיא, ניו יארק און באלטימאר האבען די שטאדט־רעגירונגען באשטימט א יום־טוב לכבוד דער געשעעניש. א סך שטעדט און שטעדטלאך האבען געשיקט פערי'ן שווערדען אלס מתנות. ביידע פאליטישע פארטייען האבען זיך ארומגעריסען פאר אים, יעדע טענה'נדיג, אז ער באלאנגט צו איר.

דער דאזיגער זיג האט געפירט צו נאך א זיג, נאך א פיל וויכ־טיגערען. איצט אז דער לעיק איז באהערשט געווארען פון דער אמעריקאנער פלאטע, האט גענעראל העריסאן זיך אונטערנומען

ארויסצוטרייבען די ענגלענדער פון דעטראָיט און פון מישיגען. ער האָט צונויפגעקליבען אַן אַרמיי פון עטליכע טויזענט מאַן און אוועקגעמאַרשירט קיין דעטראָיט. די ענגלענדער האָבען באַצייטענס איינגעזען די סכנה, אַז זיי קענען אַטאַקירט ווערען אי פון ים, אי פון דער יבשה, און האָבען זיך צוריקגעצויגען קיין קענעדע. העריסאָן איז מיט זיין אַרמיי אַריינגעדרונגען אין קענעדע. ביידע אַרמייען האָבען זיך דאָרט באַגעגענט אויפ'ן טייך טעימס. עס איז פאָרגעקומען אַ שלאַכט, אין וועלכער די ענגלישע אַרמיי איז באַזיגט געוואָרען. די אַמעריקאַנער האָבען ענדליך, נאָך אַ יאָר צייט, צוריקגעוואונען דעטראָיט און די גאַנצע מישיגען טעריטאָריע.

די שלאַכט אויף דער טעימס איז געווען פון גרויסער וויכטיגקייט אויך דערמיט, וואָס אין איר איז געפאַלען דער פירער פון די אינדיאַנישע שבטים, טעקאַמסע. די גאַנצע צייט זינט דעם אויסברוך פון דער מלחמה האָט טעקאַמסע אָרגאַניזירט די אינדיאַנער און זיי געפירט אין שלאַכט געגען די אַמעריקאַנער. אים האָבען עס די אַמעריקאַנער געהאַלטען פאַראַנטוואָרטליך פאַר די אינדיאַנישע אָנפאַלען אויף די ווייסע און פאַר די רציחות אויף אַמעריקאַנער געפאַנגענע און פאַרוואונדעטע סאָלדאַטען. אין דער שלאַכט אויף דער טעימס האָט ער אַליין אַנטייל גענומען, און ווען די שלאַכט איז געווען פאַריבער, האָבען די אַמעריקאַנער אים געפונען אַ דערהרג'עטען אויפ'ן שלאַכטפעלד. ווי גרויס עס איז געווען דער האַס צווישען אים, קען מען זיך פאָרשטעלען פון פאָלגענדען שוידערליכען פאַקט: די סאָלדאַטען האָבען פון זיין טויטען קערפּער אָפּגעשונדען שטיקער הויט און עס מיטגענומען אַלס אָנדענקען. מיט טעקאַמסע'ס טויט האָט דער אויפשאַנד פון די אינדיאַנער אין דער נאָרט־וועסט צוזאַמענגעבראָכען. פון דעמאָלט אָן האָבען די ווייסע געקראָגען אַ פרייע האַנט אין דער דאָזיגער טעריטאָריע און זיינען מער ניט געשטערט געוואָרען.

די צווייטע ים־שלאַכט איז פאָרגעקומען מיט אַ יאָר שפּעטער, אין סעפּטעמבער 1814, אין לייק שאַמפּליין, נעבען פּלאַצבורג, ניו יאָרק. די ענגלענדער האָבען דאַן געמאַכט אַ פּרואוו אַריינצודרינגען אין ניו יאָרק מיט אַ גרויסער אַרמיי, באַגלייט פון אַ גרויסער פלאָטע.

די אמעריקאנער ארמיי, וועלכע איז דאן געשטאנען אין פלאצבורג, איז געווען א קליינע — ביי 1,500 מאן. זייער איינציגע האפנונג אפצושטויסען די ענגלענדער איז געווען — די פלאטע, וועלכע איז באשטאנען פון פיר גרויסע שיפען און צען קלענערע שיפען. די ענגלישע פלאטע איז געווען עטוואס א גרעסערע: פיר גרויסע שיפען און צוועלף קליינע. די שלאכט איז פארגעקומען דעם 12טען סעפטעמבער. זי ווערט פאררעכענט אלס די גרעסטע ים־שלאכט אין דער מלחמה. דער אמעריקאנער קאמאנדיר מעקדאנאו האט ארויסגעוויזען ניט בלויז פייאיגקייט פון גאר א גרויסען גראד אלס אדמיראל, נאר אויך וואונדערבארע פערזענליכע העלדישקייט. די אמעריקאנער זיינען ארוים די פולשטענדיגע זיגער. די ענגלישע פלאטע איז טיילווייז פארזונקען געווארען, טיילווייז געפאנגען געווארען. בלויז א פאר שיפען איז געלונגען צו אנטלויפען.

די מלחמה אויף דער יבשה, ארום די וואסערען ביי קענעדע, האט זיך אין די צוויי יאר, 1813 און 1814, מיט גארניט אויסגעצייכענט. ביידע ארמייען, די ענגלישע און די אמעריקאנישע, זיינען געפירט געווארען פון אומפייאיגע גענעראלען, און אלע קאמפאניעס וואס זיינען אונטערנומען געווארען פון ביידע צדדים האבען צו גארניט געפירט. די אמעריקאנער האבען געפרואווט זיך ארייננרייסען אין קענעדע איבער'ן לעיק אנטאריא און איבער'ן סט. לאורענס טייך. זיי האבען געפרואווט אריינדרינגען דורך נייאגרא און לעיק אירי. עס זיינען פארגעקומען שלאכטען און אנפאלען. די אמעריקאנער האבען פארברענט טאראנטא (דעמאלט האט זי געהייסען „יארק" און איז געווען ניט מער ווי א דארף). די ענגלענדער האבען א ביסעל שפעטער פארברענט באפאלא. עס האט פאסירט א פאר מאל, אז עטליכע הונדערט ענגלענדער האבען פארטריבען א פאר טויזענט אמעריקאנער, און עס האט אויך פאסירט פארקערט, אז א הייפעלע אמעריקאנער האבען פאריאגט גרויסע ענגלישע מיליטער־אפטיילונגען.

ארום מיטען פון 1814 זיינען פארגעקומען א ריי שלאכטען איפ'ן נייאגרא טייך, אין וועלכע די אמעריקאנער האבען אפגע־האלטען עטליכע באדייטענדע נצחונות. אבער קיין ממשות'דיגע

רעזולטאטען האבען זיי ניט געבראכט. סוף יאר איז די לאגע אין יענער געגענד געווען דיזעלבע ווי בשעת די מלחמה האט זיך אנ־געפאנגען. די אמעריקאנער זיינען ארויסגעטריבען געווארען פון קענעדע, און די ענגלענדער זיינען ארויסגעטריבען געווארען פון דער אמעריקאנער טעריטאריע. אין די לעצטע שלאכטען ארום נייאגרא, וועלכע זיינען געווען די בלוטיגסטע אין דער מלחמה, האבען זיך אויסגעצייכענט די צוויי יונגע גענעראלען, ווינפילד סקאט און דזשייקאב בראון.

נאך א פיל וויכטיגערע ראלע אפילו ווי די אמעריקאנער קריגס־שיפען, האבען געשפילט די „פרייוועטיערס". דאס זיינען געווען שיפען, וואס פריוואטע בירגער האבען באוואפענט און ארויסגע־שיקט אויפ'ן ים צו פאנגען ענגלישע האנדעלס־שיפען. איצט איז דאס ניט דערלויבט פון אינטערנאציאנאלען געזעץ. אבער אין יענע יארען האט אין מלחמה צייט יעדער בירגער אדער גרופע פון בירגער געקענט קריגען אן ערלויבניש פון דער רעגירונג צו שיקען אן אייגענע שיף צו פאנגען דעם שונא'ס שיפען. די פריי־וואטע פערזאנען פלעגען דאס טאן, פארשטייט זיך, ניט צוליב פאטריאטיזם, נאר צוליב פראפיט: ווען זיי פלעגען פאנגען א שיף, פלעגען זיי זי ברענגען אין אן אמעריקאנער האפען. א רעגירונגס־באאמטער פלעגט זי אונטערזוכען, און דאן פלעגט די רעגירונג פארקויפען די סחורה און די שיף. דאס געלט פלעגט צוטיילט ווערען צווישען די אייגענטימער פון דעם „פרייוועטיער" און זיינע מאטראזען, לויט'ן אפמאך צווישען זיך. די רעגירונג פלעגט אויך קריגען א געוויסען חלק, אלס שטייערען און אנדערע אפצאלונגען.

אין משך פון דער מלחמה זיינען פון די אמעריקאנער האפענס ארויסגעפארען ניט ווייניגער ווי פינף הונדערט אזעלכע „פריי־וועטיערס". זיי פלעגען זיך ארויס'גנב'ענען פון די היגע האפענס אפילו ווען ענגלאנד האט שוין געהאלטען פארבלאקירט דעם אמע־ריקאנער ברעג. די „פרייוועטיערס" פלעגען לויערען אויף ענגלישע האנדעלס־שיפען אין אלע ימ'ען, ביי די ברעגען פון קענעדע, ארום די איסט און וועסט אינדיס, און הויפטזעכליך ביי די ברע־גען פון ענגלאנד גופא. די אמעריקאנער „פרייוועטירס" האבען

זיך אויסגעצייכענט מיט זייער שנעלקייט. ווען זיי פלעגען נאר דערזען א האנדעלס־שיף פלעגט זיך שוין יענע ניט קענען ארויס־דרייען פון זיי.

די ענגלישע רעגירונג און די ענגלישע סוחרים האבען באנוצט פארשידענע מיטעל צו באשיצען זייערע האנדעלס־שיפען. דאס ערשטע מיטעל איז געווען צו פירען די שיפען אין גרויסע עסקאד־ראנען באוואכט פון קריגס־שיפען. דאס האט אבער ניט געהאלפען. דער עסקאדראן פון האנדעלס־שיפען פלעגט זיין אויסגעשפרייט איבער א גרויסער שטרעקע אין ים. די אמעריקאנער „פרייוועט־טירס" פלעגען זיך ארייג'גנב'ענען צווישען זיי און צווינגען איינע אדער צוויי פון דעם עסקאדראן אפצופארען אן א זייט, און דארטען זיך אונטערגעבען. די אמעריקאנער מאטראזען האבען אין דער ארבייט ארויסגעוויזען א באזונדערע געוואגטקייט און געשיקטקייט. די ענגלישע סוחרים האבען געפרובט באוואפענען זייערע האנדעלס־שיפען, אדער שיקען יעדע האנדעלס־שיף באגלייט פון א קליינער קריגס־שיף. אבער אפילו דאס האט ניט געהאלפען. די אמערי־קאנער „פרייוועטירס" פלעגען זיך מיט זיי ווי עס איז ספראווען.

די „פרייוועטירס" האבען אזוי פיל היזק אנגעטאן דעם ענגלי־שען האנדעל, אז די פארזיכערונגס־קאמפאניעס אין ענגלאנד און אין קענעדע האבען פאר געוויסע נסיעות זיך אנטזאגט ארויסצו־געבען פארזיכערונגען צו די שיפען. זיי האבען געפאדערט אזא הויכע ראטע, אז די שיפען האט זיך ניט געלוינט צו צאלען. די גרעסטע סכנה פאר די ענגלישע שיפען איז געווען ארום די ברעגען פון אירלאנד. אין 1814 האבען די סוחרים פון ליווערפול געשיקט א פעטיציע צו דעם פלאטען־מיניסטער, ער זאל זיי באשיצען געגען די אמעריקאנער „פרייוועטירס", וועלכע „פאנגען און ברענען אונ־זערע שיפען". די סוחרים פון גלאסגאו האבען זיך מיט זייער פעטיציע געווענדעט צום קעניג. אין דער פעטיציע באקלאגען זיי זיך, אז די אמעריקאנער „פרייוועטירס" „האבען רואינירט אונזער האנדעל, דערנידעריגט אונזער שטאלץ און דיסקרעדיטירט די ים־מאכט פון ענגלאנד". „אין צוויי יאר צייט", זאגט ווייטער די פעטיציע, „האבען זיי געפאנגען מער ווי 800 פון אונזערע שיפען".

עס ווערען אנגעגעבען א ריי מיט פאקטען וועגען די ערפאלגען פון געוויסע „פריוועטיר"־שיפען. די שיף „פערי", פון באלטימאר, האט אין דריי מאנאט צייט געפאנגען 22 ענגלישע שיפען. די שיף „סורפרייז" האט אין 103 טעג פארניכטעט 13 שיפען. די שיף „גאווערנאר טאמפקינס" האט פארברענט 14 ענגלישע שיפען נעבען די ברעגען פון ענגלאנד.

אמעריקאנישע שיפען האבען אויך שרעקליך געליטען. די ענגלישע קריגס־שיפען האבען פאריאגט, געפאנגען און פאר־ניכטעט הונדערטע אמעריקאנער האנדעלס־שיפען. דיביידע לענ־דער האבען פארלארען האנדעלס־שיפען אין דער מלחמה ווארשיינ־ליך גלייך אויף גלייך. אבער ענגלאנד האט דעם היזק געפילט טיפער און שארפער. פאר איר איז, אויסער דעם געלט־פארלוסט, געווען שווער צו פארטראגען די שאנדע, אזא אזא קליינע, אומ־אנטוויקעלטע מדינה ווי די פאראייניגטע שטאטען, א מדינה וואס האט גאר כמעט קיין פלאטע ניט געהאט און קיינמאל קיין שום ראלע אויפ'ן ים ניט געשפילט, זאל קענען אויפטאן פונקט אזוי פיל ווי די גרויסע מעכטיגע ים־הערשערין, ענגלאנד. אט איבער דעם האבען עס די פרעסע, די שטאטס־לייט און די סוחרים פון ענג־לאנד ניט אויפגעהערט צו קלאגען.

קאפיטעל 32.

ענגלישע פאָגראָמען; וואשינגטאָן פארברענט

אין אָנהויב פון יאָר 1813 האָט ענגלאנד אָנגעהויבען איר בלאָקאדע אויפ'ן אמעריקאנער ברעג. די ערשטע צייט האָבען די ענגלישע שיפען באוואכט בלויז די וואסערען פון די זידליכע שטאַ־טען. ביסלאכווייז זיינען אהער אריבערגעשיקט געוואָרען מער און מער קריגס־שיפען, און צום סוף יאָר איז דער גאנצער אמעריקאנער ברעג — פון מעין ביז דזשאָרדזשיא — שוין געווען אונטער דער בלאָקאדע. דער ים־האנדעל פון די פאראייניגטע שטאַטען איז פאראליזירט געוואָרען. ניט נאָר האָט זיך אָפּגעשטעלט דער מסחר צווישען אמעריקא און אויסלאנד, נאָר אויך דער מסחר צווישען די אמעריקאנער שטאַטען גופא. קיין שאָסייען זיינען נאָך דעמאָלט כמעט ניט געווען, און די סחורה פון איין שטאַט אין צווייטען איז געפירט געוואָרען הויפּטזעכליך מיט שיפען.

די בלאָקאדע האָט זיך געלאָזט שנעל פילען. דער יקרות איז געוואָרען גרויס. אין אויגוסט 1813 איז דער פרייז פון א פונט טיי געווען 1 דאָלאר מיט 70 סענט. אין דעצעמבער האָט עס שוין געקאָסט פון 3 ביז 4 דאָלאר א פונט. רייז האָט אין דער סאַוט געקאָסט 3 דאָלאר 100 פונט, אָבער אין פילאדעלפיא איז דער פרייז געווען 12 דאָלאר. צוקער האָט אין באָסטאָן געקאָסט 18.75 ד. 100 פונט; אין באלטימאָר—26.50. דאָס איז געווען אין מאָנאַט אויגוסט. אין מאָנאַט דעצעמבער האָט מען אין דער נאָרט געצאָלט 40 דאָלאר פאר 100 פונט צוקער.

די פאָלגענדע ציפער ווייזען, וויפיל היזק די בלאָקאדע האָט אָנגעטאָן דעם אמעריקאנער אויסלענדישען האנדעל. דער עקספּאָרט

פון ניו יאָרקער האפען האָט אין 1811 אָנגעטראָפען צוועלף־און־א־פערטעל מיליאָן דאָלאַר; אין 1814 האָט ער אָנגעטראָפען ניט מער ווי 209 טויזענט דאָלאַר. ווירדזשיניא האָט אין 1811 ארויסגעשיקט פּראָדוקטען אין ווערט פון פיר־און־דריי־פערטעל מיליאָן דאָלאַר; און אין 1814 האָט איר עקספּאָרט באַטראָפען ניט מער ווי 17,581 דאָלאַר.

דער פארלוסט אין האנדעל און דער יקרות זיינען געווען בלויז א טייל פון די צרות, וואָס די בלאָקאַדע האָט אָנגעמאכט. די ענגלישע קריגס־שיפען האָבען זיך ניט באנוגענט מיט פארשפּארען די האפענס און מיט פאַריאָגען די האנדעלס־שיפען. זיי האָבען געהאַלטען די שטעדט און דערפער ביים ברעג אין שטענדיגען שרעק פון אָנפאַלען. פון צייט צו צייט פלעגען זיי מאכען אַן אטאקע, באָמבאַרדירען א ישוב, אָדער צווינגען א שטאָדט צו באַצאָלען אויסלייז־געלט. גאַנץ אָפט פלעגען די מאַטראָזען אָפּשטאַטען א וויזיט אין א שטעדטעל און דאָרטען מאכען א פּאָגראָם. איבערהויפּט האָבען געליטען די שטעדט און דערפער פון ווירדזשיניא און מערילאַנד. דער ענגלישער אדמיראַל, סיר קאקבוירן, האָט זיך אויסגעצייכענט אין די פּאָגראָם־ארבייט. זיין נאָמען איז איי־אמעריקא פארהאסט ביז היינטיגען טאָג.

קאקבוירן האָט אויף זיינע שיפען געהאַט איינגאַנצען א פינף הונדערט סאָלדאַטען און מאַטראָזען. מיט דעם קליינעם הייפעלע איז אים געלונגען אָנצוואַרפען א שרעק אויף דער גאַנצער באַפעלקערונג ביי די ברעגען פון ווירדזשיניא און מערילאַנד. ער האָט פארנומען די אינזלען וואָס ליגען ביי די דורכגאַנגען פון טייכען נעבען ים. מעקמעסטער שרייבט: „די דאָרטיגע איינוואוינער האָבען פארבראַכט די צייט ניט אין אָרגאַניזירען זיך אין קאַמף געגען קאקבוירן, נאָר אין באהאַלטען זייער גוטס און אין אנטלויפען". די ענגלענדער זיינען באפאַלען דאָס שטעדטעל פרענטשטאַון און האָבען דאָרט פאַרברענט פינף שיפען, און גרויסע זאַפּאַסען פון מעל, קליידער, זאָטלען און שפּאַנען, וועלכע מען האָט דאָרטען אָנגעזאַמעלט פאַר דער ארמיי. שפּעטער מיט א פּאָר וואָכען איז קאקבוירן באפאַלען דאָס שטעדטעל האַווער־דע־גראַס, און דאָרט פאַר־

ברענט דרייצען הייזער, צען שטאלען, פיר שיפען, די „פערי" און די קוזניע. די סאלדאטען האבען צוגענומען פעק מיט קליידער וואס זיי האבען ארויסגעטראגען פון די וואוינונגען. פערציג פא־מיליעס זיינען געבליבען אן א דאך איבער'ן קאפ. מען האט פאר זיי געמוזט ברענגען עסען און קליידער פון באלטימאר. שפעטער א ביסעל האבען די סאלדאטען צורויבט און אונטערגעצונדען די צוויי דערפער, פרעדעריקסטאון און דזשארדזשטאון. די נייס וועגען די פאגראמען האט זיך פאנאנדערגעטראגען איבער'ן גאנצען געגענד און די שטעדטלאך און דערפער האבען גענומען שיקען קאמיטעס צו קאקבוירן מיט ביטעס, ער זאל זיי ניט טשעפען. זיי האבען אים פארשפראכען, אז זיי וועלען זיך ניט שטעלען געגען אים און פארזיכערט, אז ביי זיי געפינען זיך ניט קיין סאלדאטען און קיין אמוניציע.

אין יולי איז קאקבוירן אראפגעפארען מיט זיינע שיפען נידע־ריגער צו זיד־צו. ער האט דארט דורכגעפירט ענליכע פאגראמען אויף די דערפער און שטעדטלאך ביים ברעג פון דזשארדזשיא. ער האט אויך געהאלפען די נעגער שקלאפען צו אנטלויפען אין די וועסט אינדיעס. דער אפיצער נאפיער, וועלכער האט געהאלפען קאק־בוירנ'ען אין דער ארבייט, האט וועגען דעם געשריבען אזוי: „ווי פיינט איך האב אט דעם טייל פון מיין ארבייט — צו בארויבען און רואינירען די פארמער! מיר נעמען ביי זיי אוועק די בהמות און רואינירען זיי. מיינע אייגענע הענט זיינען ריין, אבער עס איז העסליך צוצוקוקען ווי די ארימע מענשען ווערען בארויבט, און צו זיין איינער פון די רויבער".

אין 1814 האט זיך ענגלאנד א נעם געטאן צו ניו־ענגלאנד, וועלכע זי האט די גאנצע צייט כמעט ניט געטשעפעט. אין די זומער מאנאטען זיינען קריגס־שיפען באפאלען די אינזלען ארום די מעין און זיי איינגענומען איינציגווייז. דערנאך זיינען די ענגלישע סאלדאטען אריינגעדרונגען אין מעין גופא און איינגענומען די שטעדט ביים ברעג. מיט דעם דאזיגען צוג האט ענגלאנד גע־וואלט אנעקסירען דעם איסטליכען טייל פון מעין צו קענעדע. דער־פאר האט דער ענגלישער קאמאנדיר געצוואונגען די דארטיגע

אמעריקאנער איינוואוינער צו שווערען טרייהייט צו ענגלאנד. אָט איז א ביישפּיל, ווי אזוי די ענגלישע קאָמאנדירען האָבען גע־האנדעלט אין די שטעדט אין מעין: אַן עסקאדראָן שיפען איז צוגעשוואומען צו דער שטאָדט באנגאר. דער קאָמאנדיר האָט גע־פאָדערט, די שטאָדט זאָל זיך אונטערגעבען. ווען די שטאָדט האָט געשטעלט באדינגונגען, האָט דער ענגלישער קאָמאנדיר באפוילען: „אָן שום תנאים. איר דארפט מיר אויך צושטעלען פערציג פערד, פּראָוויאנט פאר די סאָלדאטען און באזאָרגען די אָפיצערען מיט קווארטיר אין פריוואטע הייזער". די שטאָדט האָט געמוזט נאָכ־געבען. אין דער שטאָדט האָט מען געהאלטען אין בויען שיפען, האָבען די באאמטע זיך געמוזט פארפליכטען, אז זיי וועלען די שיפען פארטיג מאכען און זיי איבערגעבען צום ענגלישען קאָמאנדיר פאר דעם 30טען אָקטאָבער. אויב ניט, וועלען זיי באצאָלען דרייסיג טויזענט דאָלאר שטראָף.

ענגלישע שיפען זיינען געפאָרען פון איין שטעדטעל צו דער צווייטער ביי די ברעגען פון ניו־ענגלאנד, און זיי ענטוועדער פאר־ניכטעט, אָדער ביי זיי גענומען אויסלייז־געלט. דאָס שטעדטעל וועלפריט האָט באצאָלט צוועלף טויזענט דאָלאר; וואוסטער האָט באצאָלט פיר טויזענט; איסטהעם — צוועלף הונדערט. די קאָ־מאנדירען פון די שיפען האָבען דערקלערט פאר די איינוואוינער, אז זיי האָבען א באפעל צו פארניכטען אלע שטעדטלאך ביים ברעג, נאָר אזוי ווי זיי איז דאָס ניט צום הארצען, זיינען זיי גרייט צו איגנאָרירען דעם באפעל און זיך באנוגענען מיט אויסלייז־געלט.

די קאמפּאניע פון פּאָגראָמען האָט דערגרייכט איר העכסטען פונקט אין מאָנאט אויגוסט 1814, ווען די ענגלענדער האָבען זיך גענומען צו דער הויפּט־שטאָדט פון די פאראייניגטע שטאטען — וואשינגטאָן.

וואשינגטאָן איז ניט געווען באפעסטיגט. אין די צוויי יאָר פון דער מלחמה איז דער מינדסטער פארזוך ניט געמאכט געוואָרען צו באשיצען די שטאָדט אין פאל פון אן אטאקע. דעם 20טען אויגוסט איז אן ענגלישע פלאָטע אריינגעשוואומען אין טייך פּאטאק־סענט און דאָרט אראָפּגעלאָזט אן ארמיי פון א פּאָר טויזענט מאן.

די ארמיי האט אוועקגעמארשירט קיין וואשינגטאן. אין דער שטאדט איז געווארען אן אמת'ע פאניק. די מענער האבען זיך גענומען ארגאניזירען פאר מיליטערישע ארבייט. די פרויען און די קינדער האבען איינגעפאקט די זאכען אין בוידען און וואגענס און גענומען אנטלויפען פון שטאדט. פון די ארומיגע שטאטען זיינען אנגעקומען מיליץ און סאלדאטען. דער פרעזידענט און די קאבינעט־מיניסטארען זיינען אלע אוועק אין לאגער, וואס איז אויפגעשטעלט געווארען ביי דער שטעדטעל בלאדענסבורג, עטליכע מייל פון וואשינגטאן. דער פלאן איז געווען צו באפעסטיגען דאס שטעדטעל און דארט זיך צו שטעלען געגען דער ענגלישער ארמיי.

דער צוזאמענשטויס איז פארגעקומען דעם 24טען אויגוסט. די ענגלענדער האבען אטאקירט. די אמעריקאנער האבען ניט גע־וויזען קיין שטארקען ווידערשטאנד. דעמזעלבען טאג האט די ענגלישע ארמיי אריינגעמארשירט א זיגרייכע קיין וואשינגטאן. דער קאמאנדיר איז געווען דערזעלבער קאקבוירן, פאר וועלכען די איינוואוינער פון דעם גאנצען ברעג האבען געציטערט.

די ענגלענדער זיינען אין וואשינגטאן געשטאנען בלויז א נאכט און א טאג, אבער זיי האבען דארט פונדעסטוועגען באוויזען אנצומאכען א חורבן. די ערשטע זאך האבען זיי אונטערגעצונדען דעם „קעפיטאל" — די געביידע פון קאנגרעס און סענאט. דאן האבען זיי אוועקגעמארשירט צום פרעזידענט'ס וואוינונג, זי צו־ראבירט און אונטערגעצונדען. זיי האבען אויך פארברענט די פינאנץ־געביידע. דאס אלץ האבען זיי אפגעטאן די ערשטע נאכט. אויף מארגען האבען זיי אונטערגעצונדען נאך א פאר רעגירונגס־געביידעס און עטליכע הייזער. זיי האבען פארניכטעט די געביידע פון דער וואשינגטאנער צייטונג. ווען זיי זיינען פארטיג געווארען מיט'ן פאגראם, האבען זיי די שטאדט פארלאזען.

מיט א פאר וואכען שפעטער האט אן ענגלישע פלאטע און אן ארמיי אטאקירט באלטימאר. דער פארזוך האט זיך ניט איינ־געגעבען. דאס איז געווען דעם 13טען סעפטעמבער. די ענגלישע קריגס־שיפען האבען באמבארדירט די באלטימארער פעסטונג א גאנצען טאג און א האלבע נאכט, אבער דער פעסטונג האט עס

גאָרניט געשאַדט. די ענגלישע באָמבעס האָבען ניט געקענט דער־גרייכען ביז'ן ברעג, און צושווימען נעהענטער האָבען די שיפען ניט געקענט, ווייל דאָס וואסער איז געווען ניט גענוג טיף. די אַרמיי אויף'ן לאַנד, ווידער, האָט ניט געוואַגט צו מאַרשירען אויף דער שטאָדט, כל־זמן די פעסטונג איז ניט געווען באַזיגט. געענדיגט האָט זיך די אַטאַקע דערמיט, וואָס די ענגלישע אַרמיי און פלאָטע האָבען זיך אַליין צוריקגעצויגען. באַלטימאָר איז געבליבען גאַנץ*).

מיט'ן דורכפאַל ביי באַלטימאָר האָבען זיך געענדיגט די ענג־לישע אָנפאַלען אויף די שטעדט ביים ברעג.

---

*) די אַמעריקאַנישע הימנע „סטאַר ספּענגעלד בעננער" („די שטערן־באַשפּריצטע פאָן") איז געשריבען געוואָרען בשעת דער באָמבאַרדירונג פון באַלטימאָר. דער מחבר, פראַנסיס סקאָט קי, איז געווען אַ געפאַנגענער אויף אַן ענגלישער שיף, און ער האָט פון זיין געפאַנגענשאַפט געזען ווי די שטאָדט ווערט באָמבאַרדירט. ווען ער האָט אין דער פרי באַמערקט, אַז די אַמעריקאַנער פאָן פלאַטערט נאָך אַלץ אויף דער פעסטונג, האָט ער פאַרפאַסט דאָס ליד, וואָס דריקט אויס די באַגייסטערונג פאַר דער העל־דישער פאַרטיידיגונג פון די אַמעריקאַנער און בכלל אַלגעמיינע געפילען פון פאַטריאָטיזם. קי האָט געשריבען אַנדערע לידער אויך, אָבער זיי זיינען געווען פון אַ קליינעם ליטעראַרישען ווערט. די „סטאַר ספּענגעלד בעננער" איז די איינציגע פון זיינע שאַפונגען וואָס איז געבליבען לעבען.

קאפיטעל 33.

די מלחמה אין דער סאַוט. — דער זיג ביי ניו אָרליענס

אין דער סאַוט האָט דער קריג מיטגעבראַכט אַן אויפשטאַנד פון אינדיאַנער שבטים, וועלכע האָבען געוואוינט אין דער מיסיסיפּי טעריטאָריע, דאָרט וואו דער שטאַט אַלאַבאַמאַ געפינט זיך איצט. די שבטים האָבען זיך גערופען „קריקס". זיי זיינען געווען פריד־ליכע מענשען, געוואוינט אין דערפער, באַארבייט די ערד און זיך געלערענט פון די ווייסע ווי צו האָדעווען פי און ווי צו שפּינען און וועבען. אָבער געטאָן האָבען זיי עס ניט וויייל זיי האָבען ליב געהאַט דאָס ציוויליזירטע לעבען, נאָר וויייל די נויט האָט זיי דערצו געטריבען. די ווייסע קאָלאָניסטען האָבען אויסגעשאָסען און פאַר־טריבען די חיות פון די וועלדער. פון יאַגד אַליין האָבען זיך אַלזאָ די אינדיאַנער ניט געקענט דערנערען, האָבען זיי זיך געמוזט נעמען צו ערד־אַרבייט און פי־האָדעוואַניע. אין האַרצען האָבען זיי גע־בענקט נאָכ'ן אמת'ן אינדיאַנישען וואַלד־לעבען פון אַמאָל. אין טייל פון זיי, וועלכע האָבען זיך ניט געקענט איבערברעכען, האָבען זיך אַוועקגעלאָזען זוכען אַ נייע היים.

די לאַגע איז דאָ געווען ענליך צו דער לאַגע אין דער נאָרדליכער טעריטאָריע, וואָס איז באַשריבען געוואָרען אין אַ פריערדיגען קאַפּיטעל. די ווייסע שבטים האָבען זיי אַלץ ענגער און ענגער געמאַכט, צוגענומען ביי זיי אַלץ מער און מער לאַנד. די רעגירונג האָט אפילו די אינדיאַנער באַשיצט; מיט געוואַלד האָט מען די ערד ניט געטאָרט צונעמען. אָבער די ווייסע האָבען געטריבען זייערע סטאַדעס חזירים, פערד און בהמות זיך צו פיטערען אין

די אינדיאַנישע וועלדער. די ווייסע האָבען אויך, ווי שוין געזאָגט, אויסגעראָט די ווילדע חיות פון די וועלדער. האָבען די אינדיאַנער קיין אנדער ברירה ניט געהאט ווי צו פארקויפען איין שטיק לאַנד נאָכ'ן אנדערען.

ווען טעקאָמסע האָט אין 1811 אָנגעהויבען זיין באוועגונג צו אָרגאַניזירען די אינדיאַנישע שבטים פון דער נאָרט, האָט זיין ארבייט געקראָגען אן אָפּקלאַנג אין דער סאוט. אין אָקטאָבער 1811 איז טעקאמסע געקומען צום יערליכען ראט פון די טשיפס פון די „קריקס" אין דעם דאָרף טאקאבאטשי. דער אַמעריקאַנער פאר־טרעטער האוקינס איז דאָרט אויך געווען. טעקאמסע האָט זיך געהיט מיט זיינע ווערטער. ער האָט ניט געפּרעדיגט קיין אויפ־שטאנד. ער האָט נאָר אַגיטירט דערפאַר, אז אַלע אינדיאַנישע שבטים זאָלען זיין פאראייניגט. נאָכדעם ווי ער איז אַוועק, האָבען זיך גענומען באווייזען „נביאים" און „כשוף־מאכער", וועלכע האָבען געפּרעדיגט האס און פארניכטונג דער ווייסער ציוויליזאַציע. די „נביאים" האָבען פארזיכערט דעם אינדיאַנישען עולם, אז זיי קענען ברענגען אן ערד־ציטערניש, און ווען די ווייסע וועלען שיקען אַן ארמיי געגען די אינדיאַנער, וועלען די „נביאים" באַפעלען די ערד אַל זיך עפענען, און די ווייסע ארמיי וועט איינגעזונקען ווערען. די נביאים האָבען זייער פּראָפּאַגאַנדע אָנגעפירט אין געהיים. גע־טאָן האָבען זיי עס צוליב אַ גאַנץ נאַטירליכער אורזאַך: אָן דער הילף פון איבערנאַטירליכע כחות וואָלט דער אינדיאַנער פון דער סאוט ניט געוואַגט צו רעוואָלטירען געגען די ווייסע. זיי האָבען ניט געהאַט קיין ביקסען און קיין פּולווער. זייער איינציגער געווער איז געווען — פייל־און־בויגען און רויטע שטעקענס. זיי האָבען פארשטאַנען, אז מיט אַזוינע וואפען וועלען זיי זיך ניט קענען שטעלען געגען די ביקסען און האַרמאַטען פון די ווייסע. אָבער אז די „נביאים" האָבען זיי פארזיכערט, אז דער הימעל וועט פאר זיי מלחמה האַלטען, האָבען זיי זיך פאר קיין זאַך ניט געשראָקען.

דאָס איז געווען די לאַגע ווען די מלחמה פון 1812 איז דער־קלערט געוואָרען. ארום אַ יאָר צייט האָבען זעקס טשיפס פון די „קריקס" פארבראַכט אויף אַ שליחות צו אינדיאַנישע שבטים אין

דער נאָרט. די טשיפס האָבען שוין אין איין וועג באזוכט טעקאמסע, וועלכער האָט זיך דאן באטייליגט אין דער מלחמה ביים קענעדער גרענעץ. זיי האָבען אויך באקומען א בריף פון אן ענגלישען אָפיצער אין קענעדע צו דעם שפּאנישען באאמטען אין פלאָרידא, ער זאָל די אינדיאנער געבען ביקסען און פּולווער. אויפ'ן וועג צוריק האָבען די טשיפס אָנגעטראָפען אויף א ישוב פון דריי ווייסע פאמיליעס ביים אָהייאָ טייך. זיי זיינען באפאלען די פאמיליעס און זיי אויס־געקוילעט. דאָס האָט פּאסירט אין מאָנאט פעברואר 1813.

די עלטערע טשיפס פון די „קריק"־אינדיאנער האָבען געוואָלט ווייטער אָנהאלטען דעם פרידען מיט די ווייסע. ווען די זעקס זיינען געקומען צוריק און דערציילט פון זייער שליחות, האָבען די עלטערע טשיפס זיי ארויסגעטריבען פון ראט־הויז. באלד נאָכדעם האָבען די עלטערע טשיפס באקומען א ידיעה פון האוקינס'ן וועגען דער גרויזאמער שחיטה וואָס די זעקס האָבען באגאנגען. ער האָט געפאָדערט, אז די מערדער זאָלען אויסגעליפערט ווערען צו דער רעגירונג. די זעקס טשיפס זיינען אָבער באצייטענס אנטלאָפען אין די וועלדער. די עלטערע האָבען ביי א באראטונג באשלאָסען, אז די מערדער מוזען הינגעריכט ווערען. א פּארטיע פון באוואָ־פענטע אינדיאנער איז אוועקגעשיקט געוואָרען נאָכצויאָגען די אנטלאָפענע. געענדיגט האָט זיך דאָס דערמיט, וואָס די אלע זעקס טשיפס זיינען דערשאָסען געוואָרען.

די פּאסירונג האָט אויפגערודערט די אינדיאנישע דערפער. עס האָט באלד אויסגעבראָכען אן אויפשטאנד. די עלטערע טשיפס האָבען געמוזט אנטלויפען צו די ווייסע. די וואָס האָבען הינגע־ריכט די זעקס זיינען איינציגווייז דערמאָרדעט געוואָרען. צום אויפשטאנד האָבען זיך אָנגעשלאָסען ארום צוויי טויזענט אינדיא־נער. צווישען די ווייסע איינוואוינער האָט אויסגעבראָכען א פּאניק. דעם 30טען אויגוסט איז פאָרגעקומען די ערשטע גרויסע שחיטה אויף די ווייסע. דאָס איז געשען אין א ישוב פאָרט מימז, 35 מייל פון מאָביל. אין דער פעסטונג דאָרטען זיינען צוזאמענ־געלאָפען 550 קאָלאָניסטען פון דעם געגענד, מענער, פרויען און קינדער. די מערסטע פון זיי זיינען געוועזן ווייסע, אָבער עס האָבען

זיך אויך געפונען א ביסעל אינדיאַנער און נעגער צווישען זיי. די פעסטונג איז באַלד אַרומגערינגעלט געוואָרען פון א טויזענט אינ־דיאַנער, וועלכע האָבען זי אונטערגעצונדען. בלויז פופצען ווייסע איז געלונגען זיך צו ראַטעווען. די אינדיאַנער האָבען אָפּגעהאַקט די שאַרבענס פון 250 טויטע, זיי אַרויפגעשטאָכען אויף הויכע שטאַנגען און אַוועקגעמאַרשירט מיט זיי אין דער שפּאַנישער שטאָדט פּענסאַקאָלא, אין פלאָרידא.

דער „זיג" האָט פאַנאַנדערגערייצט דעם אַפּעטיט ביי די אינ־דיאַנער. זיי האָבען גענומען ברענען און מאָרדען. זיי האָבען פאַרניכטעט די תבואה אויף די פעלדער. די ווייסע האָבען פאַר־לאָזען זייערע היימען און זיינען געלאָפען זיך באַהאַלטען אין די פעסטונגען. פון דאָרטען האָבען זיי געשיקט הילפס־רופען צו די גאָווערנאָרס פון די אַרומיגע שטאַטען: לואיזיאַנא, דזשאָרדזשיא און טענעסי.

די ערשטע האָט זיך אָפּגערופען טענעסי. די נייס וועגען דער שחיטה אין מימז איז אָנגעקומען אין נעשוויל, די הויפּט־שטאָדט פון טענעסי, אין מיטען סעפּטעמבער. ענדרו דזשעקסאָן, דער קאָמאַנדיר פון דער פרייוויליגער אַרמיי, איז דאַן געלעגען א קראַנקער אין בעט. ער האָט אָבער גלייך אַרויסגעגעבען א באַפעל צו די צוויי טויזענט סאָלדאַטען זיי זאָלען זיך מאָביליזירען. אין צוויי וואָכען אַרום האָט ער שוין מיט זיי געמאַרשירט צו דער אינדיאַני־שער טעריטאָריע. שפּעטער א ביסעל האָבען די אַנדערע שטאַטען — דזשאָרדזשיא און לואיזיאַנא — אויך אַרויסגעשיקט אַרמייען. יענע האָבען אָבער ווייניג וואָס אויפגעטאָן. די מלחמה געגען די „קריקס", וועלכע האָט זיך פאַרצויגען אויף דריי־פערטעל יאָר, איז אָנגעפירט געוואָרען פון דזשעקסאָנ'ען.

דער שונא איז ניט געווען קיין שטאַרקער. די „קריקס" זיינען געווען אינגאַנצען אַרום פיר טויזענט אין צאָל ביקסען האָבען זיי געהאַט פיליייכט א טויזענט. קוילען אויך זייער ווייניג. די אינ־דיאַנער האָבען געמוזט שיסען מיט פיילען געגען קוילען. דזשעק־סאָנ'ען וואָלט ניט שווער אָנגעקומען זיי צו באַזיגען, האָט ער אָבער געגען זיך געהאַט צוויי אַנדערע שונאים. ערשטענס, זיינע אייגענע

סאלדאטען, וועלכע האבען זיך געהאלטען אין איין בונטעווען. זיין ארמיי איז באשטאנען הויפטזעכליך פון פרייוויליגע און מיליץ. זיי פלעגען זיך אנשליסען אויף קורצע טערמינען, און אזוי שנעל ווי זייער צייט פלעגט זיך ענדיגען, פלעגען זיי פאדערען, מען זאל זיי לאזען גיין אהיים. דער צווייטער שונא איז געווען די נאטור. דאס לאנד איז געווען באדעקט מיט וועלדער און זומפען, אן שום וועגען.

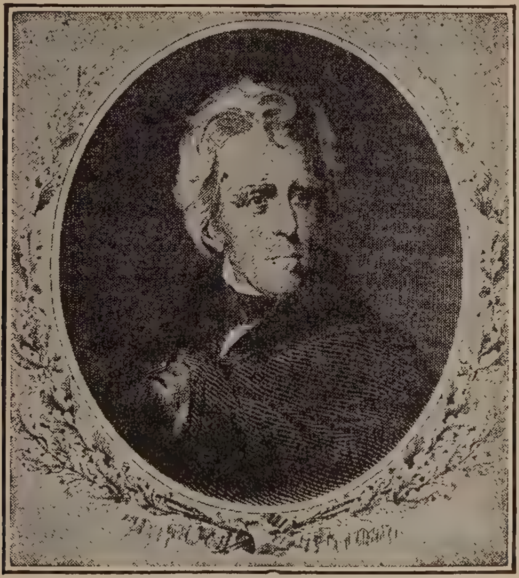

ענדרו דזשעקסאן

עס איז שווער געווען צו מארשירען און פירען פראוויאנט. אפט איז די סאלדאטען אויסגעקומען צו הונגערען, און דאס איז געווען נאך אן אורזאך פאר זייער בונטעווען זיך.

דזשעקסאן האט אבער געהאט אן אייזערנעם ווילען און אן אומערשעפליכע ענערגיע. ער האט אלע שונאים בייגעקומען. ער

האָט די אייגענע סאָלדאטען געסטראשעט מיט'ן טויט, אויב זיי וועלען ניט פאָלגען. ער האָט באנוצט איין טייל פון דער ארמיי צו צווינגען דעם צווייטען טייל צו פאָלגען זיינע באפעלען. איין סאָלדאט האָט ער טאקע הינגעריכט. אין א צווייטען פאל האָט ער געגען א צובונטעוועטען רעגימענט אָנגעשטעלט צוויי קאנאָנען און דערקלערט, אז אויב זיי וועלען ניט טאָן וואָס ער הייסט, וועט ער שיסען. די נאטור־שוועריגקייטען איז ער בייגעקומען דורך אויס־דויער. ער האָט זיך ניט אָפגעשטעלט פאר קיין זאך, זיך ניט גע־שראָקען פאר הונגער, פאר מידקייט, און האָט געמארשירט ווייטער און ווייטער, ביז וואנען ער האָט דערגרייכט זיין ציל.

און געגען די אינדיאנער איז ער געווען גרויזאם. זיין כלל איז געווען: אויסראָטען, אויסקוילענען וויפיל מען קען נאָר. „דזשעקסאָנ'ס פּאָליטיק פון אויסראָטען — שרייבט הענרי עדעמס — „האָט אויפגעשוידערט יעדען אמעריקאנער מיט א מענשליך געפיל אין הארצען. פיליכט וואָלט זיין האנדלונג ניט געווען אזוי אָפשטויסענד, ווען די „קריקס" וואָלטען געווען ארויסגעוויזען מער ווידערשטאנד. און נאָך אַן ערנסטערע טענה געגען דזשעקסאָנ'ען איז דאָס, וואָס די שטערט, וועלכע ער האָט פארניכטעט, זיינען ניט געווען די הויפּט־שולדיגע אין דעם אויפשטאנד".

אין יולי 1814 האָט דזשעקסאָן באקומען א באפעל פון וואַ־שינגטאָן, ער זאָל שליסען פרידען מיט די באזיגטע „קריקס". אין דער טעריטאָריע האָבען זיך דאַן קיין אינדיאנער שבטים מער ניט געפונען. זיי זיינען ענטוועדער אויסגע'הרג'עט געוואָרען, אָדער זיי האָבען זיך אריבערגעכאפּט די גרעניץ און זיינען אנטלאָפען צו די שפאניער אין פלאָרידא. די אינדיאנישע טשיפס, וואָס האָבען זיך געפונען אין דער טעריטאָריע, זיינען געווען פריינדליך צו די ווייסע. טייל פון זיי האָבען אפילו געהאָלפען די ווייסע געגען זייערע אייגענע ברידער. אין יעדער שלאכט האָבען זיך בא־טייליגט אינדיאנער אויף דער זייט פון די אמעריקאנער. אָט די פריינדליכע טשיפס האָט איצט דזשעקסאָן איינגעלאדען צו ריידען מיט זיי וועגען שלום.

דער פרידען, וואָס דזשעקסאָן האָט ביי דער דאָזיגער האַנ־

פערענץ פארגעלעגט די אינדיאנער, שרייבט מעקמעסטער, איז געווען איינע פון די שענדליכסטע עולות, וואס זיינען באגאנגען געווארען געגען די אינדיאנער, און איז א שאנד־פלעק אויפ'ן אמע־ריקאנישען פאלק. די אינדיאנער, מיט וועמען דזשעקסאן האט אונטערהאנדעלט, זיינען געווען זיינע פארבינדעטע אין דער מלחמה. זיי האט געווים געקומט ניט קיין שטראף, נאר א באלוינונג. אבער אט זיינען די וויכטיגסטע פונקטען, וואס דזשעקסאן האט ארויס־געשטעלט:

1) אלס א שטראף פאר'ן אויפשטאנד, זאל פון די אינדיאנער צוגענומען ווערען א טייל פון זייער טעריטאריע.

2) די „קריקס" טארען קיינמאל ניט האבען קיין שום פאר־קער מיט קיין שפאנישער שטאדט אדער פירען מסחר מיט א סוחר, וואס האט ניט קיין האנדעלס־צייגניש פון דער אמעריקאנער רעגירונג.

3) די אמעריקאנער רעגירונג זאל האבען דאס רעכט צו בויען שאסייען, פעסטונגען און האנדעלס־פאסטענס איבעראל אין דער טעריטאריע וואס געהערט צו די „קריק"־שבטים.

די טשיפס זיינען געווען דערשטוינט פון די פאדערונגען. די לעצטע צוויי פונקטען וואלטען זיי שוין ווי עס איז איינגעביסען, אבער דעם ערשטען פונקט — אפצוגעבען א גרויסען טייל פון זייער לאנד — דאס האבען זיי ניט געוואלט נאכגעבען. דזשעקסאן האט זיי דאן דערקלערט, אז דער יעניגער צווישען זיי, וואס וועט ניט לעגען זיין חתימה אויפ'ן אפמאך, וועט באטראכט ווערען אלס א בונטאוושטשיק און וועט גלייך הינגעריכט ווערען. ער האט פשוט מיט א רעוואלווער אין האנט געצוואונגען זיי אונטערצושרייבען, און זיי האבען קיין אנדער ברירה ניט געהאט און געפאלגט.

דער דאקומענט איז גע'חתמ'עט געווארען דעם 9טען אויגוסט 1814, א יאר נאך דעם פאגראם, וואס די זעקס „קריק"־טשיפס האבען געמאכט אויף די ווייסע פאמיליעס. דער רעזולטאט פון דעם אויפשטאנד איז געווען, אז דער גרעסטער טייל פון די „קריקס" זיינען אויסגע'הרג'עט געווארען, און מער ווי א העלפט פון דער טעריטאריע וואס האט באלאנגט צו זיי, איז צוגענומען געווארען.

און ערך אין דערזעלבער צייט, ווען דזשעקסאָן איז פארטיג געוואָרען מיט די „קריקס", האָט דער ענגלישער גענעראל דאָ באַקומען א באפעל צו אָרגאניזירען אן אטאקע אויף לואיזיאנא. די ענגלענדער האָבען געהאָפט, אז זיי וועט געלינגען, טיילווייז מיט גוטען און טיילווייז מיט בייזען, צו ווירקען אויף די איינוואוינער פון לואיזיאנא, זיי זאָלען זיך צוריק אונטערוואַרפען אונטער דער הערשאפט פון שפאניען. דער פלאן איז געווען צו אטאקירען ניו־אָרליענס, די האפען־שטאָדט פון לואיזיאנא, און ארויסלאָזען א פראָקלאמאציע צו די איינוואוינער, מיט דער הבטחה, אז ענגלאנד וויל ניט איינגעמען דאָס לאנד פאר זיך, נאָר זי וויל „באפרייען דאָס לאנד פון דער טיראַניי פון די פאראייניגטע שטאַטען".

דזשעקסאָן איז איצט געווען דער הויפט קאָמאנדיר פון די אמעריקאנער ארמייען אין דער גאנצער סאוט. ער האָט באקומען אָפיציעלע ידיעות פון דעם קריגס־דעפארטמענט אין וואשינגטאָן וועגען ענגלאנד'ס געפלאנטען אָנפאל אויף ניו־אָרליענס, אָבער ער האָט זיך וועגען דעם ניט געקימערט. זיין אמביציע איז געווען דיזעלבע וואָס ביי די אמעריקאנער קאָלאָניסטען אין דער סאוט און אין דער וועסט—אָפצונעמען פלאָרידא ביי שפאניען. ער האָט איצט נאָר געטראַכט ווי אזוי עס דורכצופירען. אין דער צייט וואָס די ענגלענדער האָבען צוגעגרייט זייער עקספעדיציע געגען ניו־אָרליענס, האָט דזשעקסאָן צוגעגרייט זיין עקספעדיציע געגען פלאָרידא. איידער די ענגלענדער זיינען געווען פארטיג אָנצופאנגען זייער מארש, איז דזשעקסאָן באפאלען די שפאנישע שטאָדט פענסאקאלא אין פלאָרידא און זיי איינגענומען. דערנאָך האָט ער זיך גענומען גרייטען צו באגעגענען די ענגלענדער אין ניו־אָרליענס.

די ענגלישע עקספעדיציע איז געווען די גרעסטע, וואָס האָט זיך ביז דאַן באטייליגט אין אן אטאקע. זי איז באשטאנען פון פופציג שיפען און צען טויזענט סאָלדאטען. אין מיטען דעצעמבער האָבען זיך די ענגלישע שיפען גענומען באווייזען נעבען די ברעגען פון לואיזיאנא. דזשעקסאָן האָט אין גרויס איילעניש צונויפגענומען אַלע סאָלדאטען וואָס ער האָט נאָר געקענט געפינען. ער האָט געשטעלט די שטאָדט ניו־אָרליענס אין קריגס־צושטאנד, און

האָט ארויסגעגעבען א באפעל, אז יעדער מאַן פון מיליטערישען עלטער מוז גלייך קומען העלפען פארטיידיגען די שטאָדט.

די ערשטע צוזאמענשטויסען צווישען די צוויי ארמייען האָבען באוויזען, אז די אמעריקאנער קענען זיך פארטיידיגען פיל בעסער ווי די ענגלענדער האָבען געמיינט. די ענגלישע אטאקעס האָבען זיך געענדיגט דערמיט, וואָס די אמעריקאנער זיינען געבליבען אין זייערע פּאָזיציעס. דעם 8טען יאנואר 1815 האָט דער ענגלישער קאָמאנדיר, סיר עדווארד פּעקענהעם, קאָנצענטרירט אלע זיינע כחות צו געבען דעם שונא א גענעראל־שלאכט. ער האָט געבראכט זיינע בעסטע רעגימענטען און די העלדישסטע אָפיצירען. אָבער די אטאקע, וועלכע איז געווען די לעצטע שלאכט אין דער גאנצער מלחמה, האָט זיך געענדיגט מיט א שרעקליכער מפלה פאר ענג־לאנד. די אמעריקאנער האָבען זיך ארויסגעוויזען פאר וואונדער־בארע ציל־שיסער. זיי האָבען די ענגלישע ארמיי פשוט צושאָסען אויף שטיקלאך. די ענגלענדער האָבען פארלאָרען זייער הויפּט־גענעראל און די וויכטיגסטע אָפיצירען. די צאָל פון זייערע טויטע און פארוואונדעטע האָט דערגרייכט ביז צוויי טויזענט. די אמע־ריקאנער האָבען פארלאָרען אכט טויטע און פופצען פארוואונדעטע — אן אומבאדייטענדע צאָל אין פארגלייך מיט'ן פארלוסט פון די ענגלענדער.

די שלאכט פון ניו־אָרליענס האָט בארימט געמאכט ענדרו דזשעקסאָנ'ס נאָמען איבער'ן גאנצען לאנד. אין דער סאָוט, און איבערהויפּט אין דער וועסט, איז ער געוואָרען דער העלד פון טאָג.

קאפיטעל 34.

ניו־ענגלאנד בונטעוועט זיך

דאָס לאַנד איז ניט געווען באַגייסטערט פאַר דער מלחמה. לכתחילה האָבען די קאָלאָניסטען אין דער וועסט און אין דער סאַוט זיך געריכט עפּעס צו געווינען פון דעם קריג. זיי זיינען זיכער געווען, אַז עס וועט אָנקומען גאַנץ לייכט אָפּצונעמען קענעדע פון ענגלאַנד און פלאָרידאַ פון שפּאַניען. באַלד אָבער האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די האָפנונגען קענען ניט פאַרווירקליכט ווערען, און די באַגייסטערונג האָט זיך אַ היבש ביסעל אָפּגעקילט.

אין די ניו־ענגלאַנד שטאַטען האָבען די הערשענדיגע קלאַסען, די סוחרים, די שיף־אייגענטימער און די פּאָליטיקער, זיך אָפען דער־קלערט אַלס געגנער פון דער מלחמה. זיי האָבען אַלץ געטאָן צו שטערען דער נאַציאָנאַלער רעגירונג אין דער מלחמה ארבייט, צו שטערען איר מאָראַליש, גייסטיג און פיזיש. אַ גרויסער טייל פון דער באַפעלקערונג, אַן ערך אַ העלפט, האָט געגלויבט, אַז די נאַציאָ־נאַלע רעגירונג דאַרף יע געשטיצט ווערען. דאָס איז אָבער געווען דער אָרימער טייל פון דער באַפעלקערונג. די דעה־זאָגער האָבען געהערט צום צווייטען צד. די ניו־ענגלאַנד שטאַטען זיינען מיט זייערע עפנטליכע האַנדלונגען פּאַקטיש געשטאַנען פאַר ענגלאַנד און געגען די פאַראייניגטע שטאַטען.

די לאַגע האָט געטראָגען אַ טראַגיש־קאָמישען כאַראַקטער. די מלחמה איז דערקלערט געוואָרען דערפאַר, וואָס ענגלאַנד האָט גע־שטערט דעם אַמעריקאַנישען האַנדעל אויפ׳ן ים און דערפאַר וואָס זי האָט אַראָפּגענומען מאַטראָזען פון אַמעריקאַנער שיפען. ווער האָט געליטען דערפון? הויפּטזעכליך די ניו־ענגלאַנד שטאַטען,

ווייל דארט איז געלעגען דער וויכטיגסטער טייל פון דער אמערי־קאנער שיף־אינדוסטריע און האנדעל. די סאוט און די וועסט האבען דערמיט קיין גרויסע שייכות ניט געהאט. די מלחמה איז אלזא געפירט געווארען צו באשיצען די אינטערעסען פון ניו־ענג־לאנד, און דוקא ניו־ענגלאנד האט געשריען, אז זי וויל ניט די מלחמה; אז די מלחמה מאכט זי אומגליקליך.

די גלייכגילטיגקייט פון איין טייל און די אפענע געגנערשאפט פון דעם אנדערען טייל האט זיך גאנץ שטארק געפילט אין אלץ וואס די רעגירונג האט געטאן צו פירען די מלחמה. יעדער פרוב צו קריגען געלט דורך הלואות, דורך שטייערען, דורך די שטאט־רעגירונגען, האט געבראכט טרויעריגע רעזולטאטען. מיט סאל־דאטען איז אויך געווען דאסזעלבע. עס איז כמעט אוממעגליך געווען צו קריגען רעקרוטען פאר דער ארמיי. די מיליץ־סאלדאטען האבען זיך אנטזאגט צו גיין אהין, וואו די פעדעראלע קאמאנדירען האבען זיי געשיקט. אין דער פרייווילליגער ארמיי זיינען די רייען אויך שטענדיג געווען א העלפט אדער דריטעל ליידיג.

פראפעסאר דואי, אין זיין ווערק „די פינאנציעלע געשיכטע פון די פאראייניגטע שטאטען", שרייבט אזוי: „דער פארלוסט וואס די רעגירונג האט געהאט שאפענדיג די הלואה־געלדער אין פארלויף פון דער מלחמה־צייט, פון 1812 ביז 1816, איז געווען א ריזיג־גרויסער. אין 1830 האט א קאמיטע פון קאנגרעס אויס־גערעכענט, אז פון הלואות פון איבער 80 מיליאן דאלאר האט די רעגירונג אין אמת'ן געקראגען מזומן ניט מער ווי 34 מיליאן". דאס הייסט, אז די רעגירונג האט געמוזט צאלען די קאפיטאליסטען אזעלכע גרויסע פראצענטען און „קאמישאנס", אז פון יעדען דאלאר וואס זי האט געבארגט, איז איר געבליבען ניט מער ווי עטליכע און פערציג סענט. אלס ביישפיל וועט דינען דער פאלגענדער פאקט: אין אנפאנג יאר פון 1813 האט די רעגירונג באשלאסען צו בארגען זעכצען מיליאן דאלאר. די קאסע איז געווען פוסט, און מען האט געמוזט האבען ווייניגסטענס די דאזיגע סומע כדי צו קענען פארטזעצען די מלחמה. אויפרופען זיינען געמאכט געווארען צום פאלק צו קויפען הלואה־פאפירען. דער עולם האט זיך אבי־

סעל אָפּגערופען. אין פאַרלויף פון א פּאָר מאָנאַטען זיינען פאַר־קויפט געוואָרען פּאַפּירען פאַר א זעקס מיליאָן דאָלאַר. צו די פּאַפּירען פאַר די איבעריגע צען מיליאָן האָט מען זיך ניט צוגערירט. דער פינאַנץ־מיניסטער האָט פאַרשטאַנען די אורזאַך: די רייכע ווילען ניט צאָלען דעם פולען פּרייז. האָט ער אָנגעבאָטען אראָפּ־צולאָזען צוועלף דאָלאַר פון יעדען הונדערט, דאָס הייסט, ער האָט אָנגעבאָטען א הונדערט־דאָלאַרדיגען באָנד פאַר 88 דאָלאַר. עס איז גלייך געוואָרען אַן אויסכאַפּעניש אויף די פּאַפּירען צווישען די רייכע. אסטאָר אליין האָט געקויפט פאַר צוויי מיליאָן דאָלאַר ווערט־פּאַפּירען.

שפּעטער האָט די רעגירונג געמוזט אראָפּלאָזען נאָך מער פון דעם פּרייז, און אזוי האָט זיך אין פיר יאָר צייט אָנגעקליבען א חוב פון 80 מיליאָן דאָלאַר, כאָטש די רעגירונג האָט באַקומען ניט מער ווי 34 מיליאָן אין איר קאַסע.

מיט סאָלדאַטען איז געווען דאָסזעלבע. עס איז שווער גע־ווען צו קריגען רעקרוטען, און די וואָס מען האָט שוין געקראָגען, האָבען ניט שטענדיג געטויגט פאַר'ן שלאַכטפעלד. טראָץ אלע אָנשטרענגונגען איז ניט מעגליך געווען צו פאַרגרעסערען די אַרמיי אויף מער ווי עטליכע טויזענט מאַן. אין יוני 1813 האָט די אַרמיי געציילט קנאַפּע 28 טויזענט סאָלדאַטען. אין דעצעמבער 1813 האָט די צאָל דערגרייכט ביז איבער 35 טויזענט. אין יולי 1814 איז זי אראָפּגעפאַלען צו 31 טויזענט.

אין הערבסט 1814 האָט מאַנראָו, דער קריגס־מיניסטער, גע־מאַכט א פאַרצווייפעלטע אָנשטרענגונג צונויפצושטעלען אַן אַרמיי פון הונדערט טויזענט מאַן. די מיליטערישע לאַגע איז דעמאָלט געווען א קריטישע. די ענגלענדער האָבען אָקאָרשט געהאַט פאַר־ברענט וואַשינגטאָן. א גרויסע ענגלישע אַרמיי האָט זיך געגרייט צו אַטאַקירען ניו־אָרליענס. א שטרעקע פון ארום הונדערט מייל־ברעג, אין מעין, איז געווען פאַרנומען פון די ענגלענדער. מאַנראָו האָט געגלויבט, אַז כדי צו קענען זיך פאַרטיידיגען און צוריק אָפּ־צונעמען דאָס פאַרנומענע לאַנד, איז נויטיג געווען אין פאַרלויף פון די עטליכע וואָכען צייט אריינצוקריגען אין דער אַרמיי פרישע

70 טויזענט מאן. אויפ'ן געוויינליכען אופן, דורך אָנבאָטען „באָ־נוסעס" און דורך אגיטאציע, האָט ער געוואוסט, וועט ער זיין ציל ניט דערגרייכען. ער האָט דעריבער פאָרגעלייגט פאר'ן קאָנגרעס פיר נייע פלענער. דער ערשטער און דער וויכטיגסטער פון זיי איז געווען פאָלגענדער: די גאנצע מענער־באפעלקערונג צווישען די יאָרען פון 18 ביז 45 זאָל רעגיסטרירט ווערען און צוטיילט ווערען אין גרופען פון הונדערט. יעדע גרופע זאָל אין משך פון דרייסיג טעג צושטעלען פון צווישען זיך א געוויסע צאָל רעקרוטען. אזוי שנעל ווי איינער פון די צוגעשטעלטע וועט ארויספאלען פון דער ארמיי — וועט גע'הרג'עט אָדער פארוואונדעט, אָדער געפאנגען ווערען — זאָל זיין גרופע שיקען פון צווישען זיך אן אנדערען צו פארנעמען זיין פלאץ. אויב די גרופע וועט אליין ניט צושיקען איר באשטימטע צאָל, זאָל די רעגירונג ווארפען גורל און אליין נעמען די סאָלדאטען.

אין אנדערע ווערטער, דער פלאן איז געווען — געצוואונגענער מיליטער־דינסט, א „דרעפט". די רעפובליקאנער, וועלכע זיינען שטענדיג געווען נעגען יעדען מיליטאריזם, האָבען איצט, צום ערשטען מאָל, אליין פאָרגעשלאָגען, אז אין אמעריקא זאָל איינגע־פירט ווערען א סיסטעם פון געצוואונגענער מיליטער־דינסט פאר דער גאנצער באפעלקערונג.

די רעפובליקאנישע פירער אין קאָנגרעס האָבען מורא געהאט דעם פלאן פאָרצולייגען. זיי האָבען ארייננעטראָגען א פיל מילדע־רען פאָרשלאג: אז די פעדעראלע רעגירונג זאָל מעגען „דרעפטען" די מיליץ־סאָלדאטען, וואָס די שטאטען האָבען. דער מילדערער פאָרשלאג האָט ארויסגערופען א שטורמישע דעבאטע אין סענאט. דער פאָרשלאג איז שארף אטאקירט געוואָרען אלס געצוואונגענע מיליטער־דינסט. די הויפט־געגנער זיינען, נאטירליך, געווען די פעדעראליסטען, גראָד די וואָס האָבען געגלויבט אין ארמייען און אין מיליטאריזם. צוליב זייערע סימפאטיען מיט ענגלאנד האָבען זיי גע'טענה'ט, אז געצוואונגענע מיליטער־דינסט, אפילו אין

מלחמה־צייט, איז געגען דער קאָנסטיטוציע, געגען גערעכטיגקייט און געגען פרייהייט.*)

דער פּראָיעקט איז דורכגעפאַלען, ווייל די צוויי הייזער האָבען זיך ניט געקענט אייניגען אויף געוויסע אייגצעלהייטען.

די אָפּאָזיציע פון די ניו־ענגלאַנד שטאַטען האָט זיך אויסגע־דריקט ניט בלויז דערין, וואָס זיי האָבען ניט געבאָרגט קיין געלט דער רעגירונג און האָבען זיך אָנטזאָגט צו שיקען זייער מיליץ אין קריג. זיי האָבען נאָך ערגערס געטאָן: זיי האָבען צוגעשטעלט עסען און סחורות דער ענגלישער אַרמיי אין קאַנאַדע. די אַמעריקאַנער רעגירונג האָט געמוזט זוכען עצות ווי אַזוי צו באַשיצען זיך געגען ניו־ענגלאַנד, גראַדע אַזוי ווי ניו־ענגלאַנד וואָלט געווען ניט אַ טייל פון די פאַראייניגטע שטאַטען, נאָר אַ פאַרבינדעטער פון ענגלאַנד.

דעם ערשטען יאָר פון דער מלחמה האָט ענגלאַנד געמאַכט אַ בלאָקאַדע אויף אַלע סאַוטה און מיטעל־שטאַטען. די האַפענס פון ניו־ענגלאַנד האָט זי אָבער געלאָזען אָפען. זי האָט עס געטאָן, ווייל זי האָט געוואוסט, אַז ניו־ענגלאַנד איז פריינדליך צו איר. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז די ניו־ענגלאַנד האַפענס האָבען געקראָגען דעם גאַנצען אויסלענדישען האַנדעל. דאָס האָט אַרויסגערופען ביטערע פּראָטעסטען, געשרייען און אייפערזוכט אין די אַנדערע שטאַטען. דערצו איז נאָך צוגעקומען די פאַרביטערונג געגען ניו־ענגלאַנד דערפאַר וואָס זי האָט פאַרקויפט מלחמה־מאַטעריאַלען דעם שונא. פּרעזידענט מעדיסאָן האָט זיך צום סוף יאָר 1813 געווענדעט צום קאָנגרעס מיט אַ פּאָרשלאַג צו פאַרווערען וועלכע עס איז שיפען אַריינצופאָרען אָדער אַרויסצופאָרען פון די אַמעריקאַנער האַפענס. דער פּאָרשלאַג איז געצילט געוואָרען געגען ניו־ענגלאַנד, און ער איז אָנגענומען געוואָרען.

לאַנג איז אָבער דער פאַרבאָט ניט פאַרבליבען אין קראַפט. עס האָבען זיך אויפגעהויבען פּראָטעסטען ניט בלויז אין ניו־

*) ווען דער „דרעפט־ביל" איז פאַרהאַנדעלט געוואָרען אין קאָנגרעס אין 1917, האָבען די געגנער ציטירט פון די רעדעס, וואָס זיינען געהאַלטען געוואָרען געגען דעמזעלבען פּאָרשלאַג אין דער מלחמה פון 1812.

ענגלאנד, נאָר אויך אין אנדערע טיילען פון לאנד. דאָס געזעץ האָט אוממעגליך געמאכט צו פירען סחורה פון איין האפען צו א צווייטען. דאָס האָט געגעבען די שמוגלער און די ספעקולאנטען א געלעגענהייט צו העכערען פרייזען. דער יקרות איז נאָך פריער געווען גרויס גענוג, איצט איז ער געשטיגען נאָך העכער. די קאָנגרעס־לייט פון ניו־ענגלאנד האָבען דאָס געזעץ פארדאמט אלס ניט־קאָנסטיטוציאָנעל און טיראניש.

די אדמיניסטראציע האָט ניט געקענט ביישטיין די פראָטעסטען, און אין עטליכע מאָנאטען שפעטער האָט זי אליין פארגעלייגט קאָנגרעס זאָל אָפּשאפען דאָס געזעץ, און עס איז אָפּגעשאפט געוואָרען.

די שטימונג אין די ניו־ענגלאנד שטאטען געגען דער מלחמה און געגען דער רעפובליקאנישע אדמיניסטראציע איז געווארען שארפער און ביטערער, וואָס לענגער די מלחמה האָט זיך פארצויגען. מען האָט דאָרטען גערעדט וועגען שליסען א באזונדערען שלום מיט ענגלאנד, וועגען אפרייסען זיך פון די פאראייניגטע שטאטען. מיט דעם דאָזיגען געדאנק האָבען זיך ארומגעטראָגען נאָר די עקסטרימיסטען, אָבער צווישען זיי האָבען זיך געפונען די איינפלוסרייכסטע מענשען. אין די לעצטע מאָנאטען פון 1814, ווען די מיליטערישע לאגע פון אמעריקא איז געווען אם טרויעריגסטען, איז פון דער שטימונג אין ניו־ענגלאנד ארויסגעוואקסען א באוועגונג, וואָס איז באקאנט אין דער געשיכטע מיט׳ן נאָמען „די הארטפאָרד קאָנווענשאָן”.

אין אָקטאָבער 1814 האָט די לעדזשיסלייטשור פון מאסאטשוסעטס אָנגענומען א רעזאָלוציע, אז דער גאָווערנאָר זאָל איינלאדען די שטאטען פון ניו ענגלאנד צו א קאָנווענשאָן אין הארטפאָרד. די דירעקטע סבה פון דער רעזאָלוציע איז געווען פאָלגענדע: ווען די ענגלישע ארמיי האָט אריינגעדרונגען אין מעין (מעין איז דעמאָלט געווען א טייל פון מאסאטשוסעטס), האָט די פעדעראלע רעגירונג ניט געשיקט קיין ארמיי זי צו פארטיידיגען. די פעדעראלע רעגירונג האָט אזוי געהאנדעלט דערפאר וואָס מאסאטשוסעטס האָט זיך אנטזאגט צו שטעלען אירע מיליץ־סאָל־

דאַטען אונטער דער קאָמאַנדע פון די פעדעראַלע מיליטער־באַ־אַמטע. מאַסאַטשוסעטס האָט ביי דער קאָנפערענץ געוואָלט פאַר־איייניגען אַלע אירע שכנ׳ישע שטאַטען אין ניו־ענגלאַנד אין אַ מין זעלבסט־שוץ־פאַרבאַנד, וואָס זאָל אָרגאַניזירען אַן אַרמיי צו העלפען איינע די אַנדערע זיך צו פאַרטיידיגען געגען אַ שונא אין פאַל פון מלחמה.

דאָס איז געווען דער אָפיציעלער מאָטיוו, אָבער אַלע האָבען פאַרשטאַנען, אַז מען קען זיך ריכטען פון דער קאָנווענשאָן אויף ערנסטע רעזולטאַטען. די פעדעראַליסטישע פּרעסע אין ניו־ענגלאַנד איז פול געווען מיט אַטאַקעס אויף דער וואַשינגטאָנער רעגירונג. זי האָט געפאָדערט אַ באַלדיגען פרידען מיט ענגלאַנד. זי האָט געסטראַשעט, אַז די ניו־ענגלאַנד שטאַטען וועלען אַליין שליסען פרידען מיט ענגלאַנד, אויב די נאַציאָנאַלע רעגירונג וועט זיך איינשפּאַרען און פאָרטזעצען די מלחמה. צווישען די פעדע־ראַליסטישע פירער אין מאַסאַטשוסעטס זיינען געווען צוויי פראַק־ציעס: איינע, אַ מעסיגע, האָט געוואָלט, אַז די קאָנווענשאָן זאָל ניט ריזיקירען מיט קיין בירגער־קריג; די צווייטע, אַן עקסטרע־מע, וועלכע איז געווען גרייט פאַר קיין זאַך זיך ניט אָפּצושטעלען, אפילו זיך אָפּצורייסען און גרינדען אַן אייגענע רעגירונג.

די דעלעגאַטען וואָס מאַסאַטשוסעטס האָט געשיקט צו דער קאָנווענשאָן האָבען געהערט צום מעסיגען פליגעל. עס איז מעג־ליך, אַז אפילו די מעסיגע וואָלטען אויך געוואָגט צו גיין גאַנץ ווייט, אָבער דער אויפרוף צו דער קאָנווענשאָן האָט ניט געהאַט יענעם ערפאָלג, וואָס מאַסאַטשוסעטס האָט דערוואַרט. בלויז די צוויי שטאַטען, קאָנעקטיקאָט און ראָוד איילאַנד, האָבען אָפּגע־ענטפערט מיט אַ באַשלוס צו שיקען דעלעגאַטען. ווערמאָנט האָט אַנטזאָגט זיך צו באַטייליגען אין דער קאָנווענשאָן. און ניו־העמשיר האָט אויך ניט געשיקט קיין דעלעגאַטען (בלויז צוויי דעלעגאַטען זיינען געקומען פון אַ קאָנפערענץ וואָס אַ געוויסע פראָווינץ אין ניו־העמשיר האָט אַליין פאַררופען).

די זיצונגען, הינטער פאַרשלאָסענע טירען, האָבען זיך אָנגע־פאַנגען אין מיטען דעצעמבער, און האָבען אָנגעהאַלטען דריי

וואָכען צייט. וועגען די פארהאנדלונגען גופא וויים מען ווייניג, קיינע באריכטען זיינען ניט ארויסגעגעבען געוואָרען. מען וויים נאָר די באשלוסען וואָס די קאָנווענשאָן האָט אָנגענומען. און זיי זיינען געווען ווי פאָלגט:

ערשטענס, יעדער שטאט זאָל האָבען אן אייגענע ארמיי זיך צו פארטיידיגען.

צווייטענס, יעדער שטאט זאָל האָבען א רעכט זיך צו פאר־טיידיגען געגען א שונא, און אז די נאציאָנאלע רעגירונג זאָל ערלויבען יעדען שטאט אראָפצונעמען א טייל פון די נאציאָנאלע שטייערען וואָס ווערען אין דעם שטאט געזאמעלט צו דעקען די הוצאות פון דער שטאט־ארמיי.

דריטענס, עס זאָלען געמאכט ווערען זיבען „אמענדמענטס“ צו דער קאָנסטיטוציע, — אמענדמענטס וועלכע זאָלען אָפשוואַ־כען די מאכט פון דער נאציאָנאלער רעגירונג בנוגע מלחמות. איינער פון די אמענדמענטס זאָל זיין — אז צו דערקלערען קריג איז נויטיג צוויי־דריטעל מאיאָריטעט אין ביידע הייזער פון קאָנ־גרעס. א צווייטער אמענדמענט זאָל דערקלערען, אז די רעגי־רונג טאָר ניט פארבאָטען האנדעל מיט אויסלאנד אויף לענגער ווי זעכציג טעג.

דער וויכטיגסטער באשלוס איז געווען דער צווייטער, אז די שטאט־רעגירונגען זאָלען מעגען באנוצען א טייל פון די נאציאָנא־לע שטייערען פאר זייערע אייגענע ארמייען. די קאָנווענ־שאָן האָט אָנגענומען א רעזאָלוציע, אז אין פאל די נאציאָנאלע רעגירונג וועט צוריקווייזען די פאָדערונג, זאָל א צווייטע קאָנ־ווענשאָן פאררופען ווערען דעם 15טען יוני אין באָסטאָן, און אז דאָרטען זאָלען גענומען ווערען „יענע שריט וואָס די אומשטענ־דען אין דעם מאָמענט וועלען פאָדערען“.

אָבער די באשלוסען אליין זיינען ניט דאָס וויכטיגסטע. די אלגעמיינע דערקלערונגען זיינען געווען א סך שארפער ווי די באשלוסען און די אלגעמיינע דערקלערונגען זיינען געווען, ערשטענס, אז די שטאטען האָבען א רעכט זיך צו פארטיידיגען געגען נאציאָנאלע געזעצען, „וועלכע טרעטען איבער די גרעניצען

פון דער קאָנסטיטוציע״; צווייטענס, אז עס איז דאָ א באדערפע־ניש צו מאכען אן „ענדערונג אין לאנד״. דאָס איז געווען אן אָנצוהערעניש, אז די ניו־ענגלאנד שטאטען קלערען וועגען אָפּ־רייסען זיך פון דער רעגירונג. די דאָזיגע דערקלערונג גיט ווײ־טער אָנצוהערעניש, אז ווען עס וואָלט געווען א רואיגע צייט, וואָלט מען וועגען אזוינע שריט געקענט ערנסט טראכטען.

די לעדזשיסלייטשור פון מאסאטשוסעטס האָט גוטגעהייסען דעם באריכט פון אירע דעלעגאטען צו דער קאָנווענשאָן. דאָס־זעלבע האָט געטאָן די לעדזשיסלייטשור פון קאָנעקטיקאָוט. די צוויי שטאטען האָבען דערוויילט דעלעגאטען צו פאָרען קיין וואַ־שינגטאָן און פאָרלייגען די פאָדערונגען פאר׳ן קאָנגרעס.

די דעלעגאטען זיינען ארויסגעפאָרען. זיי האָבען אָבער זייער שליחות ניט דורכגעפירט. אין א ניו יאָרקער צייטונג איז ענדע יאנואר 1815 געדרוקט געוואָרען די פאָלגענדע אנאָנסע: „דריי שיינע פאראנטוואָרטליכע הערען, וועלכע זיינען געווען אויפ׳ן וועג קיין וואשינגטאָן, זיינען לעצטען מאָנאט פלוצלינג פארשוואונדען געוואָרען אין באלטימאָר.״ די אנאָנסע איז, פאר־שטייט זיך, געווען א וויץ. די דעלעגאטען זיינען טאקע אויפ׳ן וועג „פארפאלען געוואָרען״. זיי האָבען זיך אומגעקערט אהיים אזוי שנעל ווי זיי האָבען דערהערט, אז דזשעקסאָן האָט געוואונען א גרויסען זיג אין לואיזיאנא, אז די מלחמה האָט זיך געענדיגט, און אז פרידען איז אונטערגעשריבען געוואָרען. זיי האָבען גע־וואוסט, אז נאָך אזעלכע פאסירונגען וועט מען זיך אין וואשינגטאָן צו זיי ניט צוהערען, און אז אפילו אין זייערע אייגענע שטאטען וועט מען זיך מיט זייערע פאָדערונגען מער ניט אינטערעסירען. די ניו־ענגלאנד שטאטען האָבען זיך געבונטעוועט אזוי לאנג ווי די מלחמה האָט אָנגעהאלטען און די איינוואוינער האָבען געלי־טען פון דער בלאָקאדע, פון דעם יקרות און פון די ענגלישע אטאקעס. איצטער אָבער, אז עס איז געוואָרען שלום, איז די אומצופרידענהייט שנעל פארשוואונדען.

קאפיטעל 35

דער פרידען. — וואָס אמעריקע האָט געוואונען

ווענען שלום האָט מען נאָך אָנגעהויבען ריידען א פּאָר מאָנאטען נאָכדעם ווי די מלחמה האָט אויסגעבראָכען. אין סעפּטעמבער 1812 האָט דער רוסישער צאר פאָרגעשלאָגען דעם אמעריקאנישען אמבאסאדאָר אין מאָסקווע זיך אריינצולייגען אין א שלום. רוסלאנד איז דעמאָלט געווען א פארבינדעטע פון ענגלאנד אין דער מלחמה געגען נאפּאָלעאָנ'ען און דער צאר האָט געוואָלט באפרייען ענגלאנד פון איבעריגע שונאים. אמעריקע האָט דעם אָנבאָט אָנגענומען, ענגלאנד אָבער האָט ניט געוואָלט. די דיפּלאָמאטישע פארהאנדלונגען האָבען זיך געצויגען מאָנאטען לאנג. ענדליך האָט ענגלאנד געלאָזט וויסען, אז זי איז גרייט צו ריידען ווענען שלום מיט אמעריקע דירעקט, אָן א דריטען צד. אין אייראָפּע זיינען שוין דעמאָלט געווען פינף אמעריקאנער פאָרשטייער, וועלכע זיינען געשיקט געוואָרען אלס א פרידענס־קאָמיסיע. מיט זיי האָט ענגלאנד גענומען אונטערהאנדלען אין מיטען זומער פון 1814. די פארהאנדלונגען זיינען פאָרגעקומען אין גענט, בעלגיען.

בעת די פארהאנדלונגען האָבען זיך אָנגעפאנגען איז ענגלאנד'ס לאגע אויף די שלאכטפעלדער, סיי אין אמעריקע, סיי אין אייראָפּע, געווען א גלענצענדע. אין אמעריקע האָט זי ערשט געהאט פארברענט וואשינגטאָן און אָפּגעהאלטען עטליכע נצחונות ביים קענעדער גרענעץ, אויסער דעם האָט זי געהאלטען א שטיק פון דער אמעריקאנער טעריטאָריע אין מעין. אין אייראָפּע איז זי געווען פולשטענדיג זיגרייך. נאפּאָלעאָנ'ס מאכט איז געווען

געבראָכען. די ענגלישע דיפּלאָמאַטען האָבען געפּילט, אַז זיי קענען איצט דיקטירען די תנאים פון שלום מיט אַמעריקע. א גרויסער טייל פון דער ענגלישער פּרעסע האָט געפאָדערט, אַז די פאַרהאַנדלונגען זאָלען אָפּגעבראָכען ווערען און די מלחמה זאָל פאָרטגעזעצט ווערען ביז א פולען נצחון. די ענגלישע פרידענס־דעלעגאַטען האָבען טאַקע געשטעלט אַזעלכע תנאים, וואָס אַמע־ריקע האָט בשום אופן ניט געקענט אָננעמען.

ענגלאַנד האָט געפאָדערט, אַז עס זאָל געשאַפען ווערען א נייטראַלע שטיק טעריטאָריע צווישען קענעדע און די פאַראייניג־טע שטאַטען. די טעריטאָריע זאָל געהערען צו די אינדיאַנער און זאָל שטיין אונטער דער אויפזיכט פון ענגלאַנד און אַמעריקע. זי האָט ווייטער געפאָדערט, אַז די פאַראייניגטע שטאַטען זאָל ניט טאָרען האָבען קיין קריגסשיפען און קיין פעסטונגען אויף די „לייקס", די וואַסערען וואָס ליגען צווישען קענעדע און די פאַר־איינינגטע שטאַטען; אָבער ענגלאַנד זאָל יאָ דאָרט מעגען האָבען א קריגספלאָטע. זי האָט אויך פאַרלאַנגט, אַז דאָס לאַנד, וואָס זי האָט פאַרנומען אין מעין, זאָל בלייבען ביי איר.

די אַמעריקאַנער דעלעגאַטען האָבען, פאַרשטייט זיך, די אַלע באַדינגונגען צוריקגעוויזען. עס האָט אויסגעזען, אַז די אונטער־האַנדלונגען וועלען מוזען אָפּגעבראָכען ווערען. דערווייל אָבער האָט זיך דאָס רעדעל גענומען דרייען אויף צוריק. די אַמעריקאַ־נער האָבען פאַרטריבען די ענגלישע פלאָטע פון באַלטימאָר, באַ־זיגט די ענגלישע פלאָטע ביי פּלאַצבורג און צושלאָגען די ענגלישע אַרמיי אין קענעדע. אויך אין אייראָפּע האָבען זיך באַוויזען נייע וואָלקענס. נאַפּאָלעאָן איז ווידער געוואָרען טעטיג. די ענגלישע דיפּלאָמאַטען האָבען איצט געענדערט זייער טאָן. זיי האָבען גע־בעטען די אַמעריקאַנער דעלעגאַטען זיי זאָלען פאָרלייגען זייערע באַדינגונגען.

די אַמעריקאַנער האָבען געשטעלט באַדינגונגען, וועלכע זיי־נען געווען אַזוי עקסטרעם ווי די ענגלישע, און ענגלאַנד האָט זיי צוריקגעוויזען. מען איז זיך אָבער ניט פונאַנדערגעגאַנגען מען האָט וועגען יעדען פונקט דעבאַטירט. ענדליך האָט מען זיך גע־

אייניגט אויפ'ן „סטאטוס־קווא", וואס האט עקזיסטירט פאר דער מלחמה, ד. ה., אלץ זאל בלייבען ווי עס איז געווען פריער. אלץ וואס ביידע צדדים האבען אייגענומען אין דער מלחמה זאל מען זיך אפגעבען צוריק איינער דעם אנדערען. די צוויי פראגען, וואס זיינען געווען די דירעקטע אורזאך פון דער מלחמה — דאס אראפנעמען מאטראזען פון די שיפען און די באשרענקונגען גע־גען דעם אמעריקאנישען האנדעל — אט די הויפט־פראגען האט מען איגנאנצען אויסגעלאזען פון דעם פרידענס־טראקטאט. עס איז אויך באשלאסען געווארען אפצולייגען דעם דיספוט וועגען דער גרענעץ צווישען קענעדע און די פאראייניגטע שטאטען און עס איבערגעבען צו א ספעציעלער קאמיסיע צו באשטימען. אמע־ריקע האט אויך איינגעשטימט צו שענקען אמנעסטיע יענע אינ־דיאנישע שבטים וואס האבען זיך באטייליגט אין דער מלחמה אויף ענגלאנד'ס זייט, אבער די אינדיאנישע טעריטאריע איז ווי פריער געבליבען אונטער דער קאנטראל פון די פאראייניגטע שטאטען.

דער פרידענס־אפמאך איז אונטערגעשריבען געווארען אין גענט דעם 24טען אקטאבער 1814. איינער פון די פונקטען אין דעם אפמאך איז געווען, אז וואפענשטילשטאנד ווערט דערקלערט אויף אזוי לאנג ביז וואנען די צוויי לענדער וועלען דעם אפמאך ענטוועדער אננעמען אדער צוריקווייזען. ווען אין 1814 וואלט געווען א טעלעגראף איבער'ן אטלאנטיק, וואלט די שלאכט ביי ניו־ארליענס ניט געפאכטען געווארען. אבער איידער די ידיעה וועגען דעם פרידענס־אפמאך און דעם וואפענשטילשטאנד איז אנגעקומען קיין אמעריקע, איז שוין געווען אין מיטען יאנואר, און די שלאכט איז שוין געווען פאראיבער.

די נייס וועגען דעם פרידען איז אויפגענומען געווארען מיט גרויס פרייד. אמעריקע האט, אמת, גארניט געוואונען, אבער דער גרעסטער געווינס פאר'ן עולם איז געווען דאס וואס די מלחמה האט אויפגעהערט.

פון א מיליטערישען שטאנדפונקט איז די מלחמה געווען פון א קליינער באדייטונג. די אמעריקאנער ארמיי איז די אלע יא־

רען פון דער מלחמה באשטאנען פון א 30 טויזענט מאַן. אין די גרעסטע שלאכטען האָבען זיך באטייליגט ניט מער ווי א פיר טויזענט סאָלדאטען. אין אלע שלאכטען צוזאמען זיינען געווען 1,600 טויטע און 3,500 פארוואונדעטע.

דאָך האָט אמעריקע א סך געוואונען פון דער מלחמה. ענג־לאנד האָט איצט געקראָגען מער דרך־ארץ פאר די פאראייניגטע שטאטען, זי האָט אייפגעהערט צו שטערען דעם אמעריקאנישען האנדעל, אויפגעהערט צו טשעפען אמעריקאנער מאטראָזען. אמע־ריקע האָט דורך דער מלחמה געקראָגען אנע־קענונג אלס א פול־שטענדיג אומאָפהענגיג לאנד, מיט אלע רעכט און פרייהייטען, א לאנד וואָס קען זיך פארטיידיגען און וואָס מוז רעספעקטירט ווערען.

ניט אומזיסט ווערט די מלחמה פון 1812 באצייכענט פון טייל היסטאָריקער אלס דער צווייטער „קריג פון אומאָפהענגיג־קייט“, דאָס הייסט, א צווייטע רעוואָלוציע געגען ענגלאנד.

קאפיטעל 36

דער קריזיס נאָך דער מלחמה

דער צענדליג יאָר וואָס נאָך דער מלחמה, פון 1815 ביז 1825, ווערט באצייכענט אין דער געשיכטע פון אמעריקע אלס די „צייט פון גוטע געפילען" („איראַ אָוו גוד פילינג"). פאָליטיש איז דאָס לאנד אין יענעם צענדליג יאָר געווען רואיג. די פעדעראַליסטישע פאַרטיי האָט פאקטיש אויפגעהערט צו עקזיסטירען אין דער נאַציאָנאַלער פּאָליטיק. דזשיימס מאנראָו, דער רעפּובּליקאַנישער קאנדידאט פאר פּרעזידענט, האָט אין די וואַלען פון 1816 באקומען 183 עלעקטאָרישע שטימען, בשעת זיין געגענער האָט געקראָגען ניט מער ווי 34 שטימען. אין 1820 האָט שוין די פעדעראַליסטישע פּאַרטיי גאָרניט ארויסגעשטעלט קיין געגען־קאנדידאט צו מאנראָו, און מאנראָו איז דערוויילט געוואָרען פאקטיש איינשטימיג. בלויז איין־איינציגער עלעקטאָר האָט געשטימט געגען אים.

די רואיגקייט, די „גוטע געפילען", האָבען זיך אָבער באַגרענעצט אויף'ן פּאָליטישען לעבען. אין דער אינדוסטריע, אין האנדעל, אין דעם אַלגעמיינעם אנטוויקלונגס־גאַנג פון לאנד זיינען פאָרגעקומען גרויסע און וויכטיגע ענדערונגען. דאָס לאנד האָט אָנגעהויבען צו גיין אויף א נייעם וועג. אמעריקע האָט אָפּגעקערט איר פּנים פון אייראָפּע, אָן וועלכער זי איז ביז דעמאָלט געווען אָפּהענגיג אינדוסטריעל. זי האָט איצט גענומען טראַכטען וועגען זעלבסטשטענדיגער אינדוסטריעלער אנטוויקלונג, וועגען אויפבויען אייגענע פאבריקאציע, וועגען אויסשפּרייטען זיך אין

דער וועסט, וועגען מאַכען אַמעריקע אומאָפּהענגיג אינדוסטריעל אַזוי ווי זי איז געוועזען אומאָפּהענגיג פּאָליטיש.

ביז דער מלחמה זיינען די צוויי וויכטיגסטע עקאָנאָמישע געביטען אין אַמעריקע געווען לאַנדווירטשאַפט און אויסלענדישער האַנדעל. די מלחמות אין אייראָפּע, וואָס האָבען זיך אָנגעהויבען מיט דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, האָבען געעפענט גרויסע

דזשיימס מאָנראָו

מערק פאַר אַמעריקאַנישע פּראָדוקטען. אייראָפּע האָט געקויפט ביי אַמעריקע ווייץ, קאָרן, פלייש און בוימוואָל. עס איז אויך געוואָרען אַ פעלד פאַר שיפבוי און שיף־פאַרקער.

די לאַגע האָט זיך גענומען ענדערען אין די לעצטע יאָרען פון דזשעפערסאָנ'ס אַדמיניסטראַציע. די גזירות אויף נייטראַלע שיפען, וואָס ענגלאַנד און פראַנקרייך האָבען אַרויסגעגעבען כדי

אויסצוהונגערן איינע די אנדערע, האבען ביסלאכווייז רואינירט דעם אמעריקאנעם אויסלענדישען האנדעל. און דאס וואס איז נאך פון די גזירות געבליבען האט די מלחמה פארענדיגט. פון אויסלאנד זיינען אהער מער קיין סחורות כמעט ניט אריינגע־בראכט געווארען. דאס געשעפט מיט שיפען איז פאראליזירט געווארען. און דעמאלט האט מען זיך דאס א נעם געטאן צו בויען אינדוסטריע אין אמעריקע גופא. דער קאפיטאל וואס איז פריער געגאנגען אויף בויען שיפען און פירען אויסלענדישען מסחר איז איצט אריינגעלייגט געווארען אין גרינדען פאבריקען און פאבריקאציע. עס זיינען אויפגעבויט געווארען טעקסטיל־פאבריקען אין די ניו־ענגלאנד שטאטען, עס האט זיך אנטוויקעלט אן אייזען־אינדוסטריע און א לעדער־אינדוסטריע. ארום און ארום האט דער קאפיטאל וואס איז געלעגען אין פאבריקאציע אין 1816 שוין באטראפען 900 מיליאן דאלאר.

גלייך ווי די מלחמה האט זיך געענדיגט האט אויסגעבראכען א קאמף צווישען די ענגלישע און אמעריקאנישע פאברי־קאנטען איבער דעם אמעריקאנישען מארק. פאר ענגלאנד איז דער אמעריקאנישער מארק געווען פון גרויס וויכטיגקייט. די ענגלישע פאבריקאנטען האבען גענומען פארפלייצען דעם היגען מארק מיט זייערע סחורות. זיי האבען געשניטען די פרייזען אן רחמנות אין דעם קאנקורענץ־קאמף מיט די אמעריקאנישע פאבריקאנטען. די היגע פאבריקאנטען זיינען ניט געווען אזוי רייך ווי די ענגלישע, אזוי איינגעפונדעוועט, האבען די ענגלענדער געמיינט, אז עס וועט זיי געלינגען צו באזיגען די היגע פאברי־קאנטען, „צו דערשטיקען די וואקסענדע פאבריקאציע אין אמע־ריקע אין וויגעלע", ווי אן ענגלישע שטאטסמאן האט זיך אויס־געדריקט.

די היגע פאבריקאנטען, הויפטזעכליך פון טעקסטיל, האבען געמאכט קולות, אז די רעגירונג זאל זיי ראטעווען. זיי האבען אריינגעשיקט פעטיציעס צום קאנגרעס. פרעזידענט מעדיסאן האט אין זיין „מעסעדזש" צום קאנגרעס רעקאמענדירט, אז דער טאריף זאל געהעכערט ווערען. דער קאנגרעס האט די רעקא־

מענדראַציע אָנגענומען. דער טאַריף אויף טעקסיטלס און אַ סך אַנדערע סחורות איז פיל געהעכערט געוואָרען. אפילו טאָמאַס דזשעפערסאָן, וועלכער איז שטענדיג געווען געגען דערמוטיגען פאַבריקאַציע אין אַמעריקע, האָט איצט געענדערט זיין מיינונג און האָט געזאָגט, אַז „כדי צו זיין אומאָפּהענגיג מוזען מיר פאַבריציִרען פאַר'ן אייגענעם געברויך. מיר מוזען אַוועקשטעלען פאַבריקאַציע אויף דערזעלבער מדרגה ווי פאַרמעריי.”

אין דעם קאַמף, וואָס איז פאָרגעקומען אין קאָנגרעס איבער דער טאַריף־פראַגע האָט מען געקענט זען די נייע צוטיילונג פון קלאַסען־אינטערעסען. די פאַבריקאַנטען, וועלכע האָבען זיך געפונען אין די ניו־ענגלאַנד און די מיטעלע שטאַטען, זיינען געווען פאַר אַ טאַריף; די גרויסע פלאַנטאַטאָרס פון דער סאַוט זיינען געווען געגען, ווייל דורך דער אָפּשאַפונג פון אייראָפּעאישער קאָנקורענץ וועלען זיי דאָך מוזען צאָלען העכערע פרייזען פאַר פאַבריצירטע סחורות. די פאַרמער פון דער וועסט זיינען געווען פאַר אַ טאַריף. דער אונטערשיד צווישען זיי און די פאַרמער פון דער סאַוט איז געווען דער: די פלאַנטאַטאָרס פון דער סאַוט האָבען זייערע פראָדוקטען, בוימוואָל און טאַבאַק, פאַרקויפט אין אויסלאַנד. האָבען זיי דער עיקר אין זינען געהאַט די פרייזען וואָס זיי וועלען דאַרפען צאָלען פאַר פאַבריצירטע סחורה. די פאַרמער פון דער וועסט האָבען זייערע פראָדוקטען, ווייץ און קאָרן, אין אויסלאַנד ניט פאַרקויפט. זיי האָבען געדאַרפט אַ מאַרק פאַר זייערע פראָדוקטען אין אַמעריקע גופא. זיי האָבען געוואוסט, אַז מיט דער אַנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע אין דער איסט וועט די באַפעלקערונג דאָרט וואַקסען און וועט זיך נויטיגען אין זייערע פאַרם־פּראָדוקטען. דעריבער האָבען זיי געוואָלט דעם טאַריף. געגען דעם טאַריף זיינען אויך געווען די שיף־אייגענטימער אין דער איסט. פאַר זיי האָט זיך געלוינט עס זאָל זיין וואָס מער האַנדעל מיט אויסלאַנד, וואָס מער עקספּאָרט און אימפּאָרט.

דער טאַריף איז אָנגענומען געוואָרען. אָבער די לאַגע פון היגען פאַבריקאַנט איז ניט פיל בעסער געוואָרען. די ענגלישע

פאבריקאנטען האָבען גאַנץ גוט געקענט קאָנקורירען מיט זיי, ווייל נאָך די מלחמות האָבען זיי געהאַט זייער ביליגע ארבייט. די באפרייטע סאָלדאטען, מיט וועלכע אלע לענדער אין אייראָפּע זיינען געווען פארפלייצט, זיינען וויליג געווען צו ארבייטען פאר א שטיקעל ברויט, אבי די נשמה צו דערהאלטען. אויסער דעם האָבען די ענגלישע פאבריקאנטען דורך שווינדלערישע מעטאָדען זיך איינגאַנצען אויסגעדרייט פון דעם טאריף. זיי פלעגען אויך זייער סחורה פארקויפען דירעקט צו די פארברויכער. דאָס האָט זיי איינגעשפּאָרט די פּראָפיטען פון די מיטעלליים.

דער סוף איז געווען, אז פאבריקען האָבען זיך צוגעשלאָסען און טויזענטער ארבייטער זיינען געבליבען אָן ארבייט. אין די גרעסערע שטעדט זיינען מענשען פשוט געשטאָרבען פון הונגער. מען האָט געמוזט עפענען פרייע קיכען, און וויפיל מען האָט ניט געעפענט איז געווען צו־ווייניג. אין פילאדעלפיע האָט איין קיך געשפּייזט 1700 פערזאָן. א צווייטע האָט אויסגעהאלטען עטליכע טויזענט. אין ניו יאָרק איז די לאַגע אויך ניט געווען בעסער. דער ווינטער פון 1817 איז פאר די ארבייטער איבעראל געווען א שרעקליכער.

די צווייטע וויכטיגע פּראָבלעמע וואָס איז אויפגעשטאנען גלייך נאָכ'ן קריג איז געווען א פינאנציעלע. ביז ערב דער מלחמה האָט עקזיסטירט די רעגירונגס־באנק, וואָס האמילטאָן האָט גע־גרינדעט אין 1791. די באנק האָט ביז א געוויסען גראד קאָנ־טראָלירט דעם געלט־מארק. דורך דער באנק האָט אויך די נא־ציאָנאלע רעגירונג געפירט אירע פינאנציעלע געשעפטען. אין 1811 האָט זיך געענדיגט דער טערמין פון דעם טשארטער וואָס די באנק האָט געהאַט. האָט זיך אויפגעהויבען די פראגע, צי דער קאָנגרעס זאָל באנייען דעם טשארטער אָדער ניט. די אלטע פּאָליטיק פון דער רעפּובליקאנער פּארטיי איז געווען געגען א נא־ציאָנאלער באנק. אין 1791 האָט דזשעפערסאָן און זיין פּארטיי באקעמפט דעם באנק־פּראָיעקט. זייער טענה איז געווען, אז די נאציאָנאלע רעגירונג דארף זיך ניט מישען אין פינאנציעלע ענינים. איצט אָבער האָבען א סך פּראָמינענטע רעפּובליקאנישע

פירער, צווישען זיי דער פינאַנץ־מיניסטער גאַלאַטין, איינגעזען, אַז אַ נאַציאָנאַלע באַנק איז וויכטיג. גאַלאַטין האָט אין זיין באַריכט צום קאָנגרעס געראַטען, אַז דער טשאַרטער זאָל באַנייט ווערען. זיין פאָרשלאַג איז אבער פאַרוואָרפען געוואָרען. דער אַלטער רעפּובליקאַנישער פּרינציפּ האָט געזיגט. די באַנק איז אין 1811 אויפגעלייזט געוואָרען.

דאַן איז אין לאַנד געוואָרען אַ געיעג צו גרינדען שטאַט־באַנקען. הונדערטער זיינען געבאָרען געוואָרען איבער נאַכט. יעדע באַנק האָט אַרויסגעלאָזט איינענע געלט און דאָס געלט גע־ליען אַלערליי ספּעקולאַנטען. דאַן איז אָנגעקומען די מלחמה. די רעגירונג האָט זיך געניטיג אין הלואות. זי האָט אויך גענו־מען אַרויסגעבען פּאַפּיר־געלט און וועקסלען. דאָס לאַנד איז פאַרפלייצט געוואָרען מיט אַלערליי פּאַפּיר־געלט. יעדער שטאַט האָט געהאַט זיין אייגען געלט, דאָס הייסט, געלט, וואָס זיינע באַנקען האָבען געדרוקט. ווען די צייטען זיינען צוליב דער מלחמה געוואָרען שלעכט, האָבען די באַנקען דערקלערט, אַז זיי קענען זייער פּאַפּיר־געלט און זייערע וועקסלען ניט אויסלייזען, אַז זיי ווילען ניט אַרויסגעבען דאָס גאָלד און זילבער, וואָס איז כלומר׳שט געווען איינגעלייגט פאַר דעם פּאַפּיר. אין אמת׳ן האָ־בען אַ סך פון די באַנקען קיין גאָלד און זילבער גאָרניט געהאַט. די איינציגע אויסנאַמען זיינען געווען די באַנקען פון ניו־ענג־לאַנד. זיי האָבען יאָ געצאָלט מיט גאָלד און זילבער. די אור־זאַך איז געווען די, וואָס אַ לאַנגע צייט האָט ענגלאַנד דערלויבט די האַפענס פון ניו־ענגלאַנד אָנצופירען האַנדעל, בשעת די האַ־פענס פון די אַנדערע שטאַטען זיינען געווען אונטער אַ בלאָקאַדע. דאָס גאַנצע לאַנד האָט געמוזט קויפען אימפּאָרטירטע סחורה פון ניו־ענגלאַנד. ניו־ענגלאַנד האָט אויף אַזאַ אופן אַריינגעקראָגען אין אירע באַנקען דאָס גאָלד און זילבער וואָס האָט זיך געפונען אין לאַנד.

ווען די מלחמה האָט זיך געענדיגט איז דער געלט־צושטאַנד פון לאַנד געווען אין אַן אמת׳ן תוהו ובוהו. קיינער האָט ניט גע־וואוסט וואָסער געלט איז גוט און וואָסער ניט. דאָסזעלבע געלט

איז אין איין שטאט ווערט געווען מער, אין א צווייטען ווייניגער. די נאציאנאלע רעגירונג האט ניט געקענט אריבערפירען אירע געזאמעלטע שטייערען פון איין טייל לאנד אין א צווייטען: די באנקען פון איין שטאט האבען ניט געוואלט אננעמען דאס געלט פון א צווייטען שטאט. דער דאזיגער צושטאנד האט פאראליזירט דעם האנדעל און דעם גאנצען קרעדיט־סיסטעם. די נאציאנאלע רעגירונג האט געליטען ניט ווייניגער ווי די פריוואט־געשעפטען און די פאבריקאנטען.

די פראגע איז אויפגעהויבען געווארען אין קאנגרעס. עס איז ווידער פארגעשלאגען געווארען דער אלטער פראיעקט פון א נאציאנאלער באנק. איצט האבען שוין די רעפובליקאנישע פירער, וועלכע האבען אין 1811 באקעמפט דעם פראיעקט, זיך אן אים אנגעכאפט. פרעזידענט מעדיסאן האט אים געשטיצט. דער „ספיקער" פון קאנגרעס, הענרי קלעי, וועלכער האט אין 1811 געהאלטען די שארפסטע רעדע געגען א נאציאנאלער באנק, האט איצט אגיטירט דערפאר. ער האט אפען דערקלערט, אז ער איז געצוואונגען צו ענדערען זיין מיינונג.

דער פלאן איז אנגענומען געווארען. עס איז באשלאסען געווארען צו גרינדען א נאציאנאלע באנק מיט א קאפיטאל פון 35 מיליאן דאלאר, פון וועלכע די רעגירונג זאל ארייגלייגען זיבען מיליאן און זאל באשטימען 5 פון די 25 דירעקטארען. אויף דער איבעריגער סומע זאלען פארקויפט ווערען אקציעס צום ברייטען עולם. די באנק האט געקראגען א טשארטער אויף צוואנציג יאר. פאר דעם טשארטער האט זי געדארפט באצאלען דער רעגירונג אנדערהאלבען מיליאן דאלאר. די באנק האט געקראגען דאס רעכט צו דרוקען געלט. זי האט אבער געמוזט גרייט זיין צו יעדער צייט דאס פאפיר אויסצולייזען מיט גאלד און זילבער.

גלייך ווי די באנק האט זיך געעפענט און איר געלט איז אריין אין צירקולאציע האט דער פינאנץ־מיניסטער געלאזט וויסען אלע שטאט־באנקען, אז ער גיט זיי צייט ביז פעברואר 1817 זיך איינצושאפען גענוג גאלד און זילבער און זיין גרייט צו צאלען מיט מעטאל פאר זייער פאפיר־געלט. די באנקירען הא־

בען פון אָנפאַנג פּראָטעסטירט, געפּאָדערט די רעגירונג זאָל זיי געבען מער צייט, אָבער ענדליך האָבען זיי זיך אונטערגעגעבען. די באַנקען וועלכע האָבען די פאָדערונגען ניט געקענט נאָכקומען האָבען זיך געמוזט שליסען.

עס איז איצט גאָרניט געווען מער צו דערקענען די רעפּובליקאַנישע פּאַרטיי. אַלע פּרינציפּען וואָס דזשעפערסאָן האָט אוועקגעלייגט אַלס איר פונדאַמענט האָט זי אין די לעצטע יאָרען פאַרוואָרפען. די התחלה האָט געמאַכט דזשעפערסאָן אליין מיט זיין אָפּקויפען די לואיזיאַנאַ טעריטאָריע. מעדיסאָן איז געגאַנגען ווייטער. ער האָט איינגעפירט אַ טאַריף און האָט געגרינדעט אַ נאַציאָנאַלע באַנק. ער האָט אונטערגעשריבען אַ געזעץ צו אָרגאַניזירען אַ שטענדיגע אַרמיי פון צען טויזענט מאַן און אָנצוהאַלטען אַ פלאָטע אַזוי גרויס ווי אין די מלחמה־יאָרען. די איצטיגע רעפּובליקאַנער האָבען איבערגענומען דאָס פּראָגראַם פון די אַמאָליגע פעדעראַליסטען, פון דעמזעלבען העמילטאָנ׳ען, וועלכען זיי האָבען מיט פופצען יאָר צוריק אַזוי באַקעמפט און אַזוי באַשימפּט. און די איראָניע פון שיקזאַל האָט נאָך אַזוי געבראַכט, אַז דוקא די פעדעראַליסטען, אַט די וואָס האָבען די ערשטע דאָס פּראָגראַם פאַרפאַסט, זיינען איצט געווען די איינציגע וואָס האָבען עס באַקעמפט. די פעדעראַליסטישע קאָנגרעסלייט און סענאַטאָרען פון ניו־ענגלאַנד האָבען ניט געוואָלט שטיצען די רעגירונג און זי דורכדעם שטאַרקען. זיי האָבען זיך געשטעלט געגען טאַריף, געגען אַרמיי, געגען באַנק.

קאפיטעל 37

דער גערלאַף נאָך דער וועסט

יעדער עקאָנאָמישער קריזיס האָט א שטויס געטאָן א נייע כוואַליע פון אויסוואנדערונג צו דער וועסט. די שווערע צייט נאָך דער מלחמה, אין די יאָרען פון 1816—1818, האָט באוואָגען א גרויסע צאָל פארמער אין די דערפער און ארבייטער אין די שטעט צו פארלאָזען זייערע אַלטע היימען אין דער איסט און זוכען פאר זיך נייע היימען אין דער וועסט, וואו ערד איז געווען ביליג און שטייערען זיינען געווען נידעריג. זיי האָבען זיך באזעצט אין אָהייאָ, אין אינדיאנא, אין קענטאָקי, אין אילינאָי, אין מיזורי. אין 1810 האָט אָהייאָ געציילט א באפעלקערונג פון 270 טויזענט, אין 1816 האָט זי געהאט אן ערך פון 400 טויזענט; אינדיאנא איז אין דיזעלבע עטליכע יאָר אויסגעוואקסען פון 24 טויזענט ביז 70 טויזענט. די וועסט איז געוואקסען ווי דורך כשוף. איבער נאכט זיינען ווילדערנישען פארוואנדעלט געוואָרען אין דערפער און שטעטלאך. אין אובארן, ניו יאָרק, האָט מען אין 1790 פארקויפט ערד פאר זעקס שילינג אן אקער; אין 1816 האָט מען דאָרט באצאָלט זיבען טויזענט דאלאר אן אַקער. ווייטער אביסעל, אין וואָטערלו, איז אין 1814 נים געווען קיין סימן פון א ישוב, אין 1816 איז שוין דאָרט געווען א שטעטעל פון א 50 הייזער. ראטשעסטער איז אין 1815 געווען א וואלד, מיט א יאָר שפעטער זיינען שוין דאָרט געווען הונדערט הייזער, א בוך-געשעפט און א דרוקעריי.

אויף די וועגען וואָס האָבען געפיהרט צו דער וועסט, האָבען זיך געצויגען לאנגע שורות פוס-גייער, און פורען אָנגעלאָדענע

מיט פעס. די גאר אָרימע האָבען זייערע בעבעכעס ארויפגעלייגט אויף וועגעלאך, וועלכע זיי האָבען אליין געשלעפט אָדער האָבען זייערע זאכען אפילו געטראָגען אויף די פּלייצעס. די רייכערע האָבען ענטוועדער געקויפט אַן אייגענעם פערד־און־וואָגען אָדער געדונגען אַ פור. און אזוי האָבען זיי געוואַנדערט הונדערטער מיילען, איבער בערג און טאָלען, איבער טייכען און זומפּען, ביז זיי האָבען זיך דערשלעפּט ערגעץ אין א וואלד אין דער ווייטער וועסט, אויף א פּלאַץ וואָס איז נאָך קיינמאָל פון א מענשליכער פוס ניט באטראָטען געוואָרען. דאָרט האָבען זיי זיך אָפּגעשטעלט און גענומען אָפּרייניגען פאר זיך א שטיקעל פּלאַץ, בויען א הויז און פארזייען א פעלד, מאכען פאר זיך און דער פאמיליע א היים.

אָט זיינען לעבעדיגע פאקטען פון דער אויסוואַנדערונג, דערציילט פון מענשען וועלכע האָבען זיי אליין בייגעוואָנט.

א פאמיליע פון אכט פארשוין האָט פארלאָזען מעין און האָט אוועקגעוואַנדערט צופוס אַזש קיין אינדיאַנא. זיי זיינען געגאַנגען פון איסטאָן, פּענסילווייניא. דאָס איז געווען אין מאָנאַט פעברואַר. די קינדער און די בעבעכעס האָבען זיי געשלעפּט אויף א שטופּ־וועגעלע.

א שמיד פון ראָוד איילאַנד האָט אין מיטען ווינטער געבראכט צו פירען קיין אָלבאַני אויף א „פושקארט" (שטופּ־וועגעלע) צוויי קינדער, אביסעל קליידער און עסענוואַרג. הינטער דעם פושקארט האָט זיך געשלעפּט א מוטער מיט א ברוסט־קינד אין די אָרעמס און זיבען עלטערע קינ־ער. געשטופּט דעם וועגעלע האָבען דער פאָטער און זיין עלטסטער זון, א יינגעלע פון צוועלף יאָר.

פון ניו דזשוירזי האָט ארויסגעוואַנדערט צופוס א פאמיליע פון זיבען נפשות. זיי זיינען געגאַנגען קיין אָהייאָ. אַן אַנדער פאמיליע, א פּאָר־פּאָלק און זיבען קינדער, איז געווען אזוי אָרים, אַז דער פאָטער האָט דעם גאַנצען פארמעגען געטראָגען אין א פּאַק אויף די פּלייצעס.

אין פרילינג פון 1817 האבען זיך געלאזט אין וועג אריין טויזענטער פאמיליעס. אין די אלטע שטאטען איז ניט געווען כמעט קיין איין שטאט אדער שטעטעל פון וואנען גאנצע פאמי־ליעס זיינען ניט ארויסגעפארען. פון דארהעם, מעין, זיינען אוועק 16 פורען מיט 120 פארשוין. זיי זיינען געפארען גרינדען אן אייגענע שטעטעל אין אינדיאנא און האבען אפילו מיטגענומען אן אייגענעם גלח. אין איין מאנאט צייט זיינען דורך איסטאן, פענסילוועניא, דורכגעפארען פורען מיט דריי טויזענט פארשוין. אויף א געוויסען וועג אין פענסילוועניא זיינען פון מערץ ביז דעצעמבער 1817 דורכגעפארען 16 טויזענט מענער, פרויען און קינדער, וועלכע האבען זיך געצויגען צו דער וועסט. אין ניו יארק זיינען נעבען א געוויסער קרעטשמע אין ניין טעג צייט פארביינגעפארען 260 בוידען געפאקט מיט פאסאזשירען נאך דער וועסט.

א סך שטעדטלאך אין דער איסט זיינען כמעט אינגאנצען אויסגעליידיגט געווארען. א סך שטעט האבען אויפגעהערט צו וואקסען. א גליק איז נאך געווען וואס אין דערזעלבער צייט ווען מען האט אין אמעריקע גענומען לויפען נאך דער וועסט, האט זיך פון אייראפע א לאז געטאן א גרויסער שטראם פון אימיגרא־ציע קיין אמעריקע. די עקאנאמישע לאגע אין ענגלאנד איז נאך די נאפאלעאנישע מלחמות געווען זייער א שווערע, און מענשען האבען גענומען מאסענווייז לויפען אין דער נייער וועלט. די איי־ראפעאישע אימיגראנטען האבען זיך מייסטענס אפגעשטעלט אין די אלטע שטאטען אין דער איסט און האבען פארנומען די פלע־צער פון יענע וואס זיינען אוועק אין דער וועסט. ענגלאנד איז געווען אומרואיג איבער דער אויסוואנדערונג און האט אנגענומען מיטלען זי אפצושטעלען. די רעגירונג האט פארשפרייט פאלשע באריכטען וועגען הונגער און נויט אין אמעריקע. זי האט אויך פארבאטען שיפען ארויפצונעמען מער ווי א באגרענעצטע צאל פאסאזשירען. אבער דאס אלץ האט ניט געהאלפען. אין יאר 1817 זיינען פון ענגלאנד און אירלאנד אנגעקומען אהער דרייסיג טויזענט אימיגראנטען און אן ענליכע צאל איז אנגעקומען מיט

א יאָר שפּעטער. די אַרימסטע צווישען זיי זיינען געווען די איירישע. אזוי ווי די צייט איז אין אמעריקע אויך געווען א שלעכטע האָבע א סך פון זיי אין אָנפאנג געליטען נויט. זייערע לאנדסלייט, די עלטערע איירישע אימיגראנטען וואָס האָבען דאָ געוואוינט פון פריער, האָבען אָרגאניזירט הילפס־אָרגאניזאציעס צו העלפען די אימיגראנטען. עס פארשטייט זיך, אז עס האָבען דעמאָלט, אזוי ווי אימער, ניט געפעלט קיין „פּאטריאָטען" וואָס האָבען געפאָדערט, אז אמעריקע זאָל ניט ארייגלאָזען מער קיין אימיגראנטען אין לאנד. זיי האָבען באנוצט די טענה, אז די אימיגראנטען וועלען זיך דאָ קיינמאָל ניט אסימילירען, אז זיי וועלען ניט פארשטיין די אמעריקאנישע איסטיטוציעס און וועלען זיין א סכנה פאר'ן לאנד. די אגיטאציע האָט קיין שום איינדרוק ניט געמאכט. איבערהויפּט איז די וועסט געווען פריינדליך צו די אימיגראנטען. די וועסט האָט, פארקערט, גערופען אימיגראנטען פון אייראָפּע זיי זאָלען קומען אהין און העלפען אנטוויקלען דאָס לאנד.

אין 1820 איז אָנגענומען געוואָרען א געזעץ צו פארלייכטער־רען דאָס קויפען רעגירונגס־לאנד אין דער וועסט. ביז דאן האָט די רעגירונג געפאָדערט א מינימום־פּרייז פון צוויי דאלאר אן אקער, און קויפען האָט מען געמוזט ניט ווייניגער ווי 160 אקער אויף אמאָל. דאָס נייע געזעץ האָט פארקלענערט דעם פּרייז און עס געמאכט א דאלאר מיט א פערטעל אן אקער און די צאָל אקער וואָס איז געווען א חוב צו קויפען — 80. מיט הונדערט דאלאר האָט איצט א קאָלאָניסט געקענט קייפען 80 אקער לאנד און זיך באזעצען אין דער וועסט. אין איין פּרט אָבער איז דאָס נייע געזעץ געווען שווערער ווי דאָס אלטע. די סומע האָט געמוזט באצאָלט ווערען גלייך מיטאמאָל. פריער האָט די רעגירונג דערלויבט דעם קויפער אויסצוצאָלען אין פארלויף פון פיר יאָר צייט. די דאָזיגע ענדערונג איז געמאכט געוואָרען דערפאר וואָס א סך האָבען די שפּעטערדיגע אָפּצאָלונגען ניט געמאכט און די רעגירונג האָט געמוזט פארפירען פּראָצעסען געגען זיי.

אין דעם נייעם געזעץ איז געווען א פּונקט, וואָס איז אויס־

גענוצט געוואָרען פון לאנד־ספעקולאנטען צו פארכאפען גרויסע שטרעקעס ערד און דערנאָך ארויפשרויפען דעם פרייז. רעגירונגס־לאנד פלעגט פארקויפט ווערען דורך „אָקשענס”. דער פרייז איז, ווי געזאָגט, געווען א דאלאר און א פערטעל אן אקער, אָבער אויב אימיצער האָט אליין געוואָלט געבען מער, איז די רעגירונג געווען צופרידען צו נעמען. פלעגען די לאנד־ספעקולאנטען מא־כען פאָלגענדע מאנעוורע: זיי פלעגען אוועקשיקען זייערע אגענ־טען צו די „אָקשענס” און די אגענטען פלעגען אָנבאָטען הויכע פרייזען פאר די גוטע ערד, העכערע אפילו ווי דאָס לאנד איז באמת ווערט געווען. דערנאָך פלעגען די אגענטען פארשווינדען, און ניט קומען באצאָלען. אין אזא פאל האָט שוין די רעגירונג ניט באדארפט מאכען קיין צווייטען עפענטליכען „אָק־שען”, נאָר פלעגט פארקויפען אויף א פריוואטען אופן. די ספע־קולאנטען פלעגען דאן אונטערקומען און אָנבאָטען א פרייז עט־וואָס העכער פון דעם מינימום און באקומען דאָס לאנד פאר זיך. אויף אזא אופן איז די ספעקולאנטען געלונגען צו פארטרייבען אנדערע קויפער און ארייננצוכאפען אין זייערע הענט מאנכע פון די בעסטע שטרעקעס לאנד אין דער וועסט.

דער רעזולטאט פון דער גרויסער וואנדערונג צו דער וועסט אין די יאָרען פון נאָך דער מלחמה איז געווען, אז א גאנצע ריי נייע שטאטען איז געשאפען געוואָרען. אינדיאנא איז ארייג־געקומען אלס שטאט אין 1816, מיסיסיפי—אין 1817, אילינאָי—אין 1818 און מיזורי—אין 1821.

קאפיטעל 38

אמעריקע נעמט בויען שאָסייען, וועגען און קאַנאַלען

די גרויסע אויסוואַנדערונג צו דער וועסט האָט שארף אַרויס־גערוקט די פראַגע פון פארקער, די פראַגע פון שאָסייען, וועגען, טראַנספּאָרט־מיטלען. די פראַגע איז געווען אַן אַלטע און איז געגאַנגען צוריק נאָך צום אָנפאַנג פון דער קאָלאָניזאַציע אין 17טען יאָרהונדערט. די פריערדיגע איינוואוינער פון לאַנד, די אינדיאַנער, האָבען זיך אין שאָסייען ניט גענויטיגט. זיי האָבען זיך ניט באַנוצט מיט קיין וועגענער, אפילו ניט מיט קיין פערד. וייער איינציג פארקער־מיטעל איז געווען קליינע שיפלאַך, גע־מאַכט פון קאָרע פון בוימער (די „קאַנו“) אָדער פון האָלץ. אין געוויסע געגענדען זיינען יאָ געווען שמאָלע שטעגעלאַך וואָס די אינדיאַנער האָבען אויסגעטראָטען אין פארלויף פון הונדערטער יאָרען. די שטעגעלאַך האָבען זיך געצויגען פון איין טייך צום צווייטען, און זיינען געווען פון צוועלף ביז אכצען אינטש די ברייט, גענוג פּלאַץ פאר איין מענש צו גיין צופוס.

די ערשטע קאָלאָניסטען האָבען נאָכגעטאָן דעם ביישפּיל פון די אינדיאַנער. זיי האָבען זיך אויך באַנוצט מיט שיפלאַך און מיט די שמאָלע שטעגלאַך. מיט דער צייט זיינען געמאַכט גע־וואָרען אויסבעסערונגען. די שמאָלע שטעגלאַך זיינען אויסגע־ברייטערט געוואָרען. אויף טייל פון זיי זיינען שוין די ווייסע געפאָרען רייטענדיג אויף פערד, אויף טייל האָבען זיי שוין גע־קענט אפילו פאָרען מיט א פור. שפּעטער אביסעל האָבען די קאָלאָניסטען גענומען בויען אייגענע וועגען צו פאַרבינדען שטעט־

לאַך איינע מיט די אנדערע. אָבער דאָס אַלץ איז געטאָן געוואָרען אויף א גאַנץ קליינעם מאַסשטאַב, און כמעט אויסשליסליך אין דער נאָרט, אין ניו־ענגלאַנד און אין די מיטעלע קאָלאָניעס. אין דער סאַוט איז אַלץ פארבליבען כמעט ווי פריער, ווי די אינדיאַנער האָבען עס איבערגעלאָזט.

ערנסטער צו טראַכטען וועגען אויסבעסערען די פארקער־מיטלען האָט מען אָנגעהויבען ערשט נאָך דער רעוואָלוציע. אין ניו־ענגלאַנד און אין די מיטעלע שטאַטען האָט מען אָנגעהויבען צו בויען ברייטע שאָסייען. געטאָן האָבען עס פּריוואַטע געזעלשאַפטען, אַלס געשעפטס־אונטערנעמונגען. די שטאַט־רעגירונג פלעגט דער געזעלשאַפט ארויסגעבען א טשאַרטער צו בויען א שאָסיי אויף א געוויסער שטרעקע. דער שאָסיי איז געווען דאָס אייגענטום פון דער געזעלשאַפט, און דורכגייער און דורכפאָרער פלעגען איר מוזען צאָלען פאר'ן רעכט צו באַנוצען דעם וועג. די פּרייזען פלעגען באַשטימט ווערען פון געזעץ. די ערשטע געזעלשאַפט פון באַדייטענדער וויכטיגקייט האָט אין 1792 אויסגעבויט דעם שאָסיי צווישען פילאַדעלפיע און לענקסטער, פּענסילווייניא, און זי האָט געמאַכט גרויסע פּראָפיטען. די פּרייזען זיינען געווען ווי פאָלגט: פאר א קאַרעטע מיט צוויי פערד—25 סענט פאר יעדע צען מייל; פאר א רייטער אויף א פערד — פינף סענט פאר יעדע צען מייל; פאר א סטאַדע פון צוואַנציג בהמות—25 סענט פאר צען מייל, און אַזוי ווייטער.

אין אָנפאַנג פון ניינצענטען יאָרהונדערט, ווען די אויסוואַנדערונג צו דער וועסט איז שוין געווען באַדייטענד גרויס, האָט מען גענומען ריידען, אַז די פעדעראַלע רעגירונג זאָל בויען שאָסייען צו פארבינדען די איסט מיט דער וועסט. פאר אַזא אונטערנעמונג האָט זיך געפאָדערט א סך געלט, און דערצו האָט מען שפּעטער ניט געקענט זיכער זיין, אַז דאָס וועט ברענגען ריוח. האָבען פּריוואַטע אונטערנעמער ניט געוואָלט ריזיקירען. אין 1802 האָט אָהייאָ זיך געווענדעט צום קאָנגרעס מיט דער בקשה אַריינגענומען צו ווערען אַלס שטאַט (אָהייאָ איז דעמאָלט געווען די „ווייטע וועסט”). דער קאָנגרעס האָט דאַן געמאַכט דעם

ערשטען שריט וועגען א פארקער־פארבינדונג און האָט פאָרגע־שלאָגען אָהייאָ, אז א צוואנציגסטעל פונ׳ם געלט, וואָס וועט אריינ־קומען פון דעם פארקויף פון קהל׳שע ערד אין דעם שטאַט, זאָל גיין אויף בויען א שאָסיי „צו און דורך אָהייאָ״. אָהייאָ האָט איינגעשטימט. דער קאָנגרעס האָט דאַן אויסגעארבייט א פלאַן, אז דער שאָסיי זאָל זיך ציען פון קאמבערלענד, מערילענד, ביז ווילינג, ווירדזשיניא. די דריי שטאַטען, מערילענד, פענסילוויי־ניא און ווירדזשיניא, וועלכע דער שאָסיי האָט געדארפט דורכ־שניידען, האָבען געגעבען זייער ערלויבעניש דערויף. די ארבייט האָט זיך אָנגעפאנגען אין 1807 און דער שאָסיי איז פארטיג געוואָרען אין 1818. ווען אינדיאנא האָט זיך אין 1816 געווענ־דעט צום קאָנגרעס ער זאָל איר אריינעמען אלס שטאַט, האָט דער קאָנגרעס איר געמאכט דעמזעלבען פאָרשלאַג. אין 1818, ווען אילינאָי האָט זיך געווענדעט צום קאָנגרעס, האָט פאסירט דאָסזעלבע. דערזעלבער שאָסיי, וואָס האָט זיך געצויגען פון קאָמבערלאנד, איז איצט געצויגען געוואָרען ווייטער, דורך אָהייאָ, אינדיאנא, ביז אין מיטען פון אילינאָי. עס האָט געדויערט 31 יאָר ביז ער איז אינגאנצען פארטיג געוואָרען.

דאָס איז אָבער געווען דער איינציגער שאָסיי וואס די נאַ־ציאָנאַלע רעגירונג האָט געבויט. דזשעפערסאָנ׳ס אדמיניסטראַ־ציע האָט אין 1807 אויסגעארבייט א פלאַן פון בויען א גאנצע קייט פון וועגען, שאָסייען און קאנאלען וועלכע זאָלען פארבינ־דען אלע טיילען פון לאַנד. די פעדעראלע רעגירונג האָט גע־זאָלט זיי אלע בויען. אָבער איידער זי האָט באוויזען אָנצוהויבען די ארבייט האָבען זיך אָנגעפאנגען די אינטערנאציאנאלע פלאָנ־טערס, וועלכע האָבען אויסגעליידיגט די נאַציאָנאלע קאסע און ענדליך אריינגעשטויסען דאָס לאַנד אין דער מלחמה. אין אזא לאַ־גע האָט מען וועגען אזא ריזיגער אונטערנעמונג ניט געקענט קלערען און מען האָט עס אָפּגעלייגט אויף א גינסטיגערער צייט.

נאָך דער מלחמה איז די נויט אין שאָסייען און קאנאלען, און פון „אינערליכע אויסבעסערונגען״ אין אלגעמיין, געווען פיל שארפער ווי אין 1807. די נייע טענדענץ איז געווען אין דער

ריכטונג פון בויען, פון ענטוויקלען דאס לאנד. די פארשטעהער פון די אלטע און נייע שטאטען האבען אין קאנגרעס גענומען פאדערען אז דער פלאן פון 1807 זאל פארווירקליכט ווערען. אין 1816 האט א קאמיטע פון קאנגרעס אויסגעארבייט אלע איינצעלהייטען ווי אזוי די ארבייט זאל געטאן ווערען. די קאמיטע האט פארגעשלאגען א געזעץ־פראיעקט דער קאנגרעס זאל באווילליגען די געוויסע סומען געלט פאר דעם צוועק. נאך א היציגער דעבאטע איז דער פראיעקט אנגענומען געווארען. מעדיסאן האט זיך אבער אנטזאגט אים אונטערצושרייבען, טראץ דעם וואס ער האט שטארק געגלויבט אז דאס לאנד נויטיגט זיך אין די אויסבעסערונגען. ער האט דערקלערט, אז די קאנסטיטוציע גיט ניט דער נאציאנאלער רעגירונג דאס רעכט צו בויען וועגען און קאנאלען. די ארבייט מוז דערפאר געטאן ווערען פון די באזונדערע שטאט־רעגירונגען אדער פון פריוואט פערזאנען.

פרעזידענט מעדיסאן'ס שטעלונג איז אויך אנגענומען געווארען פון זיין נאכפאלגער, פרעזידענט מאנראו. מאנראו האט אויך ניט געוואלט אונטערשרייבען די געזעץפראיעקטען, אז די נאציאנאלע רעגירונג זאל בויען וועגען און קאנאלען. די איינציגע שאסיי וואס די נאציאנאלע רעגירונג האט געבויט איז געווען די „קאמבערלענד ראוד" און דערפאר טראגט זי טאקע דעם נאמען „דער נאציאנאלער שליאך". אבער די ארבייט פון בויען איז געטאן געווארען פון פריוואטע אונטערנעמער און געזעלשאפטען וועלכע האבען באקומען טשארטערס פון די באזונדערע שטאט־רעגירונגען. פיל פון די פריוואט אונטערנעמער האבען פון די רעגירונגען באקומען סובסידיעס. באזונדערע שטעדט און שטעדטלאך, וועלכע האבען זיך גענויטיגט אין וועגען, האבען אויך געצאהלט סובסידיעס. פענסילוויינא האט ארויסגעהאלפען די פריוואט אונטערנעמער מיט צוויי מיליאן דאלאר. די קאמפאניעס פלעגען אויך מאכען לאטערייען כדי צו שאפען געלט. צווישען די יארען 1810 און 1820 האבען זיי אויפגעבויט 1200 מייל שאסייען. ריווחים האבען זיי געמאכט בלויז די ערשטע צייט. שפעטער אז מען האט גענומען בויען באנען און קאנאלען האבען

זיך די שאָסייען מער ניט באַצאָלט. די רעגירונג האָט זיי דאַן איבערגענומען.

די שאָסייען אליין האָבען ניט געלייזט די פראַגע פון פאַרקער מיט דער וועסט. אויף צו פירען פאַסאַזשירען זיינען די שאָסייען געווען מער אָדער וויינינגער צוגעפּאַסט. כאָטש די וועגענער און די קארעטען זיינען געווען אַזוי שלעכט געבויט אַז פאָרענדיג אויף זיי פּלעגט אַרויסטרייסלען די נשמה. פאַר'ן האַנדעל איז אָבער וויכטיג געווען די פראַגע פון פירען פראַכט, און פראַכט פירען איז מיט'ן וואַסער געווען אַ סך ביליגער ווי מיט וועגענער אפילו אויף גוטע שאָסייען. פאַר די קאָלאָניסטען האָט זיך דערפאַר בעסער געלוינט צו שיקען זייערע פּראָדוקטען אויף שיפלאַך מיט'ן מיסיסיפּי טייך, און דעם גרעסערען מסחר באַטרייבען דורך דער האַפען־שטאָדט ניו אָרליענס איידער די האַפען־שטעדט ביים אַטלאַנטישען ברעג. די לעצטע האָבען פאַר זיך דערזעהן אַ געפאַר צו פאַרלירען דעם מסחר מיט דער וואַקסענדער וועסט.

דער ערשטער שטאַט וואָס האָט זיך גענומען צו פאַרהיטען פון דער סכנה איז געווען ניו יאָרק. אין 1817 האָט די לעדזשיסלייטשור אָנגענומען אַ געזעץ אַז די רעגירונג זאָל בויען אַ קאַנאַל צו פאַרבינדען דעם האָדסאָן טייך מיט לעיק אירי. דעם פערטען יולי פון זעלבען יאָר האָט זיך די ארבייט אָנגעפאַנגען. פאַר יענער צייט איז די אונטערנעמונג געווען אַ ריזיגע. דאָס גאַנצע לאַנד האָט מיט דעם טיפסטען אינטערעס נאָכגעפאָלגט יעדען שריט אין דער ארבייט. די צייטונגען פון אַלע שטאַטען האָבען געדרוקט נייעס וועגען דעם גאַנג פון דער ארבייט. יעדעס מאָל ווען אַ טייל פון דעם קאַנאַל איז פאַרטיג געוואָרען, האָט מען געפּראַוועט אַ יום־טוב. אַלע שטעדטלאַך און דערפער וואָס זיינען געלעגען ביים ברעג פון דער אויסגעגראָבענער שטרעקע האָבען געמאַכט פּאַראַדען. דער קאַנאַל איז אינגאַנצען פאַרטיג געוואָרען אין 1825. ער האָט דורכגעשניטען די ברייט פון דעם שטאַט ניו יאָרק אויף אַ שטרעקע פון 363 מייל און ער האָט אָפּגעקאָסט קאַרגע דרייצען מיליאָן דאָלאַר צו בויען.

דעם 26טען אָקטאָבער, 1825, איז געפייערט געווארען דער גרויסער יום טוב פון דער דערעפענונג פון דעם גאנצען קאנאל. געוואָרנאָר קלינטאָן איז יענעם טאָג ארויסגעפאָרען פון באפאלא אויף א שיף איבערן קאנאל. מיט אים זיינען מיטגעפאָרען די חשוב'ע בירגער פון שטאט. אויפ'ן גאנצען וועג ביז אלבאני איז געפראוועט געווארען דער יום־טוב. די שיף האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף פארשידענע פונקטען וואו זי איז באגריסט געווארען מיט פייערווערק, גלאָקען, רעדעס. אין ניו יארק איז די שיף אָנגעקומען דעם 4טען נאָוועמבער. די גאנצע שטאָדט איז ארויס איר אנטקעגען. גאָווערנאָר קלינטאָן האָט אריינגעגאָסען אין דעם ניו יארקער „בעי" א פלאש וואסער, וואָס ער האָט ארויסגעשעפּט פון לייק אירי. דאָס איז געווען א צייכען אז דער אטלאנטישער ים האָט זיך פארבונדען מיט'ן לעיק אירי.

פון יעדען שטאנדפונקט איז דער קאנאל געווען א ריזיגער ערפאלג. אין 1826 האָט ער שוין אריינגעטראגען מער געלד ווי עס האָט געקאָסט אים אויסצוהאלטען. ביז 1838 האָט די הכנסה געדעקט ניט בלויז די פראצענטען אויף די צוועלף מיליאָן, נאָר עס איז נאָך געבליבען דריי און האלב מיליאָן צו באצאָלען א טייל פון דעם קרן.

אָבער נאָך וויכטיגער איז געווען דער גרויסער איינפלוס וואס דער קאנאל האָט געהאט אויף דער עקאָנאָמישער אנטוויקלונג פון לאנד. פריעךַ האָט געקאָסט פירען א טאָן סחורה פון באפאלא קיין ניו יארק א הונדערט דאָלאר און געדויערען פלעגט עס צוואנציג טעג. מיט'ן קאנאל האָט עס געקאָסט ניט מער ווי צען דאָלאר און געדויערט האָט עס ניט מער ווי אכט טעג. אָט דער ביליגער פארקער צווישען איסט און וועסט פון ניו יארק האָט געווירקט ווי א צויבער אויפצולעבען די גאנצע געגענד ארום די לעיקס. באפאלא, קליוולאנד און טאָלידאָ, וועלכע זיינען פריער געווען קליינע שטעדטלאך, האָבען אָנגעהויבען בליען. טויזענדער נייע קאָלאָניסטען האבען זיך אוועקגעלאָזען קיין אָהייאָ, אינדיאנא און מישיגען. די לעיקס זיינען געוואָרען וויכטיגע וואסער־שליאכען.

דעם גרעסטען געווינס האָט געהאט דער שטאַט ניו יאָרק. דורכ'ן קאַנאַל האָט ער געוואונען פאר זיך דעם האנדעל פון דער וועסט. ער האָט אפילו צוגענומען ביי פילאדעלפיא דעם האנדעל מיט פיטסבורג. עס איז געווען ביליגער צו פירען סחורה פון פיטסבורג קיין באפאלא און דערנאָך מיט'ן קאנאל קיין ניו יארק, איידער מיט דער יבשה פון פיטסבורג קיין פילאדעלפיא.

אנדערע שטאַטען האָבען נאָכגעטאָן ניו יארק און אויך געבויט קאנאלען. פענסילווייניא האָט אויפגעבויט א גאנצע רייע מיט קאנאלען אין פארשידענע טיילען פון שטאַט. ווירדזשיניא, ניו דזשוירזי, מערילענד האָבען געטאָן דאָס זעלבע. איבערהויפט האָבען זיך פילאדעלפיא און באלטימאָר געסטארעט זיך צו פאר־בינדען מיט דער וועסט. די דאָזיגע צוויי שטעדט האָבען די גאנ־צע צייט קאָנקורירט מיט ניו יארק פאר דעם האנדעל פון דער וועסט. זיי האָבען אָבער ניט געקענט בויען אזא קאנאל ווי דער אירי־קאנאל, צוליב קייטען בערג וואס זיינען געלעגען אין וועג. ניו יארק איז ארוים די זיגערין אין דער קאָנקורענץ מלחמה.

אין דיזעלבע יארען וואס דאָס לאנד האָט אזוי טיכטיג זיך גענומען צו בויען שאָסייען און קאנאלען, האָט זיך אויך פאר־שפרייט דער געברויך פון דער דאמף שיף. די ערפינדונג פון דער דאמף־שיף איז געמאכט געווארען מיט עטליכע און צוואנ־ציג יאָר פריער. אָבער ערשט איצט, אז מען האָט זיך שטארק גענויטיגט אין שנעלע און לייכטע פארקער מיטלען מיט דער וועסט האָט מען זיך גענומען ערנסט צו בויען דאמף־שיפען, זיי אויסצובעסערען און זיי באנוצען אויף אלע טייכען, וואו דאָס איז נאָר געווען פראקטיש.

דער ערשטער דערפינדער פון דער דאמשיף איז געווען א פראנצויזישער וויסענשאפטסמאן מיט'ן נאָמען פאפין. אין 1707 האָט ער אויפגעבויט א מאָדעל־שיף און איז ארויסגעפאָרען אויף איר אויף א טייך אין דייטשלאנד. די שיפלייט אין דער גע־גענד זיינען אים באפאלען און האָבען די שיף פארניכטעט. נאָך אים האָבען דערפינדער אין אנדערע לענדער אין אייראָפא גע־מאכט ענליכע פראבעס און אלע זיינען זיי דורכגעפאלען.

דער ערשטער דערפינדער פון דער דאמפשיף אין אמעריקא איז געווען א זייגערמאכער, דזשאן פיטש. די ערפינדונג האט אים רואינירט, עקאנאמיש און גייסטיג. צוליב איר האט ער דאס גאנצע לעבען געליטען ארימקייט, איז אויסגעלאכט און פארשפאטעט געווארען, ביז ער איז ענדליך געטריבען געווארען צו זעלבסטמארד. פיטש האט זיי ערפינדונג פארענדיגט אין 1785, און ביז 1798, ווען ער האט זיך גע'סמ'ט, האט ער גע־ארבייט מעשים צו קריגען דאס נויטיגע געלט צו איבערצייגען דאס לאנד די וויכטיגקייט פון זיין ערפינדונג. ער האט ניט געזוכט קיין נוצען פאר זיך אליין. ער איז געווען גרייט אוועק־צושענקען זיין ערפינדונג דער רעגירונג, דעם פאלק. ער איז ניט געווען קיין צוריקגעצויגענער, קיין שרעקעדיגער. פארקעהרט, ער האט זיך דערשלאגען צו די גרעסטע מענשען אין לאנד. ער האט זיך געזעהן מיט אזוינע פערזענליכקייטען ווי וואשינגטאן, בענ־דזשאמין פרענקלין, פעטריק הענרי, דזשיימס מעדיסאן. ער האט געקראגען רעקאמענדאציעס פון קאלעדזש־פרעזידענטען און וויסענ־שאפטסמענער. ער איז אויפגעטראטען פאר קאמיסיעס פון קאנ־גרעס און פון לעדזשיסלייטשורס אין פארשידענע שטאטען. אבער קיינער האט זיין דערפינדונג ניט גענומען ערנסט. מען האט איהם געהאלטען פאר א שטיקעל משוגע'נעם. ווען ער האט פארגעלייגט זיין דערפינדונג פאר בענדזשאמין פרענקלין, האט יענער, אלס ענטפער, אים גאר אנגעבאטען עטליכע דאלאר א נדבה.

בלויז אויף א קורצער צייט האט פאר אים די זון א שיין געטאן. אין 1788 איז אים געלונגען צו פאראינטערעסירען א גרופע מענשען, וועלכע האבען איהם געגעבען עטליכע הונדערט דאלאר און ער האט דערמיט אויפגעבויט די ערשטע דאמפשיף אין אמעריקא. ער איז אויף איר ארויסגעפארען אויף דעם דעלע־ווער טייך, פון פילאדעלפיא ביז בורלינגטאן. מיט צוויי יאהר שפעטער האט ער אויפגעבויט א בעסערע שיף, וועלכע איז גע־שוואומען אכט מייל א שטונדע. א שטיקעל צייט איז ער מיט איר ארומגעפארען ארום פילאדעלפיא. באלד אבער איז די שיף

קאַליע געווארען. ער האָט זיך ווידער גענויטיגט אין געלד צו מאכען אויסבעסערונגען, און האָט עס ניט געקענט קריגען.

זיין פאמיליען לעבען איז אויך געווען טרויעריג. נאָך מיט יאָרען פריער איידער ער האָט די דערפינדונג געמאכט איז ער זיך פאנאנדערגעגאנגען מיט זיין פרוי. „עס זיינען פאראן צוויי זאכען אויף דער וועלט, וואס קענען פארשאפען דעם גרעסטען עגמת נפש, — האָט ער געשריבען מיט יאָרען שפעטער, — דאָס זיינען, צו האָבען א ווייב אן ארורה און צו בויען דאמפ־שיפען. מיט א ווייב אן ארורה האָב איך געהאַט דערפארונג. איך האָב זיך באצייטענס באפרייט פון איר. ווען איך וואָלט געווען ביים זינען וואָלט איך דאָסזעלבע געטאָן מיט דער דאמפשיף“.

אין 1798 איז ער אַוועקגעפאָרען אין דער וועסט, אין קענ־טאָקי. דאָ פלעגט ער ביי א דאָקטאָר קריגען אָפּיום־פילען צו קאָפּ־ווייטאָג. די פילען האָט ער באהאלטען ביז עס האָט זיך אָנגעקליבען גענוג אויף צו פארגיפטען א מענשען און ער האָט זיך מיט זיי פארגיפטעט.

דער היסטאָריקער דאנבאר שרייבט: „פיטש איז געווען א זשעני, וועלכער איז געווען פארשאָלטען דערמיט וואָס ער האָט פארשטאנען די וויכטיגקייט פון זיין דערפינדונג, אָבער אלע אנ־דערע האָבען זי אויסגעלאכט. א מער טרויעריגער שיקזאל איז גאָר אויף דער וועלט ניטאָ.“

די פּאָליטיקער פון די פארשידענע שטאטען האָבען ניט גע־וואָלט העלפען פיטש'ן פארפאָלקאָמען זיין דערפינדונג, אָבער זיי האָבען אים געוואָלט טאָן א „טובה“ אויף אן אנדער אופן, און די דאָזיגע טובה האָט אין די שפעטערע צייטען געבראכט זייער א שווערע רעה. די לעדזשיסלייטשורס פון א גאנצער ריי מיט שטאטען, צווישען זיי ניו יארק, פענסילוויייניא און ווירדזשיניא, האָבען דורכגעפירט א געזעץ, וואס האָט געגעבען פיטש'ן א מאָ־נאָפּאָל אויף דעם באטריב פון דאמפשיפען אין זייערע טייכען; דאָס הייסט, אויב עס וועט אים געלינגען אויסצובויען זיינע דאמפ־שיפען, זאָל קיין אנדערער ניט טאָרען קאָנקורירען מיט איהם. מיט דער דאָזיגער „טובה“ האָבען די רעגירונגען פון די שטאטען

דערווייל אוועקגעשטעלט דעם פרינציפּ, אז מען קען מאכען א מאָנאָפּאָל אויף א טייך. דער דאָזיגער פּרינציפּ האָט געשטערט דער אנטוויקלונג פון דער דאמפשיף אין די שפּעטערע יאָרען, ווען די דערפינדונג האָט זיך ארויסגעוויזען פאר פּראקטיש און אפילו נויטווענדיג. דאָס זעלבע מאָנאָפּאָל־רעכט איז דאן אוועקגעגעבען געווארען צו אנדערע, און יענע האָבען זיך מיט אים באַנוצט און האָבען באשרענקט דעם געברויך פון דאמפשיפען. עס האָט געדויערט יארען איידער די דאזיגע שטערונג איז באזייטיגט געווארען דורך לאנגע פּראָצעסען אין געריכט.

דער מענש וואָס האָט פון פיטש׳ס דערפינדונג געמאכט א פּראקטישען ערפאָלג איז געווען ראָבערט פולטאָן. ער איז געבאָרען געווארען אין 1765, אין א דאָרף אין פּענסילווייניא. ווען ער איז אלט געווען צוואנציג יאָר איז ער געווען א מאלער פון פּאָרטרעטען און האָט זיך מפרנס געווען דערמיט. ער האָט דערמאָלט געוואוינט אין פילאדעלפיא. דאן האָט ער באשלאָסען אוועקצופארען קיין ענגלאנד צו שטודירען ווייטער מאלעריי. דאָרטען האָט ער זיך אָבער אפּגעגעבען מייסטענס מיט וויסענשאפט. ער האָט געענדיגט אינזשעניר. אין 1797 איז ער אוועק קיין פאריז וואו ער האָט זיך באקענט מיט׳ן אמעריקאנישען אמבאסאדאָר, ראבערט ליווינגסטאָן.

דורך דער דאָזיגער באקאנטשאפט האָט פולטאָן זיך גענומען פאראינטערעסירען מיט דאמפשיפען. ליווינגסטאָן האָט נאָך מיט א צייט פריער געמאכט עקספּערימענטען מיט דאמפשיפען. אזוי ווי פולטאָן איז געווען אן אינדזשעניר, האָבען זיי גענומען ארבייטען צוזאמען. זיי האָבען אויסגעפאָרשט אלעם וואס די פריערדיגע דערפינדער פון שיף בויער האָבען אנטדעקט. אין 1806 איז פולטאָן געקומען קיין ניו יארק און אין אוגוסט, 1807, האָט ער פארטיג געמאכט זיין דאמפשיף „קלערמאָנט“. מיט דער „קלערמאָנט“ האָט ער געמאכט די ערשטע רייזע אויפ׳ן האָדסאָן, פון ניו יארק ביז אלבאני און צוריק.

פולטאָן איז געווען א שותף מיט ליווינגסטאָנ׳ען, איינער פון די רייכסטע און אָנגעזעענסטע מענער פון ניו יארק. זיי האָ־

בען געקראָגען אַ מאָנאָפּאָל אויף דעם האָדסאָן און אויף אַנדערע טייכען פון דעם שטאַט. זיי האָבען געבויט שיפען און פעריס.

פולטאָן האָט ניט געוואָלט דערלויבען אַנדערע שטאַטען זיך צו באַנוצען מיט זיין דערפינדונג סיידען מען וועט אים גע־בען אַ מאָנאָפּאָל אויף אַלע וואַסערען אין יענע שטאַטען. אייניגע

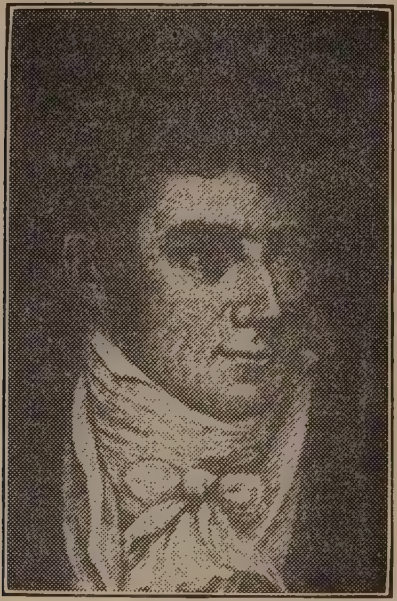

ראָבערט פולטאָן

שטאַטען האָבען די פאָדערונג נאָכגעגעבען, אָבער די בירגער האָ־בען ניט געוואָלט אַנערקענען דעם מאָנאָפּאָל און האָבען אָרגאַני־זירט אייגענע געזעלשאַפטען צו בויען דאַמפשיפען. פולטאָן און ליווינגסטאָן האָבען זיך פּראָצעסירט מיט יענע געזעלשאַפטען און ערשט אין 1825 איז די פראַגע אַנטשידען געוואָרען. דאָס

געריכט האט גע'פסק'נט אז אויף טייכען קען קיין שטאט ניט ארויסגעבען קיין מאָנאָפּאָל.

די דאמפשיף איז געווען א ריזיגע טרייב־קראפט אין דער אנטוויקלונג פון דער וועסט. גלייך ווי די שיפען האבען זיך באַוויזען אויף די וואסערען פון דער וועסט איז דער פרייז אויף פירען פראכט געפאלען אויף 25 פּראָצענט.

עס האט אָבער פונדעסטוועגען געדויערט א לאנגע צייט איי־דער מען האט גענומען באנוצען דאמפשיפען אויף א גרויסען מאסשטאב. די מאָנאָפּאָל־פראגע האט געשטערט. דער עולם האט אויך די ערשטע צייט געקוקט אויף די שיפען מיט חשד און מיט שרעק. באטש די דערפינדונג איז אין 1812 שוין אלט געווען עטליכע יאר, דאך האט מען זיך מיט איר ניט באנוצט אין דער מלחמה. אלע שיפען וואס האבען זיך אין דער מלחמה באטייליגט זיינען געווען זעגעל אָדער רודער־שיפען. ערשט ארום 1820 האט די דאמפשיף אנגעהויבען פארנעמען א הערשענ־דען פּלאץ אויף די טייכען, און ערשט אין 1838 האט מען גע־נומען באנוצען דאמפשיפען צו פיהרען פּאסאזשירען און פראכט אויף דעם אטלאנטישען ים צווישען אייראָפּא און אמעריקא.

קאפיטעל 39

פלאָרידאַ. — דער „מאָנראָו דאָקטרין"

בשעת דזשעפערסאָן האָט אָפּגעקויפט ביי פראנקרייך לואיזיאנא, האָט די פראווינץ פלארידא באלאנגט צו שפאניען. די פראווינץ איז געווען גרעסער ווי דער איצטיגער שטאַט פלאָרידא, און האָט איינגעשלאָסען די טעריטאָריע ביים ברעג פון „גאָלף" ביז נאָהענט צום מיסיסיפי. דעמאָלט, אין 1803, האָט זיך די פאראייניגטע שטאַטען וויניג געקימערט וואס דער גרויסער ברעג דאָרט געהערען צו א פרעמדער מדינה, וואָס זי האָט שפאניען פאַר אַ שכנ׳טע ביים גרענעץ פון דער סאוט און סאוט־וועסט.

באַלד אָבער איז קלאָר געווארען אז שפאַניענ׳ס הערשאפט אין פלאָרידא טויג פאר אַמעריקא ניט. די אמעריקאנער קאָלאָניסטען וואס האָבען זיך באזעצט אין דער סאוט־וועסט האָבען גע־זוכט א צוטריט צום ים און שפאַניען איז זיי געשטאַנען אין וועג. דערצו האָבען די קאָלאָניסטען געוואָלט האָבען די ערד פון פלאָרידא, די טעריטאָריע גופא. די איינוואוינער פון דזשאָרדזשיא און די דערבייאיגע שטאַטען האָבען נאָך אויך געליטען דערפון וואָס זייערע נעגער־שקלאפען פלעגען אנטלויפען קיין פלאָרידא. אויך די אינדיאַנישע שבטים, מיט וועלכע די אמעריקאנער זיינען געקומען אין צוזאמענשטויס, פלעגען געפינען אַן אנטרינונגס־פלאַץ אין פלאָרידא. דארט פלעגען די אינדיאנער קריגען וואפען און ארויסגעהן אין קאמף געגען די ווייסע ביים גרענעץ.

צוליב אַ סך אורזאכען האָט זיך געלוינט פאַר די פאראייניגטע שטאַטען צו קריגען פלאָרידא. אין 1810 האָט זי געמאכט א פארזוך דאָס צו טאָן. אין פלאָרידא איז דעמאָלט פאָרגעקו־

מען אן אויפשטאנד (געפירט פון אמעריקאנער). פרעזידענט מע־דיסאן האט זיך באנוצט מיט'ן אויסרייד אז די אונרוען שטע־רען די אינטערעסען פון די אמעריקאנער און האט ארייגעשיקט אן ארמיי צו „מאכען ארדנונג”. די ארמיי האט פארנומען דעם וועסטליכען טייל פון פלארידא, און נישט קוקענדיג אויף שפא־ניענ'ס פראטעסטען, איז די טעריטאריע געבליבען ביי די אמע־ריקאנער.

די צווייטע געלעגענהייט איז געקומען אין 1817. צווישען די אינדיאנער און די ווייסע זיינען דעמאלט פארגעקומען צוזא־מענשטויסען ביי דער פלארידא'ער גרענעץ. פרעזידענט מאנראו האט געשיקט גענעראל דזשעקסאן צו פארטרייבען די אינדיאנער, און אויב נויטיג זיי נאכיאגען איבער די גרענעצען פון פלארידא. דזשעקסאן האט דעם באפעל באטראכט אלס אן אנצוהערעניש צו פארכאפען פלארידא, און ער האט עס געטאן אויף זיין שטייגער. די אינדיאנער האט ער ניט געכאפט. ער האט אבער געכאפט א פאר אינדיאנישע פירער און צוויי ענגלישע סוחרים וואס האבען געהאנדעלט מיט די אינדיאנער. מיט די מענשען האט ער זיך אפגערעכענט. ער האט זיי אלעמען הינגעריכטעט. איינער פון די צוויי ענגלענדער איז לכל הדעות געווען אבסאלוט אומ־שולדיג פון וועלכער עס איז פארבינדונג מיט'ן שונא. דזשעק־סאנ'ס אייגען קריגסגעריכט האט געבעטען דזשעקסאנ'ען צו שענ־קען אים דאס לעבען, אבער ער האט ניט געוואלט הערען דער־פון. די איינציגע הנחה וואס ער האט געמאכט דעם פאר'משפט'ן איז געווען, אז אנשטאט הענגען זאל מען אים שיסען. ווען דער שפאנישער גאווערנאר פון פלארידא האט פראטעסטירט למאי דזשעקסאן האט זיך ארייגעריסען אין א פרעמד לאנד, האט דזשעקסאן דעם גאווערנאר ארויסגעטריבען און פארנומען אלע שפאנישע פעסטונגען.

דזשעקסאנ'ס האנדלונג איז באגריסט געווארען מיט באגייס־טערונג צווישען די גרויסע מאסען, איבערהויפט די קאלאניסטען אין דער וועסט. אבער אין קאנגרעס זיינען ארייגעטראגען גע־ווארען א שארפע רעזאלוציע נעגען אים. פרעזידענט מאנראו אליין

האָט לכתחילה אים אויך שטאַרק קריטיקירט. פּראָטעסט גאָטעס זיינען אָנגעקומען פון שפּאַניען און פון ענגלאַנד. דעם קאַמף געגען דזשעקסאָנ'ען אין קאָנגרעס האָט געפירט „ספּיקער" קלעי. זיין שטאַרקסטער פאַרטיידיגער איז געווען דער מיניסטער פון אויסערן, דזשאָן קווינסי עדעמס.

עס פאַרשטעהט זיך, אַז די רעזאָלוציע איז דורכגעפאַלען. מיט ענגלאַנד האָט מען זיך אויסגעגליכען. אויף שפּאַניען'ס פּראָטעסטען האָט דזשאָן קווינסי עדעמס געענטפערט מיט אַ מין אולטימאַטום: אַמעריקאַ וועט איר אָפּגעבען צוריק פלאָרידאַ אויב זי וועט זיך פאַרפליכטען דאָרט צו האַלטען אַ גרויסע אַרמיי, וועלכע זאָל באַוואַכען די אינדיאַנער און זיי ניט לאָזען אָנפאַלען אויף די אַמעריקאַנער שכנים. שפּאַניען איז דעמאָלט ניט אים־שטאַנד געווען צו שיקען אַזאַ אַרמיי קיין אַמעריקאַ. עדעמ'ס צווייטער פאָרשלאַג איז געווען אַז שפּאַניען זאָל פאַרקויפען פלאָרי־דאַ צו אַמעריקאַ. שפּאַניען האָט קיין אַנדער ברירה ניט גע־האַט און דעם פאָרשלאַג אָנגענומען.

אין 1819 איז דער מסחר געשלאָסען געוואָרען. מען איז מושוה געוואָרען אויף פינף מיליאָן דאָלאַר, אָבער דאָס געלט האָט שפּאַניען ניט באַקומען. אַמעריקאַ האָט דאָס געלד אויסגעצאָלט צו אַמעריקאַנער בירגער וועלכע האָבען געהאַט פאַרשידענע תביעות געגען שפּאַניען.

מיט אַ פּאָר יאָר שפּעטער איז פאַר אַמעריקאַ אויפגעשוואָר־מען אַ פראַגע פון גרויסער אינטערנאַציאָנאַלער באַדייטונג. פּרעז־ידענט מאָנראָו האָט דאַן אַריינגעשיקט אַ „מעסעדזש" צום קאָנ־גרעס אין וועלכען ער האָט פאָרמולירט די באַציהונג פון אַמע־ריקאַ צו אייראָפּאַ. די דאָזיגע דעקלאַראַציע איז באַרימט אַלס די „מאָנראָו דאָקטרין" (מאָנראָו'ס לעהרע).

אין דער צייט פון די נאַפּאָלעאָנישע מלחמות אין אייראָפּאַ האָבען איינינגע פון די שפּאַנישע קאָלאָניעס אין צענטראַל און אין זיד־אַמעריקאַ רעוואָלטירט געגען שפּאַניען און זיך דערקלערט אַלס אומאָפּהענגיגע רעפּובליקען. די פאַראייניגטע שטאַטען האָט זיי אָנערקענט. צווישען די באַפרייטע קאָלאָניעס זיינען געווען טשי־

לי, פערו, ארגענטינע, קאָלאָמביא, און ווענעזועלא. שפאניען איז דאן געווען הילפלאָז. זי האָט ניט געהאט די כחות צו קעמפען גע־גען די רעוואָלוציעס. נאָכדעם ווי די נאפּאָלעאָנישע מלחמות האָבען זיך געענדיגט האָט זיך אין אייראָפּע אָנגעפאנגען א שרעק־ליכע רעאקציע. דער רוסישער צאר, אלעקסאנדער דער ערשטער, האָט אין 1815 אָרגאניזירט דעם „הייליגען פארבאנד" אין וועלכען אלע געקרוינטע קעפּ פון איירּאָפּא האָבען זיך אָנגעשלאָסען. די אויפגאבע פון פארבאנד איז כלומר'שט געווען צו פאראייניגען אלע רעגירונגען אין א פרידליכען בונד. אין אמת'ן אָבער איז דער צוועק געווען אויפצוהאלטען דעם פּרינציפּ פון מאָנארכיזם און צו דערשטיקען רעוואָלוציעס. ענגלאנד האָט זיך אנטזאגט אריינצוטרעטען אין דעם „הייליגען פארבאנד".

אין 1822 האָבען אין שפּאניען און איטאליען זיך אָנגעהױ־בען בונטען פאר פּאָליטישע פרייהייט. דער צאר האָט פאר־רופען א קאָנפערענץ פון דעם „הייליגען פארבאנד", וועלכער האָט אָנגענומען א רעזאָלוציע אז „די רעגירונגען זאָלען אָפּשאפען פאָלקס־פארטרעטערשאפט דארט וואו דאָס עקזיסטירט שוין און ניט דערלאָזען אז די סיסטעם פון פאָלקס־פארטרעטערשאפט זאָל זיך פארשפּרייטען אין די לענדער וואו דאָס עקזיסטירט נאָך ניט". אין ענגלאנד און אין אמעריקא איז דער באשלוס אויסגעטייטשט געווארען אלס אן אָנצוהערעניש אז דער „הייליגער פארבאנד" וועט העלפען שפאניען דערשטיקען דעם אויפשטאנד ביי איר אין לאנד און וועט איר אויך העלפען אומצואוואָרפען די רעפּובליקען אין אירע געוועזענע קאָלאָניעס אין אמעריקא.

די פאראייניגטע שטאטען האָט פאר זיך דערזען אן ערנסטע געפאר. רוסלאנד האָט דאן געהערשט איבער אלאסקא און האָט געהאט אמביציעס צו פארכאפּען דעם ברעג פון קאליפאָרניע. פראנקרייך האָט געשארפט די ציין אויף מעקסיקא. ענגלאנד האָט געזוכט צו פארכאפּען קובא. ווען דער פּלאן פון דעם „הייליגען פארבאנד" וואָלט פארווירקליכט געווארען וואָלט די פאראייניגטע שטאטען געהאט אויף אלע אירע גרענעצען שטארקע איירּאָ־

פעאישע שכנים און וואָלט געווען אין א שטענדיגער געפאר פאר־שלונגען צו ווערען.

צום גליק איז ענגלאנד געווען געגען די פּלענער פון דעם „היילינגען פארבאנד". פאר אירע עקאָנאָמישע אינטערעסען האָט זיך געלוינט בעסער אז די קאָלאָניעס אין זיד און אין צענטראל אמעריקא זאלען זיין פריי, כדי זי זאָל דאָרט האָבען א פרייען מארק. כל־זמן יענע קאָלאָניעס האָבען געהערט צו שפאניען זיינען די טירען געווען פארשלאָסען. שפאניען האָט ניט גע־לאָזט אז קיין אנדער לאנד זאָל פיהרען מסחר מיט זיי. ענגלאנד האָט דערפאר פאָרגעשלאָגען אמעריקא אז די צוויי רעגירונגען זאָלען צוזאמען לאָזען וויסען דעם „היילינגען פארבאנד" דאס זיי וועלען ניט דערלויבען, ער זאָל זיך מישען אין אמעריקאנישע אנ־געלעגענהייטען. דעם פרעזידענט איז ענגלאנד'ס פאָרשלאג געפע־לען געווארען. זיין מיניסטער פון אויסערן, דזשאן קווינסי עדעמס, איז אָבער געווען געגען זוכען טובות און הילף ביי ענג־לאנד. זיין מיינונג איז געווען אז אמעריקע זאָל אליין ארויס מיט א פראטעסט געגען דער אינטערווענציע פון אייראָפּעאישע לענדער אין אמעריקאנער אנגעלעגענהייטען. נאָך לאנגע דיס־קוסיעס און בעראטונגען האָט מאָנראָו אָנגענומען עדעמס'עס שטאנדפונקט.

דעם צווייטען דעצעמבער האָט פרעזידענט מאָנראָו אריינ־געשיקט זיין „מעסעדזש" צום קאָנגרעס אין וועלכען עס ווערט קלאָר און שארף פאָרמולירט דער פּרינציפּ וואס ווערט באצייכענט אלס „מאָנראָו'ס דאָקטרין".

די „מאָנראָו דאָקטרין" באשטעהט פון דריי פונקטען:

ערשטענס, אין אמעריקא איז מער קיין פּלאץ ניטאָ פאר נייע קאָלאָניעס. קיין אייראָפּעאיש לאנד, הייסט דאָס, קען דאָ מער ניט פארנעמען קיין טעריטאָריע. (דער דאָזיגער פונקט איז געצילט געווען הויפּטזעכליך געגען רוסלאנד, וועלכע האָט גע־זוכט צו פארכאפּען לאנד ביים פּאסיפישען ברעג).

צווייטענס, די אייראָפּעאישע רעגירונגען טאָרען זיך ניט מי־שען אין אמעריקאנישע אנגעלעגענהייטען.

דריטענס, אמעריקא וועט זיך ניט מישען אין די פאליטישע אנגעלעגענהייטען פון אייראפא.

דער „היילינגער פארבאנד" האט דאן אויפגעגעבען דעם פלאן צו שיקען אן ארמיי געגען די נייע רעפובליקען אין אמעריקע.

קאפיטעל 40.

דער ערשטער שטורם אין קאָנגרעס איבער שקלאַפעריי

דער ערשטער גרויסער צוזאמענשטויס צווישען נאָרטה און סאוטה איבער דער פראגע פון נעגער־שקלאפעריי איז געשען אין יאָר 1820. געענדיגט האָט זיך יענער צוזאמענשטויס מיט א פשרה, אָבער אין לאנד איז געבליבען דאָס געפיל, אז דער קריג האָט זיך ערשט אָנגעהויבען און אז מיט פשרות וועט מען ניט אָפקומען. דזשאן קווינסי ערעמס האָט אָנגערופען דעם צוזאַמענשטויס „בלויז א הקדמה, א פאָרערבלאט צו א גרויסען טראַגישען בוך". טאָמאס דזשעפערסאָן האָט דערקלערט: „ווי א גלאָק אין מיטען דער נאכט האָט מיך דער צוזאמענשטויס אויפגעוועקט, און מיין הארץ איז אָנגעפילט געווארען מיט שרעק. אויף א ווייל׳ע איז דער קריג איינגעשטילט, אָבער דאָס הייסט ניט אז ער האָט זיך געענדיגט. ער איז בלויז אפגעלייגט אויף שפעטער". אין קאָנגרעס ,וואו דער קאמף איז פאָרגעקומען, האָט א קאָנגרעסמאן פון דזשאָרדזשיא אויסגעשריען צו א קאָנגרעסמאן פון ניו יארק: „איר האָט אָנגעצונדען א פייער וואס דאָס גאנצע וואסער פון ים וועט ניט קענען אויסלעשען. בלויז ימים פון בלוט קענען דעם פייער דערשטיקען". די אל׳ע שטאטלייט האָבען ריכטיג אָפגעשאצט די פאסירונג פון 1820. זיי האָבען אין איר געזען דעם ערשטען סימן פון דעם שוידערליכען בירגער־קריג, וואָס האָט געדארפט קומען מיט פערציג יאָר שפעטער.

די אלטע שטאטען פון דער נאָרטה האָבען אלע געהאט אָפגעשאפט נעגער־שקלאפעריי. אין 1819 האָט שוין דארט פאקטיש

קיין שקלאפעריי ניט עקזיסטירט. וואס איז שייך די נייע שטאטען פון דער נארטה, — אהייא, אינדיאנא, מישיגען, אילינאי — האט דא קיינמאל קיין שקלאפעריי ניט עקזיסטירט. נאך אין 1787 האט דער אלטער קאנגרעס אנגענומען א געזעץ אז אין דער נארטוועסט־טערטאריע זאל שקלאפעריי זיין פארבאטען, און די אלע נייע שטאטען זיינען געווען טיילען פון דער אלטער נארטוועסט־טעריטאריע. דעריבער זיינען די שטאטען, וואס זיינען געלעגען צו צפון פון דעם טייך אהייא, אלע געווען „פרייע".

אבער אין די שטאטען וואס זיינען געלעגען צו דרום פון דעם טייך אהייא און נידעריגער אראפ פון דעלעווער און פענסילווייניע, דארטען האט זיך נעגער־שקלאפעריי אין לעצטען צענדליג יאר פיל פארשטארקט, סיי אין די אלטע סיי אין די נייע שטאטען. דאס איז געווען צו פארדאנקען דער דערפינדונג פון דעם „קאטאן דזשין" און די ערפינדונגען פון שפין־ און וועב־מאשינען אין ענגלאנד. דורך יענע דערפינדונגען איז בוימוואל (קאטאן) געווארען א וויכטיגער פראדוקט. די נאכפראגע אויף קאטאן פאר וועבעריי איז געווארען אומגעהייער גרויס. די פלאנטאטארס פון דער סאוט האבען אויפגעקויפט מער און מער לאנד און עס פארוואנדעלט אין קאטאן־פעלדער. פאר דער ארבייט אויף די קאטאן־פעלדער האבען זיי זיך גענויטיגט אין נעגערן. די ערד אין דער סאוט־וועסט, אין אלאבאמא און מיסיסיפי, האט זיך ארויסגעוויזען אלס בעסער צוגעפאסט פאר קאטאן־פלאנצונג ווי די ערד אין די אלטע שטאטען פון דער סאוט. זיינען די רייכע פלאנטאטארן אריינגעדרונגען אהין מיט זייערע שקלאפען, און אזוי האט זיך די שקלאפען־סיסטעם פארשפרייט איבער דער גאנצער סאוט, פון דעם אטלאנטישען ברעג ביז'ן טייך מיסיסיפי. ווען אלאבאמא, מיסיסיפי, טענעסי און קענטאקי זיינען אריינגענומען געווארען אלס שטאטען איז די פראגע פון שקלאפעריי גארניט אויפגעהויבען געווארען. זיי זיינען אן שום קשיות אריינגעקומען אלס שקלאפען־שטאטען.

אבער כאטש ביים אריננעמען נייע שטאטען האט מען אין קאנגרעס וועגען שקלאפעריי ניט גערעדט, האט מען אבער וועגען

דעם שטארק געטראכט. יעדער צד האָט אכטונג געגעבען אז דער צווייטער צד זאָל ניט שטארקער ווערען. יעדעס מאָל וואָס עס איז ארייננגענומען געווארען א נייער פרייער שטאט איז לגבי אים ארייננגענומען געווארען א נייער שקלאפען־שטאט. אין 1820 זיינען געווען אין די פאראייניגטע שטאטען צוויי און צוואנציג שטאטען: עלף פרייע און עלף שקלאפען־שטאטען. אמת, די ערשטע עלף האָבען געהאט א גרעסערע באַפעלקערונג ווי די

וואו שקלאַפעריי איז געווען ערלויבט און וואו פאַרבאָטען לויט דעם „מיזורי קאָמפּראָמיס“

אנדערע עלף: פינף מיליאָן 152 טויזענט געגען פיר מיליאָן 85 טויזענט, און אין דער האוז אוו רעפּרעזענטאטיווס האָבען די פרייע שטאטען דערפאר געהאט מער פארטרעטער: 105 געגען 81. אָבער אין סענאט זיינען זיי געווען גלייך. יעדער צד האָט געהאט 22 סענאטאָרען.

דער קאמף פון 1820, דער ערשטער גרויסער צוזאמענשטויס,

איז פארגעקומען ווען די טעריטאָריע, מיזורי, האָט זיך געווענדט צום קאָנגרעס מיט א פארלאַנג מען זאָל זי אריינגעמען אלס א שטאַט. די פראגע איז אין דער „האוז אוו רעפּרעזענטאטיווס אויפגעהויבען געווארען אין פעברואר, 1819.

די מיזורי טעריטאָריע איז געלעגען אויפ'ן מערב זייט פון דעם טייך מיסיסיפּי, א טייל פון דעם שטיק לאנד, וואס דזשעפערסאָן האָט אין 1803 אָפּגעקויפט ביי נאפּאָלעאָנ'ען. זי האָט זיך געגרעניצט כמעט אינגאנצען מיט אילינאָי, דאָס הייסט, זי איז געלעגען אזוי הויך צו צפון צו ווי די פרייע שטאַטען פון דער נאָרטוועסט טעריטאָריע. דערפאר האָט קאָנגרעסמאן טאלמעדזש פון ניו יאָרק געמאכט א פארשלאג, אז מיזורי זאָל אריינגענומען ווערען אלס א פרייער שטאַט. זיין פאָרשלאג איז געווען, אז מען זאָל אהין ניט טאָרען אריינפירען קיין נייע שקלאפען, און אז די קינדער וואָס וועלען דאָרטען געבאָרען ווערען פון די שקלאַפען, וועלכע געפינען זיך דאָרטען פון פריער, זאָלען ווערען פריי ווען זיי וועלען דערגרייכען דעם עלטער פון 25 יאָר.

אָט איבער דעם פארשלאג האָט זיך עס אויפגעהויבען דער שטורם, וועלכער האָט אויפגעטרייסעלט דאָס גאנצע לאנד. דער שטורם האָט אָנגעהאלטען צוויי יאָר צייט. די קאָנגרעסלייט פון דער סאַוט האָבען גע'טענה'עט, אז דער קאָנגרעס האָט קיין רעכט ניט א דעה צו זאָגען א נייעם שטאַט צי ער זאָל דערלאָזען ביי זיך שקלאפעריי אָדער ניט; דאָס איז א פראגע, האָבען זיי געזאָגט, וואָס יעדער שטאַט האָט א רעכט צו באַשטימען פאר זיך, און אזוי ווי די איינוואוינער פון מיזורי האָבען יאָ געוואָלט שקלאפעריי, האָבען זיי א רעכט דערויף. די קאָנגרעסלייט פון דער נאָרט האָבען גע'טענה'עט, אז מיזורי איז א טייל פון דער נאָרט, און אז אויב מען וועט איר ערלויבען צו האָבען שקלאפעריי וועט עס הייסען אז די טירען פון דער גאנצער נייער וועסט וועלען זיך ברייט עפענען פאר שקלאפעריי.

די דעבאטען אין קאָנגרעס האָבען זיך געצויגען ביז'ן סוף פון דער סעסיע. אין נידעריגערען הויז, וואו די נאָרט האָט געהאַט א מאַיאָריטעט איז טאלמעדזש'עס פארשלאג דורכגעגאנגען, אָבער

אין סענאט איז ער דורכגעוואָרפען געוואָרען.. די פראגע איז געבליבען פאַר'ן נייעם קאָנגרעס, וועלכער האָט זיך געדאַרפט עפענען אין דעצעמבער.

דערווייל האָט דאָס לאַנד גענומען קאָכען מיט דער מיזורי־פראגע. מאסען־פאַרזאַמלונגען זיינען אפגעהאלטען געוואָרען אין אַלע גרויסע שטעט פון דער נאָרט, און שאַרפע רעזאָלוציעס געגען שקלאַפעריי אין די נייע שטאַטען זיינען דאָרט אָנגענומען געוואָרען, און די לעדזשיסלייטשורס פון דער נאָרט האָבען אויך אויפגעפאָדערט די פאָרשטייער פון זייערע שטאַטען אין וואשינגטאָן זיי זאָלען זיך ניט אונטערגעבען. אין דער סאַוט זיינען אָנגענומען געוואָרען פאַרקערטע רעזאָלוציעס, וועלכע האָבען פאַרדאַמט דעם פאַרזוך צו באַגרענצען שקלאַפעריי, און זיי האָבען אויך אויפגעפאָדערט די פאָרשטייער פון די סאַוט שטאַטען אין וואשינגטאָן צו שטיין פעסט און זיך ניט בויגען.

אין דעם נייעם קאָנגרעס איז די פראגע ווידער אויפגעשוואומען. ווען עס איז געקומען צו אָפּשטימען זיינען די רעזולטאַטען געווען דיזעלבע וואָס אין פאָריגען קאָנגרעס: אין דער „האוז אָוו רעפּרעזענטאַטיווס" האָט געזיגט די נאָרט; אין סענאט האָט געזיגט די סאַוט.

ענדליך איז געמאַכט געוואָרען א פשרה. גראָד האָט דעמאָלט מעין זיך געווענדעט מען זאָל זי אריינעמען אלס שטאַט (ביז דאַן איז זי געווען א טייל פון מאַסאַטשוזעטס). איז געמאַכט געוואָרען די פשרה, אז מיזורי זאָל אריינגענומען ווערען אלס א שקלאַפען־שטאַט. און מעין זאָל אין דערזעלבער צייט אריינגענומען ווערען אלס א פרייער שטאַט. דאָס האָט איבערגעלאָזט די פאַרטיילונג פון די קרעפטען אין קאָנגרעס אין דערזעלבער פּראָפּאָרציע וואָס פריער. עס איז אבער אויך באַשלאָסען געוואָרען, אז אויף ווייטער זאָל אין דער טעריטאָריע אויפ'ן מערב זייט פון טייך מיסיסיפּי געצויגען ווערען א ליניע אומגעפער ביים פּונקט וואו דער טייך אַהייאָ פאַלט אַריין אין דעם מיסיסיפּי; די ליניע זאָל דורכשניידען די ברייט פון דער לאָויזיאַנאַ טעריטאָריע, און אין יענעם טייל פון דער טעריטאָריע, וואָס ליגט צו צפון פון דער ליניע, זאָל

שקלאפעריי זיין פארבאטען און אין דעם טייל, וואס ליגט אונטער יענער ליניע, זאל שקלאפעריי זיין דערלויבט (געאגראפיש ווערט די ליניע באצייכענט אלס נארט פאראלעל 36 גראד מיט 30 מינוטען).

די פשרה איז אין דער געשיכטע באקאנט אלס „די **מיזורי** קאמפראמאיז" אדער די פשרה פון 1820.

קאפיטעל 41.

די גרויסע ענדערונגען אין דעם אינדוסטריעלען לעבען פון אמעריקע

די פופצען יאָר וואָס נאָך דער מלחמה, 1815־1830, האָבען געבראַכט ריזיגע ענדערונגען אין דעם עקאָנאָמישען לעבען פון לאַנד. עס איז פאָרגעקומען אַן אינדוסטריעלע רעוואָלוציע, וועלכע האָט זיך אויך אָפּגערופען אויף די סאָציאַלע און פּאָליטישע איינריכטונגען פון לאַנד. אין יענע פופצען יאָר האָט אמעריקע צום ערשטען מאָל דערפילט אירע אייגענע כחות, איר אמת'ע נאַציאָנאַלע זעלבסטשטענדיגקייט. דערמאָלט איז אמעריקע געקומען צום באַוואוסטזיין, אַז איר הויפּט־אויפגאַבע דאַרף זיין צו אַנטוויקלען זיך אַליין, אירע אייגענע נאַציאָנאַלע אוצרות, און ס'איז דעמאָלט אין אַמעריקע געבאָרען געוואָרען דער דאָפּעלטער פאַרלאַנג צו ווערען אַליין גרויס און מעכטיג אין עקאָנאָמישען און פּאָליטישען זין, און אויך ווערען די פירערין פון דעם גאַנצען אמעריקאַנישען וועלט־טייל.

אין פריערדיגע קאַפּיטלען איז שוין גערעדט געוואָרען פון די פאַרשידענע גרויסע דערגרייכונגען אין דער נייער ריכטונג: ווי אַזוי די פאַראייניגטע שטאַטען האָט ארייגעקראָגען אין אירע הענט פלאָרידא און איז דורכדעם געוואָרען די הערשערין איבער דעם „גאָלף אָוו מעקסיקא"; ווי אַזוי זי האָט דורך דער „מאָנראָו דאָקטרין" זיך דערקלערט אַלס די באַשיצערין פון דעם גאַנצען אמעריקאַנישען קאָנטינענט. עס איז אויך דערציילט געוואָרען וועגען דער גרויסער איבערקערעניש אין פאַרקער־מיטלען, וועגען דער אויפבויאונג פון קאַנאַלען, שאָסייען און דער אַנט־

וויקלונג פון דאמפשיפען. עס איז דערציילט געוואָרען וועגען דער איבערקערעניש אין די נאָרט־שטאַטען דורך דער אנטוויקלונג פון פאבריקאציע, און אין די סאוט־שטאַטען דורך דער ריזיגער פארשפרייטונג פון קאטען־פּלאַנטאציעס. עס איז געשילדערט געוואָרען דאָס וואָס די מאָדערנע היסטאָריקער באטראכטען אלס פיליכט די סאמע וויכטיגסטע געשעעניש פון יענער צייט — דער געלאָף אין דער וועסט.

אין 1830 האָט דאָס לאַנד געהאַט א גאַנץ אַנדער פּנים ווי אין 1812. לאָמיר דורכפירען א קליינעם פארגלייך פון יעדען טייל פון לאַנד באזונדער אויף די דאָזיגע צוויי צייט־פּונקטען:

צוערשט די ניו־ענגלאַנד שטאַטען: ביז דער מלחמה „זיינען די אינטערעסען פון ניו־ענגלאַנד געלעגען אויפ׳ן ים". אירע וויכטיגסטע עקאָנאָמישע באַטריבען זיינען געווען: שיפען, פיש־פאַנגעריי און האנדעל מיט אויסלאַנד. ניו־ענגלאַנד איז געווען אינגאַנצען אָפּגעשניטען פון דער וועסט. איר באַפעלקערונג איז געווען א ריין־ענגלישע. די פּוריטאַנישע קירכע האָט געהאַט א ריזיגען איינפלוס אין פּאָליטיק, אין בילדונג, איבער׳ן גאַנצען גייסטיגען לעבען פון דער באַפעלקערונג. דאָס איז געווען אין 1812.

איצט, אין 1830, האָט זיך דאָס אַלץ געביטען. די מלחמה האָט געגעבען א שווערען קלאַפּ דעם פיש־פאַנג, דער שיפען־אינדוסטריע און דעם אויסלענדישען האַנדעל. אָנשטאָט דעם האָבען זיך אין ניו־ענגלאַנד אָנגעהויבען אַנטוויקלען די טעקסטיל־פאַבריקאַציעס. עס איז אַנטשטאַנען אַן ארבייטער־קלאַס. פריער האָבען אין די פאַבריקען געאַרבייט די טעכטער פון די פאַרמער, שפּעטער האָבען אָנגעפאַנגען אריינקומען אַהין איירישע אימיגראַנטען. דער גרעסטער טייל פון דער באַפעלקערונג איז נאָך אַלץ באַשטאַנען פון פאַרמער. דאָך האָבען די ניו־ענגלאַנד שטאַטען אין 1830 שוין געמוזט אריינפירען קאָרן און מעל פון אַנדערע שטאַטען. זיי האָבען זיך שוין אַליין ניט געקענט דערנערען. א סך פאַרמס אין ווערמאָנט און אין די בערקשיר־בערג האָבען זיך איצט אָפּגעגעבען מיט האָדעווען שעפּסען און בהמות.

די פעלדער זיינען באנוצט געוואָרען פאר פאשע, און א גרויסע צאָל פארמער האָבען פארקויפט זייערע קליינע שטיקלאך ערד און אוועקגעוואנדערט אין דער וועסט, וואו די ערד איז געווען א סך ביליגער און א סך פרוכטבארער.

דורך די עקאָנאָמישע ענדערונגען האָט די אלטע סאָציאלע אָרדנונג צוזאמענגעבראָכען. די קירכע האָט פארלאָרען איר מאכט. די אָרימע קלאסען האָבען געוואונען פאָליטישע רעכט. די ניו־ענגלאנד שטאטען האָבען אויפגעהערט צו זיין אזוי קאָנ־סערוואטיוו אין דער פאָליטיק ווי פריער.

נאָך גרעסער איז געווען די ענדערונג אין דער סאוט.

די דערפינדונג פון דעם „קאטאן דזשין“ האָט אויף א ווייל אויפגעלעבט די אלטע סאוט, יענע שטאטען פון דער סאוט וואָס ליגען ביים ברעג ים. איידער די דערפינדונג איז געמאכט גע־וואָרען האָט געקאָסט צו טייער צו רייניגען די קאטאן. די איינ־ציגע צוויי שטאטען וואָס האָבען דאן געפלאנצט קאטאן זיינען געווען סאוט קאראָליינא און דזשאָרדזשיא, און צוזאמען האָבען זיי אין 1791 אראָפּגענומען פון די פעלדער 2 מיליאָן פונט. אין 1821 האָבען שוין די שטאטען פון דער אלטער סאוט אראָפּ־גענומען גאנצע 117 מיליאָן פונט, און אין 1826—180 מיליאָן פונט. נעגערשקלאפעריי, וואָס האָט צום סוף פון 18טען יאָהר־הונדערט געהאלטען ביים אונטערגיין אין דער סאוט, האָט דורך דער דערפינדונג געקראָגען א נייע לעבען און זיך שטארק פאנאנ־דערגעוואקסען.

די וויכטיגסטע ענדערונג איז אָבער פאָרגעקומען דורכדעם וואָס די קאטאן־אינדוסטריע האָט זיך פארשפרייט אין דער נייער טעריטאָריע פון דער וועסט (דער זידליכער טייל פון דער וועסט). די ערד איז דאָרטען געווען ביליג און א סך בעסער צוגעפּאסט פאר קאטאן ווי די ערד אין דער אלטער סאוט. די דאָרטיגע פארמער האָבען גענומען קאָנקורירען מיט די פארמער פון די אלטע שטאטען. זיי האָבען געשניטען דעם פרייז אויף קאטאן, און די אריסטאָקראטיע פון דער אלטער סאוט, וועלכע האָט גע־

יואוינט אין ווירדזשיניא און אין סאוט־קאראָליינא איז פאר־
אָרימט געוואָרען.

הונדערטער יאָרען האָבען די אריסטאָקראטען אין ווירדזשי־
ניא, סאוט־קאראָליינא און דזשאָרדזשיא געהאלטען פעסט די
פּאָליטישע מאכט. זיי האָבען באפעסטיגט אזעלכע געזעצען
וועגען שטימרעכט און וואלען, אז עס איז אוממעגליך געווען פאר
די אָרימע איינוואוינער זיך צו באפרייען פון דער אריסטאָ־
קראטישער קליקע. איצטער אָבער איז זייער מאכט טיילווייז
געבראָכען געוואָרען. די נייע שטאטען אין דער וועסט, כאָטש
זיי זיינען אויך געווען פון דעמזעלבען סאָרט ווי די שטאאטען
פון דער אלטער סאוט, מיט גרויסע פלאנטאציעס און נעגער־
שקלאפען, דאָך זיינען זיי געווען ליבעראלער, און אונטער דעם
איינפלוס פון יענע שטאטען זיינען אויך אין דער אלטער סאוט
דורכגעפירט געוואָרען ליבעראלערע געזעצען. און דער עיקר
איז, וואָס די אלטע אריסטאָקראטיע איז עקאָנאָמיש געבראָכען
געוואָרען. אפילו אזוינע פראָמינענטע פערזענליכקייטען ווי דזשע־
פערסאָן, מעדיסאָן, מאנראָו, זיינען אויף דער עלטער אָרים גע־
וואָרען. מאנראָו האָט זיינע לעצטע יאָרען געוואוינט ביי זיינעם
אן איידים אין ניו יאָרק.

און נאָך א גרויסע ענדערונג איז פאָרגעקומען אין דער
סאוט: זי האָט זיך אליין מער ניט געקענט דערנערען. זי האָט
געמוזט אימפּאָרטירען פלייש, פערד, אייזלען, היי און גרויפּען
פון דער וועסט און פון דער נאָרט. זי האָט געלעבט הויפּטזעכ־
ליך אויף איר קאטאן־האנדעל מיט אייראָפּע.

די מיטעלע שטאטען, ניו יאָרק, פּענסילווייניא און ניו
דזשוירזי, זיינען איצט געוואָרען די פארמיטלער צווישען איסט
און וועסט און צווישען נאָרט און סאוט. ניו יאָרק און פּענסיל־
ווייניא האָבען זיך געפונען אין א באזונדער גליקליכער לאגע.
זייער טעריטאָריע האָט זיך אויסגעשפּרייט ווייט אין דער וועסט.
ווען די עמיגראציע צו דער וועסט האָט זיך אָנגעפאנגען האָבען
א סך קאָלאָניסטען זיך באזעצט אין דעם וועסטליכען טייל פון
די שטאטען. זיי זיינען געוואָרען די פארמיטלער, אינדוסטריע־

און קאָמערציעל, צווישען די אַלע פאַרשידענע טיילען פון לאַנד. אין דיביידע שטאַטען האָט זיך איצט אויך אַנטוויקעלט די אייזען־אינדוסטריע.

צווישען די אַלע שטאַטען וואָס זיינען געלעגען ביים אַטלאַנטישען ברעג זיינען די מיטעלע געווען די ליבעראַלסטע, די דעמאָקראַטישסטע. און איינע פון די אורזאַכען איז געווען דאָס וואָס זיי האָבען אימער געהאַט אַ וועסטליכען טייל, און וואָס זייערע טירען זיינען געווען אָפען פאַר אימיגראַציע פון פאַרשידענע לענדער און פאַרשידענע ראַסען.

אָבער וויכטיגער פון אַלץ איז געווען די וועסט גופא. אַט דער געלאַף אין דער וועסט, איר ריזיגער וואוקס, האָט געלייגט דעם שטעמפעל אויף דער נייער עפּאָכע אין דער אַמעריקאַנער געשיכטע, די עפּאָכע וואָס הויבט זיך אָן מיט'ן יאָר 1830.

עס איז שוין אין אַ פאָריגען קאַפּיטעל אָנגעוויזען געוואָרען דערויף, אַז די וועסט האָט געשאַפען אַ נייעם טיפּ אַמעריקאַנער, דעם אמת'ן דעמאָקראַט, וועלכער האָט ניט בלויז באַנומען מיט'ן קאָפּ, נאָר טאַקע געפילט מיט'ן האַרץ דעם ווערט פון אמת'ער פרייהייט און אמת'ער גלייכהייט. אין אָנהויב פון 19טען יאָרהונדערט האָט די וועסט נאָך ניט געגרייכט וויים. זי האָט זיך געענדיגט ביי אָהייאָ, קענטאָקי און טענעסי. איצט אָבער האָט זי זיך אויסגעשפּרייט ביז'ן טייך מיסיסיפּי, און עדטערווייז איז זי אפילו אריבער אויפ'ן אַנדערען זייט מיסיסיפּי. אין די צען יאָר פון 1820 ביז 1830 איז די באַפעלקערונג פון דער וועסט געוואַקסען פון 2 מיליאָן 217 טויזענט אויף 3 מיליאָן און 700 טויזענט, אַ צואוואוקס פון אָנדערהאַלבען מיליאָן. דער שטאַט מיסיסיפּי איז אין די צען יאָר גרעסער געוואָרען אויף 80 פּראָצענט; אַלאַבאַמא אויף 142 פּראָצענט; אינדיאַנאַ אויף 133 פּראָצענט; אילינאָי אויף 185 פּראָצענט. אָהייאָ האָט איצט געהאַט מער מענשען ווי מאַסאַטשוסעטס און קאָנעקטיקאָוט צוזאַמענגענומען. די שטאַטען פון דער וועסט האָבען אין 1830 געהאַט 41 קאָנגרעסלייט (אינגאַנצען זיינען געווען 213), און 18 סענאַטאָרען (אינגאַנצען זיינען געווען 48).

מען מוז אָבער אָנצייגען אויף דעם העכסט וויכטיגען פאקט, אז שוין אין 1830 האָט דער דרום־טייל פון דער וועסט, דאָרט וואו עס האָט געהערשט נעגער־שקלאפעריי, געטראָגען א גאנץ אנדערען כאראקטער ווי דער צפון־טייל: די נאָרט־וועסט איז געווען א לאנד פון פארמער און שטעט־בויער, וועלכע האָבען געזוכט א מארק פאר זייער תבואה און זייערע פי; די סאוט־וועסט איז געווען א לאנד פון קאטאן־פלאנטאציעס און נעגער־שקלאפען. עקאָנאָמיש איז דער אונטערשיד געווען א שטארקער. די נאָרט־וועסט האָט זיך דערנענטערט אין אירע עקאָנאָמישע אינטערעסען צו די מיטעל־שטאטען; די סאוט־וועסט האָט זיך דערנענטערט צו די סאוט־שטאטען.

אין דער נאָרט־וועסט האָבען זיך באזעצט אָרימע, אומצופרידענע, אונטערדריקטע מענשען וואָס האָבען ניט געקענט אויסהאלטען דעם אינדוסטריעלען און סאָציאלען דרוק פון דער איסט. אין דער סאוט־וועסט האָבען זיך באזעצט יענע, וואָס האָבען געזוכט מער לאנד פאר קאטאן־פעלדער, גרעסערע פלאנטאציעס, מער ארבייט פאר זייערע שקלאפען, מער מעגליכקייטען רייך צו ווערען.

פראָפעסאָר טוירנער שרייבט: „דער לוין פון ארבייט אין די שטעט ביים טייך אָהייאָ און די נידעריגע פרייזען פון לעבענס־מיטעל האָבען געגעבען די מעגליכקייטען אפילו דעם אָרימען ארבייטער פון דער איסט אָנצוזאמלען דעם נויטיגען קאפיטאל צו קויפען א שטיקעל ערד.“ און די וואָס האָבען קיין געלט ניט געהאט האָבען זיך באזעצט אויף לאנד אָן א דערלויבניש. אזא קאָלאָניסט האָט געהאָפט, אז פון דער פארנומענער פארם וועט ער קענען מאכען גענוג ער זאָל דערנאָך קענען באצאָלען פאר איר. אָפט האָט עס פאסירט, אז אָט־דער ניט־געזעצליכער פארמער פלעגט אויסהאקען די בוימער, אויפבויען א הויז, פארזייען פעלדער, און דערנאָך ערשט פלעגט אן אנדערער אָפקויפען דאָס שטיקעל ערד ביי דער רעגירונג. אין אזעלכע פאלען פלעגט דער נייער קויפער באצאָלען דעם אומגעזעצליכען פארמער פאר די אויסבעסערונגען, און איבערנעמען די פארם

די ערשטע וואָס האָבען אריינגעדרונגען אין דער ווילדערניש פון דער וועסט, די פּיאָנערען, זיינען געווען מענשען מיט אומרואיגע נאַטורען, מענשען וואָס האָבען ליב געהאַט די אוואַנטורע פון גיין אין די וועלדער און לעבען ווייט פון ציוויליזאַציע. זיי פּלעגען אויפבויען הייזער פון די געהילץ פון די וועלדער און פּלעגען זיך דערנערען מער פון יאַגד ווי פון פאַרמעריי. זיי האָבען געלעבט אין שמוץ, אָן שום בילדונג. זיי האָבען זיך ניט געקימערט פאַר די באַקוועמליכקייטען פון ציוויליזירטען לעבען. „דער דאָזיגער טיפּ“, זאָגט פּראָפעסאָר טוירנער, „האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט דעם סאַמע ערשטען פראָנט פון דעם פאָרשריט פון ציוויליזאַציע.“

דער באַרימטסטער פון די פּיאָנערען איז געווען דעניעל בון, וועלכער איז אריינגעדרונגען אין קענטאָקי אין 1769. וועגען אים ווערען דערציילט וואונדער־געשיכטען. ער האָט אַ קיילעכדיג יאָר געלעבט איינער אַליין אין די וועלדער פון קענטאָקי, אין שטענדיגער סכנה געפאַנגען צו ווערען פון אינדיאַנער אָדער אויפגעפרעסען צו ווערען פון ווילדע חיות. שפּעטער האָט ער אַהין אריבערגעבראַכט זיין פאַמיליע און אַ צאָל אַנדערע קאָלאָניסטען. זיי זיינען געווען די ערשטע וואָס האָבען זיך באַזעצט אין קענטאָקי.*)

נאָכ׳ן אוואַנטוריסט איז געקומען דער קאָלאָניסט, דער פאַרמער־פּיאָנער, וועלכער האָט שוין געהאַט אביסעל געלט און האָט שוין געזוכט אויסצובויען פאַר זיך אַ היים. ער פּלעגט ביים ערשטען פּיאָנער אָפּקויפען זיין שטיקעל ערד. דער ערשטער פּיאָנער פּלעגט אוועק ווייטער אין דער וועסט, דאָרטען וואו אַלץ איז נאָך געווען ווילד, און ער פּלעגט אָנהויבען איבער־אַ־נייעם האַקען בוימער און בויען אַ הילצערנע כאַטקע פאַר זיך. אין זיין

*) מאָדערנע היסטאָריקער לייקענען, אַז בון איז געווען אַזאַ העלד און אַזאַ ליבהאָבער פון דער ווילדער נאַטור ווי ער איז פון די עלטערע שרייבער פאָרגעשטעלט געוואָרען. זייערע אויספאָרשונגען באַווייזען, אַז קענטאָקי איז אויסגעפאָרשט געוואָרען אַ סך פריער און אַז בון איז אַהינגעשיקט געוואָרען פון לאַנד־ספּעקולאַנטען.

פריערדיגער היים האָט זיין נאָכפאָלגער שוין געאַקערט און גע־זייט, געהאָדעוועט בהמות, געבויט מילען א. אז. וו. „און דאן פלעגט שוין אונטערקומען א לאנד־ספעקולאנט און נעמען פאר־קויפען קאָרנער־לאטס פאר א געפלאנטער שטעטעל“, זאָגט פראָפעסאָר טוירנער.

אין דער סאוט־וועסט אָבער איז די אנטוויקלונג צוגעגאנגען אנדערש. די ערשטע פיאָנערען זיינע דאָרטען אויך געווען פון זעלבען סאָרט ווי אין דער נאָרט, מענשען וואָס האָבען אויס־געהאַקט די וועלדער און באַלד די ערד פארקויפט צו אַנדערע. נאָך זיי אָבער זיינען געקומען פלאנטאטאָרס מיט זייערע שקלאַ־פען. דער רייכער פלאנטאטאָר האָט דאָ געקויפט ערד אין גרויסע שטרעקעס. דער פיאָנער האָט ניט געקענט בלייבען אויף זיין קליינער פארם ווען ער וואָלט עס אפילו געוואָלט. ערשטענס, האָט ער ניט געקענט ביישטיין דעם נסיון פון די הויכע פרייזען וואָס דער רייכער פלאנטאטאָר פלעגט אים אָנבאָטען; צווייטענס, האָט ער זיך ניט געקענט אריינפאסען געזעלשאפטליך צווישען די רייכע פלאנטאטאָרס מיט זייערע נעגער־שקלאפען.

די פארמער־פיאָנערען אין דער נאָרט־וועסט פלעגען אויפ־פאקען זייערע זאכען אויף פערד־און־וואָגען אָדער זיי נעמען אויף די פלייצעס און אוועקוואנדערען פון דער אלטער היים אין דער נייער. דער פלאנטאטאָר פון דער סאוט פלעגט ארויפזעצען זיין פאמיליע אויף א קארעטע, פלעגט ארויספאָרען אויף זיין נייע פלאנטאציע אין דער סאוט־וועסט מיט דער באגלייטונג פון נעגער־שקלאפען און יאגד־הינט.

דאָס זיינען געווען צוויי באזונדערע וועלטען.

קאַפּיטעל 42.

די רעפּובליקאַנישע פּאַרטיי ווערט צוריסען דורך אינערליכע אינטריגעס

דער וואַל־קאַמף פאַר פּרעזידענט אין 1824 האָט זיך אויס־געצייכענט אין צוויי פּרטים: ערשטענס, האָבען אַלע קאַנדי־דאַטען געהערט צו דערזעלבער פּאַרטיי; צווייטענס, האָבען אַלע קאַנדידאַטען אַרויסגעשטעלט דאָסזעלבע פּראָגראַם. דער קאַמף איז אַלזאָ געווען דורכאויס אַ קאַמף פון פּערזאָנען, און איז גע־פירט געוואָרען אויף דער ליניע פון פּערזענליכע אַטאַקעס, אינ־טריגעס און פאַרלוימדונגען. אין דעם פּרט איז ער געווען איינער פון די מיאוס'טע פּאָליטישע קאַמפּאַניעס אין דער געשיכטע פון לאַנד.

די איינציגע פּאַרטיי וואָס האָט דעמאָלט עקזיסטירט איז געווען די רעפּובליקאַנישע, די פּאַרטיי וואָס איז אַריינגעטראָטען אין מאַכט אין 1801 און האָט פון דעמאָלט אָן געהאַלטען די רע־גירונג אין אירע הענט. די פעדעראַליסטישע פּאַרטיי האָט נאָך פונקציאָנירט אין איינינגע געגענדען אַלס אַ לאָקאַלע פּאַרטיי, אָבער אין נאַציאָנאַלער פּאָליטיק האָט זי שוין קיין שום ראָלע ניט געשפּילט. און טאַקע ווייל עס איז איצט געווען בלויז איין פּאַרטיי, האָבען זיך אָנגעהויבען אין איר שפּאַלטונגען און ריי־סערייען. פריער פלעגט זיך פירען, אז דער קאַנדידאַט פאַר פּרעזידענט פלעגט נאָמינירט ווערען ביי אַ קאָקוס־מיטינג פון די קאָנגרעסלייט און סענאַטאָרען פון יעדער פּאַרטיי. די דאָזיגע סיסטעם איז שוין לאַנג פאַרדאַמט געוואָרען אַלס ניט־דעמאָקראַ־טיש. „די גדולים פון וואַשינגטאָן צווינגען אַרויף אַ קאַנדידאַט

אויף דער גאנצער פארטיי!" האבען די מאסען פראטעסטירט. אבער כל־זמן די פארטייען זיינען געוועזן אינערליך אייניג, האט די אלטע סיסטעם אנגעהאלטען. איצט אבער, אז די פארטיי איז צוריסען געווארען אין פראקציעס און עס האט זיך אנגעהויבען אן אינערליכע מלחמה, איז דער ערשטער קרבן געפאלען די „קאקוס־נאמינאציע". אין 1824 האט דער רעפובליקאנישער

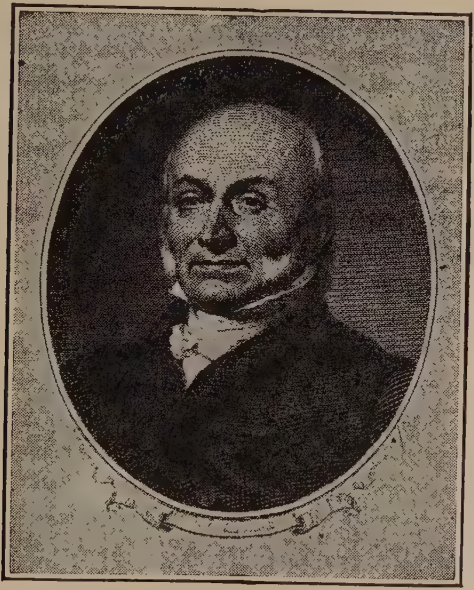

דזשאן קווינסי עדעמס

„קאקוס" אפילו יא נאמינירט א קאנדידאט, אבער די אנהענגער פון אנדערע קאנדידאטען האבען דעם „קאקוס" איגנארירט. דאס האט דעם „קאקוס" אינגאנצען געטויט.

פראקציעס זיינען געוועזן עטליכע, יעדע מיט אן אייגענעם פרעזידענט־קאנדידאט. אבער בלויז פיר פון זיי האבען זיך גע־

פּילט שטאַרק געגוג אַריינצוטרעטען אין דעם וואַל־קאַמף. די פיר קאַנדידאַטען זיינען געוועזן: דזשאָן קווינסי עדעמס, ענדרו דזשעקסאָן, הענרי קלעי און וויליאַם הערים קראָופאָרד.

אין בילדונג און געניטסקייט אַלס שטאַטסמאַן און פּאָלי־טיקער איז דזשאָן קווינסי עדעמס געשטאַנען מיט עטליכע קעפּ העכער פון אַלע זיינע געגנער. ער איז געוועזן דער זון פון דזשאָן עדעמס, דעם צווייטען פּרעזידענט, און האָט פון זיין פאָטער גע'ירשנ'ט זיינע פייאיגקייטען און זיין כאַראַקטער. ער איז געוועזן אַ צוריקגעצויגענער מענש, האָט געהאַט ווייניג פּערזענליכע פריינט, אַ קאַלטער, אַ שטרענגער, מיט פעסטע מיינונגען און פּרינציפּען. ווען ער איז אַלט געוועזן עלף יאָר האָט אים זיין פאָטער מיטגענומען קיין אייראָפּא, וואוהין ער איז געפאָרען אויף אַ דיפּלאָמאַטישער שליחות. פון דעמאָלט אָן איז ער שטענ־דיג געבליבען פאַרבונדען מיט זיין פאָטער'ס טעטיגקייט אויף פּאָליטישע און דיפּלאָמאַטישע געביטען. צו צוועלף יאָר האָט ער אָנגעהויבען צו פירען אַ טאַגעבוך און האָט אים געפירט דאָס גאַנצע לעבען (דאָס דאָזיגע ווערק וואָס פאַרנעמט צוועלף בענדער איז איינע פון די בעסטע קוועלען פאַר דער היסטאָריע פון יענער עפּאָכע). אין דעם טאַגעבוך האָט ער אָפט געשריבען וועגען זיינע אינערליכע איבערלעבונגען. ער האָט זיך אַליין גע'מוסר'ט, ער זאָל זיך האַלטען פעסט ביי די פּרינציפּען, ביי זיינע פליכטען, ביי דער מאָראַל. ער האָט ניט געזוכט קיין תענוגים, אים האָבען ניט אינטערעסירט קיינע צייט־פאַרטרייבונגען. ער איז געווען פריי פון זינדיגע ליידענשאַפטען. ער האָט שטענדיג געאַרבייט, שטענדיג געטאָן דאָס וואָס זיין געוויסען האָט אים דיקטירט. ער איז געווען דער אמת'ער פּוריטאַנער.

די גרויסע מאַסען פון דער וועסט און סאַוט האָבען אויף עדעמס'ן שטענדיג געקוקט מיט חשד. אמת, ער האָט זיך אין 1797 אָנגעשלאָסען אָן דער רעפּובליקאַנישער פּאַרטיי און האָט טריי געדינט דער רעפּובליקאַנישער אדמיניסטראַציע אַלס דיפּלאָ־מאַט אין אויסלאַנד און אַלס קאַבינעט־מיניסטער. דאָך האָבען די רעפּובליקאַנישע מאַסען אויף אים געקוקט מיט ווייניג צוטרוי:

פארט א זון פון דזשאן ערעמס, פארט א קינד פון אן אריסטא־קראטישער פאמיליע, א געשטודירער פון דעם אריסטאקראטישען הארווארד קאלעדזש, ניט קיין פאלקס־מענש. דערצו איז ער גע־קומען פון מאסאטשוסעטס, פון ניו־ענגלאנד, וואו דער אלטער גייסט פון פעדעראליזם האט נאך געהערשט גאנץ שטארק. ער האט געהאט ווייניג פערזענליכע פריינד און ווייניג פאליטישע אנהענגער. זיין גאנצע שטארקייט איז געלעגען אין זיין לאנגער קאריערע אלס פאליטיקער און דיפלאמאט. אים האט אויך א סך געהאלפען דאס וואס ער איז אין מאנראו'ס אדמיניסטראציע געווען דער הויפט קאבינעט־מיניסטער, דער סעקרעטערי אוו סטייט (אויסלאנדס־מיניסטער) און אין די פאליטישע פארטייען האט דעמאלט געהערשט א מין טראדיציע, אז דער סעקרעטערי אוו סטייט דארף ירש'ענען דעם פרעזידענט־אמט.

דער צווייטער קאנדידאט, ענדרו דזשעקסאן, איז אין אלע פרטים געווען דער היפוך פון ערעמס'ן. אזוי ווי ערעמס איז געווען די פארקערפערונג פון שטרענגען, פארהארטעוועטען, ארי־סטאקראטישען פוריטאניזם פון ניו־ענגלאנד, אזוי איז ענדרו דזשעקסאן געווען די פארקערפערונג פון דער וואולגארער, פרייער, דעמאקראטישער וועסט. קיין פאליטישע דערפארונג האט ער כמעט ניט געהאט. קיין דיפלאמאטישע אודאי ניט. ער איז געווען א רויער מענש, כמעט אן בילדונג. דערפאר אבער האט ער געהאט שטארקע, הייסע ליידענשאפטען. אלס גענעראל האט ער זיך אויסגעצייכענט מיט זיין העלדישקייט, ענערגיע און ברו־טאליטעט. די גרויסע מאסען האבען אין אים געזען א העלד. די וועסט האט אים פארגעטערט אלס אירען א קינד, אלס איי־נער וואס פארשטייט איר נשמה, אירע באדערפנישען, און דעם כאראקטער פון אירע מענשען.

א מיטעלע פאזיציע צווישען די צוויי עקסטרעמען האט פארנומען הענרי קלעי. ער איז אויך געקומען פון דער וועסט, פון קענטאקי. ער האט אבער א לאנגע צייט געוואוינט אין דער איסט, אין וואשינגטאן. ער האט געקענט אלע טיילען פון לאנד. ער איז געווען א דעמאקראטישער מענש, אבער אין דערזעלבער

צייט א גייסטיגער אריסטאקראט. ער איז ניט געווען אזוי גע־בילדעט און קולטורעל ווי עדעמס, אבער ער איז געשטאנען ווייט העכער פון דזשעקסאנ׳ען. ער איז געווען א וואונדערבארער רעדנער, געהאט א מאגנעטישע פערזענליכקייט. ער האט זיך אין קאנגרעס אויסגעצייכענט מיט זיין פירערשאפט. גלייך דעם ערשטען יאר וואס ער איז אהין אריינגעטראטען, אין 1811, איז ער דערוויילט געווארען אלס „ספיקער״, און ער האט דעם אמט געהאלטען די גאנצע צייט וואס ער איז דארט געזעסען. עס איז די מיינונג פון היסטאריקער, אז ער איז געווען דער פייאיג־סטער „ספיקער״ וואס דער קאנגרעס האט געהאט. ער האט טאקע אויף אן אמת דעם קאנגרעס געפירט. ער האט געהאט א פראגראם, וואס ער האט פארטיידיגט, פאר וועלכען ער האט געקעמפט, און זיין איינפלוס איבער די קאנגרעסלייט איז גע־ווען זייער א שטארקער. אלע האבען אים געליבט און רעספעק־טירט. ער איז געווען א מענש פון בלוט און פלייש און געהאט מענשליכע שוואכקייטען. די „שטארקסטע שוואכקייט״ זיינע איז געווען קארטען־שפילען. זיינע געגנער האבען זיך באנוצט דערמיט צו פארשפרייטען וועגען אים אלערליי מעשיות, אז ער פארשפילט גרויסע סומען געלט, אז ער זיצט גאנצע נעכט ביים קארטען־טיש.

הענרי קלעי איז געווען דער אנפירער פון דער מלחמה־פאר־טיי אין 1811. נאך דער מלחמה איז ער געווארען דער פארשטייער פון דער נייער אריענטאציע, וועלכער ער האט א נאמען געגעבען „די אמעריקען סיסטעם״. די אריענטאציע איז געווען אין דער ריכטונג פון זעלבסט־אנטוויקלונג: די אויפבויאונג פון שאסייען, קאנאלען און בריקען צו פארבינדען די איסט מיט דער וועסט. ער האט פארשטאנען דעם אנטוויקלונגס־גאנג פון לאנד און האט זיין מאכט אלס פאליטיקער און שטאטסמאן אויסגענוצט צו העלפען דעם דאזיגען אנטוויקלונגס־פראצעס, צו שטויסען דאס לאנד אין יענער ריכטונג.

וועגען דעם פערטען קאנדידאט, קראופארד, איז ניטא פיל צו זאגען. ער איז געווען הויפטזעכליך א פאליטיקאנט. זיינע

פייאיגקייטען זיינען געווען גאנץ קליינע. ער האָט אָבער פאר זיך אויפגעבויט א מעכטיגע מאשין און דורך איר האָט ער געהאָפט צו פארווירקליכען זיין אמביציע צו ווערען פרעזידענט.

דער וואַל־קאמף איז געווען א ביטערער. קלעי איז אטאקירט געוואָרען אלס קאָרטען־שפּילער, דזשעקסאָן אלס מערדער, עדעמס אלס מאָנארכיסט, און קראופארד אלס קאָרופּטער „פּאָליטישען". געענדיגט האָבען זיך די וואַלען דערמיט וואָס קיינער פון די קאנדידאטען האָט ניט באקומען די נויטיגע מאַיאָריטעט פון די עלעקטאָר־שטימען. דזשעקסאָן האָט געקראָגען די העכסטע צאָל —99 שטימען, עדעמס—84, קראופארד—41, און קלעי—37.

לויט דער קאָנסטיטוציע האָט אין אזא פאַל די „האוז אָוו רעפּרעזענטאטיווס" געדארפט אויסקלייבען איינעם פון די דריי העכסטע. קלעי איז אַלזאָ ארויסגעפאלען. קראופארד האָט קיינע שאנסען ניט געהאט. די פראגע איז איצט געווען ועמען פון די איבערגעבליבענע צוויי וועט די „האוז אָוו רעפּרעזענטאטיווס" אויסקלייבען: דזשעקסאָנ'ען אָדער עדעמס'ן?

די לאגע איז איצט געלעגען אין קלעי'ס הענט. זיין איינפלוס איבער א גרויסער מאַיאָריטעט פון קאָנגרעס איז געווען אזוי שטארק, אז אַלע האָבען געוואוסט, אז ווי ער וועט הייסען אזוי וועט מען שטימען. דזשעקסאָנ'ס מענשען האָבען דזשעקסאָנ'ען צוגעפּיפּרט מיט קלעי'ן. קלעי האָט אים פריינדליך אויפגענומען, און ווי עס ווייזט אויס האָט דזשעקסאָן באקומען דעם איינדרוק, אז קלעי וועט אים שטיצען. אָבער ווען עס איז געקומען צו דער אָפּשטימונג אין קאָנגרעס האָט זיך ארויסגעוויזען, אז דזשעקסאָן האָט געמאכט א טעות. קלעי איז געשטאנען פאר עדעמס'ן, און עדעמס איז אויסגעקליבען געוואָרען.

פון דעם טאָג וואָס דאָס איז געשען ביז די נעקסטע פּרעזידענט־וואַלען, אין 1828, האָט דאָס לאנד געקאָכט מיט פּאָליטישע אינטריגעס. דזשעקסאָן און זיינע אָנהענגער האָבען ניט געקענט מוחל זיין ניט קלעי'ן און ניט עדעמס'ן. זיי האָבען גלייך ארויסגעלאָזט א קלאנג, אז קלעי האָט זיך פארקויפט צו עדעמס'ן, אז עדעמס האָט אים דערפאר צוגעזאָגט צו מאכען פאר „סעקרעטערי

אָוו סטייט". עדעמס און קלעי האָבען דאָס אָפּגעלייקענט. קלעי האָט געפאָדערט באַווייזען, און קיינער פון די באַשולדיגער האָט די באַווייזען ניט געקענט ברענגען. ווען עדעמס איז איינגעשוואָרען געוואָרען האָט ער ווירקליך קלעי'ן אָנגעבאָטען די שטעלע פון סעקרעטערי אָוו סטייט. קלעי האָט זיך געשלאָגען מיט דער דעה צי ער זאָל אָננעמען אָדער ניט. ער האָט ענדליך באַשלאָסען, אַז ער טאָר זיך ניט לאָזען טעראָריזירען און האָט אָנגענומען. דאָס האָט געווירקט ווי אויל אויף פייער. דזשעקסאָן אַליין האָט איצטער קלעי'ן באַשולדיגט. קלעי האָט אים אויפגעפאָדערט ער זאָל זיין באַשולדיגונג באַווייזען. דזשעקסאָן האָט אָבער די באַווייזען ניט געקענט ליפערען.

עדעמס'עס אַדמיניסטראַציע איז דורך דער פּאָליטישער מלחמה אינגאַנצען פּאַראַליזירט געוואָרען. דער וויס-פּרעזידענט קאַלהון איז געווען דזשעקסאָנ'ס אַן אָנהענגער. אייניגע קאַבינעט-מיניסטאָרען און אַ גרויסע צאָל קאָנגרעסלייט און סענאַטאָרען זיינען געווען דזשעקסאָניאַנער. די קלענערע עמטער אין פאַרשידענע אָפּטיילונגען אין דער אַדמיניסטראַציע זיינען פול געווען מיט דזשעקסאָנ'ס אָנהענגער. און זיי האָבען אַלע אויף שריט און טריט געשטערט דעם פּרעזידענט. ווען עדעמס האָט רעקאָמענדירט אַ געוויסען געזעץ, איז ווי וויכטיג און גוט דאָס געזעץ איז ניט געווען, האָבען די דזשעקסאָן-לייט עס באַקעמפט. קלעי האָט געראַטען דעם פּרעזידענט ער זאָל אויסרייניגען זיין קאַבינעט פון שונאים, ער זאָל אַרויסזעצען די שטערער פון די אַנדערע רעגירונגס-עמטער. עדעמס האָט אָבער דערפון ניט געוואָלט הערען. ער האָט געהאַלטען, אַז אַ פּרעזידענט האָט קיין רעכט ניט אַרויסצוזעצען באַאַמטע בלויז דערפאַר וואָס זיי זיינען זיינע פּאַרטיי-געגנער. אין די אַלע פיר יאָר וואָס עדעמס איז געווען פּרעזידענט, איז אים ניט געלונגען דורכצופירען קיין איין וויכטיגע זאַך. ער איז פון די דזשעקסאָן-לייט דערנידעריגט און באַליידיגט געוואָרען.

ביי די וואַלען פון 1828 איז עדעמס געלאָפען פאַר אַ צווייטען טערמין. נעגען אים איז, פאַרשטייט זיך, געלאָפען ווידער

ענדרו דזשעקסאָן. דאָס מאָל איז שוין מער קיין צווייפעל ניט געווען וועמען דאָס פאָלק וויל. דזשעקסאָן האָט באַקומען די שטימען פון די אַלע סטייטס אין דער סאוט און אין דער וועסט. ער האָט געהאט 178 עלעקטאָרישע שטימען, און ערעמס האָט געצויגען בלויז 83.

קאפיטעל 43.

די קינדער־יאָרען פון קאַפּיטאַליזם אין אַמעריקע

דער נייער וועג אויף וועלכען אמעריקע הויבט אָן צו גיין נאָך דער מלחמה פון 1812 פירט אין דער ריכטונג פון קאפּי־טאליזם, פון דער מאָדערנער קאפּיטאליסטישער אָרדנונג. די יאָ־רען פון 1815 ביז 1830 ווערען פון היסטאָריקער באצייכענט אלס די „קינדער־יאָרען פון דעם אמעריקאנער קאפּיטאליזם“. אין דער דאָזיגער צייט איז א גרויסער טייל פון דעם קאפּיטאל וואָס איז פריער געלעגען אין שיפען און אין אויסלענדישען האנדעל אָפּגעווענדעט געוואָרען אויף בויען פאבריקען און אנטוויקלען די טעקסטיל, אייזען און אנדערע אינדוסטריען. די צאָל פון אר־בייטער איז אומגעהויער פיל געוואקסען. די אלטע סיסטעם פון קליינע באלעבאטים וואָס פלעגען אליין ארבייטען מיט איינעם אָדער מער געזעלען, איז פארשוואונדען.

אין 1816 האָט א קאָנגרעס־קאָמיטע באריכטעט, אז אין די טעקסטיל־פאבריקען זיינען דעמאָלט געווען באשעפטיגט הונדערט טויזענט ארבייטער. פון זיי זיינען בלויז צען טויזענט געווען מענער. זעקס־און־זעכציג טויזענט זיינען געווען „פרויען און קינדער פון ווייבליכען געשלעכט“, און דריי־און־צוואנציג טויזענט זיינען געווען אינגלאָך. אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע איז שוין דעמאָלט געלעגען א קאפּיטאל פון פערציג מיליאָן. אין די שטעט און שטעטלאך דרייסיג מייל ארום פּראווידענס זיינען געווען ניט ווייניגער ווי הונדערט־און־פערציג טעקסטיל־פאבריקען.

עס האָט זיך גענומען אנטוויקלען אַן ארבייטער־קלאַס און עס זיינען אויפגעשוואומען ארבייטער־פּראַגען. די לאַגע פון די

ארבייטער אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע און אין אנדערע קלע־נערע אינדוסטריען איז געווען זייער א טרויעריגע. די ארבייטס־שטונדען זיינען געווען לאנגע, פון זונען־אויפגאנג ביז זונען־אונ־טערגאנג. דער ארבייטס־לוין איז געווען א קלעגליכער. אין די טעקסטיל־פאבריקען האבען די יונגע מיידלאך באקומען אנדער־האלבען דאלאר א וואך. אין פילאדעלפיע איז דער העכסטער לוין (פאר אייזען־ארבייטער) געווען 11 דאלאר און 54 סענט א וואך, און דער נידעריגסטער לוין (פאר פייפערהענגער) 2 דאלאר און 70 סענט א וואך. אין א שילדערונג פון דער ארביי־טער־לאגע וואס איז געשריבען געווארען אין יענער צייט ווערט געזאגט: טויזענטער פון אונזערע ארבייטער וואנדערען הונ־דערטער מיילען און זוכען באשעפטיגונג ביי גראבען קאנאלען, וואו מען צאלט פון 62 און א האלב סענט ביז 87 און א האלב סענט א טאג. זיי קאסט פון אנדערהאלבען ביז צוויי דאלאר א וואך קעסט. די פאמיליעס לאזען זיי איבער אין דער היים. אפט ארבייטען זיי אין זומפען, וואו זיי פארלירען דאס געזונד. קומען צוריק אהיים צו זייערע ארימע פאמיליעס מיט צובראכענע הערצער און רואינירטע קערפערס, מיטברענגענדיג א טרויעריג־קליינע סומע געלט וואס זיי האבען אזוי שווער פארדינט. זיי לייגען זיך אריין אין בעט קראנקע און קענען מער גארניט טאן. הונדערטע שטארבען אויס יעדען יאר. פילע לאזען איבער גרויסע, הילפלאזע פאמיליעס. און כאטש דער שיקזאל פון די ארבייטער איז אזא טרויעריגער, דאך ווערען זייערע פלעצער שנעל פארנומען פון אנדערע. דער טויט שטייט זיי פאר די אויגען. הונדערטע ארבייטען אומגעהויער שווער ביים בויען וועגען. זיי ארבייטען פון פרי ביז ביינאכט און קריגען פון א האלבען ביז דריי־פערטעל דאלאר א טאג. ווי שווער, ווי אפשטויסענד, ווי שלעכט באצאלט אן ארבייט זאל ניט זיין, געפינען זיך דאך גענוג בעלנים אויף איר. אין א טעקסטיל־פאבריק אין פעטערסאן איז געווען איינגעפירט: פרויען און קינדער מוזען קומען צו דער ארבייט האלב נאך פיר אין דערפרי. זיי קריגען א האלבע שעה אויף אנבייסען און דריי־פערטעל שעה אויף מיטאג. די ארבייט ענ־

דיגט זיך ווען עס ווערט פינסטער. אין טייל טעקסטיל־פאַבריקען ווערען די פרויען און קינדער באהאנדעלט ווי שקלאַפען. פאַר ניט ארבייטען פלייסיג גענוג שלאָגט מען דאָרט און מען שמייסט מיט רימענס. אין איין פאַל האָט א טויב־שטומער איינגעל באַקומען הונדערט שמיץ איבער׳ן גאַנצען קערפּער, פון האַלז ביז די פיס. אין א צווייטען פאַל האָט א באַלעבאָס א וואָרף געטאָן א שטעקען אויף אַן עלף־יאָריגער מיידעלע און איר צובראָכען א פוס.

דער היסטאָריקער דזשיימס טראָסלאָוו עדעמס שרייבט:

„עס האָבען זיך אַנטוויקעלט גלייך פון אָנפאַנג צוויי סאָרטען פאַבריקען: די רהאָד־איילאַנד־סיסטעם און די וואַלטאַם־סיסטעם (אין מאַסאַטשוסעטס). אין רהאָד־איילאַנד האָבען די פאַבריקאַנטען קאָפּירט די איינריכטונגען פון די טעקסטיל־פאַבריקען אין ענגלאַנד. זיי פלעגען באַשעפטיגען גאַנצע פאַמיליעס, די קינדער אריינגערעכענט. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז אין דעם שטאַט זיינען די טעקסטיל־שטעטלאַך געווען באַוואוינט פון פאַמיליעס וואָס האָבען געלעבט אינגאַנצען פון ארבייטען אין די פאַבריקען. אין איינינע פאַלען האָבען די עלטערען געלעבט פון דער ארבייט פון די קליינע קינדער. אָפט האָבען די באַלעבאַטים אין די שטעטלאַך געהאַט אייגענע שפּייז־קראָמען און די ארבייטער פלעגען אָנשטאָט בארעס געלט אַלס לוין באקומען אָנווייזונגען אויף די קראָמען. אין שלעכטע צייטען האָבען די פאַמיליעס ניט געהאַט קיין שום מיטלען אויף צום לעבען. זיי זיינען געווען אינגאַנצען אָנגעוויזען אויף זייערע באַלעבאַטים. אַנדערש איז עס געווען אין די מאַסאַטשוסעטס־פאַבריקען. דאָרטען פלעגט מען צאָלען מיט מזומן־געלט. די ארבייטער האָבען געוואוינט אין קווארטיראַנטען אָדער באָרדינג־הייזער. דער לוין האָט דאָרט געמוזט זיין העכער, ווייל די ארבייטער האָבען דאָך געמוזט קריגען גענוג צו צאָלען פאַר „באָרד“. און פאַר א בעסערען לוין האָט זיך דעם באַלעבאָס שוין געלוינט בעסער אָנצושטעלען דערוואַקסענע ארבייטער. א צענזוס פון 1820 צייגט, אַז אין די רהאָד־איילאַנד פאַבריקען האָבען געארבייט 55 פּראָצענט

קינדער, בשעת אין די מאסאטשוסעטס־פאבריקען האבען געאר־
בט 43 פראצענט קינדער.“

די ארבייטער זיינען קיינמאל ניט זיכער געווען מיט זייער
לוין. עס איז ניט געווען קיין באשטימטע צייט צו צאלען דעם
לוין, וועכענטליך אדער מאנאטליך. דער באלעבאס האט געצאלט
ווען אים איז געווען באקוועם. גאנץ אפט פלעגט דער באלעבאס
צאלען מיט פאלשע געלט אדער מיט אסיגנאציעס פון באנקראָ־
טירטע באנקען. דאס געזעץ האט דעם באשווינדעלטען ארבייטער
ניט באשיצט.

אין דעם יאר 1819־1820 האט דאס לאנד איבערגעלעבט א
שרעקליכען קריזיס. שולדיג איז געווען די ווילדע ספעקולאציע.
אין אלע שטאטען זיינען אויפגעשוואומען באנקען ווי שוועמלאך
נאך א רעגען. די שטאט־לעדזשיסלייטשורס האבען ארויסגעגע־
בען טשארטערס צו אייגענע מענשען. הויכע באאמטע זיינען
אליין געווען שותפים פון די אונטערנעמונגען. א סך אזעלכע
באנקען האבען ניט געהאט קיין שום קאפיטאל. זיי האבען אבער
געדרוקט געלט און דאס געלט אוועקגעבארגט צו ספעקולאנטען.
מיט דעם געלט, וואס האט ניט געהאט קיין אמת'ן ווערט, הא־
בען די ספעקולאנטען געקויפט לאנד אין דער וועסט, געבויט
פאבריקען, אנגענומען קאנטראקטען צו בויען וועגען און קאנאלען.
אלע אונטערנעמונגען זיינען געווען געבויט אויף זאמד.

דער קראך איז געקומען, ווען עס איז אוויפגעדעקט געווארען
א סקאנדאל אין דער נאציאנאלער באנק, וואס איז געגרינדעט גע־
ווארען פון דער רעגירונג נאך דער מלחמה. דער קאנגרעס האט
געמכט אן אונטערזוכונג און האט אנטדעקט, אז א קליקע פון קא־
פיטאליסטען און „פאליטישענס“ האבען ארייגעכאפט אין זייערע
הענט א גרויסע צאל אקציעס פון דער באנק און פאר זיי ניט
באצאלט. דאס איז געטאן געווארען דורך א שווינדעל. איינער
האט געקויפט א געוויסע צאל אקציעס, דערנאך האט ער אין דער
באנק אויף די אקציעס געבארגט געלט און מיט'ן געלט געקויפט
נאך אקציעס, אויף די נייע אקציעס האט ער ווידער געבארגט
געלט און ווייטער געקויפט אקציעס. אזוי האט ער מיט עטליכע

דאלאר איינגעקויפט א גאנצע מאסע מיט אקציעס. ער האָט געהט די אקציעס, אָבער די באנק האָט קיין געלט פאר די אקציעס ניט געהאט. ווען דער סקאנדאל איז אויפגעדעקט געוואָרען אין 1819 איז דער ווערט פון די אקציעס פון דער נאציאָנאל־באנק געפאלען פון 140 דאלאר אַן אקציע אויף 93 דאלאר. דער פּרע־זידענט פון דער באנק איז אנטלאָפען. די נייע באאמטע פון דער באנק האָבען גענומען פאָדערען, אז די וואָס האָבען ביי איר גע־באָרגט געלט זאָלען גלייך באצאָלען. די ספעקולאנטען האָבען אָבער דאָס געלט געהאט אריינגעלייגט אין פארשידענע געשעפטען און ווערט־פּאַפּירען. זיי האָבען גענומען ארויסציען געלט וואו זיי זיי האָבען נאָר געקענט. פאבריקען האָבען זיך גענומען שליסען. באנקען האָבען זיך פארמאכט. פארמער האָבען פארלאָרען זייערע פארמס. מיט איין וואָרט, אין לאנד איז געוואָרען א קריזיס.

און געליטען האָבען מייסטענס די ארבייטער אין די שטעט. אין פילאדעלפיא זיינען צוואנציג טויזענט ארבייטער ארומגע־גאנגען אין די גאסען און געזוכט ארבייט. אין ניו יאָרק האָט די צאָל פון ארבייטסלאָזע דערגרייכט ביז 60 טויזענט.

קאפיטעל 44.

דער אָנפאנג פון דער אַרבייטער־באַוועגונג

מען קען אויף זיכער ניט באשטימען ווען און וואו עס האָט זיך געגרינדעט די ערשטע אמת'ע יוניאָן אין אמעריקע. אין דער „געשיכטע פון ארבייט אין די פאראייניגטע שטאטען" פון פראָפעסאָר קאָמאָנס ווערט געזאָגט: „מיר שטעלען פעסט די ערשטע אמת'ע אָרגאניזאציע פון אַן איינצעלנעם פאך און דעם ערשטען סטרייק פון לוין־ארבייטער אין דעם יאָר 1786 אין דער שטאָט פילאדעלפיא. אין יענעם יאָר האָבען די שריפטזעצער געסטרייקט פאר א מינימום־לוין פון זעקס דאלאר א וואָך." מען ווייס אָבער ניט ווי לאנג די יוניאָן האָט עקזיסטירט. וואַרשיינליך איז זי אָרגאניזירט געוואָרען בלויז פאר יענעם קאמף. אין 1792 האָבען זיך די שוסטער אין פילאדעלפיא אָרגאניזירט. די יוניאָן האָט געלעבט אַן ערך א יאָר. מיט צוויי יאָר שפּעטער, אין 1794, האָבען זיך די פילאדעלפיער שוסטער ווידער אָרגאַניזירט. די אָרגאניזאציע האָט עקזיסטירט א יאָר צוועלף. אין 1799 האָט זי אָנגעפירט דעם ערשטען אָרגאניזירטען סטרייק, וועלכער האָט געדויערט צען וואָכען. אין ניו יאָרק האָבען זיך די שריפטזעצער אָרגאניזירט אין 1794 און די יוניאָן האָט געלעבט א האלב יאָר. אין 1799 האָבען זיי זיך ווידער אָרגאניזירט און דאָס מאָל האָט שוין די אָרגאניזאציע געלעבט פינף יאָר. די שוסטער און די זעצער זיינען געווען די איינציגע, וועלכע האָבען אין יענע יאָרען אויפגעהאלטען זייערע יוניאָנס צווישען איין סטרייק און א צווייטען סטרייק. אנדערע פאכען פלעגען זיך אָרגאניזירען בלויז פאר א סטרייק און גלייך ווי דער סטרייק האָט

זיך געענדיגט, פלעגט די יוניאָן פאַנאַנדערפאַלען. עס זיינען פאַראַן דאָקומענטען וועגען דער עקזיסטענץ פון שריפטזעצער־יוניאָנס אין פילאַדעלפיא, ניו יאָרק, באָסטאָן, באַלטימאָר און פיטסבורג. אין 1810 האָבען זיך די שריפטזעצער אין ניו־אָרליענס אָרגאַניזירט. די שוסטער האָבען געהאַט יוניאָנס אויך אין ניו יאָרק, פילאַדעלפיא און באַלטימאָר.

די אַנדערע פאַכען ווי די שניידער, סטאָליער, שיף־אַרביטער, האָבען אָנגעפירט קאַמפען אין פאַרשידענע שטעט. אָבער ערשט אַרום 1818 האָבען זיי אָנגעהויבען גרינדען פערמאַנענטע פעסטע יוניאָנס. פריער איז זייער גאַנצע טעטיגקייט באַשטאַנען אין פירען סטרייקס.

אין 1800 האָט די „פעדעראַל און יוניאָן סאָסייעטי אָוו דזשורנימען טיילאָרס" אין פילאַדעלפיא אַרויסגעגעבען אַ לאַנגען מאַניפעסט צום פובליקום, אין וועלכען די אַרבייטער באַקלאָגען זיך, אַז זיי קריגען קליינע וויידזשעס און אַז די באַלעבאַטים גיבען אַרויס די אַרבייט צו „פרויען און צו פאַרטאַטשעס", וועלכע זיינען וויליג צו אַרבייטען פאַר אַ קלענערען לוין. אין דעם מאַניפעסט ווערען אָנגעגעבען די נעמען פון די שלעכטע באַלעבאַטים און עס ווערט דערקלערט, אַז פאַר די שלעכטע באַלעבאַטים וועלען די מיטגלידער פון דער אָרגאַניזאַציע מער ניט אַרבייטען.

אין 1806 זיינען די שוסטער אין פילאַדעלפיא אַרויס אין סטרייק פאַר אַ העכערען לוין. לויט די אַלטע פרייזען האָבען זיי ניט געקענט אויסאַרבייטען מער ווי עלף דאָלאַר אַ וואָך. די סטרייקער זיינען אַרעסטירט געוואָרען פאַר מאַכען אַ „פאַרשווערונג צו העכערען וויידזשעס" און זיינען געפונען געוואָרען שולדיג. אין 1809 האָבען די שוסטער אין ניו יאָרק געסטרייקט. די שוסטער־יוניאָן אין ניו יאָרק האָט געהאַט 186 מיטגלידער און האָט געהאַט אַ שטאַרקע קאָנטראָל איבער די שעפער. אַ יוניאָן־מאַן האָט ניט געטאָרט אַרבייטען מיט אַ ניט־יוניאָן־מאַן. די ניו יאָרקער באַלעבאַטים האָבען נאָכגעמאַכט דעם ביישפיל פון די פילאַדעלפיער און אָנגעקלאָגט די סטרייקער אין קאָנספּיראַציע.

דער פּראָצעס איז פאָרגעקומען פאַר דעם סיטי־מעיאָר (דער שטאָט־„גאָלאָווא"). ער האָט זיי געפונען שולדיג און באַשטראָפט יעדען מיט אַ דאָלאַר און געריכט־הוצאות.

מיט די צוויי פּראָצעסען פאַנגט זיך אָן אַ קאַפּיטעל פון געריכטליכע פאַרפאָלגונגען געגען יוניאָנס און סטרייקס, וועלכער האָט זיך נאָך ניט געענדיגט ביז היינטיגען טאָג. אויפ'ן גורל פון די שוסטער איז עס אויסגעפאַלען צו זיין די ערשטע קרבנות פון די פאַרפאָלגונגען. אין משך פון צען יאָר, צווישען 1806 און 1815, זיינען זעקס שוסטער־יוניאָנס פּראָצעסירט געוואָרען אַלס קאָנספּיראַציעס: איינע אין פילאַדעלפיא, איינע אין ניו יאָרק, צוויי אין באַלטימאָר, צוויי אין פּיטסבורג. אין פיר פון די פּראָצעסען זיינען די יוניאָנס געפונען געוואָרען שולדיג. אין איין פּראָצעס אין באַלטימאָר האָט די יוניאָן געוואונען. איין פּראָצעס אין פּיטסבורג האָט זיך געענדיגט מיט אַ פּשרה, די סטרייקערס זיינען ניט באַשטראָפט געוואָרען, זיי האָבען אָבער איינגעוויליגט צו גיין צוריק צו דער ארבייט אויף די אַלטע באַדינגונגען. ביי צוויי פּראָצעסען, אין ניו יאָרק און אין פּיטסבורג, איז באַוויזען געוואָרען, אַז די באַלעבאַטים האָבען געדעקט אַ טייל פון די הוצאות פון דער אָנקלאַגע — דאָס הייסט, אַז די רעגירונג האָט גענומען געלט ביי די באַלעבאַטים צו דעקען די קאָסטען פון פאַרפאָלגען די אַרבייטער.

דער ערשטער פּראָצעס איז פאָרגעקומען אין פילאַדעלפיא. די אַרבייטער זיינען אָנגעקלאָגט געוואָרען אַלס קאָנספּיראַטאָרס, פאַרשווערער, דערפאַר וואָס זיי האָבען זיך אָרגאַניזירט צו צווינגען די באַלעבאַטים צו העכערען זייער לוין. דער ריכטער, אַ איד מיט'ן נאָמען מאָזעס ליוויי, האָט געזאָגט צו דער דזשורי פאָלגענדעס: „אַ פאַרבינדונג פון אַרבייטער צו קריגען העכערען לוין קען באַטראַכט ווערען פון צוויי שטאַנדפּונקטען. איין שטאַנדפּונקט איז, אַז די אַרבייטער זוכען פאַר זיך עטוואָס צו געווינען. דער צווייטער שטאַנדפּונקט איז, אַז זיי זוכען די באַלעבאַטים צו שעדיגען. דאָס געזעץ פאַרדאַמט ביידע זאַכען אַלס אַ פאַרברעכען". די דזשורי האָט אַרויסגעטראָגען דעם אורטייל: „מיר

געפינען די ארבייטער שולדיג אין פאראייניגען זיך צו הויבען זייער לוין."

דער אורטייל האָט ארויסגערופען שטארקע פּראָטעסטען ניט בלויז אין די ארבייטער־קרייזען, נאָר אין דער גאנצער דעמאָקראַטישער פּרעסע. אין די ווייטערדיגע פּראָצעסען זיינען שוין די ריכטער געווען מער פאָרזיכטיג. די אָנקלאָגע האָט זיך געשטיצט דורכאויס אויף דער טענה, אז די סטרייקער „שעדיגען אנדערע", דאָס וואָס זיי לאָזען ניט, אז סקעבס זאָלען פארנעמען זייערע פּלעצער. יוניאָנס זיינען שוין איצטער אָנגעקלאָגט געוואָרען אלס פארשווערונגען דערפאַר וואָס די מיטגלידער האָבען זיך אנטזאָגט צו ארבייטען מיט ניט־יוניאָן־לייט און דערפאַר וואָס זיי האָבען באשטראָפט די ארבייטער, וועלכע האָבען ניט געפאָלגט די געזעצען פון דער יוניאָן. די יוניאָנס גופא זיינען שוין געווען כשר. בלויז זייערע מעטאָדען זיינען דערקלערט געוואָרען אלס אומגעזעצליכע.

די ריכטער,איבערהויפּט אין פילאַדעלפיא און פּיטסבורג, זיינען געווען אויסגעשפּראָכען געגען די יוניאָנס. אין זייערע רעדעס צו די דזשורים האָבען די ריכטער פארדאמט די יוניאָנס. זיי האָבען אָנגעוויזען דערויף, אז די יוניאָנס ברענגען שאָדען ניט בלויז די באַלעבאַטים פון דעם פאַך, נאָר דעם גאנצען מסחר פון דער שטאָט. אין די דזשורים זיינען קיין ארבייטער ניט געזעסען. די רעדעס פון די ריכטער האָבען דעריבער ניט געקענט פארפעלען צו מאַכען דעם געווינשטען איינדרוק.

נאָכדעם ווי דער קריזיס פון 1819-1820 איז אריבער און די עקאָנאָמישע לאַגע אין לאַנד איז געוואָרען גרינגער, האָט זיך צווישען די ארבייטער באַנייט די באַוועגונג צו אָרגאַניזירען יוניאָנס. אין די צוואַנציגער יאָרען געפינען מיר שוין פעסטע יוניאָנס אין א סך פאַכען: הוט־מאַכער, שניידער, סטאָליער, פארבער, שטיינהאַקער, וועבער. עס באַווייזען זיך אויך דעמאָלט צום ערשטען מאָל „צענטראַל־פארבאַנדען", אין וועלכע די יוניאָנס פון עטליכע פאַכען אין דערזעלבער שטאָט פארבינדען זיך אין איין אָרגאַניזאַציע. אין דער דאָזיגער צייט פאַנגט זיך אויך

אן א יוניאן־טעטיגקייט צווישען די ארבייטער אין די פאבריקען (פריער האבען זיך ארגאניזירט בלויז האנדווערקער). אין 1824 באגעגענט מען צום ערשטען מאל א פאל ווען פרויען־ארבייטער האבען זיך באטייליגט אין אן ארבייטער־ארגאניזאציע. דאס איז פארגעקומען אין פאטאקעט, רהאד־איילאנד, וואו וועבערינס זייי־נען ארויס צוזאמען מיט מענער אין א סטרייק, דערפאר וואס די באלעבאטים האבען געוואלט שניידען דעם לוין און פארלענגערען די ארבייטס־שטונדען.

איינע פון די טענות, מיט וועלכע די באלעבאטים האבען זיך באנוצט צו אטאקירען די יוניאנס, איז געווען, אז די יוניאנס שטייען אונטער דעם איינפלוס פון אימיגראנטען און די פאדע־רונגען וואס זיי שטעלען, איבערהויפט די פאדערונג פון קירצערע ארבייטס־שטונדען, איז אן אימפארטאציע פון אויסלאנד. אט איז א ביישפיל פון דעם דאזיגען מין אטאקעס: אין באסטאן האבען די סטאליערס געסטרייקט פאר א צען־שטונדיגען אר־בייטס־טאג. האבען די באלעבאטים אין א דערקלערונג צום פאלק געזאגט פאלגענדעס: „מיר קענען ניט גלויבען, אז דער פראיעקט צו פארקירצען די ארבייטס־צייט שטאמט פון די טרייע און אר־בייטזאמע זין פון ניו־ענגלאנד. מיר זיינען געצוואונגען עס צו באטראכטען אלס אן איבעל וואס איז אויסגעוואקסען אויף פרעמדע ערד. מיר גלויבען און האפען, אז אויף דער געבענשטער ערד פון מאסאטשוסעטס וועט די פלאנץ זיך ניט איינווארצלען.“ אין א צווייטער דערקלערונג פון די באלעבאטים ווערט געזאגט: „די ארבייטער פון פרעמדע לענדער ברענגען אהער דעם גייסט פון אומצופרידענקייט און אומגעהארכזאמקייט, א גייסט וואס איז פרעמד אונזערע ארבייטער.“

צווישען די יארען 1827 און 1833 האט זיך די ארבייטער באוועגונג פארשפרייט איבער׳ן גאנצען לאנד. די ארבייטער האבען אנגעפירט א שטארקע טעטיגקייט אי אויפ׳ן עקאנאמישען, אי אויפ׳ן פאליטישען פעלד. זיי האבען אין איניגע שטאטען אפילו ארגאניזירט אייגענע פאליטישע פארטייען, ארבייטער־פארטייען. די פארטייען האבען אויף זייער פראגראם ארויפגע־

שטעלט א גאַנצע ריי פון העכסט וויכטיגע פאָדערונגען און האָבען באנוצט א שטאַרקען דרוק אז די רעפאָרמען זאָלען ענדליך דורכגעפירט ווערען.

די צוויי וויכטיגסטע רעפאָרמען פאר וועלכע די אַרבייטער־באַוועגונג האָט אין יענע יאָרען געקעמפט זיינען געווען: קירצערע אַרבייטס־שטונדען און אַלגעמיינע פרייע שולען פאר קינדער (פּאָבליק סקולס). אין די דאָזיגע פאָדערונגען וועלכע זיינען פון העכסטער באַדייטונג, האָבען זיי מיט דער צייט געהאט א פאָלשטענדיגען זיג.

ס'איז שוין פריער דערמאָנט געוואָרען, אז די אַרבייטס־צייט אין יענע יאָרען איז געווען פון זונען־אויפגאַנג ביז זונען־אונטער־גאַנג. אין די טעקסטיל־פאַבריקען פון ניו ענגלאַנד פלעגען די פרויען און קינדער אַרבייטען 73 און א האַלב שטונדען א וואָך. אין מיטעל־ און סאַוט־שטאַטען פלעגט מען אַרבייטען 82 און א האַלב שטונדען א וואָך. דורכשניטליך דורכ'ן יאָר זיינען די אַרבייטס־שטונדען דאָרט געווען 78 און אַ האַלב.

די פראַגע פון שולען פאר קינדער האָט ביי די אַרבייטער געשפּילט פיליכט א גרעסערע ראָלע ווי קירצערע אַרבייטס־צייט פאר זיך. זיי האָבען פאר דעם געקעמפט א סך שאַרפער. אין די ניו ענגלאַנד שטאַטען זיינען שוין פון לאַנג געווען פרייע שולען וואָס די רעגירונג האָט אויסגעהאַלטען. אבער פאַרמעגליכע מענ־שען האָבען זייערע קינדער אהין ניט געשיקט. די שולען זיינען באַטראַכט געוואָרען אַלס א מין צדקה־אַנשטאַלט, און אַלס אַזעלכע זיינען זיי טאַקע אַגב געפירט געוואָרען. אין די אַנדערע שטאַטען זיינען גאָר קיין רעגירונגס־שולען ניט געווען. אין פּענסילווייניא האָט מען ניט אַריינגענומען קיין קינד אין א פרייער שול, סיידען די עלטערען האָבען געשוואָרען אז זיי קענען ניט צאָלען. קינדער האָבען זיך געשעמט צו גיין אין די שולען, ווייל דערמיט זיינען זיי געשטעמפּעלט געוואָרען אַלס בעטלער־קינדער.

די פאָלגענדע ציפער וואַרפען א ליכט אויף דער לאַגע: אין 1829 זיינען אין דער שטאָט ניו יאָרק געווען 10,000 קינדער אין די פרייע שולען, 175,000 אין די פּריוואַטע שולען און 24,000

קינדער זיינען גארניט געגאנגען אין קיין שולען. אין 1833 זיינען אין די פאראייניגטע שטאטען געווען א מיליאן קינדער וועלכע האבען נ״ט באזוכט קיין שום שול.

די אנדערע, מער וויכטיגערע רעפארמען, פאר וועלכע די ארבייטער־יוניאנס און די ארבייטער־פארטייען האבען געקעמפט זיינען געווען פאלגענדע:

1. די אפשאפונג פון דעם מיליץ־געזעץ. דער געזעץ איז געווען, אז אלע געזונטע מענער, צווישען דער עלטער פון 18 און 45, מוזען זיך אנשליסען אן דער מיליץ און מוזען קומען זיך מושטירען געוויסע טעג אין יאר. פאר פארפעלען צו קומען צום מושטיר איז ארויפגעלייגט געווארען א געלט־שטראף פון עטליכע דאלאר. רייכע פלעגען די שטראף באצאלען און ניט קומען. ארימע ארבייטער און פארמער האבען אבער ניט געקענט באצאלען און זיי האבען געמוזט פארלירען טעג פון ארבייט אין פאבריק און אויפ'ן פעלד און קומען זיך מושטירען.

2. די דורכפירונג פון א געזעץ, אז ווען א באלעבאס באנק־ראטירט זאלען די ארבייטער קענען ארויפלייגען אן „אטאטש" אויף די סחורה און אויף די געצייג פון פאבריק כדי אויפצומאנען די שכירות וואס ער איז זיי געבליבען שולדיג.

3. די אפשאפונג פון דער באנק מאנאפאל. עס איז שוין אין א פאריגען קאפיטעל דערציילט געווארען ווי אזוי די ארבייטער זיינען באשווינדעלט געווארען דורכדעם וואס די באנקען פלעגען ארויסלאזען אייגענע געלט. מאנכע פון די בענק אסיגנאציעס האבען ניט געהאט דעם פולען יוערט, אנדערע זיינען געווען אין גאנצען ווערטלאז. די ארבייטער פלעגען אויך מוזען צאלען א געוויסען פראצענט פאר אויסבייטען די באנק אסיגנאציעס אויף זיכערע געלט.

4. וויכטיגער ווי די אלע פאדערונגען איז געווען די פאדע־רונג וועגען בעלי־חובות. די ארבייטער האבען געפאדערט, אז פאר ניט באצאלען א חוב זאל מען ניט באשטראפען מיט זיצען אין געפענגניש.

די ערשטע ארבייטער־פארטיי האט זיך ארגאניזירט אין

פילאַדעלפיע, אין יולי, 1828. זי האָט זיך גערופען „די ארבייטער פארטיי". זי האָט ארויסגעשטעלט קאנדידאטען אין די שטאָט וואַלען וואָס זיינען פאָרגעקומען אין הערבסט פון יענעם יאָר. קיין גרויסע צאָל שטימען האָט זי ניט געצויגען. אָבער די ארבייטער האָבען געהאָפט, אז מיט דער צייט וועט די פארטיי מאכען פאָרטשריט און זיי האָבען פאָרטגעזעצט זייער פאָליטישע טעטיגקייט.

אין ניו יאָרק האָט זיך די ארבייטער פארטיי אָרגאַניזירט מיט צוויי יאָר שפעטער. דאָרטען איז זי אָבער אין קורצען צו־שפאַלטען געוואָרען דורך אינערליכע רייסערייען. איין פראַקציע איז געוועזען מער ראַדיקאַל און איז געשטאַנען אונטער דעם איינ־פלוס פון דעם אוטאָפישען סאָציאַליסט ראָבערט אָוען. די אנדער פראַקציע איז געוועזען מער קאָנסערוואַטיוו און האָט ניט געוואָלט זיין פארבונדען מיט ראַדיקאַלען אין איין פארטיי. די שפאַלטונג האָט אָפגעשוואַכטביידע גרופען און די פארטיי האָט קיין פאָרט־שריט ניט געמאַכט.

פון פילאַדעלפיע און ניו יאָרק האָט די באַוועגונג זיך פאַר־שפרייט אין אַנדערע שטאָטען און שטעט. עס זיינען אָרגאַניזירט געוואָרען ארבייטער פארטייען אין מעין, ווערמאָנט, מאַסאַטשו־זעטס, ראוד איילענד, קאָנעטיקוט, ניו דזשוירזי, דעלעווער און אָהייאָ.

קיין אמת'ער ערפאָלג איז די ארבייטער־פארטיי אין ערגעץ ניט געוועזען. פארשידענע אורזאַכען זיינען געוועזען דערפאַר פאַר־אנטוואָרטליך. די באַוועגונג האָט אָנגעהאַלטען א יאָר זיבען און איז ביכלאַכווייז צושמאָלצען געוואָרען. אָבער כאָטש זי האָט קיין פּאָליטישע נצחונות ניט געהאַט, האָט זי אָבער א סך געהאָל־פען, אז אירע פאָדערונגען זאָלען פארווירקליכט ווערען. דער „ארבייטער אַדוואָקאַט", דער אָרגאַן פון דער ניו יאָרקער ארביי־טער־פארטיי, האָט צום סוף 1830 געשריבען: „א סך פון די רעפאָרמען, וואָס די ארבייטער האָבען געפאָדערט ווערען איצט אנערקענט אלס גערעכטע. איינינע צייטונגען, וואָס שטיצען די אַנדערע פארטייען, אַגיטירען איצטער פאַר די זעלבע רעפאַרמען,

און עס איז כמעט זיכער אז די נעקסטע לעדזשיסלייטשור וועט באפרייען דן ארבייטער פון א טייל פון דעם דריקענדען יאָך." אזוי האָט עס ווירקליך פאסירט. די אנדערע פארטייען האָבען איבערגענומען די פאָדערונגען פון דער ארבייטער־פארטיי און זיי ארויסגעשטעלט אלס זייערע אייגענע.

היסטאָריקער גיבען צו, אז די פרייע שולען האָבען מיר צו פארדאנקען דער ארבייטער־באוועגונג. מר. קארלטאָן, אין זיין ווערק וועגען דער אנטוויקלונג פון די שולען אין אמעריקע, שרייבט: „די באוועגונג פאר פרייע שולען האָט איר לעבענס־קראפט געצויגען פון דעם וואקסענדען קלאס פון לוין־ארבייטער." א צווייטער היסטאָריקער שרייבט: „מיר האָבען צו פארדאנקען דער ארבייטער־באוועגונג דאָס וואָס מיר האָבען איצט פרייע שולען אין אמעריקא."

אין פענסילווייניא איז די „פאָבליק סקול" סיסטעם, לויט דעם פראָגראם פון די ארבייטער, איינגעפירט געווארען אין 1834. אין ניו יאָרק איז די סיסטעם איינגעפירט געווארען אין 1842. פון די צוויי שטעט האָט זיך די באוועגונג פון גרינדען פאָלקס־שולען פארשפרייט איבער'ן גאנצען לאנד.

די אָפּשאפונג פון תפיסה־שטראָף פאר חובות איז אויך געווען דער רעזולטאט פון דער אגיטאציע פון די ארבייטער־פארטייען. אין דער וועסט איז דער אָנפאנג געמאכט געוואָרען נאָך איידער די ארבייטער זיינען אריין אין פאָליטיק. קענטאָקי האָט דאָס בארבארישען געזעץ אָפּגעשאפט אין 1821 און אָהייאָ — אין 1828. אבער אין דער איסט איז די רעפאָרמע געקומען ערשט נאָכדעם ווי די ארבייטער־יוניאָנס און די ארבייטער־פארטייען האָבען אויפגעהויבען א העפטיגען קאמף. ניו דזשוירזי און מערילענד האָבען אָפּגעשאפט דאָס געזעץ אין 1830. מאסאטשו־זעטס האָט אין 1830 אָנגענומען א געזעץ אז פרויען טאָר מען פאר חובות גאָרניט ארעסטירען און אז מענער מעג מען ארעסטירען בלויז אויב דער חוב טרעפט אָן מער ווי צעז דאָלער. ניו יאָרק האָט אָפּגעשאפט תפיסה־שטראָף פאר חובות אין 1832. קאָנעק־

טיקוט — אין 1837; לואיזיאנא — אין 1840; מיזורי — אין 1841 און אלאבאמא — אין 1848.

אָט איז א סך הכל וואָס פּראָפעסאָר קאמאנס מאכט וועגען די אויפטואונגען פון דער ארבייטער־באוועגונג צווישען די יאָרען 1827 און 1833:

„די ארבייטער־פּארטייען — שרייבט ער — האָבען געהאט וויינינ דערפאָלג אין דערוויילען זייערע קאנדידאטען צו עמטער. זיי האָבען אָבער געהאט דערפאָלג דערמיט וואס זיי האָבען ארויס־גערוקט זייערע פאָדערונגען צום פאָדערגרונד פון דער עפענט־ליכער אויפמערקזאמקייט. מיט דער צייט זיינען די אלע צרות, אויף וועלכע זיי האָבען זיך באקלאָגט, אפּגעשאפט געווארען. אלע זייערע קאָנסטרוקטיווע פאָרשלאגען זיינען אנגענומען געווארען. פאָלקס־שולען אָן דעם פלעק פון צדקה זיינען געגרינדעט געווארען אין גאנצען לאנד; דאָס געלט איז אוועקגעשטעלט געווארען אויף א געזונטען באָדען; תפיסה־שטראָף פאר חובות, געצוואונגענע מיליץ־דינסט, זיינען אפּגעשאפט געווארען. די טרייד יוניאָנס זיינען באפרייט געוואָרען פון דעם אלטען געזעץ, וואָס האָט זיי פארדאמט אלס פארשווערונגען. די שטעט, די שטאטען און די נאציאָנאלע רעגירונגען האָבען אָנגעהויבען צו באגרעניצען די ארבייטס־שטונדען פון רעגירונגס־אנגעשטעלטע. אין פּריוואטע פאבריקען האָט מען אויך אָנגעהויבען צו באגרעניצען די ארבייטס־שטונדען פון פרויען און קינדער און אין מאנכע פאלען אויך פון מענער־ארבייטער. די ארבייטער־פארטייען זיינען געווען א באַ־שטימטע קראפט וואָס האָט געשטויסען פאראויס אזוינע געזעצען, וואָס אפילו קאָנסערוואטאָרען גיבען צו, אז זיי זיינען געווען אין דער ריכטונג פון פּראָגרעס און אמת'ע דעמאָקראטיע.“

קאפיטעל 45.

דער קאמף פאר אלגעמיינע שטימרעכט

אין א פאריגען קאפיטעל איז שוין אנגעוויזען געווארען אויף די באגרענצונגען פון שטימרעכט וואס האבען עקזיסטירט אין די פאראייניגטע שטאטען נאכדעם ווי די קאנסטיטוציע איז שוין געווען אנגענומען. בלויז אזעלכע וואס האבען פארמאגט אייגענטום און רעליגיעז־גלויביגע האבען געמעגט שטימען, און בלויז רייכע האבען געקענט לויפען פאר הויכע עמטער. אין די ערשטע צען יאר פון 19טען יארהונדערט האבען טייל שטאטען אפגעשאפט די באגרענצונגען. ניו דזשוירזי האט איינגעפירט אלגעמיינע שטימרעכט. דאסזעלבע האט געטאן מערילענד.

דער גרויסער שטויס צו אלגעמיינעם שטימרעכט איז אבער געקומען נאך דער מלחמה פון 1812, דורך די נייע שטאטען אין דער וועסט. צווישען 1810 און 1820 זיינען זיבען נייע שטאטען אריינגעקומען אין דער „יוניאן" (די פאראייניגטע שטאטען ווערען אפט באצייכענט מיט דעם פארקירצטען נאמען „יוניאן"). פינף פון די שטאטען האבען אריינגעשריבען אין זייערע קאנסטיטוציעס א פונקט, אז אלע ווייסע בירגער פון איבער 21 יאר האבען דאס רעכט צו שטימען. צוויי שטאטען האבען באגרענצט דאס שטימרעכט בלויז אויף ווייסע, וואס צאלען שטייערען (די באגרענצונג איז אבער געווען א לייכטערע ווי אין די אלטע שטאטען).

אין איייניגע שטאטען פון דער איסט זיינען פארגעקומען שטארקע קאמפען איידער די גרויסע מאסען האבען באקומען שטימרעכט. אין ניו יארק איז אין 1821 פארגעקומען א „קאנסטיטוציאנעלע קאנווענשאן". וועלכע האט פארהאנדעלט די

פראַגע. דאָס אַלטע געזעץ אין ניו יאָרק איז געווען אזא, לויט וועלכען אפילו פארמערס, אין די צענדליגער טויזענטער, ערד־באַזיצער, האָבען ניט געקענט שטימען. די „קאָנווענשאָן" איז געווען א שטורמישע. די מאכטהאָבער האָבען צוגעגעבען, אז דאָס געזעץ מוז געמאכט ווערען א סך מילדער, אָבער נאָכגעגעבען אינגאַנצען האָבען זיי ניט געוואָלט. זיי האָבען אויסגעפירט, אז פאַר סענאַטאָרען פון שטאַט זאָלען מעגען לויפען בלויז אזעלכע וואָס פארמאָגען ערד. שטימרעכט איז געגעבען געוואָרען צו אַלע די וואָס צאָלען שטייערען, אָדער וואָס דינען אין דער מיליץ. פאַר נעגער־ן איז געמאכט געוואָרען נאָך א ווייטערע באַשרענקונג: בלויז אזעלכע נעגערן וואָס פארמאָגען ערד אין ווערט פון ניט וויינינגער ווי 250 דאָלער האָבען געקראָגען שטימרעכט.

אין ענליכע קאָנווענשאָן, אומגעפער אין דערזעלבער צייט, איז פאָרגעקומען אין מאַסאַטשוזעטס. דאָרט איז אויך געפירט געוואָרען א האַרטער קאַמף צו באַשיצען די הויכע עמטער, ווי גאָווערנאָר און סענאַטאָרען געגען די קבצנים. די טענה איז געווען, אז די רעגירונג באַשטייט פון צוויי צווייגען, איין צווייג דאַרף באַשיצען דאָס פאָלק און דער אנדערער — אייגענטום. די באַשיצער פון אייגענטום זיינען די סענאַטאָרען און דערפאַר מוזען די סענאַטאָרען אליין זיין מענשען וואָס באַזיצען אייגענטום, לאַנד־באַזיצער. דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט האָט ביי דער קאָנווענשאָן פארטיידיגט דעניעל וועבסטער, וועלכער איז שפּעטער באַרימט געוואָרען אַלס איינער פון די גרעסטע שטאַטסלייט אין לאַנד.

וואָס איז שייך שטימרעכט, האָט די קאָנווענשאָן אָפּגעשאַפט אַלע באַגרענצונגען פון אייגענטום און רעליגיע. אַלע בירגער האָבען געקראָגען שטימרעכט. עס איז אבער אריינגעשריבען געוואָרען אין דער קאָנסטיטוציע, אז „לויפען" פאַר גאָווערנאָר און פאַר סענאַטאָר מעגען בלויז רייכע, אייגענטום־באַזיצער.

אין איינעם פון די אַלטע שטאַטען, אין מערילענד, איז פאָרגעקומען א קאַמף איבער דעם, צי אידען זאָלען מעגען לויפען פאַר פּאָליטישע עמטער. דער קאַמף האָט זיך געצויגען צוואַנציג

יאָר, און אין 1826 האָט ער זיך געענדיגט מיט א זיג פאר די אידען. אין דער אלטער קאָנסטיטוציע פון דעם שטאט איז געווען א פונקט, אז יעדער וואָס ווערט דערוויילט אָדער באשטימט צו א רעגירונגס־אמט מוז, ביים אריינטרעטען אין אמט, שווערען, אז ער גלויבט אין דער קריסטליכער רעליגיע. דער דאָזיגער פונקט האָט געמאכט אוממעגליך פאר א אידען צו האלטען וועלכען עס איז פאָליטישען אמט. אן אנדער געזעץ אין דעם זעלבען שטאט האָט אוממעגליך געמאכט פאר א אידען צו זיין אן אדוואקאט אָדער דינען אין א דזשורי. א סך פּרואווען זיינען געמאכט געוואָרען צו ענדערען דעם דאָזיגען פונקט אין דער קאָנסטיטוציע. אָבער זיי האָבען זיך ניט איינגעגעבען. אין 1825 איז אין דער לעדזשיסלייטשור אריינגעבראכט געוואָרען א פאָרשלאג, אז דאָס געזעץ וועגען דער שבועה זאָל אָפּגעשאפט ווערען. דער פאָרשלאג איז באצייכענט געוואָרען אלס דער „אידישער ביל". דער הויפּט־ארגומענט פון די, וואָס האָבען אים געשטיצט, איז געווען, אז די אידישע רעליגיע איז אויך א הייליגע, ווייל יעזוס איז געווען א איד און ווייל אידען גלויבען אין דעם אלטען טעסטאמענט. נאָך א לאנגען היציגען קאמף איז דער „ביל" (געזעץ־פּראָיעקט) ענדליך אָנגענומען געוואָרען אין יאָר 1926.

אין רהאָוד איילענד האָט דער קאמף פאר אלגעמיינעם שטימ־רעכט געפירט צו אן אויפשטאנד, וואָס איז באקאנט אין דער געשיכטע אלס „דאר'ס רעבעליאָן". יאָרען לאנג האָבען די גרויסע מאסען אין דעם שטאט געפאָדערט שטימרעכט, אָבער דער הייפּעל מאכטהאָבער האָבען ניט דערלאָזט ענדערען דאָס אלטע געזעץ, לויט וועלען עס האָבען געמעגט שטימען בלויז אזעלכע בירגער, וואָס באזיצען ערד אָדער האָבען א הויז וואָס איז ווערט 134 דאָלער. מיט דער אנטוויקלונג פון דער טעקסטיל־אינדוסטריע איז די באפעלקערונג פון ארבייטער שטארק געוואקסען אין דעם שטאט. די ארבייטער האָבען אנגעפירט א שטארקע באוועגונג פאר אלגעמיינעם שטימרעכט. עס זיינען אָפּגעהאלטען געוואָרען פאר־זאמלונגען, פּעטיציעס צום לעדזשיסלייטשור זיינען געשיקט גע־וואָרען. אָבער קיין רעזולטאטען האָט עס ניט געבראכט.

ענדליך האָבען די אָנפירער פון דער באַוועגונג פאַררופען א פאָלקס־קאָנווענשאָן און אויסגעקליבען אן אייגענע רעגירונג. דער הויפּט־אָנפירער איז געווען א לערער, טאָמאַס דאָר. די קאָנווענשאָן האָט פאַרפאַסט א קאָנסטיטוציע, אפּגעהאַלטען וואַלען פאַר אַלע רעגירונגס־עמטער. דאָר איז ביי די וואַלען דערוויילט געוואָרען אַלס גאָווערנאָר.

די אַלטע רעגירונג האָט פאַרדאַמט די באַוועגונג אַלס פאַר־ראַט. זי האָט אַרויסגעגעבען א בעפעל, אז די אַלע דערוויילטע באַאַמטע פון דער דאָר־רעגירונג זאָלען אַרעסטירט ווערען. א סך פון די בונטאָווּשטשיקעס האָבען זיך דערשראָקען און זיינען אַנט־לאָפען. אָבער דאָר האָט געפּרואווט צונויפקלייבען אַן אַרמיי און צו פאַרטיידיגען זיין רעגירונג מיט וואַפען. דאָס האָט זיך אים ניט איינגעגעבען. אין 1843 האָט אים די אַלטע רעגירונג אַרעס־טירט. ער איז פאַר'משפּט געוואָרען צו געפענגניש אויפ'ן גאַנצען לעבען.

דאָר'ס אויפשטאַנד איז טאַקע דורכגעפאַלען, ער האָט אָבער איבערצייגט דער אַלטער רעגירונג אַז זי שפּילט זיך מיט פייער, און די רעגירונג האָט אַליין געענדערט די רעאַקציאָנערע שטימ־געזעצען. אַלע בירגער וואָס צאָלען א קליינעם שטייער האָבען באַקומען דאָס רעכט צו שטימען.

די צוויי לעצטע שטאַטען וואָס האָבען געגעבען אַלגעמיינעם שטימרעכט זיינען געווען ווירדזשיניא און נאָרט קאַראָליינא. ווירדזשיניא האָט אָפּגעשאַפט די באַגרענצונגען אין 1850 און נאָרט קאַראַליינא האָט נאָכגעטאָן איר ביישפּיל אין יאָר 1856.

אין משך פון דיזעלבע יאָרען זיינען אויך ביכלאַכווייז אפּגע־שאַפט געוואָרען די באַגרענצונגען פאַר רעגירונגס־אַמטער. אַלע בירגער, רייך און אָרים, רעליגיעזע און ניט־רעליגיעזע, האָבען באַקומען דאָס רעכט צו לויפען פאַר אַלע עמטער, פון די נידריגסטע ביז די העכסטע.

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT

21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it. A fine of 4 5 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

PLEASE ADVISE CHANGE OF ADDRESS

DEC 10 1952

679

ספריה עממית בטורונטו
יידישע
פאָלקס ביבליאָטעק
טאָראָנטאָ
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO